6-25-B-60

OFFICINA
IOAN. RAVISII TEXTORIS.

PARS PRIMA.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Opus nunc recens poſt omnes omnium editiones fideliſſimè recognitum, & indice copioſiſſimo locupletatum.

VIRTVTE DVCE, COMITE FORTVNA.

VENETIIS, apud Ioan. Gryphi[illegible]
M D L V[illegible]

IN CVLPATISSIMO VIRO, SACRARVM'QVE

litterarum profeſſori meritiſſimo, D. Ioan.
Beluaco, Niuernenſi, Nauarrènſium
grammaticorum gymnaſiarchæ,
Ioan. Rauiſius Textor Ni-
uernenſis S. D.

BIBLIOTECA ROMA

FREQVENS *fuit multis admiratio, uir inculpatiſsime. quòd ego tuus alumnus, & propè dixerim partus, tuis ſemper adiutus obſequiis, tuaque opera litteris innutritus, neque beneficium ſcriptis agnoſcerem, neque gratiam uerbis ullis remetirer. nec defuerunt, qui ſilentio meo tam diuturno inflatis etiam buccis, & multo iraſcerentur ſtomacho, atque hoc ipſum uitio uerterent, dicerentque me indignum, de quo quiſquam benemereri debeat, quum, ut cauſabantur; pleræque expertes rationis animantes abhorreant ab huiuſmodi nota. nam & ciconia parentes, à quibus uitam accepit, ſenio feſſos nutrit, & ſuccollat, & glires ſuis genitoribus, dum ſenuerunt, eadem ſuccurrunt pietate, uelut meritum refundentes. Alii item, quibus eadem placebat ſententia, conuiciis me inceſſabant, & huiuſmodi uerbis alloquebantur: Næ tu es homo egregie malus* Texte, *dignusque multis plagis, & cicatricibus, qui magno famæ tuæ diſpendio non agnoſcis, per quem profeceris. hic (de te loquebantur) te nutriuit à puero; &, ut inquit* Simo Terentianus, *fecit, ex ſeruo, ut eßes libertus; &, quod habuit ſummum pretium, perſoluit tibi: ut tamen pateris eius memoriam apud te frigeſcere, quem, uelut numen aliquod terrenum, deberes ſuſcipere, & reuereri, cuiusque effigiem, ſi ſaperes, domi haberes in larario; quum quidquid es, ſi quid ſaltem es, id totum ſis eius officio, eique uitam cum doctrina referre debeas, acceptam. adde quòd magna eſt ambobus affinitas, eadem utrique patria, cuius ille flos eſt, & primum ſpecimen, & in qua tanti ſis ab omnibus, ut inhumanus habeatur & inciuilis, qui tranſennti*

compitatim non aſſurgit. qua nam ergo ratione maculam hanc elues? quo nam modo culpam deprecaberis, aut in quam excuſationem reiicies delictum, ſi ſolus eum relinquas inſalutatum, in quem omnes pleno ore certatim laudes congerunt? His illorum uerba quum aures mihi calerent & circumſonarent; *cœpit me pudere uitæ, & pœnitere negligentiæ. parumque abſuit, quin ipſe mihi pœnam irrogauerim, ſumptoque de meis* Muſis *ſupplicio, abortiuas adoleſcentiæ meæ nugas* Veneris *marito deuouerim, ut cum* Politiano *loquar. ubi tamen diu ſatis in ea pependi cruce, poſt longum tædium & animi mœrorem, diſcusſis hinc inde rationibus tandem cognoui nihil eſſe, quod deberem triſtari, aut affici pœnitentia. quin etiam me multò prudentius egiſſe, quàm ſi quid infra dignitatem tuam antea repoſuiſſem. præcedentia quidem argumenta inniiciebant mihi pudorem. contrà uerò alia emerſerunt omnino contraria; quæ poſtea ſuaſerunt, ut non tantùm non me pigeret nihil ad te ſcripſiſſe, ſed ne in poſterum quidem ſcribere. conſideraui in primis, quàm ſtultè agant, qui ſuis ineptiis illuſtrium uirorum maieſtatem contaminant, exemplo illius* Chœrili, *cuius ſcripta plus multò probri, quàm laudis pepererunt* Alexandro. *quantum enim famæ parturiunt doctorum monumenta, tantum dedecoris afferre ſolent pœnitendæ, & uiles indoctorum nugæ: itaque ſi quid hactenus tibi nuncupaſſem, plus multò fuliginis & tenebrarum, quàm lucis induxiſſet tuo nomini. nam nihil eſt in me, quod tuis laudibus reſpondere ualeat. nihil neque ſcribo, neque loquor, quod ſemitarii & pagani magiſtelli no... ..ouerint, nihil niſi triuiali percuſſum moneta dico.* Qua *nam igitur doctrina tibi, homini dico omnibus uirtutum numeris abſolutisſimo, ſatisfacere potuiſſem? quod ſi potuiſſem; adhuc tamen mihi fuerat timendum, ne iraſceris, grauateque ferres & dolenter, ſi te in ora uulgi coniicerem, quum ea ſis natura, ut malis laudum tuarum teſtimonia in præcordiis hominum deliteſcere, quàm linguis uerſari. ego te noui, tanquam meos ungues. at ſi quid certi ex tuis moribus potui colligere & explorare; tu non ex eorum numero, quibus aures inanibus præconiorum fumis pruriunt, & titillantur. futiles iſtæ gloriolæ non plus te mouent, quàm lippum pictæ tabulæ, fomenta podagram,* Auriculas *citharæ collecta ſorde dolentes, ut inquit ille. omnia tibi ſordent, niſi quæ meram olent uirtutem.* Suſpicari *poſſes me hoc dicere, adulandi*

ſtudio, niſi tam alienum eſſet mihi aſſentari, quàm tibi aſſentatoribus aurem præbere: id ego auſim de me prædicare, nec unquam placuiſſe mihi paraſitos & blanditores, nec ullam peſtem unquam acrius refugiſſe me, quàm paraſiti perſonam, ne quis forte ſuſpicetur à labiis meis diſſentire præcordia. & tu ipſe eum me ſemper noſti in primore cuius fronte legatur animus: quod quamuis hac tempeſtate non uſquequaque ſit utile: non poſſem tamen infucatum illum naturæ rigorem excutere, uel ſi unco trahendus ad ſcalas gemonias, aut inſuendus culleo cum gallo, ſerpente & ſimia. Vides igitur, ut ad inſtitutum redeam, quæ de uno me mouerint argumenta, ut nihil ad te ſcriberem, aut de te. tandem tamen inuitum me hæc recuſantem expugnauit & tuus in me amor, & mea in te beneuolentia, coegitque epiſtolam hanc liminarem adiicere, quamuis intelligerem titulum hunc ſi modo laudis eſt titulus, fore tibi moleſtum & odioſum ſed uelis nolis, oportet ut æqui boniquæ conſulas. hoc ego feci non ut par pari relatum cognoſceres, quum, ut inquit Cicero, ſi uitam pro tua dignitate effunderem, nec minimam quidem tuorum in me meritorum partem uiderer aſſecutus; ſed ut eorum calumnias declinarem, qui me ſuſpendunt naſo, quòd nullo dum, ac ne uerborum quidem teſtimonio, exhibuerim me gratum. porrò nominis perpetuitatem magis mihi ex te polliceor, quàm tibi ex hoc opere meo. Si autem percontaris, quale ſit ipſum opus, & quid ego ſentiam? dicam id, quod res eſt, ne quis cauilletur fœtus meos mihi blandiri. illud primum omnium non inficiabor, me omnia fruſtillatim ferè ab auctoribus emendicaſſe. nihil priuato iuri præter laborem tribuo: quem ſi quis improbet; nullam ſpem futuræ laudis mihi relinquo. &, ut occurram cenſorum lituris & ſpongiis, tota hæc Officina ſimilis eſt Horatianæ corniculæ, alienis plumis circumquaque ueſtitæ. quam licet plerique probent, & in his Petrus Daneſius, homo plurimæ doctrinæ & eruditionis: non ſum tamen adeò neſciens mei, neque ita pendeo totus ab aliorum iudicio, ut eas laudes uelim agnoſcere, quas nec honeſtè poſſum, nec iure debeo. nolo mihi Suffenus eſſe, aut ſimias imitari, quæ ſuos fœtus, quamlibet deformes, pro formoſiſſimis admirantur, ſi quid tamen ex multis paleis fructus collegi; te & cæteros lectores rogo, ut excipiatis plauſibiliter. contrà uerò ſi quid per incuriam mihi non elimatum lapſum eſt; frequenter autem lapſum eſt; partem era-

poris quæſo condonate meis occupationibus, quibus quum hæc imprimerentur, nulla non hora obruebar, idque adeò, ut uix otium eſſet ad ſcalpendum caput, aut ad mungendas nares. nam, ut tu ipſe omnium certiſſime noſti, non poteram aſſiduè præeſſe typis. quum me oporteret totos dies erudiendis iuuenibus impendere. uixque, ut opinor, ſuffeciſſem operi, niſi in emaculandis utcunque typographorum erratis laborem meum iuuiſſet honeſtiſſimus, maturæq; doctrinæ adoleſcens Guido Mommiraldus, Lutecianus patricius. Vale homo probatiſſime, & me ama.

IO. RAVISII TEXTORIS, NIVERNENSIS, IN SVAM

Officinam ad eximium, & litteratiſſimum uirum D. Gaufredum Pompadoræum Petragoricenſem Archidiaconum, utriuſque iuris profeſſorem acutiſſimum.

PRAEFATIO.

OMnium, qui latinam linguam ſuis hactenus iuuerunt monumentis, neminem propè unum inuenias, Gaufrede litteratiſſime, qui ubiq; ſuorum operum calumnias Momorum, & obelos poſteritatis effugerit, quique nullibi acceperit uulnus. hoc docent auctorum elegantiſſimi, quorum ſcripta quamuis inculpata, & omnibus eloquentiæ calamiſtris decenter compta uiderentur: pleriſque tamen in locis Ariſtarchorum lituris expuncta ſunt. Hic arguitur, ut nimis ieiunus; illius oratio plus cutis, quàm carnis habere dicitur: alius uerbis confragoſis ampullari, alius humi repere: in hoc affectata culpatur obſcuritas, in illo ſtilus nimis languidus & eneruis: in ſumma, nihil reperies, quod ſuis dentibus liuor non configat. Et quod omnium moleſtiſſimè fero, non eruditi & frugi homines ſolùm hanc prærogatiuam ſibi uendicant, ſed inepti quoque, & qui carent naſo, eandem licentiam iuxta induunt. ita, ut uenatici canes, & uillatici eodem modo ferinam olfacere uideantur, uelintq; capræ Rhinoceroti naſuto haberi ſimiles. Sunt quinetiam, qui laudi ſibi uertunt cum egregio hoſte pugnam ſuſcepiſſe, ut aliena uirtute (quod propria nequeunt) in opinionem uulgi quocunque modo introrepant, ſeq; in populi admirationem intrudant utcumque. alij quum quid coram idiotis legunt, ne nihil ſcire uideantur, audent tamen de Sibyllæ folijs iudicare, ſuæq; cenſuræ cum alijs ſymbolum ferre. Sed falluntur haud dubiè, & ſuis cruribus aſciam illidunt. nam plu-

ra ipſi accipiunt, quàm inferant uulnera. inuſtum enim ab eruditis unicum ſtigma inſtar multorum eſt, præſtatque ſexcentas ab huiuſmodi latratoribus plagas accipere, quam à litteratis unam. quidquid dicitur ab erudito, æternum eſt, & neſcit finem: quod ab inſulſis, euaneſcit tam citò, quàm ipſi ſunt uani. quod ſi unquam primis ſæculis fuerit hoc malum, nunc inualeſcit maximè, ita ut uix reperiatur opus, quod uel non ſit mancum ac mutilum, aut ſtolidis iſtorum nebulonum iudicijs planè corruptum. Quid eſt in cauſa, quamobrem Fabij inſtitutiones oratoriæ nobis tenebroſæ uideantur, lectoresque omnes tertio quoque uerbo ſuſpenſos retineant? ſola hominum temeritas: qui cum auctoris mentem non caperent, omnia inuertere, & rotundis quadrata mutare auſi ſunt; feceruntque oraculum, quod per ſomnium noctu uiderant. qua etiam fæce hiſtoriam Plinij naturalem ubique perunxerunt, dum non intellectam detorſerunt in ſuum phantaſma ne lectorem deſtituiſſe uiderentur, ſeque ignorantiæ conuiciſſe. ego, ut uerè dicam, ex alieno periculo mihi timeo, terroremq; (utinam uanum) cófingo. quis enim gregarius miles in dextram aurem ſecurus dormiat, ſi uideat principi ſuo malè eſſe? quis, uellicato Cicerone, ſuis auribus non timeat? quem notato Virgilio, calumniæ metus non terreat? atq; eò magis, quòd acrius ſemper in neotericos ſæuiatur. homines enim huius ſæculi propè omnes conſueuerunt in ſe ipſos furere, alter in alterum quadrigas conuicis onuſtas iaculari, uiperis nimirum ſimiles, quæ parentes dicuntur impetere. uide Apologias, uide occultas Satyras; quæ nunc euentilantur, & excuduntur. quotuſquiſq; noſtri temporis habetur in pretio, qui tot Archilochos non habeat, quot præcones? paucis ab hinc annis Seruius, de Latina lingua benemeritus, floruit. iam Beroaldinis annotationibus uapulauit. Beroaldus item nunc cum fœnore recipit talionem. omnes enim (qui ſaltem corruptum non habent olfactum) quamuis laborem eius non improbent; ſic tamen ſtilum auerſantur, ut ſibi, ſuiſq; liberis eius lectione interdicant. nullus grammaticorum pleniore obſequio poſteritatem demeruit, quàm Laurentius Valla; nemo purius iudicauit: Mancinelli ta-

men iam paſſus eſt limam, qui & ipſe poſtea limatus eſt à Politiano uiro, utriuſque linguæ doctisſimo, Marullus poeta iam dedit uulnus, idemque lege talionis accepit. quo anno hæc imprimebantur, neſcio quis ſemidoctus Anglus auſus eſt in Eraſmum, uirum planè & ſine lenocinio doctum, inſurgere annotationesque, quas Mercurij cuiuſdam opera Græcanicis referſit laminis, euentilare. audio & fuiſſe quendam nebulonem, qui opus doctisſimi & eruditisſimi Budæi de Aſſe dixerit eſſe uelut otioſum, infrugiferum, ac nemini utile, & non magni referre cognoſcere, quæ ſint partes aſſis, quàm uariæ ponderum & nummorum ſpecies. cuius nomen ſi compertum haberem, peius cruce & furca lueret; nec ad commiſerationem me flecteret, etiam ſi fleret ſanguine. Te ne oportuit nebulo perperam de tanto Galliæ monſtro iudicare, tantumque uirum putida tua cenſura proſcindere? qui tamen unus inuidioſam Athenis reddit Lutetiam, facitque, ut omnes propè cæteræ nationes palmam de ſperent eloquentiæ? hic, ſi litteris merces exolueretur, regi deberet eſſe, quod Archelao fuit Euripides, Ennius Africano, ſenatui Rom. Cicero: & te non pudet immundum ex ore tuo ſterquilinium in hunc uomere? Nihil de te loqui audeo Faber modeſtisſime. plagæ tuæ mihi excutiunt lacrymas, tantumque dolorem afferunt, ut amicis indigeam, qui me perinde ac te conſolentur. neſcio cui te comparem, niſi Actæoni: quem ut ſui canes laniarunt, ita quoque qui ex tuis uigiliis fructum & commodum ceperunt, qui te præuio & anteambulone, philoſophiæ latebras incolumes peruaſerunt, in te roſtro & dentibus ſæuiunt. ſed ſis bono animo: aderunt, aderunt, qui ulciſcentur, facientque tuos iſtos canes ſuorum pænitere latraturum. imò iam affuerunt. nunquid enim proſpicis pleroſque ex illis (indigni ſunt qui à me nominentur) iam non pluris, quàm hiſtriones fieri, & ab eruditis haberi uelut indoctos? indoctos autem? imò & planè barbaros, ipſiſque adeò barbaris ineptiores. luent, luent, & uiui & mortui, flammasq; (quibus ſcripta tua digna dixerũt) ipſi perferrent. impingent, ne dubites, in eruditorum carnificinas, in quibus nullus futurus eſt commiſerationis locus. iam in Epithetis meis tibi condolueram, neq; tamen urgen-

te beneuolentia (quā habeo in litteratos genuinā) potui non iterum miſereri, ut docerem, quod prius dixi, nullum eſſe quā tumuis doctum, qui huiuſmodi Libitinarū morſus, & rabiem declinet. Quis ergo, tot eruditis uapulantibus, ſecurum me putet dormire ſomnum? quis porrectis pedibus nihil timenti quieſcere? quum etiā ſi roſas loquerer, eſſent tamen, quibus meæ roſæ olerent urticam. omniū linguas cohibere uelle, manifeſtaria eſt dementia. culpam apud oēs deprecari, tam difficile eſt, quam facile a multis naſo ſuſpendi. ne multis agam, ſalubrius mea ſententia non eſt conſilium, quam ueniā prefari. & ſuſcepti operis cauſam percontaturis dicere. demum ſi quis obloquatur, & me aſpergat conuicijs, pili & aſſis non facere. Primum omnium nemo eſt, ut opinor, neq; ex eruditorum turbā, neq; ex plebeiorum grege, qui manibus ac pedibus nō eat in Salluſtij ſentētiā dicētis: omnibus hominibus, qui ſeſe ſtudent præſtare cæteris animātibus, ſumma ope enitēdum; ne uitam ſilentio trāſeant, ueluti pecora, quæ natura uentri prona, & obedientia finxit. nos. n. præter pp uoluptates nati ſumus, & aliorſum accepimus animā, quam ut otio Epimenidis ſomnū indormiamus, & ut proci Penelopes alijs certantibus, ſoli nihil faciamus niſi numerum. Quid a porcis differemus, ſi multos menſes ſtertamus inſtar gliriū, & puriſſimæ aquæ ſordidū lutum præferamus? commodemus aures Catoni, qui dicebat reddendam eſſe uitæ rationem. ſequamur laudabilē gymnoſophiſtarū conſuetudinē, apud quos impranſi abibant, qui nullū diurnæ operæ fructum afferebant. Ægyptiæ adhæreamus iuuentuti, cui lege fuit cautum, ne cibo prius ueſceretur, quàm centū & octoginta ſtadia percurriſſet. adijciamus oculos moribus Spartanorum, qui ablegatos à ſe pueros non prius domū redire permittebant, quàm parentibus honori, & patriæ utilitati eſſe poſſent. Fuit, fuit primis ſæculis tantum uirtutis ſtudium, ut ſummam in labore felicitatem reponerent. qua cauſa Menander dicebat, Deum otioſis non adeſſe, Epicharmus bonos laborem ſequi, timidos nihil unquam aſſequi. Heraclides quoque Lycius unum librum laboris laudibus dicauit, quo aiebat nihil in rebus humanis magis frugiferum geri poſſe. Quibus perſuaſus argumentis, aliquem ex dactylotheca mea carbunculum in linguæ Latinæ gazophylacium conferre uo-

lui,quòd hominem ſic oporteat uiuere,ut ſe aliquando uixiſſe doceat poſteros.qua.n.per maximum Iouem opera rectius ingenium exercere?non ne præſtat hoc ipſum facere , quàm plebeculam ad medullas corrodere cũ cauſidicis,homines impunè occidere cũ medicis, mercatorũ inſtar lucro immori , & honores aulicorum ritu ambire? ſequi uolo Amaſis Ægyptiorum regis edictum laudabile , qui ut (eſt apud Herodotum) ſanxit, ut ſinguli quotannis apud cuiuſq; præfecturæ præſidē profiterentur, unde uiuerent.quod qui non facerent,illis pœna extremũ ſupplicium eſſet.ſed fac meũ hoc penſum non eſſe magni momenti.minorem ſaltē præſtabo culpã,quã qui nihil omnino parturient.per me non ſtat,quin melius agam. natura eſt in cauſa,quæ eã mihi dotē non dedit, quã fortunatis ingenijs,quibus in manu eſt,ex tempore(ſi inſperata declamandi neceſſitas occurrat)eleganter dicere , & copioſè . Arguerem me pigritiæ,niſi certò ſcirem me plus olei multò conſumpſiſſe,quam pleroſq; alios,qui tamen multis præcurrunt paraſangis ; doctrinaque & eloquentia tantum me præcedunt , Ante alios quantum Pegaſus ibat equos . Si quis dicat iam nobis abundè eſſe uoluminum : quorſum tamen propterea cauillari eos attinet,qui multa ſcribunt,& cumulum augēt? quũ Theophraſtus trecenta librorum uolumina ediderit , Chryſippus ſeptingenta, Empedocles tria & quadraginta, Atteius Capito conſul ſexaginta?conſtat Seruium Sulpicium centum & octoginta libros de iure ciuili edidiſſe, Galenum de medicina centum & triginta.debemus ægreferre theſaurũ noſtrũ augeri, & ærarium creſcere ? Sed admittendi ſunt ſoli maximè eruditi . Cur ita?an qui habent plenam auro crumenam,argenteos quadrantes ab aceruo reijciunt , & minorem reſpuunt monetam ? hoc illis improperandum,qui ſunt uſq; adeò polypoſi , ut olfactu prorſus careant , neq; triticum ab auena & lolio poſſint internoſcere . non eſt idem omnium guſtus : & quod ad huius ſtomachum facit,illi nauſeam parit : quod hunc excitat , alium ſopit.hinc fit,ut alijs placeat breuitas,alij luxuriantem uerbis & ſententijs malint orationem . Præterea ſi nihil unquam recens imprimeretur , periculum eſſet , ne tandem litteræ naufragium facerent , & perirent ab radice . uides enim uel iniuria temporum , uel hominum incuria , opera & uigi-

llas multorum iam periјſſe; quorum nomina plurimi à nobis ſunt, & pleno ore ad cælum feruntur, atque etiam frequenti omnium uoto deſiderantur. ubi nunc ſunt Accij Pacuuij, Aeſchyli, Afranij, Anacreontis, Archilochi, Philetæ, Ariſtophanis poetarum, & aliorum plus quingentorum monumenta? ubi Annales Andronici, tragœdiæ, comœdiæ, & ſatyræ Ennij, Plauti & centum & triginta fabulæ, Saturnalia, Syluæ, Medea & Orpheus Lucani? ubi Manlij Aſtronomica, Valgij & Cornelij Galli elegiæ, Licinij Calui Quinctilia, Varronis Leucadia, & Ceſennia Getulici? quis habet Laberij, & P. Syri mimos, Cæſij Baſſi Liricos, & Furij Bibaculi iambos? quis Porcini? Licinij, Valerij Aeditui, Cinnæ, Domitij Marſi, Pædonis Albinouani epigrammata? perierunt magno poſterorum diſpendio, grauiq́ue iactura. & quum legamus non paucas oratorum centurias olim floruiſſe, unicus propè Cicero, dijs calamitatem noſtram miſerantibus, nobis remanſit. euanuerunt M. Aemilij Lepidi Spurij & Lucij Albinorum, Albutij Sili, Licinij, Calui, duorum Carbonum, ac totidem Gracchorum orationes, cum Aſinij Polionis declamationibus. Nec minore damno hiſtoriographorum opera exciderunt. Q. Curtius, Dion Caſſius, Herodianus, Liuius, Ammianus, Marcellinus ad nos peruenerunt, ſed fracti manci, mutili & laceri. amiſimus bellum Numantinum Aſellij Sempronij, Germanicum Aufidij Baſſi. ex quadraginta libris Polibij quinque tantùm ſuperfuerunt. quæ omnia quanto poſteritatis incommodo, quantaq́; ruina perierint, uel cæco appareat. hanc ergo cladem qualibuſcunque ſubſidijs reſarciamus, & quamuis maiores longo ſequamur interuallo, audeamus tamen. propius ibimus, ſi ad ſumma nitamur, quàm ſi præſumpta deſperatione circa ima ſubſtiterimus. faciamus quod à tribunis militum ſolet; qui quum egregios bellatores amiſerint; copias tamen diſpalatas quibuſcunq; poſſunt homunculis inſtaurant, ne omnino uictoria cecidiſſe uideantur. creſcet nobis maior gloria, quàm ſi nullam noſtri memoriam poſteris relinquamus. Vide cui probro ſe reddant obnoxios, qnibus perpetuæ ſunt feriæ, quiq́; compreſſis manibus ſedent, & in otio contrahunt marcorem. contrà uerò quantum famæ ſibi cõparauerint, in

quot annos ſuum propagauerint nomē, qui nullū tēporis pūctū fructu uacuū permiſerunt fluere. Pli. iunior perire omne tēpus arbitrabatur, quod nō imperiretur ſtudijs. Apelles nullā diem ducebat ſine linea. Porcius Cato deteſtari ſolebat, ſi qua dies inanis per incuriam effluxiſſet. Qu. Hortenſius orator nullū diem abire ſinebat, quin uel in foro diceret, aut extra forum meditaretur. tantum erat gloriæ, & uirtutis ſtudium apud maiores. quorum ueſtigijs ſi uellemus inſiſtere, magna paſſim foret expectatio, bonas artes iure quodā poſtliminij deſitu in nitorem redituras. ſed omnia peſſum eunt. quia nos gulæ mancipia, & Epicuri de grege porci nihil aliud ſtudemus, q̃ ut paſcamus uentrē, corporum tenus curioſi. ſatis eſt, ſi probè ſaginati appareamus populo, poſteritatis nulla cura: quaſi uerò nobis tantū nati ſimus, neque patriæ aut amicis quidquam debeamus, ſumus tygribus maſculis non multùm diſſimiles, quibus nulla eſt ſobolis ſuæ curæ. Supereſt ut aliquid de hiſtoria dicamus, quā ideò ſumus aggreſſi, quòd apud Gelliū dicat Phauorinus, uiuendum eſſe moribus præteritis, qui cognoſci nequeunt, niſi maiorum intelligatur uita. intelligi autē non poteſt, niſi per manus relinquatur nepotibus. de cuius utilitate multis uerbis non eſt diſſerendum. Hoc omnes tanquam ſuos ungues tenent. facit in primis, ut dum eorum uitā legimus, qui ſua culpa in diſcrimen aliquod ceciderunt, aliena fruamur inſania, & pedem ab his reuocemus, quæ alijs naufragium attulerunt. nunquid ſuaue eſt alieno infortunio ſibi precauere? in tranſitu fluuiorum, qui primi tentant uadum, aleam fortunæ periculoſam ſubeunt: qui à tergo ſequuntur, poſſunt periculum declinare, ſi uelint. Si nihil haberemus de antiquitate, quam uiuendi conſuetudinē ſequeremur? eſſemus uetuſtiſſimis illis Arcadibus ſimiles, quibus quoniam nulla erat rerum experientia, nulla cognitio belluuino more degebant, ac nudi uagabantur. quos qui ad meliorem cultum redegerunt, in deorum indigitamenta relati ſunt. præterea nulla eſt ars aut diſciplina, quæ maiorem ſine tædio uoluptatem afferat. medicinam plerique obducto ſupercilio contractisq; naribus auerſantur ut immundam, & olentem putidè, ipſosq; medicos cū nauſea refugiunt, uelut ſcarabeos ſtercori bubulo ſe impenetrantes, & cum uulnera-

rijs aliquid habentes cõmune, qui ſanioſa tractant ulcera, & admotis manibus ipſum pus exprimunt. Vtriuſque iuris & legum ſtudia pleriſque non admodum probantur, quòd lucri magis,quã uirtutis cauſa appetantur. Theologiam faſtidiunt quamplurimi, ut laborioſam & nimis tetricã, ꝙ nihil habeat feſtiuum,nihil marcentem lectoris ſtomachum irritans. cuius etiam ſectatores in contéptum, & riſum uenerunt, quòd mortalium uideantur inſolentiſſimi, & neminẽ præ ſe ducant hominem,ſeq; primos omnium rerum eſſe uelint. contrà uerò Hiſtoriam nulli refugiunt,amplectuntur omnes, nulli non lubenter audiunt. cuius ſcriptores tanto quondam in pretio fuerunt,ut ad audiendum Liuium non humiles ſolùm & gregarij homines, ſed clariſſimi quoque principes ab extremis Hiſpaniarum finibus Romam uſq; turmatim uenerint. Ioſepho propter libros de captiuitate Iudaica ſcriptos Romani ſtatuam erexerunt. Antipater Hieropolitanus Seuero principi, Clitarchus Alexandro, Dexter Theodoſio, Amyntæ Macedonum regi Hellanicus Mitilenæus, Eratoſthenes Cyrenæus Ptolemæo Euergeti ob ſcriptas hiſtorias cœperunt familiareſcere. nec aliam ob cauſam Demetrius Poliorcetes Hieronymum Rhodium magna mercede ſibi domeſticum fecit. Si quis dicat iam eſſe nobis affatim auctorum, qui hoc ſcribendi genus ſecuti ſunt: reſpondebo nullũ propterea detrimentum ex copia naſci. ſi quem pœniteat meæ lectionis, aliò ſe conferat. nolo quemquam iurare in uerba mea. inſulſus eſt,& caret naſo, ꝗ nequit eligere, quod eſt ſibi uſui, aut refugere,quod detrimento. At carere potuiſſemus hoc opere; & maximo poſſemus auctore. Vna & altera ueſtis poſſunt homini ſufficere: aliæ tamen propterea non reijciuntur. Scripſerant de geſtis Alexandri Clitarchus, Polycratus, Oneſycritus, Antigenes, Iſtrus, Ariſtobolus, Cares, Philippus Chalcidenſis, Ptolemæus, Antidides, Philo Thebanus, Antiſthenes, Menechmus Sycionius, Nymphis Heracleotes Potamó Mitylenæus, Sotericus Aſites, Arrianus, Plutarchus: neq; tamen probro datũ eſt Curtio,ꝙ eandem retexuerit telam. Vide ꝙ habent præcones Imperatorum uitæ, ut præter alios obſcurioris famæ, Tranquillum, Dionem Caſſium, Aelium Spartianum, IuliumCapitolinum, Aelium Lampridium, Vul

catium Gallicanũ,Trebellium Pollionẽ,Flauium Voſpicum,
Sextũ Aurelium Victorem,Eutropiũ, Paulum Diaconũ,Am
mianum Marcellinũ, Pōponium Lætum, & noſtra ætate Ba-
ptiſtam Egnatiũ: qui tamen oẽs eundẽ torſerunt funem,incu
dẽ oẽs eandẽ tutuderunt. Vitas quoq; Rom. pōtificũ.ſcripſere
quàm plurimi,ut Damaſus,Anaſtaſius,GuidoRauẽnas,Sigiſ
bertus monachus,Hugo Florianus,Sicardus præſul Cremo-
nenſis,Gotfredus Viterbiẽſis,Martinus Carſulanus, Landul-
phus Carnotẽſis canonicus,Sazomenus presbyter,Geruaſius
Ricobaldus,Ptolomæus Lucẽſis, Antonius pſul Florentinus,
poſtremò Platina, Latini oẽs pter Græcos, Euſebiũ Cæſariẽ
ſem,Sozomenũ Salaminiũ,Socratẽ Conſtantinopolitanum,&
Zonoram:quos ſi ſecutus fuero; quis erit obiurgationi locus,
quæ mei culpandi ratio? qui cauſabitur plura nunquam ſcri-
ptorum,q̃ nunc extitiſſe monumenta,ibo inficias. Vnde ergo
ſeptingenta uoluminum millia ſibi collegiſſet PtolemæusPhi
ladelphus?unde tria millia Tyrānion gramaticus? cui etiam
opinioni ſi accederẽ; propterea tamen non faterer mittendum
eſſe litteris & labori repudiũ. Stultè mihi ſuadere uidentur,
qui aiunt tantiſper ſupprimenda eſſe opera, dum conceſſeri-
mus fato, quis meum defuncti opus emaculabit? quis addet,
aut detrahet,ubi poſtulabit locus? quis inuertet, ſi oporteat,
aut in his recantabit,quæ nō probabuntur populo? quis cum
laruis luctātiũ calumnias refellet? Adhæc palàm eſt multos
eſſe ardeliones, qui cum ſtudio laudis immoriantur, neque
tamẽ aliquid dignum laude partui ire ualeat, inſtar Horatia-
næ corniculæ plumas ſuffurantur alienas,ut neſcio quis mihi
notus,cuius nomini parco, qui ex aliquot meis qualibuſcun
que Dialogis frugẽ ſibi fecit,laudẽ præripuit, & alieni labo-
ris ſolus gratiam hauſit. quod omniũ confeſſione tam turpe
eſt,q̃ iniquum eos metere, qui ſementem non ſecerunt. Sed,
ut hæc omittamus,certã in ſpẽ uocor multa in hoc opere cul-
cũ iri,multa fore, quæ prodigioſa, aut etiam incredibilia ho-
minum uidebuntur iudicijs. quæ ſi recta uideantur;nō pude-
bit me cũ Steſichoro palinodiã canere, aut certe incudi red-
dere. capita plerumque modicis de rebus adieci, ut de le-
nonibus, ancillis,abſtemijs,cæcis,& multis eius farinæ.quod
ſi quis rideat, & notet carbone; ad cauſſæ meæ patrocinium

iubebo eos in medium prodire, qui ex minimis itidem rebus ſcribendi argumenta deſumpſerunt. Edidit Antonius librum de ſua ebrietate; Homerus unum de laudibus uini, alterum de bello ranarum; Ephrem Syrus de uituperatione riſus, Marcion Græcus de raphano, Pythagoras de bulbis, Diocles de rapo. Phanias phyſicus de urtica. quod ſi non arguuntur feciſſe; nec aſcribendum erit uitio, ſi minimarum rerum quandoque hiſtorias collegero. Ne tamen erratis meis ubique patrocinari & fauere uidear, unum eſt, in quo ipſe culpam agnoſco, ꝙ Græcas hiſtorias Latinis, Latinas barbaris, & oratoria poeticis, paſſim confudero. quod à me factum eſt non inſcitia, ſed laboris magnitudine: cui quum nequirem ſupereſſe, parendum fuit neceſſitati. Iam ſatis luctatum eſt cum maledicis. nunc ſupereſt, ut ad te noſtra dirigatur oratio, Gaufrede litteratiſſime, dicamq; quid me mouerit, hanc operis mei præfationem egregio tuo nomini cõſecrare. Hoc fecit illud litterarum & uirtutis ſtudium, quo à teneris annis totus prurire cœpiſti, & conflagrare, doctosq; omnes genuina quadam beneuolentia proſequi. exiſtimabam præterea fore mihi uituperio, ſi non reminiſcerer tuæ beneuolentiæ, qua me tyrunculum, & in primis litteris collegam tuum ſupra fidem amabas, idq; adeò, ut cæteros oẽs cõdiſcipulos præ me uno nihili faceres. ubicunq; tibi occurrebam, nunquã ſine riſu me alloquebaris. dextrã (quod dici ſolet) à tertio uſq; iugere mihi porrigebas, magnum & euidens tui candoris, tuæq; amicitiæ argumentum. præterea Blaſius Madronetus Securiacus, tuus cliens, bonarum literarum auidiſſimus heluo, (ut de Vticenſi Catone ſcribit Cicero) nominis tui præco aſſiduus, non deſiſtebat quotidie me præſente multa de uirtutibus tuis, multa de litterarum & litteratorum amore, immodicè prædicare, meiq; amorem in dies tibi creſcere affirmabat iuramento. quo ductus argumento docere uolui me non eſſe ex eorum grege, qui beneficium nunquam agnoſcunt, & apud quos interit ſtatim gratia. quod famuli tui munus tam ſincera fronte accipies, quam beneuolo datur animo. Vale homo perpaucorum hominum, clariſſimæque uirtutis & litteraturæ; & ſcribendum in calce huius operis tuo nomini epigramma expectes aliquantiſper.

MOR-

MORTEM QVI SIBI VARIIS MODIS CONSCIVERVNT, AVT SE ALIIS CONMIſERUNT occidendos.

LVCRETIA puella, rarum Romanæ caſtitatis lumen, ægrè ferens puriſſimũ ſuæ pudicitiæ florem ab infami & turpiſſimo tyranno Tarquinio iuniore Tarquinij Superbi, Romanorum proprerea regum ultimi, filio fuiſſe corruptum, & ſtupratum, impatiens acceptæ iniuriæ palàm ſe occidit, fecitq́; ut populus ſcelus ulciſceretur, & regum principatum excuteret. cuius mortis quotieſcunq; uenit in mentem, lacrymis nequeo temperare, ſed nec puellæ ſatis miſereri, aut ſtupratorem conuicijs ad ſaturitatem aſpere, ac deuouere Claudianus lib. 1. in Eutropium, Viſceribus fruſtra caſtum Lucretia ferrum Merſit: Stroza pater lib. 1. Eroticó. Vlta neſas animo, propriaq́; Lucretia dextra, Inuicto occurret clara pudore tibi. Sabellicus. Nec ferro occũbens caſto traiecta cruore Fœdaſſet patrios moriens Lucretia uultus.

Lucretius poeta phyſicus ſumpto amatorio poculo, eò furoris raptus eſt, ut manum ſibi intulerit, natus annos plus pauló quadraginta. quin etiam eo priuſquam moreretur, delirio, diu antè fertur laboraſſe: neque ad ſcribendum carmẽ animum appuliſſe, niſi interfecta, interuallataq́; inſania. Politianus in Nutricia.

Nec qui phyltra bibit, nimioq́; inſanus amore,
Mox ferro occubuit, ſic mentem amiſerat omnem.

M. I. Brutus unus ex his, qui Cæſarem 23. uulneribus in ſenatu confoderunt, ab Auguſto & Antonio Iulij mortem ulciſcẽtibus apud Philippos expugnatus, deſperata iam uictoria manum ſibi intulit, iuuante Strato ne rhetore, anno ſuæ ætatis trigeſimo, ne in manus inimicorum ueniret. Pamphilius Saxus.

Se gladio fodit Brutus, Cato fodit & ille,

Quem timuit Cæſar, quem coluere partes. Qui rei hiſtoriam auidius ſitierit, eat ad Plutarchum

Porcia filia Catonis, audita morte Bruti mariti apud Philippos interfecti ferrum popoſcit ad inferendam mortem. quod quum amici recuſaſſent, carbones hauſit, & inaudito mortis genere uitam finiuit auctores Plutarchus & Val. Ma x.j. Martial lib 1. Epiſt.

Coniugis audiſſet fatum quum Porcia Bruti,
Et ſubſtracta ſibi quæreret arma dolor;
Nondum ſcitis ait, mortem non poſſe negari:
Credideram ſatis hoc uos docuiſſe patrem.
Dixit, & ardentes auido bibit ore fauillas,
I nunc, & ferrum turba moleſta nega.

C. Caſſius poſt interfectum Cæſarem ab Antonio & Auguſto bello petitus, caſtra cum Bibulo iunxit apud Philippos. uerum quum inclinatam uideret aciem, utro ſibi mortem intulit eodem pugione quo in Cæſarem uſus fuerat, auctore Plutarcho. uel, ut alij malunt, Pindaro liberto iugulandum ſe præbuit. quod probat Iouianus de fortitudine bellica, dicens: Potuiſſet Caſſius, etiam ſi Brutus ceciderat, reparare exercitum, nec tam repentino conſilio, famulo iugulum ſuum præbere.

M Antonius audita per falſum rumorem Cleopatræ morte, ſeipſum gladio confodit, partim amore uxoris, partim deſperatione rerum, quòd ab Auguſto uictum ſe ægrè ferret. de hac morte Paulus Oroſius ſic inquit: Antonius de ferro tranſuerberauit ac ſemianimis ad Cleopatram in monumentum) in quod ſe mori terra condiderat) perlatus eſt. itẽ Propertius lib. 3. Caſtraq; Pelũſi Romano ſubruta ferro, Antonique graues in ſua fata manus, Item Suetonius in Auguſto: Obſeſſaq; Alexandria, quò Antonius cum Cleopatra confugerat, breui potitus eſt. & Antonium quidam feras conditiones pacis tentantem, ad mortem adegit, uiditq; mortuum. Item Eutropius lib. 7. rerũ Romanarum: Victus eſt, inquit, ab Auguſto nauali pugna clara & illuſtri apud Actium, qui locus in Epiro eſt, ex quo fugit in Ægyptium, & deſperatis rebus, quum omnes ad Auguſtum tranſirent, ipſe ſe interemit. hoc multis uerbis proſequitur Plutarchus in eius uita.

Cleopatra, mortuo Antonio marito, ubi intellexit ſe ab Auguſto in triumphũ reſeruari, cauſa declinandæ eius ignominiæ, brachium aſpidi mordendum præbuit, Cæſare Pſyllos ueneficos, qui ſerpentis uenenum è uulneribus hauſtu reuocarent, & exugerent, fruſtra admonente. Plutarchus ſcribit eam habuiſſe uenenum in laminula quadam concaua, quam ſub crine occultabat: ſed tamen neque corpus deformatum, nec aliud ullum apparuiſſe ueneni ſignum, nec aſpidem ab ullo conſpectam, ſed tractus duntaxat uiſos, ipſiusq; brachiũ duas notas habuiſſe leuiter impreſſas, & humidas. quibus Cæſar uidetur fidem dediſſe. nam in triũpho. Cleopatræ imaginem tulit cum aſpide mordicus affixa. Propertius de ea lib.3. ſic inquit: Fugiſti tamen in timidi uaga flumina Nili, Accepere tuæ Romula uincla manus. Brachia ſpectaui ſacris admorſa colubris, Et trahere occultum membra ſoporis iter. Item Horat. lib.1. Car. Fortis & aſperas tractare ſerpentes, ut atrum Corpore combiberet uenenum Deliberata morte ferocior ſæuis Liburnis, ſcilicet inuidens Priuata deduci ſuperbo. Non humilis mulier triumpho. uide Plinium lib.21. cap.3.

Neæra, & Charmione, Cleopatræ ancillæ, ſpontaneam dominæ mortem imitatæ ſunt, auctore Plutarcho ac ſemiuiuæ repertæ, reginæ iam mortuæ coronam capite delapſam reponentes, immodico magni animi argumento.

Cato Vticenſis minor, primi pronepos, dolens, & grauatè ferens Põpeium (cuius partes fouebat) à Cæſare (cui aduerſabatur) ſuperatum, ſuo quoque gladio incubuit, lecto prius Platoni Phædone de Animæ immortalitate. cuius audita morte Cæſarem dixiſſe ferunt, & ſe Catonis inuidere gloriæ, & ſuæ Catonem inuidiſſe. ſic autem abijt de uita, ut teſtimonio Ciceronis, cauſam moriendi nactum ſe eſſe gauderet plurimum. Dictus eſt Vticenſis ab Vtica urbe Africæ, in qua ſe occidit, auctoribus Plinio lib.5. & Gellio lib.13. de eius morte pleriq; meminerunt. Lactantius, Multi ergo, inquit, ex his, qui æternas eſſe animas ſuſpicabantur, tanquã in cœtum migraturi, ſibi ipſis manus intulerũt, ex Romanis Cato, qui fuit in omni ſua uita Socraticæ uanitatis imitator. item paulò pòſt, Homicidæ, inquit, illi omnes philoſophi, &

ipſæ Romanæ ſapientiæ princeps Cato, qui antequàm ſe oc ciderer, perlegiſſe Platonis librum dicitur, qui eſt ſcriptus de Æternitate animarum.

C. Carbo propter perpetuam in populari ratióne leuitatem, morte uoluntaria ſe a ſeueritate ciuium uindicauit. quoniam autem duo eiuſdem nomine fuerunt, ambo magni oratores, non conſtat mihi ſatis, uter duorum uitam ſponte reliquerit. Cicero de clar. Orat.

P. Craſſus Craſſi oratori frater, iur iſperitus, quum factio nem ſequeretur Marianam, ne in manus inimicorum incide ret, ſeipſum interemit.

P. Licinius Craſſus conſul contra Ariſtonicum Eumenis filium profectus, exercitu ſuo profligato barbarum quendam ad inferendam ſibi mortem prouocauit, ne ab hoſtibus traheretur captiuus.

App. Claudius Regillianus, ſtuprata Virginia Virginij Centurionis filia, in carcerem à populo crimen ulciſcente coniectus, ſibi manus intulit.

Cor. Merula flamen dialis, partium Syllanarum, ingreſſo urbem Mario, uenas, in Iouis æde ſibi ſuccidit, ut contume lioſæ mortis damnationem effugeret. auctor eſt Val. Max.

Dolabella Cæſarianus, interfectorū Cæſaris hoſtis acer rimus, multis prœlijs in Syria cum Caſſio congreſſus eſt, à quo poſtremò uictus, gladio ſe tranſuerberauit, cauſa declinandæ maioris ignominiæ,

Fla. Fimbria ciuis iniquiſſimus, Aſiam prouinciam ingreſſus, arreptis imperij inſignibus, à Sylla poſtmodum Pergami oppreſſus eſt, & à corrupto exercitu deſtitutus. itaque rerum deſperatione ſibi mortem intulit.

Lucinius Macer prætorius, repetundarum poſtulatus, ubi per nuntium intellexit Ciceronem ſibi aduerſari, faucibus, laqueo conſtrictis uoluntaria morte pænam præuenit. auctor Val. Max. de Moribus non'uul.

T. Manlius non is, qui filium ſecuri percuſſit, ſed alter Iuris pontificij peritus, iudex inter Macedones accuſatores & filium Silanum conſtitutus, audita cauſa ita pronuntiauit: Quum probatum ſit, Silanum filium meum, pecuniam acce piſſe, ipſum repub. & prole mea indignum iudico. itaque

Silanus à patre repudiatus, dolore animi ſe ſuſpendit proxi ma nocte: cuius exequijs neque pater interfuit, neque ſuadentibus ut adeſſet, aures præbere uoluit. auctor Val. Max. de Seueritate.

Fuit alter L. Silanus Claudii principis gener, qui erepta ſibi octauia, dataque Neroni, præ dolore gladio ſuo incubuit, idque die nuptiarum, ad augendam inuidiam. auctor Corn. Tacitus lib. 12

C. Marius iunior à Sylla è Mithridatica uictoria redeunte cum toto exercitu fuſus, in oppidum Præneſte ſe recepit. ubi obſeſſus, quum nulla effugij pateret rima aut uia ſalutis ſe Pontio Teleſino præbuit iugulandum. auctor Liuius, Priuſquam autem Sylla rediret in urbem, Marius uniuerſam prope nobilitatem interfecerat. quæ res fuit in cauſa, ut ſuperatus ueniam deſperaret, ferunt Syllam ex eiuſdem exercitu duodecim millia morti dediſſe.

Gn. Gnorbanus uictus a Sylla exſulauit apud Rhodios. ubi comprehenſus ſeipſum interemit. ideo autem a Sylla bello petitus eſt, quod eius legatos de pace uiolauerat. auctore Liuio.

Oppia Veſtalis ſtupri comperta, ſibi mortem intulit, grauioris ſupplicij metu, ne ſcilicet uiua ſub terra defoderetur inſtar Floroniæ alterius puellæ.

Oreſtilla M. Plancium maritum in Aſiam cum 60. naui bus profectum ſecuta, Tarenti ex morbo deceſſit cuius dum celebrarentur exequiæ, & cremaretur cadauer, Plaucius doloris impatiens, & appetens mortis, in rogum ſe coniecit quem togatum calceatumq; corpori uxoris iunxerunt amici auctor Val. Max de Amore coniugali.

Pomponius Atticus eques Rom. Ciceronis amicus, in ultima ſenectute morbo correptus, ſeipſum cibi abſtinentia necauit. multa fuerunt in eo laude & comendatione digna, quæ quamuis ab inſtituto ſint aliena, placet tamen in mediũ afferre, ut legentium proſint moribus. Tanta in primis fuit erga domeſticos facilitate, ut iurauerit cum matre nonagenaria ſe nunquam in gratiam redijſſe: cum ſorore pariter nullam geſſit ſimultatem: dictitans cum his minimè iraſci oportere, quos diligas. abſtinentia præterea ſingulari, uitaque a

luxu, ambitione & cupiditate rerum alienarum, ut qui præter patrimonium nihil unquam appetiuerit, nihil ædificauerit, nihil emerit. fuit & litium maximè fugiens, popularesq́; factiones Vatiniano proſequebatur odio. propterea quum ui diſſet rempublicam tumultu Cinnano turbatam, Athenas conceſſit, ut illi tranquille uiueret, nemine ſtudia interpellante. eruditis omnibus mirum in modum fauit, adeò ut pulſum ab urbe Ciceronem, & Brutum fugientem magna iuuerit pecunia. mendacium nec dicebat, nec etiam poterat pati. qua propter omnes inimici res ſuas ei curandas dabant, & ſeruandas. Cor. Nepos in eius uita.

Taurea Iubellius Campanus, capta a Fuluio Capua, coniugem primùm ac liberos, poſtremò ſeipſum ad pedes imperatoris gladio transfixit, ne quid indignū aut ignominioſum captiuus pateretur. auctor Liuius.

Fannius Cepio deprehenſus in coniuratione aduerſus Auguſtum, ſibi mortem conſciuit. Martialis lib. 2.

Hoſtem quum fugeret, ſe Fannius ipſe peremit:
Hic rogon furor eſt, ne moriare mori?

Aria mater (nam fuit eiuſdem nominis filia) damnato Pæto marito, fodit corpus gladio, quem uulnere educens ipſi Pæto querenti dedit, ut idem poſt faceret. Martialis lib. 1.
Caſta ſuo gladium quum traderet Aria Pæto, Quem de uiſceribus traxerat ipſa ſuis, Si qua fides, uulnus, quod feci, non dolet, inquit; Sed quod tu facies, hoc mihi Pæte dolet.

Feſtus Domitiani amicus, dum mentagra uſq; ad deſperationē remedij laboraret, gladio ſe traiecit, prius tamē amicos cōſolatus. quā eius mortem Martialis lib. 1. ſic deſcribit:

Indignas premeret peſtis quum rabida fauces,
Inq; ipſos uultus ſerperet atra leues, &c.

Cor. Gallus poeta elegiographus, Virgilij amicus & coætaneus, ab Auguſto præfectus Ægypti deſignatus, Thebarū ciuitatem ſpoliaſſe dicitur. propterea quum repetundarum poſtularetur, furtique & populatæ accuſaretur prouinciæ, nobilium indignationem formidans, ſibi mortem intulit anno ſuæ ætatis 43. auctor Ammianus Marcellinus, qui lib. 17 rerū geſtarū ſic inquit: Longè autē poſtea Cornelius Gallus res tenens Romanas, Ægypti procurator: exhauſit ciuitatē

plurimis interceptis. reuuerſusq; quum furtorum arceſſere uir & populatæ prouinciæ, metu nobilitatis acriter indignatæ (cui negotium ſpectandum deperat imperator) ſtricto incubuit ferro. Item Ouid. lib. 3. Eleg. Tu quoq; ſi falſum eſt temerati nomen amici Sanguinis, atque animæ prodige Galle tuæ. Item Politianus in Nutricia:-ceu Galli Mima Citheris Perſonam falſæ laſciua Lycoridos affert In ſcænam, & docto clauſam ſe iactet manti, Dum Miſer ipſe ſuo fodiat præcordia ferro. Item Propertius lib 2. Et modo formoſa, qui multa Lycoride Gallus, Mortuus inferna uulnera lauit aqua. Alia tamẽ cauſa ad inferendã ſibi mortẽ motũ uolunt pleriq;, quod ſcilicet Auguſti domo ei fuiſſet inter dictum, ut ſcribit Tranquillus alij ob linguã nimis effrænam. quod & Ouidius uidetur probaſſe, ubi ait: Nõ fuit opprobrio celebraſſe Lycorida Gallo, Sed linguã nimio non tenuiſſe mero.

Sylius Italicus poeta, incurabilis morbi tædio, uoluntariam oppetijt mortem annos natus 75. Politianus in Nutricia de eo ſic ſcribit, Ipſe obijt plenusq; æui, natoq; ſuperſtes, Aſpera congenito fixus ueſtigia clauo.

Sophronia Romana, Chriſtiana Lucretia, quũ uim Decij principis ſibi quotidie inſidiantis non poſſet declinare, arrepto gladio per conſenſũ mariti ſe cõfodit. auctor Euſebius.

Nero Domitij & Agrippinæ filius, fax totius orbis, impuraq; ſcelerum omnium ſentina, poſt maiora numero flagitia hoſtis patriæ a ſenatu iudicatus, ne quid ſuis meritis dignum pateretur, aut collo in furcam coniecto uirgis cæderetur, (ut ait Eutropius) urbẽ egreſſus, ſequentibus Phaone. Epaphrodito, Neophitoq; & Spadone Sporo, ſemet ictu gladij tranſegit, ad quartum urbis milliariũ, adiuuante trepidantem manum impuro Eunucho. Perijt autem anno ætatis ſuæ 32. cuius interitu uniuerſa Roma adeò gauiſa eſt, ut plebs induta pileis manumiſſionum, tanquam ſæuo exempta domino triũpharet. Auſonius. Matricida Nero proprij uim pertulit enſis. Sidonius, Marticida Nero proprio ſe percutit enſe. Pontanus de ſtellis lib. 3. Sic errant miſeri manes atque umbra Neronis: Sic Otho, quique in ſe ferrum ſtrinxere nefandum Suetonius ait eum inferenda ſibi morte adiutum fuiſſe ab Epaphrodito à libellis, Eutropius à Sporo.

Otho imperator quamuis molliſſimè ſemper uixiſſet, adeò ut ad muliebres accederet mundiτias: uictus tamen à Vitellio apud Bebriacum, auſus eſt ſibi mortem conſciſcere, quamuis multas haberet copias, poſſetque uictoriam ſperare. quod feciſſe odio bellorum ciuilium dicitur. propterea Martialis lib. 6. eius mortem Catonianæ anteponit. Cato enim interfecit ſe Vticæ, copijs iam profligatis, ne in hoſtes incideret; Otho uerò adhuc integro exercitu, ne bella ciuilia gererentur. uerba epigrammatiſtæ ſunt hæc:

Quum dubitaret adhuc bellis ciuilis Enyo,
 Forſitan & poſſet uincere mollis Otho:
Damnauit multo ſaturum iam ſanguine Martem,
 Et fodit certa pectora nuda manu.
Sit Cato, dum uiuit, ſanè uel Cæſare maior:
 Dum moritur, nunquid maior Othone fuit?

De huius imperatoris morte alij quoq; meminerunt. Iouianus lib. 3. de ſtellis, ut ſupra. item Sextus Aurel. Victor: Hic, inquit, à Vitellio primũ apud Placentiam, dehinc apud Bebriacum uictus, ſemet gladio transfixit, anno ætatis ſuæ 37. à deò amabilis militibus propriis, ut pleriq; corpore eius uiſo ſuis manibus mortem ſibi conſciuerint. Item Auſonius Mox Otho famoſus, clara ſed morte potitus. Tranq. quoque in eius uita ſic inquit: Poſt hæc ſedata ſiti, gelidæ aquæ potione, duos arripuit pugiones, & explorata utriuſq; acie, quũ alterum puluino ſubdidiſſet, foribus adopertis arctiſſimo ſomno quieuit. & circa lucem demum expergefactus, uno ſe traiecit ictu infra læuam papillam. irrumpentibuſque ad primum gemitum, modò celans, modò detergens plagam, exanimatus eſt, & apud Veliternam (ita præceperat) funeratus, 38. ætatis anno, & 95. die imperii.

Petreius dux Pompeianus à Cæſare in Hiſpania ſuperatus ſe ferro & inedia interemit.

Labus Marſus in calamitate Macedonica (quum celer hoſtis premeret) ſeque natumque gladio traiecit, ne uictoris Octauij uultum ſuſtineret. auctor Pontanus de fortitudine bellica.

Gordianus ſenior audita filij morte, qui pro patria in bello occubuerat, laqueo ſe ſuſpendit iam octogenarius, par-

tim dolore amiſſi filij, partim ne traheretur captiuus. Ammianus Marcellinus lib.26. In Africa,inquit, ſuperior Gordianus in imperium raptus, aduentantium periculorum angoribus implicatus,uitam laqueo ſpiritui intercluſo ꝓfudit

Galerius imperator, quum Chriſtianos omnibus,quibus potuerat, tormentis affeciſſet, tandem in morbum incidit, cuius impatientia, gladio ſibi latus aperuit. Baptiſta Egnatius ait illud tædium uitæ ei irrepiſſe ex genitalibus paulatim putreſcentibus.

Valerius, dum cum Valeria Tuſculana filia neſcius concubuiſſet, agnita poſtmodum culpa, ſe precipitauit.auctor Ariſtides apud Plutarchum.

Papirius Romanus quum ſororem Ganuſiam grauidam ſeciſſet, & illa gladio à patre miſſo ſibi corpus confodiſſet, ſe ipſum quoque mortuæ ſorori dedit comitem.auctor Chryſippus lib.1.Rerum Italicarum apud Plutarchum.

P.Catienus Philotimus patronum adeò dilexit, ut hæres omnibus bonis inſtitutus in eius rogum ſe cóiecerit. auctor Plin.lib.7.cap.36.

M.Lollius infamatus regum muneribus iu toto Oriente, interdicta amicitia à C.Cæſare, Auguſti filio,uenenum bibit.Plin.9.cap.35.

Idem Plinius lib.36.cap.24. ſcribit Cn.Proculeium Auguſti Cæſaris familiarem in maximo ſtomachi dolore, gypſo poto conſciuiſſe ſibi mortem.

Catulus Luctatius Orator, qui Marij collega fuerat in conſulatu, & de Cymbris unà triumphum egerat,ab eodem poſtea mori iuſſus, incluſus domi,accenſis carbonibus ſe ſuffocauit. auctor Plutarchus in Mario,& Valerius Maximus.

Agrippina à Trierarcho, alijsq; Neronis ſatellitibus interfecta, Meneſter eius libertus ſe ferro tranſegit.incertum caritate in patronam, an metu exitii. auctor Cor. Tacitus lib.14.

Adnotatum eſt in chronicis M. Porcium Latronem præſtanti uirum memoria, duplicis quartanæ tædio.manum ſibi admouiſſe, atque ita functum fato..

Labienus poeta uidens libros ſuos ob nimiam carpendi libertatem publico decreto comburi, ſui ſuperuiuere non

potuit,monumentis,ac proptetea ſpontaneā oppetiit mortē.

Meſſala Coruinus urator, ante biennium quam moreretur,ita memoriam ac ſenſum amiſit, ut uix pauca uerba con iungeret. ad extremum uerò enato circa os ulcere, inedia ſe confecit. auctor Cælius.

Longinus Adriani imperatoris legatus, à Decebalo Daconum rege (in quem certabat) circumuentus, ebibito ueneno ſeipſum interemit. auctor Dion.Caſſius.

Adrianus imperator Maſtorem quendam barbarum(quo propter robur &;audaciam plerunque uſus fuerat in uenationibus) partim minis,partim pollicitationibus impulit& coegit,ut cædem ſibi inferret. circumſcripſitq; locum ſub mamilla, quem Germogenes medicus demonſtrauerat.quo letaliter percuſſo,ſine dolore expirauit. teſtis idem Caſſius. hoc autem fecit incredibili membrorum omnium cruciatu impulſus, qui etiam morbi ſubtercutanei dolore multos è ſenatu prius extinxerat, ut ſcribit Sextus Aurelius.

Sabina imperatrix eiuſdem Adriani uxor, ſeruilibus pro pe iniurijs ab eo affecta, ad mortem cucurrit uoluntariam, quòd tam immane ingenium humaniq; generis perniciem pertuliſſet. auctor idem Aurelius.

Florianus imperator,quiTacito ſucceſſit,dolens Probum militiæ peritum à magna exercitus parte fuiſſe electum, ſibiipſi uenas incidit, effuſóq; ſanguine conſumptus eſt. auctor idem Aurelius.

Iuliauus imperator factus in Italia, acto per coſtas pugione, in ignem ſe abiecit, eodem Aurelio teſte

Diocletianus imperator à Licinio & Conſtantino grauiter litteris obiurgatus,quodMaxêtio diceretur fauiſſe,metu ignominioſæ mortis uenenum hauſit, teſtis idem Aurelius.

Magnentius à Conſtantion imperatore apud Lugdunum ſuperatus, admoto parieti gladio (ut ictum iuuaret) corpus ſibi confodit, quo audito Decentius eius frater præpoſtera laquei morte uitam finiuit apud Senonas. auctor Pomponius Lætus.

Pater Licinij Cecinnæ, uir prætorius,ob diuturnæ ualetudinis tædium ac dolorem, ſeſe opio necauit.

Empedocles Siculus poeta immortalitatem nouo mortis

genere affectans, ſe in Ætnam coniecit, unde Horatius in arte, Dicam, Siculiq́; poetæ Narrabo interitum. Deus im mortalis haberi Dum cupit Empedocles, ardentem feruidus Ætnam Inſiluit. Item Ouidius in Ibin, Aut tu Trinacrij ſalias ſuper ora Gygantis, Plurima qua flammas Sicanis Ætna uomit. Item Lactantius lib. 3. de falſa ſapientia, cap. 18 Multi ex his, qui æternas eſſe animas ſuſpicabantur, tanquam in cælum migraturi eſſent, ſibi ipſis manus intulerunt, ut Cleantes, & Chryſippus, ut Zeno, & Empedocles, qui ſe in ardentis Ætnæ ſpecum intempeſta nocte deiecit, ut quum repente non apparuiſſet, abiiſſe ad deos crederetur. Item Politianus in Nutricia, Ceu maximus ille Æri ſonas &c.

Sardanapalus Aſſyriorum rex ab Arbacto, ſeu Arſace præfecto, ob mollitiem, muliebresq́e munditias (nam habitum mentitus femineum inter puellas fuſos tractabat & penſa, omnesq́; laſciuia anteibat, & libidine) bello petitus, ubi uidit res ſuas profligari, & peſſum ire, & iam ad triarios redigi, ne captiuus traheretur, pyram in regia ingentem ſtruxit, eoq́; comportata ſupellectile, dnctisq́; amicis domino ſupreſſe uolentibus, incendio ſe dedit: & hoc ſolo uirum ſe docuit, quòd non expauerit mortem. Iuſtinus hæc. Ouidius in Ibin,

Inq́; pyram tecum cariſſima corpora mittas:
Quem finem uitæ Sardanapalus habet.

Sidonius, non medis caput Arſacem profabor, nec quàm diuite (quum refugit hoſtem) Arſit Sardanapalus in fauilla. Sabellicus in Hunij originem,

Vltimus ille fuit regni corruptor auiti,
Cuius delicias, & mollia ſceptra ſuperbus
Non tulit Arbactus, ſed fortia comparat arma,
Aggrediturq́; ſenẽ, uictumq́; ad nobile fatũ Compulit.

Archilochus poeta Parius, repudiũ ac repulsã paſſus in nuptiis Neoboles Licambis filiæ ſibi promiſſæ, Iambis tum primùm à ſe repertis ſatyricè adeò & grauiter Lycambẽn ipſum deuouit, & inſectatus eſt, ut eum cum filia ad furcam impulerit Vnde Horatius, Archilochum proprio rabies armauit Iambo. Et Ouidius in Ibin, poſt modo ſi perges, in

te mihi liber Iambus, Tincta Lycambæo ſanguine tela dabit. Politianus in Nutrica: licet acrem effuſus in iram, Ore Lycambiadas rabioſo occiderit ambas Archilochus.

Iudas (ut omnes compertum habent) quum Deum iudæis prodidiſſet, & exili pecunia expoſuiſſet uenalem, tandem ad ſe rediens, & ſceleris perpendens grauitatem, deſperata uenia, quæ tamen proditi clementia ſperari poterat, ad laqueum properauit, & notiſſimo diuinæ ultionis argumento crepuit medius.

Cleombrotus, ſeu Theombrotus ex Ambracia, quum legiſſet opus Platonis de animarum immortalitate a Socrate inſcriptum, ſponte ſe præcipitauit. Ouidius in Ibin, Vel de præcipiti uenias in Tartara ſaxo, Vt qui Socraticum de nece legit opus, Lactantius, Quid, inqui, Ambraciotes ille, qui quum eundem librum perlegiſſet, præcipitem ſe dedit, nullam aliā ob cauſam, niſi quòd Platoni credidit. quod ſi ſciſſet Plato, ac docuiſſet a quo, & quomodo, & quibus, & quæ ob facta, & quo tempore immortalitas tribuatur, nec Cleombrotum impegiſſet in mortem, nec Catonem. Cicero lib. 1. quæſt. Tuſc. Callimachi, inquit, epigramma in Ambraciotam Cleombrotum eſt, quem ait, quum nihil ei accidiſſet aduerſi, è muro ſe in mare dabiecuiſſe lecto Platonis libro.

Hannibal Amilcaris filius, dux Carthaginienſium, poſt L. Cornelium Scipionem Patrem Scipionis maioris ſuperatum. Sempronium ad Trebiam, C. Flaminium ad Thraſimenum magnis cladibus affectos, P. Æmilium apud Cannas cum toto exercitu deletum, Claudium Marcellum occiſum, à Scipione iuniore poſtremò uictus, & fucatus ad Antiochū primum, deinde ad Pruſiam Bithyniæ regem confugit. de cuius fide dubitans, quoniam uidebat Flaminium legatum a Romanis miſſum, ac ſe paulatim a militibus circunſeptum nenenum, quod in anulo gerebat, hauſit.

Aſdrubal dux in tertio bello Punico a Scipione Æmiliano uictus, in medias urbis flammas ſeſe cum filijs iecit, ſed quoniam multi eius nominis fuerunt, uide, ut de quo loquaris, intelligas.

Ariſtarchus grāmaticus Alexandrinus homo doctiſſimus

quum hydropiſi laboraret, ſeipſum tibi abſtinentia interfecit, annos natus 72. Hic ille eſt Ariſtarchus, qui ſub Ptolemæo Philometore floruit, olympiade 106. cuius & filium erudijt. ſcripſit commentarios ſupra mille diſcipulus fuit Ariſtophanis grammatici. fuit autem cenſura adeò critica, ſeueroq; iudicio, ut prouerbio locum pænè fecerit. eos enim uocamus Ariſtarchos, qui nihil non examinant, & omnia diligenter expendunt. duos habuit filios Ariſtarchum & Ariſtagoram degeneres, & patri omnino diſſimiles fuit alter eiuſdem nominis Tegeates poeta, Euripidis coætaneus, quem Æſculapius morbo liberauit.

Calanus Indus unus ex Brachmanibus (quo nomine dicebantur Indorum philoſophi) ex ipſa India ad Perſidem uſq; Alexandrum ſecutus, ultrò & nullo cogente in rogum ſe cō iecit. quod uidens Alexander, percontari cœpit, uellet ne aliquid mandare moriens. tum ille, nihil, inquit: propediem te uidebo. nec multis pòſt diebus Alexander ueneno interijt. Cic. lib. 12. quæſt. Tuſ. Calanus Indus, inquit, indoctus ac barbarus in radicibus Caucaſi natus ſua uoluntate uiuus combuſtus eſt. Idem lib. 1. de Diuina ad mortem proficiſcēs Calanns Indus quum incederet in rogum ardentem, ò præclarum diſceſſum, inquit, è uita, quum (ut Herculi contigit) mortali corpore cremato, in lucē animus exceſſerit. quūq; Alexander eum rogaret, ſi quid uellet, ut diceret. optimè, inquit: propediem te uidebo. quod ita contigit. nam Babyloniæ paucis pòſt diebus Alexander eſt mortuus teſtes etiam Val. Max. de Miraculis, & Plutarch. in Alexand.

Cleomenes dux Lacedæmoniorum ab Antigono uictus, ad Ptolemæum ſe recepit, à quo benignè primum exceptus, poſtmodum à Nicagora proditionis accuſatus, in carcerem detruſus eſt. ubi cum aliquot alijs uoluntariam oppetijt mortem. Mortuum rex pelle nudauit, & affixit cruci, auctore Plutarcho. Herodotus ait Cleomenem à furis incipientem, ſe detruncaſſe, canesque è tibijs ad femora, è femoribus ad coxarum uertebras proſcidiſſe, atque in reſcindendo utero expiraſſe.

Dinocrates Meſſenius, uicto primū Philopmene Achæorum duce, ab ipſis poſtremò Achæis ſuperatus, mortem ſibi

intulit, ne in eorum ueniret poteſtatem. auctor Plutarchus in Philopomene.

Demoſthenes Athenienſis, dum Antipatri (qui Alexandro ſucceſſit) odiũ incurriſſet, decerneretq́; Demades ut capite plecteretur, aufugit in Calabriam Ægæi maris inſulã. ubi ab Archia Tyrio comœdiographo & Antipatri ſatellitibus deprehenſus, ſumpto calamo, quaſi prius epiſtolam ad Antipatrum daturus, uenenũ illic incluſum ebibit. Habuit Demoſthenes patrem eiuſdem nominis admodum pauperẽ, ut qui coltellos factitaret. hic quum non eſſet apta ſatis pronuntiatione, multitudinemq́; & tumultum expaueſceret, ꝓpe litoris marini ſonitum dicere aſſueſcebat. litteram R difficile enunciabat, quam calculis in os coniectis proferre conabatur. nunquam dicebat, niſi præmeditatus: propterea de eo Pytheas prædicabat, Demoſthenis enthymemata lucernam olere. Non ignoro pleriſque hoc uiſum iri ſuperuacaneum: dabitur tamen uenia, opera enim dedita excerpo, quæ ad doctrinam conferre uideo.

Eratoſthenes Cyrenæus, Callimachi poetæ diſcipulus, & præfectus bibliothecæ Ptolemæi quum diuturno quoque morbo torqueretur, neque remedium inueniret, cibum ſibi ſubſtraxit, & inedia ſe peremit, anno ſuo ætatis 70.

Menippus Phœnix philoſophus Cynicus, quum eſſet ex eorum numero, qui auri cupiditate pruriunt, & explebili rerum libidine torrentur, amiſſis diuitijs laqueo uitam finiuit. auctor Diogenes Laertius.

Mithridates iunior, qui annis 56. bellum cum Romanis uaria geſſit uictoria, poſt occupatam Aſiam, Qu. Oppium, & Aquileium in uincula coniectos, Rhodum oppugnatam, Athenas per Archelaum præfectum occupatas, à Lucullo primum, demum à Pompeio ſuperatus, poſtremò a Pharnace filio adoleſcente ingratiſſimo (qui a patre ad Pompeium defecerat) bello petitus & obſeſſus, uenenum hauſit. quo nihil ad mortem propter ſumptum antidotum proficiens, auxilio Galli cuiuſdam militis Vitigis nomine ſe interfecit.

Monyma Mileſia, & Veronica Chia, duæ Mithridatis uxores, audita eiuſdem miſerabili fortuna, per Bochiden eunuchum, ambæ uitam ſponte reliquerunt. nam Monyma pri-

mum ſe ſuſpendit. ſed quum corporis grauitate confractus eſſet labueus, ò execrandum, inquit, diadema, quo neque in tam triſti miniſterio uti poſſum Bocchidi poſtmodum ſe dedit iugulandam. Veronica uerò calicem ueneni hauſit, quo per uenas ſerpente, quũ durius torqueretur & langueret, Bochidis quoque auxilio accelerauit ſibi mortem.

Statyra quoq; & Roxana Mithridatis ſorores, quæ annos ferè 40. uirginitatem ſeruauerant, hauſto ueneno fraternam mortem comitatæ ſunt. poteſt tamen dubitari an eo perierint: quoniam Plutarchus ſcribſt Roxanam à Statyra in puteum demerſam. niſi fortaſſe hoc ad alias eius nominis ſit referendum.

Citrolaus dux Achæorum uictus à Q. Cecilio Metello apud Thermopylas, ueneno ſibi mortem conſciuit. auctor Liuius lib. 52.

Nicias Dux Athenienſis, imperator contra Syracuſanos cum Demoſthene miſſus, rebus infeliciter geſtis, captus eſt cum collega. amboq; in carcerem detruſi, ſibi manus intulere, ne hoſtibus eſſet ludibrio. Videtur autem hic Demoſthenes alter eſſe ab eo, de quo iam ſumus locuti.

Homerum poetarum omnium facilè principem ferunt, quum iam ſenio confectus ad quoſdam nautas diuertiſſet, ꝓpoſitumq; ab eis ænigma nequiſſet diſſoluere, pudore motũ ſe ſuffocaſſe laqueo. quod ego planè iudico fabuloſum. neque enim credibile eſt, uirum illum philoſophiæ peritiſſimum tanta rerum experientia præditum, tam leui, tamque nullo argumento uitam relinquere uoluiſſe. nam quæ fuerat ignominia inanem, & friuolam remigium quæſtionem ignorare? imò uerò prudentiæ maiori tribuitur, nihil abiectis & ſemitarijs hoc genus homunculis reſpondere, quum uulgò dici ſoleat. Aſinum plura poſſe percontari, quàm reſpondere philoſophum, quare neque hoc probo, neq; comprobantibus pedariam fero ſententiam.

Athenienſes & Lacedæmoni quum de Thyretium agro inter ſe contenderent, tandem ita pepigerunt, ut trecentis militibus ſummam rei committerent, qui ſua pugna omniũ litem dirimerent. ubi omnes interfecti ſunt, præter unum Othryadem Lacedæmonium, qui ne ſolus in caſtra redire

ſeipſum inter hoſtilia cadauera gladio confixit, auctor Val. Max. de fortitudine,

Ferunt Pontiũ Pilatum patria Lugdunenſem, nefariæ in CHRISTVM ſententiæ meritas dediſſe pœnas, ſibiq́; mortem intuliſſe auctor eſt Gregorius Turonenſis.

Tam tibi ſit mitis Ponti Pilate Megæra,
Tamq́; tuæ moneant lacrymæ Plutona ferocem,
Quàm merito perijt fato te iudice CHRISTVS.

Themiſtocles Athenien. Nicoclis filius, inuidia ciuium relegatus, ad Artaxerxem confugit. a quo dum in patriam pugnare cogeretur, uitam cum morte uolens commutauit, hauſto ſanguine taurino, quem ideo peſtiferum potu ſcribit Cælius, quòd celerrimè coeat, atque obdureſcat. porrò ſanguis taurinus recens, anhelitus difficultatem, ac præfactionem infert cum ſpaſmo præualido.

Plutarchus quoq; ſcribit Midam, contracta ex ſomniorũ diritate, animi ægritudine, quum formidabilis affectio in dies augeretur, nec occurreret remedium mali, tauri ſanguine copioſius hauſto, conceſſiſſe ab humanis.

P. Terentius, amiſſis 107. fabulis, quas è Græcis Latinas fecerat, & conuerterat ex Menandro, ſe ſubmerſit. quod quamuis plerique falſum opinentur, credibile eſt tamen. ſi enim permulti amiſſo theſauro ad mortem properauerint, quanta mentis ægritudine uidentur tibi laborare, qui momento perdunt & in nictu oculi, quod improbo labore, diuturnis uigilijs, magna olei impenſa, longò antè ſæculo fabricauerunt, demum accuratiore ſtudio incudi reddiderunt, & ad ultimam reuocauerunt limam? Eſt (ſi periculũ nõ feciſti lector) inſania, & rabies maior, quàm ut fidem poſſit capere.

Theoxena mulier a Philippi Macedonum regis militibus in mari ſepta, quum nullum ſalutis effugium uideret, in mare ſe deiecit, maritum, qui prius eadem morte perierat, ſecuta, idq́; ne in regis poteſtatem ueniret. Vide Bononienſem commentatorem in Suetonium.

Democles puer dubium maiore pudicitia an forma pulchriore, quum a Demetrio Poliorcete ad ſtuprum traheretur, neque uim tyrãni poſſet effugere, ſe in proximum aquæ feruentis lebetem coniecit, atque ibidem enecauit. Pulchrum

chrum dij boni facinus, omniumq; facundiarum magni loquentia dignum.

Hipponax poeta Iambographus & amarulentus, grauiter ferens & indignanter ſe à Bubalo pictore deformi facie pictum, ad propellandam iniuriam, tam grauiter in eũ ſcripſit & inuectus eſt, ut laqueo uitam finire coegerit, unde Horatius in Epodo. Qualis Lycambe ſpretus infido gener, Aut acer hoſtia Bubalo. Et Hipponactæum præconium pro infami nota poſuit Cicero in epiſtolis familiaribus, ita ſcribẽs: Eumq; addictum iam tum puto eſſe Calui Licinij Hipponactæo præconio

Cleãthes philoſophus cognita animarum immortalitate, uitam ſponte reliquit, & uoluntariam oppetijt mortem. Lactantius: Multi (inquit) ex his, qui æternas eſſe animas ſuſpicabantur, tanquam in cœlum migraturi eſſent, ſibi ipſis manus intulerunt, ut Cleanthes & Chryſippus, ut Zeno & Empedocles.

Cambyſes & Zary Dianæ ſacerdotes & Magi miſſi ad inſinuandam Taurino Epiſcopo idololatriam, quum operam luſiſſent, ac nihil profeciſſent, gladijs ſuis ſe confoderunt.

Seſoſtris Ægyptiorum rex, ſeu ſenio, ſeu morbo, ſiue alia fortuna, oculis captus, ſeipſum interfecit.

Decebalus rex Dacorum à Traiano ſecundùm uictus, ne in Romanorum poteſtatem ueniret, ſua manu uſus interijt, mortuiq; caput Romã perlatum eſt. auctor Dion. Caſſius.

Anaxagoras philoſophus ab Athenienſibus in carcerem coniectus, quòd Solem) quem illi pro deo habebant) ignitum dixiſſet lapidem, uenenum hauſit.

Ecelinus tyrannus poſt infinita propè flagitia & crudelitatis exemplis, tandem in bello (quod contra Martinum Turianum Mediolani principem ſuſceperat) uulneratus, more frendentis belluæ uulnus diſcerpſit, eoq; miſeram euomuit uitam.

Volaterranus ſcribit Petrum de uineis ex Capua iuriſperitum fuiſſe, qui dolens ſe ob ſuſpicionem coniurationis à Federico ſecundo (cui prius erat cariſſimus) relegatum, capite parieti illiſo, mortem ſibi intulerit, compoſito prius de conſolatione libello.

Iuba rex Mauritaniæ à Cæſare ſuperatus ſibi quoque mortem conſciuit. cuius filius puer Romam in triumphum ductus eſt.

Circa Celenum Phrygiæ oppidum, quum hiatus terræ, & ingens uorago multos abſorberet, eſſetq; reſponſum ab oraculo, uoraginem ipſam non prius clauſum iri, quàm ad pacanda numina aliquis eò ſe demitteret; Anchurus Midæ regis filius, datis genitori & Cimotheæ uxori complexibus, equum aſcendit, & intrò ſe demiſit. auctor Plutarchus in Parallelis; qui de Curtio adoleſcentis Romano idem commemorat.

Cyane puella a patre Cyanippo incognito per uim ſtuprata, ubi tandem auctorem ſceleris agnouit, illum prius, demũ ſe ipſam interfecit auctor idem Plutarchus, teſtem aduocans Doſitheum lib 3. rerum Sicularum.

Vxor Æmilij adoleſcentis zelotypiæ morbo affecta, dum ſuſpicaretur maritum alterius puellæ rapi deſiderio in ſyluas profectum ſecuta eſt. ubi quum ad explorandam rei ueritatem, in dumis & uepribus deliteſceret, à canibus feram eſſe opinantibus laniata eſt. recognita, Æmilius ſe ipſum interfecit. auctor idem Plutarchus, qui apud Sypharim Italiæ oppidum hoc commemorat factum.

Calluce filia Lyci, hominis ſanguinarij & hoſpites immolantis relicta à Diomede, (quem Troia redeuntem benigne ſuſceperat, & paternis liberauerat inſidijs) laqueo ſe ſuſpendit. auctor apud eundem Plutarchum Iubas lib. 3. rerum Africanarum.

Bylſaltia quoq; puella, à Calphurnio Craſſo (quem proditi patris uictorem fecerat) relicta, ſibi ferro iugulum tranſuerberauit

Gidica Pomminij Laurentini uxor, dum Comminiũ priuignum maximè deperiret, neq; tamen ad concubitum poſſet inducere, ſuſpendio ſpiritum intercepit auctor Doſitheus apud Plutarchum

Anius rex Tuſcorum dum filiam Saliam à Catheo adoleſcente raptam non poſſet comprehendere, in fluuium ſe demiſit, quem à ſuo nomine fecit appellari Anionem.

Lactãtius ait Democritũ ſua ſpõte caput obtuliſſe morti.

Superatis ab Alexandro Magno Athenienſibus, Democrates Athenienſis,(qui Macedonum opibus ſemper obſtiterat)uenia deſperata, gladio ſe transfixit. auctor Cur. lib. 5.

Dioxippus Athenienſis ſurrepti inter epulas aurei pocula falsò accuſatus, dum oculorum coniectum & iniuriam ferre non poſſet, gladio ſe interemit. accuſabatur autem non ſine inuidia. nam ægrè ferebant Macedones Horratam Macedonem armatum ab eo inermi, ſpectante rege, duello uictum, & reſupinatum. auctor Curtius lib 8.

Idem Curtius ait, Boudiceam Britannorum reginam & Pœnium Poſthumum eius præfectum à Romanis duce Suetonio ſuperatos, mortem ſibi intuliſſe, hunc gladio, illam ueneno.

Plutarchus apud Gellium lib. 15. ait mileſias urgines repentè ſine ulla euidenti cauſa, uoluntatem cepiſſe obeundæ mortis, ac deinde plurimas uitam ſuſpendio amiſiſſe cui malo ut mederentur Mileſij, decreuerunt, ut quæ corporibus ſuſpenſis demortuæ forent, nudæ cum eodem laqueo efferrentur. quo facto ait uirgines pudore tam inhoneſti funeris deterritas uoluntariam amplius non petiuiſſe mortem. Plutarch. de Virtut. mul.

Hippo & Miletia Scedaſi Bœoti filiæ à iuuenibus Spartanis ſtupratæ & in puteum coniectæ ſunt, occultandi ſceleris cauſa. quod ubi reſciuit pater, ad filiarum tumulos ſe ipſum confecit. auctor Cælius.

Xanthus apud eundem Cælium auctor eſt, Cambleta Lydorum regem, eò uoracitatis progreſſum, ut nocte quadam uxorem quoq; abſumpſerit, quumq́ue ſummo mane illius manum in ore comperiſſet, ſemet iugulaſſe.

Timagoras quum Meletem Athenienſem liberali forma adoleſcentem deperiret, eiuſdem iuſſu ſe dedit in præceps, ut qui in omnibus puero uellet obſecutum. cuius rei pænitentia ductus Meles, eandem quoq; ſubijt mortem. auctor idem Cælius.

Tymanthes Cleonæus Athleta quum & uiribus ſenio defectis & deſuetudine ingentem arcum non poſſet intendere, quem iuuenis lunabat & flectebat, furori adeò indulſit, ut eam tātum ob rem gladio ſe perforauerit. auctor Cælius.

Idem ait Tereum perpetrato in Philomelá ſcelere ac Ityn ſibi mortem conſciuiſſe, mortuoq; ſacra inſtituta anniuerſaria. in quibus ordei loco, calculis utebantur.

Derceto Semiramidis mater cum filiam ex adulterio conceptam in deſertis expoſuiſſet, tandem facti & ſceleris pœnitentia in lacum ſe præcipitem dedit. auctor idem Cælius.

Laurentianus Florentinus citra ullum corporis incommodum, citraque euidentem morbi cauſam in puteum ſe coniecit. auctore Cælio & Crinito, qui ait ſe auditorem eius aliquando fuiſſe. qua etiam morte ſe extinxit Petrus Leonius uir in philoſophia excellens, & inſigni prudentia. Idem Crinitus.

Neæra quoque uirgo in Salentinis ægre ferens ſe ab eo repudiatam, cui pro coniuge pacta erat, eodem mortis genere uitam finiuit. auctor Pontanus de fortitud.

Mithridates á Pompeio ſuperatus, filiam nomine Dirapt im Menophilo eunucho ſeruandam commiſit in caſtello quodam, Sinthorio nomine. quod quum Manlius Priſcus obſediſſet, defenſoresq; deditionem parantes Menophilus ſentiret, gladium in uiſcera ſua compegit, ueritus, ne captiua puella raperetur, & uiolaretur. auctor Ammianus Marcellinus lib. 16.

Argobaſtes quum Valentinianum iuniorem apud Viennã dolo ſtrangulaſſet, ut eidem in imperio ſuccederet, á Theodoſio mortem ulciſcente ſuperatus ſua ſe manu percuſſit. auctor Paulus Diaconus.

Aſmunda rege Danorum in pugna occiſo, Gumnilda eiuſdem uxor ſpiritum ſibi ferro ſurripuit, uirumq; fato inſecuta eſt. auctor Saxo gramm. lib. 1. hiſt. Danicarum.

Hadingus rex Danorum ſuſpendio ſe uulgo ſpectante ſuffocauit præ dolore, quem ex Hadingi Suęonum regis morte conceperat. auctor idem Saxo.

Rolno quoq; Danorum rex exprobratæ ſibi turpitudinis dolore, uoluntaria morte ſe conſumpſit. Idem auctor.

Starcarterus itidem rex Danorum pœnitentia ductus, ꝙ Lemnum quendam per nefas occidiſſet, eius filio Hathero ſe præbuit occidendum.

Galeatius Mantuanus, Papiæ quum hibernaret, puella

(quam unicè amabat) per iocum imperante, ſe in fluuium deiecit. auctore Pontano.

Socrates Athenis capitis damnatus, uolens hauſit uenenum. unde Ouidius in Ibin: Sollicitoq; bibas, ueluti doctiſſimus, olim, Imperturbato quod bibit ore reus.

Araſtus Gorgij filius dum Athym Crœſi filium ſuæ fidei creditum in uenatione apri loco percuſſiſſet, ſe ſuper eiuſdem tumulum confodit. auctor Herodotus.

Sargapiſes Thomyris filius à Cyro rege Perſarum captus, dum manicas & brachiorum uincula eximi ſibi impetraſſet, ſeipſum interfecit. auctor Herodotus.

Idem ait Praxaſpem uirum inter Perſas opibus & dignitate pollentem, è turri præcipitem ſe dediſſe.

Boges Perſa, amicus Xerxis, ab Athenienſibus & Cimone Milciadis filio obſeſſus, licet accepta fide poſſet egredi, abnuit tamen & ad extremum perſtitit. inde ubi in mœnibus nihil commeatus fuit reliquum, accenſo rogo liberos, coniugem, concubinas, familiam interemit, eosq; omnes in pyram coniecit, deinde omne aurum urbis atque argentum è muris diſperſit in Strymonem, ac poſtremò ſe in rogum coniecit. auctor Herodotus.

Petrus Traſeas Patauinus, uir Catoniana diſciplina & ſeueritate, propter ſuſpicionem affectatæ libertatis à Nerone damnatus, ſibi uenas ſoluit.

Quis ambigit diuina factum ultione, ut Herodes rex Iudææ, Antipatri filius, poſt interfectos Alexandrum, Ariſtobulum, & Antipatrum filios, trucidatos item innocentes ad intercipiendum ſacrum uirginis partum, uermibus ad extremum toto corpore ſcatentibus mortem ſibi conſciuerit? auctor Ioſephus.

Pyramus adoleſcens & Thysbe puella, incredibili amore flagrantes, quum impediente parentum ſuſpicione ſuis uotis ſatisfacere nequirent, pepigerunt, ut certo die in remotum locum ſe reciperent. quò quum prior ueniſſet Thyſbe, metu leænæ ibidem repertæ profugit in latebras relicto capitis tegumento, quod arripiens leæna uenienti poſt Pyramo coniecturam præbuit & argumentum deuoratæ amaſiæ, mortemq; ſibi propterea conſciuit. Thysbe paullò poſt

reuerſa, ubi mortuum amantem conſpicata eſt, longioris ui tæ pertæſa, ſuo ſe gladio confodit, &c. Stroza pater lib. 1. Eroticon, Pyramus exemplum præbet, miſerandaque Thysbe: Quos rapuit ſimili mors uiolentia modo. Item Calentius in Epigrammatis,

Pyramus & Thysbe miſeri ſine crimine amarunt,
 Occidit hic propria ſæuus uterque manu.
Et quos unus amor tetigit, nox, una peremit,
 Enſis & unus: & hæc contegit urna duos.

Item Architrenius lib. 1.-ibi ſerum Pyramus enſe
 Vindicat egreſſum, Thysbe lugubria fati, &c.

Eriſicthonem poetæ fabulantur ob neglecta Cereris ſacra, in tantam famem redactum, ut propria membra deuorauerit, ſeq; ipſum corroſerit. addunt & filiam eius Metram nomine, in uarias formas Neptuni beneficio mutari ſolitam. unde natam adagium, Mutabilior Metra Eriſicthonis. Ouid. lib. 8. Met. Ipſe ſuos artus lacero diuellere morſu Cœpit, & infelix minuendo corpus alebat. Idem in Ibin, Vtq; pater ſolitæ uarias mutare figuras, Plenus inextincta conficiare fame. Item pamphilus Saxus in Ele. Talis erat ieiuna fames, Eriſicthona quondam Impleuit miſerum quum fera peſte ſua.

Lychione Dedalionis filia, Dianæ (cui ſe præferebat) ſagittis confoſſa eſt. cuius dum celebrarentur exequiæ, pater in puellæ rogum ſeſe coniecit. Poetæ fingunt eum ab amicis, ne in ignem deſiliret, impeditum, fuiſſe mutatum in uolucrem. unde Ouid. lib. 11. Metam. Vt uerò ardentem ui dit, quater impetus illi, In medios fuit ire rogos: quater in de repulſus, Concita membra fugæ mandat.

Didonem ſuo gladio incubuiſſe pro comperto eſt: ſed non omnes eandem mortis cauſam aſſerunt. ſcribit Auſonius (& ita ſe habet rei ueritas) hoc ab ea factum, ut mortuo marito Sichæo caſtitatem ſeruaret uidualem, & furias Iarbæ Getulorum regis declinaret. uerba eius ſunt hæc: Sed furias fugiens atque arma procacis Iarbæ, Seruaui fateor morte pudicitiam. Auſonium ſecutus Marullus Didonē ſic inducit loquentem: Nec mihi Phryx nocuit, nec enim Phryga noui mas ullum, Cura ſed antiqui caſta tenaxq; tori: Quam no

coniugio Libyci uiolare tyranni Cogerer, hac cecidi fortiter uſa manu. Vtrique ſuccinit Rhennius, ſeu, ut alijs placet, Priſcianus in Geographia Dionyſij de ſitu orbis dicens: Qua regnans felix Dido per ſæcula uiuit, Atque pudicitiam non perdit carmine ficto. Contra uerò Virgilius hoc ipſum adſcribit impatientiæ doloris, quem ex Æneæ fuga conceperat. quod tamen fabuloſum eſt. Virgilium pleriq; omnes Poetæ Latini ſecuti ſunt. Ouidius in primis lib 3. Faſtorum & in Epiſtolis ſic ait: Præbuit Æneas & cauſam mortis & enſem, Ipſa ſua Dido concidit uſa manu. Item 14. Metam. Item Sylius lib. 2. Ipſa pyram ſuper ingentem ſtans ſaucia Dido,

Mandabat Tyriis ultricia bella futuris,
Ardentemque rogum media ſpectabat ab unda
Dardanus, & magnis pandebat carbaſa fatis.

Item lib. 8. Item Angelus Politianus in Manto,

At Phœniſſa rogum ſæuo furiata dolore
Incendet moritura, trucesq; in uota uocabit
Eumenidas, mox & Phrygium, proh triſtia dona,
Ah niueum per pectus aget miſerabilis enſem.

Anna Beli regis filia poſt mortem ſororis ſuæ Didonis, Carthaginem ab Iarba occupatam relinquens, ad Batrum Melitæ inſulæ regem nauigauit. quo demum relicto, mare ingreſſa in Laurentum litus delata eſt. ibiq; ab Ænea cognita, & hoſpitio ſuſcepta eſt, non ſine mutui cum eo amoris ſuſpicione, adeò ut in odium Lauiniæ ueniret. cuius inſidias ut declinaret, ſe in Numycium fluuium præcipitauit, unde Ouid. lib. 4. Faſt.

Corniger hanc tumidis rapuiſſe Numycius undis
Creditur, & ſtagnis occuluiſſe ſuis.

Item alibi: Placidi ſum nympha Numici,
Amne perenne latens, Anna perenna uocor.

Euadne Martis filia in rogum mariti ſui Capanei apud Thebas mortui, dũ celebrarentur exequiæ, ſe coniecit. Ouidius lib. 5. Triſtium, Cernis ut Admeti cantetur & Hectoris uxor, Auſaq; in accenſos Iphias ire rogos? Idem lib. 3. de Arte, Accipe me Capaneu, cineres miſcebimus, inquit Iphias, in medios deſiluitq; rogos. Idem Martialis lib. 4. Epigram. Statius lib. 12. Propertius lib. 1. Ouid. lib. 3. de

Ponto Iphias, &c.

Hylomone femina centaura & biformis mortuo marito Cyllaro, gladio ſuo incubuit. Ouid. lib. 12

Vt uidet extinctum, dictis, quæ clamor ad aures
Arcuit ire meas, telo, quòd inhæſerat illi,
Incubuit, moriensq; ſuum complexa maritum eſt.

Biblis Mileti filia ex Cyane, quum fratem Caunum miſerè deperiret, neq; eius concubitum poſſet aſſequi, urgentibus furiis ſe occidit & in fontem poſtea Nayadum beneficio mutata eſt. Ouid. 1. de Arte:

Biblida quid referam? uetito quæ fratris amore
Arſit, & eſt laqueo fortiter ulta nefas?

Hercules induta tunica Neſſi Centauri cruore tincta, in tantas furias raptus eſt, ut præ impatientia doloris ſeſe in Oeta monte combuſſerit. Ouid. ad Liuiam: Qualis in Herculeæ colluxit collibus Oetæ, Quum ſunt impoſito membra cremata Deo. Claudianus in III. conſul. Honorij: Iuga deſeris Oetes Herculeo damnata rogo. Item Statius lib. 12. Thebaidis:

Theſeo in Cretam ad Minotaurum nauiganti Ægeus pater Athenarum rex præceperat, ut ſi confecto monſtro incolumis rediret, ad lætitiæ argumentum albis uteretur uelis, ut proſpectantibus è portu amicis, ſuperſtitis uitæ fidem præſtaret. Theſeum tamen cepit obliuio mandati. propterea quum iiſdem (quibus uenerat) remigraret uelis, fecit ut pater nihil de filio ſibi promittens, è ſcopulo in mare ſe deturbauerit, & aquis nouum impoſuerit nomen. Plutarchus, quam fabulam uel (ſi mauis) hiſtoriam Catullus longo admodum proſequitur filo. Calentius quoq; lib. 1. Elegiarum. Item Ouidius in Ibin:

Vt qui Theſeæ fallacia uela carinæ
Vidit, & Iliaca miſſus ab arce puer. Huius rei etiam Cælius lib. 10. Lectionum antiquarum cap. 25.

Hæmon Thebanus iuuenis quum amore incredibili Antigonem Oedipi & Iocaſtæ filiam deperiret, ad eius tumulum mortem ſibi conſciuit. fuerat autem Antigone iuſſu Creontis (qui uetuerat Græcorum cadauera inhumari) iugulata, quòd Polynicem fratrem mortuum noctu ſepelire

uoluiſſet. de huius adoleſcentis minore Propertius lib. 2.

Sappho puella ex Lesbo inſula, è Leucade Epiri promontorio ſe præcipitauit, quòd à Phaone liberali forma adoleſcente (quem ſupra fidem hominum deperibat) mutuò non redamaretur. Statius lib. 5. Siluarum :-ſaltusq; ingreſſa uiriles, Non formidata temeraria Leucade Sappho. Et Politianus in Nutricia: Sed tandem Ambracias temeraria ſaltat in undas. Item Politianus in Eleg. Maſcula quæque ſuos cantat moritura calores, Leucadij Sappho crimen honorq; freti. Vide Volater.

Græcis Thebas obſidentibus, quum Tyreſias uates prædixiſſet Thebanos expugnatum iri, niſi eorum (qui ſerpentinis dentibus prognati fuerant) aliquis ſe morti deuoueret: Menecœus ut patriæ ſaluti conſuleret, ipſis Thebarum mœnibus gladio ſe confodit, confoſſum ad hoſtes deturbauit. quo uiſo protinus abierunt Græci. Statius lib. 1. Theb.

Iocaſta filia Creontis, & uxor Laij uidens filios ſuos Eteoclem & Polynicem mutuis uulneribus interfectos, horrore tanti facinoris mortem ſibi intulit. Statius lib. 11. Theb.

Hannibale Saguntum urbem Hiſpaniæ Romanis amicam obſidente, Mopſus Cretenſis fauens Saguntinis, ubi filios uidit interfectos, temperare ſibi non potuit, quin ſe præcipitaret è turri, & filijs comitem daret. Sylius lib. 2.

Atque pater gemino natorum funere Mopſus, &c.

Phædram Hippolyti nouercam furiæ Veneris uſq; adeò torruerunt, ut laqueo ſpiritum ſibi interceperit, quòd priuigni (cuius amore æſtuabat impatienter, & pruriebat) concubitum non poſſet exorare. moriens tame ſcelerata mulier, litteras reliquit. quibus Hippolytum ſtupri arguebat, ſuæq; mortis uocabat auctorem. Auſonius:

Suaſi quod potui, tu alios modò conſule. dic quos?
Phædra, & Eliſa tibi dent laqueum aut gladium.

Athamas, Rex Thebarum furiis agitatus Learchum filium dedit morti. propterea Ino Cadmi, & Hermionis filia, & eius uxor ſibi timens, cum altero filio Melicerte ſe in mare præcipitem dedit. quos in deorum indigitamenta poetæ retulerunt. Cyprianus: Melicertes & Leucothea præcipitantur in maria, & fiunt poſtmodum maris numina. Qui-

dius lib.4. Metamorph. Seq; ſuper pontum nullo tardata timore Mittit, onusq; ſuum.

Phyllis Lycurgi Thracum regis filia ægre ferens ſe relictam, & ſpretam à Demophoonte Theſei filio, quem unicè deperibat, & ab expeditione Troiana redeuntem hoſpitio exceperat, uitam laqueo præfocauit, in amygdalum poſtea (ut fabulantur poetæ) conuerſa. Pamphilus Saxus, Exemplum tribuit mortis mihi nobile Phyllis, Pendebat longa corpus inane trabe. Pontanus lib.3.de Stellis.

Aiax Telamonis filius, ægre ferens mortui Achillis arma (quæ ſupramodum appetebat) Vlyſſi data fuiſſe, inuidia motus, & in rabiem conuerſus mortem ſibi intulit. Ouidius lib.13.Metam.

Hectora qui ſolus, qui ferrum, ignesq;, Iouemq;, &c.

Iphis puer liberali facie, quum Annaxaretem puellam incredibili amore proſequeretur, neque tamen readamaretur ab ea, laqueo ſe ſuffocauit, atq; onus infelix eliſa fauce pependit, inquit Ouidius lib. 14. Demum quum celebrarentur exequiæ, puella mortui miſerta, ſe quoque interfecit. Pontanus de Stellis lib.3.

Auctolia Vlyſſis mater, quum falſo nuncio audiuiſſet filium apud Troiam occubuiſſe, laqueo uitam finiuit.

Amphion Iouis filius interfectis ab Apolline quattuordecim liberis ſe ipſum gladio interemit. Ouidius in Ibin,

Addidit ut fidicen miſeris ſua funera natis,
Sic tibi ſint uitæ tædia iuſta tuæ.

Althea Thyeſtis (alij Theſtium ſcribunt) filia, & Oenei Ætoliæ regis uxor, quum audiuiſſet Meleagrum filium ſuis fratribus intuliſſe mortem, ſe præcipitauit, combuſto prius fatali ſtipite, quo cremato Meleagrum ex fato periturum audierat. Boccatius in Genealogia.

Britona nympha Cretenſis quum eſſet formoſa, perpetuoq; uirginitatis uoto, uenationi uacaret, ad uim & ſtuprum Minois regis declinandum ſe in aquas dedit precipitem.

Brotheus Vulcani filius propter oris deformitatem illuſus in rogum deſiluit, ibique uitam incendio finiuit. Ouid. in Ibin, Quodq; ferunt Brotheum feciſſe cupidine mortis, Des tua ſuccenſæ membra cremenda pyræ.

Æolus Rex uentorum audito Canaces filiæ cum Machareo fratre inceſtu, ad eam gladium miſit, ut ſcelus uoluntaria morte dilueret, & ulceſceretur. quod illa fecit. Plutarchus in paral.

Ceyx Alciones maritus ad oraculum nauigans naufragium fecit, & obrutus eſt aquis. quod indignanter ferens Alcyone, mortem mariti ſecuta, in mare ſe deturbauit, & in auem ſui nominis mutata eſt, Ouidius in Ibin,

Nec tibi ſit tumidis melior Neptunus in undis,
Quam cui ſunt uiſæ frater, & uxor aues.

Deianira Herculis uxor, audita mariti morte, ſupereſſe noluit, ac propterea dolore animi ſe peremit. Ouidius,

Impia quid dubitas Deianira morti?

Heſperie nympha Eſacum, Priami filium, a quo adamabatur, perſequentem fugiens, morſu colubri in herba latentis interfecta, fecit, ut Eſacus ipſe uitam ſibi acerbam putauerit, & aquis ſe obruerit.

Erigone audita patris Icari morte, laqueo ſe ſuſpendit. Ouidius in Ibin. Statius lib 5. Syluarum,

Nec enim Marathonia uirgo
Partius extinctum ſæuorum crimine agreſtum
Fleuerat Icarium.

Euenus ægre ferens Marpiſſam filiam ab Ida filio Aphareti in certamine curuli ſuperatam, ac propterea ex pacto nuptijs copulatam, ſe in Lycormam Ætoliæ fluuium demiſit, cui & impoſuit nomen. auctor Domitius Calderinus. unde Ouidius in Ibin, Vtq; uel Euenus torrenti flumine merſus, Nomina des rapidæ, uel Tiberinus aquæ. Ad hunc fere modum Plutarchus, Euenus, inquit, Martis & Steropæ filius, ex Alcippa Oenomai filia Marpiſſam ſuſcepit filiam. quam ab Aphareto in Chorea raptam inſequens, dum comprehendere non poſſet, in Lycormam fluuium ſe præcipitauit.

Iuturna Dauni filia poſt interfectam ab Ænea Turnum fratrem ſuũ mæroris impatiens, ſe dedit in aquas præcipité.

Ilice Libyci Lydij filia, dum amores Martis contemneret, deo factum ulciſcente, in furorem uerſa, e ſcopulo ſe demiſit. Ouid. in Ibin, Lydia ſe ſcopulis ut uirgo miſit ab altis, Dixerat inuito quæ mala uerba deo.

Athenienſes dum mortui Herculis tutarentur liberos, quos inſectabatur Euryſtheus, ab oraculo acceperunt ſe ab Euryſthæi liberatum iri incurſatione, ſi quis è liberis Herculis ſemet inferis deuoueret. quo audito Macaria eiuſdem filia ſeſe ſpontaneæ morti obtulit. Cel. & Eraſmus in Chil.

Alceſtis filia Perilai ſeipſam interfecit, ut umbra ſua contenti manes, ægroto marito parcerent. Seneca in medea. Coniugis fatum redimens Phærei, Vxor impendit animā marito.

Tyro mulier Theſſala mortuo marito, ſponte oppetiit mortem. Baptiſta Pius lib. 2. Eleg.

Carmine conſpicua eſt Tyro Pagaſæa puella,
Quæ uoluit proprij fata ſubire uiri.

Hercules ab Iole connubio reiectus, Oechaliam puellæ patriam diripuit. dolore facti Iole, ſe præcipitem è muro dedit. auctor Plutarchus.

Charondas Tyrius, quum legem tuliſſet, ne quis armatus ueniret in concionem, & tamen ipſe rure ueniens, præter ſpem aliter feciſſet, monitus legis ab eo, qui proximè ſedebit, uitam ſponte reliquit, & gladio ſuo incubuit, quum tamen culpam diſſimulare potuiſſet, aut defendere. Valer. Max. de Iuſticia.

De Amata Lauiniæ matre, quo modo, & quam ob rem ſpiritum ſibi laqueo interceperit, uide in eorum hiſtoria, qui ſuſpendio, & cruce uitam finiuerunt.

Quum L. Opimius conſul C. Gracchum Agrarias leges contra auctoritatem ſenatus ferre molientem ſuſtuliſſet, Herennius Siculus, quo & aruſpice & amico uſus ſemper fuerat Gracchus, comprehenſus, dum in carcerem traheretur, capite poſti carceris illiſo ſpiritū depoſuit. auctor Val. Max.

Coma latro frater Diogenis latronum ducis ad P. Rutilium ductus, dum interrogaretur de genere belli è ſeruis & latronibus moti, capita in crura demiſſo, ſibiipſi ſpiritum interclusit. auctor Valer. Maxim.

PARENTIS LIBERORVM INTERFECTORES.

IDomeneus Deucalionis filius, & Cretenſium rex, quum uouiſſet ſe immolaturum eum, qui primus Troia redeunti occureret, filiam forte fortuna repertam immolauit. Vo-

laterranus.

Darius rex Perſarum Ariobarzanem filium interfecit, q͛ is Alexandro promiſiſſet, ſe patri inſidiaturum, & mortem intentaturum. Plutarch. in Paral.

Steſibrotus aſi Epaminonda patre Thebanorum duce interfectus eſt, quòd contra mandatum patris manum cum hoſtibus Lacedæmonijs conſeruiſſet, quamuis parta uictoria ibidem Plutarch.

Manlius Torquatus itidem filium ſecuri percuſſit, quòd in Samnites contra edictum pugnaſſet, quamuis hoſte profligato ad ſuos uictoriam retuliſſet. unde Virg. lib. 6. Sæuumq; ſecuri, &c. Liuius lib 8.

Brutum a Romanis expulſum, quum filius prodere uoluiſſet, paterna cecidit manu. auctor Ariſtid. apud Plutar.

Romanis in Latinos certantibus, Craſſius ſignifer Craſſum Brutum filium occidit quòd is patrem prodere, & hoſtibus portas aperire uoluiſſet. auctor Plutar.

Perſis Græciam infeſtantibus, Pauſanias Lacedæmoniorum dux 50 auri talenta, ut Spartam proderet, è Xerxe acceperat, quod ubi reſciuit Ageſilaus pater, filium in templo Palladis incluſum inedia conſumpſit. idem auctor.

Medea ab Iaſone, quem hoſpitio ſuſceperat, & modum rapiēdi uelleris docuerat reiecta, filios ex eo ſuſceptos Dyndimū & Theſſandrū interfecit Virg. Ecl. 8. Sæuus amor docuit natorum ſanguine matrem, Commaculate manus. idem in Culice. Oui. lib. 7. Metam. -utroque Sanguine natorum perfunditur impius enſis idem lib. 2. Elegia. Idem lib 2. de Arte: Propertius lib. 3. Nam quid Medeæ referam, quo tempore matris, Iram natorum cæde piauit amor.

Athamas rex Thebarum furore correptus, Learchum & Eurycleam liberos pro leonibus occidit. Ouidius lib. 4. Metam. Deq; ſinu matris ridentem & parua Learchum Brachia tendentem rapit, & bis terq; per auras, More rotat fundæ rigidoq; infantia ferro Diſcutit ora ferox. idem lib. 6 Faſt. Sta. lib. 2. Sil. Toruus adhuc Athamas inſanos flecteret arcus. idem lib. 1. Theb. Claudianus lib 1. in Ruffinum; Hæc Athamāthea direxit ſpicula dextræ. Bab. Pius. 2. Eleg. Qualis ad abſumptum per tela paterna Learchum, Deſiluit

cere uellet.

Artaxerxes Mnenon cognomento, Perſarum rex, Darium filium cum quinquaginta alijs filijs interfecit, quòd ab eis inſidijs peteretur. Trogus lib. 10.

Cambyſes Cyri filius, Perſarum rex, filium ſagitta occidiſſe fertur, furore correptus, quo prius fratrem & grauidam ſororem dederat morti. Sabellicus.

Conſtantinus Magnus Criſpum filium cum Licinio ſororis ſuæ marito, incerta cauſa, mori dedit. Sextus Aurelius prodit hoc eum feciſſe ſuaſus Fauſtæ coniugis.

Dioſcorus, pater beatæ Barbaræ, filiam multis prius tormentis affectam, ad extremũ ſupplicio capitis affecit, quòd ad idololatriam flecti non poſſet.

Euriſthenes, quum malè in bello pugnaſſet, ac propterea domui ſuæ ignominiam peperiſſet, inedia conſumptus eſt à matre. Ouid. in Ibin, Obſtrictusq́; necem patiaris limine tecti, Vt legem pœnæ cui dedit ipſa parens.

Ptolemæus Euergetes a ſuis ob crudelitatem regno pulſus, filium quem ex Cleopatra ſorore ſuſceperat, in Cypro occidit, eiusq́; caput & pedes matri pro munere natalitio remiſit. Liuius lib. 56.

Ptolemæus Auletes regno ſuo redonatus, quo ob flagitia fuerat eiectus, Cleopatram filiam & Archelaum eius maritum, quo Ægyptij in regnũ aſciuerant, occidit. Strab. li. 17.

Deuteria mulier timens ne filia ſua, quam nubilem & formoſam habebat, à Theodeberto rege corrumperetur, eam in flumen præcipitauit apud Viridunum ciuitatem. auctor Gregorius Turonenſis

Apteras uetuſtiſſimus Græcorum Saturnũ patrem caſtrauit, filios interemit, fratribus bella & ferrum intulit. Annius in Beroſum.

Erichtheus bellum cum Eumolpo gerens, quum ab oraculo accepiſſet futuram ſibi uictoriam, ſi filiam dijs immolaret, paruit, & conſenſu Praxithæ uxoris puellam cecidit. Euripides apud Plutarchum.

Marius quoque Cymbrico bello profligatus, quum intellexiſſet ſe fore uictorem, ſi Calpurniam filiam dijs daret uictimam, dedit, ut patriæ conſuleret.

Boges Perſa ab Athenienſibus obſeſſus, ubi nihil habuit commeatus in caſtris, liberos cum uxore primùm, demum ſeipſum interfecit. auctor Herodotus lib. 7.

Deiotarus quum multos ſuſcepiſſet liberos, omnes, excepto tantùm uno, iugulauit, ut qui ſuperfuturus erat, potentior fieret, & maieſtatis auguſtioris. auctor Cælius.

Mithridates ſanguinolentus ac crudelis in omnes fuit. nam matrem, fratrem ac filios tres impuberes, ac totidem filias interfecit, auctor idem Cælius.

Antonius Caracalla imperator Iuliam nouercam in uxorem duxit, cuius filium Getam nomine paulò pòſt interfecit. Ælius Spartianus.

Virginius filiam Virginiam Icilio deſponſatam ſpectante populo & palam interfecit, ut Appium Decemuirum, qui eam ſtuprare uelut ſeruam tentauerat, in odium & inuidiam populi traheret: quod & factum eſt. nam ut propter illatum Lucretiæ ſtuprum Romani reges deſierunt, ita quoque immoderata Appij libido finem fecit Decemuirorum magiſtratui. auctor Liuius. Sylius lib. 13.

Herodes rex Iudeæ præter innocentium cædem, tres quoque ex liberis ſibi ſuſpectos, Alexandrum, Ariſtobulum & Antipatrum morti dedit. Macrobius lib 2.

Hippomenes Athenienſium princeps, filiam Limonem in adulterio deprehenſam, unà cum equo feroci concluſit, nec huic, nec illi cibum præbens. equus igitur fame in rabiem actus, puellam deuorauit. hinc ortum adagium à Diogeniano poſitum: Magis impius Hippomene, Ouidius in Ibin:

Solaq; Limone pœnam ne ſenſerit illam,

Et tua dente ferox uiſcera carpat equus.

Pyreus inſula, quum maxima laboraret peſte, propter interfectum ibidem ab Athenienſibus aprum Dianæ ſacrum, conſultum oraculum, reſpondit: Finem mali futurum, ſi quis filiam immolaſſet numini. unus autem repertus eſt Embarus, qui filiam ſolenni ritu ornatam ſacrificauerit. Eraſmus in Chil.

Orchamus Leucothoam filiam ab Apolline ſtupratam, uiuam defodit, auctor Domitius in Ibin. Ouid. item lib. 4.

Lenogildus rex Hiſpaniæ filiū Hermogildum, quòd à ſecta pa-

ſta parentum abhorreret, ac Childeberti Francorum regis orthodoxi filiam duxiſſet in uxorem, morte affecit. Volater.

Lyſimachus, rex Pergami, Agathoclem filium fortiſſimum (cuius præcipua opera, multa bella feliciter geſſerat) nouerca Arſinoe Ptolemæi ſorore inſtigante, ueneno ſuſtulit. auctore Trogo.

Aulus Poſthumius Tiburtus filium ſecuri percuſſit, quòd occaſione rei bene gerendæ, iniuſſus pugnam tentaſſet. auctor Val. de diſcip. mil. Liuius lib. 4 Mauult tamen hoc credere de M. Torquato, quàm de Poſtumio.

Arpiages filium comedit. Ouidius in Ibin, Vt puer Arpiagæ, referas exempla Thyeſtæ, Inq; tui cæſus uiſcera patris eas.

Ethearchus rex Cretæ ſuaſi ſecundæ uxoris, Phronymã filiam per negotiatorem quendam nomine Themiſonem, ſubmergi fecit. auctor Herodotus.

LIBERI PARENTVM INTERFECTORES.

ALcmæon Eriphylem matrem interfecit, quòd illa Amphiaraum patrem, qui in bello Thebano terræ hiatu abſorptus eſt, Polynici prodidiſſet, accepto monili aureo. Virgil. lib. 6 -mæſtamque Eriphylem Crudelis nati monſtrantem uulnera cernit. Seruius, & Diod. lib. 5.

Perrheborum rex Triopas dum tirannicè nimis imperaret, à Carnaba filio tantæ feritatis impatienti occiſus eſt. auctor Cælius.

Oreſtes Clytemneſtram matrem interemit, in ultionem patris Agamemnonis, quem à Troia redeuntem illa cum Ægyſto adultero interfecerat. Ouidius lib. 1. Eleg.

Et uindex in matre, patris malus ultor Oreſtes.

Auſus in arcanas poſcere tela deas. Horatius lib. 2.

Nero, quum Agrippina matre facta ſua exquirente acerbius, & corrigente grauaretur, eam uarijs modis tentauit perdere. primò ueneno: ſed quum ſentiret eam antidotis præmunitam, ſolutilem nauem (cuius uel naufragio, uel cameræ ruina periret) commentus eſt: ſimulataque amicitia, Baias euocauit, quam nando euaſiſſe, ut comperit.

inops conſilii eam interfici iuſſit, quam prius ſtupro contaminauerat. Suetonius.

Trogus ſcribit Theſſalonicem ab Antipatro filio interfectam, quum tamen uitam per ubera materna deprecaretur, idque, quòd Alexandro fratris magis, quam ſibi faueret.

Semiramidem à Nino filio interemptam produnt, quòd eius concubitum, & congreſſum optaſſet, quæ prius equi amore conflagrauerat. Cælius 37. lib. 12. & Iuſtinus lib. 1.

Ptolemæus Euergetes à Ptolemæo filio interfectus eſt: qui propterea (inquit Iuſtinus) Philopator, ideſt patris interfector, uocari cœpit.

Ptolemæus filius Epiphanis matrem Cleopatram dedit morti. unde & Philometor eadem ratione dictus eſt, qua præcedens Philopator.

P. Malleolus, teſte Liuio matre interempta primus omnium inſuto culeo in mare præcipitatus eſt.

Mithridates, auctore Cælio tantæ fuit impietatis, ut matrem, fratrem, filios tres, ac totidem filias interfecerit.

Ioannes Maria Ioannis Galeatij filius, dux Mediolani, Catharinam matrem, facta ſua acerbius obiurgantem, in turri concluſit, & ibidem emori fecit. Volater.

Ouidius lib. 5. Metam. ait Agyrtem fuiſſe quendam, qui patrem interfecerit. - regiſque Thoactes Armiger, & cæſo genitore infamis Agyrtes.

Redeuntem Troia Vlyſſem Thelegonus filius ut ignotũ occidit. Horatius lib. 3 Cã. Decliue contempleris aruum, & Thelegonij iuga paricidæ.

Ozias Amos prophetam patrem ſuum uecte per tempora transfixit, quòd contra mandatum Hieroboam regis uerbum Domini prædicaret.

Ab Euandro quoque occiſum fuiſſe patrem quidam prodiderunt, ut ſcribit Cælius lib. 6. Lectionum antiquarum.

Polydice Pterelam patrem Thebarum regẽ Creonti prodidit, & occidi fecit: ut Niſus à Minoe obſeſſus proditione Scyllæ filiæ crinem amiſit fatalem, atque ita interfectus eſt, auctore Seruio.

Friſcus Actium Ferrariæ principem patrẽ ſuum in carcerem coniecit, atque ibidem fecit emori, quum ob indu-

ctam nouercam, tum libidine dominandi. Volater.

Guillelmus Iacobini Carrarienſis filius patrem occidit, quòd ab eo ſpurius fuiſſet appellatus.

Orodes rex Parthorum, amiſſo filio Pacoro, qui in bello contra Ventidium occubuerat, in furorem propè uerſus, ab altero filio Phraate occiſus eſt. Volaterranus in Geograph.

Coſtoes rex Perſarum ſenio confectus, dum Medorſem filium regni hæredem inſtituiſſet ab altero Siroche natu maiore interfectus eſt. idem Volat.

Heraclius imperator Phocam patrem, multis prius contumelijs affectum, poſtremò interfecit, dominandi, ut credibile eſt, libidine. Volater.

Oedippus cum Laio patre ignoto apud Phocidem congreſſus, ipſum neſcius interemit. Ouidius in Ibin, Nec plus aſpicias, quàm quem ſua filia rexit, Expertus ſcelus eſt cuius uterque parens. Seneca in Thebaide, Genitorem adortus impia ſtraui nece.

Cyane puella patrem Cyanipum, quòd ab eo per uim ſtuprata fuiſſet, gladio confodit.

Medullina quoque ab Aruntio patre ebrio uiolata, eidem mortem intulit. Plutarchus in Paral.

Peliam ſenio confectum dum filiæ à Medea perſuaſæ uellent ad iuuentutem reuocare, lebeti feruenti impoſitum occiderunt. Eraſmus in Chil.

Poſt Hannibalis bellum L. Oſtius fertur primus patrem occidiſſe. auctor Plutarchus in uita Romuli.

Iulius Manſuetus ex Hiſpania rapaci legioni additus, impuberem filium domi reliquerat. is mox inter ſeptimanos à Galba conſcriptus, oblatum fortè patrem, & uulnere ſtratum dum ſemianimem ſcrutatur, agnoſcens, cognoſcensq́;, & exanguem amplexus, uoce flebili precabatur placatos patris manes, ne ſe ut paricidam inſectarentur Cor. Tacitus.

Fredericus imperator, Panormum profectus, Manfredi filij dolo interfectus eſt, quum annos XXXII. rebus præfuiſſet. Baptiſta Egnatius.

Nicomedes Pruſiam patrem Bythiniæ regem dominandi libidine uita ſpoliauit.

Fabricianus matrem Fabiam interfecit, quòd illa Fa-

bium Fabricianum maritum ſuum occidiſſet, ut liberius adulterium cum Petronio adoleſcente committeret. auctor Doſitheus apud Plutarchum.

FRATRVM, ET SORORVM INTERFECTORES.

OEdipus rex Thebarum moriens filijs ſuis Eteocli & Polinici regnum alternis annis dimiſit regendum. uerùm quum Eteocles maior natu peracto anno fratri cedere noluiſſet, moto propterea bello, contractiſque copijs ambo mutuis ſe uulneribus interfecerunt, Virg. in Culice, Ac diſcordantes Cedmæo ſanguine fratres, Iam truculenta ferunt infeſtaq; lumina, corpus Alter in alterius iamq; aduerſatus uterque Impia germani manat pro ſanguine dextra.

Medea cum Iaſone fugiens Ægyaleum fratrem membratim diſcerpſit, diſcerptum per agros paſſim proiecit, ut Æetem partem ſe perſequentem in colligendis filii oſſibus remoraretur. Ouid. in Ibin, Et tua ſic latos ſpargantur membra per agros, Tanquam quæ patrias detinuere uias. Idem lib. 3. Triſtium.

Menalippus Oenei filius, dum in ſyluis aprum Calydonium uenaretur, à Tydeo fratre imprudente occiſus eſt. Statius lib. 2. Theb. Polutus placuit fraterno ſanguine Tydeus.

Polytes quoque fuit quiſpiam, qui fratrem peremit. Stat. lib. 7. Theb. Cæſoq; infamis fratre Polytes.

Atila rex Pannoniæ reuerſus è Gallia, Budam fratrem (qui regnum occupauerat) de medio ſuſtulit.

Antiochus mag. Seleuci filius mortuo patre fratrem uita exuit, ut ſolus principaretur, & regno frueretur.

Ariſtobolus rex Iudeæ, Antigonum fratrem (quem prius regni conſortem fecerat) falſo poſtea inſimulatum interfici iuſſit. Volater.

Romulus quum ad extruendos urbis muros, uallum aratro duxiſſet, uetuiſſetq;, ne quis illud tranſiliret; Remus in ludibrium fratris auſus eſt tranſilire. quod iniquo ferens animo Romulus eidem eripuit uitam. Liuius. unde Lucanus, Fraterno primi maduerunt ſanguine muri. Ouid. in Ibin, Vtque Remo muros auſus tranſire recentes, Noxia ſint capiti ruſtica tela tuo.

Theodebertus Chilperici filius, Francorum rex, a Theo derico fratre bello petitus, & ad extremum interfectus eſt Volater.

Fernandus rex Caſtellæ Sanctij filius, Carſiam fratrem re gem Nauarræ peremit, ut Nauarram ipſam ſuo adiaceret re gno Vſq; adeò libido principandi non præſcribit ſibi modũ.

Helenus Priami filius dum uenaretur, neſcio qua fortu na Chaonem fratrem (a cuius nomine Chaonia dicta eſt) im prudens peremit. Seruius in 3. Æneid.

Inuidia (quæ alienam proſperitatem oculo irretorto ne- ſci proſpicere) fuit in cauſa, cur Cayn fratrem Abelem, cu- ius uictimas domino uidebat gratas, nefariè interfecerit.

Mempricus filius Maddam rex Britanniæ Malym fratrem exuit uita, ut eo mortuo principaretur.

Cunedagius quoque non alia ratione fratrem Morganum occidit, quo tempore Roma condita eſt; ut ſupputat Volat.

Canſignorus Veronenſium princeps moriens Antonium & Barptolemæum filios reliquit hæredes, quorum Antonius Barptolemæum fratrem de medio ſuſtulit, quem in principa tu conſortem, aut parem ferre non poterat Volaterranus.

Cambyſi Perſarum regi uiſus eſt per quietem nuntius ad eſſe, dicens: Mergidem fratrem ſolio ſedere regio. qua ille uiſione conſternatus, Prexaſpem Perſam ad eum interimen dum miſit. auctores Trogus, & Herodotus. cui flagitio ſo- roris quoque mortem adiecit.

Canis grandis, Veronenſium princeps, fratrem Eriganum (qui dum abeſſet, Veronam inuaſerat) foris reuerſus, obſe dit, obſeſſum uicit, uictum dedit morti.

Henricus Alphonſi undecimi filius, Petrum fratrem mul tis homicidijs famoſum, tandem interfecit magno omnium plauſu. Volater.

Perinus fregoſus, Genuenſium princeps, Nicolaum fra- trem, doctrina moribusque inſignem, ob ſuſpicionem affe- ctati principatus interfecit.

Pinus Ordelaphus Foroliuienſis, ut ſolus regnaret, Fran ciſcum fratrem trucidauit, eius liberis in exilium miſſis. Au ctor Volater.

Ptolemæus Philadelphus Argeum fratrem, à quo inſidias

parari ſibi intellexerat, interfecit; & alteri fratri, Magæ nomine, qui Cyrenis imperabat, bellum intulit. Pauſanias apud Volaterranum.

Ptolemæo Philopatori non ſatis fuit patrem interficere, niſi in fratrem quoque & amicos gladio ſæuiret.

Franciſcus & Ludouicus Gonzagæ Vgolinum fratrem, ſimulata amicitia, cœnam inuitatum adhorti ſunt, interfecerunt, ſola ad facinus inuidia moti, quòd Guido Gonzaga pater, Mantuanorum dux, ei ſoli principatum reliquiſſet. Volaterranus.

Boleslaus, Vratislai Bohemorum regis filius, fratrem Vuẽceslaum, æquitatis, & religionis obſeruantiſſimum, & Abeli iuſto perſimilem, interfecit, Draomitia matre ſceleris conſcia. idem Volater.

Ardieus Pamphyliæ tyrannus patrem ſenio confectum, & fratrẽ natu maiorem interfecit auctor Plato lib. 10. de Rep.

Iam diximus tantam in Mithridate rege Ponti fuiſſe feritatem, ut matrem, fratrem, & ſex liberos interfecerit. auctor Cælius lib. 16. Lectionum Antiq.

Iſacius Angelus imperator ab Alexio fratre (quem a Turcis captum redemerat) per ſummum ſcelus oculis, imperio, & uita priuatus eſt.

Frotho Danorum rex tres habuit liberos, Haldanum, Roem, & Scatonem. quibus: mortuo patre, æqua inceſſit regnandi cupiditas. quo factum eſt, ut Haldanus natu maximus duos iuniores interfecerit, & regnum paricidio ſuſceperit. auctor Saxo grammat.

Feugo quoque Horuendilium Danorum regem fratrem ſuum inſidiis circumuenit: atque ubi paricidio datus eſt locus cruenta manu funeſtam mentis libidinem ſatiauit, ut eo mortuo regnaret, idem lib. 3.

Idem Saxo lib. 6. hiſtoriæ Danicæ meminit cuiuſdam Starchateri, quem inuſitata fortitudine, uiribusq; prodigioſis ait fuiſſe, ut qui nouem fratres athletas ſimul pugnantes interfecerit, decem & ſeptem uulneribus acceptis, amiſſaque maioris uiſcerum parte.

Herminefredus Bertarium fratrem ui oppreſſit, ut ſolo ſibi tranquillius & ſecurius apud Thoringos liceret regna

re. auctor Gregor. Turonen.

Orta inter Dardanum & Iaſium contentione, Dardanus ſuperior fratrem peremit. adeò conſortem neſcit poteſtas, adeò rara eſt inter neceſſarios caritas, ubi illa dominandi libido mentes hominum titillat.

Bela rex pannoniæ, Polonorum copiis inſtructus, Andrea fratrem bello aggreſſus eſt, partaq; uictoria interfecit uictũ.

Learchus Arceſilaum fratrem Cyrenæorum regem ægrotantem ueneno potauit, & eo modo ſtrangulauit. Learchus demum ab Eryxo Arceſilai uxore lege Talionis interfectus eſt. auctor Herod in Melpo.

Typhon Ægyptius fratrem ſuum Oſiridem peremit, inuidia accenſus. auctores Beroſus & Seneca de ſacris Ægyptiorum. Diodorus item, Compertum eſt, inquit, Oſiridem Ægypto iuſtè regnantem a Typhone fratre impio ac nefario interemptum. quem in ſex uiginti partes diſſectum, cui libet eorum, qui tanti ſceleris participes fuerant, partem dedit, ut ipſos defenſores cuſtodesq; regni fidos haberet.

Iſis demum, Oſiridis fratris mortem ulta, Typhonem alterum fratrem auxilio filii, qui Oros dicebatur, occidit. Annius in Beroſum.

Henricus, cognomento Clericus, Anglorum rex, Robertum fratrem hoſtem habuit, quem in bello captum, oculis primum auulſis, in carcerem detruſit, ac demum pædore & inedia ibidem emori fecit. Volater.

Orodes Phraatis filius, Parthorũ rex, Mithridatem ſecundum fratrem ſuum Babyloniæ obſedit, factaq; deditione in conſpectu omnium quamuis ſupplicem interfecit. DEVS te perdat ambitio, Quæ fratres armas in fratrum uiſcera, quæque Securum a nato non ſinis eſſe patrem.

Ioram rex Iudææ, ſuaſu Athaliæ uxoris, fratres interfecit, & nullum ſceleris genus omiſit, à nullo abſtinuit flagitio.

Ioannes Iudæ pontificis filius, quinctus Hebræorum pontifex, fratrem Ieſum nomine, quem affectate dignitatis habebat ſuſpectum, morti dedit.

Iugurtha Manaſtabilis filius nothus, fratres ſuos Adherbalem & Hiempſalem, Micipſæ patrui ſui filios, interfecit, ut ſolus Numidis imperaret. Salluſt.

Friola Alphonſi Catholici filius, rex Hiſpaniæ, ab Aurelio fratre interfectus eſt, quum annos duodecim regnaſſet, Volaterranus.

Leucon ab Oxilocho fratre rege Ponti interfectus eſt, quòd cum eius uxore adulterij & inceſtus conſuetudinem haberet. Ouid. in Ibin, Aut pia te cæſo dicatur, adultera, ſicut Qua cecidit Leucon uindice, dicta pia eſt.

Mamertes quum Siſaphonis Corinthij fratris ſui filios regnandi libidine peremiſſet, ab ipſo Siſaphone membratim laceratus eſt. Ouidius in Ibin,

Trunca geras ſæuo mutilatis partibus enſe,
Qualia Mamertis membra fuiſſe ferunt.

Heſiodus poeta aſcræus noctu iugulatus eſt ab Antipho & Crimeno fratribus: non tamen opera dedita, ſed per errorem, dum illi ſororis ſuæ interfectorem eſſe putarent.

Rheſus Maximi & Ameriæ filius, fratrem Simulum in uenatione uolens interfecit, ac propterea ei paterna domo interdictum eſt. Ariſtides apud Plutarchum.

Anacharſis philoſophus, Scytha genere, dum Athenienſium leges apud ſuos introducere conaretur, ut patriæ conſuleret, à Caduido fratre eius loci rege por liuorem ſagitta confoſſus eſt. auctor Laertius.

Lucilla, M. Antonii & Fauſtæ filia, à Commodo fratre, in quem coniurauerat, deprehenſa, ab eodem interfecta eſt. auctor. Herodianus.

Maximianus Diocletiani filius Artemiam ſororem gladio percuſſit, quòd relicta idololatriæ hæreſi, ad fidem ſe conuertiſſet.

Critolaüs Tegeates ſororem interfecit, quod ſibi è uictoria redeunti non gratularetur, quum tamen ceteri omnes ei applauderent. auctor Demarathus apud Plut.

Primus apud Romanos Horatius ob ſororem interfectam perduellionis reus factus eſt, dein abſolutus. auctor Liuius.

Cambyſes ſororem interfecit, quòd illa Simerdis fratris ſui à patre occiſi mortem lugeret uelut inultam. auctor Her.

Polyphontes rex fratrem interfecit, quod ab eo inſidias & mortem parari ſibi intellexiſſet. auctor Gel lib. 4. c. 3.

MVLIERES, QVÆ MARITOS INTERFECERVNT.

REdeuntem ab expeditione Troiana Agamemnonem Clytemneſtra uxor interfecit auxiliante Ægyſto, quo cum ſtupri conſuetudinem habebat. Virgilius lib. 11. Æneid. Ipſe Mycenæus magnorum ductor Achiuum Coniugis infandæ prima intra limina dextra Oppetijt, deuicta Aſia ſubſedit adulter. Seneca in Agamemnone, Rex ille regum, ductor Agamemnon ducum, Cuius ſecutæ mille uexillum rates, Iliaca uelis maria texerunt ſuis, Poſt dena Phœbi luſtra deuicto Ilio, Adeſt daturus coniugi iugulum ſuæ. Idem alibi, Adeſt cruenta coniugis uictrix ſui. Iuuenalis ſatyra 6.

Danaus Beli filius quinquaginta habuit filias, quæ totidem Ægyſti filijs nupſerunt, factaq; ſimul coniuratione omnes maritos nocte una interfecerunt, præter Hypermneſtram, quæ Lynceo, ſiue Lino, pepercit. Seneca in Hercule Furente, Nunc nunc cruentæ regis Ægyſti nurus Adeſte, multo ſanguine infectæ manus. Ouidius lib. 1 de Arte.

Scribit Volaterranus Albinam quandam Syriæ regis filiam duas & triginta habuiſſe ſorores, quæ totidem maritos interfecerunt: expulſasq; propterea à patre uenisse in Britanniam, & à nomine Albinæ inſulam uocaſſe Albionem.

Alexander Pheræus, Theſſaliæ tyrannus, quum uxorem Thebem cuidam barbaro nudam plerunque oſtendiſſet, ab eadem factum ægreferente dormiens iugulatus eſt. Ouidius in Ibin, Inq; tuo thalamo iuguleris more Pheręi, Qui datus eſt leto coniugis enſe ſuæ.

Albionus rex Longobardorum, Cunimundo Gepidorum rege interfecto, eius filiam nomine Roſimundam ſibi copulauit cui quum aliquando inter pocula, patris caluaria per iocum propinaſſet, irata puella non prius machinari deſtitit, quam eum curauerit interficiendum quo mortuo alium maritum Helmigem nomine ſibi copulauit, quem poſtea ueneno ſuffocauit.

Antiochus Deus cognomento, rex Syriæ, ab uxore Laodice ueneno interfectus eſt ob inductam alteram Berenicem Ptolemæi ſororem. Valerius Max.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Antonius Verus imperator periit ueneno à Lucilla uxore propinato, ob Fabiæ conſuetudinem, ad quam frequenter itabat. Volat.

Circe, uenefica mulier, Sarmatarum regem, cui nupſerat, ueneno itidem fertur occidiſſe, arreptoque regno ſubditos multum oppreſſiſſe. Sabellicus.

Gandulphus, qui in Burgundia pro fide martyrium paſſus eſt, dum uxorem adulterij inſimularet, eiuſdem opera ab adultero interfectus eſt.

Galeotus Foroliuij princeps Ioannis Bentiuoli filiam duxit in uxorem: à quo dum ſuperneretur puella ſimulata ægritudine ſicarios ſubornauit medicos, qui eum adorti in cubiculo confoderunt. Volater.

Semiramis, quum a marito Nino impetraſſet, ut diem modo unum in regio ſederet tribunali, obiretq; regium munus iuri dicundo, ſanciendoq; quæ uiderentur, exploratis ſatellitum animis, Ninum ipſum apprehendi iuſſit, & in uincula conijci, ac poſtremò interimi. auctor Cælius.

Andreas, filius Caroli Pannoniæ regis, a Ioanna uxore, regina Siciliæ, interfectus eſt, quòd ignauus, & regno inutilis uideretur. Valater.

Fabia mulier Fabium Fabricianum interfecit, ut liberius poſſet laſciuire cum Petronio Valentino, liberali forma adoleſcentulo, quocum adulterij conſuetudinem habebat. Plutar. in Paral.

Agrippina Tiberium Claudium principem maritum ſuum ueneno ſubſtulit. auctor Plinius lib. 32. cap. 22.

Curſius libro 7. ait Barbarum quendam Spitamenem, ſomno, & uino ſepultum, ab uxore in caſtris Alexandi fuiſſe interfectum.

VIRI VXORVM INTERFECTORES.

Procris mulier, exiſtimans Cephalum maritum alteram deperire puellam, eundem in ſyluas profectum ſecuta eſt, ut obſeruaret quid faceret. quum ergo in dumis delitesceret, ac uepres concuteret, Cephalus opinatus eſſe feram, ſagittis eam confodit Ouid. lib. 7. Meta. Adagium eſt apud Eraſmum, Procridis telum, De certis iaculatoribus, aut

ictu ex ſententia iacto

Nero SabinamPoppeam uxorem calcis ictu,quamuis præ gnantem interfecit,nulla impellente cauſa,ſed ſola bile& ira cundia motus. auctor Cornelius Tac lib.16.

Chilpericus,Clotharij filius,Gloſindam uxorem Athana gildi Gothorum regis filiam ſuaſu Fredegundæ pellicis noctu iugulauit.Volater.

Conſtantinus imperator,Conſtantij & Helenæ filius,uxo rem ſuam Fauſtam,cuius ſuaſu Criſpum filium prius interfe cerat, in balneas ardentes coniectam inreremit. auctor Sextus Aurelius.

Mithridates rex Ponti uxorem Laodicem, qua mortua Hypſicrateam duxit.cum ſorore,mater,fratribus, ac liberis interfecit. auctor Herod.

Plinius lib.14 ſcribit Egnatii Merentini uxorem, quòd uinum bibiſſet è dolio, interfectam fuiſſe a marito,eumque cædis a Romulo abſolutum Egnatius.

M Cæcilius apud eundem Plin. lib.17 accuſat Calpurni um Beſtiam,quod dormientes uxores ueneno peremerit.

Miratur Sabellicus,nec ſanè mirum, quòd miretur,Periandrum Corinthium inter eos numerarum, quos Græcia ſa pientes appellauit, qui Lyſidem uxorem(aliis Meliſſam ſcri bunt in pellicis gratiam interfecerit, ſciens uolensq; cum Cratea matre concubuerit,filium relegauerit,& Corcyrenſi um natosHaliarti excæcandos præbuerit,ut docet Herod.

Dacianus præſes Alexandriam uxorem a beato Georgio ad fidem conuerſam ſuſpendi fecit,& interfici.

ALII PARICIDÆ.

Proca rex Albanorum duos habuit filios Amulium, & Numitorem, quibus regnum alternis annis dimiſit regendum. quum autem prior Amulius regnaſſet peracto an no fratri cedere nolit, quinetiam Lauſum eius filium interemit, & Iliam eius ſororem (ne qua inde manaret proles, quæ facinus ulciſceretur) inter Veſtales incluſit. Ouid.lib. 4.Faſtorum.

Xerxes, ob res infeliciter in Græcia geſtas, adeò inter ſuos euiluit, ut Artabanus ſpem nactus occupandi regni, eum in regia interfecerit.auctor Trogus.

Childebertus Clodouei primi filius, fratris ſui Clodomyri filios pupillos & clientes ſuos ad ſe uenire iuſſos, interfecit, ut eorum patrimonio potiretur.

Sigisbertus Clotarij filius, bellum cum Chilperico geſſit, in quo Theodebertum eius filium poſt alia multa crudelitatis exempla interfecit. Gaguinus.

Egebertus Sicoberti filius, rex Angulorum, fratris filios, quos patre mortuo educabat, impuberes occidit. Volater.

Mamertes Corinthius filios fratris ſui Siſaphonis regnandi libidine interfecit maximo ſuo malo. nam ubi Siſapho factum reſciuit. eum membratim diſcerpſit. auctor Ouidius in Ibin.

Sextus Aurelius ſcribit Aurelianum imperatorum ſæuum fuiſſe & ſanguinarium, ut qui ſororis ſuæ filium interfecerit.

Orcanes rex Turcarum, Celapini filius à Moſe patruo, cuius fidei ſe pupillum commiſerat, interfectus eſt, & regno ſpoliatus.

Thyeſtes Pelopis & Hippodamiæ filius Europam, ſeu Aeropen fratris ſui Atrei uxorem ſtuprauit, & ex ea duos ſuſcepit liberos, tantalium & Plyſthenem, quos Atreus ipſe interfecit, interfectos fratri comedendos appoſuit. Seneca, Tantalus prima hoſtia eſt, &c.

Pygmalion rex Tiri & frater Didonis, quum eſſet auri cupidiſſimus, Sichæum ſororis ſuæ maritum, agri inter Phœnica ditiſſimum interfecit, ut mortui diuitias arriperet Virgil. lib. 1. Æneí.- ille Sichæum Impius ante aras, atque auri cæcus amore Clam ferro incautum ſuperat, ſecurus amorum Germanæ.

Childebertus Clodouei filius in Almarichum Gothorum regem ſororis ſuæ Clotildis maritum bellum mouit, ac uictum uictor obtruncauit, quòd Clotildem ipſam iurgijs, & uerberibus propter cultum orthodoxæ fidei quotidie inceſſeret. Volater.

Conſtantinus Magnus Licinium ſororis ſuæ maritum pugna ſæpius oppreſſum, & tandem apud Nicomediam uictum interfici iuſſit. Eutropius.

Eduardus ſecundus rex Angulorũ uenatu rediens, ab Alfrida nouerca ueneuato poculo interfectus eſt. uolebat enim

ſcelerata mulier Eceldredum filium ſuum ſeptenem principari. Volater.

Nuceria uxor Hebij, quum Firmum priuignum maligno proſequeretur odio, filios ſuos ad inferendam ei mortem incendebat. quod quum illi facere per pietatem abnuerent, dormientem gladio adorta eſt auctor Doſitheus apud Plut.

Conſtantinus Heraclij filius, quum annum unum imperaſſet, Martinæ nouercæ, laborantis filium imperare, ueneno interfectus eſt. Bap. Egnatius.

Pelops Tantali filius ex Hippodamia duos ſuſcepit liberos, Atreum & Thyeſtem; ex Danaide puella Chryſippum patris cæteris cariorem. quem quum nouerca Hippodamia odio perſequeretur, eius cruore manus impias contaminauit. Doſitheus apud Plutar.

Ptolemæus Auletes, à Romanis regno Ægypti redonatus, quo propter flagitia eiectus fuerat, Archelai Cappadociæ regis filium, filiæ ſuæ Cleopatræ maritum, (quem Ægyptij regē ſibi delegerant) unà cum ſorore interfecit. Strabo lib. 17.

Spoliante Campanos Hannibale L. Imbricus filium Ruſcium cum magno auri pondere Valerio Beſtio genero ſuo ſeruandum commiſit: quem tamen Valerius auaritia ſtimulante obtruncauit, ut auro potiretur Plutar.

Eadem cauſa Polymneſtor rex Thraciæ Polydorum Priami ſoceri ſui filium iugulauit. Mantuanus lib. 1. de Cala. Virg. lib. 3. Æneid.

Ægyſtus Thyeſtæ filius Atreum patruum ſuum adultus interfecit, mortemq; Plyſthenis & Tantali fratrum ſuorum ab ipſo Atreo interfectorum ultus eſt.

Acriſius Abantis filius quum ab oraculo accepiſſet ſe eius manu periturum, qui ex Danae filia naſceretur: natum poſtea ex ea Perſeum iuſſit exponi & ſubmergi. compertus tamen in litore Perſeus, à piſcatore quodam nutritus eſt. inde ubi adoleuit, ſuamq; reſciuit originem, Acriſium ipſum interfecit. Volaterranus.

Draomitia, Bohemorum regina, Ludimillam ſocrum religionis obſeruantiſſimam interfeci iuſſit. cuius ſuaſu Boleſlaus filius Vuenceslaum fratrem iam interfecerat. auctor

Volaterranus.

Io. Galeatius Barnabam ſocerum Mediolani ducem per proditionem cepit, coniectumque in carcerem mori coegit, ut eo mortuo principatum arriperet.

Tiberius Nero Caligulæ nepotis, imperandi libidine conflagrantis, aſtu & dolo perijt anno ætatis LXXVIII. imperij uerò XXIII. Egnatius.

Albertus imperator, dux Auſtriæ, & filius Rodulphi imperatoris, dum ſuaſu Bonifacij pont. exercitum pararet in Gallos, à Ioanne fratris ſui filio interfectus eſt.

Domitianus, auctore Tranquillo, Flauium Clementem patruelum ſuum (cuius filios etiam paruulos ſucceſſores palàm deſtinauerat) interfecit?

Tydeus, Oenei filius, Alcatum & Lycothæum nepotes apud Calydonem interfecit, ac demum Argos aufugit.

AQVIS SVBMERSI.

HYlas Thyodamantis filius cum Hercule (cuius erat amaſius) reliquiſque Argonautis Colchos nauigans, dum aquam uellet haurire, urnæ pondere ſubmerſus eſt, multiſque clamoribus ab ipſo Hercule, ſed fruſtra acclamatus. Virg. Ecloga 6. His adiungit Hylam, nautæ quo fonte relictum Clamaſſent. quum litus Hyla Hyla omne ſonaret. Iuuen. Et multum quæſitus Hylas, urnamque ſecutus. Fabulantur poetæ eum à nymphis ob formam excellentem raptum Propertius lib. 2.

Tandem haurire parat demiſſis flumina palmis
 Innixus dextro plena trahens humero, &c.

Orontes, Troia diruta, cum Ænea in Italiam nauigans, naufragium fecit. Virg. lib. 1. Æne. Vnam, quæ Lycios, fidumq; uehebat Orontem, Ipſius ante oculos ingens à uertice pontus. In puppim ferit: excutitur, pronuſq; magiſter Voluitur in caput. aſt illam ter fluctus ibidem Torquet agēs circum, & rapidus uorat æquore uortex.

Leucaſpis quoque eadem procella obrutus eſt, eodem Virgilio teſte, qui 6. Æneid. inquit, Cernit ibi mæſtos, & mortis honore carentes Leucaſpim, & Lyciæ ductorem claſſis Orontem.

Palinurus, gubernator nauis Æneæ, dum obrepente ſom-

no dormitaret, incautus decidit in mare. neque tamen tunc primùm ſubmerſus eſt. ſed quum portui (qui Velinus poſtea dictus eſt) adnaret, ab incolis pro bellua marina obrutus eſt. Virg. in fine quincti Ænei. idem in ſexto, Ecce gubernator ſeſe Palinurus agebat, &c. Ouidius in Ibin:

Aut ubi uentoſum ſuperaris naufragus æquor,
Contracta pereas, ut Palinurus humo.

Æſacus Priami filius ægreferens Heſperię puellam, quã fugientem inſequebatur, morſum colubri in herba latentis fuiſſe interfectam in aquã ſe dimiſit: mutatus poſtea in Mergum, ut poetæ fabulantur. Ouidius lib. 12. Metam. Dixit, & e ſcopulo, quem rauca ſubederat unda, Decidit in pontum.

Iam diximus Tiberinum regem ſe in Tiberim præcipitaſſe, & fluuio (qui prius Albula dicebatur) nomen impoſuere. Ouidius in Ibin, & lib. 4. Faſtorum. idem lib. 14. Sed Capys antę fuit.

Anna ſoror Didonis ſe in Numicium fluuiũ demiſit cauſam mortis uide in eorũ hiſtoria, qui ſe occiderunt. Ouid. lib. 3. Faſt. Corniger hanc tumidis rapuiſſet Numicius undis Creditur, & ſtagnis occuluiſſe ſuis.

Helle, filia Athamantis regis Thebarum, inſidias nouercæ cum Phryxo fratre fugiens, arietem aurei uelleris conſcẽdit, ut eo modo Colchos ueheretur. quos quum per mare ferret aries, contigit, ut puella perterrita in pontum caderet, & Helleſponto imponeret nomen. Ouid. lib. 4. Faſtorũ, Dicitur infirma cornu tenuiſſe ſiniſtra Fœmina quum de ſe nomina fecit aquæ Idem Epiſtolis Her. Propter lib. 2.

Icarus Dædali filius à Creta cum patre fugiens, fretus alarum, quas fecerat pater, fiducia, dum altius in auras euolaret, liquefactis à ſole pennis cæreis in mare cecidit, quod ab eius ruina Icarium cœpit dici. Seneca in Hercule Oethæo Ouidius lib. 1. Triſtium, Dum petit infirmus nimiũ ſublimia pennis Icarus, Icareas nomine fecit aquas. Idem libro 8. Metam.

Læander ſpecioſus puer & Abido, quum in Seſton urbem non multũ remotam nauigaret ad amaſiam ſuam Ero nomine, tempeſtate ſuborta periclitatus eſt. Ouid. lib. 3. Triſtiũ Si tibi tale fretum quondam Læandre fuiſſet, Non foret an-

guſtæ mors tua crimen aquæ. Stroza pater lib.1.Eroticon.

Cærelia mulier dum Baias nauigaret, aquis obruta eſt. Martialis li.1. Dum petit è Baulis mater Cærelia Baias, Occidit inſani crimine merſa freti.

Ægeus Theſei pater ſe ſubmerſit. cauſam uide in præcedenti capite.

Sappho quoque è Leucade Epiri promontorio ſe præcipitauit. Statius lib.5.Syl. -ſaltúſque ingreſſa uiriles. Non formidata temeraria Leucade Sappho.

Pharao, rex Ægypti, dum Iſraelitas perſequeretur, mare rubrum uirga Moyſis diuiſum ingreſſus cum toto exercitu perijt, & ſubmerſus eſt. Politianus in nutricia, Vt rubra ſicco pede tranſiit undas, Demerſo inſignem cecinit Pharaone triumphum.

Ino uxor Athamantis ſe cum Melicerta filio demerſit, ratio iam poſita. Val. Flac. lib.8.- attonito qualis pede proſilijt Ino In freta, nec parui meminit conterrita nati. De Melicerta ſeu Palæmone Statius lib.2.Syl. Talis in Iſthmiacos ploratus ab æquore portus Naufragus impoſita iacuit ſub matre Palæmon.

Cæſarius Afer genere, & Iulianus presbyter apud Terracinam ſub Claudio in mare præcipitati ſunt Kalendis Nouembris.

Eupolis Athenienſis, poeta comædiographus, nauigans in Helleſpontum, quo tempore Lacedæmones opprimebantur bello, naufragio perijt.

Marcus Marcellus miſſus ad Maſſaniſſā in Africā, perijt naufragio paulò ante tertium bellum Punicum. auctor Liuius. Cicero in oratione ad Piſonem, Marcus Marcellus, inquit, qui ter fuit conſul, ſumma uirtute, pietate, gloria militari, perijt in mari.

Milo Tyrannus Piſæ, quum ſubditos multis afficeret tormentis & cruciatibus, ab eiſdem in mare demerſus eſt. Ouidius in Ibin, Vtq; Milo, ſub quo cruciata eſt Piſa Tyranno, Viuus in occultas præcipiteris aquas.

Menander Græcus poeta comœdiographus, dum in exiguo nataret fluuio, ibidem ſubmerſus eſt. Ouidius in Ibin,

Comicus ut liquidis perijt, dum nabat, in undis,

Et tua

Et tua ſic Stygius ſtrangulet ora liquor.

Miſenus Æneæ tubicem, dum Tritonem deum marinum ad tubæ certamen irritaſſet, ab eodem in mare deturbatus eſt. Virg. lib. 6. Æneid.

Oenomaus ab oraculo monitus ſe tunc periturum, quum Hippodamia nuberet, procis eam petentibus certamen propoſuit, ut cum puella curſu contenderent, quæ propter Harpinnæ & Pſyllæ equorum celeritatem uidebatur inſuperabilis, conuenerat autem, ut uicti interficerentur, uictores eam ſibi haberent. quum ergo Pelopis puellam deperiret, eius aurigam Myrtilum, largitione corrupit: quem propterea Oenomaus in mare (quod ab eo Myrtoum dictum eſt) demerſit. Alij uolunt Myrtilum ab ipſo Pelope præcipitatum, dum ſuæ proditionis mercedem peteret. Ouidius in Ibin, Proditor ut ſæui perijtque auriga tyranni, Qui noua Myrtoæ nomina fecit aquæ. Seneca in Thyeſte.

De Pub. Terentio poeta comœdiographo & Teoxena muliere, uide hiſtoriam præcedentem.

Licet Virgilius dicat Turnum ab Ænea interfectum, ſunt tamen argumenta, quæ inficiantur: imò uerò Æneam à Turno adactum ad mortem inferunt, ſubmerſumq́; in Numicio fluuio, dum inſequentem Turnū fugeret. quod & apud Virgilium fateri uidetur Venus pro Aſcanio Iouem orans, deſperato iam Ænea, ubi ait: Aeneas ſanè ignotis iactetur in undis, Et quancunq; uiam dederit fortuna ſequatur: Incolumen Aſcanium liceat ſupereſſe nepotem, quum mortē prius Dido ei imprecata fuerat, ubi ait: At bello audacis populi uexatus & armis, Finibus extortis, complexu auulſus Iuli, Auxilium imploret, uideatq́ue indigna ſuorum Funera: nec quum ſe ſub leges pacis iniquæ Tradiderit, regno, aut optata luce fruatur; Sed cadat ante diem, mediaq; inhumatus arena. Item Iuuen. de Romulo fulminato, & Ænea ſubmerſo loquens: Alter aquis, alter flammis ad ſidera miſſus. Ouid. quoq; in Met ſic ait: Littus adit Laurens, ubi tectus arundine ſerpit In freta flumineis uicina Numicius undis. Hunc iubet Æneæ quæcunque obnoxia mortis Abluere, & tacito deferre ſub æquora curſu. Corniger exequitur Veneris mandata ſuisq́;, Quidquid in Ænea fuerat mortale, repur

gat Item Tibullus lib.2.

Decius imperator a Gotthis cum toto exercitu profligatus fugam arripiens, paludis uoragine abſorptus eſt, nec poſtea inuentus. auctor Sextus Aurelius.

Argyropylus imperator, Zoe uxoris &Michaelis Paphlagonis eius adulteri dolo, iter balneas aquis immerſus obijt. Bapt Egnatius.

Atelſtanus Edimundum adoleſcentem Anglorum regem in nauigio ſine remige fluctibus perdendum expoſuit, uno tantùm comite Volater.

Aſtorgius filius Galeoti Foroliuienſium principis, quum longam obſidionem Cæſaris ab Alexandro pontifice patre miſſi ſuſtinuiſſet, ad extremum uictus, & Romam ductus in Tiberim noctu præcipitatus eſt.

Bricona, filia Martis, ſe in mare deiecit, ut ſtuprum Minois regis poſſet effugere.

Cæyx maritus Alcyones ad oraculum nauigans naufragium fecit, in auem poſtea mutatus, ut fabulantur poetæ. Ouidius in Ibin, Nec tibi ſit tumidis melior Neptunus in undis, Quàm cui ſint uiſæ frater & uxor aues. Seneca in Agamemnone.

Clodomyrus, Francorum rex, Gundebaldo Burgundiæ rege ſuperato, Sigiſmũdum eius filium unà cum ſorore in puteum demerſit.

Sfortia Attendulus, dum uni è miniſtris in Aterno fluuio periclitanti uellet ſuccurrere, cum eo naufragium fecit. fuit is pater Franciſci Sfortiæ.

Fredericus Aenobarbus imperator, ad expeditionem Hieroſolymitanam profectus, quum aliquot Armeniæ oppida iam cepiſſet, in amnis tranſitu perijt.

Lycas quum uenenatam Herculi tunicam attuliſſet, ab eo in mare Euboicum deiectus eſt. Ouid. in Ibin, Quam qui dona tulit Neſſæo tincta ueneno, Euboicasque ſuo ſanguine tinxit aquas.

Phronyma puella ab Etearcho patre rege Crete, ſuaſu nouercæ, in aquas præcipitata eſt, Themiſone quodam ſceleris miniſtro auctor Herodotus.

De P. Malleolo matricida, Galeatio Mantuano, Eue-

no patre Marpiſſæ (qui omnes ſubmerſi ſunt) iam ſumus locuti in præcedente hiſtoria.

Marullus poeta, Pótani diſcipulus, (qui a Politiano, æmulo & hoſte ſuo, Mabilius dicitur, & quem ipſe Ecnomum uocat) in amne Cecina ſubmerſus eſt.

Propertius lib. 3. ſcribit Pætum quendam, in Ægyptum cauſa pecuniæ comparandæ nauigantem, fluctibus obrutum fuiſſe: ſic enim pecuniam alloquens ait: Tu Pætum ad Pharios tendentem lintea portus, Obruis inſano, terque quaterque mari.

Argynus puer formoſus (quem Agamemnon habebat in delicijs) itidem ſubmerſus eſt. idem Propertius lib. 3. Sunt Agamemnonias teſtantia littora curas, Quà notat Argini pœna minantis aquæ.

Quinctianus præſes (ſub quo paſſa eſt beata Agatha) dum flumen cum equis tranſiret, ab eorum uno excuſſus, & in aquas proiectus, miſeram exhalauit animam.

Multi quoque ex martyribus eodem mortis genere extincti ſunt, ut Aſcla, Anaſtaſius Aquileienſis, Florianus Heſychius, ſub Diocletiano, Theogenes ſub Licinio, Claudius tribunus ſub Numeriano, Calliſtus Papa ſub Alexandro imperatore, Symphoroſa ſub Hadriano. item Apollonius, Philemon, Baſſus, Antonius, Protolyeus apud Alexandriam, Calliſtus, & Chariſius apud Corinthum, Iocundianus apud Africã; Palatinus, & Maxima uirgo, & infiniti alij hac morte celeſtem meruerunt lauream.

Roxana, & Statyra, Darij filia duæ fuerunt Alexandri uxores ſeu concubinæ: quarum alteram Roxanam prægnantẽ Statyra in puteum demerſit, ſolo ducta liuore, quòd Macedones præcipuis honoribus eam cumularent. auctor Plut. in Alexandro.

Qui ſuis caſibus, aut naufragio nomina aquis impoſuerunt.

Aegeus, Athenienſium rex, mari Aegæo. Erithra rex mari Erithræo, ſeu rubro. Helle, ſoror Phryxi, Helleſponto. Icarus, Dædali filius, Icareo. Myrtilius, auriga Oenomai, Myrtoo. Heſperides puellæ Heſperio. Tyrrhenus, rex Lydorum, Tyrrheno. Tiberinus rex Tiberi fluuio Tuſcorum.

Eunus Euenio, Marſyas tibicen Marſyæ. Anios rex Tuſcorum Anioni, qui & Anienus & Anien dicitur. Abſyrtus frater Medeæ Abſyrto Colchorum.

AB EQVIS OCCISI, ET diſcerpti.

Hippolytus falsò accuſatus & ſuſpectus ſtupri, Phædræ nouercæ illati, dum patris Theſei furorem fugeret, arrepta fuga ab equis diſcerptus eſt. Ouid. lib. 5. Met. Excutior curru, &c. Idem lib. 3. Faſt. Hic latet Hippolytus loris diſcerptus equorum, Vnde nemus nullis illud aditur equis. Ibidem lib. 5. Hippolyte infelix, uelles coluiſſe Dionem, Dum conſternatis diripereris equis. Ibid. lib. 6. Exciderat curru, loriſq; mortalibus artus, Hippolytus lacero corpore raptus erat. Idem in Ibin, Vel tua (ne pœnæ genus hoc cognouerit unus) Viſcera diuerſis ſciſſa trahantur equis. Sabinus in epiſt. Demophoontis ad Phyllidem, Non fratrem Hippolytum, cecidit miſerabilis ille, Præceps attonitis per freta raptus equis. Seneca in Hippolyto quoque meminit.

Fuit alter Hippolytus martyr Romanus qui pro CHRISTI nomine ſub Decio principe, indomitis item equis alligatus & diſcerptus ſpiritum Deo reddidit.

Glaucus filius Siſyphi (qui apud Potniam regnauit) dum equas humana carne aleret, ab eiſdem poſtremò deuoratus eſt. Virg. lib. 3. Georg. Scilicet ante omnes furor eſt inſignis equarum; Et mentem Venus ipſa dedit quo tempore, Glauci Potniades malis membra aſſumpſere quadrigæ.

Metius Suffetius, dux Albanorum, quoniam in bello Fidenatium pactum & fœdus ſocietatis cum populo Romano perfidè ruperat, captus poſtmodum uiuus quadrigis in diuerſa nitentibus laceratus eſt, iuſſu Tulli Hoſtili. auctor Liuius, & poſt Liuium Gel. lib. 20. c. 1. Vnde Virg. li. 8 Æn. Haud procul inde citæ Metiū in diuerſa quadrigæ Diſtulerant (at tu dictis Albane maneres) Raptabatq; uiri mendacis uiſcera Tullus. Per ſyluas ſparſo rorabāt ſanguine uepres.

Diomedes rex Thraciæ, dum equos ſuos humana carne aleret, ab Hercule, illac iter faciente, equis ipſis datus eſt

in pabulum. Ouid. in Ibin, ut qui Threïcij quondam præſepia regis fecerunt dapibus ſanguinolenta ſuis. Seneca; Suiſque regem pabulum armentis datum. Claudianus, Diraque ſanguinei uertit præſepia regis, Et Diomedæos gramine pauit equos.

Neocles, Themiſtoclis filius, equi morſu interijt. auctor Plutar. in Themiſtocle.

Brunechildis, Francorum regina, poſt multa flagitia ſpectante Cluthario, indomitis equis alligata, & membratim diſcerpta eſt. hoc ſcribitur in hiſtoria Adonis Viennenſis.

Comminius a Gidica nouerca ſtupri falsò accuſatus, metu Comminij patris curtum conſcendit, & in fuga more Hippolyti ab equis raptim diſtractus eſt. Doſitheus apud Plutarchum.

Cælius lib. 11. Lectionum antiquarum ſcribit Taraxippum quendam fuiſſe in Iſthmo ab equis interemptum.

Limone puella adulterij comperta, ab Hippomene patre data eſt equo famelico deuoranda. Ouid. in Ibin.

Licinius imperator, quum Herinam uirginem filiam ſuã (quòd Criſtiana eſſet) equis dediſſet conculcandam, ab corũ uno morſu interfectus eſt.

Hercules regem Eubœæ Pyrrechmem, Bœotijs bellum inferentem, uictum equis diſcerpendum expoſuit apud Heraclium fluuium. auctor Plutar. in Paral.

Abderus unus fuit eorum, qui ab equis Diomedis Thraciæ regis interfecti ſunt & deuorati. auctor Ægidius Maſerius in Valerij Argonautica.

EQVORVM LAPSV MORTVI.

Nipheus. Virg. lib. 10 Quin ecce Niphei, Quadrijuges in equos, aduerſaque pectora tendit. Atque illi longe gradientem & dira frementem, Vt uidere, metu uerſi, retroque ruentes Effunduntque ducem, rapiuntque ad littora currus.

Leucagus. Virg 10. Æneid. Excuſſus curru moribundus uoluitur aruis.

Ligeris frater Leucagi eodem quoq; modo excuſſus eſt. idem Virg. ibidem. Frater tendebat inermes Infelix palmas, curru delapſus eodem.

Clonius. ibid. Illum infrænis equi lapſu tellure iacentem Obtruncat.

Remulus. Idem lib. 11. Orſilochus Remuli (quando ipſum horrebat adire) Haſtam intorſit equo, ferrumq; ſub aure reliquit. Quo ſonipes ictu furit arduus, altaq; iactat Vulneris impatiens arrecto pectore crura. Voluitur ille excuſſus humi.

Thymetes quoque equo ſuo excuſſus in bello interfectus eſt. Idem Virg. lib. 12. Et ſternacis equi lapſum ceruice Thymetem.

Amycus. Idem Virg. in eodem: Turnus equo deiectum Amycum, fratremq; Diorem Congreſſus pedes, hunc uenientem cuſpide longa, Hunc mucrone ferit.

Antonius Vicus. Pamphilus Saxus, Non equus Antoni ſæua te morte peremit. Vice, licet corpus preſſerit ille tuum. Fræna trahens ſed tu mortis tibi cauſa fuiſti. Non poteras fato candidiore mori.

Agenor lapſu equi inſerta ori manu extinctus eſt. Ouid. in Ibin, Vtq; loquax in equo eſt eliſus gutture Agenor, Sic tibi claudatur pollice uocis iter.

Bela, rex Pannoniorum, frater Andreæ, & filius Vazulis regum deceſſit lapſus equo membris luxatis & dilocatis, anno regni ſui tertio.

Stenobæa Prœti uxor, quum Bellerophontem ad coitum non poſſet inducere, eum coram marito ſtupri poſtulauit. Stenobææ uerbis fidem adhibens Prœtus, Bellerophontem periculis obiecit, ac primùm ad ſuperandam Chimæram miſit. quamquum uiciſſet, elatus uictoria in cælum Pegaſo equo elato uoluit, conſcendere, ſed ulciſcente Nemeſi decidit. Ouid. in Ibin, Quiq; ab equo præceps alienis decidit aruis, Exitio facies cui ſua pene fuit.

Seleucus Calinicius Antiochi cognomento Dei filius, & Syriæ rex ex equo lapſus exceſſit.

Lego in hiſtoriis Gallorum Philippum, Ludouici Craſſi filium, equi lapſu itidem periiſſe.

Fulco Andagauenſium comes, quinctus rex Hieroſolymarum, equo in caput uerſo occubuit quum regnaſſet annis undecim.

LAocoon, Troianus, percuſſa in uterum fatali machina, pœnam luiſſe dicitur duobus filiis á ſerpentibns occiſis. quibus dum præſidio eſſe uellet, eadem periit morte. Virgil. lib. 2. Ouid. in Ibin, quàm puer Hypſiphyles, quàm qui caua primus acuta Cuſpide ſuſpecti robora fixit equi.

Euridice, Orphei uxor, Ariſteum (á quo adamabatur) fugiens, morſu colubri in herba latentis interfecta eſt. Orpheus apud Ouidium lib. 10. Cauſa uię eſt coniunx, in quã calcata uenenum Vipera diffudit, creſcentesque abſtulit annos. Idem, Occidit in talum ſerpentis dente recepto. Idem in Ibin.

Heſperie puella Æſacum priami filium (a quo itidem adamabatur) fugiens ſerpentis morſu periit. Ouid. lib. 11. Met. Ecce latens herba coluber, fugientis adunco dente pedem ſtrinxit, uulnusque in corpore liquit.

Orion quum ſe iactaſſet, nullum á terra monſtrum produci poſſe, quod non conficeret, terra ipſa peperit ſcorpionem, á quo interfectus eſt. Ouidius lib. 9 Met.

Opheltes (qui alio nomine Archemorus dicitur) filius Lycurgi regis Nemeæ, dum negligenter, ab Hypſiphyle nutrice cuſtodiretur, ſerpentis morſu extinctus eſt. Ouid. in Ibin, Quam puer Hypſiphyles, quam qui caua primus acuta Cuſpide ſuſpecti robora fixit equi. Statius lib. 2 Syluarum, lib 5. Thebaidis.

Xanthus, hiſtoriarum auctor, tradit apud Plinium lib. 25. Tillonem á dracone interfectum, ac demum herba (quam Balim dicunt) reſtitutum ſaluti.

Sulpicius in Lucanum ait Canopum gubernatoré nauis Menelai, aſpidis morſu apud Canopũ Ægypti urbé occiſum.

Politianus in Nutricia ſcribit Ampycidem in Libya ſerpentis morſu interfectum, ubi ait: Ampycidemque pium, Libycis quem ſtrauit arenis Vipera, fatifero fauces accenſa ueneno.

Demetrius Phalereus, auditor Theophraſti, & præfectus bibliothecæ Ptolemæi Soteris exceſſit ex morſu apidis Ouidius in Ibin.

Oreſtes, furore liberatus, quum Thiſamenem filium imperio Mycenarum ſuffeciſſet, ſerpentis itidem morſu perijt. Ouidius in Ibin, Utque Agamemnonio &c.

Seneca in Medea ſcribit Idmona ſerpente in Libya cæſum, ibiq; ſepultum, ubi ait: Idmonem (quamuis bene fata noſſet) Conſcidit ſerpens Libycis arenis. Ouidius tamen ſcribit ab apro interfectum, ut poſtea docebimus.

Iam diximus Cleopatram ab Auguſto ſuperatam, mordendum aſpidi porrexiſſe brachium, ne in triumphum duceretur. Propert. lib. 3. Brachia ſpectaui ſacris admorſa colubris, Et trahere occultum membra ſoporis iter.

A B A P R I S O C C I S I.

Adonis, Cynaræ ex Myrrha filius, Veneri ob formam cariſſimus, dum uenaretur, ab apro interfectus eſt, Ouid. lib. 10. Met. Fixerat obliquo iuuenis Cynaræius ictu, Protinus excuſſit pando uenabula roſtro, Sanguine tincta ſuo, trepidumq; & tuta petentem Trux aper inſequitur, totosq; ſub inguine dentes Abdidit, & fulua moribundum ſtrauit arena. Propert lib. 2.

Martialis lib. 1. ait Dædalum quendam feris obiectum, ab apro laniatum fuiſſe. Dædalo Lucano quum ſic lacereris ab abro, quam cuperes pennas nunc habuiſſe tuas?

Idmonem uatem licet Seneca dicat à ſerpente interfectum, Ouid. tamen in Ibin, & Politianus in Nutricia, ab apro occiſum uolunt. Ouidius ſic, Quique Lycurgidem laniauit ab arbore tractum, Idmonaq; audacem, te quoque rumpat aper. Sic Politianus, Quid ue loquar te Glauce ſenex, plenumq; parente Idmona, fulminei proſtratum dentibus apri?

Anceus filius Aſtypaleæ Phœnicis, & Neptuni filiæ, rex Sami, dum uellet occidere aprum, agros ſuos uaſtantem, ab eodem eſt interfectus. Volat.

Bruthem Lycurgi filium ex arbore detractum aper laniauit. Ouidius in Ibin, Quiq; Licurgidem laniauit ab arbore tractum Idmonaq; audacem, te quoque rumpat aper. Volater. tamen facit Anceum Licurgi filium, Domitius uero Calderinus hoc ad Bruthem refert.

A LEONIBVS OCCISI.

HYas Athlantis ex Æthra filius dum uenaretur, a leæna interfectus eſt. Ouidius lib. 5. Faſtorum, Dumq; petit latebras fœtæ catulosq; leæne, Ipſe fuit Libycæ præda cruenta leæ. Mater Hyam, & Hyan mæſtæ fleuere ſorores, Ceruicemq; polo ſuppoſiturus Atlas.

Paphages, rex Ambraciæ, dum occurriſſet Leænæ canæ catulis ſuis ſtipatæ, ab eadem interfectus eſt. Ouidius in Ibin, Fœta tibi occurrat patrio popularis in aruo, Sitq; Paphageæ cauſa Leæna necis.

Satyrus & Perpetua martyres, quum nullis tormentis, nullisq; comminationibus ab orthodoxæ fidei cultu diuerti poſſent, leonibus deuoti ſunt, & ab eis deuorati, Valeriani & Galeni temporibus ſub præſide Tarnucio. Volaterranus.

Ignatius epiſcopus antiochenus, quum neglectis tormentis conſtans in fide perſiſteret, iuſſu Traiani imperatoris leonibus deſtinatus eſt, & ab eiſdem præfocatus.

A CANIBVS OCCISI.

LInus, filius Apollinis ex Pſamata Crotopij Argiuorum regis filia, a matre apud Nemeum fluuium expoſitus, ibidem a canibus laniatus eſt. Ouid. in Ibin, Quiq; uerecundæ ſpeculantem membra Dianæ, Quiq; Crotopiadem diripuere Linum. Statius lib. 1. Theb.

Neanthus propter chelyn Apollinis temere affectatam, deo uindice a canibus diſcerptus eſt. politianus in Nutricia, Improbus hanc ſtulte chelyn affectare Neanthus Auſus, Apollinea pendentem ſuſtulit æde: Quem tamen indocto ferientem pollice chordas, Vindice diſcerpſit rictu nocturna canum uis.

Euripides poeta noctu rediens a cœna Archelai regi Macedoniæ, canibus a Promero quodam æmulo immiſſis, extinctus eſt. Politianus in Nutricia, quemque tegit rabidis lacerum pia Pella moloſſis. Ouidius in Ibin.

Thraſus puer Delius, Dianæ cariſſimus, a canibus itidem interfectus eſt. Ouidius in Ibin, Prædaque ſis illis, quibus eſt Latonia Delos, Ante diem rapto non adeunda Thraſo.

Scribit Plinius lib. 7. Conſyngem reginam propter liberiorem cum marito Nicomede rege Bithyniæ ac laſciuio-

rem iocum, fuiſſe interfectam a regis cane.

Diogenes philoſophus deceſſit ex morſu canis eodem die quo Alexander Macedo in Babylone mortuus eſt. Volat.

Heracletus philoſophus quum eſſet hydropicus, ad remedium ſeuo bubulo ſe unxit, atque Soli ſiccandum prebuit: ſepultus itaque ſomno, à canibus laniatus eſt.

Actæon, filius Autonoes, dum inter uenandum Dianam in fonte nudam conſpexiſſet, dea ulciſcente in ceruum mutatus eſt, & a canibus ſuis laceratus. Ouid. in Ibin, item lib 3. Met. Seneca in Thebaide.

Lucianus Sophiſta Samoſatenus, qui Traiani temporibus floruit, a canibus laniatus eſt, non ſine diuinæ ultionis ſuſpicione. nam cùm primùm eſſet Chriſtianus, à catholica fide poſtea deficiens, religionem inſectari cœpit. Volater.

FERARVM MORSV EXTINCTI.

Reuocatus & Felicitas martyres, a Leopardis comeſti ſunt imperantibus apud Romanos Valerio & Galeno, ſub Tarnutio præſide.

Milo Crotoniates, dum nimia roboris confidentia, arborem in geminas partes uellet diducere, manibus in medio conatu diſtrictis ibidem retentus eſt, & a feris comeſtus. Pauſanias apud Cælium ait a lupis fuiſſe deuoratum. Ouid. in Ibin, Vtq; Milo robur diducere fiſſile tentes, Nec poſſis captas inde referre manus.

Saturninus, epiſcopus Tholoſanus, dum acerrime pro Chriſtiana fide pugnaret, ferocis tauri cornibus alligatus, membris confractis, & illiſo cerebro Domino ſpiritum reddidit.

Legimus apud Sybarim, paſtorem fuiſſe Crathim, qui, quum in libidinem eſſet procliuior, capellam omnium formoſiſſimam deperire cœpit. quumq; Veneris incẽdio acrius titillaretur, eam frequenter inibat, ac uti amicam gratè amplexabatur, non ſine multa ſuauiatione, quinetiam munuſcula ei offerebat, pabulum uidelicet lætius amœniusq; molles quoque ſubſternebat accubitus, quibus uelut nympha decumberet, & mollius quieſceret. quod contemplatus dux gregis hircus, œſtro zelotypiæ agitatus, dormien-

tem adortus eſt . eiq; ſinciput illiſit . hoc ex hiſtorijs Græcis aduocant Volater. & Cæl.

Baſilius Macedo imperator, quum annis XX. imperaſſet, a ceruo in uenatione percuſſus cornu, interijt.

Hatto, archiepiſcopus Maguntinus, a muribus in Rheno fluuio deuoratus fertur, non ſine maxima diuinæ uindictæ ſuſpicione, quòd multitudinem pauperum (quibus ſe eleemoſynam daturum ſimulabat) tempore famis in horreo feciſſet concremari.

Euphemia uirgo, Philophronis ſenatoris filia, ſub proconſule Priſco urſis & lenonibus obiecta, ab eiſdem interfecta eſt.

Siluanus Tyri præſul, ſub Diocletiano imperatore, amore Chriſtianæ pietatis non grauatus eſt ferijs exponi.

Priſcus, Malcus, Alexander martyres apud Cæſaream Palæſtinæ paſſi ſunt ſub Valeriani perſecutione, & pro CHRISTI nomine à beſtiis deuorati.

Flocellus martyr temporibus Antonij imperatoris paſſus eſt apud Auguſtudunum, & iuſſu Valeriani præſidis feris expoſitus, a quibus deuoratus eſt.

Germanicus ſub M. Antonio, & L. Aurelio Smyrnæ paſſus eſt, ac poſt infinita propè tormenta, beſtiis obiectus, a quibus fractim comminutus, uitam cum morte mutauit.

Pyrene puella, Bebrycis filia, in Pyrenæo monte ab Hercule compreſſa, atque a feriis ibidem laniata eſt & ſepulta. a cuius nomine monti quoque impoſitum nomen.

Gatis regina Siriæ (quæ poſtea Atergatis uocata eſt) piſcibus data & deuorata dicitur. auctor Antipater Tarſenſis apud Volater.

FVLMINATI, SEV FVLMINE PERCVSSI.

ENceladus gigas Terræ filius, a Ioue fulminatus eſt cum ceteris fratribus, quòd Iouem ipſum cælo detrudere uoluiſſet. auctor Ætna, Gurgite Trinacrio morientem Iuppiter Ætna Obruit Enceladum: uaſti quoque pondere montis Æſtuat, & petulans expirat faucibus ignes. Virg. lib 3. Æneid. Fama eſt Enceladi ſemuſtum fulmine corpus, Vrgeri mole hac, ingentemq; inſuper Ætnam

Impoſitum. Seneca in Hercule Oetæo, Scindetq; latus montis aperti Nondum Enceladus fulmine uictus.

De Typhœo gigante, Ouid lib. 3. Met. Nec quo centimanum deiecerat igne Typhœa, Nunc armatur eo. Lucanus, Vndat apex Campana fremens, cui ſaxa uaporat Conditus Inarimes æterna mole Typhœus.

De cæteris gigantibus Virg. lib. 6. Æneid. Hic genus antiquum terræ Titania pubes, Fulmine deiecti fundo uoluuntur in imo. Seneca in Agamemnone, Quale canebas, quum Titanas, fulmine miſſo fregere Dei.

Aiax Oileus, ab expeditione Troiana rediens, à Pallade fulminatus eſt, quòd in eius templo Caſſandram uirginem ſtupraſſet. Virg. lib. 1. Æneid. Ipſa Iouis rapidum iaculata è nubibus ignem, Diſiecitq; rates, euertitq; æquora uentis. Illum expirantem transfixo pectore flammas Turbine corripuit, ſcopuloque infixit acuto. Sylius lib. 14. Valer. Flaccus lib. 1. Argon. Ouid. in Ibin. Politianus in Ambra quoque meminit.

Phaethon, Solis & Clymenes filius, dum currum patris temere regendum ſuſcepiſſet, equis inſolidum aurigam non audientibus, fecit, ut totus conflagraret mundus: ac propterea fulmine percuſſus, in Padum cecidit, qui ab eo Phaethontæus dicitur. Lucretius lib. 5. Ignis enim ſuperauit, & ambiens multa perurſit, &c. Claudianus in quartum conſ. Honorij, Sæuiretq; dies, terramq; & ſtagna propinqui. Haurirent radij. Plin. lib. 7. Padus à Græcis dictus Eridanus, ac pœna Phaethontis illuſtratus. Idem lib. 37. Phaetontis, fulmine icti, ſorores mutatas in arbores populos poetæ dixere. Ouidius in Ibin.

Remulus, filius Tiberini regis, fulmine percuſſus eſt. Ouid lib. 14. Met. Remulus maturior annis, Fulmineo periſt imitator fulminis ictu.

Semele Bacchi mater Iouiali fulmine tacta eſt, quòd Iouem ipſum oraſſet, ut ſecum tantus, quantus cum Iunone iaceret. Propter. lib. 3.

Capaneus, maritus Euadnes, in bello Thebano fulmine percuſſus dicitur. quod ideo fingunt poetæ: quoniam quum ſcalis admotis muros uellet conſcendere, iactu lapidum ab

inimicis oppreſſus eſt. Ouidius lib. 4. Triſtium, Quum ce cidit Capaneus ſubito temerarius ictu. Idem lib. 3. de Ponto, Notior eſt factus Capaneus fulminis ictu. Idem ad Liuiam, & Propertius lib. 2.

Marullus in Epigram. mortem Autolemi fulmine percuſſi ſic deſcribit: Dixerat Autolemo flammas conſultus haruſpex Die cauendas peſtero. Credidit, & rerum dubius demane, ſub amnis. Delituit Etruſci uadis. Sed neq; ſic factum eſt fugit. Nam dum innatat Arno, Ictus crematur fulmine.

Salmoneus rex Elidis, quum Iouis fulmen in aere mentiretur, ut propterea crederetur Deus ab ipſo Ioue fulminatus eſt. Virg. lib. 6. Aen. Vidi & crudeles dantē Salmonea pœnas, Dum flammas Iouis & ſonitus imitatur Olympi. Quatuor hic inuectus equis, & lampada quaſſans, per Graium populos mediæq; per Elidis urbem Ibat ouans, &c.

Anaſtaſius imperator unum iam & x i. & x x. imperij annum ageret, ictu fulminis percuſſus interijt.

Menius, Lycaonis filius, quum patre in lupum uerſo, & domo conflagrante Ionem deteſtaretur, ab eodem fulmine percuſſus eſt Ouid. in Ibin.

Plinius lib. 2. ait Martiam grauidam partu fulmine exanimato ſuperuixiſſe citra ullum corporis incommodum. Idem ſcribit, M. Herennium decurionem ſereno die fulminis ictu fuiſſe.

L. Piſo apud eundem Plinium auctor eſt, Tul. Hoſtilium fulmine itidem ſuffocatum, quòd quædam parum ritè feciſſet, & ſacrificio Iouem ipſum cælo deuocare uoluiſſet. auctor etiam Plutarchus in Numa Pompilio.

Æſculapius, Apollinis ex Coronide filius, Iouiali fulmine percuſſus eſt, quòd Hippolitum mortuum ad uitam reuocaſſet, ut ait Plinius lib. 29. cap. 1. unde & Virg. lib 7. Aeneid. Tum pater omnipotens aliquem indignatus ab umbris Mortalem infernis ad limina ſurgere uitæ, Ipſe repertorem medicinæ talis, & artis Fulmine Phœbigenā Stygias detruſit ad undas.

Zoroaſtres rex Bactrianorum, Oromaſi filius, & artis magicæ repertor, igne quoque cæleſti abſumptus creditur. Volaterranus.

Adimanthus rex Phileſiorum, quum Iouem ſuis indignũ ſacrificijs iudicaret, ab eodem fulmine percuſſus eſt. Ouid. in Ibin, Quæq; in Adimanthum Phileſia regna tenentem, A Ioue uenerunt, te quoque tela petant.

Aſopus Oceani filius, dum ptopter Æginam filiam à Ioue ſtupratam bellum ſuis undis in aſtra uellet gerere, ab ipſo Ioue fulminatus dicitur. Statius, Donec ui tonitru ſummotus & igne triſulco; &c.

Aurelius Carus quum biennio imperaſſet, in caſtris ſupra fluuium Tygridem exanimatus fulmine occubuit. auctor Fl. Vopiſcus.

Chore, filius Iſahar, cognatus Moſis, ex leuitarum tribu natus, quum de ſacerdotio cum Aarone contenderet, igne cæleſti perijt.

Preſter, filius Hippomenis, quum deos deteſtaretur, itidem fulminatus eſt. Sabellicus.

Atrax quoque, quum Doſithoem uiolatam à Ioue prodidiſſet, Deo ulciſcente ictus eſt fulmine. de utroque meminit Ouid. in Ibin: Aut Iouis infeſto telo feriare triſulco, Vt ſatus Hippomene, Doſithoesque pater.

Porphyrio, filius Siſyphi, paternam in deos imitatus impietatem, itidem cæleſti ſuffocatus eſt igne. Ouid. in Ibin,
Vt ferus Æolides, ut ſanguine natus eodem,
Quo genita eſt, liquidis quæ caret Arctos aquis.

CRVCE, ET SVSPENDIO MORTVI.

Omnium, qui cruce perierunt, nemo maiore ludibrio affectus eſt, nemo pluribus tormentis afflictus, nemo frequentioribus plagis mutilatus, quàm intemeratæ uirginis innocens filius. nulla in eo peccati ſcintilla reperta eſt: nihil deliquit unquam: mundus ex munda matre natus eſt: mundè uixit iuſtitiam & æquitatem uerbo ſemper & opere docuit. neque tamen puduit uerpos illos & recutitos canes, liuore & inuidia tabeſcentes, cauſam machinari, qua eum morti traderent. quam licet nullam reperiſſent: agnum tamen primùm flagellis ubique membrorum mutilauerunt, frontem corona ſpinea perforauerunt, faciem immundis deformauerunt ſputis, colaphis immani-

bus totum caput contuderunt, latronis more uinxerunt, uinctum ad maiorem ignominiam traxerunt compitatim, & ad extremum inter latrones ueluti latronem ſuſpenderunt. quod quum ad mortem non putarent ſufficere, manus & pedes clauis, latus lancea confoderunt.

Illum ego de Libyca natum iurabo leæna,
  Arcadiaſque inter delituiſſe lupas;
Cui tua crux lacrymas non nouerit, ô bone CHRISTE,
  Ille erit & ferro durior & chalybe.

Diſmas, Aegyptius natione, unus fuit eorum latronum, qui cum CHRISTO patibulati ſunt. huic autem dominus in cruce pepercit, & ſtatim poſt mortem ſua clementia ad cælum euocauit.

Achæus rex Lydiæ, quum noua tributa a populo uellet extorquere, in factione populari ſuſpenſus eſt, pedibus ſurſum uerſum erectis, & capite in aquas Pactoli demiſſo. Ouid. in Ibin. More uel intereas capti ſuſpenſus Achæi, Qui miſer aurifera teſte pependit aqua.

Hadingus rex Danorum, regreſſus è bello Suetico, ubi ærarium pecunia ſpolijſque bellicis furto uiolatum comperit, cuſtodem eius Glumerum ſuſpendio affecit. auctor Saxo grammat.

Dario, in Græcos bellante, Hiſtiæus Mileſius, ab Harpago Darij tribuno captus, & cruci affixus eſt. auctor Herod.

Antayctes uir Perſa, Seſti præfectus, ab Athenienſibus Xantippo Antiphronis filio duce captus, ſtipiti ſuffixus eſt. auctor Herodotus.

Amata Lauiniæ mater ægreferens filiam Aeneæ copulatam, quam contra uotũ patris Turno nuptam dari uolebat, ſe ipſam ſuſpendit, & uitam laqueo finiuit. amabat enim Turnum, adeò ut quum exiſtimaret eum mortuum, ad mortem ipſa cucurrerit. Virg 12. Infelix, &c.

Arachne Lydia puella, lanificij periſſima, ægreferens opus ſuum à Pallade (qua cum certamen ſuſceperat) confractum, laqueo iugulum præfocauit. Ouid. lib 6. Met.

Non tulit infelix, laqueoq; animoſa ligauit
Guttura. pendentem Pallas miſerata leuauit:
Atque ita, Vince quidem, pende tamen improba, dixit:

Marſya tibicen ab Apolline uictus, pependit laqueo, quod innuit Plin. lib. 16. cap. 45. Ibi, inquit, Platanus oſtenditur, ex qua pependit Marſya uictus ab Apolline.

Arnulphus, ſeptimus Gallorum imperator, Bergamo capta, Ambroſium eius loci principem ſuſpendio enecauit. Sabellicus.

Capronia uirgo Veſtalis, ſtupri comperta, ſuſpendio affecta eſt. oportebat enim eas in uirginitate perſiſtere, quæ miniſterio Veſtæ allegabantur.

Helena poſt mortem Menelai à Megapentho & Nicoſtrato filijs Oreſtis fugata, in Rhodum ad Polyzo uxorē Tleopoleni, ſiue Tlepolemi peruenit. cui quum ſuſpecta eſſet ob uiri zelotypiam, eiuſdem mandato arbori ſuſpenſa eſt, auctor Pauſanias apud Volater.

Alexander Macedo mortuo Epheſtione, quem unicè diligebat, medicum eius Glaucum cruci ſuffixit, auctor Plutar. in Alexandro.

Beatus Andreas & Petrus pro CHRISTI nomine arboribus ſuffixi ſunt; hic ſub Nerone, ille ſub Ægea proconſule; hic capite deorſum uerſum demiſſo, ille ſurſum uerſum erecto, de utroque Ioannes Fran. Mirandula ſic ſcribit in hymnis. Extenditq; alacer, figendaq; brachia lætus Porrigit Andreas, uerſaq; ſub arbore pendet. Et caput in terram ſimili ſub ſtipite Petrus Præbuit, atque lubens protendit in aera plantas.

Dorothæus & Gorgonius martyres pro Chriſtiana pietate uitam ſuſpendio finiuerunt ſub Diocletiano imperatore: mortuorumq; corpora famelicis canibus obiecta ſunt, quæ illæſa remanſerunt.

Symeon, filius Cleophæ, poſt Iacobum fratrem domini Hieroſolymarum epiſcopus, ſub Traiano imperatore, crucis patibulo ſpiritum emiſit.

Zoe, Nicoſtrati martyris uxor, in furcam erecta, ibidem cum morte uitam mutauit, partim crucis tormento, partim fumo, quem carnifices ad arboris radicem poſuerant, ſuffocata.

Petrus Aulanus, tempore Diocletiani, & Maximiani imperatorum, ſupplicio crucis uitā finiuit, ſub Seuero præſide,

Bomilcar, Amiclaris filius, Pœnorum dux ueniens in ſuſpicionem Carthaginienſium, cum Agathocle conſpiraſſe, in medio foro patibulatus eſt. Ferunt autem eum, cruci iam affixum, magnis clamoribus, multiſque conuicijs, ſubditorum ingratitudinem obiurgaſſe, & inter clamores ſpiritum emiſiſſe. Iuſtinus lib. 2.

Hanno Carthaginienſis (qui Philippi regis Macedonum floruit ætate) quum ob potentiam tyrannum uellet inducere, captus à ciuibus uirgis primùm cæſus eſt, deinde effoſſis oculis, fractiſque cruribus & manibus cruci affixus, auctor Trogus.

Val. Beſtius à L. Imbrico affixus eſt cruci, quòd Ruſciū, ipſius Imbrici filium, ſuæ fidei commiſſum interfeciſſet, ut eius auro potiretur. Ariſtot. apud Plutar.

Polycrates tyrannus Samiorum, & pater Siloſontis, quū tota uita feliciſſimus fuiſſet ad extremum ab Orœte Perſa comprehenſus & in furcam erectus, docuit cum Solone nihil omni ex parte beatum. auctor Herodotus in Thalia, & Strabo lib. 14 Mantuanus de Fortuna Gonzagæ, Inuenies unum toto qui uixerit æuo, &c.

Sataſpes Perſa, Theaſpis filius, à Xerxe rege cruci affixus eſt, quòd Zopyri, filij Megabyſi, filiam uirginem uitiaſſet, quodq; etiam totam Africam non peragraſſet, quod ſe feciſſe ad diluendum ſtuprum dixerat auctor Herodotus.

Idem Xerxes Leonidem, Spartanorum regem ac principem, bellicà uirtute clarum, iuſſit abſciſſo capite in cruce tolli. auctor Herodotus.

Simon puer Tridentinus, ſedente Xyſto quarto pōtifice, die Veneris (quo CHRISTVS pro nobis cruce immolatus eſt) à Iudæis clam comprehenſus, omnibuſq; tormentis prius affectus, demum cruci affixus eſt.

Daphitas Grammaticus, quum reges conuicijs aſpergeret, & probris notaret, comprehenſus in Thorace monte ibidem erectus eſt in crucem unde eſt adagium, Cauere Thoracem. Eraſ. in Chil. Strabo lib. 14.

Narſes rex Italiæ Sindualdum Brentorum regem prius uictum, donatumq; uenia, quum iterum rebellaſſet, captum in trabe ſuſpendit. auctor Paulus Diaconus lib. 2. de geſtis

Longobardorum.

Alexander & Epipodius martyres paſſi ſunt apud Lugdunum ſub Antonio Vero, & pro CHRISTI nomine, patibulo crucis affixi.

Claudius quoque Aſterius, & Menon, dum Chriſtianam profiterentur religionem, & gentilem inſectaretur hæreſim, poſt multa ſuppliciorum genera, tandem in crucem erecti ſunt, eaque morte ſpiritum domino reddiderunt.

S. Agricola, Vitalis Magiſter, itidem pro fide orthodoxa ſuffixus eſt patibulo, temporibus Diocletiani & Maximiani imperatorum Sabellicus.

Iulia uirgo Cartaginienſis, dum idola & ſimulacra deorum contemneret, Chriſtianamq; profiteretur religionem, eodem mortis genere animam efflauit.

Nemeſius martyr ſententia Æmiliani iudicis apud Ægyptum inter latrones patibulatus eſt.

Neſtor epiſcopus eandem ſubijt mortem ſub Decio imperatore, & Pollione pro fide.

Ludouicus Hutinus, Philippi Pulchri filius, rex Gallorũ, Enguerranum quendam inter Gallos auctoritate & opibus pollentem crucifigi fecit. Volat.

Pleriq; alij uitã ſuſpẽdio & furca clauſerũt, ut Lycãbes, Biblis, Phyllis, Monyma Mithridatis uxor, Calluce Anaxerete, Auctolia, Bubalus, Silanus T. Manlij filius, Iudas, Erigone, dę qbus quoniã iã ſumus locuti, nihil hic repetemus.

SITI, ET FAME MORTVI.

Eriſicthon, ut iam diximus, propter neglecta Veneris ſacra ad tantam famem adactus eſt, ut propria membra corroſerit. Ouidius lib. 8. Metam.

Sic epulas omnes Eriſicthonis ora profani
Accipiunt, poſcuntque ſimul. cibus omnis in illo
Cauſa cibi eſt, ſemperq; locus fit inanis edendo.

Pauſanias ab Ageſilao patre inedia conſumptus eſt, quòd pecuniam à Xerxe accepiſſet, ut Spartam proderet. auctor Chryſermus apud Plutarchum.

Siſigambis, Darij Perſarum regis mater inedia extincta eſt, quum cibo aliquandiu abſtinuiſſet. Curtius lib. 4. de geſtis Alexandri ait eam itineris continui labore, animique

ægritudine fatigatam, inter manus filiarum cecidiſſe. demum lib.9. die quincto extinctam, quo mori ſtatuerat, cibo & luce, dedita opera, ſibi ſubſtractis.

Euryſthenes à matre inedia interfectus eſt, quòd malè in bello pugnaſſet. Ouidius in Ibin,

Obſtrictusque famem patiaris limine tecti:

Vt legem pœnæ cui dedit ipſa parens.

Vgolinus, Piſanorum comes, quum à ſuis expulſus patriam bello oppreſſiſſet, tandem captus per proditionem, unà cum liberis fame abſumptus eſt.

Neocles, Sycioniorum tyrannus, à ſuis ob crudelitatem fame & frigore extinctus eſt. Ouidius in Ibin,

Aut ut oliuifera quondam Sicyone profecto,

Sic frigus mortis cauſa, famesq; tuæ.

Ariſto Poeta ab Athenienſibus fame extinctus eſt, quòd ſuis carminibus eorum laudes fuiſſet inſectatus. Ouidius in Ibin, Vt ue parũ ſtabili qui carmine læſit Athenas Inuiſus pereas deficiente cibo. Solent luculenti ſcriptores his multum gloriæ comparare, quos ſuis dignantur monumentis. contrà uerò inepti, qui ſuis modulis ſe non metiuntur, & multa ſupra uires audent, tantum probri & ignominiæ afferunt, quantum illi honoris & famæ. propterea non uerto crimini Alexandro, quòd inſulſum uerificatorem Chœrilum (quem præconem ſuorum dedignabatur facinorum) inedia ſuffocauerit, dicente eodem Ouidio:

Incluſusq; necem cauea patiaris, ut ille

Non profecturæ conditor hiſtoriæ.

Richardus ſecundus, Eduardi filius, puer admodum ab Anglis fame extinctus eſt, quòd inutilis regno uideretur. O duræ ceruicis populum, cui ſemper fuit moris ſecundum aut tertium quenque regum crudeliter enecare.

Cleantes philoſophus, Zenonis diſcipulus, dum cibum ſibi ſubtraheret, ut cuidam morbo, quo laborabat, mederetur, nimia inedia ſe peremit. Laertius.

Pomponius Atticus, Ciceronis amicus morbo quodam in ſenectute correptus, ſe ipſum abſtinentia cibi itidem ſuffocauit. Cor. Nepos.

Gabinius presbyter, ciuis Romanus, iuſſu Diocletiani in

peratoris in carcerem coniectus eſt, ibiq; fame extinctus, quòd Chriſtianam profiteretur religionem.

Orator Fortunatus, Felix, & Silinus, martyres, apud Alexandriam pro Chriſti nomine fame, & inedia interfecti ſunt.

Murita martyr ab Elpideforo quodam Arriano in exiliū miſſus, ibidem fame & frigore extinctus uitam cum morte mutauit.

Volaterranus ait Thaleta philoſophum (dum Gymnicum certamen proſpiceret) æſtu & ſiti abſumptum fuiſſe.

Benedictus ſextus pontifex à Cincio ciue Romano in carcerem detruſus, ibidem fame enectus eſt, uel (ut alij uolūt) ſtrangulatus.

Bonifacius octauus, dum inimicitias cum Philippo Gallorum rege exerceret, rex Sciarram Columnienſem in eum miſit, qui captum pontificem in carcere fame extinxit.

COMBVSTI.

PErillus, rogatus à Phalaride tyranno Agrigentino, ut nouum tormenti genus ad plectendos reos comminiſceretur, taurum æneum excogitauit, quo incluſi flammis ſuppoſitis perirent, & boum mugitus imitarentur. quam pœnam primus expertus eſt. Ouid. in Ibin, Aere Periuræo uerus imitere iuuencos, Ad formam tauri conueniente ſono. Idem lib. 5. Triſtium, Ipſe Perillæo Phalaris permiſit in ære Edere mugitus, & bouis ore queri. Plin. cap. 8. lib. 34.

Macedon mulier (à cuius nomine Macedonia dicta eſt) igne cæleſti unà cum marito abſumpta eſt. Ouidius in Ibin,

Vt Macedon icta eſt rapidis cum coniuge flammis,
Sic precor ætherei uindicis igne cadas.

Scribit Plinius lib. 7. Nat. hiſt. Auiolam conſularem in rogo uiuum fuiſſe crematum.

Fama eſt Cæſium Baſſum poetam lyricum in ſuis prædijs ardente Veſeuo, lateque uagantibus flammis cum uilla ſua conflagraſſe.

Euſtathius Traiani aulicus, dum ceruum in uenatione ſectaretur, uiſo inter eius cornua crucis ſimulacro, auditaque hac uoce, Cur me perſequeris, ſtatim conuerſus eſt una cum Theophita uxore. quod ubi poſtea reſciuit Traianus,

ambos in tauro æneo comburi iuſſit. Volaterranus.

Plinius ſecundus, quum nihil in maiore negotio haberet quàm rerum naturalium cauſas ſcrutari, periit in Veſeui montis incendio, dum rationem uellet inquirere.

Polycarpus, Ioannis diſcipulus & Smyrnæ præſul, pro Chriſtiana pietate palam, & ſpectante populo in amphitetrocombuſtus eſt. Voláter.

Valens imperator, frater Valentiniani, prœlio ſuperatus à Gothis, in tugurio (quò ſpe ſalutis confugerat) ab eiſdem crematus eſt. Sex. Aurelius.

Alexander Mileſius Polyhiſtor cognominatus, libertus Cor Lentuli grammaticus, apud Laurentes ex incendio crematus eſt Syllæ temporibus. auctor Suidas apud. Volater.

Alcibiades, Clyciæ filius, dum in Phrygia ab Athenienſibus exularet, percuſſorum (qui immiſſi fuerant) decreto uiuus in cubiculo crematus eſt. Ouid. in Ibin,

Clyciadæque modo circundatus ignibus atris,
Membra feras Stygiæ ſemicremata neci. Iuſt. lib. 5.

Innocentius tertius iuſſit Almericum hæreticum (qui dicebat Ideas in mente diuina creare, & creari) apud Luteciam comburi. Volat.

Clotarius rex Gallorum cum Conabro Britonum duce bellum geſſit, uictumq; interfecit, & Crominum, eius filium nothum, una cum uxore ac liberis cremauit.

Medea ægreferens ſe ab Iaſone relictam, ſibique Creuſam ſeu Glaucam Creontis filiam ſuperinductam fuiſſe, nouœ nuptæ dona quædam miſit nuptialia, quæ eidem & toti domui incendium attulerunt. Propertius libro 2. Aſpice quid donis Eriphila inuenit amaris, Arſerit & quantis nupta Creuſa malis. Nigidius tamen apud Maſerium ait, Corinthi fontem eſſe Glaucem nomine, in quem ſe illa præcipitauit, quum aduerſus Medeæ ueneficia ignesque id ſibi ſperaret profuturum.

Saxo lib. 7. hiſtoriarum Danicarum ait Frothonem regẽ incendio conſumptum fuiſſe, & in antro, quò confugerat, flamma & fumo fuiſſe ſuffocatum.

Phalaris tyrannus Agrigentinus, dum ciues ſuos multis torqueret ſupplicijs, a populo unà cum liberis & coniuge

crematus eſt, & iu eodem tauro, quo reos puniebat, lege talionis ſuffocatus. Ouid. in Ibin,

Vtque ferox Phalaris lingua prius enſe reſecta, &c.

Nicias fuit inter uenatores quiſpiam uenandi ardore con citatior, dum feras immiſſis canibus ardentius inſectaretur in carbonariam præceps decidit fornacem. auctor Cælius cap.59.lib.12.

Plutarchus ſcribit Pythagoram philoſophum uiuum fuiſſe à Cylonijs exuſtum: Laertius ait hoc factum fuiſſe in Nicoclis Crotoniatæ domo a quodam, quem in diſciplinam admittere noluiſſet.

Nigrinum quendam Ammianns Marcellinus fuiſſe ſcribit, qui propter excitatum bellum uinus ſit exuſtus.

Laurentius & Tiburtius martyres pro CHRISTI nomine incendium uolentes pertulerunt. Io. Fran. Mirandula lib.2. Hymn. Iucunda incendia Laurens Suſcipit, Empyrea mul tùm irroratus ab unda, Atq; per ardentes prunas illæſus abi bat, Maiores in corde ferens Tiburtius ignes.

Emerita, Lucij Anglorum regis ſoror, pro Chriſtiana iti dem pietate flammis extincta, ſpiritum domino reddidit.

Fuerunt & alij permulti, qui incendio finiuerunt uitam, ut Empedocles, Dido, Euadne, Hercules, Sardanapalus, Catulus, Luctatius, Aſdrubal, Porcia, Dædalion, Brotheus: quorum mortem reperies in eorum hiſtoria, qui ſe occiderunt.

Martyrum quoque plurimi hoc mortis genere uitam reliquerunt, &c.

PRÆCIPITATI.

TRoia diruta, Troianisque profligatis, ne quid ſupereſſet reliquiarum, quod in poſterum urbis & populi rui nam ulciſceretur; Vlyſſes Aſtyanactem, Hectoris filium, in præceps dedit mira quidem immanitate. Ouid. lib 13. Met. & in Ibin, & Seneca in Troadé.

M. Manlius (qui Gallos in obſidione Capitolij obrepentes per ardua depulerat) conuictus de regno occupando con ſilium iniſſe damnatus, è ſaxo Tarpeio præceps datus eſt. au ctor apud Gellium M. Varro. Cor. Nepos ſcriptum reli-

quit, eum uerberando fuiſſe necatum.

Theſſalus (a quo Theſſalia nomen ſumpſit) Hæmonis filius, ab Euryalo quodam aduena ex Oſſa monte præcipitatus eſt. Ouidius in Ibin, Vtq; dedit ſaltus è ſummo Theſſalus Oſſa, &c.

Sabinis Romam obſidentibus, quum Tarpeia uirgo Capitolium prodidiſſet, armillarum & anulorum (quos illi gerebant) pactione, ubi in arcem introducti ſunt, obſequii immemores puellam præcipitauerunt. Plutarchus & Liuius teſtes.

Lycas ab Hercule præcipitatus eſt, quòd ei tunicam, cruore Neſſi tinctam, & ueneno imbutam, attuliſſet. Sabellicus, Ouidius in Ibin.

Lycurgus, Thracum rex, teſte Lactantio, a ſuis in mare præcipitatus eſt, quod primus mero aquam miſcuiſſet.

Æſopus, fabulator Phrygius, quum ueniſſet Delphos, ibidem furti ab æmulis falſo accuſatus (phialam enim argenteam inter eius ſarcinulas clam poſuerant) de rupe inſons præcipitatus eſt. Plut. de ſera numinis uindicta.

Nauplius Palamedis pater, quum intellexiſſet Diomedẽ & Vlyſſem naufragio liberatos (quibus tamen hoc malum per inſidias machinabatur) ſe ipſum præcipitauit. Seneca, Igne fallaci moriturus Argis Nauplios præceps cadit in profundum.

SCALARVM RVINA MORTVI.

ELpenor, ſocius Vlyſſis, ebrius apud Circen factus, ſcalarum caſu periit. Martialis lib. 11. Pænè imitatus obit ſæuis Elpenora fatis, Præceps per longos dum ruit uſque gradus. Ouidius lib. 3. de triſtibus & in Ibin.

Martialis ait Philoſtrarum, quum in balneis Sinueſſania eſſet, nimio hauſtu uini in ebrietatem lapſum ſcalarum caſu, non tunc primùm, ſed paulò pòſt extinctum.

Plinius lib. 7. ait Aſclepiadem, medicum Pruſienſem, ſumma in ſenecta ſcalarum lapſu fuiſſe exanimatum. Sic qui ægrotis mederi conſueuerat, qui è funere retulerat mortuum, fati inſidias uitare non potuit.

AMphiaratus uates dum apud Thebas præliaretur, terræ hiatu cum curru, cui inſidebat, abſorptus eſt. Propertius lib. 2. Non Amphiaraæ proſunt tibi fata quadrigæ. Idem lib. 3. Tu quoque ut auratos gereres Eriphyla lacertos, Delapſis nuſquam eſt Amphiaraus equis. Ouidius lib. 3. de Ponto quoque meminit. Plutar. in Paral.

Quum ingens uorago Romæ paulatim excreſceret, & terram abſumeret, reſponſum eſt ab oraculo, hiatum uon poſſe deſinere, niſi quis intrò ſe demitteret. quo audito Curtius equo inſidens illuc deſiliit. Liuius lib. 17. Propertius lib. 3. Ouid. in Ibin.

Idem fecit Anchurus, Midæ regis filius, ut iam diximns in eorum hiſtoria, qui ſe occiderunt.

Paullo Æmilio in Pyrrhum Epirotarum regem rebellante, quum ab oraculo reſponſum fuiſſet Romanos fore uictores, ſi quis eorum in uoraginem ſe demitteret, Val. Torquatus ſponte ſe obtulit. auctor Critolaus apud Plutarchū.

Chore, Dathan, & Abyron qnum inſurrexiſſent in Moyſen & Aaronem, excitaſſentq; populum ad auferendum huic ſacerdotium, illi principatnm, protinus (ut ſcribitur Numeri cap 16) dirupta eſt terra ſub pedibus eorum, & aperiens os ſuum deuorauit illos cum tabernaculis ſuis, & uniuerſa ſubſtantia eorum, deſcenderuntq; uiui in infernum, operti humo, & perierunt de medio multitudinis.

VENENO EXTINCTI.

COnuenit Cæſaream Claudium imperatorem ueneno ab Agrippina uxore occiſum: ubi autem, & per quem dato, diſcrepat. alij ab Haloto ſpadone præminiſtratum, alij domeſtico per ipſam Agrippinam conuiuio, quæ boletum medicatum eidem talium ciborum auido obtulerat. quod confirmare uidetur. Martialis lib. 1. Epig. dicens: Boletum qualem Claudius edit, edas. Et Auſonius, Claudius ambiguo concluſit fata ueneno. Item Plinius de Boletis loquens. Item Cor. Tacitus lib. 12.

Lotharius rex Gallorum, Ludouici quarti filius, deceſſit ex ueneno, ab uxore adultera, ut fertur, præminiſtrato: eius quoque filius Ludouicus V. Blanchæ coniugis opera

eodem fato periit. Volater.

Mahomethes ex Arabia ortus uaſtata Syria, expugnataq; Damaſco, eius regionis capite, quum Scænitas & Arabas ſuæ adiecißet ditioni, anno uitæ XL. ueneno a domeſticis dato, periit. Bapt. Egnatius.

Conſtantinus imperator, Heraclij filius, quum annum unicum rebus præfuiſſet. Martinæ nouercæ dolo & inſidiis uenenum hauſit, quo ſuffocatus eſt.

Ioannes Zimiſces imperator, poſt Nicephorum Phocam Conſtantinopoli profectus, ibidem poſt annum imperij ſextum, & ſex menſes potionnus deceßit.

Carolus Caluus imperator & Gallorum rex, ueneno a Sedechia medico Iudaici ſanguinis dato interiit, quum Mantuæ in ualetudinem incidiſſet.

Henricus ex Lucelburgo imperator poſt Albertum a Clemente pontifice deſignatus, dum ſuperata Etruria, Florentinis ſalutem iam deſperantibus immineret, ueneno in Euchariſtia & pretioſo CHRISTI ſanguine dato periit, anno Imperij quinctο. illud autem uenenum datum eſt opera Roberti Sicilie regis. Egnatius.

Iulius Pollio tribunus, & uenefica, nomine Locuſta, Britannico iuſſu Neronis fratris uenenum dederunt bibendum. quod ita cunctos eius artus peruaſit, ut pariter & ſpiritus eius raperetur. auctor Cor. Tacitus lib. 13.

Ferunt Diocletianum, e Dalmacia oriundum, poſt annum XX imperij ſui ueneno extinctum. cuius autem opera, non conſtat. Volat.

Ludouicus Balbus dum biennio cum Carolo Craſſo fratre ſuo imperaſſet, ueneno ſublatus eſt, relictis Carolo Simplice, & Carolo Magno liberis.

Socrates ab Athenienſibus iniuſta de cauſa morti deuotus tritum in calice uenenum hauſit, cuius uis dum in præcordia & uenas ſerperet, iacuit reſupinus. Cicero lib. 1. de Orat. in quæſt. Tuſc. Ouid. in Ibin.

Marullus in Epigrammatis ſcribit Biliotum aſtrologum aſperſis ueneno boletis inſtar Claudij periſſe, ubi ait:

Dum cauet aſtrologus perituris ſidera nautis,
Dum ſibi boletis non cauet, ipſe perit.

Lucullum, imperatorem clariſſimum, amatorio poculo periiſſe teſtis Plinius lib. 23. cap. 3.

Hannibal, Amilcaris filius, poſt multas clades Romanis illetas tandem uictus, quum de Pruſiæ regis Pithyniæ (ad quē confugerat) fide dubitaret, uenenum hauſit, quod in anulo gerebat.

Aratus dux Sycionius, quum multos tyrannos ſua uirtute ſuſtuliſſet, Philippo iuniori Macedoniæ regi cœpit eſſe formidoloſus: propterea ueneno lento ac ſenſim dato ab eo potionatus eſt. Plutar.

Theramenes, Athenienſis philoſophus, iuſſu triginta Tyrannorum inſtar Socratis in carcerem detruſus, ibidem uenenum hauſit. quo hauſto, Propinquo, inquit, Critiæ: quoniam is erat, cuius inſidiis moriebatur. Valerius de Fortit.

Alexander Macedo ab Iola prægustatore, Antipatri ad regnum aſpirantis filio, ueneno putus eſt. uis autem ueneni, quod in Macedonia gignitur, tanta eſt, ut ferrum quoque exurat. Curtius teſtis eſt, uenenum illud per Caſſandram allatum fuiſſe, traditumque fratri Iolæ. conuenit inter ſcriptores Ariſtotelis infamia & maxima nota excogitatum. Ouid. in Ibin, Nec tibi fida magis miſceri pocula poſſint, Quàm qui cornigero de Ioue natus erat.

Ladislaus, rex Apuliæ, dum Florentinos bello aggredi, ſuæq; ditioni ſubmittere conſtituiſſet, eorum opera & inſidiis ueneno ſuffocatus eſt.

L. Vectius, a Cæſare ſubornatus, & præmiis inductus, ut ſe de inferenda Pompeio nece, a Bibulo, Curione, Catone, Lucullo, & Cicerone (quos oderat) ſollicitatum profiteretur: quum unum atque alterum non ſine fraudis ſuſpicione nominaſſet, deſperato conſilij euentu, ab ipſo Cæſare interceptiis ueneno creditur. auctor Suetonius, & appianus lib. 2 bell. Ciuilium.

Roſimunda, Cunimundi Gepidarum regis filia, interfecto primo marito Alboino rege Longobardorum, ſecundum quoque Helmigem nomine, Rauennæ principem, ueneno præſentaneo perdere conata eſt, cuius partem quum hauſiſſet, ubi ſenſit contagium per uenas ſerpere, euaginato gladio, eam coegit reliquam poculi partem bibere. quo facto

ambo ſuffocati ſunt. Paulus diaconus.

Antharis, Longobardorum rex, Theolindæ maritus, quũ ſex regnaſſet annos, inſidijs domeſticorum apud Titium extinctus eſt uenenato poculo, nonis Septembris. auctor Paulus Diaconus lib. 4. de Geſti Longobardorum.

Coſſinus, eques Romanus amicitia Neronis notus, quum lichene laboraret, uocatus Ægypto medicus, ut eius morbo medetur, quum cantharidum potum præparaſſet, interemit. Plin lib. 29. cap. 4.

Scribit Erathoſtenes apud Cælium, Demoſthenẽ, uel, ut alij, Democritum præſidio ultimorum caſuum conſueſſe uenenũ geſtare incluſũ, quod etiã intrepidè hauſerit, ne quid indignum ſua uirtute a Macedonibus pateretur. nam quum in Antipatri (qui Alexandro ſucceſſit) odium ueniſſet, ſanxerat Demades, ut capite plecteretur. Plut. & Plin. lib. 33.

Philopœmen, ſeu Philopœmenes, magnus Græciæ imperator, quum apud Meſſenios in domicilium ſubterraneum neque auras, neque lucem exterius excipiens, fuiſſet impactus, hauſto ibidem ueneno perijt. uenenum autem porrexit Dinocrates Meſſeniorum dux, parta de illo uictoria. Plutar. in eius uita.

Seneca a Nerone præceptore coactus, ut quod uellet genus mortis eligeret, uenas medico præbuit: ueneno demum in balneo hauſto, periit. Suetonius.

Victor tertius Pont. Max, quum unicum annum ſediſſet, mortuus eſt non ſine maxima ſuſpicione dati ab Henrico ueneni in calice, dum ſacrificaret. Volater.

L. Tubulus ſacrilegus ab exilio (quò propter multa flagitia miſſus fuerat) reuocatus, ne in carcere necaretur uenenum hauſit. auctor Aſconius Pedianus.

Guillermus, dux Veronenſium, nocte quadam cum Florentinis Veronam ingreſſus, a Carrarienſibus captus, & ueneno ſublatus eſt. Volater.

Anaxagoras philoſophus, quum annis LXXII. uixiſſet, ab Athenienſibus in carcerem coniectus, quò Solem (quem illi uerebãtur) ignitum lapidem uocaſſet, ibidem epoto ueneno interit. Hermippus apud Diogenem. Plutar. in uita Periclis aliter ſentit.

Ariſtobolus, rex Iudææ, captus a Gabinio, & Romam du ctus, in carcere porrectum hauſit uenenum.

Conradus imper. Federici filius, periit ueneno, quod me dici à Manfredo (qui imperio ſucceſſit) pecunia corrupti dederunt.

Conſtans fama eſt, atque etiam Volaterranus ſcribit Carolum VIII. Gallorum regem ueneno ſuffocatũ. quod a ueritate non abhorret, quum in Sphæriſterio præter ſpem, ac nihil ſibi timens, exanimatus propè concidiſſe, ac paulò pòſt expiraſſe dicatur.

Laodice regina Syriæ, Antiochum, Deum cognomento, maritum ſuum ueneno extinxit, ob ſuperindictam ſibi Ptolemæi ſororem Berenicem.

Themiſtocles, quum annum ætatis quinctum & ſexageſimum abſoluiſſet, ſpectantibus amicis epoto ſanguine taurino uitam finiuit. auctor Plutar. in eius uita. quod eum feciſſe dicunt, ne in patriam (qua tamen pulſus fuerat) pugnare ab Artaxerxe cogeretur.

De Cleopatra, Lucretio, Baudicea Britannorum regina, & quibuſdam aliis, ueneno itidem præfocatis, iam ſumus locuti.

MORTE SVBITA MORTVI.

Plinius lib. 7. cap. 53. Nullis euidentibus cauſus obiere, dum calciantur matutino, duo Cæſares, prætor & prætura perfunctus dictatoris Cæſaris pater: hic Piſis exanimatus, ille Romæ.

Q. Fabius Maximus in conſulatu ſuo pridie Kal. Ianua. in cuius locum M. Orelius pauciſſimarum horarum conſulatum periit.

Item Volcatius Gurges ſenator. omnes adeò ſani, atque tempeſtiui, ut de progrediendo cogitarent.

Q. Æmilius Lepidus, iam egrediens, incuſſo pollice cæli mini cubiculi.

C. Aufidius, quum egreſſus in ſenatum iret, offenſo pede in comicio.

Legatus quoque (qui Rhodiorum cauſam in ſenatu magna cum admiratione orauerat) in limine curiæ protinus exſpirauit progredi uolens.

Cn. Bebius Pamphilus, prætura & ipſe functus, quum à puero quæſiſſet horas

A. Pompeius in Capitolio, quum deos ſalutaſſet.

M. Iuuencius Thalna conſul, quam ſacrificaret.

Seruilius Panſa, quum ſtaret in foro ad tabernam hora diei ſecunda, in P. Panſam fratrem innixus.

Bebius Iudex, dum uadimonium differri iubet.

M. Terentius Corax, dum tabellas in foro ſcribit.

C. Iulius medicus, dum inungit, ſpecillum per oculum trahens,

A. Manlius Torquatus conſularis, quum in cęna placentam appeteret.

L. Durius medicus Valla, dum mulſi potionem haurit.

Ap. Saufeius ſcriba, quum à balneo reuerſus, mulſum bibiſſet, ouumque ſorberet.

P. Quinctius Scapula, quum apud Aquilium Gallum cænaret.

Decimus Saufeius ſcriba quum domi ſuæ pranderet.

M. Ofilus Hilarus hiſtrio, ſumpta poſt cænam calida potione. Hactenus ex Plinio.

Caninius quoque primo die ſui conſulatus interijt. unde exijt Ciceronis iocus, Vigilantem habuimus Caniniũ conſulem, qui ſomnum in ſuo conſulatu non uidit. Macrobius, & Cic. lib 7. epiſt. famil.

Fuit & Cn. Carbonis mors multũm inſperata, qui dum uentrem exoneraret in latrina, occiſus eſt. Plutarchus in uita Pompeij.

Sertorium inter epulas incautum iugulauit Perpenna, idem Plutar.

Mithridates quoque ſenior, rex Ponti, morte repentina interceptus eſt.

Gandericus, rex Vandalorum, dum capta Hiſpali, Bæticæ urbe, templum uellet prophanare, mortuus repentè concidit. Volater.

Alaricus imperator apud Conſentiam morte ſubita defunctus eſt. Paulus Diaconus.

Alphonſus ſeptimus, rex Hiſpaniæ, in itinere ſub arbore quadam repentè exceſſit.

Andebuntus, rex Anglorum, in cœna nimio uini hauſtu cecidit extinctus.

Ægeas proconſul, poſt affectum martyrio Andream, à malo ſpiritu correptus, momento expirauit.

Nicanorem, Parmenionis filium, ſubita corræptū morte, ſcribit Curtius lib. 5. de geſtis Alexandri.

Perijt & ſubita morte Andragoras, auctore Martiale, qui lib. 6. ſic inquit, Lotus, nobiſcum eſt hilaris, cœnauit & idē, Inuentus mane eſt mortuus Andragoras.

Argia ſacerdos, à Cleobi, & Bithone filijs ad Dianæ templum in curru uecta, quum deam oraſſet, ut illis præmium daret pro pietate, & quod homini uideretur optimum, mortuos in lecto mane reperit. quod fuit argumento, matura morte nihil eſſe melius. auctor Cic. lib. 1. quæſt. Tuſc. & Plut. in Solone.

Trophonius quoque, & Agamedes dum, ædificato apud Delphos Apollini templo, deum mercedem laboris poſtulaſſent, quodque homini eſſet utiliſſimum, paulò pòſt itidem mortui inuenti ſunt. Idem Cic.

Ioannes Guilmerius Corbinicus. (Corbinum oppidum eſt in finibus Eduorum) uir potens opibus, auguſta maieſtate, & Catoniana propè grauitate, dum in templo ad ſacrificium & orationem ſe reclinaret, incerta cauſa & inexplorato mortis argumento, repentè expirauit, iàm plenus annis.

Petrus Calceonus, unus eorum, qui Ioannam puellam gallicam Anglorum expultricem flammis deuouerunt, dum radendam tonſori barbam committeret, in ipſa tonſtrina repentè deceſſit. Valerandus Varanius, Sic & Calceonus (qui cenſuit eſſe cremandam) Pendula dum tonſor ſecat excrementa capilli, Expirans cadit, & gelida tellure cadauer Decubat. ultrices ſic pendent crimina pœnas.

GAVDIO, ET RISV MORTVI.

IMmodica perijt lætitia Lacedæmonius Chilo, quum filium in complexibus teneret Olympiæ coronatum, Sophocles, & Dionyſius Siciliæ tyrannus, uterque accepto tragicæ uictoriæ nuntio Plinius cap. 37. lib. 7.

Lucianus & Sotades apud Crinitum, contra Plinij ſentē

tiam, dicunt Sophoclem acino uuæ perijſſe. Val. Max. tamen & Volater. fouent partes Plinij. quorum uexillum ſequitur Politianus in Nutricia ſcribens: Quenq; ſenem merită rapuerunt gaudia palmæ. niſi fortaſſe de Philippide intelligi malis.

Mulier Romana, filio poſt cladem Cannarum incolumi uiſo poſt falſum nuntium.

Philippides Comœdiographus, quum in certamine poetarum præter ſpem uiciſſet, ac propterea lætiſſimè gauderet, inter illud gaudium repentè mortuus eſt: Gellius.

Philiſtion Nicæus, poeta Comicus, (q Socratis ætate floruit) nimio quoq; riſu mortuus eſt. Politianus in Nutricia, Implicitusq; Sophron, riſuq; Philiſtio tandem Perditus.

Diagoras Rhodius, quum tres filios athletas eodem die uincere, & uictores coronari uidiſſet, populuſque gratulabundus flores undique in eum iacerent, in ſtadio ſpectante populo in oculis & manibus filiorum animam efflauit prætitia. auctores Cicero lib. 1. quæſt. Tuſc. & Gell. lib. 3. noct. Attic. quibus in hac re idem eſt conſenſus, præterquam quòd Cicero duos tantùm filios Diagoræ coronatos, tres Gellius dicit.

Philæmon poeta, uidens aſinum ficus menſæ paratas comedentem, tanto diffluxit gaudio, ut eo expirauerit. auctor Val. Maximus.

Ariſtoteles apud Gal. eſt auctor, Polycratam nobilem fœminam è Naxo inſula cognito repentè inſperato gaudio animam expiraſſe. Plut. de Claris mulier.

M. Iuuentius Thalna, conſul, dum ſacra diis exhiberet in Corſica, (quam ſuis auſpicijs ſubegerat) acceptis litteris, decretas ei à ſenatu ſupplicationes nuntiantibus, dum intento illas animo legeret, ante focum præ gaudio collapſus, mortuus humi iacuit. auctor Valerius Maximus, de morte non uulg.

IN VENEREO ACTV MORTVI.

Cor. Gallus, & Q. Heterius eques Romanus in Venere obiere. auctor Plin. lib. 7. Quorſum autem (inquit Valerius) attinet eorum cauillari fata, quos non

libido ſua, ſed fragilitatis humanæ ratio abſtulit?

Arcibiades Athenienſis cum Timandra meretrice a Lyſandro interfectus eſt, in actu uenereo, ut credibile eſt: incertum tamen, Plut. & Val.

Phaon, quum eſſet hominum pulcherrimus, à Mitylenæorum mulieribus ardenter appetebatur. unde factum, ut in adulterio deprehenſus iugularetur. auctor Cælius.

Tertullianus in Apologetico contra gentiles ait, Speuſippum philoſophũ de Platonis ſchola in adulterio perijſſe.

Cor. Tacitus ait, Tigillinum, præfectum uigilum & prætorij inter ſtupra concubinarum & oſcula, ſectis nouacula faucibus, inhoneſtam clauſiſſe uitam.

Iouianus Pontanus in opuſculo de Obedientia, ait Beltrandum cognomine Ferrerium, Barcelone (quæ urbs eſt Hiſpaniæ) in Venere expiraſſe.

Rodoaldus, Longobardorum rex, in libidine deprehenſus cum matrona interfectus eſt. Paulus Diac.

Ioannes XII. pontifex in adulterio comprehenſus, itidẽ interfectus eſt. cuius mors eò turpior eſt, quò ſanctiorem eum eſſe oportet, qui dignitate cæteros antecellit. Platina.

CIBO, ET POTV NIMIO MORTVI.

ARcheſilaus Prytaneus immodico hauſtu uini perijt, anno ſuæ ætatis LXXV. Hermip. apud Diogenem.

Euſebius ſcribit, Domicium Afrum, cibi ſuperfluitate redundantem, in cœna perijſſe.

Septimus Seuerus imperator dum membrorum omniũ, maximè pedum, dolorem pati nequiret, loco ueneni, cibum plurimæ carnis incoctæ auidus deuorauit: quem dum coquere non poſſet, cruditatem paſſus expirauit. auctor Sextus Aurelius.

Valentinianus imperator, Quadorũ legationi reſpõdens, uoce impetus ſanguinis amiſſa, ſenſu integer expirauit, quod ex intemperantia cibi, ac ſaturitate, qua artus diffuderat, accidiſſe multi detulere. idẽ auctor Sextus Aurelius.

Ferunt & Iouinianũ imperatorem ciborum in ſtomacho incoctorum cruditate perijſſe. teſtis Bapt. Egnatius.

Iam diximus Anglorum regẽ Andebuntum in cœna quã

doque

doq; tantũ uini ſumpſiſſe, ut eo ſuffocatus repẽtè exceſſerit.

Gregorius Turonenſis ait, Childericum Saxonem, quum aliquando ad ambas uſque aures cibo ſe ingurgitaſſet, eo ſuffocatum fuiſſe, & repertum in lecto mortuum.

Anacreon Teius poeta dum aliquando liberius Baccho indulgeret, acino uuæ paſſæ ſtrangulatus eſt. Politianus in Nutricia, Tandem acino paſſæ cadis interceptus ab uuæ. Val. Maximus.

LAPIDIBVS OBRVTI, AVT MVRORVM RVINA.

CEbrion, Priami filius, à Patroclo in bello Troiano ſaxo obrutus eſt. auctor Homerus.

Cycnus Neptuni filius, quum a patre habuiſſet, ut ferro inuulnerabilis eſſet, ab Achille apud Troiam lapide extinctus eſt.

Athenienſibus in Eumolpum bellantibus, dum imminceret fames, Pyrander quæſtor, a populo ſaxis obrutus eſt, quòd triticum parcè ſuppeditaret. auctor Calliſtenes apud Plutarchum.

Romanis in Gallos bellum gerentibus, dum annonæ caritas inualeſceret, Cinna tritici largitionem ſurripiens, regnum affectaſſe creditus eſt, ac propterea ſaxis obrutus. Ariſtides apud Plut. teſtis.

Mardonius Perſa (quem Xerxes apud Salaminem uictus cum exercitu reliquit, ut belli reliquias confoueret) ab Arimneſto Spartiata ſaxo obrutus eſt quo fato præmonuerat eũ periturum Amphiaraus. auctor Plut. in Ariſtide.

Neocles & Demopolis, Themiſtoclis filij, quum Athenienſium memoriam refricuiſſent ſuper legibus, quæ aduerſus exules fuerant ſancitæ, a paternis inimicis lapidibus obruti ſunt. Cæl. cap. 12. lib 8.

Chryſantus Alexandrinus unà cum Daria uxore ſub Numeriano imperatore pro catholica pietate ſaxis obrutus eſt. Volaterr.

Euſebius Sardus, præſul Vercellenſis, a Conſtantino principe factus, ab Arrianis lapidibus oppreſſus eſt.

Paulina uirgo Romana, Artemij præfecti filia, ſaxis obruta eſt ſub Diocletiano, cum Candida matre, idque pro

CHRISTI nomine. Volaterr.

Polydamas Herculani roboris athleta, dum ſub ſaxo ruinam minante cum aliquot conuiuis cœnaret, omnesq́; ſibi timentes diffugerent, ſolus uiriũ confidentia remanſit; fore ſperans, ut cadẽtem molem manibus ſuſtineret: qua tamen oppreſſus eſt. auctor Pauſanias apud Volaterranum, & Val. Maximus.

M. Poſthumus Regiliẽſis, in Equos Italiæ populos bellũ mouens, dum militibus urbis prædam ſpopondiſſet, ac poſtea urbe capta eoſdem eluſiſſet, certatim ab omnibus ſaxis obrutus eſt. auctor Liuius.

Macrobius auctor eſt Vatiniũ in ludis gladiatorijs fuiſſe lapidatum a populo.

Scribit Herodotus, Coem unum ex Alexandri ducibus a Mitylenæis comprehenſum, & lapidibus interemptum.

Lycidas ſenator Athenienſis a ſuis interfectus eſt, quòd pecuniam a Mardonio Perſa, Athenarum inimico, accepiſſe crederetur. auctor Herodotus lib. 9.

S. Stephanus, martyrum primus, pro CHRISTI nomine lapidibus oppreſſus eſt Io. Fr. Mirand. Et lapides Stephano dulces, torrentis amari Mancipijs ſcelerum.

Elphegus Cantuarienſis archiepiſcopus, pro Chriſtiana pietate eandem ſubijt mortem.

Vitalis quoque Mediolanenſis, Oneſimus, Metranus, Mammes, Magnus & Cyriacus martyres eodem oppreſſi ſunt tormento.

Pyrrhus Epirota dum aduerſus Antigonum Argos obſideret, tegula, uel (ut mauult Trogus) ſaxo a uetula iacto interfectus eſt. Ouid. in Ibin,

Aut ut Achillidem cognato nomine clarum,
Opprimat hoſtili tegula iacta manu.

auctor Plutarchus in eius uita.

Henricus, Alphonſi octaui regis Caſtellæ filius, dũ una cum pueris luſitaret, tegulæ caſu perijt apud Palantiam urbem. Ioannes XXI. pontifex ruina cameræ (quam ædificabant) oppreſſus eſt,

Clemente v. pont. Lugduni ſolenne ſacrificium celebrãte, tantus agminatim confluxit populus, ut Ioannes Britan

niæ dux cum multis alijs muri ruina occubuerit.

Athenæus philoſophus, quum Romam uěniſſet, ruina domus, quam habitabat, oppreſſus eſt Strabo lib. 14.

Syluinus & Falconius famuli Quinctiani Siciliæ præfecti eadem morte perierunt.

Alidice, Alebæ Lariſſæi filia, unà cum uiro Lycoride ruina domus extincta eſt. Ouid. in Ibin,

Lapſuramque domum ſubeas ut ſanguis Alebæ,
Stella Lycoridæ cui fuit æqua uiro.

Tranquillus ait, Fidenis theatri ruina duo & uiginti hominum millia periiſſe.

IVGVLATI, ET STRANGVLATI.

Sergius Galba, quum Piſonem in conflatæ inuidiæ remedium adoptaſſet, in medio foro ab Othone iugulatus eſt.

Gandulphus martyr, ſuaſu uxoris adulteræ, (cum qua diuortium fuerat) noctu ab adultero iugulatus eſt.

Commodus poſt tertiumdecimum imperij annum ſtrangulatus eſt, Læto auctore, & Martia concubino. Sextus Aurelius ait Martiam prius tentaſſe, ut eum ueneno perderet.

Lucilla, Nemeſij tribuni filia, Romæ in uia Appia ſub perſecutione Valeriani iugulata eſt.

Cethegus, Statilius, Gabinius, Cæparius, & Lentulus Catilinarij, in carcere iuſſu ſenatus ſtrangulati ſunt Salluſtius.

Galſonda Athanagildi Gothorum regis filia a Chilperico marito noctu iugulata eſt, ſuaſu Fredegundæ pellicis. Volaterranus.

Antiſtius, auctore Plut. in ſenatu iugulatus eſt, quòd ob Pompeium Syllanam ſequi factionem uideretur.

Dinarchus Corinthius iuſſu Polypercontis iugulatus eſt. Plutarchus auctor.

Darius Caudemum Athenienſem, quem de apparatu ſui exercitus percontatus fuerat) recta monentem, iugulari fecit. Curtius lib. 3. de geſtis Alexandri.

P. Cor. Lentulus prætor urbis, comprehenſus in coniuratione Catilinæ, iuſſu Ciceronis iugulatus eſt in carcere. Salluſtius.

Amalaſuntha Gothorum regina, Atalarici mater, a Thebdato (quem mortuo filio regni ſocium aſciuerat) in balneo iugulata eſt. Paulus Diaconus.

Gerontius Comes a militibus ſuis iugulatus eſt, quòd Cõſtantem Conſtantini filium feciſſet perimi. Idem auctor.

Apries, ab Amaſi ſuperatus, datus eſt Aegyptijs iugulandus. Herodotus.

Albanus martyr a latronibus hoc mortis genere ſuffocatus eſt.

SAGITTIS CONFOSSI.

Achillem poetæ fabulantur nullibi membrorum præterquàm in talo fuiſſe uulnerabilem, quòd eam partem mater Thetis non abluiſſet Stygijs undis, ut cæteras. huc ergo iaculatus Paris, euerſorem Troiæ peremit. Virg. lib. 6. Ænid. & Ouid. lib. 12. Metam.

Lycophron poeta Iambographus a quodam æmulo traiectus eſt. Ouid. in Ibin, Vtque cothurnatum periiſſe Lycophrona narrant, Hæreat in fibris fixa ſagitta tuis. Volat

Acron rex Ceninenſium, Romulo uictus, & ſagitta confoſſus eſt. Vide Tortellium.

Anacharſis Scytha, a Sauleo rege eodem modo extinctus eſt, quòd alienæ gentis ſacrificia imitaretur. auctor Herodotus. ſunt tamen qui a fratre interfectum uelint.

Hyrene uirgo a Siſinnio pro CHRISTI nomine hanc oppetijt mortem.

Chriſtina uirgo ſub Iuliano hoc modo paſſa eſt.

Beatus quoque Sebaſtianus, ciuis Mediolanenſis, ſub imperatore Diocletiano.

De Procride, ſagitta a Cephalo confoſſa, iam ſumus locuti in Patricidis.

PEDICVLARI MORBO. MORTVI.

Honorificus Vandalorum rex, quum octo annis Chriſtianam religionem infectatus fuiſſet, morbo pediculari miſerè perijt. Volat.

Arnulphus imperator poſt Carolum Craſſum, quum ad rapinas & templorum ſpoliationes animum conuertiſſet, iuſta numinum ira, paulò pòſt pediculari morbo interijt.

Bapt. Egnatius.

Speuſippum Eurymedontis filium, Athenienſem philoſophum, ſunt qui dicant mortem ſibi intuliſſe. Plutarchus tamen efferueſcentibus toto corpore pediculis interiiſſe.

Plinius lib. 7. Nat. hiſt. ſcribit Syllam erodente ſe ipſo corpore, & ſupplicia ſibi gignente interfectum. Plutarchus ſcribit, contractam carnis corruptionem in pediculos fuiſſe conuerſam: adeò, ut tunicæ omnes, thermæ, lauacra, dapes illius exundantis ſordis implerentur, tanta uis epullulabat. quocirca per ſingulos dies ingrediebatur aquam, ſed nulla erat utilitas. celeriter enim inualeſcebat permutatio, & pædoris magnitudo omnia purgamenta ſuperabat.

Pherecydes quoq; rerum diuinarum ſcriptor, eodem periit morbo. Pherecydes Syrum, inquit Plin copia ſerpentum ex corpore eius erumpente expirauit. de hoc extat Q. Sereni carmen: Sed quis non paueat Pherecydis fata Tragœdi? Qui nimio ſudore fluens animalia terra Eduxit, turpi miſerum quæ morte tulerunt.

Alcman unus ex clariſſimis Græciæ poetis hac etiam fœditate periit: auctoribus Plinio lib. 11. & Plutarcho in Sylla, ſcribente, Ex poſterioribus autem, Alcmanem (qui mirificus componendis cantilenis artifex fuit) hoc morbo periiſſe ferunt. Politianus in Nutricia.

Ferunt ex antiquiſſimis Acaſtum Peliæ filium hoc morbi genere (quem phthiriaſin appellant) interiiſſe. Plutarchus.

Calliſthenes quoque Olynthius, dum carceris cuſtodia teneretur; præterea & Mumius iuriſconſultus eadem tabe paſſim membrorum coroſi ſunt. Idem auctor in Sylla.

Traditum eſt (inquit idem Plutarch.) eum, qui in Cilicia belli ſeruilis auctor fuit, Eunum nomine, captum, Romamq; perductum, ex phthiriaſi mortem obiiſſe.

Platonem, philoſophorum haud dubiè principem, ſunt qui dicant in celebrandis amici nuptiis, quum quietus decumberet, animam de repentè exalaſſe. nonnulli in morbum incidiſſe, quem a corruptione pediculorum phthiriaſim uocant, inquit idem auctor.

Maximianus imperator, ulcere inguinibus innato; quum deeſſent remedia, nec medici ob hominis immanitatem opē

ferre auderunt, uermibus undique erumpentibus obiit.

Herodes rex Iudææ, poſt trucidatos innocentes, quum in Apoſtolos Domini ſæuiret, ad extremum tantæ feritatis luit pœnas. eruperunt ſiquidem in toto corpore uermes, qui dum uniuerſum paſſim corpus eroderent, tyrannum coegerunt, ut deſperato remedio gladium arriperet, eoque finiret uitam:

Herodotus in Melpomene ſcribit Pheretrinam Barcæorum reginam, immani crudelitate fœminam, deorum ultione, totam uermibus putruiſſe, eoq; morbo miſeram euomuiſſe animam.

Sunt qui dicant Antiochum Epiphanem, Syriæ regem, quum Hieroſolymas peteret, curru delapſum, in hanc ſordem incidiſſe, uermibusq; fuiſſe abſumptum.

IN CARCERIBVS MORTVI.

IVgurtha Manaſtabilis filius nothus, Micipſæ regis Numidarum nepos, propter Adherbalem & Hyempſalem fratres regni conſortes occiſos, a Mario bello petitus, uictus, & in triumphum ductus, poſtremò in carcerem coniectus eſt, ubi expirauit, Plut. in Mario.

Aldegiſius, Deſiderij Longobardorum regis filius, a Carolo Magno uictus, & in carcerem coniectus eſt: ubi & clauſit uitam.

Cæleſtinus V. quum ſummo pontificatu ſe abdicaſſet, a Bonifacio octauo (cui re ſummam commiſerat) ſucceſſore, in carcerem detruſus, & ibidem extinctus eſt.

Syphax rex Numidarum, quum a Romanis ad Carthagi nienſes defeciſſet. uictus a Scipione, & in triumphum ductus, Tiburi in cuſtodia mortuus eſt.

Ariſtonicus ab Aquilio conſule in triumphum ductus, & in carcere ſuffocatus eſt.

Henricus tertius, imperator, ab Henrico filio captus, & Leodij cuſtoditus, pædore carceris miſeram exhalauit animam. Bapt Egnatius.

Agatha uirgo Catanenſis ſub Quinctiano conſule in carcere extincta eſt.

Romanus martyr ſub Aſclepiade præfecto in carcere præfocatus eſt.

Ioannes primus, pontifex a Iuſtino in carcerem coniectus, ibidem prædore emarcuit, & extinctus eſt.

Ioannes XIV. a Romanis inedia & pædore in carcere itidem interfectus eſt.

IN LATRINIS MORTVI, AVT OCCISI.

Lampridius ait Heliogabalum, ſeu Elagabalum, naturæ portentum, fato a tali monſtro pœnas repoſcente, in latrina occiſum fuiſſe, dum uentrem exoneraret. Plutar.

Cn. Carbo dum in Sicilia uentris onus poneret, iuſſu Pompeij in latrina itidem occiſus eſt.

Felicula uirgo quum nullis tormentis aut pollicitationibus a Chriſtiana religione diuerti poſſet, iuſſu Flacci comitis in latrinam detruſa eſt, & ibidem mori coacta.

Valerianus Ireneum & Abundium martyres in cloacam detrudi, & ibidem emori fecit, quòd ſanctæ Concordiæ corpus inde extraxiſſent.

EXCORIATI.

Marſyas ab Apolline (quem ad tibiæ certamen prouocauerat) uictus, & excoriatus eſt. Ouid. in Ibin, Mens quoque ſic furijs uecoris agitetur, ut illi, Vnum qui toto corpore uulnus habet, Idem, Nuda ue direpta pateant tua uiſcera pelle, Vt Phrygij cuius nomina flumen habent. Claud. lib. 2. in Eutrop.

Manes hæreticus (qui diuinam ſolùm in Christo naturam ponebat) a rege Perſarum cute direpta interfectus eſt, quòd eius filium morbo laborantem interfeciſſet, quem tamen ſanaturum ſe promiſerat. auctor Suidas apud Volaterranum.

Bartholomæus Apoſtolus, regis Syriæ filius, iuſſu Aſtyagis excoriatus eſt. unde Io. Fr. Mirandula in Hymnis, Hinc etiam pellem Ptolemæi filius ardens, Depoſuit.

FVMO, AVT VAPORIBVS SVFFOCATI.

Minos rex Cretæ, quum Dædalum ad Siciliam uſque perſequeretur, a Docalo eius loci rege (qui Dædalus multis obſequijs ſibi demeruerat) per

proditionem captus, & in thermis ſuffocatus eſt. Ouidius in Ibin.

Q. Luctatius Catulus orator, collega Marij in conſulatu, ab ipſo Mario mori iuſſus, incluſus in cubiculo candentium carbonum uapore ſuffocatus eſt. auctor Val. Maximus.

Zoe Nicoſtrati martyris uxor a beato Stephano ad catholicam inducta pietatem, crinibus ſuſpenſa, fumo ſubter ſuffocante periit.

Thurinum fumi uenditorem fumo necatum fuiſſe ſcribit Eraſmus in illius adagij explanatione, Temeria mala.

MVLIERES PARTVS DOLORE MORTVAE.

TVlliola Ciceronis filia Piſoni primum collocata eſt, deinde Craſſipedi, poſtremò Dolabellæ, a quo dimiſſa ex partu periit. uide epiſt. 5. lib. 4. fam. cuius initium eſt, Poſteaquam mihi renuntiatum eſt de obitu Tulliæ filiæ.

Iulia, Cæſaris filia, & Pompeij uxor, quum intuita eſſet ueſtem coniugis humano cruore reſperſam, atque ex iis comitiis, quibus Pompeius, & Craſſus magna ciuium contentione conſulatum obtinuerunt, domum temerè delatam, grauius aliquid uiro accidiſſe rata, ſubitò partus dolore concidit. Valerius de amore coniugali.

Iulia Clandilla, Caij Caligule imperatoris uxor, & Marci Syllani nobiliſſimi uiri filia, itidem in partu diē obiit Suet.

DECOLLATI.

ALebas rex Lariſſæ urbis Theſſaliæ, a ſuis ſatellibus ob crudelitatem obtruncatus eſt, Ouid. in Ibin, quosq; putas fidos, ut Lariſſæus Alebas, Vulnere non fidos experiare tuo.

Cantharus fuit quiſpiam Athenienſis caupo, quem Athenienſes ipſi ob maleficia & impoſturas ſupplicio capitis affecerunt. auctor Zenodotus apud Eraſmum, Valerius.

Philippus Maria, dux Mediolanenſis, Italianum Foroliuienſem unum ex ſuis ducibus ſecuri percuſſit, quòd cum Florentinis (in quos bellum gerebat) diceretur clam conſentire. Volater.

Sp. Caſſius, affectatæ dominationis ſuſpectus, ſupplicio capitali affectus eſt, domo eius diruta, Valer. de Seuer. Li-

uius libro 2.

Iulia comes Eulaliæ ſub præſide Diacono capite truncata eſt Volater

Margarita, uirgo Antiochena, ſub Olybrio eadem morte affecta eſt. Volater.

Sp Melius ordinis equeſtris, largitione frumenti ex Etruria aduecti in plebem facta, ad rengum aſpirare creditus eſt, ac proterea a Seruilio Hala obtruncatus Liu. lib. 4.

Theodora, uirgo Antiochena, ſub Diocletianu hac extincta eſt morte.

Timagoras Athenienſis capitali ſupplicio affectus eſt, quòd Darium (ad quem legatus miſſus fuerat) more Perſarum adoraſſet Plutar.

Victor præſul Carteiæ urbis Hiſpaniæ ſub Maximiano non procul Mediolano hoc ſupplicio uitam finiuit Sabell.

Didus Iulianus imperator a Septimio Seuero ſucceſſore ſuo in abditas palatij balneas ductus, extenta damnatorum modo ceruice, decollatus eſt auctor Sex. Aurel.

Opilius Macrinus ab Heliogabalo, ſeu Elagabalo uictus, qui inquagenario maior obtruncatus eſt.

Patricius SenSſis in factione urbis Romæ ſecuri percuſſus eſt. Plerique martyrum hoc ſupplicium uitam finiuerunt, ut Anſanus, Agathon, &c.

FEBRE MORTVI.

Antipater Sidonius die ſuo natali ſemper febre laborabat, eoque morbo periit ultima ſenectute. Val. Max. de Miraculis.

Antonius Monachus febre itidem correptus quieuit in domino, ætate beati Gregorij.

Guido Petramala. Vbertinorum princeps, apud Nigrum montem hoc itidem morbo expirauit. Volat.

Columbanns monachus cœnobij Luxouienſis itidem.

Serena, Diocletiani uxor, dolore martyrum a marito interfectorum in febrem incidit, qua extincta eſt.

Tacitus imperator apud Tharſum febri itidem abſumptus eſt. auctor Sex. Aur.

Titus Veſpaſianus in agro Sabino.

Antonius Pius duodecim millibus paſſuum ab urbe, apud

Loricos in uilla ſua. idem Aurel.

Leo, Conſtantini Capronymi filius, eodem periit morbo.

Gotfredus, primus rex Hieroſolymæ, anuo uno poſt ipſam urbem captam.

Alexander Iudæorum pontifex quartana.

VENTRIS PROFLVVIO.

TRaianus imperator, dum rediret ex Perſide, apud Seleuciam Iſauriæ ciuitatem ex uentris profluuio periit, anno imperij ſui XLIX. menſe VI. Platina.

Henricus ſeptimus imperator itidem.

ARTICVLARI MORBO.

Septimius Seuerus imperator deceſſit morbo articulari, ſeptuagenario maior.

Iuſtinus iunior graui pedum dolore, anno imperij ſuiXI.

INTERCVTIS MORBO.

HEraclius imperator perijt intercutis morbo, anno imperij XXXII. Volater.

Michael Paphlago, eo morbo laborans, Michaelem Calaphatem hæredem inſtituit.

Crantor Solenſi, Xenocratis auditor, eadem perijt morte. Diogenes Laertius.

PESTE MORTVI.

DOmitius Calderinus, patria Veronenſis, natus annos XXX. deceſſit ex peſtilentia. Volat.

Facius quoque Piſanorum comes, uir iuſtiſſimus, eodem periit morbo.

Zoe imperatrix, & Conſtantinus Monachus, eius maritus, eodem ferè tempore peſtilentia interierunt.

Volaterranus ait beatum Ludouicum, a ſecunda expeditione in Saracenos redeuntem, peſtilentia paſſim caſtra occupante unà cum Ioanne filio perijſſe.

Alphonſus undecimus rex Hiſpaniæ, dum Saraut & Zibatar oppida obſideret, eodem perijt morbo.

M. Antonius imperator deceſſit peſtilentia, ſexta quam ægrotaſſet die.

Michael Maurocenus dux Venetorum eodem perijt modo. Volaterranus.

Furius Camillus octogenarius peſtilentia Romæ interijt.

Plutarchus.

Oppianus poeta,(qui de piſcibus ſcripſit) Roma in Ciliciam patriam reuerſus, ibidem ingruente peſtilentia ſuffocatus eſt, anno ætatis XXX.

Hoſtilianus Perpenna, paulò poſt aſſumptum imperium, eodem periit fato Sex. Aurel.

Celius ſcribit Paralium & Xantippum eodem ſuffocatos exitio: Plutar.

Io.Andreas,Ioannis Calderini præceptor, deceſſit Bononiæ ex peſte.

Lucius ſecundus ſummus pont. anno ſui pontificatus XI. peſte conſumptus eſt.

Hermolaus Barbarus eodem modo Romæ expirauit, & in fata conceſſit. Crinitus lib. I.

APOPLEXIA MORTVI.

VAlentinianus imperator contra Sarmatas (qui Pannoniam occupauerant)profectus,uoce aliquandiu amiſſa, apoplexia mortuus eſt. Paulus Diac.

Paulus ſecundus pontifex, dum poſt cœnam cum archite cto Ariſtotele ſermonem haberet, obruente crapula repente ex apoplexia mortuus eſt.

L.Annius Verus,a M.Antonio ad imperij partem accitus, dum inter Altinum atque Concordiam iter faceret, apoplexia itidem extinctus eſt. auctor Sex. Aurelius.

Franciſcus Petrarcha in agro Patauino apoplectitus itidem mortuus eſt.

SANGVINIS FLVXV MORTVI.

GRimoaldus decimus, Longobardorum rex, dum nono die poſt phlebotomiam in brachio factam, ſagittam in columbam direxiſſet, erumpente continuò ſanguine expirauit. Diaconus de geſtis Lon.

Alexander imper. Baſilij filius erũpente naribus ſanguine.

Atila rex Pannoniæ, multo uino potus, dum quieſceret, eruptione ſanguinis (qui ei de naribus ſolitus erat affluere) ſuffocatus eſt. auctor Paulus Diaconus.

PODAGRA.

Lycon, ſeu Glycon philoſophus Socraticus periit podagræ morbo, annos natus LXXIV. Laertius.

Tyrannion grammaticus (qui tria librorum millia fertur habuiſſe) deceſſit iam ſenex morbo podagræ. Volater.

DYSENTERIA.

Albertus, Auſtriæ dux, Pannoniæ & Bohemiæ rex, dum a Turcis in Auſtriam rediret, dyſenteriæ morbo deceſſit, poſt quam biennio imperaſſet. Egnatius.

Theophilus imperator poſt Michaelem Balbum, dyſenteria itidem perijt anno XII, imperij ſui. Idem.

Eodem quoque morbo perijt eius pater Michael Balbus, ſeu Thraulus.

Sanſonem, Chilperici regis filium, dyſenteria expiraſſe, teſtis eſt Greg. Turonen.

Idem ſcribit Auſtrigildem reginam eodem modo periiſſe.

LATERVM DOLORE.

L. Craſſus orator, quæſtor interiit ex dolore laterum, quum in ſenatu contra Philippum conſulem acerrimè declamaſſet. Cicero lib. 3. de Oratore.

Bonifacius nonus, anno XIV. & menſe IX. ſui pontificatus, eodem periit fato.

CASIBVS ALIIS DIVERSIS,

MORTVI.

AEſchylus poeta in Sicilia in mœnibus urbis (in qua morabatur) egreſſus, aprico in loco reſedit. ſuper quem aquila teſtudinem ferens, eluſa ſplendore capitis, (quod erat capillis uacuum) eandem perinde ac lapidi illi ſit, ut fractæ teſtudinis carne ueſceretur. quo ictu mortuus eſt poeta. auctor Val. Max & Polit. in Nutr. Æſchylus aeriæ caſu teſtudinis ictus.

Arrius Alexandrinus, Armodij filius, dum ſuam hæreſim (qua filium ab æterna patris ſubſtantia conabatur abducere) paſſim diſſeminaſſet, acriusq; ſerperet, & eundo uires acquireret ipſum contagium, ſuæ tandem impietatis pœnas luit. etenim dum Coſtantinopoli ſeceſſum peteret, uentris exonerandi cauſa, fluentibus in foricam inteſtinis, miſeram euomuit uitam, eius poſtea iudicium experturus, de quo perperam ſenſerat. Vol. Sabell.

Coſtantinus Capronymus periit elephantiaſi, quum annos XXXV. imperaſſet.

Orpheus Calliopes, & Apollinis filius, quum propter liberalem formam a mulieribus adamaretur, ac nihilominus amore ſui captas auerſaretur, uel quòd eſſet caſtiſſimus, aut (ut aliquibus placet) procliuiore in mares libidine, a Mænadibus inter Bacchi ſacrificia occiſus eſt. quique ſaxa & arbores cantu duxerat, & leones exarmauerat, duras mulierum ceruices emollire non potuit. Ouid. li. 11. Met.

Pius tertius Pont. Max. ulcere cruris (quo diu laborauerat) ad extremum perijt.

Diodorus Cronus, ſapientiæ dialecticæ profeſſor, pudore expirauit, luſoria quæſtione non protinus ad interrogationem Stilbonis diſſoluta auctor Plin. li. 7.

Eupolis poeta, Niciæ Athenienſis filius primo die nuptiarum ruina lecti una cum uxore interfectus eſt. Ouidius in Ibin.

Lacides philoſophus Cyrenæus exceſſit ex paralyſi circa Olimpiadem c x x x i v. Diogenes.

Pericles Athenienſis, Thucididis æmulus, in adminiſtranda rep. exceſſit morbolento Plutarchus.

Procopius. tyrannus, inſurgens contra ualentem principem, apud Natoliam Phrygiæ ciuitatem uictus, reflexis per uim arborem truncis alligatus & diſcerptus eſt.

Thimagenes Alexandrinus ſub Pompeio captiuus Romã ductus, perijt ex uomitu poſt cœnam. Volaterranus.

Anatholia uirgo iuſſu Fauſtiniani præſidis gladio per latere tranſuerberata eſt.

Gregorius x i. pontifex Maximus, dum annis octo ſediſſet, intolerabili ueſicæ dolore conceſſit in fata. Platina.

Cælins ſcribit Minyæ cuiuſdam filias eo furore percitas, ut humanis canibus ueſcerentur, imò etiam filios ad eam ré ſortirentur, ac Leucippam Hippaſum filium (quem petierat ſors) dilaniandum exhibuiſſe.

Ioannem Scotum Chriſtianæ theologiæ diſciplina præſtantem (dum erudientis in Britannia pueris operam daret) facta compiratione diſcipuli ſui graphijs occiderunt Crinitus.

Scribit Herodotus Pſammenitum Ægypti regem poto ſanguine taurino ſuffocatum.

Carolus Magnus Aquiſgrani (ubi templum Martini ex-

truxerat (deceſſit pleureſi.

Ibycus poeta a latronibus correptus ſpe prædæ, dum cultros iugulo uidit inſtare, præteruolantes grues obteſtatus eſt. aliquanto pôſt tempore dum homicidæ ſederent in foro, rurſumq; grues ſuperuolarent, per iocũ inter ſe ſuſurrabant in aurem: Adſunt Ibyci ultores. quo ſermone audito, homicidij ſuſpectos habuerunt qui audiuerant, correptosq; tormentis ad uerum coegerunt, & ex eo quæſtionem exercuerunt. atque re comperta ſcelus ulti ſunt. Auſonius, Ibicus ut perijt, uindex fuit altiuolans grus. Plut. apud Eraſ.

Carolus paruus Roberti Siciliæ regis filius, Ioannam fratris ſui Andreæ uxorem puluillo ori iniecto enecauit, quòd illa maritum ſuum interfeciſſet. Volat.

Alexander Macedo Beſſum Bactrianorum ducem, bello uictum, curuatis per uim arboribus alligauit: quas demum tanto impetu concitatas remiſit, ut laniata paſſim membra diſiecerint. auctor Plut.

Dirce mulier, dolens maritum ſuum Licum Antiopæ amore captum, Antiopam ipſam tauri cornibus alligauit, ad cuius uociferationẽ protinus acceſſerunt Zethus & Amphion, eiuſdem filij, qui ad ulciſcendam iniuriam matri factam, tauro indomito Dircem alligauerunt, eaq; morte extinxerunt. Propertius lib. 3.

Atilius Regulus, Xantippi ducis Lacedæmoniorum inſidijs ab Aſdrubale captus, miſſusq; ad populum R. legatus, ut ex ſe uno & ſene Carthaginienſium captiui penſarentur, dato in contrarium conſilio, ad inimicos iuxta præſtitam fidem redijt a quibus in arcam ligneam coniectus clauis introrſum adactis, efferatam barbaræ gentis ſæuitiam expertus eſt.. demum palpebris oculorum infernè & ſurſum uerſum conſutis, Soli expoſitus, alijsque poſtmodum multis tormentis lento deremptus fato. Claudianus, Prorogat eternam feritas tibi Punica palmum Regule. Cicero Offic. Gel. cap. 4. lib. 6. & Val. de Crudelitate.

Arcadio martyri manus primum, demum pedes, eoq; modo cetera membra ſeriatim amputata ſunt.

Andronicum martyrem Maximus præſes circa uentrem papyris inflammatis fecit exuri, incenſos clauos eius digi-

tis apponi,ignitum ferrũ in os immitti,dentes excuti, confractis maxillis linguã abſcindi, ad extremũ capite puniri.

Baſſius epiſcopus a Perénio præſide in eculeo primùm ſuſpenſus,demum laminis ardẽtibus circa latera appoſitis ex cruciatus, fuſtibus & ſcorpionibus cæſus,in ignem miſſus, duobus poſtremò uerubus a talo ad uerticẽ capitis cõfixus ſpiritum DEO reddidit.

Corona mulier, ſub Antonio imperatore arboris rami per uim reflexis alligata,eiſdẽ in aera remiſſis diſcerpta eſt.

Minutia Veſtalis, ſuſpecta libidinis propter elegantem corporis cultum, uiua defoſſa eſt, Liuius lib. 8.

Oppia quoq; Veſtalis, comperta ſtupri,obruta eſtterra. Liu. eodem lib.

Hely ſacerdos,quum in filiorum Ophini & Phinees delictis conniueret, eosque relinqueret impunitos, de ſella cadens, fracta ceruice expirauit,domino diſſimulationem ulciſcente. Sabell.

Hadrianus quoq; martyr extinctus eſt cruri fragio ſub Maximiano imperatore.

MORTVI QVI REVIXERVNT.

A Viola uir conſularis, auctore Plinio,in rogo reuixit. & quoniam ſubueniri non poterat, præualente flamma uiuus crematus eſt. Val. de Mirac.Idem de L. Lamia traditur.

Cælium Tuburonem functum præfectura a rogo relatum idem ait ex teſtimonio Meſſallæ.

Ait & Corſidium funere locato reuixiſſe,& locatorem funeris ab eo elatum.

Gabienus, fortiſſimus claſſium Cæſaris a Sex. Pompeio captus,eiuſdem iuſſu inciſa ceruice iacuit in litore tota die. deinde quũ aduesperaſſet, petijt,ut Pompeius ad ſe ueniret, teſtatus ſe ab inferis remiſſum habere,quod nunciaret.Plin. cap. 52. lib. 7.

Ferunt Glaucum quempiam mortuum præter omnium expectationem, guſtato mellito pharmaco, reualuiſſe alij multis accurrentibus medicis, herba(quam draconem uocant) uitæ reſtitutum dicunt. auctor Eraſ.in explanatione illius adagij,Glaucus poto melle reſurrexit

Æſopum ex Phrygia fabulatorem, Tyndareum quoque, & Herculem reuixiſſe, teſtis eſt Cælius lib. 8. Lectionum antiquarum.

Æſchylus apud Volaterranum ſcribit, Palicos Iouis, & Thaliæ filios, mortuos ſemel iterum reuixiſſe. Macrobius libro 5.

Athena Cataldi (qui poſtea fuit epiſcopus) mater in partu mortua, ab ipſo Cataldo primum nato ad uitam ſolo amplexu reuocata eſt, quod ſi uerum eſt, mirum in eo futuræ ſanctitatis fuit oſtentum.

QVI IN MORTVOS SAEVIERVNT.

SEptimius Seuerus Clodio Albino (quem Cæſarem dixerat) tumultuanti caput abſcidit, reliquumq; eius cadauer equo refugienti dedit conculcandum. Spartianus & Capitolinus auctores.

Achilles Hectorem Patrocli ſibi cariſſimi interfectorem occidit, occiſum ter circum Troiæ muros raptauit curru. quumq; inſtar frendentis beluæ immanitatem expleuiſſet, Priamo patri uenale cadauer expoſuit. Cic. lib. 2. Tuſcul. quæſt. Propertius lib. 2. Virg. lib. 1. Aen. Hom. li. 23. Il.

Apuleius Saturninus tribunus plebis, quum Gracchorũ leges Agrarias uellet aſſerere, a Caio Mario & Lucio Valerio conſulibus in Capitolio obſeſſus, deditionem tandem facere coactus eſt. captus autem, fuſtibus & ſaxis coopertus, ibidem expirauit mortui caput C. Rabirius ſenator per conuiuia in ludibrium circuntulit uide Suet. & Plin de illuſt. uiris.

Cyrus rex Perſarum, dum Sargapiſem Thomyris Scytharum reginæ filium bello captum ad mortem impuliſſet: irata mulier non prius finem fecit furori, quàm mortuum ulta ſit. contractis itaque copijs ita conflixit, ut maximam inimicorum partem, cum ipſo etiamnum rege occiderit. nec tamen hoc euentu propterea emollita eſt animi rabies. mortui enim caput in utrem humano cruore plenum demiſit, his uerbis inſultans, Filij mei ſanguinem hauſiſti, & meum ſitiuiſti Cyre: at ego te cruore ſaturabo. auctor Her. lib. 2.

Cambyſes rex Perſarum mortuo Pſammenito Ægypti rege (quem

ge (quem uictum ad hauſtum cruoris taurini coegerat) è Memphi in urbem Sain abiit, ibique Amaſis cadauer è con ditorio reuelli, reuulſum uerberibus cædi & uellicari, ſtimulis denique pungi, & contumelia infeſtari, ac poſtremò comburi iuſſit. Herod. auctor.

Idem Cambyſes Siſamenem iudicem (quòd iniuſtè, pecunia corruptus, iudicaſſet) interemit, interempto corium detraxit, detractum in lora concidit, eoque tribunal (in quo perperam & iniquè iudicauerat) operuit, atque Oranè eius filium ibidem ſedere iuſſit, & periculo patris, ab iniquo iudicio cauere. idem auctor.

Oneſilus Gorgij Salaminiorum regis frater, quoniã Cyprios induxerat, ut Dario ſe ſubmitterent, comprehenſus ab Amathuſiis (quibus id uolebat perſuadere) obtrucatus eſt: eiusque caput ſupra urbis portas ſuſpenderunt. auctor Herodotus.

M. Craſus facilè docet inexplebilem hominum auiditatem nulis auri cumulis, nulla bonorum myrmecia, aut drachmæ grandine expleri, ſed creſcere ſemper, & augeri copia. nam quum eſſet ditiſſimus Romanorum, haberetq; tantum agri, quantum nec miluus oberret, ſibi tamen modum præſcribere, aut temperare non potuit, quin Parthos (quorum opes ſitiebat) aggrederetur. a quibus cũ toto exercitu fuſus, immodicæ libidinis dedit pœnas. non ſolùm enim a Pomaxarte occiſus eſt, uerum mortuo quoque, inſultarunt inimici. cauſſam ſiquidem agnoſcentes, qua bellum ſuſceperat, in caput interfecti aurum liquauerunt, hisque irriſerunt uerbis: Aurum ſitiſti Craſſe, aurum ad ſaturitatem bibe. L. Florus, & Sex. Rufus.

Tarquinius Superbus Seruium Tullum ſextum Romanorum regem (ut regno ſuccederet) morti dedit, cuius filiam nomine Tulliam in uxorem prius duxerat. ſcelerata mulier eadem regnandi libidine, qua maritus, pruriens, ubi intellexit patrem interfectum, uehiculo ſe properè ferri iuſſit, ut interfectori gratularetur. quum autem inter eundum, comperto cadauere, equi & auriga conſtitiſſent, erubeſcerentq; mortuum conculcare, mulier nefaria currum ſuper faciem mortui parentis duci iuſſit. Sen. in Octa. Ouid. in Ibin.

Odio Ciceronis uſque adeò exarſit Antonius, ut mortui caput in menſa apponi uoluerit, perq; diem illud aſpexerit, quouſque tali ſpectaculo animum exatiaſſet. auctor Appianus lib. 4. belli ciuil. Antonij quoque uxor Fuluia caput ipſum maledictis primum, ac diris execrata eſt. deinceps inſpuens, gremio ſuo appoſuit, acriusq; deſpiciens, linguam illi faucibus extraxit, eamq; acicula plerunque confixit. unde Quintianus in Cleopoli, Latiam foderet nec Fuluia linguam.

Sylla rerum potitus corpus Marij iam defuncti reuellit, atque diſiecit. quapropter talionem formidans corpora cremari inſtituit. auctores Plinius & Cic. li. 2. de legibus.

Cleomenes dux Spartanorum fugatus ab Antigono, ad Ptolemæum ſe recepit. à quo benignè primùm exceptus, mox Nicagoræ cuiuſdam calumnia, inſidiarum ſuſpectus, ſe interfecit. interfectum rex pelle nudauit, cruciq; effixit. Plutarch.

Aroldus rex Anglorum, Cuntonis filius nothus, patri ſucceſſit: quod ægreferens Andebunthus (qui erat legittimus) mortuum Aroldum refodi iuſſit, refoſſum in mare proijci. Volat.

DE VARIO INHVMANDI RITV.

INexpiabile quondam ſcelus creditum eſt ſepulcra uiolaſſe, adeò ut lex ſacrum eſſe locum iuſſerit, ubi corpus hominis demortui iaceret; diceretutque minxiſſe in patrios cineres, cui omnia ſiniſtrè cadebant, & inauſpicatè. Apud nos quoque Chriſtianis damnatur cæremonijs, qui aut locium in ſepulcretis egeſſerit, aut aliquid aliud ibidem fecerit immundum. neq; hoc ipſum apud nos ſolum religioſum eſt. nam nulla propè tam efferata gens eſt, quæ non ſenſerit habendam ſepulcrorum rationem, præter paucos Barbaros, qui quum belluino propè ritu inter ſe degant, nihil mirum, ſi aliorum ueſtigijs nequaquam inſiſtant. nunc de utriſque loquendum, his ſcilicet, quibus nulla eſt funerum cura, & illis, quibus maxima.

Lothophagi ſuos in mare defunctos abijciunt, aſſeuerantes parum intereſſe, humo ne, an aqua, aut igne abſumantur. Cælius cap. 43. lib. 9.

Albani olim nefas putabant, curā mortuorum agere. Idē.

Sabæi corporā defunctorum eodem, quo ſtercus, modo ducebant: quinetiam reges reiiciebant inter ſterquilinia. ibidem.

Troglodītæ mortui ceruicem pedibus alligabant, & raptim cum iocis & riſu efferebant, nullaque habita loci ratione, mandabant terræ.

Scytharum uerò mos longè melior. qui mortuos inter epulas, uorare cauſſa honoris conſueuerant.

Hyrcani non ad alium uſum nutriebant canes, quàm ut eis functos uita uorandos obiicerent. auctor Cic.

Athenienſibus tanta fuit ſepulcrorum cura, ut ſi quis dux bello peremptos, ſepulcro honeſtare neglexiſſet, capita plecteretur.

Macedonibus nullum fuit tam ſolenne militiæ munus, quàm ſuos ſepelire.

Apud Hebræos cautum fuit lege, ne inſepultum hoſtem relinquerent. Celius lib. 9 cap 43.

Antiquitus nemini licebat in urbe Roma ſepeliri, niſi his tantum, qui optimè de repub. meruiſſent: quod Val. Publicolæ, C. Fabricio, & Poſtumio Tiburto conceſſum eſt. Cic. 2. de leg. Propterea ferunt Hadrianum imperatorem aureorum quadraginta pœnam ſtatuiſſe in eos, qui in ciuitate ſepulcrum feciſſent. Crinitus lib. 21. cap. 12.

Ægyptij in domorum edificatione negligentes miro ſumptu ſuperbaque magnificentia conſtruere ſepulcra conſueuerant, operæq; prodigioſæ pyramides, quòd exiſtimarent defunctorum domos ſempiternas: uiuorum uerò domicilia eſſe uelut uitæ momento tranſeuntis diuerſoria. idem mortuos condiunt, & eos domi ſeruant. auctor Cic. lib. 1. quæſtion. Tuſcul.

Perſæ cæra circumlitos itidem condiunt, ut magis diuturna ſint cadauera. auctor Cicero.

Mos erat Magorum, non humare corpora ſuorum, niſi prius a feris laniata. auctor Cicero.

Pleraque Aſſyriorum corpora in locis paluſtribus fuiſſe condita feruntur. Celius.

Apud Gerros, Scythatum populos, quum rex fato con-

ceſſit, corporis auferunt inteſtina, poſitiſque inibi aromaticis herbis uentrem demum conſuunt. Idem, cap. 45. l. 9.

Perſarum in luctu mos eſt detondere lugubri ueſte coniuges ac liberos. ibidem.

Indi pulchrum putant diem fati præuenire: imò uerò ſe uiuos cremari iubent, coronatiq; deorum laudes cócinunt. nullus honos ſolutis ſenectute corporibus exhibetur.

Solebant plerique Ethnici diebus nouem mortuos flere. unde Nouendialium ſacrorum manauit conſuetudo.

Apud Tauros quum rex moritur, cariſſimiquique ſponte ſimul commoriuntur.

Sindi tot piſces in ſepulcra mortuorum mittunt, quot hoſtes interfecerunt.

Phryges marmoribus pro ſepulcro ſuſpendunt.

Maſſagetæ eos, qui morbo pereunt, tanquam impios canibus dant in prædam. bello uerò interfectos honore maximo proſequuntur.

Mos fuit pleriſque populis mulieres conductitias (præficæ uocabantur) comparare, quæ in eorum morte lugerent, quibus deeſſent parentes.

Mortuo apud Græcos uel principe, aut quouis alio magnæ auctoritatis uiro. duodecim hoſtes uelut uictimæ occidebantur, quemadmodum quoſdam Troianorum Patroclo contumulauit Achilles.

Sylius Italicus lib 13. carios funerandi ritus deſcribit his uerſibus: tumuli, & cinerum ſententia diſcors.

Tellure, ut perhibent, is mos antiquus Ibera,
Exanima obſcenus conſumit corpora uultur.
Regia quum lucem poſuerunt membra, probatum eſt
Hyrcanis adhibere canes. Ægyptia tellus
Claudit odorato poſt funus ſtantia ſaxo
Corpora, & a menſis exanguem haud ſeparat umbram.
Ex hauſto inſtituit Pontus uacuare cerebro
Ora uirum, & longum myrrhata reponit in æuum.
Quid, qui recluſa nudos Garamantes arena
Infodiunt? quid, qui ſæuo ſepelire profundo
Exanimes mandant Libycis Naſamones in oris?
At Celtæ, uacui capitis circundare gaudent

Oſſa (nefas) auro, & menſis ea pocula ſeruant.
Cecropidæ ob patriam Mauortis ſorte peremptos.
Decreuere ſimul communibus urere flamis,
At gente in Scythica ſuffixa cadauera truncis
Lenta dies ſepelit putri liquentia tabo.

Porrò lege fuit olim ſancitum, ne quis ſepulcrum faceret operoſius, quàm quod decem homines triduo poſſent abſoluere. Cic. lib. 2. de leg.

Demetrius lege ſanxit, ut mortui ante lucem efferrentur. Cic. ibidem.

Funerare in bello corpora primus docuit Hercules.

In exequis cupreſſo fores ornare fuit moris, quòd hæc arbor ſit Plutoni ſacra Blondus.

Solon mortem ſuam lugeri iuſſit: contrà uerò Ennius netuit. Cic. in lib. de Senectute.

Cyrus apud Xenophontem inhibet, ne corpus ſuum auro, aut argento includatur, ſed terræ mandetur protinus.

Tobias ſepeliendis mortuis uacabat.

Machabæus inimicorum interfectorum cadauera ſepeliri iuſſit.

Alexander Darij interfecti corpus matri tumulandum præbuit. Plutarchus.

Paulli Æmilij cadauer Hannibal hoſtis ſepeliuit.

BRVTA, ALIAQVE ANIMALIA honorata ſepulcris, aut ſtatuis.

ALexander equum habuit Bucephalum nomine, qui regio inſtratus ornatu, nullum alium ab Alexandro ſeſſorem admiſit, alios paſſim reiiciens. propterea rex defuncto duxit exequias, urbemque muro circundedit nomine eius.

Cæſaris quoque dictatoris equus neminem alium dorſo recepit. idem homini ſimiles pedes habuiſſe fertur, hac effigie locatus ante Veneris genetricis ædem autor Plin. Statuam eius graphicè deſcribit Statius lib. 1. Syluarum.

Equus Auguſti Cæſaris mortuus tumolo honoratus eſt

Agrigenti complurium equorum tumulis ſuperpoſitæ ſunt pyramides. Plinius.

Cimon Athenienſis equabus (quibus in olympico certa mine tortium uicerat) ſepulcra erigi prope ſuum monumentum iuſſit. auctor Plutar.

Romæ fuit Coruus, qui humano ſermoni aſſuefactus, omnibus matutinis euolans in roſtra, Tiberium, Germanicum, & Druſum Cæſares nominatim, mox tranſeuntem populum ſalutabat, quem quum poſtea neſcio quis ira percitus occidiſſet, a populo, factum ægreferente, ſaxis obrutus eſt, funusque alici innumeris celebratum exequijs. Plinius cap. 43. lib. 10.

Xantippus dux Lacedæmoniorum Canes familiares acdomeſticos curauit humandos. unum præcipuè in arce, cui loco Cynotaphium extitit cognomentum auctor Plut.

Saxo lib. 5 Danicarum hiſtoriarum ſcribit Arſuitū Biornonis filium cum cane & equo fuiſſe humatum.

Ceruus Syluiæ (qui uulnere uiolatus, cauſſa fuit belli inter Troianos & Latinos) roſis & tumulo ornari meruit.

Herodotus lib. 2. ſcribit Feles mortuas magno luctu deferri ab Ægyptijs, demum ad ſacra tecta deferri, ubi ſalſæ ſepeliuntur in urbe Bubaſti. Canes quoque in ſua quiſq; urbe tumulant ſacratis in loculis. Vrſos, qui ſacri ſunt, & lupos non multò uulpibus grandiores eo ſepeliunt loco, ubi iacentes inueniunt.

Crocodilum, ubi mortem obijt, ſale conditum ſactis in urnis ſepeliunt uiuenti gemmas & inaures appendunt.

Lethargus Hippamonis equus mortuus cum mortuo domino inhumatus eſt.

Auram Atalantæ canem, quum Calidonia ſus peremiſſet, bruto ab indigenis ſepulcrum erectum eſt.

Geryonis canis Gargitios Cerberi frater, ab Hercule caſus, in Iberia monumentum habuit.

Marthes rex Ægypti cornicem habuit impendio mitem, adeoq; cicurem, ut, quocunque fuiſſet imperatum, litteras deferret, ſciens quò tranſuolandum, ubi ſidendum, quieſcēdum ue foret, propter quod obſequiū adeò mite, nulliusq; ſtipendij indigum, rex dignam putauit, cui erigeretur tumulus, quod quoniam apud auditores ægrè capit fidem, ſi cui uideor hoc uixiſſe, uideat Cælium lib. 13. cap. 58. qui ex

Græcorum monumentis hoc ipſum aduocat.

Apud Perſas equi, apud Moloſſos canes ſepulcra & exequias meruerunt unde Stat. lib. 2. Syl. – gemit inter bella peremptum Parthus equum, fidosq; canes fleuere Moloſſi: Et uolucres habuere rogum ceruusque Maronis. Itē Stroza filius, ſuos de more Moloſſa uetuſto Condit terra canes, cineres nec lædit opertos.

PESTILENTIÆ MEMORABILES.

LEone Iſauro imperante, tanta in urbe Conſtantinopoli ſæuitum eſt clade, ut tercenta & amplius ciuium millia peſte & fame conſumpta ſint. Vol. & Egnarius.

Anno à uirginis partu MCCCXLVIII. Florētiæ peſtis triginta hominum millia abſumpſit. porrò ſcribit Plinius, Locris & Crotone peſtilentiam nunquam fuiſſe.

SVPLICIIS APVD INFEROS damnati ſecundum poetas.

FAbulantur poetæ Tantalum dijs hoſpitio ſuſceptis Pelopem filium appoſuiſſe comedendum, ut eorum experiretur dignitatem, ac propterea ad inferos perpetua ſiti ac fame torqueri, aquis, & pomis ori imminentibus, quæ non poſſit arripere, Propert. lib. 2. & 4. Hor. in Epodo, Seneca in Octauia.

Siſyphus, Æoli filius, quoniam ex hoſpitibus alios ſaxo perimebat, alios calce in aquos præcipitabat, hanc apud inferos luit pœnam, ut relabentem ſemper ſcopulum ad uerticem montis cogatur uoluere. Ouid. lib. 4 Met.

Ixionem Theſſalum rota perpetua uolui dicunt, quòd ſe Iunoni gloriaretur concubuiſſe. Tibullus lib. 1. Seneca in Hercule furente.

Tityus. Iouis filius, propter tentatam ſtupri Latonam, ab Apolline ſagittis confoſſus eſt. hoc autem ſupplicio hunc torqueri dicitur, ut renaſcentes eius fibras, iecurq; uultur ſemper dilaniet. Ouid. 4. Metamor. & lib. 1. de Ponto, & Ibin.

Filiæ Danai (quæ ab auo Belo dicuntur Belides) propter maritos nutu, excepto Lino, interfectos, perforatis ur-

nis, aquas apud inferos æternum hauriunt. Ouid. in Ibin. Tibul. lib. 1.

Prometheus Iapeti filius propter ignem Ioui ſurreptum formatumque luto hominem, à uulturibus roditur ſub Caucaſo; Propert. lib. 2.

Theſeus Ægei filius perpetuo damnatur otio, quòd cum Pirithoo Proſerpinam rapere uoluiſſet. Virg. lib. 6. ſedet. æternumq; ſedebit Infelix Theſeus. Seneca in Hippolyto, Rota reſiſtat membra torquens, Tangat Ixion humũ, &c. Idem in Agamemnone, Vbi ille celeri corpus euinctus rotæ In ſe refertur. Vbi per aduerſum irritus, &c.

QVI SVIS INVENTIS PERIERVNT.

Thraſius, ſeu Thraſillus quum ad exorandas à Ioue pluuias, Buſirim docuiſſet hoſpites immolare, interfectus eſt omnium primus. Ouid. in Ibin, Vt qui poſt annos ſacri moſtrator iniqui, Elicuit pluuias uictima cæſus aquas. Idem libro 1. de arte, Dicitur Ægyptus caruiſſe iuuantibus arua, &c.

Perillus quoq; (ut diximus ſuprà 34.) in tauro æneo, quem ad reos torquendos excogitauerat, à Phalaride combuſtus eſt. Ouidius in Ibin, Aere Perillæo ueros imitere iuuencos, Ad formam tauri conueniente ſono. Idem lib 4. De arte amandi, Et Phalaris tauro uiolenti mẽbra Perilli Torruit, infelix imbuit auctor opus. Idem in Triſtibus, Perillum primò, deinde Phalarim ſic inducit loquentes. ut munus mun ere penſes, Da precor ingenio munera digna meo Dixerat, & Phalaris, Pœnæ mirande repertor, Ipſe tuum præſens imbue, dixit, opus. Claudianus libro 1. in Eutrop.

Sic opifex tauri tormentorumque repertor,
Qui funeſta nouo fabricauerat æra dolori,
Primus inexpertum Siculo cogente tyranno
Senſit opus, docuitq; ſuum mugire iuuencum.

Phalaris quoq; tyannus eodem poſtea tauro incluſus & crematus eſt, quo alios prius ſuffocauerat. Ouid in Ibin.

Vtq; ferox Phalaris lingua prius enſe reſecta,
More bouis Paphio clauſus in ære gemas.

Pygmalion frater Anthæi, quum immolatione m hoſpi-

tum docuiſſet, deorum aras ſuo ſanguine inſtar cæterorum imbuit. Ouidius in Ibin, Frater ut Anthæi, quo ſanguine debuit, aras Tinxit, & exemplis occidit ipſe ſuis.

Diomedes ab Hercule datus eſt in pabulum ſuis equis, quos humano prius ſanguine ipſe pauerat. Ouid. in Ibin,
Vt qui terribiles pro gramen habentibus herbis,
Impius humano uiſcere pauit equos.

Scyrō latro in Attica à Theſeo in mare præcipitatus eſt, quo prius hoſpites ipſe deturbabat: cuius oſſa mutata dicũtur in ſcopulos.

Icarus pater Erigones, quum Atticos uſum uini docuiſſet, ab eis in ebrietatem lapſis interfectus eſt. Ouidius in Ibin, Muneribusq; tuis læderis, ut Icarus, in quem Intulit armatis ebria turba manus.

Ægeſta Siciliæ fuit oppidũ, in quo principatus eſt Æmilius Cenſorinus, qui noui tormenti inuentores muneribus cumulabat. cui quũ Aruntius Paterculus, equum ex ære factum ad ſontes perimendos excogitaſſet, eiuſdem iuſſu primus eò coniectus eſt, & ibidem enecatus. auctor Ariſtides Mileſius apud Plut.

MORBI DIVERSI.

Albugo eſt macula quædam in oculo, a colore ſubalbido, qui ex glutinoſa pituita procedit. Plin. Qua alligata oculi, albugines tolli dicuntur.

Alopecia morbus eſt in capite humano ex uitio humorũ proueniens. dictus à uulpe, quam Græci Alopeca dicunt, quòd crebro hoc genus morbi patiatur: uel ex proprietate urinæ eius animalis, quà ut aſperſæ herbæ areſcunt, neque renaſcuntur nouæ; ita quoque pilos decutit hic morbus. qui poſtea non ſuccreſunt. uocatur aliter Alopeciaſis. & Alopecades uafer ſeu uulpio dicitur. Plinius ait hunc morbum Linguæ herbæ radice combuſta & trita, emendari.

Angina morbus eſt acutiſſimus, fauces occupans & ſtrangulans, qui aliter Tonſæ ſeu Tonſillæ dicitur, ab Hippocrate & Galeno Synanche: tracto etymo ab ango uerbo, quòd hominem angat. Plaut. Vellē me in anginam uerti, ut huic aniculæ fauces præoccuparem. Fit autem quando nec tu-

nior, nec rubor ullus apparet, ſed corpus aridum, & uix ſpiritus trahitur. Arethæus medicus dixit, morbum hunc ex frigore frigidisq; potionibus generari. Anginæ genera tria ſunt Synanche Cynanche, Paraſynanche. Iulius Modeſtus apud Macrobium teſtis eſt Augeronæ deæ olim ſacrificatum, quòd populus R. hoc morbo, præmiſſis uotis liberatus ſit.

Amphimerinon febris eſt quotidiana, quæ ex humoribus corruptis, ac præſertim pituita, coaleſcit. Plinius cap. 10. libro 28.

Apoplexia, ſeu Apoplexis dicitur ſubita percuſſio, & uelut quædam conſternatio: quam qui patiuntur, dicuntur Apoplectici. hoc modo perit Valentinus ſubiti ſanguinis eruptione. ſi fiat in parte corporis tantum, Hemiplagia dicitur. hunc morbum Latini Stuporem uocant. Galenus ait in Apoplexijs totum corpus ſenſu priuari ac motu, ſolumq; ſupereſſe anhelitum: qui ſi prohibeatur. maxima eſt & acutiſſima apoplexia, fit autem hic morbus interdum fulminis ictu, interdum morbo.

Argema eſt morbus oculorum, quum ulcus circulum oculi infeſtat. Irim Græci, & Leucoma a candore nominant, Latini Albuginem. fit autem quando ex plaga tenui uenis fractis ſanguis ſuffunditur toti oculo, deinde nigreſcit.

Aurigo morbus eſt, qui aliter Regius dicitur. nomen habet a colore auri, quem bilis per totum corpus diffuſa repræſentat. quo qui laborant, Auriginoſi uocantur.

Arquatus morbus dicitur a uarietate colorum arcus cæleſtis, quos affectorum facies reddit. Plinius ſcribit hunc morbum & Ictericum eundem eſſe cum Regio morbo, ab Icterone aue, quam nos Galgulum dicimus. de hoc Lucretius libro 4.

Lurida præterea fiunt quæcunque tuentur
Arquati, quia luroris de corpore eorum.
Semina multa fluunt, ſimulacris obuia rerum,
Multaq; ſunt oculis in eorum denique mixta,
Quæ contage ſua palloribus omnia pingunt.

Plutarchus ſcribit Alphon morbum eſſe quendam, quo quamuis laboraret Atoſſa, Artaxerxis filia, nihilominus a

patre in uxorem ducta eſt.

Arthritis dicitur articulorum affectio, ſicut Pleuritis, coſtarum; & Nephritis, renum.

Apophtoſis dicitur pruritus palpebrarum, quũ pili earũ decidunt, quarum Diabros, Diſtochiaſis, Phthiriaſis etiam ſunt uitia.

Amauroſis morbus eſt uiſum impediens incolumi pupilla, ferè citra ullum dolorem.

Amblyopia idem prope eſt cum Amauroſi, quando ita premuntur oculi, ut exerti perſeuerent, & plus iuſtò patentes ſunt, ut contingit athletis in certamine compreſſis.

Aphtæ ulcera ſunt in ore ſummo, infantibus plerunque peculiaria, uitio lactis (quo nutriuntur) calido humore corrupti, oriuntur & in prouectis ætate, quando humoribus calidis concurrentibus tumeſcunt ora aſpectu ſanguineo.

Ancuryſma tumor eſt arteriæ præcluſæ è ſanguine, & ſpiritu cauſſam trahens fit autem quum uulnerata arteria pellis nequaquam ſuperinducitur.

Anorexia eſt morbus quidam. quo affecti cibum reſpuũt, & faſtidiũt: pelliturq́; olfactu aceti & alijs odoribus acutis.

Atrophia morbus eſt maciem contrahens, quando corpus non alitur, continuò aliquibus decedentibus, & nullis ſuccedentibus.

Acrocordona ulcera ſunt uerrucis ſimilia, ubi ſub cute coit aliquid durius, & interdum paulò aſperius.

Apoſtemata dicuntur corruptiones carnium, muſculorũ, uenarum, & arteriarum, quæ initio rubra & dura ſunt: demum, quum maturuerunt multam emittunt ſaniem.

Branchus ſpecies eſt Catharri guttur arripiens, quando fauces arteriarum aſperitate læſe ſunt.

Bubonocele morbus dicitur, quando inteſtinum uſque ad inguen duntaxat eruperit, aut decubuerit.

Batrachus eſt tumor ſub lingua maximè pueros infeſtãs.

Bulimus dicitur morbus, quum ob famem ſtomachus deficit, paulatimq́; adeò frigeſcit, ut extremæ partes deſtituãtur, curatur autem aceti, aut panis calidi olfactu: aut ſi extrema membrorum calida aqua abluantur.

Cærium genus eſt ulceris, dictum a faui ſimilitudine, quã.

habet. Plinius Ramorum fici teneri cauliculi cum melle ul ceribus (quæ Cæria uocantur) illinuntur.

Cancer canceris, morbus eſt naſcens in omnibus fere corporis partibus, ſed maximè in mammis mulierum, quæ naturali menſtruo nõ purgantur. Ouid. lib. 2. Met. Vtq; malum latè ſolet immedicabile cancer Serpere, & illæſas uitiatis addere partes. Cato de Re ruſtica, Cancer, cancri, ponit in maſculino: Eadem, inquit, braſſica uulnera putrida, Cancros q; purgabit. Aliter Carcinoma, ſeu Carcinus dicitur, Crinitus ait Cancrum differre ab Elephantiaſi: quòd Cancer unicum dumtaxat membrorum occupet. Elephantiaſis uerò uniuerſum corpus ſuo paſſim contagio depaſcatur.

Carbunculus eſt tuber, ſeu uitium proueniens ex inflammatione: diciturque ab igneo carbone propter inflammationem, ſuper eum puſtulæ eminent maximè nigræ, interdum ſubliuidæ, aut pallidæ, in quibus ſanies eſſe uidetur. hunc morbum Græci Anthracem uocant. Plin. lib. 26. ait, Carbunculum in Italiam primum ueniſſe L. Paullo & Qu. Martio cenſoribus, ac eſſe peculiare Narbonenſis prouinciæ malum.

Carcinoma ſunt qui idem eſſe putent cum Cancro, niſi quòd maximè in ſuperioribus partibus circa faciem, nares, & aures prouenit. Cato ait hũc morbũ ſanari braſſica trita.

Cephalæa morbus eſt acutus & peſtilens, qui totum caput infeſtat. qui dimidia ſolùm capitis parte laborant, hemicranici dicuntur. Cephale caput ſignificat.

Condyloma tuberculum eſt inſanabile, naſcens circa coronam podicis, proueniens ex inflammatione: in quo ſunt eminentes tumores, figura rotunda, nũc molles, nunc duri. tres autem precipui podicis morbi ſunt Rhagadia, Hemorrhois, Condyloma.

Cordapſus morbus tenuioris inteſtini, quem iuniores Iliacum nominant.

Coriago morbus eſt pecoris bubuli, quum pellis ita tergori adhæret, ut apprehenſa manibus a coſtis deduci nequeat. prouenit hic morbus, ſi bos ex aliquo languore maciem contraxerit, aut ſudans in opere, poſtea refrixerit.

Coriza morbus humore naſũ obturans, Latinè Grauedo

Cynanche dicitur pituita craſſa in fauces & ceruicem delata, qua maximè laborant canes. unde etiam tractum etymum; Tunc uox nihil poteſt exprimere.

Chiragra dicitur manuum morbus, quo qui laborant, Chiragrici dicuntur. Horatius, Nodoſa corpus nolis prohibere chiragra.

Chemoſis morbus eſt oculorum, quando ex tumore uehementi utræque palpebræ connectuntur, ut uix liceat conniuere.

Crethe eſt tuberculum, quod naſcitur in palpebra, hordei ſimilitudine. unde & Hordeolum uocatur.

Chalazia, morbus eſt præcedenti ſimilis, quando tuberculum album modo grandinis innaſcitur.

Cophoſis aurium morbus ſurditatem afferens.

Cion, ſeu Cionida tumor eſt in gutture, quando ſcilicet excreſcens caro in faucibus ex Rheumate impedit uocem.

Calculus morbus eſt in renibus, proueniens ex defectu concoctionis. fit etiam in ueſica; tum appellatur Lithiaſis.

Cardiacus morbus eſt in ore uentris, qui accidit cum febre acuta, & motu arteriarum frequenti, recreaturque flabelli uentilatione.

Cœliacus uentris morbus, quum emollita aluo, liquida egeruntur cauſſa debilitatis. cauſſa morbi eſt ſuperfluus, & frigidus cibus, continua frigora, aut calores uehementes.

Cirſocele morbus eſt coleorum, quum tumeſcentes uene ſcrotum implent, fitq; teſticulorum alter maior altero.

Catoche & Cathalepſis morbus eſt inter Lethargum & Phreneſim medius, melancholico humore cum febre ueniens, quo affectus oculos quandoque apertos, quandoque concretos & immobiles habet ſine ſenſu.

Caros ſpecies eſt Lethargi, uehementẽ ſomnũ inducens.

Cachexia eſt malus corporis, habitus omne alimentum corrumpens quando corpus longo morbo extenuatum refectionem ob debilitatem non accipit, prouenit etiam quandoque a retentione excrementi.

Comitialis morbus eſt tantam animi conſternationem afferens, affectumq; adeò mente alienatum & attonitum red-

dens, ut trementibus membris, uenisq; palpitantibus in terram decidat. unde & Caducus dicitur. uocatur etiã Herculeus, quòd eo laborauerit Hercules. item Morbus ſacer, quòd in eam maximè partem ſæuiat quæ ſit ſanctiſſima. Comitialis autem, quòd primus Romanorum (qui eo laborauit) affectus ſit in comitijs. huic morbo precipuè ſunt obnoxij uiri, qui atra bile uexantur, & ingenio clarent.

Dyſenteria eſt inteſtinorum exulceratio, qua qui laborant, uocantur Dyſenterici. Latinè Tormina dicuntur pro uenit quandoq; ex cibo, aut acuto, aut minime concocto.

Dyſuria uocatur urinæ difficultas, dum ueſicæ paſſiones crinam ipſam ſupprimunt.

Diſpnœa eſt difficultas ſpirandi.

Diſcoia appellatur difficultas auditus.

Dracontium, morbus eſt apud Indos & Ægyptios, proueniens in membris muſculoſis, ut gutture, brachijs, coxis, cruribus.

Diabetes eſt morbus renum, qui inueteratus ex prauo humore congeſto maximam inducit ſitim. curatur ſuperflui humoris euacuatione.

Elephantus, Elephantia, ſeu Elephantiaſis, morbus eſt ſimilis lepræ, crebras in ſumma corporis parte gignens maculas, ac tumores, rubore paulatim ſeſe in atrum uertente. hoc affectis morbo omnes corporis partes uęnulis quibuſdã rubris inflantur. nomen tractum ab elephanto animali, cuius cutis ulceroſis uallibus exaratur. ſcribit Plin. morbum hunc in Italia non fuiſſe antè Cn. Pompeij tempora. de hoc Lucr. lib. 7. ſic inquit: Eſt elephas morbus, qui propter flumina Nili Gignitur Ægypti in medio, nec præterea uſquã. Galenus, Elephantiaſim inter infantiles morbos numerat. differt a lepra, quoniã lepra habet cutis impetiginem, quandam, & uelut ſcabiem: elephantiaſis uerò non cutem ſolũm, ſed neruos & oſſa uitiat.

Encanthis morbus eſt oculorum, quum in ipſorum angulo tuberculum eſt, quod palpebras parum diduci patitur. eſt autem nautis frequens.

Epialos ſpecies eſt febris ex pituita frigida procedens.

Epiphora morbus eſt oculorum, quum humoris deſcen-

ſu anguntur oculi. Plinius ait carnem peponum Epiphoris oculorum prodeſſe. Columella, Magudarim contuſam con ſperſa polenta ipſum morbum ſupprimere.

Epinyctis ulcus eſt aciem hebetans, & in cingulo ocul i perpetim humor emanans: quem morbum ait ſanari illitis porri ſectiui folijs.

Ectropia morbus eſt oculorum Lagophthalmiæ contrarius, dum palpebræ deorſum conuertuntur.

Emphyſma, ſeu Sympyſis dicitur tumor, & inflatio palpebrarum.

Epicauma ulcus eſt ſordidum, ex cuius purgatione humida, quæ ſunt intus, effluunt.

Epulis tumor eſt iuxta dentem genuinam, quandoque cũ febre & dolore uehemente, adeò ut hiſcere hominem prohibeat.

Empyema morbus eſt thoracis, procedens uel ex ſanguine commaculato, uel alicuius uiſceris ulcere.

Enterrocellæ morbus eſt inteſtinorum diffluentium in teſticulo. Martialis lib. 10. Enterocellarum fertur Podalyrius Hermes.

Epneumatoſis dicitur uentris inflatio humoribus pituitoſis in uapores reſolutis ex mediocri calore.

Emphyſia eſt ſpiritus inflatio ſub cute. fit quandoque in uentre & in intraneis.

Erotes morbus eſt melancholiæ, ex nimia amoris ægritudine proueniens, qui curatur uini potatione, balneis, ſpectaculis, & alijs rebus iucundis, mentem ab eo tormento auocantibus.

Ephialtes morbus eſt. quo affecti noctu ſe ſtrangulari putant, aut membris aliquibus detineri, aut ex alto cadera, aut uoce & parata uenere. prohiberi. hic ſi inueterauerit, apoplexiam, aut epilepſiam afferet. prouenit ex atrabile, & craſſis humoribus ad cerebrum tendentibus.

Febres ſunt uariæ: Quotidiana, quæ accidit pituitoſis, quandoque pueris hyemali tempore, & ſeuibus ob nimium cibum, uel in uita maximè otioſa. hæc certam habet periodum, & aliquando deſinit. hanc Græci uocant Aphemerinam. Putris febris cognoſcitur ex pulſu arteriarũ inæqua-

li calore magno & fumoſo. hæc ſanatur miſſione ſanguinis & humoris euacuatione. Continua non habet remiſſionẽ. Febris Acuta cognoſcitur lingua affecti nigra, ſiccis excrementis, lutea & uehemente ſiti, inquiete nocturna & mentis alienatione. Tertiana uno die perſtat, tertio poſtea redit. habet originem a flaua bili, horroremq; ac ſitim infert ab initio, ac propterea tempore æſtiuo plerunque uenit. curatur alui decoctione, urinæ prouocatione, & potione apij. Quartana oritur è frigido humore, & atra bili, calore tertiana inferior eſt. propterea plerunq; ſolet eſſe autumnalis. ſanatur diæta, uino tenui & albo, ac tribus piperis granis quotidie ex aqua ſumptis. Dicitur autem febris a feritate ea affecti dicuntur febrire, febricitare, & febricitari.

Ficus uitium eſt oculis adnaſcens, quod non facilè poteſt auelli. naſciturq; ex nimio pruritu, in his maximè partibus, quæ pilis conteguntur.

Furunculus tuberculum eſt cum inflammatione & dolore. quód in pus ueniat.

Gangilium eſt morbus in capite, quum humor quidam includitur; eſt etiam nerui alicuius contorſio.

Gemurſam Plinius lib. 26. ait morbum eſſe inter digitos pedum naſcentem

Glaucoma genus eſt morbi criſtallini humoris mutati in calorem glaucum.

Gonorrhœa eſt emiſſio urinæ minimè uoluntaria, ex debilitate proficiſcens, cui occuritur abſtinentia rerum inſtantium.

Gangræna eſt quædam ſcabies curatu difficilis, quando itidem tumor ingens afficit aliquod membrum.

Hectero cranea morbus eſt capitis, quum caput ipſum inæqualiter dolet tumetque, & inter pilos rotunda, & tumida ſurgunt ulcera.

Hydron ſeu hyderon genus eſt morbi, quum diſtenditur aqua cutis.

Hydrocephalæa, eſt capitis morbus, ubi humor cutem inflat.

Hydrops, ſeu Hydropiſis eſt morbus, aqueus ſubcutaneus quando ſcilicet ſub cute eſt aqua, quæ facit uentrem turgeſcere

ſcere & inflari. quo morbo qui laborant, explere ſitim nequeunt. Horat. Creſcit indulgens ſibi dirus hydrops, Nec ſitim pellit, niſi cauſſa morbi Fugerit uenis, & aquoſus albo Corpore languor.

Herculanus morbus eſt ex eorum numero, quibus nulla medicorum ope ſuccurri poteſt. naſciturq́; quoties caro in humorem craſſum & ſpumidum colliqueſcit. uocatur aliter Diuinus, ſeu Sacer, quòd diuinam, id eſt, rationalem animi partem uiolet.

Hydrocellæ morbus eſt, quum inteſtina defluunt ac colliguntur. Martialis lib. 12. Omnes quem modo colei timebant, Dicentem tumidas in hydrocellas.

Hypiſphaſma dicitur ruptio uenæ ex ictu & uenæ plerunque procedens.

Hyptaſinus eſt conuerſio ſtomachi ex humore imperāte.

Harpe eſt humor ex flaua bile proueniens, qui totū corpus latè corripit.

Hæmorrhois genus morbi, quo affecti ſanguinis fluxum patiuntur. Plinius ait, Allium potu, uel cibo, uel illitu priuatim contra hæmorrhoidas prodeſſe.

Icterus eſt diffuſio bilis per totum corpus, quæ interdum nigra, interdum flaua eſt: diciturq́; ab Ictero aue, cuius aſpectu ſanatur, cognoſcitur hic morbus ex colore oculorum, quando quod album eſt, fit luteum. procedit tam ex ſplene affecto, quàm ex hepate. eo laborans nulla cibi appetentia mouetur, alba egerit excrementa. uocatur aliter Regius, Arquatus, & Aurigo. Martialis lib. 11. Dicet & ictericam ſi forſitan altera mœcha.

Ileos morbus gracilioris inteſtini, quo affecti dicuntur Ileoſi.

Impetigo eſt fœdatio cutis cum pruritu. affert autē morbum ſquamoſum ſcabiei ſimilem, totum corpus dehoneſtantem. Serenus, Si uerò uitium eſt quòd ducit ab impete nomen, Hoc matutina poteris cohibere ſaliua. Aliter Petrix, & Petigo dicitur.

Interrigo fit quando nerui in aliqua corporis parte contrahuntur. Cato ait morbum hunc ſanari poſſe, ſi ſurculus abſinthij pontici feratur ſub anulo.

Ignis ſacer numeratur inter mala ulcera. cuius duo ſunt genera: alterum ſubrubicundum, quod fit in pectore, lateribus, aut plantis: alterum in ſumma cutis exulceratione, ſed ſine latitudine. dicitur ſacer, propter admirationem, quòd nihil habeat cum alijs morbis ſimile, uel Ab Hercule qui eo laborauit.

Lepra morbus eſt idem cum Elephantia, aut non multùm diſſimilis. de quo intellexiſſe uidetur Horatius, dicens: Vt mala quem ſcabies, aut morbus regius urget. hunc alio exulcerari, ſanarique cum origano, teſtis eſt Plinius lib. 20. Similitudinem habet cum Pſora, ſed altius aliquando penetrat, pulmonemq; adeò corrumpit & putrefacit, ut eo affectiraucеſcant, ægreque loquantur, & reſpirent.

Lychenes maſculini generis dicuntur oris ulcera, furfurem cutis excitantia, latinè Mentagra dicitur. Martial. lib. 11. Non ulcus acre, puſtulæ ue lucentes, Nec triſte mentum ſordidiq; Lychenes. Fuit hic morbus Romanis ignotus uſque ad principatum Tiberij, auctore Plinio lib. 26. cap. 1 Aliter etiam uocatur Lychen.

Lithiaſis uocatur morbus calcularis. alij ocularem faciunt in conuerſis palpebris. ſi in renibus accidat, aut ueſica, procedit ex defectu concoctionis.

Lyenteria uocatur inteſtinorum diſſolutio, quum cibus non perficitur, ſed egeritur incoctus. Lyenteriam qui patiuntur, dicitur Lyenoſi.

Lippitudo uitium eſt oculorum, humorem & lacrymas emittentium, quo Horatius fatetur ſe laboraſſe, ubi ait: Hic oculis ego nigra meis collyria lippus, Illinere.

Lagophthalmia morbus eſt oculorum, quando cõtractis ſupernè palpebris apertis dormitur oculis, inſtar leporis.

Leucómata macolæ ſunt profundæ in oculis.

Lycantropia ſpecies eſt melancholiæ, quum more luporum affectus noctu in ſomnis ululat.

Lethargus morbus eſt Phreneſi contrarius. dormitans. & ex atra bile proueniens. cui conſanguineus Veternus, alter obliuione, alter ſomno ſemiſepultus. in lethargo præter ſomni appetentiam, eſt quædam mentis alienatio, & rernm propè omniumobliuio. Boethus, Lethargum patitur com

mutiem illuſarum mentium morbũ,ſui pauliſper oblitus eſt. hoc affecti dicuntur Lethargici.

Leonthiaſis capitur pro Elephantiaſi, quòd hoc morbo affecti frontem Leonis modo corrugatam habeant.

Mentagra eſt faciei morbus. nomen ſortitur a mento, à quo oritur: occupatq; interdum totos uultus, oculis tantũ immunibus. deſcendit nonnunquam in colla, pectusq; ac manus fœdo cutis furfure. uocabulo Græco Lichen, ſeu Lichenis dicitur. Mentigo uerò morbus eſt pecorum.

Melathean Plutarchus in Phocione ait eſſe morbum, quo laborauerit Dimarchus Corinthius: morbi tamen non exprimit qualitatem.

Nephritis eſt renum morbus, qui inter acutos numeratur, de quo fortè intellexit Horatius, dicens: Si latus, aut renes morbo teneantur acuto. Nephritici dicuntur omnes, qui hoc morbo laborant.

Nauſea uocatur ſtomachi faſtidium, ob circumſtantem prauum humorem. cui propè ſimilis Anorexia, id eſt, ciborum inappetentia.

Narce eſt alicuius membri torpedo ſeu labore, ſeu frigore ſtupeſcentis. Narcodes dicitur, qui hoc patitur, a Narco piſce hoc malum inferente, qui & Torpedo appellatur.

Ozenia morbus eſt, quum multa ulcera ac cruſtæ ſunt circa nares, quæ fœtidum reddunt odorem, & olfactum impediunt.

Otalgia eſt aurium morbus, quum intus fiunt quidã ſoni.

Pernio morbus eſt pedum ex frigore proueniens, & maximè calcaneum infeſtant, quem rapo domeſtico, ſi feruẽs imponatur, ſanari, teſtis eſt Plinius.

Petigo maculoſus eſt morbus, totum plerunque uultum præter oculos occupans. aliter uocatur Impetigo ab impetendo.

Phreneſis morbus eſt conturbans mentem, & inſaniam plerunq; excitans. fit autem, quum quis uanas imagines accipit. Poſſidonius ſcripſit Phreneſim tumorẽ eſſe mẽbranarũm circa caput cũ febri acuta, qui mẽtem alienat. prouenit autem ex flaua bile. ſi humida eſt, ſomnos facit profundos: ſi ſicca, uigilias: ſi humida, cum paruo frigore ſtultitiam,

Phthiriaſis appellatur morbus pedicularis, quo Sylla, Pherecydes & alij plerique, ut iam diximus, perierunt.

Pituita eſt morbus capitis proueniens ex catharro Græcè Phlegma dicitur: eſt autem origo omnium languorum, qui ex diſtillatione fiunt. quum expirat extrinſecus, uarios tumores producit. intrinſecus uerò cohibita, urentes edaceſq; morbos parit. Horat. in epiſt. Præcipuè ſanus, niſi quū pituita moleſta eſt. Pituitoſi hoc morbo affecti.

Pleuritis, ſeu Pleureſis eſt dolor laterum, quo affecti dicuntur Pleuretici. quo morbo perijt Lucius Craſſus, eloquentium iuriſperitiſſimus. affert plerunq; febrem, tuſſim, & anhelitus difficultatem.

Podagra eſt dolor pedum, quo affecti dicuntur Podagrici. Martialis, Litigat & podagra Diodorus Flacce laborat. Plinius ait hunc morbum rarum fuiſſe in Italia patrum, auorumque memoria, ſuaq; etiam ætate, nec eſſe incurabilem. nam in multis ſponte deſinit & in pluribus curatur, uide remedia lib. 20 cap. 11. quamuis Ouid. lib. 2. de ponto dicat: Soluere nodoſam neſcit medicina podagram. Si eſt in genu, uocatur Gonagra ab Hippocrate.

Porrigo genus eſt morbi. qui creſcendo porrigitur & extenditur, unde nomen traxit. naſcitur in capillo, barba, & ſupercilio. Lucius, Triſtem & corruptum ſcabie & porrigine plenum. Qui hoc infeſtantur. dicuntur Porriginoſi. piapiſmus morbus eſt, quo genitale membrum citra rei uenereæ cupiditatem extenditur. cui rebus frigidis occurritur: quo perijt Michael Verinus poeta Hiſpanus. aliter Prurigo uocatur.

Puſtula eſt tuberculum naſcens in ſummitate cutis Plin. Puſtulas uocat eruptiones pituitæ. quandoq; tamen puſtula ſignificat bracteam argenti. Martialis lib. 8. Et niueum felix puſtula uincit ebur.

Pterygium membranula eſt neruoſa, oriens ſub angulo oculi, quæ interdum ita augeſcit, ut pupilam operiat. ſi in ueterata ſit, chirurgi manu indiget; ſi mediocris, tantum collyrijs.

Ptiloſis oculorum morbus, quum pili ſuperiori, palpebræ connectuntur, uel quum deciduut, aut ordine duplici

ſupernaſcuntur ex craſſitudine palpebrarum.

Pſorophthalmia dicitur pruritus palpebrarum.

Phthiſis morbus itidem oculorum, quando pupilla angu ſtior fit, aut latior ex aliquo capitis morbo, ex quo obiecta apparent eſſe maiora quam ſint. in hoc morbo fit exulceratio pulmonis ex pituita diſtillante a capite.

Polypus eſt narium morbus, ita dictus a ſimilitudine Polypi animalis. qui ut acetabulis uenantes inuadit, itaquoque nares iſte occupat uſq; ad ſermonis & anhelitus impedimentum ponitur inter Carcinomata pænè incurabilia. Polypoſi ſunt, quorum naſus polipo morbo in fœdam magnitudinem excreſcit. Martialis, Naſutum uolo, nolo polypoſum.

Parotides morbi ſunt narium, qui naſcuntur ex capitis humore huc deſcendente & aggeſto. ſunt & quandoque ſine tumore.

Parulis dicitur tumor gingiuarum, cui niſi per pharmaca occurratur, in pus ueniunt.

Pariſthmia morbus eſt gutturis & faucium, quando loca gulæ anguſta præcluduntur, aut nimia uini potione, aut hauſtu ſubito alicuius rei acorem habentis.

Pneumonia morbus eſt pulmonis, quando tumeſcit, proueniens interdum ex uehementi catharro, uel pleuritide.

Phymoſis uitium eſt membri genitalis, quando nudum eſt aut contectum nudari non poteſt.

Pſora ſpecies eſt lepræ, quæ in ſumma pelle uerſatur. hac qui laborant, ulcera ſiue puſtulas ſupra modum contingere & ſcalpere cupiunt.

Paralyſis dicitur neruorum diſſolutio, & uirium defectus, aliter Pareſis hoc morbo qui laborant, uocantur Paralytici. arguitur autē in hominibus, quum rectum ſeruare inceſſum non ualent, & crura uelut ardua conſcendentes attrahunt, & in ſiniſtrum quandoque dextra rircunferunt, quandoque è diuerſo.

Recluuium morbus, quum circa ungues cutis ſe ſoluit huic ſimilis eſt Rediuia, quam lana ſuccida ſanat ex aqua frigida.

Ramex ſpecies eſt herniæ. hoc affecti morbo uocantur

Ramicoſi. ſanatur ſylueſtri ruta cum axungia, Plinius l.10.

Regius morbus idem eſt cum Arquato, Aurigine, & Icterico. uide in præcedentibus. appellatur autē Regius, quòd eo morbo affecti, apparatu regio, ut conclaui cultiore, ludiſq; & laſciuia ſanentur.

Stranguria uocatur urinæ difficultas, quando guttatim egeritur. latinè dicitur Subſtillum. auctor Cato de Re ruſt.

Sacer morbus uocatur Comitialis, ſeu Caducus, quòd eo laborauerit Hercules,

Strophos appellatur inteſtinorum dolor.

Sycoſis morbus eſt, qui aliter Ficus, ſeu Meriſca dicitur. uide indictione Ficus fit quando caro excreſcit.

Synanche morbus eſt ſpiritum, & fauces occupans, & ſtrangulans. Angina Latine dicitur. Demoſthenes, pecunia a Mileſiis corruptus, quū poſtridie à concione flagitaretur, ut in eos orationem haberet, excuſauit Synanchen. unus autem è turba ſuſpicatus id, quod erat, exclamauit non Synanchen eum pati, ſed Argyranchen, quaſi dicas argentanginam. quibus uerbis ſignificauit ſilentium Demoſthenis pecunia a Mileſiis emptum.

Sonticum morbū ueteres pro uehementi, ac grauiſſima ægritudine acceperunt, quam Plinius ait ſuffitu lapidis) qui uocatur Gagares) deprehendi. habet autem uim nocendi grauiſſimè. nam Sontire uerbum, eſt uehementer nocere. unde Tibullus lib. 1. Cauſſam ſonticam uocat, dicens: Parce precor puero, non illi ſontica cauſſa eſt. hinc & Sontes rei appellantur.

Siriaſis morbus eſt puerorum, & inflammatio circa cerebrum, unde ſequitur, ſyncipitis, & oculorum incuruitas cum pallore & ſiccitate corporis. Plinius lib. 22. ſcrbit Heliotropij folia, infantium diſtillationibus, quod Siriaſim uocant, illita mederi.

Solerophthalmia eſt oculorum morbus, quando præ duritie palpebræ uix è ſomno aperiuntur, & ſordes in oculis ſiccæ remanent, oculiq; propterea fiunt ſubrufi.

Synchyſis, eſt oculi confuſio, ob plagam aliquam, ex qua pupilla turbatur.

Sympyſis tumor eſt & inflatio palpebrarum.

Spaſmus morbus eſt,qui concreto ferè toto corpore, naſcitur e frigido humore maximè circa ſpinam muſculorum. ex anteriore corporis parte Hemeproſtoton, & poſteriore Epiſtoton. ſigna morbi ſunt, difficultas anhelitus, mortus arteriarum paruus, ac tenuis rubor in uultu, oculi. tumidi, urina ferè aquea,uel ſanguinea. Spaſtici dicuntur, quibus aliquid intus conuulſum eſt. & Spaſmus nihil eſt aliud, quam neruorum diſtentio, ſiue rigor procedens è ſiccitate nimia euacuato corpore.

Syntexis morbus eſt uentris, quando humoribus eò deſcendentibus, ſimile quiddam flauæ bilis excreatur. generatur a febre urente omnem intrinſecus humorem. hoc qui laborant, dicuntur Syntectici.

Scotoma eſt morbus,quem nos Vertiginem appellamus, quum tenebræ ob oculos uoluuntur procedit autem ex uaporibus ad cerebrum delatis. affectis ſolet eſſe oculorum hebetudo, aurium ſonitus, ſemiſurditas.accidit plerunque quum ſurgitur è ſomno, uel quum ſit circumactio corporis, aut ex ebrietate nimia & ſaturitate.

Satyriaſis morbus eſt de ſpecie elephantiaſis.quo affecti, ulceribus ſcatent,tetrio ſunt aſpectu, oreſqualenti non ſine dolore & pigritia. neque ulla cibi aut potus uoluptate mouentur. ſic autem dicitur,uel quòd laſciuis hominibus)quales ſunt Satyri) eueniat, uel quòd ora Satyrorum pictorum referant.

Sphacelus morbi genus eſt, quod ex immodica defatigatione ſolet accidere. quidam putant eſſe tormina articulorum, quidam oſſium tabem, quum ſcilicet membrum aliquod uſq; adeò ſcabie corruptum eſt, ut ſine ſenſu maneat.

Struma eſt tumor, ſub quo concretæ quædam ex ſanie & ſanguine quaſi glandulæ naſcuntur, maximè in ceruice,ſub alis, & unguibus manus.

Scytrum tumor eſt prædurus,inſenſibilis,uixq; curabilis

Therioma ulcus eſt uirilium, interdũ etiam aliarum partium dum multo ac nigro ſanguine mali odoris, atra ſit caro & corroditur.

Tormina morbus a torquendo ſumpſit nomen,quum dolore terquentur inteſtina, exulceratione. ex his cruor ma-

nat, frequens deiiciendi cupiditas, dolor eſt in ano. ſignum tunc eſt mortiferum, ſi carnes egerantur. Nonius Tormines dixit in maſculino. uide Celſium lib. 4. cap. 15.

Tuſſis morbus eſt arteriatum qui gignitur uel ex frigore, uel ex pituita in pulmonem deſcendente. prouenit quandoque ex uehementi conatu uocis, interdum & ex calore febris. inueterata difficilè tollitur. ſanatur herba, que propterea uocatur Tuſſilago.

Trichiaſis eſt eruptio pilorum præter naturam in ordine palpebræ ex Reumate procedens.

Trachoma uocatur palpebrarum aſperitas.

Tonſillæ morbus eſt faucium, carne durata circa guttur. dicuntur tonſillæ in homine, in ſue glādulæ auctore Plinio.

Tympanites morbus eſt de genere Hydropiſis, quo affectus tumet, & tympani modo inflatur.

Veternus morbus eſt ſomnum & marcorem inducens ex nimio ocio & torpore. hinc pro pigritia & ſomno plerunque ponitur. hinc Veternoſi.

Vnguis morbus eſt oculorum; qui à Græcis Pterygium dicitur.

Vomica tumor eſt excreſcens in corpore, ſaniē pleru nq; emittens. Vomicam Plautus crumenam uocauit plenam pecunia.

Vredo morbus herbarum, arborum, fruticum, qui in uitibus dicitur carbunculus, in cæteris rubigo. Plinius, Adurit lacteſcentes germinum oculos, quod in flore Carbunculum uocant.

Vermina ſunt dolores corporis, qui quodam minuto motu, & quibuſdam ueluti ſtimulis uermium inſtar ſcindere & pungere uidentur. Verminare eſt uermibus ſcatere. Celſus, Nihil perniciosus pueris, dum uerminant.

Verrucæ ſunt tumores in uultu, quos Græci Myrmetias uocant. Feſtus Coſſos appellat. ſerpunt uſq; ad ceruicem, quandoque dolorem afferentes & pruritum.

Xerophthalmia eſt oculorum pruritus, tracto nomine a ſiccitate. eſt enim arida lippitudo, quum nec tument, nec fluunt oculi, ſed graueſcunt.

Alij ſunt morbi numerò propè infiniti, qui non doctrinam tantum & elegantiam in ſcriptore poſtulant, ſed experientiam quoque. nam plerique omnes, qui de his loquimur, ſumum ſolum attingimus, & nebulas pingimus in pariete. non eſt hæc noſtra meſſis: & dum hoc ſcribendi argumentum ſumimus, nihil aliud aſſequimur, quam quòd peritorum linguas in nos ipſos acuimus. Multi dum ſuæ doctrinæ ac famæ dilatare uolunt pomœria, minus multo emerentur laudis, quam ſi quos nouerunt, remòs impellerent. quo fit, ut his relictis ad mea licia redire uelim, neque hoc ipſum de morbis (quantulumcunque eſt) delibaſſem. niſi fuiſſet animus his quadam tenus ſatisfacere, qui ex omni dolio aliquid ſtudent pitiſſare, quiq; nihil indiſcuſſum relinqui ſibi uolunt. Pergamus ergo, & finem facturi breue auctarium conſuamus.

Morbis induntur nomina quandoq: ab affecto membro, ut Pleuritis a latere, Peripneumoniæ a pulmone: à cauſſis, ut Maniæ, Melancholiæ: à ſimilitudine, ut Elephas, Leo, Cancer, Ictericus, Polypus: ab artifice, ut Chironium ulcus: ab his, qui laborarunt, ut Tyloſia, Herculanus.

APPELLATIONES EORVM, QVI VARIIS LABORANT MORBIS.

Apoplectici, Auriginoſi, Anorectici, Apoſtematici, Aſmatici, Alſioſi, Alumi, Carbunculoſi, Carcinomatici, Chiragrici, Chalaziaci, Calculoſi, Cardiaci, Cœliaci, Comitiales, Colici, Dyſenterici, Elephantiaci, Epiphoretici, Ectropici, Emphyſimatici, Entherocelli, Erotici, Elioſi, Febriculoſi, Glautomatici, Hydropici, Hydrocephali, Icterici, Impetiginoſi, Iſchidiaci, Iſchiatici, Leproſi, Lienterici, Lippi, Lagophthalmi, Leucomatici, Lycanthropici, Lethargici, Lymphatici, Mentagrici, Melancholici, Narcodes, Opiſtonici, Orthopnoici, Phrenetici, Phthiſici, Pituitoſi, Pleuretici, Pedicoſi, Podagrici, Porriginoſi, Puſtuloſi, Pſorophthalmi, Polypoſi, Pneumonici, Paralytici, Peripneumonici, Suſpirioſi, Splenetici, Stomachici, Strangurioſi, Sontici, Spaſtici, Syntectici, Scotomatici, Strumoſi, Torminoſi, Tetanici, Veternoſi, Verminoſi, Verrucoſi, Xerophthalmi.

QVI MORBIS ALIQVIBVS INFECTI ET AFFECTI FVERVNT.

EVnomius præſul Cyzicenus Arrianæ hæreſeos ſectator (qui ſub Valente imperat. floruit) lepra & morbo regio laborauit.

Galla uidua Romana, Symmachi uiri Patricij filia, laborauit ex carcinomate in mamilla. Volat.

Plotinus philoſophus Platonicus, natione Ægyptius, morbo ſacro fuit obnoxius. Crinitus lib. 25.

Froila ſecundus, Alphonſi magni filius, lepra correptus ærumoſa morte uitam clauſit.

Ariſtarchus grammaticus Alexandrinus (qui floruit ſub Ptolemeo Philometore) hydropiſi laborauit. Suid. apud Vol.

Andragaſina uirgo, uxor Ausberti cuiuſdam, qui fuerat domeſticus Vandegyſilli comitis Palatini, lepra laborans, cœnobio ſe incluſit. Volat.

Maria filia Amædei Sabaudiæ ducis, uomica laborauit, ac propterea Philippo Mariæ uicecomiti marito ſuo nunquam congreſſa eſt.

Iulius Viator, eques Rom. coætaneus Volaterrani, laborauit morbo intercutius.

Medeius unus ex iis, qui Ioannam puellam Gallicam Anglorum domitricem flãmis adiudicauerant, lepra infectus, miſerè expirauit. Valerandus Varanius lib. 4. Medeius ſi quidem longo ſermone profatus, Aſtruit eſſe ſcelus flammis & morte piandum, Multaq; adulandi ſtudio cõfingit, ut Anglos Sic ſibi conciliet. ſed paucis inde diebus Corpus tabifico reſpergitur ulcere lepræ.

Metrodotus philoſophus, Epicuri ſocius, laborauit Tympanice. eſt autem Tympanites ſpecies hydropiſeos, ut iam diximus.

Ptolemæus Philadelphus, rex Ægypti, podagrico morbo fuit obnoxius. Plin. lib. 7. ait & uomica laboraſſe, uulneratoq; pectore, (quum mortem in acie quæreret) medicinã inueniſſe.

Idem Plin. ſcribit perpetuam fuiſſe febrem C. Mæcenati; cui etiam triennio ſupremo, nullo horæ momento contigerit ſomnus.

Antipater Sodonius poeta omnibus annis uno die, natali tantùm, corripiebatur febre, & ea conſumptus eſt ſatis longa ſenecta. Plin. lib 7.

Manilius Cornutus mentagra laborauit. ad cuius remediũ iuueniendũ ducenta ſeſtertia elocauit. Plin. cap. 1. li. 26.

Seruius Clodius eques Rom. podagra laborauit, cuius dolore coactus eſt ueneno crura perungere. quo facto ſenſu protinus caruit. Suetonius.

Ennius poeta itidem fuit podagricus, neque tamen propterea abſtinebat à muſis. Pont. de fort.

Coſinus Florentinus morbo podragræ coactus eſt domiſe continere. idem Pontanus.

Ferunt M. Craſſum ſurdaſtrum fuiſſe. auctor Cic. lib. 5. queſt. Tuſcul.

Vatinius, auctore Macrobio, quamuis podagra laboraret, uolebat tamen uideri uitium diſcuſſiſſe, & mille paſſis ambulare ſe gloriabatur.

Cambyſes ab ineunte ætate morbo ſacro affectatus, nunquam poſtea ſatis conualuit. nam pleroſque ſibi familiares per inſaniam occidit. Cel. cap. 20. lib. 9.

In eundem morbum (qui propterea dictus eſt Herculanus) incidit Hercules, uel propter immenſos labores, aut imminente Iunone, adeò ut ipſa animi dementia filios interficeret. Crinitus.

Iulius Cæſar extrema ætate animo linqui conſueuit, atque etiam per ſomnium exterreri. comitiali quoq; morbo bis inter res gerendas correptus eſt, auctore Tranquillo.

Liuius Druſus, tribunus plebis, quum eo morbo laboraret, Anticyram profectus, ſumpto ibidem Helleboro conualuit. auctor Gel. cap. 25. lib. 17.

Ioanne, Venetus, diſcipulus Theodori Gazæ, podagra plerunq; laborabat.

Theopompus phthiſi morbo laborans ab Aſclepiade medico ſanatus eſt.

Diodorum podagricum fuiſſe docet Martialis dicens: Litigat & podagra Diodorus Flacce laborat.

Amædeus ſecundus filius Ludouici Sabaudiæ ducis, morbo comitiali ad mortem uſq; laborauit.

Carolus rex Pannoniæ articulari morbo plerunque affi-ebatur.

Volateranus ait beatam Genouefam, ob uitæ abſtinen-tiam multis annis ex lepra laboraſſe, quod ego impium & fabuloſum puto.

Beniamin Anachoreta (qui annis LXXX. durauit in Ere-mo) fuit hydropicus.

Heracletus philoſophus hydropiſi quoque laborauit, ne que tamen uti uoluit medicis. Laertius.

Pontanus ſcribit Mattheum Aquilanum pedibus & ma-nibus captum fuiſſe, neq; tamen à theologiæ & philoſophiæ profeſſione deſtitiſſe.

MVTI.

QVinctus Pedius, nepos Q. Pedij conſularis, fuit na-tura mutus: quem propterea Meſſalla orator pictura docendum ſenſuit, auctor Plin. lib. 35. cap. 4.

Atys Cræſi filius à principio mutus, ubi uidit irruentem in iugulum patris ſui Cyrum, O homo, inquit, ne interfi-cias patrem. auctor Herod. & Gel. lib. 5. cap. 9.

Zoe uxor Nicoſtrati martyris, ſeptem annis muta fuit ex morbo, demum à beato Sebaſtiano curata.

Ægles athleta, quum ſortitione inter pugiles facta ui-diſſet fucum ſibi fieri, ac dari uerba; repentè in eum: qui id faciebat, ſeſe uidere quid faceret, magnum inclamauit. au-ctor Gel. & Val. de Miraculis.

HOMINES MALE OLENTES

EVripides poeta oris graueolentia laborauit, quod quum ei obiectum fuiſſet à Dechannico Archelai aulico, ex candauit poeta grauius, quam opinaretur quiſpiam, Cæl. cap 10. lib. 13.

De Gorgonio & Ruffino Martialis, Paſtillos Ruffinus olet, Gorgonius hircum.

LIPPI.

HErodotus in Polyhymnia ſcribit Euritum & Ariſtode-mum ob extremam lippitudinem è caſtris a Leonida re miſſos.

Horatius Flaccus uarijs in locis lippum ſe fuiſſe docet, ut Satyra 5. Hic ioculis ego nigra meis collyria lippus Illi

here. Item, Luſum it Mæcenas, dormitũ ego, Virgiliusq́; Nanque pila lippis inimicum & ludere crudis.

Complexiones quattuor (ut dicitur) humani corporis, Phlegma, cholera ſeu bilis, ſanguis, melanoholia.

STRABONIS, LVSCI, ET MONOCVLI.

Polyphemus, Neptuni ex Thoſa filius, quum duos Vlyſſis comites deuoraſſet, ab ipſo Vlyſſe ſimulata amicitia inebriatus eſt uino, & altero (quia prius erat monoculus) priuatus oculo. Tibul. lib.4. Ceſſit & Ætneæ Neptunius incola rupis, Victa Maronæo fœdatus lumina Baccho. Virg. lib.3. Æne. - & telo lumen terebramus acuto, Ingens quod torua ſolum ſub fronte gerebat Idem, Monſtrum horrendum, informe, ingens, cui lumen ademptum. Sidonius, At que Ithaci ingenio fraudatum luce Cyclopam.

Cocles Romanus alterum in bello oculum amiſit, nomen propterea inde ſortitus.

De Phileni luſca, Martialis lib. 1. ſic inquit: Oculo Philenis ſemper altero plorat: Quo fiat iſtud, quæretis modò, Luſca eſt.

Acacius orator ſocius Lybanij ſophiſtæ unico tantum uidit oculo.

Philippus Macedo ab Aſtere milite ſagitta percuſſus, alterum amiſit oculum. unde & Ariſtides Philippum ipſum hoc ridebat ſcommate: Arimaſpis cognatus es. Arimaſpi enim populi ſunt monoculi. Plin. lib.7. cap.37.

CÆCI, ET EXCÆCATI.

Orta inter Iouem & Iunonem ludicra quæſtione, utri ſcilicet maior eſſet libido, uiro ne, an fœminæ; Tyreſias Thebanus iudex electus, quum pro Ioue ſententiam tuliſſet, dixiſſetque mulierem eſſe laſciuiorem, ab irata Iunone excæcatus eſt. indignatus Iupiter, cæcitatem uaticinio penſauit. Ouid. in Ibin. Qualis erat, poſtquam iudex de lite iocoſa Sumptus Apollinea clarus in arte ſenex Idem lib. 3. Met.

Politianus ſcribit eum ideò excæcatum fuiſſe quòd nudã uidiſſet Mineruam, ubi in Ambra ait: baculum dat deinde

potentem Tyreſiæ magni, qui quondam Pallada nudam Vidit, & hoc raptam penſauit munere lucem. Sen. in Oedipode, Tyreſias tremulo tardus accelerat gradu, Comesque Manto, luce uiduatum trahens.

Antipater Cyrenaicus fuit pariter deſioculus. cuius cæcitatem quum mulierculæ lamentarentur, Quid agitis? inquit, An uobis nulla uidetur uoluptas eſſe nocturna? auctor Cic. lib. 5. quæſt. Tuſc.

Appius Claudius quamuis cæcus eſſet; tamen in illo ſuo caſu nec priuato, nec publico muneri defuit. auctor Cic.

Cæcus fuit C. Druſus, tamen domus eius implebatur cõſultoribus, qui in ſuis cauſſis, cæcum adhibebant ducem. Idem auctor, & Val. de Studio.

Gn. Aufidius prætorius in cæcitate, ſententiam in ſenatu dicebat, nec amicis deliberantibus deerat, & Græcam ſcribebat hiſtoriam, & uidebat in litteris.

Diodorus Stoicus, itidem uiſu priuatus eſt. uerſabatur tamen in philoſophia, & fidibus Pythagoræorum more utebatur, munusque tuebatur geometriæ, diſcentibus præcipiens, unde, quò, quamque lineam ſcriberent.

Aſclepiades, nobilis philoſophus, interroganti cuidam, quid ei cæcitas attuliſſet? reſpondit, Vt puero uno eſſem comitatior.

Democritus, quum exiſtimaret animi aciem impediri aſpectu oculorum, oculos ipſos ſibi eruit, ut philoſophiæ & rerum naturalium cauſſas profundius meditaretur. Lucretius lib. 3. Denique Democritum poſtquam matura uetuſtas Admonuit, memores motus langueſcere mentis, Sponte ſua leto caput obuius obtulit ipſe. Tertullianus ait, ideò Democritum ſe excæcaſſe, quòd mulieres ſine concupiſcentia aſpicere nõ poſſet. Gel. lib. 10. de cæcitate Democriti ex Laberio Mimographo citat aliquot uerſus, quos potes legere.

Hypſea mulier fuit notæ cæcitatis. unde Hor. lib. 1. Sermonum, -ne corporis optima lynceis Contemplere oculis, Hypſea cæcior illa.

Thamyras Philamonis filius excæcatur eſt a muſis, quas ad certamen cantus prouocauerat Propert. lib. 2. Me licet & Thamyræ cantoris fata ſequantur, Nunquam ad formo-

ſas inuidie cæcus ero. Politianus in Nutricia, Pontanus libro 3. de Stellis.

Steſichorus poeta, quum Helenam ſuis carminibus infamaſſet, excæcatus eſt. ubi tamen palinodiam cecinit, recepit uiſum. Politianus in Nutricia, - & damnaus Helenam, laudanſque uiciſſim, Amittit; recipitq; oculos, tuus Imera ciuis Steſichorus. Suidas apud Volat.

Aſconius Pedianus anno ſuæ ætatis LXIII. captus eſt oculis. duodecim tamen poſtea uixit annis.

Daphnis paſtor, qui carmen Bucolicum inuenit, luminibus captus eſt, quòd ebrius cum quadam fœmina cōcubuiſſet. auctor Suidas apud Volat.

Dydimus Alexandrinus, præſul Cæſarienſis, cæcus fuit a puero. nihilominus dialecticam & geometriam didicit, ſcripſitque commentarios in pſalmos. auctor Volat.

Lucilla uirgo, filia Nemeſij tribuni, cæca fuit primò: demum a Stephano pontifice recepit uiſum. hæc ſub Valeriano paſſa eſt. Volat.

Homerum cæcum fuiſſe fatentur omnes, unde autem cæcitatem illam contraxerit, non ſatis conuenit, ſunt qui dicant hoc ei ex morbo contigiſſe, alij ex longa ſenectute. Ouid. in Ibin, apum aculeis excæcatum ſcribit, & Pontanus de ſtellis lib. 5.

Cedonius, unus ex diſcipulis CHRISTI, cæcus natus eſt.

Xenarchus, philoſophus Peripateticus, paulò ante mortem uiſu orbatus eſt.

Seſoſtris rex Ægypti in extrema ſenectute oculis captus mortem ſibi cōſciuit. Michael Anglicus, Niliaca tali cæcus regione Seſoſtris, Vltus adulterij eſt facta nefanda grauis.

Herodotus in Euterpe ſcribit Pheronem huius Seſoſtris filium, caſu fortuito excæcatum fuiſſe.

Herodotus itidem ſcribit Anyſim regem fuiſſe Ægypti oculis captum. pro quo Tortelius Amaſim legit.

Anchiſam Boccacius cæcum fuiſſe ſcribit, ex Seruij teſtimonio, ac propterea Troianorum conſilijs non interfuiſſe. cæcitatem autem contigiſſe ait, quòd gloriaretur ſe Veneri concubuiſſe.

Salaberga puella ex agro Laudunenſi, (quæ temporibus Dagoberti Francorum regis uita & ſanctitate floruit) cæcitatem ab utero matris attulit.

Phœnix, Amyntoris filius, oculis caruit. unde Ouidius in Ibin, Id quod Amyntorides uideas, trepidusq; miniſter, Prætentes baculo luminis orbus iter.

Oedipus ubi agnouit ſe Iocaſtæ matri concubuiſſe, & patrem Laium dediſſe morti, ſceleris horrore oculos ſibi eruit. Ouidius in Ibin, Seneca in Oedip.

Phineus ira numinum excæcatus eſt, quòd filios ſuaſu Harpalices excæcaſſet. ſunt qui dicant Phineum Idæ, filiæ Dardani, Scytharum regis, amore uſque adeò captum fuiſſe, ut eius ſuaſu filijs ex Cleopatra ſuſceptis oculos euulſerit. Ouidius in Ibin. Martialis lib.9 Phineas inuites, aſter & Oedipodas.

De Phinidis à Phineo patre excæcatis, idem Ouid. inquit: Vt duo Phinidæ, quibus idem lumen ademit.

Polymneſtor rex Thraciæ, quum Polydorum Priami & Hecubæ filium, fidei ſuæ tempore belli Troiani creditum, auri (quod ille habebat) cupiditate occidiſſet, indignata mater Hecuba eidem, per ſimulatam amicitiam conuocato, oculos eruit. Ouid. in Ibin, Euripides apud Plutarchum in Parall.

Polyphemus quum prius eſſet monoculus, ab Vlyſſe prorſus excæcatus eſt. cauſſam iam diximus. Ouidius in Ibin,

Paſtor ut Æeneus, cui cauſus antè futuros
Thelemus Eurimedes uaticinatus erat.

Iſacius Angelus imperator ab Alexio fratre (quem prius magna pecunia a Turcis redemerat) excæcatus eſt, & in carcerem coniectus. Egnatius.

Polyzellus Athenienſis in bello contra Datim ducẽ Perſarũ, incerto caſu cæcus factus eſt. auctor Plutar. in Parall.

L. Metellus orbam luminibus exegit ſenectutem, amiſſis incendio, quum Palladium raperet ex æde Veſtæ. Plin. lib. 7. cap. 43. uide etiam paulò infrà.

P. Cornelius Ruffus, Manlij Curij in conſulatu collega, dormiens, oculorum uiſum amiſit, quum id ſibi accidere ſomniaret, auctor Plin. lib. 7. cap. 50.

Phanus fuit uſurarius quiſpiam, cæcus; de quo Eraſmus meminit in illo adagio, Phani oſtium.

Timoeon Corinthius (qui expulſo Dyoniſio Syracuſas redemit ſeruitute) ætate iam prouectus, morbo cœpit laborare. quo cæcus factus eſt. auctor Plutarchus in eius uita.

Ophioneum, Meſſeniorum uatem, Pauſanias apud Celium ſcribit. ſemper anatali ſtatim die luminibus captum, & priuatim & publicè uaticinia peregiſſe, & poſt uehementem capitis dolorem uidere cœpiſſe, ac mox relapſum ad cæcitatem denuò.

Iuſtinianus imperator ante Leontium Gallinico patriarchæ Conſtantinopolitano (cuius dolo prius imperio fuerat detruſus) oculos eruit. Paulus Diacon.

Conſtantinus Copronymos imperator, Artabaſdum primæ nobilitatis hominem, imperatorem ab orthodoxis creatum, biennio pòſt captum, oculorum uiſu cum liberis priuauit. Egnatius.

Conſtantinus imperator, Leonis & Irenes filius, Nicephorum imperatorij ſtemmatis hominem (in quem ſuffragia multorum inclinabant) oculorum & linguæ uſu priuauit. Egnatius.

Irene poſtea imperatrix, rerum potita, filium Conſtantinum in poteſtatem redactum excæcauit. Egnatius.

Haraedum quendam principem fuiſſe ſcribit Saxo, qui præ ſenio amiſerit uiſum, quod etiam de Gormone teſtatur idem Saxo lib. 9.

Aribertus rex Francorum Sigibrandum Asbrādi filium oculis priuauit, omneſq́; eius propinquos uarijs tormentis affecit. Paul. Diac. de geſtis Longobardorum.

Nauculphus puer natura cæcus, precibus ſancti Senoch, uiſum recepit. auctor Gregorius Turonen.

Beliſarius præfectus copiarum Iuſtiniani imperatoris, deletis Vandalis, acto de Perſis triumpho, Italia à barbaris nō ſemel liberata, propter proſperos ſucceſſus ipſi imperatori formidoloſus, & ſuſpectus factus eſt, ac propterea ab eodem oculis priuatus. quo facto tuguriorum in uia frequenti ſibi ſtatuit, ubi uictum a prætereuntibus mendicabat his uerbis Viator da obulum Beliſario, quem uirtus extulit, cæcauit

inuidia, auctor Procopius, & Crinitus, cap.6.lib.9.

Pontanus de fortitudine bellica ait, Lippum Florentinũ oculis captum fuiſſe, ac nihilominus in cæcitate rhetorum ac philoſophorum auditoria frequentaſſe.

Quum in Troia Mineruæ templum arderet, Ilus demiſſum cœlo Palladium eripuit, ſtatimq; oculis captus eſt. poſt modum, placata ira deæ, priſtinum recuperauit uiſum. auctor Dercyllus apud Plut.

Metellus quoque templum Veſtæ incenſum conſpicatus, Palladium eripuit, ſtatimque oculis captus eſt, poſtmodum, dea placata, uiſum recepit. idem auctor.

Valerius Beſtius dum Ruſcium L. Imbrici ſoceri ſui filiũ, fidei ſuæ creditum, cupiditate auri interfeciſſet, ab ipſo poſtea Imbrico correptus & excæcatus eſt. Plutarchus.

Herodotus in Erato ait, Epyzelum Athenienſem in bello incerta cauſſa luminibus captum fuiſſe, neque ſaucium ulla corporis parte, neque ictum.

Ka illa Pannoniæ regina maritũ ſuũ Vazulem exoculauit.

Endra, filius Bazulis Pannoniæ regis, Petro itidem Pannoniæ regi oculos eruit. auctor Volat.

Bela ſecundus, Almi filius, rex Pannoniæ, a Baricho, filio notho Colomani itidem Pannoniæ regis, excæcatus eſt.

Colomanus rex Pannoniæ poſt Ladiſlaum, Almo fratri oculos eruit, & eundem occidit.

Fara uirgo (quæ ſub Heraclio imperatore floruit) dum ab Hagerico patre ad nuptias compelleretur, in tantas prorupit lacrymas, ut inde cæcitatem contraxerit.

Maiolus patria Aruernenſis, Archidiaconus Matiſcõcenſis, ex morbo luminibus orbatur, eſt uiſum tamen compluribus prodigioſè reſtituit.

Lycurgus a Thracibus (quibus principabatur) excæcatus eſt, quòd fœminas quaſdam ſequentes Bacchum ſimulata cũ Deo amicitia interfeciſſet. auctor Diodorus.

CLAVDI.

Epictetus philoſophus Hierapolitanus claudus fuit. unde apud Macrobiũ hoc modo inducitur loquens Seruus Epictetus genitus ſum corpore claudus, Paupertate Irus, dijs & amicus ego.

Colomanus rex Pannoniæ dicitur fuiſſe luſcus, claudus, gibboſus, lingua blæſus, & ore improbo.

Damon Pædotriba fuit quiſpiam claudicans, qui, quum crepidas furto amiſiſſet, imprecatus eſt, ut furis pedibus maximè congruerent. erant autem hæ non rectæ nec accommodæ: illi tamen pro pedum deprauatorum ratione in primis aptæ. Celius.

Idem Celius ait, Androclidem Laconem debilem crure & inutilem fuiſſe.

Cocles accepto uulnere claudus factus eſt: cui, quum cruris uitium obiectaretur, Per ſingulos, inquit, gradus admoneor triumphi mei. Plutar. in Publicola.

Philippus Macedo, accepto in coxa lanceæ ictu, incidit in claudi atem, quod laudi ſibi uertebat aduerſus calumniatores. Celius lib. 8. cap. 5.

Nicomedem Celius ait fuit quendam claudum, alium a rege Bithyniæ.

Ariſtigiton Athenienſis fuit ſycophanta, cuius conciones nihil non Martium ſpirabant, adeò ut uentoſa ſua lingua populum in diſcrimina plerunque conijceret. proinde quum die quadam exercitum parari, & milites delegi intellexiſſet, innixus baculo clauditatem ſimulauit, ne ad bellum uocaretur. unde adagium fluxit in uulgus, Ariſtogiton claudicat. de his, qui morbum ſimulant, ne militiam, aut aliud oneris genus ſubeant.

Perdix, caupo fuit quiſpiam claudus, cuius lauditas prouerbio locum fecit, Perdicis crura, in loripedes & diſtortos. Ariſtophanes apud Eraſmum. Celius cap. 40. lib. 13.

Artemon faber fuit machinarius tempore Periclis, qui, quum claudus eſſet, ſuas paſſim machinas circunferebat. Eraſmus in Chiliadibus.

Lambda mulier Corinthia, Amphionis cuiuſdam filia, & Ectionis uxor, fuit etiam clauda. auctor Herodotus lib. 5.

Vulcanus a Ioue præcipitatus ob deformitatē, uel quòd matri opem ferre uellet, incidit in clauditatem. ad quod alluſit Valerius Flac. lib. 2. Argon. Accliuem ſcopulo inueniunt, miſerentque fouentq; Alternos ægro conſtantem poplite greſſus. Pontanus in lib. Mereo Vulcanum fama eſt.

cælo quum pulſus ab alto, Sub terris ſine honore diu, ſine munere claudum, Vixiſſe, & Sicula exiliū traxiſſe ſub Ætna. Item Martianus Capella, Quidnam etiam claudus faber uenit. Lactantius, Tum faber claudus Mineruæ nuptias poſtulauit. Germanus Brixius, Deumq; loripedem ſimul arma ad coniurata uocaſſe.

B A L B I.

HErodotus in Melpomene ait, Battum Polymneſti inter Theræos opulenti, & Phronimæ filium, balbum fuiſſe, ac propterea conſuluiſſet Apollinem, qui hoc modo reſponderit: Batte uenis uocis cauſſa. Dux te iubet ire Lanigeram in Lybien habitatum Phœbus Apollo.

Cicero III. Philip. ſcribit; M. Fundum neſcio quem cognominatum Bambalionem, ab hæſitantia linguæ.

Eodem nomine Fr. Philelphus Pogium Florentinum obnicium linguæ inſectatus eſt.

Euripides apud Celium ſcribit Alcibiadi in dicendo balbutiem fuiſſe, quæ uoci illius ſplendorem, & ſermoni gratiam afferre uidebatur.

Michael imperator (qui Leoni Armenio ſucceſſit) lingua fuit balbus, dictus propterea Thraulus a Græcis. Egnatius.

FVRIOSI, ET MANIACI.

ORestes Agamemnonis & Clytemneſtræ filius, propter interfectā matrem furioſus factus eſt, donec ad aram Dianæ Tauricæ expiauerit ſcelus. Vir. lib. 3. Æneid. & ſcelerum furijs agitatus Oreſtes. Ouid. lib. 4. de Triſt. Quò poſtquàm dubium eſt pius an ſceleratus Oreſtes, Exactus furijs ueuerat ipſe ſuis. Lucan. lib. 7. Haud alios nondum Scythica purgatus in ara, Eumenidum uidit uultus Pelopeius Oreſtes. Horat. lib. 2. ſerm. Nec ferro ut demens genitricem occidit Oreſtes, At tu reris eum occiſā inſaniſſe parente. Statius lib. 1. Theb. Vel inanem mētis Oreſtem, Oppoſito rapidam Pylade uitaſſe Megæram. Celius ſcribit Oreſtem ui furoris ſibi digitum arroſiſſe & uoraſſe, eoq; facto, Eumenidas illi albas ſe ingeſſiſſe, quum prius nigro colore occurrerent formidoloſæ. Adagium eſt apud Eraſmum, Oreſt palliumre texes in eum, qui parat munus abuſuro. nā

Oreſtes per inſaniam ueſtes dilacerabat. Virg. lib. 4. Æn. Aut Agamemnonius ſcenis agitatus Oreſtes, Armatam facibus matrem & ſerpentibus atris, Quum fugit, ultriceſq; ſedent in limine diræ.

Pentheus dum ſacra Bacchi deſpicaretur, ulciſcente numine in furorem raptus eſt. Vir. lib. 4. Æn. Eumenidum ueluti demens uidet agmina Pentheus, Et ſolem geminum, & duplices ſe oſtendere Thebas. Luc. lib. 7. Nec magis attonitos animi ſenſere tumultus, Quum fureret Pentheus, aut quum deſciſſet Agaue.

Milo Epirota quum haſtam in Laodamiam filiam Pyrrhi conieciſſet, quæ ad aram Dianæ, uelut ad aſylum, confugerat, dea uindicante, in furorem raptus eſt, quo intra duodecimum diem perit.

Athamas Æoli filius, furijs à Iunone immiſſis, uſque adeò correptus eſt & agitatus, ut Learchum filium interfecerit. Ouid. lib. 6. Faſt. Hinc agitur furijs Athamas ſub imagine falſa, Tuq; cadis patria parue Learche manu. Plin. lib. 34. cap. 14.

Agaue Cadmi & Hermiones filia, Bacchico furore correpta, Pentheum filium interfecit. Luc. lib. 1. -ingens urbem cingebat Erynnis, Excutiens pronam flagranti uertice pinum, Stridenteſq; comas, Thebanam qualis Agauem Impulit, aut ſæui contorſit tela Lycurgi Eumenis. Idem lib 7. Quum fureret Pentheus, uel quū deſciſſet Agaue. Hor. lib. 2. Ser. Quid? caput abſciſſum demens quum portat Agaue Nati infelicis, ſibi tum furioſa uidetur. Sen. in Oedipode, Peior hac genitrix adeſt, Furibunda Agaue.

Lycurgus Dryantis filius rex Thraciæ, à Baccho (cuius nomen aſpernabatur) in furorē uerſus, crura ſibi amputauit. Luc. lib. 5. Thebanam qualis Agauem Impulit, aut ſæua cōtorſit tela Lycurgi Eumenis. Ouid. in Ibin, Vtq; Dryantidæ Rhodopeia regna tenenti, Ingenio diſpar, cui pede claudus erat.

Marſyas dum Apollinem ad tibiæ certamē prouocaſſet, in furorem uerſus, & ab ipſo deo excoriatus eſt. Ouid. Ibin, Mens quoque ſi furijs uecors agitetur, ut illi, Vnum qui toto corpore uulnus habet.

Hercules, uiſa apud inferos Megæra, in furorem uerſus eſt, unde regreſſus filios imprudens occidit. Lucanus lib. 1.

-aut qualem iuſſu Iunonis iniquæ

Horruit Alcides uiſo iam Dite Megæram.

Alcmæon Amphiarai & Eryphiles filius, propter interfectam matrem furijs itidem agitatus eſt Proper. lib. 3. Aut Alcmæoniæ furiæ, aut ieiunia Phinei. Politianus in Nutricia, Oenideq; facem, furijs Alcmæona pulſum.

Aiax Telamonis filius, propter arma Achillis mortui data Vlyſſi in uirtutis præmium, dolore animi & inuidia in furorem uerſus, armenta loro cædebat, exiſtimans ſe interficere Græcos. Apuleius lib. 3 Met. In inſani modum Aiacis armatus, non ut ille uiuis pecoribus infeſtus tota laniauit armenta.

Cleomedes Aſtypalenſis, prodigioſis homo uiribus, dum Lachum Epidemnium, athletam, ictu pugni interfeciſſet, interfecti aperuiſſet latera, ac propterea iudices tantam peroſi feritatem, in eum uellent animaduertere, indignatus, & in furorem uerſus, columnam (qua ludi litterarij domus fulciebatur) diſiecit, eaq; ruina, pueros omnes adobruit. ſunt qui dicant hunc furorem eidem irrepſiſſe, quòd uictoriæ præmio fuiſſet fraudatus. Plutarchus in Romulo.

Fuit alter Cleomedes, ſeu Cleomenes, quem Herodotus in Erato ſcribit, a Lacedæmonijs (quibus imperabat) primò expulſum, demum priſtinæ dignati reſtitutum fuiſſe. nec multò pòſt in tantam inſaniam incidiſſe, ut unicuique obuio ſceptrum in faciem impingeret. quod eum facientem propinqui ſoleis ligneis illigauerunt, & in carcerem cõiecerunt. ubi arrepto cuſtodis & ergaſtularij gladio, ab ima corporis parte ad uerticem capitis ſeſe diſſecuit.

Prœtides ſeu filiæ Prœti Argiuorum regis dum Iunoni ſe præferrent, in furias uerſæ, ac poſtmodum mutatæ in uaccas finguntur a poetis. Virg. Prœtides implerunt falſis mugitibus agros. uide Seruium.

Plutarchus in uita Artaxerxis, ſcribit, Charem fuiſſe quẽdam, qui in bello Cyrum uulnerauerit, ſucciſa poplitis uena: quem ait inſania poſtmodum fuiſſe correptum, nimia il-

lati Cyro uulneris arrogantia,

Gallus Vibius uir fuit magnæ eloquentiæ, qui dum inſaniam mentiretur, quod aſſimulabat, ad uerum redegit, Cel. lib. 6. cap. 35.

Celius ſcribit Euagoram, regem Cypriorum, repentino furore correptum fuiſſe.

T. Lucretius poeta phyſicus, ſumpto amatorio poculo in furiam lapſus eſt, qua impellente mortem ſibi conſciuit. Statius, Et docti furor arduus Lucreti. Cel. cap. 26. lib. 9.

Sparſus fuit quiſpiam, quem Seneca ſcribit inter ſcholaſticos inſanum, inter inſanos ſcholaſticum fuiſſe. uide Celium.

Timanthes Cleonæus. uide ſuprà eos, qui ſibi mortem conſciuerunt, pag. 10. Cel. lib. 6. c. 35.

Acco mulier iam decrepita, quum faciem (quam ad ſpeculum explorabat) ſenio deformatam conſpiceret, animi ægritudine in inſaniam lapſa eſt. alij aliter ſentiunt. aiunt enim ipſam conſueſſe alloqui ſuam imaginem in ſpeculo, eiq; ſubridere, comminari, promittere, ſubblãdiri, & quid quid confabulantes ſolent dicere. Idem auctor.

Piſander eò ueſaniæ lapſus eſt, ut timeret, necubi animæ ſuæ occurreret, a qua uiuus eſſe deſtitutus. Cel. cap. 26. lib. 9.

Cambyſes quum Apim (quem Ægyptij pro deo colebãt) uiolaſſet, ulciſcente numine, lapſus eſt in furias. quibus agitatus, uniuerſam propè familiam deleuit. auctor Herodotus in Thalia. poſtremò furore uictus ſe ipſum interfecit.

Aio, filius Arichis ducis Beneuenti, miſſus à patre ad Rhotharem Longobardorum regem, in Italia ueneno potus eſt, cuius uirtute cœpit inſanire. auctor Paulus Diaconus de geſtis Longobardorum.

Harthbenus fuit athleta quiſpiam ex Helſyngia nouem cubitis procerus, quem Saxo gramaticus in tantas furias teſtatur cecidiſſe. ut ſummas clypei partes corroſerit, igneos carbones uentri mandauerit, raptas ore prunas in uiſcerum ima transfuderit, crepitantia flammarum pericula percurrerit, & ad extremum in ſex athletarum ſuorum præcordia furente manu ferrum conuerterit.

Vlyſſes, quum eſſet Græcorum prudentiſſimus, inſaniã tamen ſimulauit, ne ad bellum Troianum proficiſceretur. ut autem perſuaderet ſe eſſe uerè inſanum, ſalem ſeminabat, uariiſq; animalibus aratra iungebat. Aſtum hominis explorauit Palamedes, qui aranti Telemachum filium obiecit. quem ne læderet ipſe Vlyſſes pater, aratrum ſuſpendit, uide Cic. in lib. 3. Offic.

FVRIÆ TRES.

FVrias poetæ Acherontis ex nocte filias uocant. Virg. Dicuntur geminæ peſtes, cognomine diræ, Quas & tartaream nox intempeſta Megæram, Vno eodemq; tulit partu. Propterea Galterius in Alexandreide decenti epitheto eas uocat Noctigenas lib. 10. ubi ait, Hoc ego ſi dea ſum, qua nulla pontentior inter Noctigenas, ſi me ueſtram benè noſtis alumnam. Eadem ratione Mantuanus eas uocat Acherontigenas. Apud inferos dicuntur canes. Luc. -iam uos ego nomine uero Eliciam, Stygiaſq; canes in luce ſuperna deſtituam. Apud mortales uocantur Furiæ, quòd furoris ſtimulos hominum præcordijs inculcent. propterea etiam finguntur iis colubros immittere, quos ad Maniam trahunt. unde Virg -cæruleis unum de crinibus anguem Conijcit, inq; ſinu præcordia ad intima ſubdit, Quo furibunda domum monſtro permiſceat omnem. Dicuntur & Eumenides ſenſu contrario, & per antiphraſim. Eumenis enim beneuolens dicitur. Ouidius, Eumenides tenuere faces de funere raptas. Feruntur & capillorum loco, redimitæ ſerpentibus & colubris. Catullus, Quare facta uirum mulctantes uindice pœna Eumenides, quibus ſanguineo redimita capillo Frons expirantes præportat pectoris iras, Huc huc aduentate, meas audite querelas. Statius lib. 11. -& Anguicomæ ducent uexilla ſorores Mãtuanus in Apol. Exibant de ſede Erebi teterrima monſtra Tiſiphone, furiæque aliæ multo angue comantes, Quippe quibus dominabantur Plutonides umbræ. Appellantur etiam Diræ. Virg. At procul ut Diræ ſtridorem agnouit & alas, Infelix crines ſcindit Iuturna ſolutos. Idem lib. 4. Æn.- ultriceſq; ſedent in limine Diræ. Lactantius lib 6. de Vero cultu, de his in

hunc modum ſcribit: Tres ſunt affectus, qui homines in omnia facinora præcipites agunt. propterea poetæ tres furias eſſe dixerunt, quæ mentes hominum exagitent: Ira ultionem deſiderat; Cupiditas opes; Libido uoluptates.

Furiarum prima eſt Alecto, quum Virg. depingit lib. 7. Æn. Luctificam Alecto dirarum a ſede ſororum, &c. quòd autem ſit Noctis filia, teſtis eſt apud eundem Virgil. Iuno hoc modo loquens: Nunc mihi da proprium uirgo ſata Nocte laborem, &c.

Theſiphone, ſeu Tiſiphone, ſecunda Acherontis filia, hoc modo ab Ouid. deſcribitur. Nec mora Theſiphone madefactam ſanguine ſumit Importuna face, fluidoq; cruore rubentem Induitur palam, tortoq; incingitur angue, Egrediturq; domo. luctus comitatur euntem, Et pauor, & terror, trepidoq; inſania uultu idem lib. 4. Triſt. fecit inde adiectiuum Theſiphonæus, ubi ait, -cupiasq; eradere uitæ Tempora, ſi poſſis, Theſiphonæa tuæ. Hanc filiam eſſe Noctis docet Sylius lib. 2. dicens: Et palmas tendens, hos inquit Noctis alumna, Hos muros impelle manu, populumq; ferocem, &c. Mantuanus lib. 4. Agelar. dicens: Ite, canes adſunt Erebi, crinita colubris Theſiphone, ſpiranſque uenenum ignemq; Megæra, &c.

Megæram, tertiam Acherontis & Noctis filiam, Claudianus de laudibus Stiliconis deſcribit: Improba mox ſurgit triſtis de ſede Megæra, Quam penes inſani fremitus, animique profanus Error, & undantes ſpumis furialibus iræ, &c. Mantuanus lib. 2. de Cala. temporum, Per mediaſurbes colubris crinita Megæra, Sanguineiſque caput uitis intorta, flagello, &c.

STVLTI, ET INSIPIENTES.

COrœbi, filij Mygdonis Phrygij, ſtultitia uulgi fabulis celebrata eſt, qui maris undas numerare conabatur, quum non poſſet ultra quinq; numerare. auctores Euſtathius & Lucianus, apud Eraſ.

Bagas fuit quiſpiam ſtupidæ mentis, & attonitæ. auctor Plutarchus in Collectaneis apud Eraſ. unde ortum adagiū, Vt Bagas conſtitiſti.

Melitides fuit ſtultus, ab Homeri celebratus: qui euerſa iam Troia ueniſſe legitur, auxilium laturus Priamo. Lucianus apud Eraſmum, Melitidem aut Corœbum me putas per deos?

Enthuſiaſmus eſt quidam mentis ſtupor, quo laborauit Mammachutus quiſpiam ſola inſignis fatuitate. unde Mammachuti dicuntur hiantes & ſtupidi. auctor Ariſtophanes apud Cel. lib. 9. cap. 28.

Amphiſtides tantæ fuit ſtultitiæ, ut ignoraret, utro ex parente prognatus eſſet.

Acco uetula eo laborauit delirio, (ſicuti iam diximus) ut ſolita ſit ad ſpeculum cum imagine ſua, perinde ac cum alia muliere confabulari. auctores Cel. & Eraſ. ex aduocatis Græcorum teſtimonis.

Cippius ſimulabat ſe dormire & ſtertere, quò facilius eius uxor mœcharetur quod arguit enim à zelotypia longè fuiſſe alienum. unde natum uidetur adagium Ciceroni in quadam ad Fabium Gallum epiſtola poſitum, Non omnibus dormio. auctor Lucilius apud Beroaldum.

Zenophantus fuit quiſpiam ſtultus, qui quò magis riſum cohibere nitebatur, hoc ridebat profuſius.

Midas Gorgij filius, quum agreſtem Panos dei cantilenā Apollinis carminibus prætuliſſet, indignatus Apollo, aſininas auriculas eidem indidit, quibus poſtea abijt in riſum. uide Ouid. lib. 11.

Pſylli populi, dum Auſtrum uentum plus nimio haberēt inuiſum, ut ſibi & ſuæ terræ noxium, ſumptis armis in eū hoſtilicet profecti ſunt, ceu uiuum aliquem hominem, & non rem incorpoream peterent. Herodotus lib. 4. & Gel. lib. 16. cap. 11.

Inter ſtultos numeratur Claudius princeps, quòd Domitium Neronem adoptauerit, quum Britannicum legitimo toro natum haberet. Sabellicus.

MEDICI, PHARMACOPOLÆ, ET CHIRVRGI.

Apollo, Æſculapij pater, medicinæ uſum primus dicitur attuliſſe, ac propterea meruiſſe deitatem. Ouid.

lib. 1. Met. Inuentum medicina meum eſt, opifexq́ue per orbem Dicor, & herbarum ſubiecta potentia nobis; Idem lib. 1. de Rem.

Æſculapio Apollinis filio pleriq; etiam inuentum medicinæ referunt acceptum: in qua adeò excelluit, ut mortuum Hippolytum fingatur ad uitam reuocaſſe, & Androgeum Minois filium ab Athenienſibus interfectum. Propert. lib. 2.

Et deus extinctum Creſſis Epidaurius herbis,
Reſtituit patrijs Androgeona focis.

Acron Agrigentinus medicus, Athenis Philoſophatus eſt cum Empedocle. fuit antiquior Hippocrate, ſcripſit de medicina librum unum. Suidas apud Volat.

Ariſtogenes Thaſius medicus. floruit temporibus Antigoni Macedoniæ regis, ad quem libros plurimos ſcripſit de medicina. Suidas apud Volat.

Ariſtogenes alter Gnydius Chryſippi philoſophi ſeruus fuit, itidem medicus, qui magnam adeptus eſt famam ex curatione Antigioni Gonatæ cognomento.

Aſclepiades Pruſienſis, Cn. Pompei familiaris, rationem primus reperit, qua uinum ægris mederetur, relato è funere homine & conſeruato. dicebat ſalutē cōſtare cibi potusq́; abſtinētia, præterea geſtatione, ambulatione, & fricatione. ſcripſit ad Mithridatem uolumina, auctore Plinio. mortuus eſt ſcalarum lapſu in extrema ſenectute. Idem blandimenta & lenocinia cōmentus eſt ad ægrotorum gratiam & iucunditatem, ſiquidem & balneorum conſuetudinē fecit, primusq́; lectulos excogitauit ſuſpenſiles, quorum molli iactatione irritaretur & obreperet ſomnus. auctor Plin. lib. 7. cap. 37. & cap. 3. lib. 26.

Acceſias fuit imperitus medicus, qui dum cuidam podagrico mederi uellet, morbum & dolorem auxit. unde natum adagium, Aceſias medicatus eſt, ubi res in deterius uergit. Eraſm. in Chil.

Arabs Apollinis fuit filius & Babylonis, quem Plin. lib 7. medicæ artis apud Ægyptios repertorem dicit.

Antonius Muſa medicus fuit Auguſti, de quo Horatius meminit lib. 1. Epiſt. dicens: Nam mihi Baias Muſa ſuperuacuas Antonius.

Caſſius Hemma apud eundem Pliniũ teſtis eſt Archagathum Lyſaniæ filium Peloponnenſem, primum è medicis uenisſe Romam, L. Æmilio, & M. Liuio conſulibus. eiq; ius Quiritum datum, & tabernam in compito Acilio emptam, ob id publicè uulnerarium fuiſſe eum tradunt uocatum, mireq; gratum aduentum eius ab initio: mox a ſæuitia ſecandi urendiq; nomen carnificis meruiſſe. Plin. cap. 7. lib. 25. & cap. 3. lib. 30.

Amythaon, Melampodis pater, inter claros medicos olim habitus eſt.

Apollodori duo fuerunt, Scyllæus, & Tarentinus, ambo medici. de quibus Plin. lib. 20. cap. 4. loquitur.

Artemon fuit medicus, qui calua hominis interfecti, igneque cremati propinauit aquam è fonte noctu aduerſus comitialem morbum. Plin. cap. 1. lib. 28.

Attalus medicus apud Plin. lib. 28. cap. 2. affirmat, ſcorpione uiſo, ſi quis dicat, Duo; cohiberi nec uibrari ictus

Alcon, ſeu Alcontius, medicus fuit uulnerum, centum ſeſtertijs a Claudio condemnatus, & exul miſſus in Galliam, demum reſtitutus. neſcio an is ſit, de quo loquitur Martial. lib. 6. Oſtendit digitum ſed impudicum Alconi, Daſioq; Symmachoq;. Auſonius de alio Alcome itidẽ medico loquitur, qui Diodorum aruſpicem uaniloquum fecit.

Agron medicus fuit, qui peſtilentia Athenas paſſim occupante, affectorum pleriſq; opem intu lit ſalutarem, accenſis in proximo ignibus: Celius cap. 22. lib. 13.

Baſilius Ancyranus profeſſione fuit medicus, floruitq; imperante Conſtantino. apud Volat.

herbarum natura inuentor

Chiron, Saturni filius ex Phillyra, herbarum naturas primus inueniſſe, Achillemq; & Æſculapium docuiſſe fertur: Phœnici Amyntoris filio oculis capto uiſum reſtituit. Propert. lib. 2. Tarda Phyloctetæ ſanauit crura Machaon, Phœnicis Chiron lumina Phillyrides. Virg. lib. 3. Georg. Quæſitæq; nocẽt artes, ceſſere magiſtri Phillyrides Chirõ, Amythaoniusq; Melampus. Ab eo nomen ſumpſit herba, quæ Centaurea dicitur. Plin cap. 6 lib. 25.

Cornelius Celſus libros de medicina ſcripſit oratorio more. floruit paulò ante Fabium Quinctilianum.

Critobolus medicus fuit, cui ſingularem peperit laudem ſagitta ex oculo Philippi Macedonis, citra oris deformitatem, euulſa. de quo abunde Curtius meminit lib. 8. de geſtis Alexandri. Plinius lib. 7. cap. 37.

Cleophantus auctore Plinio medicus fuit, qui uini rationem illuſtrauit. hic apud Plinium ait ſemen paſtinacæ erraticæ dyſentericis prodeſſe.

Idem auctor ſcribit Chryſippum, Eraſiſtrati præceptorē, medicum fuiſſe, qui Hippocratis, Æſculapij, & Prodici medicorum placita ingenti garrulitate mutauerit.

Crinas Maſſilienſis fuit medicus, qui ad ſiderum motus ex Ephemeride mathematica cibos dabat, horasq; obſeruabat. Plin. ſcribit hunc centum ſeſtertia reliquiſſe, muris patriæ non minore ſumma extructis.

Charmis ex eadem Maſſilia fuit medicus, qui priores medicos & balnea damnauit, frigidaq; hybernis argoribus lauari perſuaſit. merſit ægros in lacus, adeò ut Plin. dicat, ſe uidiſſe capulares ſenes uſque in oſtentationem rigentes,

Caſtor medicus docuit Pipertim herbam (quam alij Siliquaſtrum uocant) bibi contra morbos comitiales. auctor Plin. lib. 20. Idem ſcripſit ſuccum radicis ferularum, oculorum claritati multum conferre.

Cherias Athenienſis fuit medicus, qui apud Plinium teſtis eſt, radicem cardui ex aqua decocta potatoribus ſitim facere, ſtomachum corroborare, & uuluis aliquid conferre, ut mares gignantur.

Chryſermus fuit medicus, qui Bulbi radice in uino decocta Parotidas curabat.

Cleempum Plin. ſcribit fuiſſe medicum, cui Pythagoræ librum de magicis herbis nonnulli aſcripſerunt.

Democides medicus Polycratem, Samiorum tyrannum, curauit talentis duobus, ſcripſitq; librum de medicina. Herodotus in Thalia ſcribit Democidem Taliphontis Crotonienſium principis medicum fuiſſe, atque duobus aurearum compedum paribus a Dario donatum.

Dexippus Cous, Hippocratis fuit diſcipulus, qui ſcripſit librum unum de medicina,

Diocles Caryſtius floruit temporibus Darij Hiſtaſpis. re-

iquit commentarios. Plin. in multis locis.

Democrates Seruilius citatur a Plin. lib. 25. primusq; medentiũ herbam dicitur inueniſſe, quã appellauit Hyberidã.

Idem lib. 24. ait Democritum fuiſſe medicum, qui in ualetudine Conſidiæ, M. Seruilij conſularis filiæ, omnem curationem auſteram recuſantis, diu efficaciter uſus ſit lacte caprarum.

Daſius medici nomen eſt, cuius meminit Martialis lib. 6. dicens, Oſtendunt digitum, ſed impudicum Alconi, Daſioque, Symmachoque, &c.

Epicarmus Cous fuit auditor Pythagoræ. ſcripſit de rerum natura ac medicina commentarios, quos adhuc extare in bibliotheca Vaticana, ſcribit Volater.

Eraſiſtratus medicus fuit, qui primus cognouit morbum Antiochi ob amorem Stratonices nouercæ. Plin. ſcribit hũc fuiſſe diſcipulum Chryſippi, ex Ariſtotelis filia genitum. cui, Antiocho rege ſanato, centum talenta donauerit filius eius Ptolemæus. hunc citat Gellius lib. 16.

Euphorbus medicus, Euphorbiæ herbæ nomẽ impoſuit. auctore Plinio lib. 25.

Eribotes Teleontis fuit filius, medicinæ peritiſſimus, ut qui Oilei uulnu a Stymphalidibus illatum ſanauerit. teſtis Orpheus apud Ægidium Maſerium in Argonauticis.

Galenus medicus è Pergamo ciuitate Aſiaticæ, floruit Traiani temporibus. hunc Auicenna, cæterique omnes medicorum principem fatentur. ſcripſit de medicina libros cõplures, & in opera Hippocr. Celius lib. 16. cap. 19.

Galucias medicus fuit in cognoſcenda cadauerum natura diligentiſſimus. Plinius & Celius cap. 29 lib. 16.

Hippocrates Cous Democratis fuit auditor, uixit in ſumma familiaritate apud Perdicam Macedonum regem, ſuſcepit filios Theſſalum & Draconem. hunc Artaxerxes magna mercede ſummisq; honoribus in familiam ſuam inuitauit, auctore Valerio. familiaris fuit Democrito, quem ut inſania curaret, plerunq; ad eum ſcripſit. amauit Græciam, ex qua nunquã egreſſus eſt. mortuus eſt Lariſſæ, natus anno, C I V.

Hermogenes fuit medicus, qui Hadriano imperat. ſe interficere uolenti, circum ſcripſit locum ſub mamilla. quo

letaliter percuſſo, celerius expiraret. auctor Dion Caſſius.

Iulianus fuit quiſpiam pharmacopula, herbariæ artis peritiſſimus, quem Volaterranus ætate ſua floruiſſe ſcribit.

Lucas Antiochenſis medicus fuit, Pauli, apoſtoli ſectator. a quo edoctus, ſcrpſit Euangelium, & Acta apoſtolorum. exceſſit natus annos LXXXIV.

Lycus Neapolitanns Atriplicem (nomen eſt herbæ) contra cantharidas bibendum cenſet, apud Plin. cap. 20. lib. 20.

Menecrates Syracuſanus medicus, nullam ab his mercedem accipiebat, quibus medebatur: curabat in primis morbum ſacrum hac lege, ut liberati ſe eſſe ipſius ſeruos faterentur, eumque Iouem appellarent. feruntq; in id tumoris fuiſſe euectum, ut quandoque ad Ageſilaum Spartæ regem hoc modo ſcriberet: Menecrates Iupiter Ageſilao regi ſalutem. ſubridens Ageſilaus reſpondit: Ageſilaus Menecrati ſanitatem. Plurachus in Apoph. & Celius cap. 38. lib. 6.

Martion Mitilenæus de ſimplicibus effectibus ſcripſit: item apud Plinium rumpi ſcolopendras marinas ſputo, rubetas item, aliasque ranas ſcribit.

Mycon apud eundem teſtis eſt aduerſus ſerpentes nihil eſſe efficacius hippomarathro.

Machaon Æſculapij filius, & frater Podalyrij, medicus fuit clariſſimus. Baptiſta Pius lib. 4. Eleg. Cura Machaonia maior & iſta manu eſt. Hic Philoctetem, Pæantis filiũ, Herculis ſagitta Hydræ ueneno tincta, uulneratum ſanauit. Propertius lib. 2. Tarda Philoctetæ ſanauit crura Machaon.

Melampus, Amythaonis filius, filias Prœti Argiuorum regis ab inſania purgauit. de hoc Virg. lib. 3. Georg. -ceſſere magiſtri, Phylliride Chyron, Amythaoniusq; Melampus. Meminit & Herodotus in Euterpe, & Plin. 25.

Meges fuit chirurgus quiſpiam, quem Volat. citat. in Philologia.

Nicias Pyrrhi medicus fuit, qui ad Fabricium ueniens promiſit ſe domino mortem illaturum. quod flagitium auerſatus Fabricius, Pyrrhum, quamuis inimicum, literis monuit, ut a Nicia caueret. uide lib. 3. offic. Ciceronis. Gellius lib. 3. cap. 8. uidetur hoc aſcribere Timochari. apud Cellium ibidem Quadrigarius Niciæ. Vter uter fuerit, pa-

rum refert de nomine, Claudianus lib. 3. in Ruſinum.

Nicomachus Stagyrites Machaonis fuit filius, & Æſculapij nepos ſcripſit de medicina libros ſex. fuerunt eius nominis duo alij, pater & filius ambo medici. quorum filius ſcripſit commentarios in Phyſicā patris, & octo libros Ethicorum ad Eudemum. auctor Volater.

Nicerotes unguentarius fuit Syrius, a cuius nomine Martialis unguenta uocat Niceroꝛiana, lib. 6. dicens: Quòd ſemper Caſia, Cinamoque, Et nido niger alitis ſuperbæ, Fragras pumbea Niceroriana. Idem lib. 10.

Oribaſius Sardianus, Iuliani principis familiaris, ſcripſit libros medicinæ quinquagintatres ad ipſum Iulianum. Suidas apud Volat.

Ocularius medicus fuit in Ægypto præſtantiſſimus, qui floruit ſub Amaſi rege. auctor Herodotus in Thalia.

Philippus medicus fuit Alexandri, eiq; ſumma familiaritate & amicitia iunctus, nam quū Parmenio litteras ad Alexandrum dediſſet, quibus eum monebat, ut ab inſidijs Philippi, uelut ab hoſte Dario corrupti, ſibi in ægritudine caueret: Alexander exploratum habens medici fidem, poculum ab ipſo Philippo datum hauſit, demum litteras Parmenionis eidem legendas conceſſit.

Pæon uir medicæ artis peritiſſimus, a cuius nomen Pæonia herba nomen ſumpſit. Architrenius lib. 2. Pæonijs animo medicina potentior herbis.

Plin. ait lib. 20. Petrichium fuiſſe medicum, qui Ophiaca ſcripſerit.

Eodem auctore Prodicus fuit medicus, Æſculapij diſcipulus, Selymbriæ natus, qui medicinam inſtituit, quam Iatra lepticen uocant.

Philiſtion Locrenſis fuit medicus, quem Gellius lib. 17. cap. 11. citat.

Philon medicus fuit nobilis: qui quum medicamenta quędam ad medendi uſum exquiſitiſſima concinnaret, & regias quaſdam Alexipharmacas poteſtates, eas Deorum manus appellabat, uelut diuinas ſalutares. Celius lib. 16. cap. 10.

Podalyrius filius fuit Æſculapij, & frater Machaonis, medicæ artis peritiſſimus, qui cum Græcis ad Troiam profectus

fectus dicitur, Baptiſta Pius lib. 4. Eleg. Depoſito non præſtat opem Podalyrius ægro.

Sinalus fuit medicus quiſpiam, de quo Sylius Italicus lib. 5 ſic inquit: ipſe olim antiquo primum Garamanticus Ammon Scire pater dederat Sinalo morſusq; ferarum Tolaramque graues iſtus ſedare medendo.

Themiſon medicus fuit magni nominis, Aſclepiaduis diſcipulus, auctore Plinio, quem plerique in locis citat Plinius ipſe. Iuuenalis. Quot Themiſon ægros autumno occiderit uno. Baptiſta Pius lib. 4. Eleg. Omnibus hoc anno morbis, noxa q; carebis, Contemnesq; piam ſic Themiſonis opem. Fuit eius nominis alter, quem Martialis ſcribit conſuetudinem ueneris habuiſſe cum ſorore, ubi lib. 12. ait;

Quare non habeat Fabullæ quæris uxorem
Themiſon, habet ſororem.

Theombrotus fuit medicus, quem Ptolemæus rex Megalenſibus ſacris donauit centum talentis, ſeruato Antiocho rege. auctor Plinius lib. 7. cap. 37.

Theſſalus, eodem auctore, medicus fuit Neronis temporibus, qui cunctam aiorum placita tranſiliuit, & rabie quadam in omnes æui medicos perorauit.

Vectius Valens, adulterio Meſſalinæ Claudij Cæſaris nobilitatus, pariterq; eloqueneiæ affectator, ſuo tempore nouam medicorum inſtituit ſectam.

Sunt & plerique alij, quorum nomina & placita quandoque aduocantur a Plinio lib. 29. cap. 1. ut Ariſtogiton, Athamas, Callimachus, Cleopolemus, Damion, Diuces, Diodorus, Petronius. Dorotheus, Dioniſius, Salluſtius, Heſius, Iceſius, Herophilus, Icethidas, Iollas, Lais, Leneus, Metrodorus Nymphodorus, Opion, Praxagoras, Pliſtonicer, Seſtius, Simus, Soſimenes, Sotacus, Q. Stertinius. quorum nuda nomina ad nos peruenerunt.

Porrò multiplex eſt medicina: Pharmaceutice, quæ medicamentis curat. Empyrice, quæ ſolum experimentis conſtat. Iatraleptice, quæ unguentis. Clinice, quæ uictu & uenenis corporibus medetur.

ELaterium Plinius ait eſſe medicamentum,quod fit ex cucumere ſylueſtri, ſucco expreſſo è ſemine.

Crocinum, ſpecies eſt unguenti, quod efficitur Croci cõmiſtione. Propertius, Sit menſæ ratio, uoxq; inter pocula currat, Et Crocino nares murrheus ungat Onix. Alio nomine Crocomegma dicitur. fiebat autem ex croco trito, & uino dulci. hoc Romani non ſolum corpora delibuebant, ſed & ſpargebant pulpita. unde idem Propertius, Pulpita ſolennes non oluere crocos. Crocinum,auctore Plinio, in ſola Cilicia diu maximè fuit laudatum, mox Rhodi.

Epilima unguentum eſt uiliſſimum, quo paſſim utebantur ueteres.

Molobathrum unguentum eſt odoris fragrãtiſſimi, quod afferebatur ex Aſſyria. eo Romani ſuos capillos ungebant in delicijs, ut uidetur innuere. Hor. lib.3. Car. Od.7. Malobathrus a Sidonio uocatur, qui hoc unguẽto delibutus eſt. Malobathrum,teſte Plinio,urinam cit. oculornm epiphoris uino expreſſum utilitiſſimè imponitur. item frontibus, dormire uolentibus.

Mendeſium eſt unguentum, quod fiebat in Mendeſo Ægypti urbe.

Mithridaticum, ſeu Mithridatios uocatur antidotum, quo Mithridates rex Ponti aduerſus inſidias uenenorum cõſueuerat ſe tutari. eius compoſitio fit è duabus nucibus ſiccis, item ficis totidem, & rutæ folijs uiginti ſimul tritis, addito ſalis grano. quod qui ieiunus ſumet, eum ueneno ſecurum fore toto die promittit Plinius lib.23. cap.8. Antidoti nomen adhuc noſtra manet ætate.

Nardinũ dicitur unguentũ, quod fit ex Nardo,quod alio nomine uocatur Foliatum. eſt autẽ nardus ſeu nardũ frutex odoris optimi. Tibulus Iullius puro diſtillent tempora nardo. Frequens eſt in Perſide. unde ab Horatio in Epodo uocatur Achæmenium, ubi ait: Nunc & Achæmenio Perfundi nardo iuuat. Indicunt Plin.lib. 12. uocat. Inuenta, inquit, nuper in Thracia herba eſt, cuius folia nihil ab Indica eſt nardo diſtant, Puntanus Arabum uocat, Hieronymus

Balbus Aſſyrium. Lucretius lib. 2. Et nardi florem nectar qui naribus halat. Alias foliatum & ſpicatum dicitur. conſtat omphacio, iunco, balano, coſto, nardo, amomo, myrrha, balſamo.

Narciſſinum uocatur unguentum, quod componitur ex Narciſſo flore delicatiſſimo. conſtat generibus odorum. ſed iam componi deſiit. auctore Plin. lib. 13.

Nicerotianum uocatur unguentum odoratiſſimum, cuius auctor fuit Nicerotes phalmacopola. Martial. lib. 6. Laudas pinguia Nicerotiana: Idem lib. 10.

Odontoſtimma unguentum eſt, quo confricantur dentes, ut albeſcant, & exuant rubiginem.

Oenanthinum unguentum eſt, quod fit ex Oenanthe, id eſt labruſcæ flore. laudabile fuit in Cypro, deinde in Egypto præpoſitum. Plin. lib. 13. cap. 1.

Panatheniacum fuit unguentum Athenienſibus peculiare, a quibus nomen ſumpſit. Plin. lib. 13. Panatheniacum ſuum Athenæ perſeueranter obtinuerunt.

Amaracinum Amaraco flore odoratiſſimo conficitur. unde adagium natum, Nihil cum amaracino ſui. Lucr. - poſtesque ſuperbos Iungit amaracino & foribus miſer oſcula figit. Idem lib. 2. Porrò Sampſucinum aliter uocatur, quoniam Sampſucus eadem eſt herba, quæ & Amaracus: de qua Virg. lib. 1. Æne. - ubi mollis Amaracus illum Floribus, & dulci aſpirans complectitur umbra Amaracu fuit puer regius unguentarius. qui caſu lapſus dum ferret unguenta, maiorem ex confuſione odorum creauit odorem, inquit Seruius, unde optima unguenta dicuntur Amaracina laudabile fuit hoc unguentum in Co inſula. poſtea eodem loco prælatum eſt Melinum. optimum eſt & Mitylenis & in Cypro ubi plurima eſt ſampſucus. Plin lib. 13. cap. 1.

Metopium fuit unguentum, cuius præcipuam laudem meruit Ægyptus, mox abſtulit Phœnicia.

Pardalium laudabile in Tarſo, cuius compoſitio & miſtura obliterata eſt. dicitur autem a Pardali animali, cuius odorem reddit.

Balanus herba eſt unguentaria, cuius ſucco unguentum componitur Balaninum, quòd expeditiſſimum olim fuiſſe

ſcribit Pl in. Reſinaq; ſolitum miſceri. Balanatus, à Perſio dicitur oleo delibutus, ubi ait: Tum cum maxillis Balanatũ Gauſape pectis. Myrobalanũ uocat Martialis ubi ait, Quod nec Virgilius nec carmine dixit Homerus, Hoc ex ungnento conſtat & ex Balano. Glans autem, qua conficitur, præcipuæ bonitatis eſt in Troglodytis, Thebaide, & Arabia.

Melinum unguentum fit è malis cotoneis, & ſtrutheis ad miſtis omphacino, ciprino, ſeſamino, balſamo, iunco, caſia, ambrotano. Plin. lib. 13. cap. 1.

Suſinum conſtat ex lilijs, balano, calamo, cinnamomo, croco, myrrha: & eſt omnium tenuiſſimum. Ibidem.

Cyprinum, unguentum ex Cypro, fiebat omphacio, cardamomo, calamo, aſpalatho, abrotano. fuit optimum in Sidone: mox in Ægypto. Ibidem.

Telinum fit ex oleo recenti, cypero, calamo, meliloto, fœnogræco, melle, melino, maro, amaraco. fuit ætate Menandri poetæ celeberrimum. Ibidem.

Megalium ſucceſſit ex oleo balanino, balſamo, calamo, iunco, xylobalſamo, caſia, reſina. Ibidem.

Cinnamomum unguentorum omnium eſt craſſiſſimum, uocatur ab eiuſdem nominis frutice, qui in Æthiopia, Sabæis, & auſtrali India frequens eſt, huic unguento adijciun tur balanium oleum, xylobalſamum, calamus, iuncus, balſami ſemina, myrrha, mel odoratum. Ibidem.

Cinnamum eadem eſt arbuſcula, quæ & Cinnamomum, qua etiam conficitur unguentum eiuſdem nominis. hoc uidentur habuiſſe Thraces. Claud. de Nu. Honorij & Mariæ Cinnama uocat Pangæa, a Pangeo Thraciæ monte. A cinnamo fit adiectiuum cinnameus, quo uſus eſt Baptiſta Pius: Cinnameos nimium lacerate pharetiger artus

Myrrha per ſe unguentum facit ſine oleo, ſtacte duntaxat, id eſt, diſtillatione. nam ſtacto uerbum, Græcum, id eſt, diſtillo. unde cataſtagmos a Græcis dicitur, quem nos diſtillationem dicimus. & Lucr. lib. 2. myrrham appellat ſtactam, id eſt, diſtillatitiam, ubi ait: – ſicut amaracini blan dum ſtactæque liquorem. Eſt autem myrrha genus arboris odoriferæ, de qua ſuccus emanat fragrantiſſimus. Ouid. lib. 10 & lib. 1. Faſt. Hac abundant Arabia; Achaia, Oron

tes, Aſſyria. propterea Virg. myrrham uocat Arabam: Achaiam, Columella: Orontidem, Sidonius: Oronteam, Bapt. Pius. A myrrha fit adiectiuum myrrheus. Horatius lib.4. Car.

Balſamum arbuſcula eſt ſoli Iudææ conceſſa, frequens in collibus ut uinea ſuſtinet ſe ſine adminiculis. trimaiam fructifera eſt. proceritatem habet duorum cubitorum. eius lignum uocatur Xylobalſamum: ſuccus, qui habetur unguenti loco, Opobalſamum, lac coagulans, & in ueſte nullas faciens maculas. Carpobalſamum uocatur eius arboris fructus. Hoc unguentum uiris conuenire ſcribit Martialis, quum Aſſyria unguenta magis deceant mulieres. ſic autem ait: Balſama me capiunt, hæc ſunt unguenta uirorum, Delicias Nini uos redolete nurus. A balſamo fit adiectiuum balſameus, quo uſus eſt Sidonius.

Amomum etiam arbuſcula eſt uenenoſo frutice, palmi altitudine, cuius quoque ſuccus inter magni precij unguenta numeratur. frequens eſt in Aſſyria, unde Virg. - Aſſyriũ uulgò naſcetur Amomum. Syliu. lib. 11. Nec crimen Aſſyrio perfundere pugnet Amomo. Habet & Armenia. Mantuanus in Catharina - circunfluus aer Fragrat, & Armenio carcer luſtratur Amomo.

Pſilothrum unguentum erat ad depilandum corpus, fiebatq; ex uarijs rebus; modò ex thini ſanguine, felle & iecore; modò ex ſanguiſugis coctis in uaſe fictili, & aceto illitis, prius tamen euellebantur pilli, auctore Plinio: pòſt adhibebatur Pſilothrũ, ne renaſcerentur, ac repullularent. Martialis ad Gargilianum, Pſilothro faciemque lauas, & Dropace caluam: Nunquid tonſorem Gargiliane times:

Thalaſſomeli unguentum, quod fit æquis portionibus maris, mellis, imbris, fictiliq; uaſe & depicato conditur. Plin. lib. 31. cap.6.

Dropax unguentum depilatorium, ſeu euellendis pilis idoneum. Martialis lib. 3. Pſilothro faciemq; lauas, & Dropace caluam.

Cæroma erat unguentum, ex oleo & cœno, quo utebantur iuuenes ad robur lacertorum. hinc Cœromatici eo delibuti uocantur. Mart lib. 4. Seu lentum Cæroma teris, te-

pidumq; Trigona. Idem lib. 7. Vara nec iniecto Cæromate brachia tendis.

Panchreſtum genus eſt medicamenti. de quo Cicero actione quarta in Verrem, Quum, inquit, omnes eius comites iſte ſibi ſuo, ille Panchreſto medicamento amicos redemiſſet.

Collyrium dicitur oculorum medicamentum. Horatius, Hic oculis ego nigra meis Collyria lippus Illinere.

Apyron uocatur unguentum ex auro. auctor Plin lib. 21.

Atharis medicamentum eſt utiliſſimum infantium, quod fit Olyra herba decocta. Idem lib. 22.

Botryon erat medicamentum compoſitum ex cinere excrementorum, quo Æſchynes Athenienſis anginis medebatur & tonſillis, auctor Plin. lib. 28.

Irium Plinius unguentum fuiſſe ſcribit, quod diu Corinthi placuerit, poſtea Cyzici.

Idem lib 12. ait medicamentum eſſe, quod a Græcis Euhemon dicitur ſingulari effectu contrahendis uulnerum cicatricibus.

Oporice medicamentum eſt, quod fit ad dyſentericos, ſtomachiq; uitia in congio miſti albi, lento uapore, decoctis malis cotoneis quinque cum ſuis ſeminibus, punicis cum totidem, & ſorborum ſextario. auctor Plin. lib. 24.

Stomachice medicamentum eſt utiliſſimum oris uitijs, narium, aurium, oculorum caligini, pterygijs, & genitalibus. Plin. lib. 33.

Diapaſmata dicuntur unguenta ex ſiccis odoribus. Martialis lib. 1.

Quid quòd olet grauius miſtum Diapaſmate uirus?

Magmata uerò dicuntur fæces unguentorum, ut ſcoria ferri, amurca olei.

Regale unguentum uocat Plin. lib. 13. cap. 2. quo Parthorum reges utebantur. fiebat autem myrobalano, coſto, amomo, cinnamomo, comaco, nardi ſpica, maro, myrrha, caſia, ſtyrace, ladano, opobalſamo, calamo, iunco, Syrico, œnante, malobathro, ſericato, cypro, aſpalathro, panace, croco, cyprio, amaraco, collato melle, uino.

POrrò unguenta quandoque fiunt ex floribus, ut roſaceum, leucoium, ſuſinum; aut ex folijs, ut myrrhinũ, oenathinum; aut ex radicibus, ut nardinum, amaricinum. Vnguentis ueteres multis modis uſi ſunt: ad ſalubritatem, ut natantes, & lauantes: ad neceſſitatem, ut certantes cæromate ungebantur: ad luxuriam, ut delicati cauſſa Veneris & menſarum. Græci miſtum unguento uinum bibere non erubeſcebant, quod dicebatur Myrites. Bathilli populi unguentis madent. huius luxuriæ inuentum Perſis refertur acceptum. unde Horatius, Perſicos odi puer apparatus. Eius rei fidem facit ſcrinium unguentorum laudatiſſimorum, quod expugnatis Darij caſtris reperit Alexander. Cyprij quoque, Cyziceni, & Corinthij eadem mollitie effeminati ſunt. Conſtat uſum unguentorum, aliarumq́; rerum ad delicias repertarum uſque ad Iulij Cæſaris tempora Belgis fuiſſe ignotum: cùm imperator ipſe Belgas fortiſſimos dicat, quòd ad eos non commeent mercatores, qui quæ ad effœminandos animos pertinent, illuc comportent. inuaſit hic luxus totam paulatim Italiam, adeò ut M. Otho Neroni monſtrauerit ueſtigia pedum unguentis tingi, hisq́; balnearum parietes quandoque aſperſi ſunt. Caium quoq; principem ferunt unguento ſolitum lauari anno poſt urbem cõditam DLXV. P. Licinius Craſſus & Iulius Cæſar cenſores edixerunt, ne quis uenderet unguenta exotica. L. Plocius, Procij bis conſulis frater, proſcriptus a Triumuiris in Salernitana latebra unguenti odore proditus eſt. In confeſſo eſt, Heliogabalum imperatorem triclinia, quandoque lectos, & porticus, omni florum genere ſtrauiſſe, ut lilijs, uiolis, hyacinthis, & narciſſis, ac per eos ambulaſſe, ſeq́; unguentis omnium fragrantiſſimis nudum ſępenumero perunxiſſe: quem ſecuti imperatores, prope nullam mollitiem ſibi non permiſerunt, nullum uoluptatis poculum reliquerunt inguſtatum. quod ego in Romanis principibus, quamuis damnem plurimum, non tamen admodum miror, quum etiam apud eos abiectiſſimi homunculi, idem ſibi indulſerint.

REperit & portentoſa hominum luxuries in oleo uoluptatem, quo pleriq; ad nitorem cutis, alij ad confirmandas corporis uires ſe perunxerunt. fuit auté multiplex: Amygdalinum, quod ex amaris nucibus arefactis, & in offam contuſis, aſperſum aqua, & iterum tuſis exprimebatur. mollit corpora, cutem erugat, nitorem commendat, uaros cum melle tollit facie, prodeſt auribus cum roſaceo & melle, & punici mali germine decoctum: auctor Plin. uide alias uirtutes apud eundem lib. 23. cap. 4. Oenanthinum fiebat ex oenanthe herba. Citinum bibebatur ad purgationes uentris cum pari caldæ menſura. Laurinum utilius eſt, quo recentius & uiridius colore: illinitur paralyticis, ſpaticis, iſchidiacis & pleriſque alijs morbis. Cupreſſinum à cupreſſo arbore, ut Myrteum a myrto, Citreum à citro. Balaninum ex balano glande, de qua iam diximus; repurgat uaros, furunculos, lentigines, gingiuas. Omphacium prodeſt gingiuis: ſi contineatur in ore, colorem dentium cuſtodit magis, quàm aliud, & ſudores cohibet. Narciſſinum dicitur a narciſſo flore. Raphaninum a raphano: phthiriaſes tollit, ſcabrices cutis in facie emundat. Seſaminum aurium dolores ſanat, & ulcera, quæ ſerpunt. Balſaminum contra omnes ſerpentes eſt efficax. Lilinum renibus utiſſimum eſt ſudoribusq; euocandis. Seleucium neruis utile eſt. Picenum prodeſt ad quadrupedum ſcabiem. hæc omnia & multò plura his docet Plinius.

POTIONES DIVERSÆ.

AMyſtis erat quædam potio apud Thraces, quæ clauſis oculis bibebatur. Horatius lib. 1. Car. Nec multi Damalis meri Baſſum Threicia uincat Amyſtide.

Oxyhalme erat potio, quæ fiebat ex ſale & aceto recenti aduerſus ſerpentes.

Oxyſecaron potio ex ſaccaro & aceto. ſaccarum autem eſt mel in arundinibus collectum, gummi inſtar candidum, ac fragile.

Promulſis potio ex mulſo condita. Cicero, Non eum, quem tu es ſolitus promulſide conficere. hinc promulſida-

ria uaſa, quibus malſum continetur.

Piracium fiebat ex Piris & loco uini ſumebatur. Hieronymus contra Iouinianum, Timotheo dolenti ſtomachum uinum ſuadet bibere, non Piracium.

Bua, infantulorum potio, a ſono fictum uocabulum. Cato, Quum cibum ac potionem Papas & Buas uocent, & matrem mammam, & patrem tatam.

Ex frugibus, inquit Plinius lib. 22. fiunt potus ſimiles Zithon in Ægypto, Celia & Cærea in Hiſpania, Ceruiſia & plura genera in Gallia: quorũ omniũ ſpuma cutem fœminarum in facie nutrit. Idem lib. 14. Ægyptius, inquit, è fruge ſibi potus ſimiles excogitauit, nullaque in parte mundi ceſſat ebrietas. Bibitur Ceruiſia mera, non diluta inebriat inſtar uini.

Ptyſana eſt itidem potio à Græcis inuenta, quæ ex hordeo fieri ſolet. Martialis lib. 12. Frumentum, milium, ptyſanamque, fabamq; ſolebas Vendere.

Sabaia eſt potus in Illyrico paupertinus, ex hordeo & frumento in liquorem conuerſus. auctor Ammianus Marc. l. 26.

DENOMINATIONES A VARIIS artium profeſſionibus, ordine litterarum.

ABietarij dicuntur fabri lignarij, ab abiete arbore, Abiegnæ trabes, abiete factæ.

Acupictores uocantur phrygiones, qui aurum & colores ueſtibus intertexunt.

Actuarii ſiue ab Actis dicuntur notarii, qui ueloci ſtyloacta, actiones que deſcribunt.

Acupedarii optimi curſores, a pedum acumine.

Alutarii ſutores coriarii, ab aluta, id eſt, pelle, quæ a luteo colore dicitur.

Amphorarii pincernæ, ſeu pocillatores, ab amphora uaſe uinario.

Apiarii, qui curant apes. aliter uocantur mellatores.

Argentarii dicuntur campſores, ſeu nũmularii. Budæus, Argentarii Romæ tabernas in foro publico conductas habebant. aliter uocantur menſarii, menſularii, trapeſitæ, collybiſtæ, monetarii.

Aſinarij, qui aſinos paſcunt. hoc uocabulo utitur Cato de Re ruſtica.

Agaſones equorum ductores. Horatius, Si patinam pede lapſus frangat agaſo.

Auiarij, qui auium curam gerunt. Colum. Sic tamen ut illuſtria ſint loca, quæ commodius habitet Auiarius.

Aurarij, qui aliquid inaurant.

Aurifices dicuntur aurarij. Aurificina, aurificis taberna.

Architectus, primarius faber.

Atrienſes cuſtodes atriorum, ſeu ueſtibularij.

Argyrognomones minutuli nummularij, quaſi pecuniæ ſpectatores.

Arcarij arcarum fabri. auctor Cel. appellantur & Scriniolarij. apud auctores paſſim obuium.

Aquarii, qui aquam circunferunt uenalem. Idē auctor.

Aurigæ currum & uehiculorum ductores.

Aucupes, qui aues capiunt.

Arcularij arcularum & ſcriniorum fabri.

Aliptes corporum unctor. idem ferè ſignificant ueſpillo, ſandapilarius, libitinarius. Iuuenal. Satyra 3.

Bractearij, qui bractea faciunt, quiq; aurum malleis tu ſum, & ad quamuis tenuitatem ductile rebus inaurandis reducunt, Budæus.

Bubulci, & bubſequæ, boum cuſtodes.

Balneatores balneorum miniſtratores. unde & apud Eraſmum eſt adagium, Aſinus balneatoris.

Cellarii, qui aſſeruando penu præſunt.

Copiarii, qui legatis foras profecturis pecuniam ſuppeditant neceſſariam.

Coronarii, qui coronas conficiunt. Plin. lib. 21. Coronarii quidem & ſpinæ flore utuntur.

Celeuſtes, qui remiges hortatur: quaſi nauigationis moderator. & Celeuma nautica clamor dicitur. Budæus.

Conchyliarii, qui conchylia in mari conquirunt.

Codonophori, id eſt, atrati ante ambulones, & ferales, præcones tintinabula geſtantes, Budæus.

Collybiſtæ dicuntur nummularij. nam collybus dicitur ummus.

Chirurgi, medici uulnerarij.

Cinclidarij. quibus atrij & ueſtibuli committitur cuſtodia. Cinclidas enim Græci appellant ualuas duplices, aut furamen, quo immittitur clauis.

Ceroplaſtæ, cerearum imaginum artifices.

Ciniflones, qui modum docent criſpandorum capillorum calamiſtris.

Coſmeta dicuntur unguentarij, a Coſmo medico, ut opinor, ſicut Coſmiani.

Condi, qui recōdunt in cellā penuariam bona domeſtica.

Carni coctores, qui coctas carnes exponunt uenales.

Crepidarij, qui crepidas conficiunt. aliter uocantur Calceolarij ſutores.

Calones, militum ſerui, qui clauas ligneas, haſtas & fuſtes ferunt a tergo dominorum. Horatius, Hunc perminxerunt calones atque caballi.

Clitellarij, qui ſarcinas ferunt clitellis. aliter uocantur Muli mariani.

Cupedinarij, uenditores ciborum lautiorum, qui uocantur cupediæ.

Cubicularij, cubiculorum famuli. Sueton. in Iulio, Manſitq; apud eos non ſine ſumma indignatione propè x L. dies cum uno medico, & cubicularijs duobus.

Cinerarij & Ciniflones dicuntur tonſores, a conflandis calamiſtrorum cineribus, in quibus calamiſtra ad iuuenum puellarumque capillos uibrandos calefaciebant. Catullus, Nunc tuum Cinerarius tondet os.

Crocatarij, qui crocino colore ueſtes inficiunt. Plautus Qui incedunt infectores Crocatarij.

Cæmentarij, dicuntur cæmentorum, id eſt, ædificiorum (quæ ex lapidibus fiunt) ſtructores. Hieronymus uocat fabros murarios.

Calceolarij, qui calceos conſuunt, & conficiunt. uocantur aliter alutarij, coriarij, crepidarij, ſandaliarij.

Capſarij, capſarū, & crumenarum cuſtodes, uel artifices.

Carnarij, carnium uenditores, a Græcis creopolæ dicuntur, & creurgi.

Carpentarij, fabri lignarij, qui carpenta conficiunt.

Caupones, eſculentorum, poculentorumq; uenditores.

Ciſtiferi, uaſculorum, aut capſarum uectores.

Dulciarij, dicuntur pictores placentarij, quos paſtillarios dicimus.

Decupa, qui uinum quotidie minutatim uendit. Cicero, Vinum a decupa & propola quotidie ſumit.

Dardanarij dicuntur propolæ, qui omnia præemunt, ut charius poſtea uendant: a Dardano quodam mago, qui hoc facere conſueuerat.

Epibatæ dicuntur, qui ob hoc tantum ſunt in naui, ut uehantur. auctor Budæus.

Eſſedarij, dicuntur fabri eſſedorum uehiculorum. Suetonius in Auguſto, Quum eſſedario (pro quo quattuor filijs deprecabantur) magno omnium fauore indulſiſſet rudem.

Fœniſecæ, qui ſecant fœnum. Columel. utitur.

Ferales præcones, dicuntur atrati illi ante ambulones, qui cadauera (quæ efferunt) cum tintinabulis præcedunt

Fullones dicuntur, qui maculas è pannis detergunt. eorum ars uocatur fullonica. Martialis lib. 7. Tam malè Thais olet, quàm non fullonis auari Teſta uetus.

Fartores, qui farcimina faciunt ex inſecta carne & adipe. Terẽtius, Cupedinarii omnes, cetarij, lanij, coci, fartores.

Ferramẽtarius ferremẽtorũ cõfector. Iul. Firmicus utitur.

Flamearij, dicuntur infectores flameicoloris uiole luteæq; flameola appellatur. hinc Flamea, coloris uiole luti ueſtimẽta

Furnarij, qui ex furno, panisq; coctura quæſtum faciunt. uocantur etiam fornacarij.

Gamgabæ, a Perſis dicuntur, qui humeris onera portant. auctor Curtius lib 5. de geſtis Alexandri.

Gemmari, gemmarum uenditores. Celius Gemmarius quidam uitreas gemmas, ut legitimas ueraſq;, imperatoris uxori magno precio uendiderat.

Hoſtiarij, cuſtodes hoſtiorum Plin l 12. Nat. hiſt. cap. 15. Præter has & cuſtodes, ſatellitesque, & hoſtiarij, & miniſtri populantur

Herbarij, qui uires herbarum noſcunt, aut ex his conficiunt unguenta. Idem Plin. lib. 13 Herbarij in utraque pauca his & alia alijs miſcent. Idem lib. 21. Scelus herbario-

rum aperitur in hac mentione.

Herciarij, qui naues deducunt, ſubducunt ue ad officia inuicem adhortantes, & rudentibus corpori ſuo inuolutis trahunt inſtar equorum. Martial. lib. 4. Quem nec rumpere nauticum, nec clamor ualet Helciariorum.

Hamiotæ dicuntur piſcatores, ab hamis, quibus utuntur ad capiendos piſces.

Horrearij appellantur horreorum cuſtodes.

Inſtitores, propriè dicuntur rerum delicatarum uenditores & negotiatores, quòd gerendis inſtent negotijs. Propert, lib. 4. Mundus demiſſis inſtitor in tunicis. Ouid. Inſtitor ad dominam ueniet diſcinctus emacem.

Inſularij, inquit Budæus, dicuntur ab inſula, qui lingua uernacula Conciergi uocantur, eiuſmodi homines eſſe ſolent in domibus principum, quæ inſulæ plerunque ſunt, id eſt, a priuatorum domibus diſtinctæ.

Lactarij, qui cibos ex lacte conficiunt. Spartianus in Heliogabalo, Dulciarios & lactarios tales habuit.

Lachanopoles, olerum uenditor, qui & olitor, & olearius dicitur.

Lanarij, qui lanas curant. Plautus, Stat fullo, phrygio, aurifex, lanarius.

Lixæ dicuntur, qui aquas hauriunt. Seneca in Theb. Humilisque ſocerum lixa dominantem ſequar. Sylius, & inutile Marti Lixatum uulgus.

Libitinarij dicuntur, qui ex rebus, funeralibus, & exequis quæſtum faciunt. a Libitina dea ſepulcrorum, aut ſepulcro ipſo, uide Senecam.

Linteones, qui lintea conficiunt. uocabulum eſt Vegetij.

Lathomi dicuntur lapicidæ: & Lathomiæ dicuntur lapidicinæ, ubi eruuntur & cæduntur lapides, Thomos enim Græcè. ſectio dicitur Latinè.

Lenones, dicuntur illectatores, & productores meretricum, ab alliciendo, & eſt communis generis, quamuis etiã dicamus lena.

Librarij, qui libros uendunt. aliter bibliopolæ. Catullus, Nam ſi luſerit ad librariorum Curam ſcrinia,

Libratores, qui aurum, aut aliquid aliud ad libram expen

dunt. Theodericus per Zenobium Acciaolum, Ille, inquit, qui ſcire amet, quot pondo cenſenda ſunt, uel aurea uaſa, uel argentea, uel nummiſinata quæpiam pendenda, ea libratoribus defert.

Lanius, ſeu Lanio, qui carnes uendit in carnario. aliter dici poteſt Bouicida.

Lecticarij lecticarũ curatores. Seruius Sulpicius, Meisq; lecticarijs eum in urbem referre.

Lenobates appellatur uuæ calcator.

Limborarij, qui limbos conſuunt. Plautus, Textores limborarij. Eſt autem limbus ueſtimentum purpuram infernè conſutam habens.

Lintearij, qui lintea uendunt & cõficiunt, ut Linteones.

Lucernarij, anteambulones, & tediferi. appellantur & lucerniferi, & a Græcis daduchi, & dadurgi, tedifites.

Metallici, qui metalla eruunt, aut conficiunt. Plin. lib. 34. cap. 16.

Meſonauta, nomen eſt uilis mancipij in naui: diciturque is, qui iubente nauarcho quæque munia ſubire cogitur.

Mediaſtinus eſt mancipium abiectum, quod uiliſſima, & ſordidiſſima miniſteria obire domi cogitur: ut domum uerrere, purgamenta efferre, ligna congerere, & huiuſmodi alia facere. ita autem dicitur, quòd in media domo ad imperia omnium, nutusque excubare ſoleat. Horat. in Epiſt. Tu mediaſtinus tacita prece rura petebas.

Menſarij, & Menſularij, dicuntur collybiſtæ, ſeu monetarij, & trapezitæ.

Muliones, qui mulorum habent curam. apud Martialem Mulio capitur pro eſſedario, ubi lib. 9. ait: Nec pigri rota quaſſa mulionis.

Manſuetarij, qui ſyluestria animalia manſuefaciunt, & ci curant, & ex feris domeſticos reddunt. aliter Exarmatores dici poſſunt. Lampridius.

Mangones dicebantur magiſtri, & comptores formæ puerorum & puellarum, quos exponebant uenales. ſolebant enim artificio colorem corporis pulchrificare, quò facilius uenderent quos uolebant. hinc Mangonizare, eſt aliquid ornare ad alliciendos emptores.

Molitores, uulgò molendinarij, qui frumenta molunt in piſtrino. aliter Piſtrinarij dici poſſunt.

Mellatores, qui curam mellis & apum gerunt. aliter uocantur Apiarij. Volater. Ad hæc propellenda diligens mellator remedijs inſtabit.

Machæropij dicuntur fabri gladiorum, quo nomine dictus eſt Demoſthenis pater, quòd cultellos factitaret. machæra Græcè, Latinè dicitur ſica, ſeu gladius.

Machærophori dicuntur haſtiliferi, cuiuſmodi ſunt regij ſtipatores. Cic. ad Q. fratrem, Machærophoris centum ſequentibus miros riſus nobis edidere.

Margaritarij, margaritarum, aliarumq; gemmarum uenditores, & negociatores. dicuntur & gemmarij.

Medicamētarii & medici, a medēdo dicūt, qui morbis afferūt remedia. Plin. Herbarias & medicamētarias artes dixit.

Melliſones, ſeu mellarij, qui mella & apes curant. aliter mellatores & apiarij, ut iam diximus.

Mercenarij, qui cauſſa mercedis, operam nobis præſtant a mercede hoſtimento.

Myropola, unguentorum uenditor. & myropolium, officina unguentorum & pharmacorum.

Nauta, ſeu nauita, magiſter & ductor nauis. eodem ety mo uocatur nauclerus.

Nouaculari, qui nouaculas ſeu cultros raſorios conficiūt.

Organici, & Organarii dicuntur organorū artifices. Lucretius lib. 2. -organici i quæ Nobilibus digitis experge facta figurant.

Oeconomi dicuntur cuſtodes, & diſpenſatores frugum, pecuniæ, ommum, rerum quas dominus poſſidet. unde oeconomia, rei domeſticæ adminiſtracio.

Obſtetrices, & obſtetriculæ quæ parturientium cura habent, quod ſua peritia dolori obſtent. unde obſtetricare, eſt partum adiuuare.

Odorarii, qui odores conficiunt, & uendunt. a Græcis uocātur aromatopolæ.

Oenopola, uini uenditor: oenopolium, taberna uinaria. Plautus, Quū a piſtore panem petimus, uinū ex Oenopolio.

Olitores, qui hortum oleribus conſitum exercēt, & cū

rant, aliter uocantur hortulani. olitor etiam dici poteſt, qui uendit olera,

Oſtiari, cuſtodes oſtiorum. uocantur aliter atrienſes, æditui, æd ituentes, æditimi, clauſtrarij, clauſtritimi, ianitores, liminari, liminiarchæ, ueſtibularij.

Oxyporopoli, qui cibos uendunt aceto confectos. Plin. in eo uſus eſt. Et Oxyporopoli ſeruant, addito dulci, ad cremen tum aceti temperantes. Et Oxypora dici poſſunt eſculenta aceta condito. unde idem Plin. l. 20. c. 23. Id ipſum con dimentis propè omnibus inſeritur. Oxyporis etiã aptiſſimè.

Putearij, qui puteos excauant. Plin. lib. 31. cap. 3. Depreſſis puteis ſulphurata, uel aluminoſa occurrentia putearios necat. puteorum excauatores Græci Phreorychos uocant. eorum inſtrumentum dicitur Teureſis, organum, quo ex puteo hauritur aqua, celonium, uel ciconia. puteos aperire, apud iureconſulos eſt excauare. Celius lib. 6. cap. 17.

Proreta dicitur, qui proræ præfectus eſt, quemadmodum gubernator, qui puppi. Plautus in Rudente, Si tu proreta iſti naui es, ego gubernator ero. Re fero acceptum Budæo.

Pegaſarij, dicuntur curſores, qui ſtatis locis manſiones ſuas poſitas habent: quorum diuerſoria Stathmi uocantur. Budæus.

Purpurarij, purpurarum piſcium piſcatores, qui & Conchyliari dicuntur. poſſunt etiam dici Inſectores purpuræ.

Pollinctores, dicuntur funerum curatores. pollincere enim eſt mortuum curare, Plautus in prologo Pœnuli, Eorum alter uiuit, alter eſt mortuus. propterea apud uos dico confidentius, quia mihi pollinctor dixit, qui eum pollinxerit. & in Sticho, Hodie pollinctura eſt. Mart. lib. 10.

Piſcinarij, qui piſcinas curant: cuiuſmodi fuerunt Sergius Orata, & Licinius Murena, qui captorum piſcium læ tabantur uocabulis. L. quoque Philippus, & Hortenſius piſcinas habuerunt precioſiſſimis piſcibus refertas, quos propterea Cicero piſcinarios appellat.

Piſcatores, qui piſces inquirunt. aliter uocantur hamiotæ, ab hamis, quibus eſca opertis piſces decipiuntur.

Piſcarij, qui piſces uendunt. Varro, Inter piſcarios nemo uendebat.

Propolæ, a Græcis dicuntur, qui à nobis reuenditores, qui aliquid præemunt, ut carius poſtea uendant. Lampridius, Imitatus propoalas circunforaneos, equos curules ſibi comparauit. Vocantur aliter dardanarij, ut iam docuimus.

Pigmentarij, qui pigmenta uendunt, aut conficiunt. Hieronymus in Exod. Compoſuit & oleũ, & ſanctificationis unguentum, & thymiamata de mundiſſimis aromatibus opere pigmentarij. Celius inter eos, qui corporis curam agunt, recenſet tonſores, balneatores, pilicrepos, alipilos, mediaſtinos, mangones, coronarios, coſmeta, & id genios alios,

Promi dicuntur, qui præſunt promendis cibarijs, alijsq; rebus domeſticis. Auſonius, Promus quàm condus magis.

Pocillatores dicuntur pincernæ, & prægustatores, qualem poetæ fabulantur eſſe Ganymedem aſſiſtentem Ioui. aliter propinatores dicuntur. nam quamuis Propinare plerunque ſignificet præhibere: aliquando tamen eſt dare bibere. Plin. lib. 21. cap. 20. Medici inuino decoquunt recens uel aridum, illinuntq;, uel ſpleneticis propinant ex aceto. Idem lib. 28 Artemon propinauit aquam è fonte noctu comitialibus morbis. Vbi (ut in plerisq; alijs locis) Propinare pro dare bibere ponitur. ſunt tamen neſcio qui ridiculi, qui nihil probant, niſi quod in putidis quibuſdam auctoribus legerint: quaſi uerò linguæ Latine copiam debeant, aut poſſint circumſcribere pomœrijs ſuæ ignorantiæ.

Piſtores, ſeu piſores dicuntur furnarij panifices, à pinſendo, qui proprio, & decenti epitheto uocantur farinulenti.

Pharmacopolæ, medicamentorum uenditores. & pharmacopolium amuletorum officina.

Præcones, enunciatores publici, qui iuſſu magiſtratus publicè aliquid enunciant. Hor. Vt præco ad merces turbam qui cogit emendas. Domeſticus præco dicitur, qui ſe ipſum laudat,

Plumarij, qui acu pingunt. aliter uocantur polimitarij opus plumarium acu factum. Vitruuius lib. 6. de Architectura cap. 6. Non minus inquit pinacotheca, & plumariorum textrine, pictorumq; officinæ uti colores eorum in opere propter conſtantiam luminis immutata maneãt qualitate.

Panifices, ſeu panifici, qui panem conficiunt. panifici

panis confectio dicitur.

Pecuarii, pecorum cuſtodes, qui & armentarii uocantur

Pecuariam rem facere, eſt armenta gregesq́; alere.

Pelliones, qui ueſtes pelliceas, aut alia quæuis opera pellibus conficiunt phrygiones dicuntur, qui acu pingunt, aut ueſtes auro intexunt. Phryges enim primi inuenerunt aurum telæ intertexere.

Popinones ſunt, quos tabernarios dicimus, uel luxurioſi, qui popinas amant: qualem Horatius uilicum ſuum arguit, quod rure uelit redire Romam deſiderio popinæ. Budæus decenti epitheto delicias uocat popinales.

Porcarii dicuntur porcorum cuſtodes. alio nomine dicũtur ſuarii. Porculatio porcorum nutritio, & Porculena merces ipſius.

Portitores dicuntur transferatores a portu. Virg. lib. 6. Portitor has horrendus aquas, & flumina ſeruat Terribili ſqualore Charon. Vocantur aliter Telonarii. Portorium merces & ſtips, quam merentur.

Placentarii, qui placentas & cibos dulciarios conficiunt. uocantur etiam officinarii.

Proxenetæ, licitatores uendendarum, comparandarumq́; mercium mediatores.

Quadrigarii, qui quadrigas agunt, aliter uocantur aurigæ & eſſedarii.

Quæſtores, pecuniæ publicæ collectores, & qui curam habent ærarii. magiſtratus uocatur Quæſtura.

Ratiarii, a rate, ut nauicularii a naue, dicuntur negotiatores, qui ex ipſa rate quæſtum faciunt.

Salſamentarii dicuntur uenditores ciborum ſale conditorum. alio nomine ſalarii.

Sandapilarii dicuntur rerum funebrium & exequiarum curatores. aliter uocantur ueſpillones, libitinarii, necrophori, & funerarii. eſt enim ſandapila, auctore Fulgentio, ferrum, ſeu loculus mortuorum, quo non corpora nobiliũ, ſed plebeiorum, atq; damnatorum cadauera portabantur. Sidonius, Hanc non ueſpillonum ſandapilariorumq́; miniſteria ominoſa ſimulauere. Suetonius ſcribit, cadauer Domitiani populari ſandapila per ueſpillones exportatum.

ſcem. Narciſſus in florem. Neptunus in iuuencum, Enipeum fluuium, arietem, delphinum. Niobe in marmor. Niſus in auem. Nyctimene in noctuam. Ocyroe in equam. Olenus in lapidem. Periphas in auem. Perimele in inſulam. Philomela, ſoror Prognes, in luſciniam. Progne in hirundinem. Prœtus in ſaxum. Saturnus in equum. Scylla in ſcopulum. Stelles puer in ſtellionem. Talus puer in perdicem. Tereus in Vpupam. Tyreſias in fœminam. Venus in piſcem. Vertumnus in annum. Vlyſſis ſocii in porcos.

Cauſas harum tranſmutationum uide apud Ouidium in Met. & alios Mythologos.

NYMPHÆ DIVERSÆ.

Aegeria, uxor Numæ, quæ colebatur in Aricino lacu. Ouid. Ægeria eſt, quæ præbet aquas, dea grata camœnis, Illa Numæ coniux, conſiliumq; fuit.

Ægle, filia Solis & Nereæ. Virg. Timidisq; ſuperuenit Ægle Nayadum pulcherrima.

Agaue, nympha à nimio ſplendore. Clotho, & Galatea. Virg. lib. 9. Æn. - quales Nereida Clotho Et Galatea ſecant ſpumantem pectore pontum.

Cymodocea, una fuit earum nympharum, in quas mutatæ ſunt naues Æneæ. Virg. lib. 10. Æneid. Quarum quæ fandi doctiſſima Cymodocea, Pone ſequens dextra puppim tenet.

Cerceis, nympha à texendo.

Deiopeia. Virg. lib. 1. Æn. Sunt mihi bis ſeptem præſtanti corpore nymphæ, Quarum, quæ forma pulcherrima, Deiopeia, Connubio iungam ſtabili, propriamq; dicabo.

Dynamene etiam nomen eſt nymphæ.

Dione, Oceani & Thetyos filia, Veneris mater.

Electra, Oceani filia, & uxor Atalantis, quæ filiam habuit eiuſdem nominis matrem Dardani.

Erate Oceani filia, Eudora itidem.

Eurybia, quæ ſtellas & luciferum genuit.

Eurymone, mater Leucothoes.

Halia, nympha marina, ut Heliocopis, & Iantha, Oceani filiæ. item Ianira, Iæra, Lara, quæ Iouis furta cum

Iuturna patefecit Iunoni.

Legæa, à ſuauitate cantus.

Meneſtho, Marica, Latini mater, quæ templum habuit in Minturnenſium litore. Horatius, Et innantem Maricæ litoribus tenuiſſe Lyrim.

Mintha Plutonis pellex, quam Proſerpina mutauit in mentham.

Panope, Sagarytis, cum qua ſe miſcuit Atys Phrygius.

Syrinx nympha Arcadiæ, quæ nympharum precibus mutata eſt palluſtres in calamos, quum acrins eam inſequeretur Pan ruſticorum Deus. Mart. lib. 9. Sæpe ſub hac latuit ruſtica fronde Dryas, Dumq; fugit ſolos nocturnum Pana per agros, &c.

Teleſto, Thyella, Thyca, Dorrebia, ex qua Iupiter ſuſcepit Carium, Lydiæ modulationis inuentorem.

Xantha, Xantho, Virgiliana, Zeuzo, Amathyea, Amphinome, Amphitoe, Amphiro, Calianaſſa, Galianira, Creſeis, Plexaura.

De nymphis, filiabus Doridis, Propertius lib. 1. At uos æquoreæ formoſa Doride natæ, Candida felici ſoluite uela Choro.

Neſæe & Cymothoe, nomina ſunt nympharum apud eundem lib. 2. ubi ait: Et tibi ob inuidiam Nereides increpitarent, Candida Neſæe, cærula Cymothoe.

Virgilius lib. 4. Georg. enumerat quaſdam his uerbis: Drymoq;, Xanthoq;, Ligeaq;, Phillodoceq;, Neſæe, Spioque, Thaliaq;, Cymodoceq;, Cydippeq;, & flaua Lycorias altera uirgo, Clioq;, & Beroe ſoror, Oceanitides ambæ, Atque Ephyre, atque Ogis, atque Aſia Deiopeia. Et tandem poſitis uelox Arethuſa ſagittis, inter quas curam Clymene narrabat inanem Vulcani.

Idem lib. 5. Æn. Læua tenent Thetis, & Melite Panopeaque uirgo, Neſæe, Spioq;, Thaliaq;, Cymodoceq;.

Pholoe, nomen eſt nymphæ apud Statium lib. 2. ſyl.

Pontanus lib. 2. de Stellis quaſdam alias ponit his uerbis:

-Mox cærula Tyro,
Flauaq; Laodice, Panopæaq;, Cymothoeq;,
Et Thysbe, & niueo conſpecta Peloris amictu.

Puniceoq; ſinu Xantho, exertisq; papillis.
Niſæe, longaq; coma ſpectabilis Atte,
Atteq;, Opisq;, Orythiaq;, Theſpioq;,
Et niueis Galatea genis, Arethuſa lacertis.
Idem, At blanda Hyale non lumina torquet A puero.
Reperiuntur & aliarum nomina, ut Eurynome, Perſa, Plione, Clymene, Melantho, Idothea, Coruſice, Glaucis, Liminoria, Amphythore, Doto, Protho, Pheruſa, Doxa, Nimertis, Dianaſſa, Amathja, Leonthadome, Neiopene, Thero, Licaſte, Agaperte.
Porrò nymphæ maris uocantur Nereides, & Oceanitides; fluuiorum, Nayades; fontium, Napeæ; nemorum, Dryades; arborum, Amadryades; montium, Oreades; pratorum, Hymnides. Politianus in Ruſtico, Vda choros agitat Nays; decurrit Oreas Monte ſuo, linquunt faciles iuga celſa Napeæ: Nec latitat ſub fronde Dryas.

FAECES, ET EXCREMENTA. diuerſarum rerum.

VNguenti fæces dicuntur Magmata. Plin. lib. 13. cap. 2. Amurca, fæx eſt olei. Idem Plin. lib. 15. cap. 3. Oliuæ conſtant nucleo, oleo, carne, amurca. Sanies, eſt hæc eius amara. Columella, Palladia ſine fruge ſalis conſpergere Amurca. Idem, Nam eſt inimiciſſima oleo amurca, quæ ſi remanſit in bacca, ſaporem olei corrumpit.

Apluda uocatur purgamentum milii, panici, & ſiſamæ, Plin. lib. 18. natur. hiſt. cap. 10. Milij & panici & ſiſamæ, Apludam uocant purgamenta.

Spurcitia in omni metallo uocatur Scoria, inquit idem lib. 23. cap. 4. Item lib. 24 cap. 11. Scoria æris, inquit, ſimili modo lauatur, minor effectu, quàm æs ipſum.

Scoriam in argento Græci uocant Helcyſma, cuius uis eſt aſtringere, & refrigerare corpora. Plin. lib. 33.

Acus, aceris, purgamentum frumenti. Col. lib. 8. Nam ſuburbanis lactens porcus acere nutricandus eſt.

Præſegmina, & reſegmina, quæ ex unguibus amputantur, a præſecando & reſecando. Plin. Omnia perſecuti ſu-

mus uſque ad reſegmina unguium.

Analecta, ciborum ſunt purgamenta, quæ ſcopari j pauimentum uerrentes colligunt, uel pro ipſis inſtrumentis ad colligendas cœnarum reliquias ex pauimentis. nam, ut ſcribit Plinius, purgamenta cœnæ euerri ſolent in pauimento ueluti relicta.

Fur fur, farinæ purgamentum, hinc panes furfurei. Varro lib. 2. de Re ruſt. Commodè paſcuntur farre, & furfuribus hordeaceis.

Flaces, purgamenta ſunt oliuarum. Plin. In amurca & flacibus hæ ſunt carnes, & illæ fæces.

Floces, purgamenta uini & uuarum. Cæcilius, Aedepol, ego neque florem, neque floces uolo mihi, uinum uolo. Romæ uetus quidam homo & celebratus in cauſis (inquit Gellius) quum apud præfectum urbis uerba faceret, & dicere uellet, quendam inopi miſeroq; uictu uiuere, & furfureum panem eſitare, Hic, inquit, eques Romanus apludam edit, & floces bibit.

Metys, purgamentum eſt ceræ, quo partem aluei priorem apes illinunt.

Hominis retrimenta Cœlius uocat Spatylen, nos Merdam, ſed aliarum etiam rerum. Horatius, Merdis caput inquiner albis coruorum.

Boliton uocant ſtercus bubulum. hinc adagium, Boliti pœnam luere: id eſt, puniri pro minimo delicto. Solon enim ſuis legibus eos puniri iuſſit, qui ſtercus bubulum furto, ſuſtuliſſent.

Aſini retrimenta Cœlius ait dici Onida & Onthon: Suis, Hypeleuthron: Ouium, Hiptoton: Caprarum Spyrada, & Spyrathiam: Murium, Myſceledra.

Graſum ſignificat lanarum lordes in ouibus.

Sciri dicuntur ſordes, & ſpurcitiæ caſei; item fragmenta, quæ ex operibus deiiciunt marmorarii. Aſſulas Vitruuius uocat.

Schidia, fragmenta lignorũ, quæ reiiciuntur ab abietariis.

Tartarum, fæx uini.

Muccus, nariũ ſordes. Catul. Muccus & Mala pituita naſi.

adagium

HARPYÆ.

HArpyas Seruius ait fuiſſe Neptuni & Terræ filias, uolatiles, uultu uirgineo, uncis manibus. de his Virg. lib. 3. Æneid. Strophades Graio ſtant nomine dictæ Inſulæ Ionio in magno quos dira Celeno, &c. Eis autem inditum eſt nomen a rapina, quæ Græcè Harpya dicitur. hinc Harpax rapinator. Harpagare, rapere: Harpeſax, Harpedophorus falcifer. Poetæ aiunt eas à diis immiſſas fuiſſe ad pollendas dapes Phinei regis Arcadiæ, quòd is filios interfeciſſet; fugatas demum à Zeto & Calai Argonautis, & filijs Boreæ. Heſiodus ait eas fuiſſe Iris ſorores ex Thaumante genitas. Val. Flac. lib. 4. Argon. eas uocat Tiphonides, id eſt, filias Plutonis, qui dicitur Typhon.

Aello ex etymologia Græca dicitur, quaſi alienum tollens: Ocypete, citius auferens: Celeno, uigorem ſignificat. quartam Homerus addidit Thyellam. morabantur autem in Stymphali Arcadiæ lacu, unde Arcadiæ, & Stymphalides uocantur. Lucan. lib. 5. Vnguibus Arcadiæ, uolucres Stymphalla colentes. Virg. in opuſculis, Stymphalidés pepulit uolucres deſcrimine quinto. Idem, Deiicit horriſono quinto Stymphallidas arcu. Vocantur etiam Phinææ à Phineo rege. Seneca in Thy. Phinæis auibus præda fugatior. Sidonius Harpyas poſuit pro cruentis raptoribus, qui lucro immoriuntur, ubi ait: In foro Scythæ, in cubiculo uiperæ, in exactionibus Harpyæ, in collocutionibus ſtatuæ.

DOMITORES MONSTRORVM, ET BELLVARVM.

MEduſa Phorci fuit filia, quam Neptunus ſtuprauit in templo Palladis: unde irata Pallas, eiuſdem capillos mutauit in colubros, fecitq́; ut omnes in ſcopulos uerterentur, qui eam proſpicerent. hanc auté truncauit Perſeus Iouis filius ex Danae. Ouid. l. 4. Met. Gorgonis anguicomæ Perſeus ſuperator, & aliis Aethereas auſus iactatis ire per auras.

Apollo Pythonem ſerpentem, a cuius nomine Pythius uocatus eſt. Ouid. lib. 1. Met. Hunc Deus arcitenens, & nunquam talibus armis Antè, niſi in damis, capreis fuga-

cibus uſus, Mille grauem telis, exhauſtâ pænè pharerra, Perdidit effuſo per uulnera nigra ueneno.

Bellerophon filius Glauci regis Corinthiorum, falsò accuſatus ſtupri à Stenobæa Præti Argiuorum regis uxore, expoſitus eſt Chimæræ triformi; quam tamen domuit. Ouid. lib. 2. de Triſt. Nam quid de retrico referam domitore Chimæræ, Quem leto fallax hoſpita pœna dedit.

Alcon ſagittarius Cretenſis ſerpentem confodit illæſo filio ſuo, quem ille iam habebat in faucibus. uide in capite de Sagittariis.

Atilius Regulus apud Bragadam fluuium ſerpentem cxx. pedum longitudine balliſtis tormentiſque expugnauit. Plin. lib. 8. cap. 14.

Georgius Cappadox, tribunus militum ſub Diocletiano, maximum ſerpentem in Africa peremit liberata puella, quæ eidem deuota fuerat in prædam.

Pallas alcidâ belluam flammas ore uomentem interfecit.

Cadmus quoque, Agenoris filius, alium ſerpentem. cuius dentes quum ſeuiſſet, nati ſunt protinus armati homines, qui mutuis uulneribus ſe confoderunt, ut fabulantur poetæ.

Corœbus monſtrum toti Peloponenſo formidoloſum occidit. Ouid. in Ibin, Inq; tuos ea peſtis dat, quam dextra Corœbi Vicit, opem miſeris Argolicisq; tulit.

Lyſimachus, Alexandri miles, leonem, ut iam diximus.

Hercules, hydram, leonem, aprum, ceruam, æripedem, draconem, Heſperidum, Antheum, taurum flammiferum, cæteraſq; belluas, de quibus prius meminimus.

Præcipua autem monſtra, quorum frequens eſt mentio apud poetas, ſunt Minotaurus biformis, Geryon tricorpor, Sphynx, Chimæra, Cacus, Maris Theſſalus, antica corporis parte homo, poſtica equus.

LIBERATORES QVORVNDAM hominum a periculis.

PErſeus liberauit Andromedam filiam Cephei & Caſiopes, Ceto marino monſtro expoſitam. ad cuius ſubſidium conuolauit inſidens Pegaſo equo alto. Ouid. lib. 4.

Met. Auxiliumque domus,ſeruatoremq; fatentur Caſſiope, Cepheusq; pater.

L. Lucullus aduerſus Mithridatem miſſus, Cottam Chalcedone obſeſſum liberauit.

Lucilius miles,quum uideret inclinatã Bruti aciem apud Philippos, obtulit ſe periculo, & inimicorum manibus, ut ipſi Bruto faceret tempus ad fugam.

Q. Minutius conſul,a Sabinis & Volſcis in Algido obſeſſus,ſubſidio Q. Cincinnati dictatoris liberatus eſt.

Quum ob perfidiam Laomedontis,qui Neptuno & Apollini murorum Troiæ conditoribus pactam denegauerat mercedem,peſtis urbem ipſam popularetur, & ubique ſerperet, ad pacanda numina Heſione monſtro marino deſtinata eſt; ab Hercule tamen liberata.

Calpurnius Craſſus,captus a Maſilinis,quum Saturno duceretur immolandus, Balſacia puella patris a ſe proditi eum uictorem fecit. eoque modo exemit a periculo.

Diomedem Troia diruta uentis in Libyam pulſum, quum Lycus rex immolare uellet, Calluce puella patrem Lycum prodidit, ut Diomedem, cuius forma conflagrabat, eximeret à morte. Vtriuſque exempli auctor eſt Plutarch.

ELEMENTA QVATTVOR.

Ignis, Aer, Aqua, Terra. ſummum eſt Ignis, unde ſtellarum collucentium apparent oculi. proximum Aer, ſeu ſpiritus, qui uitalis eſt, & per cuncta rerum meabilis, & unicuique rei conſertus. eius ui ſuſpenſa cum quarto elemento Terra libratur in medio ſpatii. Ouid. lib. 1. Faſt. de Chao loquens: Lucidus hic aer, & quæ tria corpora reſtant, Ignis, aqua, & tellus unus aceruus erant. Idem lib. 15. Met. Quattuor æternus genitalia corpora mundus Continet,ex illis duo ſunt oneroſa ſuoq; Pondere in inferius Tellus atque unda feruntur: Et totidem grauitate carent, nulloq; premente Alta petunt aer,atque aere purior ignis. Verbis multò pluribus eorum poteſtatem deſcribit & naturam. uide locum.

ADVLATORES, SCVRRÆ, ET PARASITI.

Darij Babylonem obſidione prementis fauorem & gratiam aucupari uolens Zopyrus Perſa, faciem & nares inhoneſto uulnere ſibi deformauit, ut Babyloniis, ad quos ſe receperat, fidem faceret, & mentiretur ſe perpetuum Dario inimicum fore, a quo tam turpiter mutilatus eſſet. quibus uerbis moti Babylonij eum in ſuam urbem admiſerunt, quam paulò poſt prodidit ſuo regi. hinc adagium, Zopyri talentum: de his, qui plurimum ſibi nocent, ut aliis afferant emolumentum.

Adagium

Ariſtippus Cyreneus, Socratis auditor, meruit nomen regij canis, & aulici, quod adularetur Dionyſio, & ſequeretur quaqua uerſum iret ille, ſaginandi uentris cauſa. unde Horatius, Si pranderet olus patienter, regibus uti Nollet Ariſtippus.

Venienti ab expeditione Galliarum Cæſari, & in Pompeium copias paranti, Curio obuiam approperauit multis blanditiis eundem confricans. ait enim ſe, inuito ſenatu, Cæſaris partes fouiſſe tantiſper, dum coactæ bello ſiluiſſent leges. præualente demum Pompeio ſe expulſum Roma, uelut exulem, ſed tamen exilium non grauatè perpeti, propter imperatorem. unde ſic apud Lucanum inducitur libr. 1. -dum uoce tuæ potuere iuuari, Cæſar ait, partes, quamuis nolente ſenatu, Traximus imperium tunc, quum mihi roſtra tenere Ius erat, & dubios in te transferre quirites. At poſtquàm, &c.

Audita Curionis oratione Lælius primipilus ſtatim Cæſari ad quæcunque diſcrimina ſeſe obtulit, teſtatus nullum eſſe flagitium, quod non committeret lubens, ſi imperator iuberet. Hæc eius uerba ponit idem Lucanus: Iuſſa ſequi tam uelle mihi, quàm poſſe neceſſe eſt Nec ciuis meus eſt, in quem tua claſſica Cæſar Audiero.

Quum Alexander Iouis filium appellari ſe uoluit, & more Perſarum, proſtratis humi corporibus à Macedonibus ſalutari, talia concupiſcenti protinus acceſſerunt Hages Argiuus, peſſimus carminum auctor, poſt Chœrilum, & Cleo Siculus, quos maximorum exercituum principa-

tibus anteferebat. hi quum intelligerent, nutum domini, & quid creparet pollice, cœperunt protinus plenis eum buccis immodicè prædicare, & iam tum ante mortem deum facere. adlecerunt inſuper Herculem, Bacchum, Pollucem cum Caſtore nouo numini ceſſuros. Horum fumis permotus Alexander, conuiuium omni opulenta exornauit, cui non Macedones tantùm, ſed & principes Græci interfuerunt. quum autem omnes unà cum rege diſcubuiſſent, Cleo inſtitutum & præmeditatum ſermonem cum admiratione laudum eius exorſus eſt. enarratisq́ue meritis, quibus eum noua apotheoſi prædicabat, iam unumquemq; cœpit hortari, ut regem inter deos colerent. quod ne quis recuſaret, obtulit ſe primum, qui proſtrato humi corpore regem adoraret. Cœlius.

Philoxenus fuit paraſitus quiſpiam, qui cœna quadam ubi atriorem panem uidiſſet apponi, Ne multum, inquit, attulerit, ne tenebras nobis inducas.

Apollophanes Antigoni fuit adulator.

Cypriæ mulieres, translatæ in Syriam, currum inſcenſuris regum uxoribus humeros ſubincuruabant, ut eis ſuppedanei loco gradum ſtruerent, & ſcalarem pręberent uſum. Cœl. cap. 13. lib. 11.

Dromeas fuit paraſitus, a quo quùm quæſiſſet neſcio quis in urbe, an apud Chalcidem lautius pararetur conuiuium, reſpondit, Iucundius ſibi uideri Chalcidenſis cœnæ procœmium, oſtreorum numero & uarietate.

Decius Laberius, actor mimorum, inuitatus a Ceſare, ut in ſcenam prodiret, reſpondit ſe neceſſario coactum, nihil tanto uiro denegare poſſe, cui & ipſi dij omnia tribuiſſent.

Tymagoras Athenienſis Darium regem Perſarum, ad quem legatus miſſus fuerat, adulando more Perſarum adorauit. quod ubi reſciuerunt Athenienſes, eundem ſupplicio capitis punierunt.

Cliſophus, Philippi Macedonis paraſitus, claudum ſe fingebat, quòd Philippus fractum crus haberet. os & oculos eodem modo & iiſdem geſtibus cótorquebat, quibus dominus.

Niceſias quum uideret Alexandrum Magnum petitum à muſcis, Quanto, inquit, hæ cæteris præſtant, quæ ſan-

guinem tuum deguſtant imperator. Idem quum uulneratum eum conſpiceret, illud Homericum ſtatim protulit, Qualis diuorum percurrit corpora ſanguis.

Chariſophus uidens Dionyſium, cuius erat paraſitus, ſeparatim cum amicis ridentem, procul quoque ridebat. interrogatus autem ab ipſo Dionyſio, quid rideret, Quòd, inquit, ea putem digna riſu, quæ dicis.

Andromachus Carrenus fuit adulator Craſſi, quem tamen Parthis prodidit.

Patroclides aſſentator fuit Philippi.

Demagoram Athenienſes decem talentis multauerunt, quòd Alexandrum deum appellaſſet.

Euagoram uerò interfecerunt, quod eundem adoraſſet.

Quum quidam cliens Cœlio oratori omnia concederet, longa aſſentatione faſtiditus Cœlius, Dic, inquit, contrà, ut duo uideamur.

Burra fuit quidam ſcurra, natione Hiſpanus, quem Sigiſmundus imperator in conuiuio argento onerauit, adeò ut ſub pondere iam fatiſceret.

Sarmentus fuit Romanus eques ſcurrilitate notiſſimus ſub Auguſto Cæſare.

Fuit & Apitius Galba nobilis ſcurra ſub Tiberio Cæſare. de utroque Iuuen. Sat. 5. Si potes illa pati, quæ nec Sarmentus iniquas Cæſaris ad menſas, nec uilis Galba tuliſſet. De ſarmento Hor. in Ser. Nunc mihi paucis Sarmenti ſcurræ pugnam Meſſiq; Ciceri Muſa uelim memores, & quo patre natus utriq; Contulerit lites Meſſi clarum genus Oſci.

Tectius Caballus ſcurrilitate claruit apud Romanos. de eo &(quem nunc dicimus) Galba, Martialis lib. 1. Qui Galbam ſalibus tuis, & ipſum Poſſes uincere Tectium Caballū.

Rhinton fuit uiliſſimos nugator Tarentinus, de quo Varro & Galba meminerunt.

Adulationes uerò adeò & repreſſit & neglexit Auguſtus, ut ſe Dominum apellari ne à liberis quidem & nepotibus ſuis uel ſerio uel ioco ſuſtinuerit. atque huiuſmodi blanditias inter ipſos etiam prohibuit.

Cæſar quoque Tiberius adulationes adeò auerſatus eſt, ut neminem ſenatorum aut officii aut negotii cauſa ad lecti-

cam ſuam adm iſerit. conſularem uerò ſatiſfacientem ſibi ac per genua orare conantem, ita ſubfugerit, ut caderet ſupinus. Idem ſi quid in ſermone uel oratione blandius de ſe quidquam audiſſet, interpellabat & commutabat protinus. domini appellationem ut maledicum nomen exhorruit quendam dicentem ſacras eius occupationes, alium auctore eo ſenatum ſe adiiſſe, uerbis mutatis iuſſit dicere pro auctore ſuaſorem, pro ſacris occupationibus laborioſas.

HOMINES PINGVES, & macilenti.

LEo Byzantius ſophiſta fuit adeò pingui & obeſo corpore, ut quum ad pacandam factionem Athenis, ubi tum legatus agebat, ſuggeſtum conſcendiſſet, riſum unicuique mouerit. At ille, Quid ridetis, inquit, Athenienſes? an quòd uobis uidear pinguis? ſcitote uxorem eſſe mihi longè pinguiorem. tales tamen, ac tantos, quum ſumus concordes, breuis admodum lectulus capit; diſcordes, ne tota domus quidem. Quibus uerbis tempeſtiuè & pro re adductis, populum reſtituit paci.

Dionyſius Heracleotes tyrannus, fuit adeò uentoſus, & corpulentus, ut noctu dum quieſceret, cogeretur ſuis lateribus hirudines admouere, quæ humorē ſuperfluū paulatim exhaurirent, eoq; modo aliquid adimerent de craſſitudine.

Ludouicus Craſſus, Philippi primi filius, & Gallorum rex, fuit adeò uaſtà corporis mole, ut ex re ſumpſerit cognomentum.

Iam diximus imperatorem Maximinum fuiſſe tanta membrorum mole, ut uxoris ſuæ dextrocherio uteretur loco anuli.

Contrà uerò Chærephon tragœdiographus (qui res Heraclidarum proſecutus eſt) nocturnis lucubrationibus ſeſe adeò extenuauit, ut per iocum Noctua diceretur. hinc etiam natum prouerbium, Nihil differs à Chærephonte. Prouerbium

Quàm tenuis & macer fuerit Philetas Cous, uide in cap. de Miraculis.

HORTI CELEBRES, ET MEMORABILES.

PHæacum regio (cuius rex fuit Alcinous) hortos habuit tanta pomorum uarietate nobiles, ut præmaturis primis, noua ſtatim renaſcerentur, ut diximus in noſtro Cornu copiæ. Iuuenalis, illa iubebit Poma dari quorum ſolo paſcaris odore, Qualia perpetuus Phæacum autumnus habebat.

In hortis Heſperidum poetæ fabulantur fuiſſe arbores auriferas, quarum cuſtos eſſet inſomnis Draco.

Epicurus primus omnium hortos Athenis inſtituit, quũ antea ruri tantùm haberentur, non in urbibus. hinc Epicurus hortorum magiſter appellatur. Laertius refert Epicuri ſcholam fuiſſe in horto. Iuuen. Suſpicit exigui lætum Plantaribus horti.

Laudantur etiam horti Adonidis, & penſiles, qui fuerunt in Aſſyria; ſiue illos fecerit rex Cyrus, ſiue Semiramis.

Lucanus hortos habuit cultiſſimos, in qbus ſepultus eſt.

Mæcenas quoque hortos habuit Romæ pulcherrimos in Eſquiliis, ad quos propter amœnitatem loci plerunque diuertebat Octauius.

PRÆCONES.

AChias præco fuit, qui tres Olimpiades uicit, & ſtatuam meruit.

Talthybius fuit Agamemnonis præco. teſtis Herod.

Æthalis fuit præco, cui quandoque inter uiuos, quando que inter mortuos eſſe conceſſum eſt.

SOMNOLENTI.

MAximianus, Malchus, Martinianus, Dionyſius, Ioannes, Serapion, Conſtantinus, nomina ſunt eorum, quos eccleſiaſtici ſeptem dormientes appellant. dormierunt autem annis CXCVI.

Poetæ fabulantur Endymionem beneficio Lunæ (à qua

Dando Illyricus 590. Impetris Pulutuniorum inſulæ rex 800. Eius filius 600. Perpenna 98. M. Valerius Coruinus 100. Metellus pontifex 100. Liuia Rutilii 97. Statilia 99. Terentia Ciceroni 107. Clodia Opheli 115. Lucceia Mima 100. annis in ſcena pronunciauit. Emoliaria uixit 104. Samnulla 110. Stephanio ultra centum. Hiero rector Siciliæ 80. Maſſaniſſa rex Numidiæ ſupra centum. Gorgias Leontinus 107. Xenophilus Chalcidenſis 105. Herodotus ſcribit Æthiopes 130. annos transgredi. Hippocrates Cous 104. uel 169. Iſocrates 100. Orbilius Beneuentanus 100. Sibyllæ Cumanæ diuturnam uitam aſcribit Ouidius libro 14. his uerbis: nam iam mihi ſecula ſeptem Acta uides: ſupereſt numeros ut pulueris æquem. Tercentum meſſes, tercentum muſta uidere, Tempus erit, quum de tanto me corpore paruam Lõga dies faciet, cõſumptaq; membra ſene cta. De ea Statius libro 1. tu Troica dignus Sæcula, & Euboici tranſcendere pulueris annos. Fertur enim annos ab Apolline petiiſſe pro numero pulueris, quem manu prehenderat. unde idem Statius alibi. Vel quantos ego Delium po poſci. Ouidius patrem ſuum 90 annos uixiſſe ait lib. 4. Triſtium, dicens. Et iam compleverat genitor ſua fatta, nouemq; Addiderat luſtris altera luſtra nouem. Narciſſus præſul Hieroſolymitanus 116. Neſtor 300. Iuuenalis Satyra 10. Rex Pylius (magno ſi quidquam credis Homero) Exemplum uitæ fuit à cornice ſecundæ. Felix ſeu, nimium, qui per tot ſecula mortem Diſtulit, atque ſuos iam dextra computat annos. Tibullus lib. 4. Vixerit ille ſenex quamuis dum terna per orbem Sæcula fertilibus Titan decurrerit horis. Idem, Terna minus Pyliæ miretur ſecula uitæ. Propertius lib. 2. Neſtoris eſt uiſus poſt tria ſæcla cinis. Idẽ, ad me ab amore tuo deducet nulla ſenectus, Siue ego Titonus, ſiue ego Neſtor ero. Oui. in Met. & ſi quẽ potuit ſpatioſa ſenectus Spectatorem operum multorum reddere, uixi Annos bis centũ, nunc tertia uiuitur ætas. Antonius abbas 105. Alexander epiſcopus Alexandrinus 98. Alexander epiſcopus Conſt. 94. Agilus abbas 100, Titus Pauli diſcipulus 101. Democritus 109. Paulus primus eremita 113. Paconius abbas 110. Proſdocimus epiſcopus 114. Vandegiſillus comes Pa

latinus 92. Florẽtinus presbyter 123. Guarinus præſul Bononiẽſis 110. Viuentius confeſſor 120. Homerus poeta 108. Hieronymus 98. Helias abbas 110. Hor. abbas 90. Heroinus 304. Ioan. de tẽporibus 361. de hoc Ioanne intelligit Mantuanus in Alphõſo, dicens: Et quẽ fama refert hyemes Vidiſſe trecẽtas. Maurus abbas 92. Maurilius epiſcopus 90. Romualdus eremita 120. Antonius Caſtor 100. Cyrus epiſcopus 112. Zancles Samothracenus 104 Pollio Romulus 100. Saturninus Voluſius 136. T. Fullonius 157. Artaxerxes 94. Plato 81. Celius ſcribit Marin quendam uixiſſe annos 123, cuius antica corporis humana fuerint, poſtica equina. Hyperborei populi mille annis uiuunt. Galenus uixit 140. Tithonus (ut fabulantur poetæ) ab Aurora adamatus, & in cælum relatus, illiusq; ſucco perfuſus, ad tantam peruenit ſenectutem, ut tandem optauerit uerti in Cicadam, Lucianus, Atq; ultra Tithonum uiuebat ſenex, Statius libro 4. Sylu. Annos perpetua geres iuuenta, Quos fertur placidos obiſſe Neſtor: Quos Tithonia computat ſenectus. Propertius lib. 2. At non Tithoni ſpernens Aurora ſenectam. Dorotheus præſul Antiochenus 119. Tyro Tullius Ciceronis libertus 190. Theremon hæremita 100. Carneades philoſophus 100. Cirnæ Indorum uiuunt 140 Terentius Bononienſis 100. L. Tertuleia Arimĩnẽſis 137. Symon Cleophæ epiſcopus Hieroſolymitarum 120. Cronius Anachoreta 155. Apollonius Thyaneus 100. Seneca Cordubenſis 114. Patricius 11. Niuernenſis epiſ 122. Gartius Aretinus 104. Richardus quidam tẽporibus Caroli Magni 400. Helias Anachoreta 120. Hugo ſucceſſor S. Bernardi 117.

Porrò pleraque ſunt animalia, uitam hominis longè ſuperantia, ut Cornices, Cerui, Corui, Phœnices. de quibus ſic apud Eraſmum ſcribit Heſiodus:

Ter tria, ſæcla hominis tranſmittit garrula cornix,
Quatuor at peragit cornicis ſæcula ceruus,
Ceruinam ætatem coruus ter præterit ater.
Coruinos annos nouies agit indica Phœnix.
At qui criſpicomæ ſoboles Iouis alma tonantis,
Egredimur decies Phœnicia ſæcula nimphæ. Item
Ter binos deciesq; nouem ſuperexit in annos,

Iuſta

Iuſta ſeneſcentum quos implet uita dierum.
Hos nouies ſuperat uiuendo garrula cornix.
Et quater egreditur cornicis ſæcula ceruus.
Alipedem ceruum ter uincit coruus: at illum
Multiplicat nouies Phœnix reparabilis ales.
Quam nos perpetuo decies præuertimus æuo
Nymphæ Hamadryades, quarum longiſſima uita eſt.

DE TEMPORE, ANNIS, ET DIEBVS.

QVoniam autem de longis uitæ ſpatiis locuti ſumus, commodum uidetur, ut uariam annorum,& dierum obſeruationem ſubiiciamus. annus triplex eſt, magnus ſeu Platonicus, ſolaris duodecim menſium, Lunaris ſeu menſtruus unius menſis. annum alij æſtate unum terminabant, alterum hyeme. alii quadripertitis temporibus, ſicut Arcades, quorum anni trimeſtres fuerunt, quidam Lunæ ſenio, ut Ægyptij, quorum anni fuerunt menſtrui. hinc fit, ut apud eos aliqui ſingula annorum millia dicantur uixiſſe. Sed hic oritur ſcrupus, fuerint ne anni primi ſæculi noſtris ſimiles. nam fabuloſum uidetur pleriſq; Mathuſalem & alios prius enumeratos uixiſſe tot annos. conſtat in primis neq; menſtruos fuiſſe, neq; trimeſtres, uel hoc uno argumento, quòd legamus Salomonem anno XII. ætatis filiũ ſuſcepiſſe. quare credibile eſt, aut pares noſtris, aut non multo minores extitiſſe. Nec minus uaria extitit dierum, quàm annorum obſeruatio. Babylonii inter duos Solis exortus diem faciunt: Athenienſes inter duos occaſus: Vmbria meridie in meridiem: uulgus omne a luce ad tenebras ſacerdotes Romani, item Ægyptii, & Hipparchus a media nocte in mediam. auctor Plinius.

QVI MVLTOS HABVERunt liberos,

ADam præter Seth, Abel, & Cain habuit 30. liberos. Iayr, ſeptimus iudex Iſrael, 30. filios. Theſpis Athenienſis 50. filias, a quarum nominæ Muſæ Theſpiades appellatæ ſunt. Roboam habuit uxores 10. concubinas 30. filios 28. filias 40. Artaxerxes, Xerſis filius, habuit ex pellicibus 110 liberos. ex iuſto matrimonio 3. Atila rex

Hunnorũ 60. liberos . Danaus 50. filias. Ægiſthus totiden filios . Eutyce mulier 20. filios. Combe mulier heroina, cui cognomen fuit Chalcidi, uiro coniuncta centum liberos enixa eſt . unde adagium apud Eras. tanquam Chalcidice peperit nobis uxor. Niobe Tantali filia habuit 14. Maſſaniſſa rex Numidiæ 44. auctore Eutropio. Puella quædã Longobarda 7. pueros uno partu peperit ſub Agelmundo rege, quos omnes in piſcinam coniecit. auctor Paulus Diaconus. Gilipus Arcadius 9. liberos habuit, quos (ut inquit Virg. lib. 12.) fida crearat Vna tot Arcadio coniux Tyrrhena Gilippo. Vix quiſquam crederet Herotymum ſexcentos ex diuerſis pellicibus habuiſſe liberos, niſi Iuſtinus ex Trogo ſcriptum reliquiſſet, in epitome lib. 39. Priamus ex Hecuba coniuge habuit 19. liberos, ex alijs pellicibus 31. Gedeon iudex Hebræorum 70. quos omnes Abimelech, filius nothus Gedeonis, occidi fecit. Achab 70. ut habetur cap. 10. quarti Regum. Barrabas uicecomes in Italia 30. liberos ſuſcepit. Conradus Moſcouiæ dux 80. ex quibus quattuor tantum legitimi fuerunt. Scilurus 80. mares filios habuit. Plutarchus in Apoph.

QVI SENES GENVERVNT.

ADam filium Seth anno 130. Abraham anno 100. Sara 90. Seth genuit Enos anno 105. Enos Caynam anno 90. Caynam Malalehel 70. Malalehel genuit Iared anno 65. Iared genuit Enoch anno 162. Enoch Mathuſalem 65. Mathuſalem Lamech anno 187. Lamech Noe filium anno 180. Noe Sem, Cham, & Iaphet, quum eſſet 500. annorum. Scribit Plinius Maſſaniſſam poſt 86 annos generaſſe filium Methymathmum; Catonem Cenſorium octogeſimo exactoq; filia Salonii clientis ſui; Corneliam è Scipionum gente, Voluſium Saturnium poſt annum 62.

FRATRES VTERINI.

Hercules, Iphiclus, Apolo, Diana, uterini fuerunt.

SPVRII, ET NOTHI.

ANtiphates filius fuit nothus Sarpedonis. Virg. lib. 9. Æneidos, Et primum Antiphaten (is enim ſe primus agebat) Thebana de matre nothum Sarpedonis alti. Plutarchus ſcribit Homerum natum ex adulterio Crithei-

Drachma Attica pondus habebat denarij argentei, efficie batque ſex obolos pondere. Obolus decem calchos. Plin. libro 12.

Decempeda decem pedum menſura. Cicero, Quam iam peritus metator. & callidus, decempeda ſua, ſaxa diuiſerat. Horat. Nulla decem pedis Metata priuatam porticus excipiebat Arcton. Hinc Decempedator, qui pertica decem pedum utitur.

Hexapeda, ſex pedum pertica, aut menſura.

Stadium pedum DC.

Origya ſenum pedum, & quattuor cubitorum.

Plethrum menſura eſt centum pedum, & ſexta pars ſtadij.

Diaulus, menſura eſt duorum cubitorum.

Dolichos ſtadiorum XII. Hinc Diaulodromi & Dolichodromi.

Schœnus Aegyptiorum eſt menſura, capiens ſtadia LX, teſte Herod.

Stathmos, id eſt manſio millia continet XXVIII. ſemis: & eſt menſurarum maxima. Stathmi etiam dicuntur diuerſoria tabellariorum curſorum, id eſt certa ſpatia, quæ uno actu ſolent conficere.

Paſſus quinque pedum eſt, id eſt duorum greſſuum.

Greſſus cubiti unius & pedis.

Cubitum ſequipedale eſt, conſtatq́; digitis XXIV. Græci uocant Pygon.

Pes eſt IV. Palmorum ſeu XVI. digitorum, ſed hæ ſunt uiarum menſuræ. Cotula eſt tertia pars Chœnicis.

Sextarius continet octo Chœnicas.

Cus menſura eſt Attica capiens heminas octo.

Ceramium Græci amphoram uocant.

Metreta decem congios continet. & capitur pro Amphora uinaria. Mart. Plurimus Hiſpanas mittet mihi nauta matretas.

Triens, ſeu Hecteus, ſextarius eſt Medimni, capitque Chœnices octo.

Hemiectum, ſeu Hemiecteum, dicitur ſemiſextarius Medimni.

Culeus menſura eſt continens uicenas amphoras, uel ur-

nas quadragenas. Plin. de uinea Palemonis grammatici loquens: Quando & poſtea ſepæ numero ſeptenos culeos ſingula iugera, hoc eſt amphoras centenas quadragenas muſti dedere.

Batus Hebraicum eſt uocabulum. capit ſextarios LXXXII. Sabellicus: Cui quandiu opus tenuit, ex Iudæa quotannis Coros tritici uiginti millia dono miſit Salomon, totidemq; Batorum olei.

Corus Medimnos Atticos XLI.

Mna Græca habet uncias XVI. Romana XX.

Libra uncias duodecim. Vncia drachmas VIII. Drachma grammata III. Gramma obolos duos. Obolus ceratia III. Ceratium chalchos duos. Dryamus Ægyptius grammata XII. Sed alia ſunt menſurarum apud nos uocabula. Porrò autem culpam me oportet deprecari, quòd hic uiarum menſuras, liquorum & aliarum rerum menſuris confudero. ſcribebam enim, ut occurrebant uariæ lectiones. præterea nemo eſt, ut opinor, adeò ſimus & expers naſi, qui prima ſtatim fronte diſcrimen non intelligat. Varia menſurarum genera leges apud doctiſſimum Budæum, pleraque etiam in antiquis lectionibus Cœlii.

SERVI DIVERSI, LIBERTI, ET FAMVLI.

DAphnis fuit ſeruus, quem Cnæus Piſaurenſis uendidit M. Scauro tribus millibus, & LXX. ſeſterciis.

Plotius, Manlius Antiochus & Staberius Erotes nomina ſunt ſeruorum apud Plinium lib. 35. cap. 16.

Auge, ſerua fuit Demetrii, Chriſogonus ſeruus Syllæ, Heron Luculli, Hipparchus M. Antonij, Mena & Menecrates Sex. Pompeij.

Pallens, Calliſtus, & Narciſus tres fuerunt ſerui, qui Claudii principatu ſeruitute liberati, dites admodum euaſerunt.

Druſillanus, ſeruus fuit Claudij principis, qui lancem habuit quinquagenariam, auctore Plinio, cui fabricandæ officina prius exædificanda fuerat.

Publius Catienus, Philotimus ſeruus fuit, qui heres om-

interrumperetur, quo cum in Tiberim decidit. Plutarchus ait fuiſſe poſitam in æde Vulcani.

Pauſanias Cleombroti filius. quũ præclaris facinoribus Lacedæmones ſibi demereuiſſet, ſtatua ab eiſdẽ honoratus eſt; quam tamen poſtea euerterunt, quòd arripere tyrannidem uoluiſſet. Thucydides lib. 1.

Phryne meretrix ſtatua donata eſt ob formam & pulchritudinem, cuius cauſa prius in iudicio fuerat abſoluta, quũ tunicam a pectore deduxiſſet. Quinctil. lib. 2.

Claudio Secundo Romanorum imperatori ſtatua cum aureo clypeo erecta eſt, quòd Gotthos, Macedoniam uaſtantes, magna attriuiſſet clade Eutropius.

Epicurum Athenienſem philoſophum ob doctrinã ſtatuis æreis patria decorauit. Tortellius.

Ioſephus Iudæus, propter libros de captiuitate Iudaica ſcriptos ſtatuam Romæ obtinuit.

Minutio Augurino ſtatua extra portam trigeminam erecta eſt a populo ſtipe collata, quòd farris precium in trinis nundinis ad aſſem redegiſſet. Plin lib. 18. cap 3.

Trebius in Ædilitate aſſibus populo frumentum præſtitit. quam ob cauſam & ei ſtatuæ in Capitolio& Palatio dicatæ ſunt. Plinius ibidem cap. 3.

Notatum eſt ab auctoribus L. Actium poetã in Camœnarum æde maxima forma ſtatuam ſibi poſuiſſe, quum breuis admodum eſſet. Plin. cap. 5. lib. 34.

Numã quoque, & Seruius ſtatuas apud Romanos ſua uirtute meruerunt. auctor Plinius.

Hominum primus & auream ſtatuam, & ſolidam Gorgias Leontinus Delphis in templo ſibi poſuit. Plin. cap. 4. lib. 33.

Mithridates Platonis gloria motus eidem ſtatuam dicauit, egregium Sylonis opus, quam hoc modo inſcripſit: Mithridates, Rhodoatæ filius hãc Platonis imaginem Muſis dicatam erexit. auctor Plutarchus.

Clœliæ uirgini Romanæ equeſtris ſtatua poſita eſt in uia ſacra, quòd armata & equo inſidens Tiberim traieciſſet, ad declinandam uim Porſenæ Etruſcorum regis. Liuius lib. 2. & Plut. in Parall.

Plutarchus in uita Publicolæ ait poſitam fuiſſe Porſenæ

ſtatuam iuxta curiam.

Athenienſes Phocioni ſuo principi mortuo æream ſtatuã dicauerunt, ob plurima in remp. beneficia, inuentasque eius reliquias publicis ſumptibus tumulo mandauerunt. Plutarchus in eius uita.

Cheronenſes ſtatuam lapideam in foro prope Liberum patrem publicè Lucullo conſtituerunt. Plut. in Cimone.

Mortuo Demoſtheni Athenienſis populus erexit ſtatuam, cui hoc inſcripſerunt: Si pares ingenio uires Demoſthenes habuiſſes, nunquam Græcie dominatus fuiſſet Macedo. Plutar. in eius uita.

Canoni Athenienſium duci & Euagoræ poſitæ ſunt ſtatuæ prope Iouis ſeruatoris ſimulacrum. Plutarchus in Euagora. Idem in Alcibiade ait multas Athenis ſtatuas Mercurio fuiſſe erectas.

Polydamas Herculani roboris athleta, qui leonẽ in Olympia inermis iugulauit, & correptum inuſitatæ magnitudinis taurum, quamuis præabi do impetu proſilientem retinuit, quadrigasq; tota ui concitatas altera manu remoratus eſt, ſtatuam meruit in Olympia. Celius lib.7. cap. 56.

Cylon quamuis tyrannidem affectaſſet Athenis, nihilominus tamẽ ob excellentẽ formam (quæ nullum non allicit) ſtatua ænea honeſtatus eſt. Celius lib.13. cap.7.

Octauio oratori Romano S.P.Q.R. ſtatuam erexit, quod legatus ad Antiochum miſſus, regem ipſum reſpondere ſine cunctatione & mora compuliſſet. Plin. hoc aſcribit Cn. Popilio. Crinitus lib.7. cap. 3.

Veſtritius Spurinna Lyricus poeta in Bructerum regem imperator conſtitutus, parta uictoria triumphalem meruit ſtatuam. Plin. Iunior epiſt.7. lib.2.

Nerua Cocceius imperator ſtatuas, & imagines Soſiæ, Palmæ, & Celſo conſtituit; quos uiros præ ceteris coluit, & ſummo in honore habuit. auctor Dion Caſſius.

Archias Hyblæus, quum tres ordine Olympia ſimul, & Pythia uiciſſet, ſtatuam cum epigrammatis inſcriptione meruit. Volat. in Phil.

Arcadius, & Honorius petente ſenatu ſtatuam Claudiano poetæ Alexandrino in foro Traiani collocari iuſſerunt.

Iunio Ruſtico philoſopho ſtatuam erexit M. Antonius imperator. Capitolinus.

Mantuani mortuo Virgilio multis pòſt ſæculis ſtatuam in celebriore ſuæ urbis loco erexerunt: tanti adhuc uiri me mores, quem multis antè diebus ſuffocauerant Parcæ. Pontanus de Obedientia.

Beroſo ob ueriſſimas rerum prædictiones ſtatuan poſuere Athenienſes inaurata lingua. Plin. lib.7.

Antonio Muſæ medico Romana ciuitas ſtatuam Æſculapio proxima locauit, ob Auguſtum morbo ſanatum. Suetonius in Auguſto.

Caia ſeu Tanaquil mulier laudatiſſima, & Tarquinij uxor ſtatuam in templo meruit.

M. Atilius Glabrio, quum apud Thermopilas Antiochũ Aſiæ regem deuiciſſet, compos uoti factus, ſtatuam auratã patri erexit in æde Pietatis, quod nemini antea Romæ contigerat. Liuius lib.4. Valerius de Inſtitutis antiquis.

DOCTI VIRI HABITI IN magno precio, & honore.

QVanti olim æſtimatæ ſint bonæ litteræ, quantumq; doctis ſit conceſſum, nullo certius argumento, quam ſequentibus patet exemplis. Scipio Africanus ſtatuã Ennii poetæ (quem in ſuis expeditionibus comitem ſemper habuerat) ſepulcro ſuo imponi iuſſit, cui uiuenti hortos ſuis proximos donauerat. Ouidius lib.3. de Arte. Politianus in Nutricia.

Alexander Magnus capto inter ſpolia Darii Perſarum re gis unguentorum ſcrinio (quod erat auro, gemmis. ac mar garitis precioſum) libros Homeri (quos tanto dignos loculo exiſtimabat) incluſit. Plin. lib.7. cap.29.

Idem, quum Thebas euerteret, & in omnes ſine diſcrimi ne ſæuiret, Pindari uatis penatibus parci iuſſit.

Idem Ariſtotelis preceptoris ſui nomini Patriam condidit, eiq; multa hominum millia parere iuſſit, ad ſcribendos rerum naturalium libros.

Archilochi poetæ interfectores Apollo arguit Delphis.

Sophoclem tragicum poetam defunctum ſepeliri Liber

pater iuſſit, obſidentibus mœnia Lacedemonijs, & Lyſandro eorum rege in quiete ſæpius admonito, ut pateretur humari delicias ſuas. Lyſander, ubi intellexit Sophoclem mortuum, pacem funeri dedit. Solinus.

Platoni, Siciliam uenienti, Dionyſius tyrannus quamuis ad ſuperbiam ſæuitiamq; natus, uittatam nauem miſit obuiam, & egredientem in litore quadrigis albis excepit. Plutar. in Dione.

Annicetus Cyreneus eundem ab Æginetis captum, & inter mancipia uenalem expoſitum, ne quid indignum pateretur, Minis aliquot mercatus eſt, & honeſto comitatu Athenas ad ſuos remiſit. quam pecuniam, quum a Platone ſibi repromiſſam intellexiſſet, Profectò, inquit, peccatum uideri poteſt, quòd maiore ſumma nō iuuerim tātum uirum. Guarinus Veronenſis & Pont. de liberalitate.

Platonem ipſum tanti fecit Ariſtoteles diſcipulus, ut nomini eius aram in templo conſtruxerit, ſtatuamque conſecrauerit: in qua ſcriptum erat hunc eſſe illum, quem probi omnes meritò debeant & imitari, & commendare. unde extant Criniti uerſus in Parthenicis: Hæc illa eſt ara floribus redimita ſuaue olentibus: Quam gratus bene merenti ſtatuit diſcipulus ſeni, Tituloq; hoc teſtatus animum ſuum, atque officium, Platonem probandum probè a probis.

Viginti talentis unam orationem uendidit Iſocrates.

Æſchines Demoſthenis orationem (qua tamen in exilium pulſus fuerat) coram amicis laudauit in ſua calamitate.

Athenienſes Thucydidem, rerum ſuarum ſcriptorē, ab exilio reuocauere, eloquentiam mirati, cuius uirtutem damnauerant.

Menander, comœdiographus, ab Ægypti regibus, per legatos magnis præmiis inuitatus eſt.

Cn. Pompeius Poſidonii ſapientiæ profeſſoris domum intraturus, fores percuti de more a lictore uetuit, & faſces lictorios ianuæ ſubmiſit is, cui ſe oriens occidensq; ſubmiſerat. uide Strabon. lib. 11.

Auguſtus carmina Virgilii cremari contra teſtamēti eius uerecundiam uetuit. eidem in theatro recitanti uniuerſus populus R. perinde ac imperatori aſſurrexit. hactenus Pli-

nius lib. 7. Eiuſdem Virgilii diem natalem (qui fuit Octobris idibus) quotannis celebrabat, & quibuſdam uelut cæremoniis uenerabatur. Sylius.

Conſtantinus imperator Ablabium Ægyptium philoſophum, prætorii ſui præfectum, & unà cum Conſtantio filio imperij rectorem conſtituit. Eunapius apud Volat.

Frontoni philoſopho M. Antonius princeps ſtatuam erigi fecit, auctore Capitolino, quem Auguſtus quoque conſulari ornauit dignitate.

Anaxenori cytharœdo è Tyana ciuitate M. Antonius tributa quattuor ciuitatum legenda præbuit. Strabo libro 14.

Auguſtus Alexandrinis (in quos bellum gerebat) tribus de cauſis faſſus eſt ſe pepercíſſe; ob Alexandri memoriam, urbis pulchritudinem, & amorem Arrii philoſophi. Plutarch. in uita Antonii.

Iam diximus erectam Claudiano ſtatuam Arcadii, & Honorii imperatorum patrocinio.

Dionem Pruſiæum ſophiſtam, & philoſophum Traianus curru ſuo plerunque dignatus eſt, Romam etiam ingreſſus cum triumpho. Suidas apud Volat.

Artaxerxes, rex Perſarum, Hiſcani, præfecto Helleſponti, litteras ſcripſit, ut Hippocratem medicum quibuſcunque fieri poſſet præmijs in familiam ſuam inuitaret. epiſtola ad hunc ferè modum ſe habebat: Rex regum magnus Artaxerxes Hiſcani S. Hippocratis medici, Aeſculapio prognati, ad me fama peruenit. da igitur operam, ut aurum illi tribuas quantum cupit, aliaq; item, quorum indiget, & ad me mitte. erit enim par honore ſummis in Perſide uiris. & ſiquis alius fuerit in Europa uir clarus, hunc amicum noſtræ domui redde, nec parce pecunijs. Eidem Hippocrati ab Illyrijs redeunti eoſdem honores, quos Herculi, decreuit Græcia ob prædictam peſtilentiam. Suidas.

Iunio Ruſtico philoſopho M. Antonius imperator publica omnia, priuataque conſilia ſolebat credere: quem poſtea conſulatu, & mortuũ ſtatua decorauit. Iulius Capitolinus.

Ciceronem ab urbe pulſum Pomponius Atticus ſeſtertijs ducentis, & quadraginta millibus iuuit, & proſecutus eſt. Cor. Nepos in uita Attici.

Oppianus poeta, quum Antonio imperatori, Seueri prin cipis filio, poema de piſcibus nuncupaſſet, ab eo totidem aureis donatus eſt nummis, quot illic erant uerſus. Volat.

Daniel propheta Cyro rege (quem theologiæ myſteria perdocuit) familiariſſimè utebatur. auctor Theoderitus Cyrenenſis.

Cleombrotum medicum Ptolemæus rex centum donauit talentis, ſeruato Antiocho rege patre ſuo. Habeo codicem Plinianum in alterutro libro mendoſum: nam lib. 7. & cap. 37. hoc de Cleombroto ſcribit; libro uero 19 & cap. 1. de Eraſiſtrato. uide Budæum lib. 2. de Aſſe.

Olim tantus erat artis oratoriæ quæſtus, ut Gorgias Leontinus auream ſtatuam & ſolidam ſibi poſuerit Delphis. Plinius cap 4. lib. 33.

Athenienſes, ut iã diximus, Demetrio Phalaræo CCCLX. ſtatuas erexerunt.

Zeuſis tantas opes arte picturæ ſibi comparauit, ut in oſtentatione earum Olympiæ aureis litteris palliorum teſſeris intextum nomen ſuum oſtentaret. Plin. lib 35. cap. 10.

Pamphilus pictor nominem docuit minoris talento annis decem, quam mercedem Apelles, & Melanthius ei dedere. Plin. lib. 35. cap. 10

Apelles Alexandro Magno adeò charus extitit, ut rex Cãpaſpen amaſiam ſuam liberali forma puellam eidem dederit, Plin. ibidem:

Attalus rex unicam tabulam Ariſtarchi pictoris centum talentis emiſſe dicitur.

Argonautas, Cycliæ pictoris tabulan, talentis CXL. mercatus eſt Hortenſius orator. Plin lib. 35. cap. 11.

Zenonem philoſophum Athenienſes tanto honore proſecuti ſunt, ut apud eum claues urbis deponerẽt, ipſumq; ornarent aurea corona, & imagine ærea. Laertius.

Plinius Iunior referebat potuiſſe ſe (quum procuraret in Hiſpania) uendere ſuos commentarios Largio Licinio quadringentis millibus nummum. Quis nunc regum (inquit noſter Budæus) emere bibliothecam confertiſſimam decem aureorum millibus uelit, quanti a Plinio ciuis unus priuatus re geſta quædam extemporanea licitari auſus eſt.

Plin. lib. 3. Epiſt.

Philippus Macedo, Amyntæ filius, quamuis omni fermè tempore negotijs belli eſſet implicitus, nunquam tamen a liberali muſa, ſtudijsq; humanitatis receſſit. propterea ſcribens ad Ariſtotelem gloriabatur natum ſibi Alexandrum tā-ti philoſophi tempore, a quo doctrinam imbiberet cum uir tute. epiſtola autem extat apud Gellium lib.9.

Lenæus ludi magiſter in urbe Roma a Pompeio ob ingenium manumiſſus eſt. Plin de illuſt. grammat.

Ouidius, quum ſeptem annis apud Getas in exilio duraſſet, diis iubentibus in fata conceſſit Kal. Ian. cui mortuo gens illa. quamuis barbara, & inelegans, & a manſuetioribus muſis prorſus aliena, ſolennes tamen exequias celebrauit, & ſepulcrum erexit magnificum. Pontanus de Magnificentia.

Quid? non ne mirum eſt, hiſtriones maiore quondam in precio habitos, quàm nunc habeantur uel egregiè litterati; quum Roſcio actori Theatrico annulum aureum cum cenſu equeſtri donauerit Sylla? quem etiam ferunt mercedem diurnam de publico mille denarios ſine gregalibus acce piſſe. Tullius quoque elegantiſſima oratione populum R. abiurgauit, quod Roſcio geſtum agente tumultum mouiſſet. Macrob. lib. 3. cap.7.

Decius Laberius quum in ſpectaculis mimos ſuos egiſſet palam, donatus eſt quingentis ſeſtertiis, cum annulo aureo qui erat inſigne cenſus equeſtris. auctore Tranquillo.

Alcibiades ambitione quadam munera in Socratem congerebat, dignam uiri doctrinam multò amplioribus exiſtimans. Celius lib.11.cap. 73.

Euripides tragœdiographus Archelao Macedonum regi ſola uirtutis admiratione fuit familiaris, adeò, ut frequentibus conuiuiis ab eo exceptus fuerit, & aureo donatus poculo. in eius quoque gratiam Syracuſani pleroſque Athenienſium (qui apud ſe ſeruitutem ſeruiebant) libertate donatos, domum incolumes remiſere. Celius lib.13. cap.7.

Iulius Calidius poeta. quum a P. Voluſio in proſcriptorum numerum relatus eſſet. ab Attico propter ingenium, & elegantem eruditionem, abſolutus eſt. Cor. Nepos in

uita Attici.

Cor. Gallus elegiographus fauore Auguſti ad præfecturæ gradum conſcendit, tribunusq; cohortium effectus eſt. Crinitus.

Veſpaſianus tantum conceſſit Saleio Baſſo poetæ Lyrico, ut propter ingenium ſingularemq; eruditionem auri quinquaginta ſeſtertia eidem fit elargitus. Tacitus in Dial. de Orat.

Statium Domitianus magnifico atque apparatiſſimo donauit conuiuio, coronaq; inſigni, & alijs muneribns honeſtauit. Crinitus de Latinis poetis.

Eiuſdem imperatoris beneficio Sylius ad tertium conſulatum prouectus eſt. unde Martialis, Auguſto pia tura uicti masq; Pro noſtro date Sylio Camœnæ: Biſſenos iubet en re dire faſces, Noto conſule nobiliq; uirga &c.

Sertinius uir clariſſimus tantum conceſſit Martialis ingenio & doctrinæ, ut ei adhuc uiuenti imaginem more ueterum in ſua bibliotheca poſuerit. Crinitus.

Auſonius Cæſaris Gratiani (cuius filium Gratianum iuniorem erudierat) beneficio & honeſtiſſimis ſuffragiis dignitatem adeptus eſt conſularem. Idem.

Aurelius Prudentius beneficio Theodoſij imp. ad præfecturam militiæ perductus eſt. Crinitus.

Lampſaco, urbi Helleſponti, propter Themiſtoclem pepercit rex Perſarum. Marcell. lib 22.

Phalaris Agrigentinus tyrannus alias ſæuiſſimus templũ Stheſichoro ædificandum curauit, ſuaſitque diuinos illi honores in urbe patria habendos, quem tamen olim capitalem inimicum habuerat. Pontan de Obed.

Democedes medicus à Dario (quem ſanitati reſtituerat) duobus aurearum compedum paribus & ab uxoribus ipſius Darii aureis phialis donatus eſt. auctor Herod. in Thalia.

Matthias, rex Pannoniæ, Ioan. Monteregium hominem Germanum, & Ephemeridum ſcriptorem, multis auxit honoribus & diuitijs. Volater.

Quum Hermolaus Barbarus Venetorum legationes obiret in Italia, & ad urbem Florentiam accederet, Laurentius Medicus tanto uiro cum multis amicis obuiam proceſ-

Ægyptij aliter uocantur Paretonij à Paretonio Ægypti urbe; Mareotici a Mareotide lacu eiuſdem loci. Ouid. lib. 9. Iſi Paretonium, Mareoticaq; arua Pharonq; Quæ colis. Claſſis Mareotica, id eſt Ægyptia, qua uehebatur Cleopatra. Iſiaci ab Iſi filia Inachi, quam pro dea coluerunt. Ouid. lib. 1 de Ponto, Vidi ego linigenæ numen uiolaſſe fatentem Iſidis Iſiacos ante ſedere focos. Memphei, Memphitici, à Memphi Ægypti urbe. Ouid. lib. 1. de Arte, Ne fuge linigenæ Memphitica ſacra iuuencæ. Lagæi à Lago primi Ptolemæi patre, a quo Nilus uocatur Lagæus. Lucanus lib. 1. Quà mare Lagæi mutatur gurgite Nili. Idem lib. 8. Vltima Lagææ ſtirpis, perituraque proles. Niliaci, Nilotici, Nilicolæ, & Niligenæ, è Nilo fluuio. Lucanus lib. 15. Te niſi Niſiaca propius non uidit arena. Idem lib. 9. Rege ſub impuro Nilotica regna tenente. Peluſii, & Peluſiaci, à Peluſio Nili hoſtio. Lucan. lib. 8. - quà diuidui pars maxima Nili In uada decurrit Peluſia ſeptimus amnis. Ptolemæi a Ptolemæo Lagi filio, à quo deinceps Ægyptij reges omnes idem traxerunt nomen, unde & Pharon Ptolæmeam poetæ appellant. Pharii à Pharo Ægypti inſula, Cleopatrici à Celopatra regina. unde & Sidonius dapes Cleopatricas appellat.

Ægyptus aliter uocatur terra Memphitis, tellus Nilotica, & Delta.

Apuli Italiæ populi, aliter uocantur Meſſapii à Meſſapo rege. Ouid. l. 14. Peucetioſq; ſinus Meſſapiaq; arua reliquit. Ætholidæ ab Ætholo Diomede, qui ibidem imperauit. Syllius libro 13. Ætholidas interfuit haud ignobile nomen. Dauni à Dauno patre Turni, qui ibidem regnauit.

Apulia ipſa uocatur Iapygia ab Iapyge Dædali filio, Meſſapia à Meſſapo, Daunia è Dauno.

Arcadia aliter uocatur regio Mænalis, a Mænalo promontorio. Ouid. lib. 3. Faſt. Pinigerum Fauni Mænalis ora caput.

Arabes, Nyſii, & Nyſiadæ. hinc nymphæ, Nyſiades, à Nyſa oppido. Ouid. lib. 3. Faſtorum, Nyſiades nymphas puerum quærente nouerca.

Angli, ſeu Anglici, aliter uocantur Britanni. Virg. Et

penitus toto diuiſos orbe Britannos. Caledonii, Martial. lib. 1. Nuda Caledonio ſic pectora præbuit urſo. Dicuntur & Brutigenæ, quoniam deſcenderunt à Bruto.

Anglia ipſa aliter uocatur Britannia, Caledonia, Albion, & Angliterra.

Afri, ſeu Africani, aliter uocantur Tuniſei, à Tuneto, ſeu Tunitio Libyæ ciuitate. Sidonius, Torrida Tuniſeos inſert mihi Byrſa furores.

Aeolia inſula dicitur etiam Aeolis. Bap. Pius, Vt Liparæus ager, utque Aeolis inſula flagrat. Aeoliæ inſulæ prius etiam dicebantur Epheſtiades, & Vulcaniæ.

Allobroges populi. aliter uocantur Pedemontani. Strozza pat. Et Pedemontanum ſigna ſecuta ducem.

Aurelia, prius uocabatur Genabum.

Aquiſgranum, Vergerra. Aetna inſula, Ineſia.

Agrigentum, Agragas. Virgilius, Arduus unde Agragas deſpectat maxima longè Mœnia.

Aegina urbs adiacens Peloponneſo, aliter uocatur Oenopia. Ouidius lib. 7. Met. Oenopiam ueteres appellauere, ſed ipſe Aeacus Aeginam genitricis nomine dixit.

Ambracia, urbs Epiri, prius dicebatur Eponia. & Paralia. Ambracienſes & Ambraciotæ idem ſibi uolunt.

Achelous fluuius prius Thoas dicebatur. mutauit nomen ſub Acheloo rege.

Arar fluuius, influens in Rhodanum, ætate noſtra uocatur Sagona.

Achaia regio aliter uocatur Aegyalos ab Aegyalo rege.

Argos & Hippium, idem ſibi uolunt. auctore Plinio.

Antiochia, Seleucia a Seleuco rege.

Auſter Notus idem. Plinius lib. 18. Hæc auſtrum uentum dabit, quem à Græcis Notum dicimus uocari.

Apollo, Pæan, Phœbus, idem.

Aurora, Memnonis mater, Eos idem. Seneca in Hercule Oeteo, Noctesq; duas contulit Eos.

Achilles, Aeacides, Pelides, Chironis alumnus, idem.

Ariadna, Minois, quòd ſit Minois filia.

Aeſculapius, Epidaurius anguis, quoniam in Epidauro colebatur in forma colubri.

ſecutus eſt, Laertius.

Pythagoras ad perdiſcendam philoſophiam,ſolum uertit exilio ſuſcepto uerius, quam peregrinatione, profectus ad Perſas magorum prudentiæ ſe formandum tradidit, a quibus ſiderum motus, curſusq; ſtellarum didicit. Cretam dein de, & Lacedæmona nauigauit; quarum moribus & legibus inſpectis ad Olympicum certamen deſcendit. quod & de Empedocle ſcribit Plin. lib. 30.

Alexander, quum eſſet legendi, & diſcendi percupidus, Iliadem Homeri (quam rei militaris uiaticum ſolebat appellare) Ariſtotele exponente perdidicit: eam ſemper una cum pugione ſub puluino iacentem tenere ſolitus. Oneſicritus apud Plutarchum in Alexandro.

Euclides Megarenſis, quum diſciplinæ Socraticæ percupiens eſſet, neque tamen Athenas (ubi profitebatur Socrates) auderet ire, quòd capitale foret, ſi quis Megarenſium Athenis, aut Atheniēſium Megaris propter mutuum utriuſque urbis odium, deprehenderetur, ſub noctem tunica longa muliebris indutus ad ipſum philoſophum commeabat, ut uel noctis aliquo tempore conſiliorum ſermonumq; eius fieret particeps. rurſus ſub lucem eadem indutus ueſte redibat. Gellius lib. 6. cap. 10.

Ferunt Platonem, quum tenui admodum eſſet pecunia, tres tamen Philolai Pythagorici libros decem millibus denarium mercatum, quod precium a Dione quodam Syracuſano acceperat. idem octogenario maior moriens ſub capite Sophronis numeros habuiſſe fertur. ſic nec extrema quidem eius hora agitatione ſtudij uacua fuit, inquit Val. Max de ſtudio, Gel. lib. 4. cap. 17.

Ariſtotelem quoque traditum eſt pauculos Speuſippi libros poſt mortem eius emiſſe talentis tribus Atticis. Gellius lib. 4. cap. 17.

Fuit Hippocrates diſcendæ medicinæ adeò ſtudioſus, ut eum non puduerit uel retrimenta guſtare, ut inde morbi naturam perſentiſceret. quod tamen aliqui Æſculapio aſcribunt. auctor Celius cap. 12. lib. 16.

Hadrianus imperator impenſè adeò. Græcæ doctrinæ inuigilabat, ut a pleriſque Græculus uocaretur. Sextus Au-

relius.

Cato Vticenſis, ne quid temporis abſque aliqua exercitii parte efflueret, in curia Græcè lectitabat, tantiſper dum cogeretur ſenatus. Cic lib. 3. de Finibus.

Tacitus imperator Cornelii Taciti uiri conſularis hiſtoriam de Romanis imperatoribus, non modò in omnibus bibliothecis iuſſit collocari, ſed etiam edicto cauit, ut decies quotannis ad uſum publicum tranſcriberetur, atq; in bibliothecis poneretur. Flauius Vopiſcus.

Beatus Hieronymus Romæ primum, mox in Bizantio & Antiochia? demum apud Solymos diſcendi ſtudio uarijs preceptoribus operam dedit. habuit in litteris Hebræis Barbanum & Nicodemum Iudæos, in humanioribus litteris Donatum & Victorinum, in ſacris Gregorium Nazianzenum, Apollinarem Antiochenum, & Dydimum Alexandrinum. Crinitus cap 6. lib. 6.

Auguſtus liberalibus ſtudijs, præſertim eloquentiæ, in tantum incubuit, ut nullus, ne in procinctu quidem labe-retur dies, quin legeret, ſcriberet, declamaret.

Nemo ſtudia bonarum artium fouit indulgentius, quàm Carolus Magnus, ut qui Pariſienſe gymnaſium, & Papienſe accerſitis undecunque doctiſſimis uiris inſtituerit. Bap. Egnatius.

Fuit & Carolo Craſſo ſingularis beneuolentia in litteratos homines, quos ad ſcribendum ſolebat adhortari. Idem Egnatius.

Sigiſmundus imp. doctos homines etiam fouit, & magnis honeſtauit dignitatibus. accuſauit etiam plerunque Germanos principes, qui latinas odiſſent litteras. reprehenſus a quibuſdam, quòd uiros humiles, ſed litteratos fueret. Ego, inquit, eos amo, quos uirtutibus & doctrina (ex quibus nobilitatem metior) ceteris antecellere uideo. Baptiſta Egnatius.

Scipio in medijs difficillimi belli apparatibus bonarum artium ſtudia non prætermiſit, philoſophorum ſcholas crepidatus frequentans. & ne poſt tot inſignes uictorias animum ſibi inſoleſcere proſperis ſucceſſibus rerum permitteret, cũ tteris & litteratis frequens uerſabatur. Pontanus de fort.

orſus

Borſus, Ferrarienſium princeps, ingenijs magnopere ſauit, quæ undecunque accerſita domi alebat, & in his T. Strocium poetam Florentinum, Ioannem Auriſpiam, Hugonem medicũ, & Petrum Bonum Lyriſtẽ egregiũ. Volat. in Georg.

Beſſarionis presbyteri cardinalis (qui ſub Eugenio quarto floruit) domus fuit liberalium artium officina, doctiſſimosq; uiros ſemper aluit, atque fouit. nec minus ipſe in litteris uerſabatur. Platonem in primis obſeruabat, in cuius defenſionem commentarios edidit contra Trapezuntium Peripateticum Volat.

Liuius Druſus, ætatis uiribus & acie oculorum iam defectus, ius ciuile tamen populo interpretatus eſt, quod cupientibus diſcere utiliſſima compoſuit monumenta. Val. de ſtudio.

Publius Craſſus, quum in Aſiam ad Ariſtonicum regem debellandum conſul ueniſſet, tantum Græcæ linguæ ſtudiũ impendit, ut eam in quinq; diuiſam genera per omnes partes ac numeros didicerit. Valerius, & Blondus lib 4.

Carneades philoſophus, quum cibi capiendi cauſa recubuiſſet, philoſophicis cogitationibus interdum uſque adeò inhærebat, ut manum ad menſam porrigere obliuiſceretur. Idem cum Chryſippo diſputaturus helleboro ſe antè purgabat ad exprimendum ingenium ſuum attentius, & illius refellendum acrius. Val. Maximus.

Captis Syracuſis Marcellus Archimedis philoſophi precibus parci iuſſit, cuius tamen machinationibus uictoriam ſuam multum ac diu inhibitam ſenſerat. Plinius lib. 7. c. 37.

Confectus ſenio Socrates fidibus tractandis operam dedit, ut tantis doctrinæ ſuæ diuitijs muſicæ rationis adderet elementum. Cicero de Senectute.

Chryſippus LXXX. Iſocrates quartum & LXXX. nati annos opera ſcripſerunt: hic Panathenicon, ille Logicon acutiſſimæ ſubtilitatis uolumen. Valerius.

Cleanthes quæſtu extrahendæ aquæ nocturno tempore inopiam ſuam ſuſtentabat, diurno Chryſippi præceptis percipiendis operam dabat. Idem quum centeſimum attigiſſet annum, auditores tamen erudiebat.

Sophocles centum propè natus annos Oedipodem tragœ

diam conſcripſit. Cicero in Catone Maiore, Sophocles, inquit, ad ſummam ſenectutem tragœdias fecit.

Simonides poeta octogeſimo anno & carmina docuit, & in eorum certamen deſcendit. Val.

Carolus ſeptimus, ſexti filius, Gallorum rex, ſolenni epiſcoporum concilio Pragmaticam inſtituit ſanctionem, ut qui magna olei impenſa euaſiſſent litterati, ad ſacerdotia proueherentur prius enim curæ animarum (quas uocant beneficia) mulionibus, aut etiam lenonibus præſulum dabantur ita ut utilius multo uideretur, in aulica uita eius rei gratia paraſitari, & ſcurram agere. quam ſtudium litteris impertiri. aſini enim portabant myſteria; doctos oportebat ſua fama contentos uiuere, nec aliquid ſperare quidquam.

Antonius cognomento Pius, rhetoribus ac philoſophis non ſalaria modò, uerumetiam honores ac prouincias decreuit. Pontanus de liberalitate.

Alexander Seuerus non modò litteratorum genus omne, uerum haruſpices, & architectos) in quo quiſque eluceſceret) proſecutus eſt. Idem auctor.

Iulius Maſſanienſis, Alphonſi regis cenſui rationibus præpoſitus, ita Iouianum Pontanum poetam elegantiſſimum iuuit, ut Pontanus ipſe omnia ſua eidem referat accepta. ibidem.

Ptolemæus rex Alexandrinus doctiſſimos quoſques ad ſe uocatos, ſalariis doniſque proſecutus eſt. Pont.

Abundauit uiris doctis Nicolai quinti Pontificis Maximi, & Alphonſi regis aula: quorum hic Antonium Panhormitam ob ſcriptum de dictis ac factis ſuis librum mille aureis donauit, Poggium Florentinum quingentis, ob conuerſum è Græco in Latinum Xenophontis librum, qui Cyri pedia inſcribitur. Idem.

Dionyſius Syracuſanus Heliconem Cyzicenum talento donauit, quod Solis deliquium prædixiſſet.

Lyſander ob pauculos uerſiculos Antiochi poetæ pileum argento impleuit. Pontanus.

Ferdinandus rex grandem pecuniæ ſummam quotannis ex ærario pendendam ſtatuit rhetoribus, medicis, philoſophis, & theologis, qui publicè Neapoli docerent. Egre-

gium ſanè factum (inquit Pontanus) ingeniam proſequi, uirtutes ornare, & ad excolendos animos excitare iuuentutem.

Terentius Varro annos ſæculi ſupergreſſus interiit ſcribendo. Blondus lib. 4.

Cato Cēſorius anno LXXXVI. ætatis cauſam pro ſe egit aduerſus temeraria iuuentutem: litteras. Græcas didicit, & ius ciuile: defendit Galbam oratorem accuſatum. Flauius lib. 4. Val. de ſtudio.

Iulius Cæſar (ut eſt apud Suetonium) omnes medicinæ & liberalium artium profeſſores ciuitate donauit, ut libentius urbem incolerent.

Veſpaſianus imperator ingenia & artes maximè fouit; primusq; è fiſco Latinis Græciſque rhetoribus annua centena cōſtituit; præſtantes poetas muneribus ornauit; & bibliothecas incendio abſumptas reparauit. Suetonius & Blondus lib 4.

INDOCTI, ET QVI LITTERAS oderunt.

LIcinius Imperator fuit litteris adeò infeſtus, ut uirus ac peſtem publicam eas appellaret. ſed cur inquit Bapt. Egnatius, eas non odiſſet, quarum adeò expers erat, ut ne decretis quidem ſubſcribere poſſet.

Valentinianus quoque imperator, Gratiani filius, magno literarum odio conflagrauit.

Celius ſcribit, Heraclidem Lycium hebeti fuiſſe ingenio, & ad litteras, politioremque cultum ineptiſſimo.

Philonides fuit Melitenſis quiſpiam prægrandi corpore, cæterum inſulſus & indoctus. unde adagium fluxit Eraſmo poſitum, Indoctior Philonide. Adagium

Britanion (cui uicto Conſtantius imperator pepercit) adeò expers litterarum eſt habitus, ut ne prima quidem elementa calleret. Baptiſta Egnatius.

Herodes Atticus, quum ingenio & eloquentia nulli ſecundus haberetur, filium habuit adeò hebetem, ut ne prima perciperet elementa. Philoſtratus in eius uita.

TYrannion grãmaticus (qui floruit ætate Magni Pomp. ſupra tria librorum millia poſſedit: Plut. in Sylla.

Gordianus imperator coaceruauit in bibliotheca LXII. millia uoluminum. Capitolinus.

Plutarchus in Antonio ſcribit Pergamenas bibliothecas habuiſſe ducenta librorum millia.

Porrò ex antiquis bibliopolis unicus ferè Triphon celebratur. Martialis lib.4. Non habeo, ſed habet bibliopola Triphon. Hic ille eſt ad quem ſcribit Fabius in liminari Inſtitutionum oratoriarum epiſtola.

QVI MVLTA SCRIPSERVNT.

SCripſit Theophraſtus trecẽta librorum uolumina, Chryſippus ſeptuaginta, Seruius Sulplcius C.L X X X. libros de iure ciuili, Ateius Capito LX. Empedocles tria & quadraginta, Galenns cxxx. Beda xxxvi. Ariſtarchus grammaticus, Ariſtophanis grammatici diſcipulus, ſcripſit commentarios ſupra mille.

LABORIOSI, ET VARIARVM artium periti.

CLeanthes philoſophus inopia mercenarium ſe fecit, ac noctu quidem in hauriendis aquis uictum ſibi comparauit; interdiu liberalibus ſtudijs dedit operam. pinſebat quoque farinas, ſæpenumero, ut Peniam illam, neceſſarium, pleriſque malum, excuteret.

Pugnabat Plautus in paupertatem dies & noctes. ſcribebat enim fabulas ſuas interdiu, noctu uerò operam locabat piſtori, & in agendis molis (quas truſatiles uocant) qualen cunque faciebat quæſtum. Varro apud Gellium cap 3.l. 3.

Turanius fuit quiſpiam exactæ diligẽtiæ ſenex: cui quũ Cæſar poſt xc. annum procurationis uacationem ultro indulſiſſet, id ægrè ferens, componi ſe in lecto, & uelut exanimem a circunſtante familia plangi iuſſit. nec antè triſtitiæ finem fecit, quàm priſtino labori ſit reſtitutus. Celius lib. 6. Marcel. 16.

Iulius Cæſar, conſumptis in re bellica diebus, noctes ta

men ad tripartita diuidebat officia: quietis ſcilicet, publicæ rei, & muſarum. Marcellinus lib. 16.

Legimus Alexandrum Magnum, quum dormitaret, brachio extra cubile protento pilam tenuiſſe argenteam ſuppoſita pelui, ut quum neruorum rigorem ſopor laxaſſet infuſus, geſtaminis lapſi tinnitus abrumperet ſomnum Ammianus Marcel. lib. 16.

Iulianus imperator dimidiata nocte ſemper exurgebat, non è plumis perdicum ſubalaribus, ut Heliogabalus, aut ſtragulis ſericis ambiguo nitore fulgentibus, ſed ex aſperis ſtratis, in quibus uix decumberēt abiectiſſimi uernæ. Marcellinus ibidem.

Porcius Latro incepta ſemel ſtudia non poterat interrumpere, ubi ſe ad ſcribendum concitaſſet: iungebantur noctibus dies, & ſine interuallo ſibi inſtabat: nec deſinebat, niſi deficiebat. quum ſe ſyluis & montibus tradiderat, omnes illos agreſtes in ſyluis & montibus natos laboris patientia ac uenandi ſolertia prouocabat. Celius Cap. 35. lib 5.

Sophocles, Plato, Iſocrates, Hieronimus, & alij complures ad extremam ſenectutem ſcibentes, labores ſubierunt. finemque dicendi cum uita fecerunt. Volater.

Helius Hippias ſophiſta præter litterarum ſtudia (in quibus ætate ſua nulli fuit ſecundus) Olimpicis ludis zonam, ueſtem, calceos, ampulam, anulum, gemmam (in qua ſignum inſculpſerat) ſibi fecit, habuitq; artem multarum rerum, quæ mortales plurimos ornare potuiſſet. Quintil. lib. 12. Inſtit. orat.

Hadrianus imper. fuit arithmeticæ periciſſimus & geometriæ. pinxit egregiè, muſicem tenuit, aſtronomiæ ſcientia omnes ætatis ſuæ facile ſuperauit.

Fuit Aurelius Alexander optimus haruſpex, excellens augur, muſicus inſignis, & utranq; oratione eruditiſſimè ſcripſit. quibus rebus tantam impendit operam, ut conſueuerit in conuiuijs uel legentes audire, uel alijs ueſcentibus legere.

Nihil unquam legit Plinius, quin excerperet; nec in bibliotheca tantum, ſed in menſa, ſed in lectica, ſed equitās quoque uel ſcribebat, uel ſcribendum aliquid dictabat.

Diodorus Siculus ne in deſcriptione orbis (ut alij plerique) erraret, bonam Aſiæ & Europæ partem magno ſuo incommodo peragrauit.

Virtuti maximæ tribendum eſt Nicaulæ Ægypti, & Æthiopum reginæ, quòd audita Salomonis ſapientia, ab extremo Arabiæ in Iudæam iuerit, ut eum audiret.

Apollonius Tyanæus ut Brachmanum ſcientiam haurire poſſet, Perſas, Caucaſum, Albanos Scythas, & Maſſagetas prætergreſſus, in Indiam penetrauit. quibus auditis per Elamitas, Babylonios, Chaldæos, Medos, Parthos, Aſſyrios, Phœnicas, Arabes, & Palæſtinos in Ægyptum rediit, ut quaquà tranſiret, ibidem a doctis (ſiqui eſſent) proficeret, & aliquid decerperet. tranſiuit & in Æthiopiam ad Gymnoſophiſtas.

Antiſthenes, audito Socrate, ſtatim conuerſus ad diſcipulos, monuit ut alium quærerent præceptorem, ſibi ſe inueniſſe dictans. quo factu, relictis omnibus fortunis, Socratem ſecutus eſt.

Alphonſus Aragonius, Siciliæ rex, iam quinquagenarius, præceptori tamen ſe ſubmiſit, ne loquendi uſu careret.

O T I O S I.

Attalus, Eumenis frater, otio adeò ſolutus eſt, ut ſaginæ traditus, imperij onus in Philopomenem è familiaribus unum reiecerit. Celius cap.23 lib.6.

Vacia Seruilius, uir prætorius, nulla alia re, quàm otio notus conſenuit. propterea a tranſeuntibus dici ſolebat, Vacia hic ſitus eſt. Seneca in epiſtolis, & Celius.

Herondas, quum Athenis quidam otii damnatus foret, iuſſit eum ſibi oſtendi, qui in cauſa liberali conuictus foret. Plutarchus in Apophtheg. Laconicis.

CORONÆ DIVERSÆ.

Variæ fuerunt olim coronæ quibus penſabatur hominum uirtus, ut & ignauis torpor excuteretur, & in generoſis uirtus creſceret. Plin 22. numerat gemmatas, aureas, uallares, murales, roſtrales, ciuicas, triumphales, quibus nobiliorem fuiſſe gramineam dicit.

Coronæ Triumphales erant aureæ, mittebanturq; imperatoribus ob honorem triumphi. hæ uulgò dicitur aurum

coronarium, inquit Gellius. Aureis poſtmodum ſucceſſerunt Laureæ erátq; eiuſdem & uirtutis & honoris præmia. Obſidionalem coronam dabant obſidione liberati ei, qui liberauerat. ea fiebat gramine, unde & Graminea dicta eſt. hanc S. P. Q. R. Fabio Maximo dedit, ſecundo bello Punico, quòd urbem Romam obſidione liberaſſet.

Ciuica dabatur ei, qui ciuem a morte liberaſſet. fiebat fronde querna, aut ilignea. Celius, Aduehuntur, inquit, cum ilignea corona, & chlamyde. L. Gel. uir Cenſorius cēſuit Ciceronem conſulem hac ornandum corona, quòd eius opera atrociſſima illa Catilinæ coniuratio deleta, uindicatáq; fuiſſet. Muralis dabatur, ab imperatore ei, qui primus murum ſubiiſſet, & in oppidū hoſtium per uim aſcendiſſet. Caſtrenſem donabat imperator ei, qui primus hoſtium caſtra pugnans introiuiſſet: habebat autem inſigne ualli. Naualem merebatur, qui in maritimo prœlio primus hoſtium nauem ui armatus tranſiliiſſet. ea roſtris nauium erat inſignita. Mularis autem, Caſtrenſis, & Naualis fiebant ex auro. Oualis corona erat Myrtea: ea utebantur imperatores, qui ouantes urbem introibant. Ouatio, minor erat triumpho. Ouationis cauſa eſt non triumphi, quum aut bella non rectè indicta ſunt, nec cum iuſto hoſte geſta: aut quum hoſtium nomen humile eſt, ut ſeruorum, aut pyratarum, aut quum deditione facta, incruenta parta eſt uictoria. hæc fiebat ex Myrto. Dabatur Oleagina ob conuerſum hoſtem. De coronis uide Gellium lib. 5. cap. 5. Blondum Foroliuienſem de Roma Triumphante lib. 6. Volaterranum lib. 26. Philologiæ. Plinium lib. 16.

TRIVMPHATORES, SEV QVI de diuerſis regibus & populis triumphauerunt.

L. Atilius Calatinus triumphauit de Sardis. C. Domicius de Arueni. & Bathuleorum duce. Liuius Salinator de Illyriis. M. Atilius Regulus de Salentinis. Paullus Æmilius iunior de Liguribus, & Perſeo. Menenius Agrippa Lanatus de Sabinis. M. Antonius triumuir de Armeniæ rege. M. Aquillius conſul de Ariſtonico rege. Iunius Babulcus Brutus dictator Equos ſubegit,

ac die octaua de eiſdem triumphauit. Furius Camillus Veios decennali obſidione domuit, ac de iiſdem triumphauit: Sp. Caſſio duo triumphi contigerunt. M. Curius de Samnitibus & Sabinis P. Decius iunior de Samnitibus. Cn. Duillius, qui Pœnos primus claſſe deuicit, primus de nauali uictoria triumphauit. Fabius Rullianus de Apulis, Nucerinis, Samnitibus, Vmbris, Marſis, ac Thuſcis triumphauit. Fabius Gurges de Samnitibus. Q. Fab. Max. de Liguribus. Gn. Fuluius Flaccus de Samnitibus. M. Fuluius nobilior ouauit de Ætholis, triumphauit de Ambracienſibus. L. Lucretius Tricipitinus de Volſcis, Marius de Teutonibus, & Iugurtha. Propertius lib. 4. Dij melius, quantus mulier foret una triumphus Ductus erat per quas ante Iugurtha uias. Q. Cæ. Metellus de Iugurtha, & Numidis. L. Munius de Achæis. M. Horatius conſul de Sabinis ſine auctoritate ſenatus. L. Papirius Curſor de Samnitibus. L. Papirius Craſſus, eius filius, de Priuernatibus. C. Pompeius, Magni Pompeij pater, de Picentibus. Pompeius Magnus de Iarba, Mithridate, Ariſtobulo rege Iudæorū. Aul. Poſtumus Tubero de Volſcis. L. Æmilius Paullus de Liguribus. Q. Capitolinus, quinquies conſul, de Volſcis. Scipio Africanus de Hannibale, & Syphace. Sulpicius de reliquijs Brenni. L. Valerius, Valeſij filius, de Veientibus, & Sabinis. Valerius Coruinus qui, ſexies fuit conſul, de Samnitibus. L. Valerius Potitus de Volſcis, & Equis ſine auctoritate ſenatus. M. Atilius Glabrio de Antiocho. & Ætolis. Aurelianus imper de Zenobio Palmyrenorum regina. Septimius Seuerus imperator de Arabibus, & Adiabenis. Dagobertus rex Francorum de Saxonibus. Papirius Maſo de Corſis. Iulius Cæſar confectis bellis quinquies triumphauit: primum triumphum egit Gallicum; ſequentem Alexandrinum; deinde Ponticum; huic proximum Africanum; nouiſſimum Hiſpanienſem. Triumphauit Bacchus de Indis. Tatius de Sabinis, Gordianus de Perſis. Auguſtus Curules triumphos tres egit, Dalmaticum, Actiacum, Alexandrinum, continuo triduo. Antonius Commodus triumphauit de Germanis Domitianus de Dacis, & Cattis: Papirius Curſor de Corſis, in monte Albano.

Porrò autem lege fuit cautum, ne quis triumpharet, qui minus quam quinq; millia una acie ſuperaſſet. Nulli item licuit triumphare; qui nec dictator, neq; prætor, nec conſul res geſſiſſet. item nemini prius decernebatur triumphus, quàm regionem, de qua triumphaturus erat, ſucceſſori pacatam reliquiſſet. Triumphantes auratis curribus uehebantur; quos albi trahebant equi. Pompeij tamen currum in triumpho Africo traxerunt Elephantes: quem imitatus Cæſar, uectus eſt Elephantis quadraginta dextra læuaq; lychnos geſtantibus, auctore Tranquillo. Et Gordiano quadrigæ Elephātorum decretæ ſunt triumpho Perſico. Habuit & Aurelianus currum quattuor ceruis iunctum. Moris quoq; fuit, ut in triumphantum curru ſederent eorundem filij. unde & Æmilius Paullus ſpecioſiſſimo trump ho filium duxit, quem triduo poſt amiſit. Triumphantem ſequebantur laureati milites. Moris item fuit, imperatores belli ciuilis uictoria, quantumuis magna, non triumphare, quia ciues, non hoſtes occidiſſent. Item, ut milites & abiecti miſſi quiq; diuerſis conuicijs triumphantes inceſſerēt, ne proſpera illa fortuna plus equo ſuperbirent, & inſoleſcerent. Sic triumphante Cæſare milites dixerunt: Gallias ſubegit Cæſar, Nicomedes Cæſarem Item, Romani ſeruate uxores, mœchum caluum uobis adducimus. Ventidium quoque Baſſum in Parthico triumpho ſecuti milites decantarunt: Qui mulos fricabat, factus eſt conſul Porrò lege cautum erat, ne dux ante triumpi initium urbem ingrederetur. Paulus Oroſius, & cum eo Blondus ſcribunt, Romanos triumphos numero fuiſſe cccxx.

Omnium ultimus triumphauit Probus imperator.

Hæc de triumphis, de quibus qui plura ſcire cupiet, uideat Blondum Foroliuienſem lib. 10. de Roma triūphante.

PRÆCEPTORES, ET PÆDAGOGI.

Chryſippus, Eraſiſtrati: Aſclepiades, Temiſonis: Protagoras. Euathli: Agonas, Zoroaſtris: Callimachus, Eratoſthenis: Eratoſthenes, Ariſtophanis: Volcacius, Ceſelii: Anaxagoras & Damon, Periclis: Molo, Ciceronis. Poſſidonium quoq; Ciceronis magiſtrum fuiſſe, Cicero in

lib. de Fato. Eum audiendi gratia Rhodum adiit, ut in eius uita Plutarchus. Socion, Senecæ: Seneca, Neronis: Cebes, Phedonis: Philetas Cous, Ptolemæi: Pamphilus Amphipolyta, Apellis: Empedocles, Gorgiæ: Plutarchus, Traiani: Donatus, & Victorinus, Hieronymi: Palemon, & Flauius Virginius, Perſij: Architas, Empedoclis: Saccas Ammonius, Plotini: Serbidius Scæuola, Papiniani: Arnobius, Lactantii: Linus, Herculis: Lyſias, Epaminondæ: Polycletus, Argij, Aſopodori, Alexis, & Ariſtidis pictorum: Agelades, Myronis: Soſtratus, Lyſippi Phydias, Alcamanis. & Colotis Myron, Lycii: Lyſippus, Phœnicis: Euxiandas, Ariſtidis: Eupompus, Pamphili: Theophraſtus, Demetrii Phalerei: Chiron, & Phœnix, Achillis: Linus, Orphei, Thamitæ, & Herculis: Pherecides, Pythagoræ Marianus Matthæus, Frãciſcus Puteolanus, Beroaldi: Lyſimachus, & Leonides, Alexandri: Connidas, Theſei, Sarpedon, Catonis: Zopyrus, Alcibiadis: Achillas, Ptolemæi: Sadrageſilus, Dacoberti: Sicinus, liberorũ Themiſtoclis, Hopleus, Tydei: Acetes, Pallantis: Hyagnes tibicen, Marſiæ: Pontanus, Marulii: Silenus, Bacchi: Ratnerius Foroliuienſis, Bartoli Bartolus, Baldi: Baldus docebat Ticini. Paulus Caſtrenſis, & Antonius Roſellus Paduæ; Benedictus Capra, Peruſij: Barbatia Siculus, Bononiæ. Fuit & Victorinus Fertinus Gonzagarum pædagogus: Antonius Panhormita, Alphonſi Arragonis Siciliæ regis præceptor: Andronicus Theſſalonicenſis, Politiani: Chalcidias, Iouiniani grammatici: Andalus Genuẽſis, Boccacij Ammonius, Origenis Anacreon Smerdis filij Polycratis Samiorum regis Thales Mileſius, Anaximãdri Anaximenis Anaximenes Anaxagoræ: Philoxenus, Antigenidis muſici: Socrates, Antiſthenis: Antiſthenes, Diogenis Euphranor, Appionis grammatici: Aſclepiades, Apollodori grammatici: Apollodorus. Pergameus, Ceſaris Auguſti: Menecrates, Arati poetæ: Anxagoras, Archelai Mileſij: Plato, Ariſtotelis: Socrates, Ariſtippi, Ariſtophanes grammaticus. Ariſtarchi: Crates, Bionis Hermocrates, Callimachi: Ariſtoteles, Calliſthenis: Anaxagoras, Carneadis Socrates, Cherephontis: Herodotus, Chœrili: Diogenes, Cratis Thebani: Paulus,

Dioniſij Ariopagitæ Prodicus, & Socrates, Euripidis. Docuit Ariſtoteles annis x x x. Quinctilianus x x. Pomponius Lætus Romæ, x. Campanus, Peruſiæ. Chriſtophorus Landinus Florentiæ bonas artes profeſſi ſunt. Poſſem infinitos huiuſmodi congerere, quos prætermitto, quòd hoc ipſum modici uideatur momenti: tamen etiam, quòd non putem poſſe fieri. ut quis ex maiori congerie fructum ſibi faciat, cui hæc nihil profuerint.

PATRIA, ET LOCVS NATALIS multorum illuſtrum uirorum.

RVdiæ, urbs Apuliæ, Ennii: Saſſina Vmbriæ, Plauti: Campania, Neuii: Brunduſium Calabriæ, Pacuuii: Mediolanum, Statij Cæcilij: Piſaurus, Accii. Carthago, Terentij: Arunca, Lucilij: Roma, Lucretij: Bononia, L. Pomponij: Roma, Decii laberij, & Q. Catulli epigrammatiſtæ: Syria, Publii Syri: Roma, Porcii Licinii: Verona, Valerii Catulli. Roma, Q. Cornificii: Cremona, Furii Bibaculi: Atax, uicus prouinciæ Narbonenſis. Pub. Terentii Varronis: Roma, Iulii Calidii: Mantua, Virgilii: Venuſium Apuliæ, Ouidii: Parma, Caſſi Seueri: Roma, Cæſaris Germanici: Verona, Æmili Macri: Corduba Hiſpaniæ, Lucani, Sextilij, & Senecæ: Roma, Aſinii, Galli: Volaterræ Etruriæ, Perſij: Neapolis, Statij Papinij: Hiſpania, Sylii Italici: Setia Campaniæ, Valerij Flacci: Aquinum, Iuuenalis: Bilbilis Hiſpaniæ, Vaerij Martialis: Italica Hiſpaniæ, Voconij Victoris: Carthago, Alphi Auiti: Africa, Septimii, & Aurelii Olympii Nemeſiani, & Mauri Terentiani: Sicilia, Calpurnii: Alexandria, Claudiani: Burdegala, Auſonii Galli: Hiſpania, Damaſi: Iuuenci, & Prudentii: Africa, Licentii Hipponenſis: Gallia, Sidonii Apollinariis: Roma, Pomponii Secundi, Pedonis Albinouani, Aruncii, Stellæ, Sentii Auguris, Veſtritii Spurinæ, & Paulli Paſſieni: Salamin, Solonis: Lacedæmon, Chilonis: Mitylene, Pittaci: Priene. Biantis: Lyndus, Cleoboli: Corinthus, Seriandri: Scythia, Anacharſis: Gnoſos, urbs Cretæ, Epimenidis Syria, Pherecidis: Miletus, Anaximenis: Clazomene, Anaxagoræ; Athenæ, Socratis, Xenophontis,

Æſchinis, Critonis, & Glauconis: Cyrene, Ariſtippi: Elis, Phædonis: Megara, Euclidis, & Stilponis: Thebæ, Cebetis, & Cratis: Athenæ, Platonis, Polemonis, Antiſthenis, & Speuſippi, Chalcedon; Xenocratis: Soli, Crantoris: Cyrene; Lacydis, & Carneadis, Carthago, Clitomachi: Stagyra, Ariſtotelis: Lampſacus, Stratonis. Troas, Lyconis: Pontus, Heraclidis: Synope, Diogenis: Syracuſæ, Monymi: Ægina, Oneſicriti: Phœnicia, Menippi. Cyprus, Zenonis: Samos, Pythagoræ, & Meliſſi: Agrigentum, Empedoclis: Tarentum, Architæ: Croton, Alcmæonis: Metapontus. Hippaci: Gnydos, Eudoxi: Epheſus, Heracliti: Colophon, Xenophanis: Abdera, Democriti, Protagoræ, Anaxarchi: Elis, Pyrrhonis: Nicæa, Timonis: Athenæ, Epicuri: Calagurium Hiſpaniæ, Quintiliani: Craſtus urbs Siciliæ, Epicarmi: Pella Macedoniæ Alexandri: Melibœa. Philoctetæ: Panope, Epei auctoris machinæ Troianæ: Aſcra, Heſiodi: Cheronea: Plutarchi: Megara, Theogenis: Mitylene: Alcei, Lesbos, Sapphus puellæ: Rhodos, Penetij, Stratoclis, Andronici: Pylos, Neſtoris: Croton, Alcmanis: Miletus, uel Phœnicia, Thaletis: Imera, Steſichori: Ithaca, Vlyſſis: Thebæ, Amphionis, & Pindari: Cos, Apellis: Thracia, Orphei: Alexandria, Appiani, Ariſtarchi, & Arri: Arpinum, Ciceronis: Tyana Græciæ, Apollonii: Medaura: Apuleii: Caros, Archilochi: Athenæ, Ariſtidis: Rhodos, Ariſtophanis: Nicomedia, Arriani hiſtorici: Methymna, Arionis. Seleucia Siciliæ, Athenei philoſophi: Chaldæa, Beroſi: Agrigentum, Charcini: Africa, Cypriani, Carthago, Clitomachi: Athenæ, Cratini, Eupolidis, & Demadis, & Demoſthenis à Syracuſæ, Dionis: Thebæ, Epaminondæ: Hierapulis Phrigiæ, Epicteti: Cyrene, Eratoſthenis: Athene, Hermippi: Arelate, Fauorini: Chalcis Syriæ, Iamblici philoſophi: Antiochia Ioannis Chryſoſtomi: Iudea, Ioſephi: Elis, Hippiæ: Cos. Hippocratis, Athenæ, Iſocratis: Syracuſæ, Lyciæ: Athenæ Menandri & Periclis. Thebæ, Muſei: Smyrna, Homeri, Anazzarbum Ciliciæ, Opiani: Roma, Q. Hortēſii: Cæſarea Cappadociæ, Pro hæreſij: Ægyptus, Ptolemæi aſtrologi: Syracuſæ, Philemonis: Cos, Philetæ Roma, Salluſtii, & Suetonii: Patauium,

T. Liuij: Athenæ, Sophoclis, & Thucididis: Thracia, Thamyræ: Ereſſus urbs Lesbi, Theophraſti: Lesbos, Terpandri: Carthago, Tertulliani: Vmbria, Propertij, & Pontani.

FORMOSI ET FORMOSÆ EX hiſtoricis, oratoribus & poetis.

AMaryllis puella Virg. Formoſam reſonare doces Amarillida ſyluas.

Alexis. Idem Ecl. 2. Formoſum paſtor Coridon ardebat Alexim.

Ægle nympha. Idem Ecl. 6. Ægle Naiadum pulcherrima

Adonis Myrrhæ fuit filius, Veneri ob ſpecioſam formam dilectus. Virg Ecl. 10. Et formoſus oues ad flumina pauit Adonis. Ouid. lib. 10 & Proper. lib. 2.

Auentinus. Virg. uictoresque oſtentat equos ſatus Hercule pulchro Pulcher Auentinus.

Aſtur. Virg. Sequitur pulcherrimus Aſtur, Aſtur equo fidens, & uerſicoloribus armis.

Atys, puer Phrygius, a Cybele, ut fabulantur poetæ, ob formam adamatus eſt Ouidius lib. 5. Met. Erat Indus Atys, quem flumine Ganges, &c.

Atalanta puella fuit in Arcadia uenatrix, & Iaſij filia liberali admodum forma. Ouidius lib. 8. Met. Venit Atalante Schœnei pulcherrima uirgo, &c.

Ariadne filia Minois, forma fuit elegante, quam propterea Bacchus duxit in uxorem, ejusq; coronam ſtellis ornatam in aſtra retulit. Catul. de ea & Theſeo loquens, ſic inquit: Hunc ſimulac cupido conſpexit lumine uirgo, Regia quam ſuaue expirans coſtus odores.

Achillas puer. Martialis lib. 3. Huic comes hærebat domini fugitiuus Achillas, Inſignis forma nequitiaq; puer.

Antiopa, filia Nyctæi, & uxor Lyci regis Thebarum, ſpecioſiſſimam propter formam a Ioue adamata eſt, ex quo Zetum & Amphionem ſuſcepit. Propertius, Tu licet Antiopæ formam Nycteidos, & tu Spartanam referas laudibus Hermionem.

Argia, Adraſti Argiuorum regis filia, & uxor Polinicis, fuit itidem mirum in modum ſpecioſa. Statius lib. 2. Theb.

Egregiam Argiam, nec formæ laude ſecundam Deyphilem.

Antinoo Bithinyco, mira pulchritudine adoleſcenti, tanta, tamq; elegans fuit forma, ut Hadrianus imperator (a quo adamabatur) templum ei apud Mantineam conſtituerit, & ciuitatem apud Nilum, eiusque imaginem fecerit inſculpi nummis. propterea Hieronymus Hadriani concubinum eũ uocat. Volat.

Fuit Achantus puer ſpecioſus, quem poetæ fingunt in florem ſui nominis conuerſum fuiſſe.

Æginam, Aſopi regis Bœotiæ filiam, ob excellentem pulchritudinem adamauit Iupiter, iacuitque cum ea in ſpecie ignis. Ouidius, Aureus ut Danaen, Aſopida luſerit ignis.

Forma in primis uiſenda, & amabili fuiſſe ferũt inter Græcos Alcibiadem, ſicut inter Romanos Scipionem, Demetrium cognomento. Plutachus in eius uita, Hoc, inquit Alcibiadi conceſſit natura, ſibiq; cum paucis commune, ut non modò in pueritia aut adoleſcentia, ſed etiam in omni ætatis gradu maximum ſemper decorem, & formoſam hominis ſpeciem prætulerit.

Amaracum poetæ fingunt in herbam odoriferam mutatum, idque propter elegantem formam.

Aſterius, filius fuit Cereris, forma ſingulari, omnium tamen amores reſpuens. unde Ouidius in Ibin, Filius ut Cereris fruſtra tibi ſemper ametur, Deſtituatq; tuas uſque petitus opes.

Sex. Aurelius ſcribit Auguſtum fuiſſe mitem, gratum, ciuilis animi, toto corpore pulchrum, ſed oculis magis, quorum facies clariſſimorum ſiderum modo promicabat.

Alfus filius fuit Gygari Danorum regis, quem tam excellenti forma, ac cæſarie extitiſſe ſcribit Saxo Grammaticus, ut argenteis nitere crinibus putaretur.

Amphimedon Calentinus: Formoſum Phiale prius arſerat Amphimedótē Amphimedó Phiales maxima cura fuit.

Herodotus ſcribit Agariſtam, Cliſthenis filiam, adeò formoſam extitiſſe, ut ad habendas eius nuptias, celebrata ſint procorum ſpectacula, & certamina, quò ſpecioſiſſimi quique Græciæ adoleſcentes confluxerunt.

Barynes meretricis formam commendat Horatius lib. 2.

Car. dicens; Vlla ſi iuris tibi peierati Pœna Baryne nocuiſſet unquam, Dente ſi nigro fieres, uel uno Turpior ungui, Crederem, &c.

Bryſeis fuit adeò formoſa, ut Achilles eius amore conflagrauerit, eamq; quamuis ancillam, pluſquam puellas omnes adamauerit. Horatius, Prius inſolentem Serua Bryſeis niueo colore Mouit Achillem. Propertius lib. 2. Omnia formoſam propter Bryſeida paſſus.

Credibile eſt Berſabæam, Vriæ uxorem, eleganti fuiſſe forma, quæ ſapientiſſimum illum regem, & prophetam ſanctiſſimum Dauidem uſque adeò titillauerit, ut ſolitæ religionis oblitus, adulterio & homicidio (Vriam enim deuouit morti) ſuam contaminauerit ſanctitatem. Stroza pater, Ille ſacri uates operis Ieſſeia proles, Præfecit populo quem Deus ipſe ſuo, Berſabææ captus forma, &c.

Bellerophon a Sthenobæa, Prœti Argiuorum regis uxore, propter formam adamatus, & ad Venerem (cui tamen aſſentiri noluit) poſtulatus eſt.

Fuit & Batyllus, Anacreuntis poetæ amaſius, liberali forma. unde Pontanus de Stell. Nirea ſic perhibent, & amatum a uate Batyllum, Pictum oculis, fuſumque coma, roſeumque labellis.

De Caſtore & Polluce Ouid lib. 8. Met. At gemini nondum cæleſtia ſidera fratres Ambo conſpicui, niue candidioribus ambo Vectabantur equis.

De Chione Dedalionis filia idem Ouid. lib. 11. Met. Nata erat huic Chione, quæ dotatiſſima forma Mille procis placuit bis ſeptem nubilis annis.

Cænis puella Theſſala, a Neptuno compreſſa. Idẽ Ouid. lib. 12. Met. Clara decore fuit proles Elateia Cænis Theſſalidum uirgo pulcherrima.

Cyllarus. Idem lib. 12 Nec te pugnantem tua Cyllare forma redemit.

Caliſto. Idem. li. 21. Faſt. Fœdera ſeruaſſet, ſi non formoſa fuiſſet.

Celenó. Idem lib. 4. Faſt. Neptuno Halcyonem & te formoſa Celeno.

Calypſo Oceani & Thetyos filia, Ouidius de Ponto, An

graue ſex annis pulchram fouiſſe Calypſon Æquoreæq; fuit concubuiſſe deæ? Idem lib. 1. de Art. Littore conſtiterant, illic quoque pulchra Calypſo.

Cydippe ab Acontio ob formam adamata eſt. Ouid. in epiſt. Aut eſſes formoſa minus, peterere modeſte: Audaces facie cogimur eſſe tua, &c.

Ceſtum puerum commendata a forma Mart. Quanta tua eſt probitas, quanta eſt præſtantia formæ Ceſte puer, puero caſtior Hypolito. Te ſecum Diana uelit, doceatq; natare, &c.

Catulla. Idem Mart. lib. 8. Formoſiſſima quæ fuere uel ſunt, O quàm te fieri, Catulla, uellem Formoſam minus, aut magis pudicam.

Propertius formam ſuæ Cynthiæ ſic comendat: Et quaſcunque tulit formoſi temporis ætas, Cynthia non illas nomen habere ſinat. Idem: Illic formoſæ ueniant chorus heroinæ, quas dedit Argiuis Dardana præda uiris. Quarum nulla tua fuerit mihi Cynthia forma Gratior, &c.

Herodotus ait Candaulis, Sardium Tyranni uxorem fœminarum omnium fuiſſe pulcherrimam.

De Daphnide Virg. in Buc. Formoſi pecoris cuſtos, Formoſior ipſe.

Deiopeia nympha. Virg. 1. Æn. Sunt mihi bis ſeptem præſtanti corpore nymphæ, Quarum, quæ forma pulcherrima, Deiopeiam Connubio iungam, &c.

Dido. Idem lib. 2. Æn. Regina ad templum forma pulcherrima Dido Inceſſit.

Deianira Herculis uxor. Ouid. lib. 9. Nomine ſi qua ſuo tandem peruenit ad aures Deianira tuas, quodam pulcherrima uirgo, Multorumq; fuit ſpes inuidioſa procorum.

Deiphyle, uxor Thidei, Adraſti filia. Stat. lib. 2. Theb. Egregiam Argiam nec formæ laude ſecundam Deiphylem.

Diadumenus Auguſti fuit prægustator, puer adeò ſpecioſus, ut in formæ certamine, quod fiebat Elidi, meruerit palmam. Volat.

Democles puer Athenienſis, fuit adeò ſpecioſus, ut ex pulchritudine ſua pulcher Democles ab omnibus uocaretur. cui (quod paucis admodum formoſis contingit) tanta quoque

quoque extitit pudicitiæ cura, ut ad declinandam uim Demetrij (a quo petebatur ad ſtuprum) ſe in plenum feruentis aquæ lebetem, quum aliter effugere non poſſet, coniecerit. Plut. in Demetrio.

Cælius ſcribit Demetrium, cognomento Poliorcetem, forma fuiſſe in primis amabili. uide Plut. in eius uita.

Euryalus, Niſi amicus. Virg. lib. 5. Æn. Euryalus forma inſignis, utridique iuuenta Idem lib. 9.

Endymion, Lunæ amaſius, fuit admodum ſpecioſus. Val. Flaccus lib. 8. Tum quoque ſiderea clarus procul ora iuuenta Lathmius æſtiua reſidet uenator in umbra, Dignus amore deæ.

Fuit in Epheſtione auguſta adeò facies, ut uicti Darij uxor eum pro Alexandro ſalutauerit ob quam formam ipſi quoque Alexandro fuit chariſſimus.

Eurydice, Orphei uxor, Quintil. lib. 1. Orpheos. Hæc ſata Mercurio Eurydice, formoſa puellas Tam uiſa eſt ſuperare pares, cæleſtibus aulis Quam iucunda Venus dominas ſupereminet omnes,

De Fabulla Mart. lib. 2. Bella es nouimus & puella, uerum eſt, Et diues: quis enim poteſt negare?

Scribit Ælius Sabinus tantam pulchritudinem oris fuiſſe in filio Maximini, ut etiam caput eius iam morte nigrum, iam maceratum defluenti tabo, pulcherrimum tamen uideretur.

Galathea nympha. Ouid. lib. 13. Candidior folio niuei Galathea liguſtri, Floridior prato, longa procerior alno, Splendidior uitro, tenero laſciuior hœdo, Leuior aſſiduo detritis æquore conchis, Solibus hybernis, æſtiua gratior umbra, Nobilior pomis, platano conſpectior alta, Lucidior glacie, matura dulcior uua, Mollior & cycni plumis, & lacte coacto, Et, ſi non fugias, riguo formoſior horto, &c.

Non aliam ob cauſam poetæ fabulantur Ganymedem Ioui miſcere pocula, quàm ob elegantem ſpeciem. Ouid. lib. 4. Faſt. Horat. lib. 3. Car.

Glycera. Horatius lib. 1. Car. Vrit me Glyceræ nitor ſplendentis Pario marmore purius: Vrit grata proteruitas, & uultus nimium lubricus aſpici.

Galetes fuit adoleſcens forma ſpecioſus, decensq; in primis, regi Ptolemæo propterea uſque adeo carus, ut Ptolemæus ipſe quibuſdam (qui ad ſupplicium trahebantur) eiuſdem patrocinio pepercerit. auctor Cælius lib. 7. cap. 35.

Gygis pueri formam deſcribit Horatius lib. 2. Car. dicens: Vt pura nocturno renidet Luna mari Gnydiusq; Gyges: Quem ſi puellarum inſereres choro, Mire ſagaces falleret hoſpites, Diſcrimen obſcurum ſolutis Crinibus, ambiguoque uultu.

Veteres fabuloſo confinxerunt inuolucro Gorgonem propter eximium uenuſtatis decus, mentis inopes & ſtupidos reddentem ſpectatores inſaxa deformaſſe. Cælius lib. 13. cap. 9.

Hippolytus, Theſei filius, fuit etiam pulcherrimus. Virg: Ibat & Hippolyti proles pulcherrima bello Virbius.

Hylam, Thyodamantis filium, ob formam adamauit Hercules, & Nymphæ rapuerunt. Mart. Pulcher Hylas teneram merſit in ora manum. Propertius, Cuius ut accenſæ Dryades candore puellæ, Miratæ ſolitos deſtituere choros. &c.

Hyas Atlantis ex Æthra filius. Ouid. lib. 5. Faſt. Non dum ſtabat Atlas humeros oneratus Olimpo, Quum ſatus eſt forma conſpiciendus Hyas.

Celebratur etiam Hermiones Menelai filiæ pulchritudo. unde Propert. lib. 1. Tu licet Antiopæ formam Nicteidos, & tu Spartanam referas laudibus Hermionem. Pont. lib. 1. amorum.

Fuit tam elegans & concinna Hippodamiæ pulchritudo, ut ad impetrandas eius nuptias celebrata ſint certamina procorum. in quibus quum uictor euaſiſſet Pelops, puellam duxit uxorem. Propertius, Nec Phrygium falſo traxit candore maritum Aduecta externis Hippodamia rotis: Sed facies aderat nullis obnoxia gemmis, Qualis Apellæis eſt color in tabulis. Idem lib. 2. uocat Iſchomachem.

Hiera fuit uxor Telephi, mulier omnium (quas Procheſilaus uidit) maxima & pulcherrima.

Propoſita de muliebri pulchritudine certamina pleriſq; in locis legimus: ſicuti in Cereris Eleuſinæ feſto prope Alpheum, ubi uictrix Herodice meruit palmam. Cælius c...

9. lib. 13.

Herodotus ſcribit Hippoclidem, Tyſandri filium, diuitiis & forma inter Athenienſes præcipuum fuiſſe.

Hypſiphile. Statius lib 4. Theb. Errantes ſubito pulchram in mærore tuentur Hypſiphilem. Fuit Thoantis filia a quo Thoantias appellatur.

Iulus, filius Æneæ ex Creuſa. Virg. lib. 7. Æn. primique duces & pulcher Iulus.

Iuuencius Catulli amaſius. Idem Cat. Mellitos oculos tuos, Iuuenci, Si quis me ſinat uſque baſiare, Vſque ad millia baſiem trecenta, Nec unquã ſaturum inde cor futurũ eſt.

Iaſon. Medea apud Ouidium Iaſoni loquens, Et formoſus eras, & me mea fata trahebant, Abſtulerant oculi lumina noſtra tui.

Ioſeph. Mantuanus in Maria, Sic alacer Sanſon; ſic & formoſus Ioſeph.

De Lauſo, Mezentij filio, Vir. lib. 7. Æn. Filius hunc iuxta Lauſus, quo pulchrior alter Non fuit, excepto Laurentis corpore Turni.

Lauiniæ forma fuit origo belli inter Æneam & Turnum, quorum uterque eam ſibi uxorem dari uolebat. Virg. lib. 12. flauos eius crinex, & roſeas appellat genas.

Catullus de ſua Lesbia ſic inquit: Lesbia formoſa eſt, quæ quum pulcherrima tota eſt, Tum omnibus una omnes ſurripuit Veneres,

Laodomia, Catullus: Quo tibi cum caſu pulcherrima Laodomia. Et Pont. lib. 2. de Amore coniugali.

Lais Corinthia meretrix fuit ſpecioſiſſima. Ouid. lib. 1. Eleg. Qualiter in thalamos formoſa Semiramis iſſe Dicitur, & multis Lais amata uiris.

Lycoris Cor. Galli amaſia. Mart. lib. 6. Fœmina præferri potuit tibi nulla Lycori. Prop. lib. 1. Et modò formoſa quam multa Lycoride Gallus Mortuus inferna uulnera lauit aqua.

Muſæus poeta formam Læandri pueri ex Abydo (qui Ero puellam adamauit, & ab ea redamatus eſt) multis laudibus commendat.

Lucretiæ formam tanti fecerunt Romani, ut eam ſuis

monumentis ubiq; celebrauerint, & uindicauerint a mortalitate, nec ſolum ob eximiam pulchritudinem, uerum etiam ob caſtitatem, quòd uim Tarquinij gladio ſit ulta.

Lycaſte, Priami filia, tantæ fuit pulchritudinis, ut Polydamas Antenoris ex Theano Hecubæ ſorore filius, illam ex concubina uxorem ſibi copulauerit. fuit & alia Lycaſte, quæ ob pulchritudinem Venus uocabatur.

Lamia, auctore Plutarcho, puella fuit ſpecioſiſſima, a Demetrio adamata, quæ & tibijs optimè ceciniſſe dicitur. hæc primo canendi modulandiq; ſuauitate gratiam ſibi apud omnes comparauit.

Ligurinus, Horatij fuit amaſius, forma itidem excellente, ut ipſius poetæ teſtimonio conſtat. idem quoque Lycum celebrat, dicens: Et Lycum, nigris oculis, nigroq; decorum Crine.

Leda. Stroza filius, Formoſæ meruit quo Iuppiter oſcula Ledæ.

Maia Atlantis filia. Ouid.l.5. Faſt. Quarũ Maia ſuas forma ſuperaſſe ſorores Traditur, & ſummo concubuiſſe Ioui.

Tibullus Marathi amaſij ſui formã uerſibus commendat.

Magnes Smyrneus fuit adoleſcens, omnium ſui ſæculi pulcherrimus, cunctisq; propterea gratiſſimus, ſed maximè Gygi Lydorum regi. quod ferentes ægrè parentes, capillos ei totonderunt, ut aliquid de pulchritudine minueretur. indignatus uerò Gyges, bellum mouit in Magneſios. Pauſanias apud Volat.

Narciſſus filius fuit Cephiſi & Lyriopes, a multis nymphis ob pulchritudinem amatus: cuius deſiderio quum nymphæ ipſæ intabeſcerent, mutatus eſt in florem ſui nominis. Virg. in Batarũ, Non illinc Narciſſus abeſt, cui gloria formæ Igne Cupidineo proprios exarſit in artus. Ouid. lib.3. Met.

Niſus, Megarenſium rex, ob pulchritudinem capillos aureos fertur habuiſſe. Tibul. lib. 1. Carmine purpurea eſt Niſi coma.

Nireus, filius Caropi & Alagiæ, puer fuit è Naxo admodum ſpecioſus, cuius formam Homerus ſuis carminibus dignatus eſt. Horatius lib.3. Car. Qualis aut Nireus fuit, aut aquoſa Raptus ab Ida. Idem in Epodo, Formaq; uincas Ni-

rex. Ouid. lib. 4. de Ponto. Prop. lib. 3. & Pont. lib. 3. de Stellis.

Nearchi formam commendat Horatius lib. 3. Car. Ode 30. ubi ait, Fertur & leui recreare uento Sparſum odoratis humeris capillum. Qualis aut Nireus fuit, aut aquoſa Raptus ab Ida.

Omphale, regina Lydorum, fuit facie adeò præſtanti, ut ei ſe ſubmiſerit Hercules. Prop. lib. 3. Omphale in tantum formæ proceſſit honorem, &c.

De Pyramo & Thysbe. Ouidius lib. 4. Met. Pyramus & Thysbe iuuenum pulcherrimus alter, Altera, quas Oriens habuit, prælata puellis, Contiguas habuere domos.

Fuit & formoſus Paris, dicente Ouidio: Dux Pari Priamide damno formoſe tuorum.

Hominum pulcherrimum fuiſſe prædicant Phaona, quem inter lactucas occultarit Venus. dicuntq; oblatum eidem ab ipſa Venere alabaſtrum unguenti: quo quum ſe obliuiſſet, factus eſt omnium formoſiſſimus, proptereaq; adamatus a Mitylenæorum mulieribus, ſed maximè a Sappho poetria Scamandronymi filia. Cœlius lib. 5. cap. 43. Eius formam Ouidius ſic deſcribit: Hunc ne pro Cephalo raperes Aurora timebam, &c.

Phædrus Elienſis, Socrati Platoniq; familiaris, a domino Lænone (dictu infandum) ob excellentem formam coactus eſt ſe proſtituere, ſuoq; corpore quæſtum facere. Volat.

Plutarchus in Lucullo ſcribit, Præciam quandam fuiſſe in urbe Roma fœminam, uenuſtate formæ nulli ſecundam, quæ ſua pulchritudine Cethegum ſibi deuinxerit, adeò ut nihil probaretur Cethego, quod Præcia non iuſſiſſet.

Parthenopæum, Meleagri & Atalantæ filium, ſeu, ut alijs placet, Martis & Menalippes, forma fuiſſe liberali ſcribit Statius: Pulchrior haud illi triſte ad diſcrimen ituro Fons fuit in Syluis, qualis iam caſſide miſſa Parthenopæus erat.

Panthea uxor fuit Abradatæ uiri nobilis apud Perſas, quã Cyrus expugnatis Aſſyriorum caſtris duxerat captiuam. Abradea autem abſente, & apud Bactrianos legatum agente, Araſpe Medo ſeruanda tradita eſt, qui apud Cyrum affirmauit nondum eſſe ortam, aut omnino inuentam tota

Aſia pulchriorem auctor Xenophon apud Celiũ lib. 7.c. 53.

Pſamniticus rex Ægypti Rhodopem meretricem ob pulchritudinem matrimonio ſibi iunxit.

Magnus Alexander, totius propè Orientis uictor & imperator, Rhoxanam Satrapis barbari filiam matrimonio ſibi iunxit ob ſolam eius pulchritudinem uide Curtium lib 5.

Q. Catullus poeta epigrammaticus formam Roſci pueri amaſij ſui his uerſibus celebrat: Conſtiteram exorientem Auroram fortè ſalutans, Quum ſubito a læua Roſcius exoritur. Pace mihi liceat cæleſtes dicere ueſtra, Mortalis uiſus pulchrior eſſe Deo.

Serranus. Virgil. lib. 9. Et iuuenem Seranum illa qui plurima nocte Luſerat inſignis facie.

Sulpiciæ formam commendat Tibullus lib. 4.

Illius ex oculis quum uult exurere diuos,

Accendit geminas lampadas acer amor, &c.

Fuit etiam in Semiramide eximia pulchritudo, & facies imperio digna: unde & mortuo marito Perſis imperauit uſque ad prouectam filij ætatem. Ouid. lib. 1. Eleg. Qualiter in thalamos formoſa Semiramis iſſe Dicitur.

Spurina fuit egregius adoleſcens: qui quum fœminas uiroſque ad libidinem ſolo decoro aſpectu prouocaret, pulchritudinem oris ſponte uulneribus deformauit. Val. Max. de Verecun.

Siſigambis uxor Darii nulli ſuæ ætatis fœminæ pulchritudine ceſſit, teſte Curtio: quam tamen uicto Dario Alexander non ſolum non uiolauit, ſed & ſummam adhibuit curam, ne quis captiuo corpori illuderet.

Scribit Cælius, Scipionem, cognomento Demetrium, apud Romanos forma fuiſſe amabili & eleganti.

Saxo grammaticus lib. 8. Dinicæ hiſtor. ſcribit Suauildam reginam tantæ fuiſſe pulchritudinis, ut quum uincta loris expoſita eſſet equinis calcibus obterenda, ipſis quoque iumentis horrori fuerit, artus eximio decore præditos ſordidis lacerare ueſtigiis.

Turnum à forma pleriſque in locis commendat Virg. ut lib. 7. Petit ante alios pulcherrimus omnes Turnus, auis, atauisque potens, Item ipſe inter primos præſtanti corpo-

re Turnus Vertitur arma tenens, & toto uertice ſupra eſt.

Thysbe amaſia Pyrami. Ouid lib. 4. Metam. Pyramus & Thysbe iuuenum pulcherrimus alter, Altera (quas Oriens habuit) prælata puellis.

Ferunt Albium Tibullum poetam elegiographum corporis forma admodum præſtanti fuiſſe. unde Horat. de eo loquens: Non tu corpus eras ſine pectore, Dij tibi formam, dij tibi diuitias dederant.

Thetidem deam maris poetæ niueam & formoſam faciunt, quòd perpetuis aquis abluatur. Catullus, Te ne Thetis tenuit pulcherrima Neptunine.

Paulus Diaconus ſcribit Theodotem puellam, genere Romanam, forma fuiſſe conſpicua & mirabili, flauis promiſſisq; capillis ad pedes uſq; pendentibus, eaq; pulchritudine ineſcarum Cunibertum regem, amore puellæ exarſiſſe.

Tyro puella. Salmonei filia, ob formã Neptuno adamata eſt, de hac Proper. lib. II.

Violantillam, Stellæ poetæ uxorem, multis uerbis commendat Stat. lib. I. Syl. Idem paulò poſt: at tu pulcherrima forma Italydum, tandem merito poſſeſſa marito.

Habuit Xerxes in exercitu LXIIX. myriades, quæ ratio habet bis & quinquagies centũ octoginta tria millia hominum. Herodotus tamen ſcribit in tanto mortalium numero neminẽ fuiſſe pulchriorem rege ipſo, aut procetiore ſtatura.

Sunt alij permulti pueri, & puellæ, in quibus elegans fuiſſe pulchritudo memoratur, ut Pyramus, Pelops, Idas, Caſtor, Pollux, Iaſon, Artaxerxes, Cyrus, Troilus, patroclus, Hymen. Ex fœminis Paſiphae, Ariadne, Berenice, Hermione, Bryſeis, Penelope, Deidamia, Erſilia uxor Romuli, Ero, Virginia Anaxerete, Antigone, Arachne, Arethuſa. Arſinoe, Polixena Pelagia, Lycaſte, Iocaſta, Hecuba, Caſſandra, Heſperie, Cleopatra, Clœlia, Ilia. Sibylle, Veſtales, Heroinæ & aliæ propè infinitæ, quas qui ſcire uolet, auctores reuoluat.

Helenæ forma poetis omnibus cantatiſſima laudem meruiſſet maximam, niſi ea Troiæ ruinam; belliq; decennalis cauſam attuliſſet. at nemo eſt, cui non ſit odio: quum tantæ cladis & calamitatis uenit in mentem. Paris apud

Ouid.formam illius Veneri comparat, dicens: His ſimiles uultus(quantum reminiſcor) habebat, Venit in arbitrium quum Citheræa meum, &c.

DEFORMES.

BRotheus, Vulcani & Mineruæ filius, deformi facie dicitur fuiſſe. ob quam dum pleriſque eſſet ridiculus, animi dolore ſe in rogum coniecit, teſte Ouid.in Ibin: Quodq; ferunt Brotheum fecisse cupidine mortis, Des tua ſuccenſæ membra cremanda pyræ.

Hipponactis poetæ Iambographi deformitatem ſuis tabulis expreſſerunt Bubalus & Anterinus pictores: eamque imaginem, quod notabili eſſet uultus fœditate, propoſuere in ridentium circulis magno ſuo malo. indignatus enim Hipponax utrunque ſuis ſatyris tanto retaliauit fœnore, ut ambo laqueo ſe præfocauerint. Plin. cap.5. lib. 36.

Aiunt & Corytheum quempiam fuiſſe hominem notiſſimæ deformitatis, quiq; liberos ſuſceperit, patrem infeliciſſima forma referentes: unde fluxit adagium, Corytheo deformior. Eraſm.

Homerus ſcribit Therſiten omnium, qui ad Troiam uenerunt, fœdiſſimum fuiſſe, Totumq; hominem a capite ad pedes ita graphicè depingit, & corporis uitia, & animi morbos, ut dicas peſſimum ingenium in domicilio ſe digno habitaſſe, inquit Eraſmus. unde adagium, Therſitæ facies. Ouid.lib.4.de Ponto.

Damon fuit pædotriba quiſpiam inſigni claudicate deformis, qui quum crepidas retortis ſuis pedibus congruentes furto amiſiſſet, imprecatus eſt, ut eius pedibus conuenirent, qui ſurripuiſſet. auctor Cœlius.

Ferunt Æſopum, a Phrygia fabulatorem, omnium quoque turpiſſimum extitiſſe. fuit enim nigerrimus, unde illi datum nomen: nam Æſopus, & Æthiops idem ferè ſignificant. corpore præterea gibboſus, uerùm ingenio (quo deformitatem illam penſauit natura) clariſſimus. Cœlius lib. 8. cap. 474.

Galbæ imperatori corpus fuit gibbo deforme. Macrob.

Epictetus uerò philoſophus fuit claudus. unde & hoc di-

ſtichon a Macrobio poſitum Seruus Epictetus genitus ſum corpore claudus, Paupertate Irus, dijs & amicus ego.

Hermippus poeta fuit Athenienſis, altero captus oculo. Volaterranus.

Colomanus rex Pannoniorum poſt Ladislaum, dicitur fuiſſe ore improbo, luſcus, claudus, gibboſus, & lingua blæſus. Volater.

Virgilius ſcribit Polyphemum cyclopem Siculum fuiſſe monoculum, ubi ait: & telo lumen terebramus acuto, Ingens quod torua ſolum ſub fronte latebat, Idem, Monſtrum horrendum, informe, ingens, cui lumen ademptum.

Poetæ quoque fabulantur Vulcanum claudum fuiſſe, ac toto deformem corpore: dicuntque propterea parentes infanti non riſiſſe, ſuoque cubili admiſiſſe. Virg. Incipe parue puer, cui non riſere parentes, Nec deus hunc menſa, dea nec dignata cubili eſt. Ouid lib.2.Eleg.

Martialis Philenem puellam luſcam fuiſſe, & altero lippam oculo uidetur innuere, lib.1. ubi ait: Oculo Philenis ſemper altero plorat, Quo fiat iſtud quæritis modo? Luſca eſt. Idem lib.2. Cur non baſio te Phileni? calua es: Cur non baſio te Phileni? ruffa es: Cur non baſio te Phileni? luſca es.

Idem auctor lib.3. ait, Vetuſtinam tres habere dentes, tres capillos, pectus cicadæ, crus formicæ, rugoſam frontem, mammas aranearum caſibus pares, os rictibus crocodili ſimile, cantum ranarum, & culicum, noctuæ uiſum, hirci fœtorem, & pleraſque alias deformitatis inhoneſtas notas.

Olim creditum eſt eos ſeptem diebus formoſos fore, qui leporem eſitaſſent: propterea idem Martialis Gelliæ deformitati illudens, ait eam nunquam eſitaſſe leporem, his uerbis:

Quum leporem mittis, ſemper mihi Gellia mandas,
Septem formoſus Marce diebus eris.
Si uerum dicis, ſi uerum Gellia tu leporem,
Ediſti nunquam Gellia tu leporem.

Idem Martialis lib.12. Zoili ſui deformitatem ſic depingit. Crine ruber, niger ore, breuis pede, lumine læſus,

Rem magnam præſtas Zoile, ſi bonus es.

Aiunt Socratem philoſophum fuiſſe ſimis naribus, recal ua fronte, piloſis humeris, & repandis cruribus, propterea quum duæ uxores Xantippe & Myrrho zelotypia quadam in contentiones uenirent, illis inter ſe iurgantibus dicebat: Quid propter me iurgia ſimul exercetis, quem adeò deformem peperit natura?

Afferuntur & alia de forma philoſophorum. Zeuſippus dicitur fuiſſe ceruice curua, Aratus panda, Zeno fronte contracta, Epicurus cute diſtenta. Diogenes barba comante, Socrates cadente, Ariſtoteles brachio exerto, Xenocrates crure collecto, Heraclitus oculis fletu clauſis, Democritus labris riſu apertis, Chryſippus digitis propter numerorum indicia conſtrictis, Euclides propter menſurarum ſpatia laxatis, Cleanthes propter utrunque corroſis. auctor Sidonius lib. 9.

DEORVM AMASII.

GAnymedem in primis fabulantur poetæ Iouis eſſe amaſium, quem ob formam Aquila pedibus in Ida corripuerit, & in celum euexerit. Virgilius, quem præpes ab Ida Sublimem pedibus rapuit Iouis armiger uncis. Ouid. lib. 10. Rex ſuperum quondam Phrygij Ganymedis amore Arſit.

Endymionem formoſum paſtorem Luna fertur adamaſſe, adeo ut cœlo relicto in montem Lathmium eius oſculandi gratia plerunque deſcenderit. Pontanus de Stellis. Ouid. lib. de Arte. Proper. lib. 2. Nudus & Endymion Phœbi cepiſſe ſororem Dicitur, & nudæ concubuiſſe deæ.

Hylam Thiodamantis filium adamauit Hercules, ſecũq; duxit cum Argonautis ubi quum aquas hauriens puer urnæ pondere fuiſſet demerſus, multis clamoribus ab ipſo Hercule conuocatus eſt. hinc natum adagium, Hylam uocare. Val. Flac. lib. 3. Arg. Rurſus Hylam & rurſus Hylam per longa reclamat Auia, reſponſant ſyluæ, & uaga certat imago. Proper. lib. 2.

Adamauit etiam Hercules Abderum puerulum, non minori, quam Hylam affectu.

Hyacinthus Apollinis fuit amaſius. Ouid.lib.10. Te quo que Amyclide poſuiſſet in æthere Phœbus, Triſtia ponendi tempus ſi fata dediſſent. Plin. 2. Hyacinthum comitatur fabula duplex, luctũ præferens eius, quem Apollo dilexerat.

Adamauit etiam Apollo Branchum, puerum Theſſalum, quem mortuum ſuis templis ſacrum haberi uoluit: item Daphnem puellam, Penei fluminis filiam, quam fugientem in Laurum conuertit. Mantuanus, Quot ſtuduit uerbis Daphnem facundus Apollo Flectere.

Ampelos, puer ſpecioſus, Baccho adamatus eſt. Ouid. lib. 3. Faſti Ampelon intonſum Satyro nymphaq; creatum Fertur in Iſmariis Bacchus amaſſe iugis.

Adonis, Cynaræ ex Myrrha filius, Veneri fuit cariſſimus. Ouidius lib. 1. de Arte, Nec te prætereat Veneri ploratus Adonis. Propert. lib. 2. & Pon. lib. 1. de ſtellis.

Cephalus & Tithonus cariſſimi fuerunt Auroræ. de Cephalo Ouid. lib. 3. de Arte, Lathmius Endymion non eſt tibi Luna pudori, Nec Cephalus roſeæ præda pudenda Deæ. Propert. lib. 2.

Atys, puer Phrygius, Cybeles fuit amaſius. Catullus, Te nerum uidit Atyn prope marmor Pelagi, facit impetum: ille demens fugit in marmora fera, ibi ſemper omne uitæ ſpatium famula fuit, Ouid. lib. 10. hirſuto uertice pinus Grata deum matri, ſiquidem Cybeleius Atys Exuit hac hominem, truncoque induruit illo.

Amauit Hippolytum Diana, cum ob formam, tum raram informa caſtitatem.

Pindari poetæ, eiusq; carminum amatorem fuiſſe Pana fabulantur. Auctor Plutarchus in Numa Pompilio.

Syrinx quoque Arcadica fuit nympha, quam a Pane demire adamatam ſcribit Ouidius.

HOMINVM AMASII.

Habuit in primis Valerius Flaccus poeta, Setinus, in deliciis Amazonicum puerum, cuius formam commendat Martialis. Tibullus ſuum Cherinthum, de quo lib. 4. ait: Eſt qui te Cherinthe dies dedit hic mihi ſanctus, Atque inter ſanctos ſemper habendus erit. De quo lib. 2. ſic ait:

Heu heu quàm Marathus lento me torquet amore.

Lygdum adamauit Pamphilus Saxus: unde lib. 4. ait: Sed peterem Lygdum, Lygdus mea uita, meum cor Lux mea, qui facie uulnera mille gerit. eius quoque formam multis locis magnopere extollit.

Batyllus fuit Anacreontis poetæ delitium: unde Horatius in Epodo, Non aliter Samio dicunt arſiſſe Batyllo Anacreonta Teium. Ab eodem quoque adamatus eſt Megiſtheus puer. de utroque Politianus in Ruſtico, Nunc Samium celebras (iubet Adraſtæa) Batyllum, Nunc teneram Eurypilem, tenerumq; Megiſtea laudas, Tandem acino paſſæ cadit interceptus ab uuæ.

Lycum puerum adamauit Alcæus poeta Lyricus, de quo Hor. lib. 1. Carminum, Liberum & muſas, Veneremq;, & illi Semper hærentem puerum canebat: Et Lycum nigris oculis, nigroq; Crine decorum. Politianus in Nutricia.

Amauit Valgius poeta elegiographus Myſten, cuius mortem multis lacrymis defleuit, dicente Horatio: Tu ſemper urges flebilibus modis Myſten ademptum, nec tibi Veſpero Surgente decedunt amores, nec rapidum fugiente Solem.

Aſinius Gallus poeta, filius Aſinij Pollionis, uiri conſularis, pari quoq; affectu dilexit Hippolytum liberali forma adoleſcentem.

Voconius Victor poeta habuit in delicijs Teſtylum puerum elegante forma. unde Martialis, Teſtyle Victoris tormentum dulce Voconi, Quo nemo eſt toto uotior orbe puer: Sic etiam poſitis formoſus amere capillis, Et placeat uati nulla puella tuo.

Lygurinus Horatij fuit delicium, unde lib. 4. Car. ſcribit: Sed cur. heu Lygurine, cur Manat rara meas lacryma pergenas? Cur facunda parum decoro inter uerba cadit lingua ſilentio? Nocturnis ego ſomnijs iam captum teneo, iam uolucrem ſequor. Amauit & Lyciſtum, de quo ſic ſcribit in Epodo: Nunc gloriantis quamlibet mulierculam Vincere mollitia amor Lyciſti me tenet.

Amauit Roſcium adoleſcentem Q. Catullus epigrammatiſta, de cuius forma hunc in modum ſcripſit: Conſtiteram exorientem auroram fortè ſalutans, Quum ſubito a læua Ro

ſcius exoritur: Pace mihi liceat cæleſtes dicere ueſtra. Mortalis uiſus pulchrior eſſe deo. Amauit & Theotimum de quo ſic ſcribit. Aufugit mi animus: credo, ut ſolet, ad Theotimum Deuenit: ſic eſt, perfugium illud habet.

Arſit Euripides tragœdiographus Agatonem puerulum, quem adultiorem quoq; amplexabatur arctius, ſuauiabaturq; etiã ſpectante populo, & in conuiuijs. Plut. in Apoph.

Pari affectu Aratus poeta Cilix Philinum adoleſcentulum deperiit, pro cuius reditu è Chio inſula deos multa precatus eſt.

Catullus ſuos amores in Iuuencium his exprimit uerbis: Surripui tibi, dum ludis, mellite Iuuenci, Suauiolum dulcius ambroſia. Verùm id non impunè tuli, nanque amplius horam Suffixum in ſumma me memini eſſe cruce. Quæ carmina plena ſunt pruritus, multamq; præſeferunt laſciuiam.

Antinous puer fuit elegantiſſime formæ ex Claudiopoli Bithyniæ ciuitate; quem Hadrianus imperator ad infamiam uſque adamauit, ut etiam mortuo ciuitatem conſtruxerit, templumq; erexerit cum ara, & eius effigiem curauerit imprimendam. Dion Caſſius. Spartianus ait puerum illum ab imperatore muliebriter defletum.

Pauſanias Lacedæmonius, auctore Cœlio, Argilium ſpecioſa pulchritudine adoleſcentem amore Venereo dilexit.

Cœlius lib. 19. cap. 11. citat hos Platonis uerſus amatorios de ſuo Agathone, quem uti meritorium dilexit: Suauia dans Agathoni animam ipſe in labra tenebam, Ægra etenim properans tanquam abitura fuit. amauit quoque Stellam ob ingenij ſuauitatem, & elegantiam, de qua auctore Plutarcho, ſequentes uerſus luſit: Ardentes ſtellas lucens mea Stella tueris, Cœlum utinam fierem, te ut multo lumine cernam. Item, Stella prius ſuperis fulgebas Lucifer, at nunc Heſperus ah fulges manibus occiduus. Hæc nouiſſima ſcripſit poſt eius mortem.

Minos rex Cretenſium ſuſceptas cum Athenienſibus inimicitias, ob mortem filij ſui Androgei, lubens depoſuit amore Theſei, quem deperibat, ineſcatus.

Laius a Pelope hoſpitio ſuſceptus filium eius Chryſippũ ita adamauit, ut ſecũ Thebas rapuerit. Praxilla tamen apud

Cælium teſtis eſt, hoc a Ioue perpetratum.

Gyges rex Lydorum Magnetem Smyrnæum eximia pulchritudine clarum uſque adeò dilexit, ut bellum in Magneſios mouerit, quod puèro capillos totondiſſent, quo uideretur deformior.

Ariſtogiton Athenienſis Armodium inſigni forma adoleſcentem etiam deperiit. auctor Thucidides lib. 6.

Amauit Epicurus Philoclem eximium adoleſcentem, ad quem ſolitus erat hoc modo ſcribere: Conſumor ac deficio amabilem tuum ac diuinum ingreſſum ſuſtinens.

Catullus facit Aufilenum Celij cuiuſdã Veronenſis amaſium, ubi ait: Celius Aufilenum, & Quinctius Aufilenam Flos Veronenſium depereunt iuuenum.

Inter meritorios pueros etiam ponuntur Euryalus Virgilianus, Parthenopæus Statianus, Cortallus Siculus Anacreontis, Harmodius Hippiæ, After Platonis, Piſo Galbe.

DEORVM, ET HOMINVM AMASIÆ.

IAm diximus Daphnen, Penei fluminis filiam, adamatam Apollini. Sapho. ad Phaonem, Et Phœbus Daphnen, & Gnoſida Bacchus amauit.

Tyro Salmonei filia adamata eſt a Neptuno, & ab eodem compreſſa. Propert. lib. 1. Non ſic Æmonio Salmonida miſſus Enipeo Tænarius facili preſſit amore deus.

Heben deam iuuentutis amauit Hercules. Idem Propert. lib. 1. Nec ſic cœleſtem flagrans Amor Herculis Heben Senſit in Oetæis gaudia prima iugis. Amauit quoque Iolem, & Omphalem reginam Lydorum. Idem Propert. lib. 3.

Aliæ deorum & hominum amaſiæ fuerunt Ariadne, Minois filia, Bacchi: Syrinx, nimpha, Panos: Ero. Læandri: Phyllis filia Lycurgi regis Thracum, Demophoontis: Ariadne, Theſei: Atalanta, Meleagri: Cydippe, Acontii: Iphis Patrocli; Smilax, Croci; auctor Plin. lib. 16. cap. 35. Glycera, Pauſiæ Sicitionij pictoris; Plin. lib. 21. cap. 2. & lib. 35. cap. 10. Sappho, Phaonis.

Campſape, Alexandri, quam Alexander ipſe muneri dedit Apelli pictori; Plin. lib. 35. cap. 10. Philace, Stratoclis: auctore Plutarcho. Rhoxanæ, Alexandri; Plutarchus,

& Curtius. Echo, Narciſſi. Auſonius, Commoritur Narciſſe tibi reſonabilis Echo. Calentinus, Riſit Liriopes flagrantem filius Echo.

Thyſbe, Pyrami. Stroza pater, Non magis infelix Thyſbe dilexit Amantem.

Tyro Salmonei filia, Enipei. Propert. lib. 1. Teſtis Theſſalico flagrans Salmonis Enipeo.

Phœbe, Caſtoris; Ilaira, Pollucis, quæ fuerunt Leucippi filiæ. Propert. lib. 1. Non ſic Leucippi ſuccendit Caſtora Phœbe, Pollucem cultu non Ilaira ſoror.

Gloris, ſeu Flora, dea florum, Zephyri, a cuius nomine dicitur Zephyritis.

Galatea nympha Polyphemum. Proper. lib. 3. Quinetiam Polypheme fera Galatea ſub Ætna, Ad tua rorantes carmina flexit equos.

Berſabea, Dauidis. Idem Stroza, Ille ſacri uates operis Ieſſeia proles Præfecit populo quem deus ipſe ſuo. Berſabeæ captus forma tibi magne Cupido Ceſſit.

Helena, Paridis. Proper. lib. 2. Ipſe Paris nuda fertur periiſſe Lacæna. Quum Menelaeo ſurgeret è thalamo.

Acme, Septimij. Catullus, Acmen Septimius (ſuos amores) Tenens in gremio, mea inquit Acme, Ni te perdite amo, atque amare porò Omnes ſum aſſiduè paratus annos Solus in Libya, Indiaq; toſta Cæſio ueniam obuius leoni.

Atalanta, Mimalionis Arcadici. Propert. Mimalion nullos fugiendo Tulle labores Sæuitiam duræ contudit Iaſidos.

Antigone, Hæmonis Bœotij: quam quum iugulari feciſſet Creon, Hæmon ad mortuæ tumulum ſe interfecit. Proper. lib. 2. Quid? non Antigones tumulo Bœotius Hæmon Saucius ipſe ſuo corruit enſe latus?

Briſeis, Achillis. Horatius, Prius inſolentem Serua Briſeis niueo colore Mouit Achillem. Propert. lib. 2. Omnia formoſam propter Briſeida paſſus, Tantus in erepto ſæuit amore dolor. item, Nec non exanimem amplectens Briſeis Achillem, Candida ueſana uerberat ora manu.

Rhodope, Charaxi, fratris Sapphus. Sappho ad Phaonē, Arſit inops frater uictus meretricis amore, Miſtaq; cum turpi damna pudore tulit.

Andromeda, Perſei. Sappho ad Phaonem, Candida ſi non ſum, placuit Cepheia Perſeo Andromede, patriæ fuſca colore ſuæ,

Heſperie, nympha, Æſaci.

Lesbia Catulli. Catullus, Nulla poteſt mulier tantum ſe dicere amatam Vere, quantum a me Lesbia amata mea eſt. Hæc uerò nomine uocabatur Claudia. amauit etiam Ipſithillam.

Quinctilia, Calui Licinij. Catullus, Certè non tanto mors immatura dolori eſt Quinctiliæ, quantum gaudet amore tuo. Proper. lib. 2. Hoc etiam docti confeſſa eſt pagina Calui, Quum caneret miſeræ funera Quinctiliæ.

Lyda, Callimachi: Batthis, Philetæ. Ouid. lib. 1. de Triſtib. Nec tantum Clario Lyde eſt delecta poetæ, Nec tantum Coo Batthis amata ſuo.

Beatrix, Dantis Aligerij: Aureta, Petrarchæ: Licinia, Horatii. Horat. lib. 2. Car. Me dulcis dominæ muſa Lyciniæ Cantus me uoluit dicere lucidum Fulgentes oculos, & benè mutuis fidum pectus amoribus. Amauit & Glyceram. de qua libro tertio Carm. Me lentus Glyceræ torret amor meæ.

Stella, Platonis. auctor Plutarchus.

Violantilla, Stellæ poetæ. hæc Græcè Hiantis dicitur. Martialis libro 6. Perpetuam Stellæ dum iungit Hiantida uati Læta Venus dixit, Plus dare non potui. aliter uocatur Aſteris. uide Statium in ſyluis.

Leucadia, Terentii Varronis Aracini. hinc fluxit illud diſtichon, Hæc quoque perfecto ludebat Iaſone Varro, Varro Leucadiæ maxima flamma ſuæ.

Delia, Sulpitia, Nemeſis, Neæra, Tibulli. de Nemeſi notum eſt illud, Vrit amatorem Nemeſis laſciua Tibullum, In tota iuuit quem nihil eſſe domo.

Hoſtia, ſeu Cynthia, Propertij. Propertius ipſe lib. 1. Illa uel anguſto mecum requieſcere lecto. Et quocunque modo maluit eſſe mea, Quam ſibi dotatæ regnum uetus Hippodamiæ, Et quas Elis opes antè pararat equis. Idem lib. 1. Cynthia prima ſuis miſerum me cepit ocellis, Contactum nullis ante cupidinibus. Martialis, Cynthia fecundi carmé iuuenile

iuuenile Properti Accepit fammam, nec minus ipſa dedit.

Melenis Domicij Marſi. Martialis, Nota tamen Marſi fuſca Melenis erit.

Ceſania. Cn. Getulici epigrammatiſtæ. Biſſula Auſonij Galli: Metella Ticidæ epigrammatiſtæ. Cytherris, ſeu Lyporis Cornelij Galli hinc illud manauit, Gallus. & Heſperis & Gallus notus Eois, Et ſua cum Gallo nota Lycoris erit. Pamphila Valerii Æditui. de qua ſic apud Gellium ſcribit: Dicere quum conor curam tibi Pamphila cordis, Quid mi abs te quæram? membra labris abeunt: Per pectus miſerum manat ſubito mihi ſudor, Sic tacitus, ſubitus, duplo ideo pereo.

Chryſis, Q. Trabeæ comœdiographi: de qua ſic ſcripſit: De improuiſo Chryſis ubi me aſpexerit, Alacris obuiam mihi ueniet, complexum exoptans meum Mihi ſe dedet, For tunam ipſam anteibo fortunis meis.

Neæra, Lycinij Imbricis, itidem comædiographi: de qua afferuntur hi uerſus: Nolo ego Neæram te uocent, ſed Nerienem; Quum quidem Marti es in connubium data.

Propertius lib. 1. de Pleriſque poetarum amaſiis ſcribit. Item Sidonius Apoll. lib. 2. de aliis meminit: ſiſq; oppidò meminens, quod olim Martia Hortenſio, Terentia Tullio, Calpurnia Plinio, Pudentilla Apuleio, Ruſticana Symmacho, legentibus medicantibusq; cādelabra tenuere. reminiſcere quòd ſæpe uerſum Corynna cum ſuo Naſone com pleuit, Lesbia cum Catullo, Ceſennia cum Getulico, Argentaria cum Lucano, Cynthia cum Propertio, Delia cum Tibullo.

His addi poſſunt Lamia Demetrii, Phryne Timothei, Flora Pompeii, Aſpaſia Periclis, Rhodope Pſamnitici, & Antonii Cleopatra.

CINÆDI, PÆDICONES & pathici.

Æmilii cuiuſdam cinædi obſcenos amores, mollesque delicias, poſtremo infinitas libidines notat Catullus. Idem in Naſonem quendam pathicum his inuehitur uerbis: Multus homo es Naſo, neque tecum multus homo, ſed Deſcendis Naſo, multus es & Pathicus,

Phædon philoſophus quum adoleſcentulus Athenis eſſet in ſeruitute, a domino in lupanari conſtitutus eſt, ut proſtaret, & corpore faceret quæſtum:

Martialis lib. 3. arguit Gargilianum quendam, ut cinædum & mollem, quem depilatoriis unguentis faciem lauare conſueſſe dicit.

Armodio & Ariſtogitoni apud Atheniẽſes mutua erat Veneris conſuetudo.

Cratinus Athenienſis comœdiographus notatus eſt etiam Pæderaſtiæ, ſeu obſceni in pueros amoris.

L. Quinctus Flaminius, uir conſularis, puerum ardebat, a cuius latere nunquam diſcedebat. quinetiam ad eius uotum hominem quendam ſecuri percuſſit, dum ille coram ſe aliquem optaſſet interfici.

Ferunt Ibycum hiſtoricum, patria Rheginum, inſano puerorum amore exarſiſſe.

Hipparchus, Piſiſtrati filius, ſtuprato Armodio, Ariſtogitonis puero, utriuſq; coniurationem in ſe concitauit.

Libanius Sophiſta Antiochenus Conſtantinopoli ob impudicos amores puerorũ pulſus eſt. demum Nicomedia (quo ſe receperat) eandem ob cauſam detruſus.

L. Papirius Publicum adoleſcentem in uinculis tenuiſſe, plagiſq; & contumeliis (quod ſtuprum pati noluiſſet) affeciſſe dicitur: quare ad ſenatum delata, damnatus eſt, lege lata, ne quis in corpora libera ob æs alienum ius haberet. uolebat enim hoc ſibi licere Papirius, quod Publius eidem eſſet debitor.

Theophraſtus philoſophus Nicomachum, Ariſtotelis filium, ad præpoſteram uſque uenerem adamauit.

Alexander Abonotichites, copiam ſui corporis mercede faciebat. auctor Lucianus.

Habuit Pauſanias Lacedæmonius ſtupri conſuetudinem cum Argilio adoleſcente.

Eraſmus in Adagiis ait Cleocritum, ueteris comœdiæ ſcriptorem, maledictis proſciſſum, quod cinædus eſſet, quam notam Argirrhio cuidam inurit.

Catullus in Thallum adoleſcentem impudicum his uerbis inuehitur: Cinæde Thalle mollior cuniculi capillo, Vel

anſeris medulla, uel hinnula molli cella. Idem quoque Porcium, & Socrationem ſuis uerſibus infamat, quod ſtupri meritis a Piſone prætore præpoſiti ſint duobus aliis adoleſcentulis, ſcilicet Veraniolo & Fabullo.

Idem Mamurram Formanum & Cæſarem notat, ut cinædos & pathicos, dum ait, Pulchre conuenit improbis cinædis, Mamurræ pathicoq́; , Cæſariq́; : Nec mirum, maculæ pares utriuſque. Sed & Suetonius ait, nihil famam pudicitiæ Cæſaris læſiſſe, præter Nicomedis regis Bithyniæ contubernium.

Laborauit hac in famia Pindarus poeta, qui in gremio pueri adamati obdormiſcens uitam efflauit. teſte Valerio.

MOLLES, EFFOEMINATI, & elegantes.

Theopompus ſcripſit Stratonem Sidonium mortales omnes ſuperaſſe deliciis, & mollitie. ad quod alluſit Mirandula in hymnis: Quam quæ Sidonium uelabat purpurà regem.

Auguſtus ad Męcenatem ſcribens, eiuſdem mollitiem, & delicias multis expreſſit locis. ſed hoc maximè Vale Męcenas, mel gentium, ebur Etruriæ, laſar Arretinum, Tiberinum margaritũ, Cilneorum Smarragde, Iaſpi figulorũ, Berille & carbũculũ Porſenæ. Macrobius lib. 2. & Crinitus l. 24.

Annæus quoque Seneca Mecenatem uocat diſcinctũ, molliſſimasq́; eius delicias, & portentoſam orationem. Idem, Magnum, inquit, Romanæ eloquentiæ daturus exemplum, niſi illum eneruaſſet felicitas.

Aiunt Artemonem quendam fuiſſe mollem adeò, & ſolutum deliciis, ut nunquam pedibus itaret, ſed ſemper lecticą circumferretur, haberetq́; duos utrinq́; famulos, peluim æream ſupra caput ferentes, ne quid ſuperne noxium excideret. propterea factus eſt prouerbio locus, Artemon uerſatilis. Crinitus lib. 16. cap. 11.

Fuit & Abron quiſpiam uitæ adeò corruptæ, & effœminatæ, ut locum parœmiæ ſequenti reliquerit: Abronis uitam agens. de molliter, ac delicioſe uiuentibus.

Cliſthenes Comicorum conuiciis laceratus eſt, quod pa-

rum uir haberetur, ſeq; cultu indecoro uelut in mulierem transfiguraret. quod feciſſe dicitur Aſſyriorum rex Sardanapalus, ut liberius inter fœminas laſciuiret.

Adagium Syri olim male audierunt ob morum mollitiem. unde adagium, Syrus quum non ſis, ne Syriſſa. Eraſ. in Chil.

Lyſicrates abiit in uulgi fabulam, quod iam ſenio confectus capillos fucaret, ut ſpecioſus uideretur & iuuenis. cuiuſmodi ridentur apud Martialem Ollus, apud Horatium uxor pauperis Ibyci.

Maſſylienſes luxu perditi muliebrem in modum ornabantur, comis unguento delibutis, capilliſq; religatis. hinc Adagium ortum adagium, E Maſſylia ueniſti: in molles.

Argyrrhius fuit dux quiſpiam effœminatus, nihil habens uiri, præter barbam.

Battalus fuit neſcio quis tibicen, qui laſciua, & uinolenta carmine complexus eſt, fecitq; adagio locum, battali ſimilis. Adagium Cælius ait hunc primum omnium calceis fœmineis in ſcena uſum fuiſſe, artemq; tibiarum omnino remolliuiſſe. a quo fluxos, & exoletos, & parum uiros Battalos uocant.

Cælius ſcribit Nitarum quendam fuiſſe, mollitie pluſquam muliebri infamem.

Dionyſius apud eundem Cælium teſtis eſt, Ariſtodemum tyrannum apud Cumas in Romanis antiquitatibus mollem fuiſſe cognominatum, quod parum uir eſſet, ac pudicitiam ſubſtrauiſſet.

Ferunt Andramytem Lydorum regem omnium primum fœminas eunuchas feciſſe, eisque eunuchorum uice uſum.

Gaudebat Ariſtoteles mundo cultu & elegante comamq; delicatus contondebat: anulis præterea digitos onerabat, & in hoc placebat ſibi nimium. quo factum eſt, ut mollitiei ſuſpectus haberetur.

Ariſtophanes Philoſtratum quendam laſciuiuſcule ſe ornantem Gynalopeca uocabat, uocabulo ex cane, & uulpe concinnato.

Demoſthenem tradunt cultu corporis nitido nimis, & accurato fuiſſe, adeo, ut molles (quibus laſciuiebat) tunicu læ ab æmulis probro datæ ſint. quinetiam notatus eſt, ut parum uir, quodq; polluto eſſet ore.

Eodem quoque modo Hortenſius orator probroſis lacera tus eſt ſatyris, quod circumſpecte & moroſe indutus eſſet, quodq; manus eius inter agendũ eſſent argutæ, & geſtuoſæ. ſed & L. Torquatus eum Dionyſiæ ſaltatriculæ nomine appellabat. auctor Gellius.

Traditum eſt Heliogabalum, ſeu Elagabalum (qui ſupra omnia prodigia fuit molliſſimus) uerſatilia triclinia habuiſſe, in quibus amicos quandoq; ponere conſueuit, eoſque uiolis & floribus opprimere, ſic ut aliqui animam efflauerint. auctor Lampridius. Idem quoque quaternos canes ad currum iunxit; proceſſit & in publicum, iunctis quattuor ceruis, coniunxit etiam leones, & tygres, Cybelem ſe & Liberum patrem uocans: habuit uehicula gemmata, & aurata. atque, ut inſaniam libidini adderet, iunxit etiam quaternas mulieres, nudusq; a nudis uectus eſt.

Ariſtagoras quidam Mileſius quum in concionem prodiiſſet, inſolita apud Lacedæmonios ueſtitus mollitie, quidam ex ephoris hoc eum dicto ſubmonuit, Domi Mileſia.

Agathon fuit quiſpiam tibicen, cantilenarum ſuauitate aures maiorem in modum deliniens; quem infamia mollitici laboraſſe, teſtis eſt apud Eraſmum Zenodotus.

Sardanapalus ob inſignem mollitiem prouerbio locum fecit. fuit enim deliciis uſque adeo effœminatus, ut inter eunuchos, & puellas ipſe puellari cultu deliteſceret.

Atidius Melior Domitiani temporibus tantæ fuit mollitiei, ut nitidus appellari meruerit. unde Statius, Stat quæ perſpicuas Nitidi Melioris opacet Arbor aquas.

Diadumenus fuit quiſpiam elegans iuuenis, cuius effigiẽ Polycletus expreſſit iuuenta molliore.

Fuit Miraces neſcio quis concinnatulus, qui unguentatos auratosq; capillos fertur habuiſſe. de hoc Val. Flaccus lib. 1. Argon. ſimul armiger ibat Semiuir, impubemq; gerens ſterilemq; iuuentam.

Bacchi mollitiem Seneca in Hercule furente his exprimit uerbis: Non erubeſcit Bacchus effuſos tener Sparſiſſe crines, nec manu molli leuem Vibraſſe thyrſum, quum parũ forti gradu Auro decorum Syrma Barbaricum trahit.

Fuit Iulius Cæſar adeo effœminatus, ut Curio pater qua

dam eum oratione omnium mulierum uirum, & omnium ui-rorum mulierem appellauerit.

L. Sylla imperator chlamydato ſibi, & crepidato Neapoli ambulare deforme non duxit. Val. Max.

C. Duillius (qui de Pœnis triumphauit (quotieſcunque epulaturus erat, ad funalem cæreum præeunte tibicine & fidicine a cęna domum reuerti ſolitus eſt. auctor Valerius Maximus.

Clodius Pulcher eneruem & frigidam iuuentam egit, perditoq; amore uulgatiſſimæ meretricis inſanis fuit.

VIRI MVLIEBREM HABItum mentiti.

GRæcis, ad expeditionem Troianam proficiſcentibus, quum Thetis dea præuideret Achillem filium ibidem interfectum iri, eum ex antro Chironis dormientem rapuit, & puellaribus tunicis indutum, præmonitumque, ne ſe maſculum cuipiam proderet, inter filias Lycomedis regis occuluit, quarum unam Deidamiam grauidam fecit, Pyrrhumque ex ea ſuſcepit. uerum, quum Græci oraculo didiciſſent Troiam ſine Achille capi non poſſe, miſſus eſt Vlyſſes, ut Græcorum omnium aſtutiſſimus, ad explorandam rei ueritatem. quoniam iam facti ſuſpicio & rumor ferebatur. ut ergo proderet Achillem, ciſtiferum ſe finxit, attulitque mercatoris inſtar fuſos, acus, monilia, & cetera id genus, quæ puellam decent, cum arcu & ſagittis. quum ergo Achilles relictis puellaribus inſtrumentis arcum intendiſſet, uires ſuas, & ſexum prodidit, & eo commento repertus eſt. Ouid. lib. 1. de Arte, Turpe niſi hoc matri precibus tribuiſſet Achilles, Veſte uirum longa diſſimulatus erat. Stat. lib. 4.

Sicubi unquam Amor uires ſuas aut in mortalium ullo docuerit, maxime probauit in Hercule, quem tot alioqui monſtrorum domitorem coegit relicta (que uirum decet) uirtute ad muliebres tranſire delicias, ſeq; in puellam tranſformare, & fœminam mentiri, ut liberius cum Omphale regina Lydorum laſciuiret: qua etiam iubente fuſos, & lanas rudibus illis manibus (quibus portenta ſubegerat) at-

trectauit. quod ei magno dat probro Deianira, apud Ouidium loquens: Craſſaque robuſto deducis pollice fila, Æquaque formoſæ penſa rependis heræ. Item apud Propertium ſic loquitur: Idem ego Sidonia feci ſeruilia palla Officia, & Lyda penſa diurna colo: Mollis & hirſutum cepit mihi faſcia pectus, Et manibus duris apta puella fui. Stat. lib. 1. Achill. 1.

Tranquillus in Iulio ſcribit P. Clodium inter publicas Bonæ deæ cæremonias penetraſſe ad Pompeiam, Q. Pompeii filiam, & Syllæ neptem, muliebri ueſte, & propterea Cæſarem cum ipſa Pompeia diuortium feciſſe. præterea Cic. quadam ad Lentulum epiſtola ſcribit, Clodium ipſum non pluris feciſſe Bonam deam, quam tres ſorores.

Cliſthenes male audiit, & comicorum laceratus eſt ſatyris, quod parum uir haberetur, ſeque cultu indecoro in fœminam transfiguraret. unde adagia nata, Cliſthenem uideo; &, Cliſthene intemperantior. Adagium

Eadem nota inuritur Cleoclito, quod ad maiorem laſciuiam tunicis & ueſtibus fœminam mentiretur.

Euclides Megaricus quum Socraticæ diſciplinæ cupientiſſimus eſſet, neque tamen auderet Athenas ire (ubi profitebatur Socrates) quod capitale foret, ſi quis Athenienſium Megaris, aut Megarenſium Athenis, propter mutuum utriuſque urbis odium, deprehenderetur, muliebri ueſte indutus ad audiendum philoſophum ſub ipſam noctem itabat, ac demum ipſo aurorae diluculo reuertebatur. auctor Gellius cap. 10. lib. 6.

Omnium, quos eueruauit mollities, & deliciæ corruperunt, principem locum maioremque apud poſteros ignominiam meruit Aſſyriorum rex Sardanapalus; qui eò illecebrarum ſe demiſit, ut relicta maieſtate (qua princeps tanto debet excellere, quanto ſublimior eſt ceteris) poſitis maſculi ſexus indumentis, mentitus ſit fœminam, interq; puellas & eunuchos euiratior ſpadone delituerit. quæ fuit cauſa, ut ab Arbacto præfecto, laſciuiam tam corruptam peroſo, ad incendium domus (in quam uictus ſe receperat) & uoluntariam mortem ſit coactus.

MVLIERES HABITVM uirilem mentitæ.

LOnge uero aliter fecit Semiramis, Aſſyriorum regina; quæ quum certò intelligeret, graue eſſe populo fœminam pati principantem, mortuo marito, uirum mentita eſt, ut tantiſper imperaret, dum filius Ninus (qui per impuberem adhuc ætatem regnare nõ poterat) adoleſceret, regnoq; foret idoneus, Iuſtinus lib. I.

Laudabile, fuit, nec minus aſtutum Theodoræ uirginis Antiochenæ commentum, quæ militis ad ſe ſtuprandam miſſi libidinem & furorẽ adeo uerbis emolliuit, ut non ſolum a flagitio deterruerit hominem, uerum etiam mutatis cum eo ueſtimentis, exitum a carcere (quo per Diocletianum fuerat intruſa) & impunitatem meruerit. Ambroſius lib. 2. de Virgin.

Marina uirgo, natione Græca, ſexum quoque diſſimulauit, ſed honeſta de cauſa, ut ſcilicet admitteretur in cœnobium quoddam, in quo ſoli uiri recipiebantur, ubi ad mortem uſque ſanctiſſime uixit nomine Marini. Volat.

Euphroſina uirgo Alexandrina quum animæ tenus curioſa, corporis cultum nihili faceret, uirum mentita, profecta eſt in cœnobium, in quo pater degebat, ubi durauit XXXVI. annos nemini nota. Idem Volat.

Pelagia mulier fuit Antiochena, uoluptatibus & illecebris primum deditiſſima, ut quæ nulli rei attentius uacaret quam corpori comendo: tandem tamen meliore ducta ſpiritu, ubi aſpernari cœpit, quod pridem amabat maxime, uirum ſe finxit, & ne redidiuus aliquis priſtinæ uanitatis fomes denuo repullularet, relictis hominum colloquiis, ſeceſſit in ſolitarias nemorum latebras, ubi ad mortem perſeuerauit conſtantiſſime.

Scitum eſt ex chronicis, & a maioribus ſcriptum Ioannam Anglicam ab ephebis ſexum uirilem ſimulaſſe, & tandem fatto neſcio quo, aut fortuna uolente, ad Pontificatum perueniſſe, in quo annis circiter duobus ſederit poſt Leonem quartum, neque prius innotuerit facti ueritas, quam a quodam ex domeſticis imprægnata, tandem emiſerit partum. Sabell. & Cel. Vide Platinam De uitis pontificum, hoc

anno a nobis excuſum: in quo id eſſe falſum, multis probatur argumentis.

Dicæarchus apud Cælium teſtis eſt Laſtheniam, Mantineam, & Axiotheam Phliaſiam, Platone uſas præceptore, & ornatu uirili auditorium nonnunquam intraſſe.

Eugenia, filia cuiuſdam Philippi, inter Romanos potentiſſimi, uirum quoque mentita eſt in cœnobio: quo ſe incluſit, ut Domino commodius ſeruiret.

MERETRICES QVÆDAM.

Rhodope meretrix fuit Ægyptia, quæ tantas opes meretricio quæſtu ſibi comparauit, ut ſuperbam & magnificam in Ægypto pyramidem conſtruxerit. eam Sappho Doricam uocat, & fratris ſui Caraxi amicam his uerbis: Arſit inops frater uictus meretricis amore, Miſtaque cum turpi damna pudore tulit. Sunt qui putent alteram fuiſſe Rhodopen, Thraciam genere, quam Xanthus Samius in Aegyptum detulerit, itidem meretricem, pyramidis illius auctorem, & Æſopi fabulatoris Phrygii conſeruam. cui opinioni aſtipulatur Plinius libro 36. natur. hiſtor. de hac etiam meminit Plutarchus in Nicia, & Herodotus in Euterpe.

Baryne Romana fuit meretrix, quam Horatius ſuis carminibus illuſtrauit, dicens. Vlla ſi iuris tibi pietati pœna Baryne nocuiſſet unquam.

Simili modo Martialis de Spatale ſcribit: nouit Loturos Diſius numerare, popoſcit Mammoſam Spatalen pro tribus, illa dedit.

Lais meretrix fuit Corinthia, ad quam propter formæ elegantiam Græci omnes turmatim conuolabãt. Claudianus in Eutropium, Haud aliter iuuenum flammis Ephyreia Lais, Et gemino ditata mari. Ariſtipo Cyreniaco cum ea fuit conſuetudo: quod tamen flagitium philoſophus ſic defendebat, ut diceret, multum inter ſe & cæteros Laidis amatores intereſſe: quod ipſe haberet Laidem, alij uero haberentur a Laide. auctor Lactãtius; qui etiã hoc ait: Quid ergo interfuit quo animo philoſophus ad meretricem famoſiſſimam commearet, quum eum populus & riuales ſui uiderent omnibus

perditis nequiorem ? ab hac meretrice quum Demoſthenes periiſſet, ut ſui copiam faceret, & illa decem drachmarum millia pro cócubitu popoſciſſet, pecuniæ magnitudine deterritus & expauidus philoſophus, Penitere, inquit, tanti non emo. auctor Gellius, & poſt hunc Macrobius.

Thais fuit itidem meretrix, quæ Atticam iuuentutem in ſui amorem pellexit. hanc ſuis carminibus celebrauit Menãder poeta Græcus, unde & Menandræa dicta eſt. Propert.

Turba Menandreæ fuerat nec Thaidos olim
Tanta, in qua populus luſit Ericthonius.

Phryne meretrix Theſpienſis (quæ ciuitas eſt Bœotiæ) olim in iudicium uocata, dum ſibi timeret a ſententia iudicum, ſublatis tunicis corpus denudauit. cuius pulchritudine permoti iudices, liberam abire permiſerunt, neque tam profuit puellæ Hyperidis actio & patrocinium, quam uenuſtas formæ. auctore Quinctil.

Eidem quum Praxiteles dediſſet optionem eligendæ imaginis omnium, quas haberet, pulcherrimæ, nec tamen ipſe prodere noluiſſet, quæ nam eſſet pulcherrima, hoc fabricauit commentum: ſubornauit enim qui Praxiteli nunciaret Officinam cum ſignis & tabulis conflagrare. quo triſti nuncio permotus Praxiteles percontari cœpit, Eſſet ne ſaluus ſuus Cupido. hoc itaque dolo explorauit meretrix, quæ nam eſſet tabula omnium ditiſſima. Crinitus lib. 24. cap. 10. De hac meminit Propertius lib. 1. Nec quæ deletas potuit, &c.

Faucula Clunia meretrix fuit, alioqui tamen pientiſſima. nam Hannibale Capuam tenente alimentaq; captiuis egentibus furtim ſuppeditabat. Liuins lib. 26.

Flora meretrix fuit, quæ populum Romanum conſtituit hæredem. unde Floralia ſacra eidem conſecrata ſunt: alio nomine Larentia uocatur. de hac uide Gelliũ lib. 6. cap. 7.

Glycerium Theſpienſis fuit meretrix, quæ tabulam Cupidinis (quam a Praxitele gratis acceperat) Theſpienſibus quoque dono dedit.

Leontium Gellius ſcribit fuiſſe meretricem, quæ Theophraſti libris doctiſſime reſponderit.

Sinope ſcortum fuit nobile, celebrataq; laſciuiæ: hinc

Sinopiſſare uerbũ, eſt libidinari, & laſciuire. Eraſ. in Chil.

Eriſicthon quidam Theſſalus, quum abſumptis facultatibus ad extremam deueniſſet inopiam, coactus eſt filiam (quã habebat liberali forma) Metrã nomine proſtituere. ad quam qui commeabant adoleſcentes, corporis copiam non aſſequebantur, niſi equos, boues, ampliſſimaq; deferrent munera, quia nondum id temporis repertus fuerat gemmarum uſus. porrò Theſſali per iocum dicebant Metram Eriſicthonis uerti in ea omnia, quæ illi ab amatoribus donabantur. unde fluxit prouerbium, Mutabilior Metra Eriſicthonis. Adagium

Niceta & Aquilina ſorores, quum corporis quæſtu mererent, miſſæ ſunt a rege Dagnæ ad corrumpendum beatum Chriſtophorum, inculcandumq; ei falſæ religionis cultum. uerum aliter res ſe habuit. nam & ipſæ ad fidem conuerſæ ſunt, & iuſſu regis interfectæ.

Aphra fuit meretrix in Creta, quæ una cum tribus ancillis Dimna, Eugenia & Eutropia cunctis ſe proſtituebat. tandem tamen a Narciſſo, Hieroſolymarum epiſcopo, ad bonam frugem reuocata, uoluptati repudium miſit, & Chriſtianam ſecuta eſt religionem, pro qua etiam martyrium paſſa eſt.

Eodem modo Maria Magdalena, Siri & Euchariæ filia, Lazariq; & Marthæ ſoror, aliquot annis uoluptatibus indulſit, adeò ut peccatricis meruerit nomen demum tamen ubi ad CHRISTI, in Simonis leproſi domo recumbẽtis, pedes ſe prouoluiſſet, ſuiſq; rigaſſet lacrymis, capillisq; abſterſiſſet, & delibuiſſet unguento, ueniam impetrauit.

Plinius ſcribit Campaſpen meretricem fuiſſe forma admodum liberali, quam Alexander Apelli pictori eam depereunti dono dederit.

Auctorum monumentis celebratur Leæna meretrix, quæ uullis tormentis cogi potuit, ut Armodiũ & Ariſtogitonem tyrannicidas proderet, in hoc Anaxarchum imitata, qui quum ſimili de cauſa torqueretur, præciſam dentibus linguam in tortores expuit. auctores Plinius & Lactantius, & Crinitus lib. 9. cap. 8.

Lyde ſcortum celebratur Horatio lib. 2. Carm. dicenti: Quis deuium ſcortum Eliciet domo Lyden.

Ferunt ſcortum quoddam fuiſſe nomine Cyrenem, quæ in peragenda Venere duodecim figuris uſa ſit. Auctor Eraſmus in explanatione illius adagii, Duodecim artium homo.

Aſpaſia meretrix fuit, cuius gratia & ſuaſu Pericles Samios expugnauit. auctor Plutarchus.

Idem in Photione ſcribit Pithonicam fuiſſe meretricem, quam Harpalus Alexandri domeſticus ſupra modum adamauerit.

Eodem teſte Alcibiades Athenienſis meretricem habuit cariſſimam, Timandram nomine, quæ mortuo tumulũ pro facultatibus ſuis magnificum erexit. cum hac oppreſſus eſt Alcibiades ipſe a Lyſandro.

Chione nomen eſt ſcorti apud Martialem lib. 1. dicẽtem, A Chione ſaltem, uel Laide diſce pudorem, Abſcondũt ſpurcas hæc monumenta lupas.

Apud eundem notatur Lyciſca, ut fellatrix & lupa, his uerbis: Facere in Lyciſcam, Paule me iubes uerſus, Quibus illa lectis rubeat, & ſit irata. O Paule malus es, irrumare uis ſolus. Item apud Iuuenalem. Nomen mentita, Lyciſce.

Philenis meretrix fuit, quam Philocrates, poeta Græcus, ſuis carminibus lacerauit. de hac etiam meminit Mart. libro 7.

Verrius apud Lactantium teſtis eſt Faulam Herculis ſcortum fuiſſe.

Alcen quandã fuiſſe meretricem palam eſt ex uerbis Gellij lib. 4. ſcribentis Dicebat Pythagoras ſe Euphorbum primo fuiſſe, deinde Pyrandrum, deinde Callidenam, deinde fœminam pulchra facie meretricem, cui nomen fuerit Alce.

Mandulia fuit meretrix, cui Hoſtilius Mancinus diem dixit ad populum. quod de ambulacro eis noctu lapide ictus eſſet, auctor Gellius.

Apollodorus prodit meretriculas quaſdam fuiſſe Aphias, id eſt, Apuas cognominatas, quod minutulæ forent, albæq; oculis grandioribus nomina eis fuere Stagonium & Anthis Cælius cap. 19. libro. 10.

Scribit Cælius Sapphon ẽ Lesbo meretricem fuiſſe, ſed non poetriam: quoniam Lyrica Scandronymi fuit filia altera a ſcorto.

Fingunt fabulæ Mintham Plutonis fuiſſe pellicem, quem Proſerpina dolis circunuenerit, & in hortenſem mentham commutauerit. huius meminerunt Strabo lib. 8. Cælius cap. 22. lib. 6.

Pandemus meretriculæ cuiuſdam fuit nomen. Cælius.

Ariſtophanes in comœdiis ſcripſit Cynnam, Salauacham, & Caſaurium fuiſſe Athenis celebres & forma exuperanti meretriculas.

Abrotonum meretricis nomen eſt, quam Themiſtoclis fuiſſe matrem, Amphicrates apud Cælium prodit, in libro de Viris illuſtribus.

Fuit Anticyra meretrix, quam inde nuncupatam ferunt, quod cum mentis emotæ hominibus, furentibusque diſcumberet: uel quod Nicoſtratus medicus moriens hellebori uim ei magnam reliquerit. Cælius cap. 6. lib. 13.

Hermia fuit meretrix, cui præ nimio amore ſacra fecit Ariſtoteles, eiusq; laudibus hymnos dicauit. unde ab Eurimedonte, ſeu Demophilo accuſatus, relictis Athenis (ubi xxx. annos docuerat) Chalcidem ſe recepit. auctor Origenes.

Herodotus in Euterpe ſcribit Archidicem Græcam fuiſſe meretriculam, cuius amore inſaniens Charaxus frater Sapphus Mitylenam redierit.

Inter Corinthias meretrices nominantur Lais, Cyrene, Leæna, Sinope, Pyrrhine, Sicyone.

Martialis lib. 7. epigrammaton notat Cæliam, quod cuicunque petenti corporis ſui copiam faceret. uide uerſus in hiſtoria de libidinoſis.

LENONES, ET LENÆ.

Dipſas nomen eſt lenæ, quam Ouid. 1. Eleg. ſuis carminibus inſectatur, quod puellam ſuam meretricia arte inſtrueret: ſic autem ſcribit: Eſt quædam (quicunque uolet cognoſcere lenam, Audiat) eſt quædam nomine Dipſas anus, &c.

Crobylus leno fuit ſceleſtiſſimus: is duo ſcorta domi alebat, quorum lenocinis quamplurimos adoleſcentes in perniciem alliciebat. allectos compilabat furto, unde natum

Adagium adagium, Crobyli iugum, quod de conuertu & ſocietate duorum hominum, qui pari ſunt improbitare, dici conſueuit. Eraſmus in Chiliadibus.

Timeus apud Eraſmum teſtis eſt, Cinnarum quempiam fuiſſe, patria Selinuſium, arte lenonem; qui quo ad uiuebat, pollicebatur ſe facultates omnes [Veneri conſecraturum]. ceterum moriens populo diripiendas expoſuit.

Catullus inuehitur in quendam Silonem, quem. ut lenonem, arguit.

Aphra meretrix (quam diximns à Narciſſo Geroſolymarum epiſcopo a turpi & immundo quæſtu reuocatam fuiſſe) matrem habuit Hiariam, quæ ſolis lenociniis uictum ſibi comparabat.

PROCI DIVERSARVM MVLIERVM.

HIppoclides Tyſandri fuit filius, qui cum multis aliis iuuenibus Cliſthenis Sicyonij filiam ambiuit. auctor Herodotus, qui filiam illam Agariſtam uocat, aliosque eius procos enumerat Smyndridem, Sybaritem, Syritanum, Damnaſum; quos ab Italia ad certamen ueniſſe ſcribit. ueneſũt eodẽ teſte ex Ionio ſinu Amphimneſtrus Epidamnius, Ætolus, Meges; è Peloponneſo Leocides Phidonis Argiuorum tyranni filius, Amianthus, Arcas, Laphanes, Heleus; ex Attica Megacles Alcmæonis filius; ex Etruria Lyſanias; e Theſſalia Diactorides, Granonius; ex Moloſſis Alcon. Conuenerant autem in Græciam, ut in Olympico certamine uires ſuas oſtentarent, quoniam pater puellæ Cliſthenes Ariſtonymi filius proclamauerat, ei ſe daturum filiam, quem in certamine præſtantiſſimum reperiſſet.

Proci Hippodamiæ Oenomai filiæ numerantur Mermax, Alchathus Parrhaonis filius, Euryalus, Eurymachus Crotalus. Acrias Lacedæmonius, Capetus, Lycurgus, Laſius, Caleodus, Tricolonus, Ariſtomachus, Prias, Pelagus Æolius. Cromius, Erythrus Leuconis filius. alii tamen enumerantur Merinnes, Hippotous, Pelops, Opontius, Acarnam, Eurymachus, Eurylochus, Automedon, Laſius, Calchon, Tricoronus, Alcathus, Ariſtomachus, Crocalus.

Cælius ſcribit Marmaca omnium primum ueniſſe Hippoda miæ procum, & ante alios ab Oenomao necatum; equasq́; eius tradunt uocatas Partheniam & Eripham. quas quum iugulaſſet Oenomaus, iuſſit ſepeliri.

Abſente Vlyſſe proci ex diuerſis locis conuenerunt, ut caſtitati Penelopes inſidiarentur: fueruntq́; Dulicii L I I. Samii X X I V. Zacynthii X X. Ithacenſes X X I I. ex quibus hi ab Homero nominantur, Antinous, Eurinous, Eurymachus, Leocritus, Meſo, Pyſander, Heſippus, Agalus, Leocles, Ampinomus, Demotholomæus, Medon præco, Euphemus citharœdus. quos omnes reuerſus Vlyſſes occidit. Ouidiana Penelope nonnullos his uerbis enumerat: Dulichij, Samiiq́, & quos tulit alta Zacynthos, Turba ruunt in me luxurioſa proci. Quid tibi Pyſandrum, Polybum, Medontaq́; dirum, Eurymachiq́; auidas, Antinoiq́; manus, Atque alios referam? quos omnes turpiter abſens Ipſe tuo partis ſanguine rebus alis. Irus egens, pecoriſq́; Melanthius auctor edendi, Vltimus accedunt in tua damna pudor. De Antinoo Propert. lib. 4. meminit: Penelopem quoque, neglecto rumore mariti, Nubere laſciuo cogeret Antinoo.

Fuit Hippomenes unus ex procis Atalantæ uirginis Arcadicæ, quæ cum amatoribus certabat curſu, unde Statius lib. I. Syl. Vidi ego & immiti cupidum decurrere campo Hippomenem.

Clau dianus lib. I. de Raptu, facit Martem & Apollinē pro ſerpinæ (priuſquam a Plutone rapta fuiſſet) procos, ubi ait:

Perſonat aula procis, pariter pro uirgine certant:
Mars donat Rhodopen, Phœbus largitur Amyclas:
Mars clypeo melior, Phœbus præſtantior arcu.

Virgilius, Ouidius, & Auſonius inter procos Didonis numerant Hiarbam Getulorum regem. propterea Dido ipſa apud Auſonium ſic loquitur: Sed furias fugiens, atque arma procacis Hiarbæ, Seruaui, fateor, morte pudicitiam.

Saxe grammaticus facit Otharum quendam fortiſſimum, procum Sirithæ uirginis pudiciſſimæ; Hildigisleum uerò Theutonicum Sygnis puellæ, Sigari cuiuſdam filiæ.

RIVALES, SEV EIVSDEM PVELLÆ amatores.

ANauſis (de quo meminit Val. Flaccus lib. 6. Argon.) riualis fuit Stiri Albani.

Excandeſcit Catullus in Raudum riualem, ut puellæ ſuæ furem, ubi ait: Quænam te mala mens miſelle Raude Egit precipitem in meos iambos?

Idem Catullus ægrefert Lesbium riualem ſibi ob pulchritudinem a Lesbia præpoſitum, ubi ait: Lesbius eſt pulcher, quidni, quem Lesbia malit, Quam te cum tota gente Catulle tua.

Idem Catullus uocat Mamuram Phormianum & Cæſarem ſocios riuales. quamdurum ſit autem, & intolerabile riualem pati, Propertius docet illis uerſibus:

Te ſocium uitæ, te corporis eſſe licebit,
  Te dominum admitto rebus, amice, meis:
Lecto te ſolum, lecto te deprecor uno:
  Riualem poſſum non ego ferre Iouem.

RAPTORES DIVERSARVM puellarum.

RApit Pluto Proſerpinam, Cereris filiam. unde a Claudiano Infernus raptor dicitur. Ouidius, Raptor agit currus, & nomine quenque uocando Exhortatur equos. Sylius lib. 14.

Eurytus Centaurus Hippodamē rapuit. Ouid. lib. 12 Metam. Euritus Hippodamen: alij quam quiſq; probabat, Aut poterat, rapiunt.

Theſeus Ariadnam Minois regis filiam, & Helenam ipſam prius, quam Paris, non offenſa tamen eius uirginitate. Ouidius Te quoque qui rapuit, rapuit Minoida Theſeus. Idem lib. 1. de Arte, Forma uiros neglecta decet, Minoida Theſeus Abſtulit; a nulla tempora comptus acu.

Paris Helenam, unde fax belli Troiani ſecuta eſt. Ouid. lib. 12. Victus es a timido Graiæ raptore maritæ. Idem in Epiſt. Hermiones, Tyndaris Idæo trans æquora ab hoſpite rapta, Argolicas pro ſe uertit in arma manus.

Tarquinius Sextus Lucretiæ Romanæ pudicitiam per uim expugna-

expugnauit:cuius rei dolore manum ſibi intulit puella. hunc raptum graphicè deſcribit Ouidius lib. 2. Faſt. Seneca in Octauiâ, Nata lucreti ſtuprum ſæui paſſa tyranni.

Telamon Græcus Heſionem puellam Troianam,& Achilles Briſeida. Ouidius in Epiſtola Acontij, Heſionem Telamon, Briſeida cepit Achilles, Vtraque uictorem nempe ſecuta ſuum. Idem Achilles rapuit Diomedam Phorbantis filiam è Lesbo.

Boreas Orithyam filiam Ericthei Athenarũ regis. Ouid. lib. 1. Eleg. Si ſatis es raptæ Borea memor Orithyiæ. Propertius. lib. 3. Infelix Aquilo raptæ timor Orithyiæ.

Romulus Sabinis, & Herſiliam. Ouid. de Arte, Primus ſollicitos feciſti Romule ludos, Quum iuuit uiduas rapta Sabina uiros. Pamphilus, Romani ſi fortè duces rapuere Sabinas.

Pyrrhus Achillides Lanaſſam, Herculis neptem, & Andromachen.

Aiax Oilei filius Caſſandram. Ouidius in Ibin, Vtque ferox periit & fulmine & æquore raptor.

Neſſus Centaurus Deianiram, Herculis uxorem, ut ſcitè docet idem Ouidius lib. 9.

Euenus Martis & Stropæ filius, ex Alcippa Oenomai filia Marpiſſam ſuſcepit, quam Apharetus uiſam ex chorea rapuit. Plutarchus in Parallel.

Simili modo Catheus nobiliſſimus adoleſcens Saliam uirginem, Anij Thuſcorum regis filiam, adamauit uſque ad raptum. Idem teſtis.

Tlepolemus Aſtyochiã ex Ephyra Pelopõneſi urbe rapuit.

Aiax Telamonis filius Tegmeſſam. Horatius, Mouit Aiacem Telamone natum Forma captiuæ dominum Tegmeſſæ.

Iaſon Medeam, Aeetæ Colchorum regis filiam, quam poſtea reliquit ſuperinducta Creuſa.

Hercules Pyrenem uirginem Bebryciam, a cuius nomine montes Pyrenæi nomen ſumpſerunt. Sylius, Nomen Bebrycia duxere a uirgine colles, Hoſpitis Alcidæ crimen, &c.

Iupiter Æginem rapuit prope Acrocorinthum.

Caſtor Phœben, Pollux Ilairam ſorores Leucippi filias Propert. lib. 1. Non ſic Leucippi ſuccendit Caſtora Phœbe.

Pollucem cultu non Ilaira ſoror.

Apollo Marpiſſam Eueni filiam, & Idæ uxorem. Idem Propertius, Non Idæ & cupido quondam diſcordia Phœbo Aucta externis Hippodamia rotis.

Axus Oceani filius rapuit Perhibiam, Iupiter Europam. Seneca, Modo per fluctus raptam Europam, Taurum tergo portaſſe trucem.

Hercules Augen. Idem Seneca, Arcadia nempe uirgo Palladios choros Dum nectit Auge, uim ſtupri paſſa excidit. Dryope nympha Hylam.

NVTRICES DIVERSORVM hominum.

PHilix nutrix fuit Domitiani, quæ domini cadauer populari Sandapila per ueſpillones exportatum in ſuburbano ſuo Latina uia funerauit. auctor eſt Suetonius.

Policha nutrix fuit Oedipi, quem pater Laius deuouerat, quòd eius manu periturum ſe ab oraculo didiciſſet.

Barce nutrix Sichei Phœnicum ditiſſimi, & mariti Didonis. Virg. libro 4. Æn. Tum breuiter Barcen nutricem affata Sichei, Annam cara mihi nutrix huc ſiſte ſororem.

Charme Scyllæ puellæ. unde Virg. in Cyri, Illa autem quid nunc me, inquit, nutricula torques

Caieta Æneæ. Virg. lib. 7. Æneid. Tu quoque litoribus noſtris Æneia nutrix Æternam moriens famam Caieta dediſti. Mart. Seu placet Æneæ nutrix, ſeu filia Solis.

Beroe Semeles, quæ fuit mater Bacchi. Ouidius lib. 3. Metam. Ipſaque erat Beroe Semeles Epidauria nutrix.

Aceſte nutrix fuit filiarum Adraſti. Statius lib. 1. Theb. Tunc rex longæuus Aceſtem, &c.

Accam Laurentiam Romuli fuiſſe nutricem teſtis eſt Plinius lib. 18. cap. 2. Item Statius lib. 1. Syl. Iam ſecura parens Thuſcis regnabat in undis Ilia portantem laſſabat Romulus Accam.

Nyſa Bacchi fuit nutrix, quam Plinius ait ſepultam fuiſſe prope Scytopolin.

Habuit Alcibiades nutricem nomine Amyclam, uel, ut alii legunt, Amydam, pædagogum uerò Zopyrum. Plutar. in

Lycurgo & Alcibiade.

Fuit & Hellanice nutrix Alexandri, auctore Q. Curtio.

Eupheme nutrix fuit Muſarum, quæ filium nomine Erotum ſuſcepit Parnaſi incolam, & uenationi deditum.

Amalthea & Meliſſam Iouem infantulum caprino lacte fouerunt. hinc orta fabula, qua poetæ nutritum a capra fabulati ſunt. Pont. Poſt hinc & pecus Olenium & Iouis inclita nutrix. Alij tamen dicunt Iouem ab Adraſtea & Ida Meliſſei filiabus nutritum, ut docet Eraſmus in illo adagio, Copiæ cornu.

Ino fuit nutrix Bacchi. Ouid. in Ibin, Vt teneri nutrix eadem matertera Bacchi. Statius lib. 2. Syl. Quid te poſt cineres, deceptaq; funera matris Tutius Inoo reptantem pectore Bacche? Ammonius grammaticus ponit Feſulam unam è Bacchi nutricibus.

Archemorus filius Lycurgi regis Thracum nutricem habuit Hyſiphilem. quæ quum infantem in herba reliquiſſet, depaſtus eſt a ſerpente. Statio auctore.

Caphyrna, ſeu Calpurnia Oceani filia Neptunum educauit una cum Rhodis, teſtes Annius in Beroſum, & Calderinus in Statium.

Spaco nutrix fuit Cyri. quæ dictio quoniam Medorum lingua canem ſignificat, factum eſt, ut Cyrus creditus ſit nutritus a cane. teſtis Herodotus in Clio.

Ericlea, ſeu Euriclia nutrix fuit Vlyſſis, de quo Ouidius in epiſtola Penelopes intelligit, dicens: Hoc faciunt cuſtoſque boum, longæuaque nutrix.

OBSTETRICES.

Plinius lib. 28. cap. 7. Sotyram & Salpem obſtetrices facit, quarum etiam placita in quibuſdam morborum remedijs citat, Idem libro 32. cap. 6. de Salpe meminit.

ANCILLÆ QVÆDAM.

Cybale ancilla fuit pauperis cuiuſdam Simili, cuius paupertatem Virg. deſcribit in Moreto. Idem ibidem, Exuit interea Cybale quoque ſedula panem.

Lathris ancilla fuit Cinthiæ Propertianæ. Idem lib. 4. Deliciæq; meæ Lathris, cui nomen ab uſu eſt.

Cypaſſis ancilla fuit Corinnæ. Ouid. lib. 2. Eleg. Comendis in mille modis perfecta capillis, Comere ſed ſolas digna Cypaſſideas.

Phyllis Troiana Phocei, Bryſeis Achillis. Horatius, Ne ſit ancillæ tibi amor pudori Xanthiæ Phoceu: prius inſolentem Serua Bryſeis niueo colore Mouit Achillem.

Galantis ponitur ab Ouidio ancilla Alcmenæ matris Herculis lib. 9. Met. ubi ait: Vna miniſtrarum media de plebe Galanthis Flauacomas aderat faciendis ſtrenua iuſſis. Plin. lib. 36. cap. 27. facit Ocriſiam Tanaquillis reginæ ancillam.

Tegmeſſa Aiacis Thelamonij, Caſſandra Agamemnonis. Horat. Mouit Aiacen Telamone natum Forma captiuæ dominum Tegmeſſæ: Arſit Atrides medio in triumpho Virgine rapta.

Naæra & Charmione duæ fuerunt Cleopatræ ancillæ, quæ ſpontaneam dominæ mortem ſecutæ ſunt, ac ſuis gladiis ſe confoderunt. Plutarchus.

Agar ancilla fuit Abrahæ, a cuius nomine Agareni dicti ſunt, qui & Saraceni a Sara eiuſdem Abrahæ uxore nominantur. Ioſephus lib. 1. Antiq.

Gyge ancilla fuit Paryſatis reginæ Perſarum, & matris Cyri. auctor Plutarchus.

Threſſa Thaletis fuit ancilla, quæ Thaletem ipſum in foueam collapſum obiurgaſſe dicitur, quòd cæleſtia ſcire cuperet, quum ne proſpicere quidem potuiſſet quæ ad pedes eſſent. Theodoricus Cyrenſis.

Herodotus in Euterpe ſcribit Rhodopen Thraciam ancillam fuiſſe Iadmonis Samij.

Elos, ancilla fuit Athamantis, a cuius nomine dicta eſt urbs Achaiæ, Alos.

Chionia, beatæ Anaſtaſiæ fuit ancilla.

[illegible]rdana apud Herodotum nomen eſt ancillæ, a qua fluxerunt Heraclidæ.

Titula ſeu Philothis nomen eſt ancillæ Romanæ apud Plutarchum in Camillo, & apud Macrobium lib. 1. Satur.

Plecuſa fuit ancilla Dianæ, de qua Mart. lib. 2. Et cecidit ſectis icta Plecuſa comis. Apud eundem, lib. 7. Lagopice nomen eſt ancillæ.

Proconneſia ancilla eſt apud Plinium, quæ eiuſdem diei coitu alterum domino ſimilem, alterum procuratori eius peperit.

EVNVCHI, ET SPADONES.

ARiſtonicus fuit eunuchus Ptolemæi, Phileterus Liſimachi. Dorotheus præſul Antiochenus neutra fuit eunuchus.

Phauorinus quoque philoſophus, Arelate oriundus, fuit eunuchus, Hadriano principi maximè infenſus, propterea tria de ſe mira prædicabat, ſe Gallum Græciſſare, eunuchum mœchum putari, inimicum imperatori uiuere.

Hyacinthus & Prothus eunuchi fuerunt Eugeniæ filiæ præfecti ſub Maximiano.

Narſes fuit eunuchus, Iuſtiniani principis cubicularius, è cartulario & bibliopola princeps copiarum factus poſt Beliſarium, qui multis rebus præclarè geſtis, tandem ſiue inuidia, ſiue fortuna, ſiue populi accuſatione in odium Iuſtiniani & uxoris eius deuenit, adeò ut imperator litteras ad eum dederit plenas ignominiæ, quibus eum monebat, ut ad colum, penſum, & lanas rediret. Tum ille iratus, Ducam, inquit tale penſum, talemque ordiar telam, quam non facilè ſit uobis explicare: itaque ut iniuriam ulciſceretur, Longobardos Romam iam diu inuadere cupientes conuocauit. Paulus diaconus.

Partenius & Calocerus eunuchi Tryphoniæ uxoris Decii, martyres facti ſunt ſub eodem principe.

Ananias, Azarias & Miſael pueri nobiles, natione Iudæi fuerunt, quos Nabuchodonoſor captos duxit Babylonem, & ibidem caſtrauit, deditq; Aphanam eunuchorũ præfecto.

Paronetenus fuit Spado, quem Plinius ait ingenti precio fuiſſe emptum.

Arnaces eunuchus fuit, quem Themiſtocles accepit in deditionem. Plutarchus in Ariſtide.

Tyreus eunuchus fuit & cubicularius uxoris Darii.

Didymus fuit quiſpiam eunuchus, qui uxoris ſuæ copiam omnibus faciebat, ut eo diteſceret modo.

Photinus fuit eunuchus Ptolemæi, qui in gratiam Cæſaris uictoris, Pompeium ſuaſit interimendum. Lucanus, Au-

ſus Pompeium leto damnare Photinus.

Ganymedes fuit eunuchus, & nutritius Arſinoes, de quo Lucanus lib. 10. A famulo Ganymede dolis peruenit ad hoſtes Cæſaris Arſinoe.

Bagoas fuit ſpado, qui Alexandrum obſequio corporis ſibi deuinxit. auctor Cœlius.

Corn. Tacitus ſcribit Pelagonem fuiſſe ſpadonem, quem Nero Centurioni & Manipulo miniſtrũ regiũ præpoſuerit.

Poſſidius fuit eunuchus Meſſalinæ, uxoris Claudij Tiberij, cui imperatrix ipſa poſt triumphum Britannicum inter militarium fortiſſimos arma inſignia, tanquam participi uictoriæ, dono dedit. Sex. Aurelius.

Sporus fuit ſpado Neronis, quem Nero ipſe exectum formare in mulierem tentauerat. hic dominum iuuit ad inferendam ſibi mortem.

Fuit Menophilus Mithridatis Pontici regis eunuchus. auctor Ammianus Marcellinus.

Amantius fuit eunuchus Iuſtini imperatoris.

Hermotimus Xerxis. Herodotus.

Candaces Æthiops natione, fuit eunuchus, & CHRISTI diſcipulus.

Sylla & Cotta cum unico teſticulo nati ſunt. Blondus.

Halothus fuit eunuchus Agrippinæ, & prægustator Cæſaris Claudij, qui ſuaſu imperatricis, boleto medicato dominum interfecit. Suetonius.

Bochis eunuchus fuit Statyræ & Rhoxanæ, ſororum Mithridatis.

Hernias eunuchus fuit trapezitæ cuiuſdam, qui Athenas profectus, Platonem, Ariſtotelémq; audiuit. Strabo li. 13.

INCESTVOSI.

ANchemolus filius Rheti, Marrhubiorum regis, nouercam ſuam Caſperiam ſtuprauit Virg. lib. 10. Hinc Sthelenum petit, & Rheti de gente uetuſta Anchemolum thalamos auſum inceſtare nouercæ.

Attaxerxes puellam Atoſſam peritiſſimè adamauit, quo factum eſt, ut poſt frequentem Veneris conſuetudinem, eamq; in matrimonium duxerit, contemptis Græcorum legibus. Plutarchus.

Tereus rex Thracum, Martis filius ex Biſtonide nympha Philomelam filiam Paudionis regis Athenarum, uxoris ſuæ Prognes ſororem, ſtuprauit. Ouidius libro 6. Metam. faſſusque nefas & uirginem & unam Vi ſuperat, fruſtra clamato ſæpe parente. Auſonius, Intulit inceſtam tibi uim Philomela ferus Thrax.

Menephron iacuit cum matre. Ouid. lib. 7. Met. Dextra Cyllene eſt, in qua cum matre Menephon Concubiturus erat, ſæuarum more ferarum Quinctianus in Cleopol. Flagret ſi matris amore Menephron.

Caunus Mileti ex Cyane filius, quum eſſet forma liberali, adamatus eſt a ſorore Biblide ad inceſtum uſq;, cuius pœnitentia poſtea ſe interfecit. Ouid. lib. 9. Biblis Apollinei correpta cupidine fratris, Non ſoror ut fratrem, nec qua debebat, amauit. Idem lib. 1. de Arte.

Myrrha, Cynaræ Cypriorum regis filia, rem habuit cum patre, & ex eo concubitu ſuſcepit Adonidem. Ouid. lib. 10. Accipit obſceno genitor ſua uiſcera lecto, Virgineosq; metus leuat, hortaturque timentem. Plena patris thalamis excedit, impia diro Semina fert utero, conceptaque crimina portat.

Macareus, filius Æoli, rem habuit cum ſorore Canace. Ouid. lib. 2. Triſt. Nobilis eſt Canace fratris amore ſui. Idem in epiſt. Canaces, Cur unquam plus me frater, quàm frater amaſti? Et tibi non debet quod ſoror eſſe, fui? Idem in Ibin, Vtq; ſua Macareus, ſic potiare tua.

Cleopatra a fratre (quem pro marito habebat) polluta eſt: unde Lucanus lib. 8. Degener inceſtæ ſceptris ceſſure ſororis & lib. 10. Miſcuit inceſtam ducibus Ptolemæida noſtris.

Martialis ſcribens ad Fabullum lib. 12. arguit Themiſonem quendam inceſtus cum ſorore, ubi ait: Quare non habeat, Fabulle quæris, uxorem Themiſon, habet ſororem.

Oedipus mortuo Patre Laico (quem ignotum occiderat) neſcius & imprudens duxit Iocaſtam matrem ſuam, ex qua ſuſcepit Etheoclem, & Polynicem. Statius libro 1. Thebi Scandere quinetiam thalamos hic impius heres Patris, & immeritæ gremium inceſtare parentis Appetiit, proprios monſtra reuolutus in ortus. Ouid. in Ibin, Nec plus aſpi-

ſcias, quàm quem ſua filia rexit; Expertus ſcelus eſt cuius uterque parens. Claudianus in Eutropium.

Statius lib. 9. Thebaid. ait Cydonem quendam adamatum a ſorore. eius uerba ſunt hæc, Et malè dilectum miseræ Cydona ſorori.

Thyeſtes rem habuit cum Europa fratris uxore, & cum Pelopeia filia. Ouidius, Filia ſi fuerit, ſit quod Pelopeia Thyeſti, Myrrha ſuo patri, Nyctimeneque ſuo.

M. Tullius Cicero poſtulauit P. Clodium inimicum inceſtus cum ſororibus. ait enim eum non pluris feciſſe Bonam deam, quam tres ſorores.

Cic. lib. 1. ad Attic. Senec. epis. 98. Val. Max. lib. 9. c. 1.

Secundus philoſophus quum matri neſcienti eſſe filium, ſe commiſcuiſſet, & illa, facto cognito, ſceleris horrore intuliſſet ſibi mortem: ipſe quoque quum inceſtus pænitentia, tum dolore maternæ mortis æternum tacuit, ut ulciſceretur uocem, qua in concubitu matri innotuerat. Diogenes.

Antiochus Soter rex Syriæ, quum Stratonicem nouercã impatienter deperiret, indulgentia patris obtinuit, Volat.

M. Antonius imperator conſuetudinem ueneris habuiſſe dicitur cum Fauſtina ſorore, ex qua & Lucillam genuit, quam L. Antonio fratri copulauit.

Antonius Caracalla imp. quum Iuliam nouercam impotenti amore deperiret, Vellem, inquit, ſi liceret. quibus uerbis oſtentabat ſe eius concubitum appetere. Tum illa, Si libet, licet, reſpondit, leges dat imperator, non accipit. Quibus uerbis audacior factus Caracalla, nouercam ipſam ſibi copulauit, cuius filium Getam paulò antè interfecerit. Sex. Aurelius, & Ælius Spart.

Ptolemæus Euergetes Berenicem ſororem adamatam in matrimonium duxit.

Theodoricus, Francorum rex, fratris a ſe interfecti filiam duxit in uxorem.

Fuit & Ioui deorum maxima ſtupri frequens conſuetudo cum Cerere & Iunone ſororibus, ut uolunt poetæ: QVI quũ deorum furta carminibus ſuis detegunt, nihil aliud faciunt, quàm quòd indicant non eſſe iis credendum, quos ſtupris, inceſtibus, & adulteriis contaminatos docent.

Capronia uirgo ueſtalis comperta inceſtus, laqueo ſuſ-

ſocata eſt.

Caligula tres ſorores ſuas ſtupro contaminauit; ob quem inceſtum Iouem ſe uocabat. Sex. Aurelius & Tranquillus; cuius uerba ſunt hæc: Cum omnibus ſororibus ſuis ſtupri conſuetudinem fecit, plenoque conuiuio ſingulas infra ſe uiciſſim collocabat, uxore ſupra cubante. ex his Druſillam uitiaſſe uirginem prætextatus adhuc creditur.

Commodus quoque imperator (qui natus eſt eo die, quo Caligula) ſorores conſtuprauit, concubinasque ſub oculis ſuis conſtuprari ab amicis iubebat. Lampridius.

Aufilena quædam proſcinditur a Catullo, quòd patruo ſe proſtituiſſet, & ex eo genuiſſet liberos. hæc ſunt eius uerba: Aufilenam uiro contentam uiuere ſolo Nuptarum laus eſt laudibus eximiis, Sed cuiuis quamuis potius ſuccumbere fas eſt, Quàm matrem fratres efficere ex patruo.

Fabulantur poetæ Nereum, maris deum, iacuiſſe cum Doride ſorore, & ex ea ſuſcepiſſe nymphas, quas Nereides uocant.

Phœnix Amyntoris filius rem habuit cum patris pellice: Domitius Calderinus in Ibin Ouidii.

Phineus duos habuit filios, qui nouercam Cleopatram Dardani Scytharum regis filiam uiolarunt: unde & a patre excæcati ſunt. Ouidius in Ibin.

Ptolemæus Philadelphus ſtupri conſuetudinem fecit cum Arſinoe ſorore, ut Herodes Antipas cum Philippi fratris uxore.

Hypermneſtra concubitum fratris, quem deperibat, nocturno tempore aſſecuta eſt. Ouid. in Ibin, Quæq; ſui Venerem iunxit cum fratre mariti Locris in ancillæ diſſimulata necem.

Hæmon Rhodopen filiam pro uxore habuit diis inceſtum indicantibus: ambo in montes conuerſi ſunt. ad quod alluſit Ouid. in Ibin, dicens: Nec tibi ſi quid amas, felicius Hæmone cedat.

Leucon interfecit Oxilochum regem Ponti fratrem ſuum ut eius uxore frueretur.

Aruntius quum Bacchi ſacra deſpicaretur, ulciſcente numine in ebrietatem lapſus, filiam Medullianam corrupit.

quod ægreferens puella, patrem ipſum interfecit.

Idem quoq; contigit Cyannippo, qui ulciſcente Baccho (cuius ſacrificia itidem ſpernebat) lapſus in ebrietatem, Cyanem filiam ſtuprauit, a qua poſtea interfectus eſt. Plutar. in Parall.

Valeria Tuſculana Valerio patri (quem deperibat) fraude ancillæ concubuit. quod ubi reſciuit Valerius, intulit ſibi mortem. Idem auctor.

Papirius Romanus nomine, Papirii Volucris filius, ſororem nomine Canuſiam grauidam fecit. rei certior factus pater, utrique gladium miſit, quo ſe interfecerunt.

Gidica, Pomminij Laurentini uxor, Comminium priuignum adamauit uſque ad inceſtum. a quo repulſam paſſa, laqueo ſe ſuſpendit. quo mortis genere perijt Phædra, ab Hippolyto priuigno itidem ſpreta.

Tuciam uirginem Veſtalem inceſtam fuiſſe, teſtis eſt Plinius lib. 28. cap. 2.

Syſimithritas, Perſarum ſatrapes, duos ex matre liberos ſuſcepit. nam auctore Curtio, apud Perſas parentibus ſtupro coire cum liberis fas eſt.

Scribit Corn. Tacitus Agrippinam ſe plerunque ad inceſtum obtuliſſe Neroni filio, quum per uinum & epulas incaleſceret.

Perdix uenator fuit infando matris Polycaſtes amore correptus, quam & contaminauit. unde Perdicis libido abiit in prouerbium pro efferata, turpi atq; infami. auctor Cœlius.

Claudius Cæſar Agrippinam Germani fratris filiam nouercam duobus liberis ſuperinduxit, cuius inſidiis & ueneno poſtea interfectus eſt. Sex. Aurel.

Ioannes Ariminenſis ſororem ſuam duxit uxorem. Pontanus de Obedientia.

Herodotus ſcribit Cambyſem, regem Perſarum, uni ex ſororibus ſtuprum intuliſſe, eaq; mortua, alteram iuniorem itidem uiolaſſe, & uxorem duxiſſe, quam poſtea interfecit.

Scythes, rex Scytharum, Opœam nouercam duxit in matrimonium. Idem auctor.

Philippus, frater Alfonſi decimi Hiſpaniæ regis, Chriſtianam Daciæ regis filiam, & fratris ſui uxorem ſibi per

uim copulauit, ſpreta religione, ac ſacerdotio, quum eſſet abbas, & præſul Hiſpalenſis.

Nicteus, rex Æthiopiæ, cum Nictimene filia concubuit.

ADVLTERI, ET ADVLTERÆ.

PAris, quòd Helenam Menelai uxorem rapuerit; & Helena, quòd maritum reliquerit, inter adulteros numerantur. Ouid. in epiſt. Sit faciæ quamuis inſignis, adultera certè eſt, Deſeruit ſocios hoſpite capta deos. Idem. Quid petitur tanto niſi turpis adultera bello? Horatius, Iam nec Lacænæ ſplendet adulteræ famoſus hoſpes.

Clytemneſtra amore Ægyſthi, quocum mœchari conſuerat, maritum Agamemnona Troia redeuntem interfecit. Propert. lib. 3.

Martialis arguit Leuinam mulierem, quòd caſta uenerit Baias, & adultera redierit. hæc eius uerba: Incidit in flammas, Veneremque ſecuta, relicto Coniuge, Penelope uenit, abiitque Helene. Idem quoque arguit adulterij Paulam aliam fœminam.

Idem lib. 2 de Theleſia ſcribit, Vxorem nolo Theleſinam ducere. quare? Mœcha eſt. Sed pueris dat Theleſina, uolo. Idem lib. 6.

Proculina quoq;, Lectoria, & Gellia ab eodem notantur, ut adulteræ, & a Catullo notatur Aufilena.

Hippia, Iuuenalis: Promptius expediam, quot amauerit Hippia mœchos.

Suetonius ſcribit Iulium Cæſarem diuortium feciſſe cum Pompeia uxore, Qu. Pompeij filia, & Scyllæ nepte, quòd fama ferret, eam a P. Clodio inter ſacra Bonæ deæ adulteratam.

Iulia Agrippina mater Neronis adulterij conſuetudinem fertur habuiſſe cum Domitiano. Iuuen. Quum tot abortiuis fœcundam Iulia uuluam Solueret.

Homerus poetarum max. natus eſt ex adulterio matris Critheidis, uirginis Cumanæ. Plutarchus.

Dauid, lumen ſapientiæ & religionis ſpeculum, cum Berſabea uxore Vriæ adulterium commiſit: cui ſceleri adiecit ipſius Vriæ mortem, quem bello perdendum expoſuit.

Conradinus imp. Conradi filius, ut uxore comitis Caſertani potiretur, uirum honoris ſpecie ablegauit.

Egica rex Hiſpaniæ Faſillam ducem Tudenſem (ut eius uxore potiretur) interfecit.

Hippomenes filiam Limonem in adulterio deprehenſam equo famelico deuorandam expoſuit. Ovid. in Ibin, Solaq; Limone pœnam ne ſenſerit illam, Et tua dente ferox uiſcera carpat equus. Idem, Vtq; nouum paſſa eſt genus Hippomeneia pœnæ.

Quum turpiſſimum ſit ab his uirtute nos ſuperari, quos antecellimus dignitate, nihilominus Ioannes XII. Pont. Max. exuta morum honeſtate, relegataq; uerecundia, greges meretricum aluit. quibus flagitiis non defuit ultio. ad extremum enim deprehenſus in adulterio, ibidem interfectus eſt. Platina.

Vgolinus Gonzaga princeps Mantuæ cum Iſabella uxore Luchini Vicecomitis Italiæ mœchatus eſt. Volater.

Ludouicum Gonzagam in adulterio deprehenſum Mantuani capite punierunt.

Meſſalina uxor Claudij Tiberij primo clàm, mox paſſim, quaſi iure, adulteriis utebatur. ex quo facto plures metu abſtinentes extincti ſunt. dehinc atrocius accenſa nobiliſſimas quaſque nuptas & uirginis turpitudinis ſuæ comites delegit, coegitque mares, ut adeſſent. quod ſi quis recuſaret, ficto crimine in ipſum, omnemq; eius familiam iubebat ſæuiri. quinetiam (quod turpius eſt multo) prouocauit ad lecti palæſtram unam ex ancillis, quæ meretricio quæſtu uictum ſibi quæritabat. Sex. Aurelius. De hac Iuuenalis Satyra 6. Claudius audi Quæ tulerit, dormire uirum quum ſenſerat uxor, &c.

Fabia Fabij Fabricani uxor, dum Perroninm Valentinum liberali forma adoleſcentem (quocum adulterij conſuetudinem habebat) maximè deperiret, maritum interfecit, ut adultero frueretur ſecurius. Plutarchus in Parall.

Plinius lib. 29. ait Vectium Valentem medicum fuiſſe adulterio Meſſalinæ imperatricis nobilitatum.

Idem ait adulteria fuiſſe in domibus principum, ut Eudemi in Liuia, Druſi Cæſaris & Valẽtis medici in Meſſalina.

Alcibiades Athenienſis cum Thimea Agidis regis uxorẽ libidinari ſolitus eſt. Plutarchus.

M. Varro apud Gellium teſtis eſt C. Salluſtium hiſtoriarum ſcriptorem deprehenſum in adulterio ab Annio Milone, & loris cæſum, dataq; pecunia dimiſſum. Cicero improperat ipſi Salluſtio, quòd paternam domum uendiderit, ut adulterij pœnam declinaret.

Cœlius ſcribit Phaonem, ſpectabili forma adoleſcentem, a Mitylenæorum mulieribus ardenter adamatum, unde factum, ut in adulterio deprehenſus iugularetur.

Hyettus uir quidam Argiuus Molurum quendam in adulterio cum uxore deprehenſum interfecit. Idem Cœl.

Phauorinus philoſophus, quum eunuchus foret, & androgynus, adulteraſſe tamen uiri conſularis uxorem creditus eſt. Idem.

Qui imperatorum uitas ſcripſerunt, teſtantur Phocam imper. diuerſis adulteriis infamem fuiſſe.

Zoe imperatrix Romanum Argyropylum maritum interfecit, quo liberius mœcharetur cum Michaele Palagone, qui imperio ſucceſſit. Bap. Egnatius.

Conſtantinus Monomachus imper. concubinam egregia admodum forma loco legitimæ uxoris habuit, quam effictim deperit. Idem Egnat.

Corrupit Iulius Cæſar plurimas illuſtres fœminas; Poſtumiam Seruij Sulpicij, Lolliam Auli Gabinij, Tertulliam M. Craſſi, & Cn. Pompeij Muciam: ſed ante alias dilexit M. Bruti Seruiliam matrem, cui ſexagies ſeſtertium gemmam mercatus eſt. corrupit quoque Seruiliæ filiam Iuniam Tertiam, M. Craſſi uxorem. dilexit & reginas, ut Euriem Mauram Bogudis uxorem, ſed maximè Cleopatram, cum qua & conuiuia in primam lucem ſæpe protraxit, & eadem naue thalamoque pænè Æthiopia tenus Aegyptum penetrauit. Suetonius.

Exercuit & Auguſtus adulteria, ut cum Liuia, quam quũ grauidam reddidiſſet, tegendi ſceleris cauſa, nuptias feſtinauit, ut obiecit Antonius. abduxit & fœminam conſularem è triclinio, uiro coram, quam rurſus ad conuiuium rubẽtibus oculis, & in comptiore capillo reduxit. rem quoque

habuit cum Tertullia, Terentilla, Druſilla, Saluia, & Ciciſcenia. Suetonius.

Saxo Grammaticus ait Frigham Othimi Danorum regis uxorem cuidam familiarium ſe ſtupro ſubieciſſe.

Gregorius Turonenſis ſcribit, Leuteriam quandam fœminam a Theodeberto Francorum rege adulteratam. idem ait Dagulphum abbatem in adulteria admodũ procliuẽ fuiſſe.

Scribit Macrobius Æſopum libertum Demoſthenis conſcium adulterij (quod cum Iulia patronus commiſerat) tortum diutiſſimè perſeueraſſe non prodere patronum, donec alijs conſciis coarguentibus Demoſthenes ipſe fateretur.

Plato in 11. de Rep. ſcribit, Gygem ſtupraſſe Candaulis Lydorum regis uxorem, quod & confirmat Herodotus.

Aripertus Clotarij filius, Francorum rex, ob amorem in ancillas, cum uxore diuortium fecit.

Solon ſuis legibus uoluit fas eſſe deprehendenti mœchum interficere in ipſo adulterio.

Adulterij pœnam apud Roman. uide Gell. lib. 10. cap. 23.

Zaleucus legem tulit, ut quiſquis mœchus, aut adulter deprehenſus fuerit, erutis oculis pœnas lueret.

LIBIDINOSI, ET LASCIVI.

Paſiphae, Solis filia, & uxor Minois regis Cretæ, taurum ad coitum uſque fertur adamaſſe, ex quo & biforme illud monſtrum Minotaurum ſuſceperit. Propertius,

Vxorem quondam magni Minois (ut aiunt)
Corrupti torui candida forma bouis. Idem lib. 3.

Fuit in Aiace Oilei filio tantus libidinis feruor, ut temperare ſibi nequiuerit, quin Caſſandram Priami filiam in templo Palladis oppreſſerit. quo factum eſt, ut dea iniuriam ulciſcente fulminatus ſit in mari cum aliquot alijs Græcis, ut docet Virg. lib. 1. Æn.

Immoderatam Cœliæ libidinem notat Martia. lib. 7.

Das Cattis, das Germanis, das Cœlia Dacis.
Nec Cilicum ſpernis, Cappadocumque toros.
Et tibi de Pharia Memphiticus urbe fututor
Nauigat, a rubris & niger Indus aquis.
Nec recutitorum fugis inguina Iudæorum, &c.

Herodotus apud Cœlium teſtis eſt, Perſas a Græcis didiciſſe pueris abuti. in quos debacchari ſolitum Alexandrum ſcripſit Athenæus, quum etiam Bagoan, inſpectante theatro uniuerſo, ſuauiari plerunq; non erubuerit. contrà tamen plerique ſentiunt, feruntq; tanta caſtitate præditum fuiſſe, ut præter uxorem, & Berſanen, è Damaſco uiduam mulierem, nullam aliam complexus fuerit.

Hipparchus Piſiſtrati filius, quum Armodium, & Ariſtogitonem excellenti forma pueros per uim pædicaſſet, coniurationem in ſe concitauit. iuuenes enim probrum ægreferentes, non prius finem inſidiis fecerunt, quam eum de medio ſuſtulerint, libidinem hominis magis, quam tyrannidem pertæſi. auctor apud Volat. Thucydides.

Iam docuimus, quomodo P. Clodius præter ſtupratas ſorores mulierem mentitus inter publicas Bonæ deæ cæremonias ad Pompeiam Q. Pompeij filiam furtim penetrauerit, eamque adulterauerit. Plutarchus in uita Cicer.

Q. Flaminius, uir conſularis. puerum impudicè deperiit, adeò ut quocunq; proficiſceretur, nunquam ab eius latere diſcederet. quoq; magis inſeruiret amaſio, quendam conuiuio ſecuri percuſſit, quum puer aliquem ſe præſente optaſſet interfici: licet hoc in fœminæ gratiam factum dicant nonnulli. Volat.

Coactus eſt Auguſtus Iulias filiam, & neptem, omnibus libidinum probris contaminatas, relegare. conſtat filiam infamem fuiſſe uulgatis per urbem adulterijs.

Ferunt Palemonem grammaticum flagraſſe libidinibus in mulieres uſque ad oris infamiam.

L. Papirius Publium: &c. uide ſupra 113. & Liuium lib. 8.

Idem in T. Veturium adoleſcentem feciſſe dicitur C. Plocius. Valerius Maximus.

Habuit Philippus Macedo Alexandrum adoleſcentem Olympiadis uxoris ſuæ fratrem non ad alium uſum, quàm ad ſtupri conſuetudinem. Trogus lib. 8.

Semiramis Aſſyriorum regina, quæ maſculam uirtutem ſemper ferè præſe tulit, & omnium calculis laudata eſt, ad extremum tantis delicijs, tantoq; pruritu libidinis incaluit, ut mortuo marito, non admiſerit ſolùm, at etiam prouoca-

uerit pleroſque ex ſuis militibus, qui forma eſſent elegantiore, quos poſtea crudeliter necabat. Diodorus lib. 3. Produnt & nonnulli eam a Nino filio interemptam, quum eius congreſſum appeteret. Trogus lib. 1. Et (quod omnium longè turpiſſimum eſt) equum ab ea adamatum uſque ad coitum, Iuba teſtis eſt apud Plinium.

Victorinus tyrannus (qui Galeni temporibus Gallias rexit) cauſa libidinum in matronas interfectus eſt apud Agrippinam. Trebellius Pollio.

Ariſto Epheſius genus fœmineum peroſus cum aſina concubuit, ex eoq; concubitu genita eſt puella, cui a cruribus aſininis nomen inditum eſt Onoſceli. Plutarchus in Parall.

Idem ait Publium Stellum (quem Fuluium alij uocant) mulierum odio equæ ſe commiſcuiſſe, ex qua formoſam ſuſceperit puellam, Hipponam nomine.

Demetrius Poliorcetes, Antigoni filius, Democli, laudabilis formæ adoleſcentulo, ſtuprum inferre uoluit. quod quum per inualidas ætatis uires puer non poſſet aliter effugere, in proximum feruentis aquæ lebetem ſe coniecit, ibiq; mortuus eſt. Idem Demetrius Lamiæ alijsq; ſcortis talenta CCL. erogauit. Plutar.

Aufidius crebris fuit adulterijs formoſus, & matronarum frequentiſſimus corruptor apud Romanos. Iuuenal. Sat. 9. Notior aufido mœchus celebrare ſolebas. Martial. Procuratorem uultu qui proferat ipſo, Acrior hoc cuius non erit Aufidius.

Non erubuit imper. Caligula ſororibus ſuis congredi, quarum ambas exoletis ſuis proſtrauit, quò facilius eas in cauſa Æmilij condemnaret, tanquam adulteras. Liuiam Horeſtillam C. Piſoni nuptam, ſibi iunxit, & intra biennium repudiatam relegauit. Lolliam Paulinam C. Memmio ablatam coniunxit ſibi, breuiq; miſſam fecit, interdicto cuiuſque in perpetuum coitu. Ceſoniam adamauit, quam amicis plerunque oſtendit nudam. M. Lepidum & M. Neſtorem Pantominum dilexiſſe fertur commercio mutui ſtupri. Val. Catullus, conſulari familia iuuenis, ſtupratum ſe ab eo, & latera ſibi contubernio eius defeſſa uociferatus eſt. Suetonius.

Cōmo-

Commodus imperator ſorores conſtuprauit, ſuasq; concubinas uidens ac uolens, ab amicis conſtuprari paſſus eſt. adoleſcens infamauit omne genus hominum, quod erat ſecum, & ab omnibus eſt infamatus. habuit in deliciis homines appellatos nominibus uerendorum utriuſq; ſexus, quos libentius oculis ſuis applicabat. Lampridius.

Idem Commodus cum ccc. concubinis, quas ex matronarum meretricumq; delectu ad formæ ſpeciem conſtituerat, ac trecentis alijs pu beribus exoletis (quos ex plebe & nobilitate collegerat in palatio) bacchabatur & laſciuiebat. Lampridius.

Childericus Francorum rex ob libidinem in matronas regno pulſus eſt, demum tamen reſtitutus.

Gordianus Iunior (qui cum patre imperauit) totus fuit mulieroſus, ac libidini deditus. concubinas habuit xxII. & ex omnibns ternos & quaternos liberos. unde & Priamus ſui ſæculi uocatus eſt, & a nonnullis per cauillum Priapus. Iulius Capitolinus.

Vgutius princeps Florentinus interfectus eſt a ciuibus ob procliuem in fœminas libidinem. Volat.

Xerxes rex Perſarum eo laſciuiæ ſe demiſit, ut Supintriis nouarumq; uoluptatum repertoribus præmia conſtituerit. Valer. Maximus.

Meſſalina Claudij Cæſaris coniux ad certamen Veneris elegit nobiliſſimam ex proſtitutis ancillam mercenariæ ſtitis, eamque die ac nocte ſuperauit quincto ac uiceſimo con cubitu Plin. lib. 10. cap. 62.

Idem Plinius ſcribit Arellium celebrem fuiſſe Romæ pictorem paulò ante diuum Auguſtum, qui ſemper alicuius amore fœminæ flagrauerit.

Craſſus Romanorum ditiſſimus, uno è fratribus mortuo, illius uxori congreſſus eſt, & ex ea filios aliquot procreauit. Plutar.

Surinas Parthorum ditiſſimus, & ſecundus a rege, ducentas pellices habebat in caſtris. Idem auctor.

Appius Claudius decemuir Virginiam puellam plebeiã, ſed forma excellentem (quam Virginius pater M. Icilio tribunicio uiro, & expertæ uirtutis homini deſponderat) per

uim ſtuprauit, quum nec precio, nec ſpe poſſet allicere. quæ fuit cauſa abrogandi magiſtratus decemuirorum, quemadmodum reges prius ob ſtupratam Lucretiam eiecti fuerant. Liuius, & Cic. lib. 2. de Finib.

Tigilinus fuit quiſpiam inter Romanos uitæ corruptiſſimæ, qui per impudicitiam multa a Nerone conſecutus eſt, quem ad omne corruperat. Cor. Tacitus lib. 17.

Martialis lib. 7. taxat Papillum quendam uelut cunnilingum, & irrumatorem.

Hoſtius princeps quidam fuit obſcenitatis perditiſſimæ, præferuidæq; libidinis, Auguſti temporibus, utrique Veneri, maſculæ ſcilicet, & muliebri deditiſſimus: qui fecit ſpecula eius notæ, ut imagines multu redderent maiores. quum ergo Veneri ſe daret, ea ita diſponebat, ut quum uirum pateretur, omnes admiſſarij ſui motus in ſpeculo uideret, ac deinde falſa ipſius membri magnitudine tanquam uera gauderet.

Agrippina filij Neronis concubitum deſideraſſe fertur. Cli. apud Tacitum lib. 4.

Auſonius inuehitur ſuis carminibus in quendam Eunum, quem ut liguritorem, & irrumatorem taxat.

Sotades poeta fuit iambographus impuriſſimus, qui uerſus adeò pathicos, cinædicamque Venerem ſpirantes conſcripſit, ut ab eius lectione caſti abhorrerent oculi. quo factum eſt, ut Sotadica poemata prouerbio locum fecerint. Politianus in Nutricia, Pars quoque Stadicos ceu proſtituere cinædos.

Adagium

Conuenit inter multos Socratem (qui tamen Apollinis oraculo mortalium ſapientiſſimus eſt habitus) Ahenis in ius fuiſſe uocatum, & ab Anyto accuſatum quòd puerorum mores corrumperet. quod etiam Tertullianus confirmat.

Quum multa ſint exempla crudelitatis in Nerone, libidinis quoq; non pauciora turpiſſimam eius uitam infamant. quorum hæc præcipua. Rubriæ Veſtali uirgini uim intulit, puerum Sporum exectis teſtibus in muliebrem naturã tranſfigurare conatus eſt, quem & ſolenni nuptiarum officio ad ſe cum dote perductum pro uxore habuit. propterea emana-

rat iocus, benè agi potuiſſe cum rebus humanis, ſi Domitius pater talem habuiſſet uxorem. præterea matris concubitum appetiit, cum qua (dum in lectica unà ueheretur) libidinatus eſt. uiros, & fœminas ad ſtipites quandoque deligauit, ut eorum inguina & inuaderet, & delamberet. Doryphoro liberto (ſicut ipſi Sporus fecerat) denupſit, uoces & eiulatus uim patientium uirginum imitatus. Hæc Tranquillus. de hac eius portentoſa libidine Corn. Tacitus abundè ſcribit.

Fuit Caluia Criſpillina magiſtra libidinum Neronis, digna diſcipulo magiſtra. idem Tacitus lib. 17.

Æſchines criminoſa & uirulenta oratione Timarchum de impudicitia accuſauit apud Athenienſes. Gellius cap. 3. lib. 18.

Cicero lib. 2. de Finib. ait, L. Torium Balbum ita uixiſſe, ut nulla tam exquiſita poſſet inueniri uoluptas, qua non abundaret.

Omnes libidinum uoluptates experiri uoluit Aſſyriorum rex Sardanapalus, dum uiriles peroſus tunicas, in mulierem ſe transformant, relictaque regni cura, laſciuiæ ſe totum deuouit, ac perdendum commiſit. Trogus lib. 1. & Cic. lib. 5. Tuſc. quæſt.

Quid iam mirum debet uideri, ſi concinna & elegans puellarum forma uiros torreat, & ad Venerem titillet, quum etiam reperiantur, qui inanimatarum rerum amore, & deſiderio intabuerint? aiunt enim Pigmalionem quendam fuiſſe, qui ſtatuam formoſam dilexerit, eamq́;, ceu egregiam aliquam nympham, & frequentibus oſculis ſuauiatus ſit, & lecto dignatus. unde Quinctianus in Cleopoli, Concedat honori Pygmalion, licuit cui eburnea membra puellæ Complecti, & pulchro componere corpora lecto.

Adoleſcens quoq; Athenienſis ſpecioſum Fortunæ ſimulacrum, ad tantam adamauit inſaniam, ut ipſum & arctiſſimè complecteretur, & ſuauiaretur blandiſſimè. quo deſiderio quum in dies acrius intabeſceret, impatiens amoris perrexit ad ſenatum, extentisq́; precibus rogauit fieri ſibi ſtatuæ poteſtatem, largum auri cumulum paratus erogare. qua in re quum repulſam paſſus eſſet, ad ſtatuam ipſam cor-

pus confodit. Cœlius cap. 32. lib. 7.

Eſt & aliud ſimile exemplum apud Plinium de puero Athenienſi, qui Praxitelis ſimulacro congreſſus ſit. cuius concubitus relictæ maculæ fuerunt indices. de hoc Quinctianus: Cedat Praxiteles, cuius muliebris imago procacem Impulit ad coitum iuuenem.

Antonius, cognomento Caracalla, Iuliam nouercam in matrimonium duxit. Ælius Spartianus.

Dionyſius iunior, quum ſe in Locrenſium urbem contuliſſet; per ſummam lætitiam uirgines eius loci conſtruprabat, quas pulſo pauiò poſt in exilium tyranno ciues peremere, impactis ſub ungues acubus, oſſibusq; in mortario attritis. Cœlius.

Ferunt Orpheum Thraca deteſtandæ in mares libidinis principem & repertorem fuiſſe, quum tamen aſpernaretur fœminas. Ouid. lib. 10. Met. Cœlius cap. 30. lib. 8.

Catullus Rufi cuiuſdam Bononienſis libidinem amarulentè lacerat, quòd mulieris magæ os irrumaret.

Satyrus felle aſpergit quendam Gellium patrui ſui irrumatorem, matriſque & ſororis ſtupratorem.

Conuiciis quoque proſcindit Gallum quendam, qui ut facilius poſſet fratrum ſuorum liberos & uxorem in ſuam libidinem allicere, ipſe leno eos ſtupra committere docuit. hæc autem Catulli uerba: Gallus homo eſt bellus, nam dulces iungit amores Cum puero, ut bello bella puella cubet. Gallus homo eſt bellus, nec ſe uidet eſſe maritum, Qui patruus patrui monſtret adulterium.

Nihil propè, quod uirum perfectum deceat, Cæſari defuiſſet, ſi pudicitiæ famam ſeruaſſet tenacius. uerùm ſeu malis artibus, ſiue natura hoc cacoethes peſtilensq; uirus ei uſque adeò inhæſit, ut Curio pater quadam eum oratione omnium mulierum uirum, & omnium uirorum mulierem appellauerit. quod(ut cetera taceamus exempla) portentoſam eius libidinem ſatis arguit Suetonius.

Sunt qui dicant Thamyram primum flagitioſis puerorum amoribus, ac præpoſteri concubitus fœditate pollutum, quum cœpiſſet efflictim deperire Hymenæum, Calliopes, & Magnetis filium. alij tamen Thaloni Cretenſi rei tam pro

broſæ initia contribuunt, qui Rhadamanthum adamarit. Cœlius lib.8. cap.30.

Ariſtoteles prodit permiſſam fuiſſe in Creta maſculam Venerem, lata quoque de hoc lege. traditum eſt, & Chalcidenſes in Euboia, pueriles amplexari amores ad ſtuporem uſque. Cœlius ibidem.

Sophocles & Æſchylus hac peſte famam ſuam corruperunt, non tacentibus theatris.

Luſius Marii ex ſorore uepos, quum Trebonio pudicæ ſanctitatis militi uim & ſtuprum uellet inferre, ab eodem interfectus eſt.

Diuinxit ſibi Alexandrum Bagoas ſpado, nec alio obſequio, quàm impudica ſui corporis copia propterea quum Orſines Perſa nobiliſſimus Alexandrum eiuſq; amicos muneribus cumularet, ſoli Bagoæ nihil honoris detulit. rogatus cauſam, reſpondit, ſe amicos regis non ſcorta colere. Cœlius cap.30.lib.8.

Salluſtius impingit Ciceroni, quòd filiam habuerit pellicem matris. ſed inimici uerba fidem non capiunt.

Teſtatum eſt Græcorum monumentis Pindarum nouem Lyricorum principem in gremio dilecti pueri mortuum in gymnaſio repertum. Val. Max. de mortibus non uulg.

Ferunt & Agatoclem Siciliæ tyrannum forma & uenuſtate corporis præeminentem diu uitam ſtupri patientia exegiſſe. propterea Timæus dixit illum primæuo ætatis flore ſcortum promiſcuum, impudentiſſimo cuique expoſitum. Iuſtinus lib. 22.

Crathis paſtor, quum in Venerem eſſet procliuior, capram omnium formoſiſſimam deperire cœpit, cui congrediebatur frequenter, demumq; uti amicam gratè amplexabatur cum multa ſuauiatione. quod contemplatus hircus, zelotypiæ œſtro concitatus, dormientem Crathim cornibus inuaſit, & interfecit. hoc ex Græcis aduocant Cœl. & Vol.

Pauſanias dux Lacedæmonius Argillum forma conſpicuum adoleſcentem mirè dilexit. ſed amore Venereo. habebat enim puerum pro ſcorto. Cœl.cap.62.lib.16.

Proculus imperator centum Sarmatas uirgines bello captas intra dies quindecim (ut ipſe gloriabatur) grauidas red-

dedit, magno libidinis argumento. Flauius Vopiſcus, & Sabellicus in exemplis.

Collegit Heliogabalus, naturæ monſtrum, lenones, meretrices, exoletos, & ſubactores propè innumeros, quibus adecit naſatos homines, id eſt, mutoniatos, quoniam his ad libidinem, & flagitium utebatur ſceleſtiſſimè. quocirca Lampridius ad Conſtantinum imperatorem, de prodigioſa eius uenere ſcribens, ait: Quis ferre poſſet principem percuncta caua corporis libidinem recipientem, quum ne belluam quidem talem quiſquam ferat Romæ? Habuit inſuper emiſſarios, quibus nihil aliud erat negocij, niſi benè naſatos perquirent, eosq; ad aulam perducerent, ut illis ſe compollueret.

Ferunt Auguſtum inter duodecim catamitos, totidemq; puellas accubare ſolitum. idem, abiecta uxore Scribonia, amore alienæ coniugis poſſeſſus, Liuiam quaſi marito concedente ſibi coniunxit, quumq; eſſet luxuriæ mancipium, eius tamen uitijs ſeueriſſimus fuit ultor. Teſtis Sex. Aurelius. M. Antonius dicebat eum adoptionem auunculi ſtupro meruiſſe. Fertur & Aulo Hircio in Hiſpania trecentis millibus nummum ſe ſubtrahiſſe. Idem ſolitus eſt ſuburere crura nuce ardenti, quò mollior pilus ſurgeret. Suetonius.

Celmis unus fuit ex Idæis Dactylis, qui matrem deorum Rheam uiolauit ſtupro. Sueton. apud Eraſmum.

Tiberius Cæſar, auctore Tranquillo, cellariam excogitauit ſedem arcanarum libidinum. in quam accerſiti puellarum & exoletornm greges. monſtroſiq; concubitus repertores triplici ſerie connexi inceſtarent ſe coram ipſo. in ſyluis quoque uenereos locos excogitauit, commentusq; eſt, quibus impetrabat proſtantes. inſtituit & pueros primæ teneritudinis (quos piſciculos uocabat) ut natanti ſibi inter ſemina uerſarentur, ac luderent, lingua morſumq; ſenſim appetentes: eosq; quaſi infantes firmiores, nec dum tamen lacte depulſos, inguini ceu papillæ admouebat. fertur & in ſacrificando quondam facie miniſtri accerram præferentis ne quiuiſſe abſtinere, quin pænè uix dum re diuina peracta ibidem ſtatim ſeductum conſtupraret, fratremq; eius tibicinē: quibus tamen poſtea crura infregit, quòd flagitium mutuò

exprobrabant.

Exercuit imperator Domitianus aſſiduitatem nimiæ libidinis, quam Clinopalem, id eſt, lecti palæſtram uocabat. inter uulgatiſſimas meretrices quandoq; nataſſe dicitur. fratris filiam adhuc uirginem alteri collocatam uiro corrupit. Suetonius.

Nicomedes rex Bithyniæ ſtuprum Cæſari intulit, non ſine maxima utriuſque nota, theatricisque conuiciis. extant enim C. Licinij uerſus: Bithynia quidquid & pædicator Cæſar unquam habuit, Dolabella quoque Cæſarem ipſum pellicem reginæ uocabat; Curio ſtabulum Nicomedis, & Bithynicam fornicem. & Bibulus proſcripſit collegam ſuum Bithynicam reginam, cui dicebat regem antea fuiſſe cordi, nunc eſſe regnum. & C. Memmius obiecit ad cyathum & uinum Nicomedis ſtetiſſe, cum reliquis exoletis pleno conuiuio accubantibus. Gallico denique triumpho milites eius inter cetera carmina illud pronunciauerunt. Gallias Cæſar ſubegit, Nicomedes Cæſarem. Idem Sueton.

Amythone, Thelesippa, Megara, Atthys, Cidno, ancillæ fuerunt Sapphus, quibus Sappho ipſa ad libidinem utebatur. eas enim ſubagitabat, & mutuò ab eis patiebatur. unde in eius epiſtola ad Phaonem legitur. Vilis Amythone, uilis mihi candida Cidno, Non oculis grata eſt Atthys, ut antè meis.

Fuit Ariſtoteles in amore tam infelix, ut pellici ſacra faceret. auctor eſt Mirandula ſuper hymnos.

Hercules tanta in fœminas licentia fuiſſe fertur, ut quinquaginta uirgines una nocte dicatur ſtupraſſe. Ioan. Franc. Mirandulanus.

Periander Corinthius (qui tamen inter ſeptem ſapientes Græciæ numeratus eſt) rem habuit cum Meliſſa uxore, uel ut alijs placet, meretrice mortua. Herodotus lib. 5.

Alchidas Rhodius formoſo cuidam ſimulacro ſe commiſcuit, reliquitq; indices tam immoderatæ libidinis maculas. auctor Plin.

Anthia, uxor Prœti regis Argiuorum, Bellerophontem ad ſtuprum uoluit inducere.

Gemellus Tribunicius lupanar domi ſuæ inſtituit, in quo

Muciam, & Fuluiam fœminas illuſtres, nobilemq; puerum Saturninum proſtituit.

Fecit Catilina multa ſtupra cum uirgine nobili, & cum ſacerdote Veſtæ. poſtremò ut Aurelia Oreſtilla frueretur, filium eius ueneno ſuſtulit: quòd is iam adultus terrori eſſet matri, ne ſecundum nuberet. Salluſtius & Valerius.

ANIMALIVM, ET ALIARVM RERVM amatores.

SEmiramis adamauit equum, ut diximus, Paſiphae dilexit taurum. Ariſto Epheſius aſinæ ſe commiſcuit, Fuluius equæ.

Hortenſius orator amauit murænam, quam atratus multos dies fleuit. Ariſtomachus Solenſis tanto apum amore captus eſt, ut duo de ſexaginta annis nihil aliud fecerit. Hiliſcus quoque Thaſius apes coluit in deſertis. Morum arborem ætate Plinij adamauit Paſſienus Criſpus bis conſul, oſculari complectiq; eam ſolitus, atq; etiam cubare ſub ea, uinumque illi effundere. Multorum quoque litteris proditum eſt, amatam a Xerxe platanum. Iam diximus Crathidem paſtorem amore capræ exarſiſſe, puerum Athenienſem & Pygmalionem ſtatuæ adamaſſe, Alchidam Rhodium ad ſtatuam ſe polluiſſe. Iunius Piſciculus ſimulacrum unius è Theſpiadibus pari feruore complexus eſt. Antonia Druſi murænam adeò dilexit, ut ei inaures & monilia addiderit. Cypariſſo tantus fuit in Ceruam amor, ut ea mortua præ dolore quoque expirauerit. P. Pilatus, legatus Caii principis, imagines Atalantæ & Helenæ nudas a Cleophanto Corinthio pictas, earum libidine captus, rapere conatus eſt.

AB ANIMALIBVS DIVERSIS AMATI.

EGeſidemus apud Plinium teſtis eſt, Hermiam puerum adamatum a Delphino, uectumq; per maria, quumque tempeſtate ſuborta periiſſet Hermias, amaſij perditi dolore piſcem in ſicco expiraſſe. uaria ſunt ibidem exempla de pueris ab huiuſmodi piſcibus adamatis. Argis puer, Olenus nomine, adamatus eſt ab anſere, Glauce quædam cithariſtria ab ariete. Lacydi philoſopho anſer adhæſit perpe

tuus comes, nuſquam ab eo non in publico, non in balneis, non noctu, non interdiu digreſſus. Plinius cap. 22. lib. 10. Apud Ciliciæ Solos Xenophontis puerum forma præcellentem dilexit canis. Cœlius lib. 7. Spartæ quoque adoleſcentem graculus. Nicander apud Cœlium teſtis eſt, gallo gallinaceo eſſe amoris intellectum in hominem quod ne cui uideatur fabuloſum, ait, Secundum (qui pincerna regius fuit in Bithynia) a gallo amatum eximiè, cui nomen foret Centaurus. Pueri nomen fuit Amphilocus, genere Olenius. In Leucadia uirginem in tantum adamauit Pauo, ut ea mortua commoreretur. Educata a uirgine apud Seſton urbem Aquila retulit gratiam, aues primo, mox deinde uenatus aggerens. quin dum mortuæ uirgines cremarentur oſſa, in defunctæ rogum ſe coniecit uolucris, ſimulq; conflagrauit. Plinius li. 10. cap. 5. Vrſus filiam cuiuſdam patris familias in agro Suetico cum ancillulis luſum egreſſam, deturbatis comitibus rapuit, exceptamq; unguibus præ ſe leniter ferens, ad notam nemoris latebram deportauit. cuius egregios artus nouo genere cupiditatis aggreſſus, petitam lania, tu prædam in uſum nefariæ libidinis uertit. effectus enim ex raptore amator, famem concubitu ſoluit, ardoremq; gulæ Veneris ſatietate penſauit. Saxo Grammaticus lib. 10. hiſtoriæ Danicæ.

ZELOTYPI.

CYrce, filia Solis, uenefica, ægreferens Scyllam nympham amatam a Glauco deo marino, fontem (quò illa ſe lauare conſueuerat) infecit uenenis. quo factum eſt, ut Scylla in monſtrum marinum ſit conuerſa.

Phanus quum uxorem haberet adulterij ſuſpectam, atrij fores ſic occluſit, ut non niſi cum ſtridore ſonituq; poſſent aperiri. uerum quum illa per tegulas adulterum intromitteret, uicini per iocum dicebant, Phani hoſtium. quo prouerbio innuebant aliquid ſeruatum fruſtra. Adagium.

Procris ſuſpicata maritum Cephalum alterius fœminæ amore captum, eundem in ſylua ſecuta eſt, delituitq; in dumis, ut obſeruaret clanculum quid maritus faceret. quum autem uepres (in quibus latebat) aliquantum mouiſſet, Cœphalus arbitratus eſſe feram, eam iaculo confodit. Plutar-

chus in Parall. Idem memorat de uxore Cyanippi, & uxore Æmilij adoleſcentis.

Dirce ubi ſenſit maritum ſuum Lycum, amore Antiopæ captum, puellam raptam tauri ceruicibus alligauit quo tormento cruciata Antiope, tantiſpes uociferata eſt, dum a uicinis ſit concurſum. Eraſ. in adag.

Memmius Romanus, quum ageret Tarracinæ, deperibat in quandam mulierculam non ſine Largio quodam riuali. cum hoc igitur quum aliquando rixa incidiſſet, eò iracundiæ prouectus eſt Memmius, ut ipſi Largio brachium mordicus arripuerit. unde fluxit adagium in uulgus, Lacerar lacertum Largii mordax Memmius. Eraſmus in Chiliad.

Helena poſt mortem Menelai a Megapentho, & Nicoſtrato filiis Oreſtis fugata in Rhodum, ad Polyzo uxorem Tlipolemi peruenit, quæ iuſſit eam arbori ſuſpendi ob uiri zelotypiam.

CASTISSIMI.

PEnelope, Icari filia, nullis procorum blandimentis, nullis pollicitationibus adduci potuit, ut abſente per uiginti annos marito Vlyſſe, caſtitátem corrumperet. unde Propert. libro 3. Hæc etiam clauſas expugnant arma pudicas., Quæque terunt factus Icarioti tuos. Idem, Nec fida Euadne, nec pia Penelope. Idem lib. 2. Penelope poterat bis de nos ſalua per annos Viuere, tam multis fœmina digna procis. Ouid. lib. 3. Eleg. Penelope manſit (quamuis cuſtode careret) Inter tam multos intemerata procos.

Daphne, Penei filia, fuit ſeruandæ caſtitatis adeò ſtudioſa, ut procos omnes reiecerit, ipſumq; Apollinem, quamuis perpetua iuuenta, intonſisq; crinibus ſpecioſum. Ouid. li. 1. Metam. Multi illam petiere, illa auerſata petentes Impatiens, experſq; uiri nemora auia luſtrat. Nec quid Hymen, quid amor quid ſint connubia, curat.

Biblia uxor Duillij Romani (qui primus nauali certamine triumphauit) tantæ fuit pudicitiæ, ut ſuo ſæculo caſtitatis norma & ſpeculum uideretur.

Plato de Republica teſtis eſt Asbylum athletam Crotoniatam perpetua uirginitate præditũ fuiſſe ob ſtudium curſus. Martialis lib. 8. Cæſti pueri caſtitatem & formam commen-

dat his uerbis. Quanta tua eſt probitas, quanta eſt præſtantia formæ, Cæſte, puer, puero caſtior Hippolyto. Te ſecum Diana uelit, doceatq; natare, Te Cybele ſecum uellet habere Phryga.

Lucretia ob acceptum a Tarquinio ſtuprum, temeratamq; pudicitiam, facinus ſua morte uindicauit.

Alexandrum Macedonem ſunt qui libidinis arguant. contrà tamen reperiuntur exempla, quæ hoc ipſum refellant, & in eo doceant caſtitatem. nam & uicti Darii uxorem filiasq; captiuas non ſolum non corrupit, at etiam edicto cauit, ne quis aliquid in eas moliretur. præter uxorem & Berſanem è Damaſco uiduam, ac regiam mulierem, nullam aliam complexus eſt. puerorum inſuper abſtinentiſſimus, quorum uiginti millia ad militarem diſciplinam iubebat erudiri, quum tamen ætatis illius homines maſcula & præpoſtera libidine paſſim obruteſcerent. Curtius lib. 3. & Gellius lib. 6. cap. 8.

Democles puer, dubium maiore pudicitia, an forma corporis elegantiore, quum uideret ſe ad ſtuprum ſollicitari a Demetrio Poliorcete, nec aliter uim tyranni importunam poſſet effugere, in proximum feruentis aquæ lebetem ſe coniecit: ibiq; ad mortem durare maluit, quàm quid inhoneſtum perpeti. Plutarchus.

Amœbeas citharœdus tanta fuit caſtitate, ut uxorem (quam habebat formoſam) nunquam attigerit. Ælianus apud Volater.

Appollonius Tyanæus philoſophus a puero titillationes Venereas adeò repreſſit, & contudit, ut præſignis in eo noſceretur caſtitas, a qua nunquam poſtea reclinauit. Cœl. lib. 8. cap. 6.

Fuit in athleta Clitomacho tanta caſtitas, ut ſi fortè canes uidiſſet coeuntes, ſtatim uultum auerteret.

Chryſanthus Alexandrinus eiusq; uxor, Daria nomine, uirgines manſerunt in coniugio.

Ictus Tarentinus athleta nobilis, quum certò ſciret corporis uires eneruari libidine, toto uitæ tempore durauit expers ueneris, ut palæſtricis ludis eſſet accommodatior. Vol.

Hippolytus Theſei filius, quum a Phædra nouerca adamaretur ſupra fidem, nullis tamen precibus adduci potuit, ut

ei congrederetur. Seneca, Exoſus omne fœminæ nomen fugit Immitis annos cælibi uitæ dicat.

Origines Adamantius uirilia ſibi amputauit, ne moleſtam ſibi Venerem experiretur. imitatus Hierophantas Athenienſium ſacerdotes, qui ſorbitione cicutæ ſe caſtrabant, quo mundius in ſacerdotio uiuerent.

Publius adoleſcens, L. Papirii cliens & libertus, quum domini ſtuprum pati nolent, in uincula & carcerem coniectus, & multis poſtremò plagis affectus eſt. maluit tamen egregius adoleſcens omnia tormenta corporis experiri, quam præpoſtera illa Venere contaminari.

Pauſanias Macedo per uim ſtuprum paſſus ab Attalo, prouocauit ad Philippum, iniuriamq; non ſine magna querimonia ad eum detulit: quem quum ridentem facinus, eoque riſu probantem conſpiceret, iram in eum conuertit, exegitq; ultionem ab iniquo iudice, quam a ſtupratore non poterat. Trogus lib.9.

Sophronia Romana mulier, quum uim & ſtuprum Decij principis non poſſet effugere, gladium mariti conſenſu arripuit, eoque corpus ſibi confodit, Euſebio teſte.

Spurina adoleſcens, quum egregia ſua forma, decoroque aſpectu uiros & mulieres ad libidinem concitaret, faciem & pulchritudinem oris ſponte uulneribus deformauit. Valer. Max. de uerecundia.

Veturius carcerem, plagas, diuerſaq; tormenta maluit pati, quam Cœlio Plocio ſtuprandum ſe committere. Valerius de Pudicitia.

Zenobia regina Palymireorum tanta fuit caſtitate, ut ne cum uiro ſuo quidem, niſi prolis cauſa congrederetur. Trebellius Pollio.

Amos Ægyptius mulieri (quam in matrimonium duxerat) nunquam congreſſus eſt, quinetiam eidem amorem uirginitatis in animum induxit.

Ammianus Alexandrinus epiſcopus, beati Marci Euangeliſtæ diſcipulus, oculum ſibi perforauit, quòd intuitu parum pudico tranſeuntes fœminas aſpexiſſet. Sabellicus in exemplis.

Alphonſus ſecundus, Alphonſi Catholici nepos, & Hiſpa-

niæ rex, nunquam uxori congreſſus eſt, unde & caſti meruit cognomentum Volat. in Geographia.

Etelfrida Angliæ regina poſt primum partum abſtinuit a uiro.

Bellerophon, Glauci Corinthiorum regis filius, quum à Stenobea uxore Prœti Argiuorum regis efflictim adamaretur, nullis tamen precibus induci potuit, ut cum ea ſtuprum committeret. Tortellius.

Baldraca puella generis obſcuri, peregrinæq; condicionis, quamuis multarum rerum ob paupertatem eſſet indiga, noluit tamen corporis ſui copiam facere Othoni imperatori, quamuis montes & maria, quod aiunt, promittenti. Volater. in Geographia.

Xenocrates philoſophus, quum magnam caſtitatis opinionem ſibi comparaſſet, acceſſit ad eum Phryne meretrix, petiitq; partem lecti, quam conceſſit. nec tamen ullo noctis tempore attigit puellam, quamuis formoſiſſimam. hinc illa manè rediens, dixit ſe non a uiro, ſed a ſtatua uenire. quod argumentum eſt magnæ caſtitatis: nam proximè uoluptates magis titillant, & multos (quorum mores in tuto poſiti uidentur) ſeducunt, & euerberant. Laertius, & Val. de Continentia.

Dula maluit a milite quodam interfici, quàm ab eodem uiolari.

Ephroſyna, uirgo Alexandrina, uirum mentita, domum patris Pannutij reliquit, ne ad nuptias cogeretur.

Edeltrudis regina, duobus in Anglia regibus nupta, caſtitatem ſemper illibatam ſeruauit, utroque ad pudicitiam inducto.

Eduardus, tertius Anglorum rex, uxorem (quam duxerat) nunquam attigit, matrem Euinam (quam adulterij ſuſpectam habebat) in cœnobium relegauit.

Petrus Vrſeolus, dux Venetorum, poſt ſuſceptum filium uxorem nunquam attigit, quod utriuſque uoto factum eſt. Volat.

Vandegiſillo Comiti Palatino (qui ſub Dagoberto rege floruit) quum per uim data eſſet uxor, eam ad amorem caſtitatis induxit. quo factum eſt, ut uterque in cœnobio ſe

incluſerit.

Fara uirgo fuit Gallica, clariſſimis orta natalibus Heraclio imperante: quam dum parentes Hagerricus & Leodegunda per uim cogere uellent ad matrimonium, in tantas prorupit lacrymas, ut inde cæcitatem contraxerit.

Vuenceslaus filius Burſinoi regis Boemorum perpetuam ſeruauit caſtitatem.

Cazimirus quoq; rex Poloniæ perpetuo cælebs & caſtus manſit.

Henricus primus imperator, perpetuam in matrimonium ſeruauit caſtitatem cum uxore Sinegunda. Bap. Egnatius.

Iulianus martyr, & Baſiliſſa uxor impolluti quoque manſerunt in coniugio.

Ttacius Conuenus imp. tanta fuit continentia, ut uxorem nunquam inire uoluerit poſt prolem ſemel ex ea ſuſceptam: quamuis tamen ad morbi remedium medici conſulerent, ut coitu frequentiore uteretur.

Ludouicus epiſcopus Toloſanus, Caroli ſecundi Siciliæ regis filius, ea fuit caſtitate, ut nulli prorſus fœminæ, præterquam matri, & ſororibus, & uerba faceret: ne uel colloquio ſanctitatem corrumperet.

Triptolemo, Cereris filio, quum pleræque uirgines ampliſſimam offerrent dotem, ut cum eo nuptias contraherent, aſpernabatur omnes & reiiciebat. Ouid. in Ibin, Filius ut Cereris fruſtra tibi ſemper ametur, Deſtituatq; tuas uſque petitus opes.

Pudiciſſima fœmina ſemel matronarum ſententia iudicata eſt Sulpicia Paterculi filia. Plinius lib. 7. Valer. ult. cap. 8. lib.

Melanio quidam odio mulierum in ſolitudinem demigrauit, perque auia montium & nemorum cane uno feras inſectari ſolitus eſt, nec unquam domum reuocari potuit. unde natum adagium, Melanione caſtior.

Rhodogune, uel Rhodope, Darij filia, mortuo marito, nutricem dedit morti ſecundas nuptias ſuadentem.

Cor. Tacitus ſcribit Pontiam quandam Romanam fœminam nullis uerborum lenocinijs, aut pollicitationibus ad adulterium cum Octauio tribuno plebis committendum im

pelli potuiſſe, quin ab eodem interfici maluiſſe.

P. Scipio Africanus, expugnata Carthagine Hiſpaniæ ciuitate, uirginem tempeſtiuam forma egregia, & nobilis uiri filiam productam ad ſe, patri inuiolatam reddidit. Gellius lib. 6. cap. 8.

Quandiu C. Gracchus Sardiniam prouinciam adminiſtrauit, nulla meretrix introiuit eius domum, nulli pueri eximia facie ei ad cyathum ſteterunt. Idem Gellius.

Chiæ mulieres tanta fuerunt caſtitate, ut neque adulterium neque illegitimus concubitus apud eas unquam prodatur accidiſſe. Plutar. de Virtutibus mulierum.

Trebonius pudicæ ſanctitatis miles Luſium Marij ex ſorore nepotem, caſtitati ſuæ ſtuprum & inſidias molientem, dedit morti. Plutar. in Apopht.

Fertur Euripides perpetuo mulierum odio conflagraſſe, ſiue quia natura eſſet talis, abhorreretq́; a mulierum cœtu, ſiue quòd duas habuerat uxores ſimul, pro Athenienſium decreto: quarum matrimonii quum pertæduiſſet, toti ſexui bellum indixit. Cœlius lib. 13. cap. 10.

Iulianus imperator tanta enituit caſtitate, ut poſt amiſſam coniugem nihil unquam Venereum attigerit. Ammianus Marcellinus lib. 25.

Syritha, Synaldi regis Danorum filia, tantæ fuit pudicitiæ, ut quum ob elegantiam formæ magna procorum frequentia peteretur, neminem tamen inſpexerit. Saxo lib. 7.

Dryas, Fauni filia, aſpectum uirorum uſque adeò refugit, ut in publicum prodire nunquam uiſa ſit. quo factum eſt, ut uetitum ſit, ne eius ſacris intereſſent mares. Plutarchus.

Olim tanta fuit Patauinarum mulierum caſtitas, ut non niſi operta facie prodierent in publicum. Cœl. lib. 7. cap. 27. unde Martialis, Tu quoque nequitias noſtri luſusq́; libelli Vda puella leges, ſis Patauina licet.

Diogenes tragœdus ab uxore perpetuò abſtinuit.

Pontius Aufidianus, ubi reſciuit filiam a Fannio Saturnino pædagogo ſuo corruptam, utrunque puniuit morte. Val. Maximus.

Pub. Meuius libertum (quem unice diligebat) propter illat um filiæ iam nubili oſculum interfecit. Idē de pudicitia

Q. Fabius Seruilianus, quum ſuſpectam haberet filiæ pudicitiam, eam morti dedit; demum uoluntario ſeceſſu conſpectum patriæ uitans exulauit. Val.

Pub. Atilius Philiſcus filiam ſuam interemit, quòd ſtupri ſe crimine coinquinaſſet. Idem Val.

Hippo, Græca mulier, capta a nautis, quum pudicitiæ ſuæ ſtuprum & inſidias parari ſenſiſſet, noctu ſe in aquas præcipitem dedit, maluitque mori pudica, quàm impudica uiuere. Val.

Captiuæ Theutonicorum coniuges Marium uictorem orarunt, ut ab eo uirginibus Veſtalibus dono mitterentur, affirmantes æque ſe, atque illas uirilis concubitus expertes futuras. qua re non impetrata, laqueis ſibi nocte proxima ſpiritum eripuerunt. Val. & Hieron. in epiſtola ad Gerontiam.

Amator (qui poſtea Altiſſiodorenſis fuit antiſtes) quum uxorem eleganti forma clariſq; natalibus ortam duxiſſet, eam tamen ad ſtudium caſtitatis induxit; tantum aberat, ut ei congrederetur. Sabellicus.

Leo Pontifex manum (qua aliquando oſculum matronæ contigerat) ultrò ſibi abſcidit, quòd inde ſecuta eſſet tacita quædam libidinis appetentia. Sabellicus.

Benedictus Abbas ad inceſtam recordationem mulieris a ſe uiſæ caſtigandam, uſus eſt crebra corporis uolutatione ſuper ſentes. Idem.

Noluit beatus Auguſtinus habitare cum ſorore, ne aliqua titillatio carnis aut pruritus ſuboriretur. Interrogatus cur hoc faceret: Quoniam, inquit malum uidere fœminam, peius alloqui, peſſimum attingere.

Nulla unquam fœmina a Ioanne Anachoreta uiſa eſt, nec ab ulla uideri uoluit.

Arſenius Abbas uiros omnes iuxtà & fœminas ad ſanctiorem uitæ cultum refugiebat.

Pion Auſonij Abbatis diſcipulus, dum congreſſum quoque mulierum ſollicitè declinaret, precibus expugnatis, ut ſororem morbo laborantem inuiſeret, alieno ductu clauſiſq; oculis eius domum ſubiit, ac retro abiit. Sabellicus.

Vrſinus Nurſiæ præsbyter moriens, quum uxorem (quam multis antè annis ad ſe uenire nulla de cauſa permiſerat) admotam

motam ſibi cognouiſſet, Faceſſe, inquit, mulier; nondum penitus extinctus eſt ignis. Idem.

Hilario Abbas ingenitam corpori concupiſcentiam alloquens, dicere ſolebat: Conficiam te inedia, ut de cibo cogites, non de uoluptate.

Euagrius quoque Abbas ad reprimendam Veneris teneri ginem, uaria tormenta membris ſuis irrogauit. nam & corpus inedia confecit, & hybernas plerunque noctes in puteis egit, ut Bernardus Abbas in lacu, Aniumarus Tamanenſis in ueppibus, Franciſcus Aſiſias in hybernis niuibus. Sabell.

Iudith mulier uidua, quum ad recens connubium impelleretur, cilicium ornatu prætulit, obiecitq; libidini ieiunium, uigilias ſomno, & otio laborem, inquit Sabellicus.

Anna Phanuelis filia poſt ſeptimum connubii annum uidua facta, ad quartum uſque & octogeſimum caſtè uixit. Idem Sabellicus in exemplis.

Eſſeni, populi Syriæ, uitam olim duxerunt alienam ab omni mulierum commercio, Venere abdicata. Plinius lib. 5. cap. 17.

Timoclia, mulier Thebana, ſtuprum a quodam Barbaro Thracum principe per uim paſſa, iniuriam hoc modo ulta eſt: odio enim diſſimulato, dixit ſtupratori ſe ſcire locum, ubi plurimum eſſet auri, perductusq; eſt ab ea ad profundiſſimum puteum, qui fuit in remotiore domus parte. quò quum Thrax explorabundus ueniſſet, & iam iam pronus immineret puteo, a Timoclia (quæ a tergo ſtabat) deiectus eſt in præceps, & ſaxis obrutus. Sabellicus.

Damón Peripolta, inſigni forma adoleſcens, uidens Romanum quendam præfectum Cheronę, ſtuprum ſibi per uim machinari, quia prius blandiendo nihil profeciſſet, ad pudicitiæ munimen aliquot ſocios conuocauit, qui omnes fuligine tincti, ne agnoſcerentur, præfectum in foro ſacrificantem obtruncarunt.

Cyane uirgo Syracuſana, uiolatam ab ebrio patre pudicitiam ægreferens, apprehenſum capillis ſtupratorem ad aram traxit, eumq; pro uictima cecidit, ad pacandam peſtem, qua propter facinus Syracuſæ laborabant. Plutarchus in Parall.

Medullina quoque uirgo Romana ab ebrio patre in tene-

bris uiolata, ut ſtupri auctorem agnoſceret, digito eius anulum detraxit. ubi ex pignore patrem eſſet comperit, eundem ad aram gladio confodit. Idem auctor.

Abſalon Amon fratrem occidit, quòd immodeſte Thamar ſororem communem deperibat, eique uim intulerat.

Conſtantinus imp. Criſpum filium capite puniuit, quòd nouercam Fauſtam ſtupri compellaſſet.

Hieron Syracuſanus Epicharmum poetã multauit, quod præſente ipſius coniuge laſciuos recitaſſet uerſus.

Marcia, Varronis filia, quum ſuo ſæculo ſculpendi, pingendiq; arte inſignis haberetur, abſtinuit ſemper ab effingenda uirili figura, ne pudibunda quoque exprimeret.

Eugenia uirgo, Philippi proconſulis Alexandrini filia, quum ab imperatore Commodo ſtuprum ſibi timeret, monachi habitum mentita eſt, & nomen.

Ioannes Malateſta uxorem, nomine Fràciſcam, in complexu Pauli Malateſtæ fratris ſui dep.ehenſam, gladio tranſfixit unà cùm adultero.

Ludouicus quoq; Nortmanniæ ſeneſchalcus Carlottam uxorem cum Ioanne Lauerno, eius adultero, morti dedit.

Franciſcus Gonzaga Agneti adulteræ caput adimi iuſſit.

Rodulphus quoq; Gonzaga, quum uxorem adulterij compertam haberet, eam unà cũ adultero in cõcubitu deprehenſam occidit.)hæc quattuor exẽpla non rectè hic poſita ſunt.

Paſtor presbyter & Anacoretha, matrem ad ſe ueniẽtem cella clauſa repulit, cauſa ſeruandæ caſtitatis.

Hugo Carthuſienſis per annos xv. mulieris faciem nunquam uidere uoluit.

MVLIERES DOCTÆ.

Corinnæ tres fuerunt. Prima Thebana, ſeu Tanagræa, Archelodori & Procaciæ filia, & Myrtidis diſcipula, quæ Lyricorum principem Pindarum quinquies uiciſſe, & epigrammatum quinq; libros edidiſſe fertur. de hac Proper. lib. 2. Et ſua cum antiquæ committit ſcripta Corinnæ. Statius lib. 5. Syl. Secunda fuit Theſpia, ueterum quoque monumentis celebrata plurimum. Tertia floruit Ouidii temporibus, poetæ cariſſima.

Erinna poetria Teia, aut Telia (eſt enim Telos inſula-

Antidotus diſcipulus fuit Euphranoris, fecit Clypeo dimicantem, & Luctatorem, & Tibicinem.

Antidoti diſcipulus fuit Nicias Atheniẽſis, qui mulieres diligentiſſimè pinxit. eius opera multùm probabat Apelles.

Maronites, Glaucionis Corinthii diſcipulus, pinxit Achillem habitu uirgineo occultatum Vlyſſe deprehendente, & alia quædam.

Metrodorus pictor fuit, & philoſophus magnæ celebritatis. quem Athenienſes miſerunt L. Paullo Æmilio, poſt Perſeum deuictum, petenti probatiſſimum philoſophum, ad erudiendos liberos, & pictorem ad triumphum excolendum.

Timomachus Bizantinus pinxit Cæſari dictatori Aiacem & Medeam tabulas, LXXX. talentis uenundatas. fecit inſuper Oreſtem, Iphigenam, & quædam alia.

Ariſtolaus Pauſiæ filius, & diſcipulus, pinxit ædem Apollinis Delphis.

Antiphilus puerum, ignem conflantem, & lanificium, in quo properabant omnium mulierum penſa, Satyrum cum pelle Pântherina, & alia multa.

Alcimachus pinxit Dioxippum, qui Pancratio uicerat in Olympia.

Cteſilochi opus fuit Iupiter Bacchum parturiens, & inge miſcens muliebriter inter obſtetrices & dearum clamorem.

Teſtidemus fecit oechaliæ expugnationẽ, & Laodomiam.

Cleſides reginæ Stratonices iniuriam, à qua nullo honore fuerat exceptus. pinxit & uoluptatem cum piſcatore, quem regina dicebatur amare.

Cratinus Comœdus Athenis Pompeium pinxit.

Euchides bigam regis cum uictoria.

Iphis Neptunum & uictoriam.

Habron Amicitiam, & Concordiam & deorum ſimulacra.

Nicearchus Venerem inter Gratias, & Cupidinem: Herculem triſtem inſaniæ pœnitentia.

Nealces Venerem, Naumachiam Ægyptiorum & Perſarum; item Aſellum in litore bibentem, & Crocodilum ei inſidiantem.

Aliorum nomina ſunt Oenias, Philiſcus, Phalerion, Simonides, Simus, Theodorus, Leontius, Theron, Tau-

tore feci, Longa Phereclæa per freta puppe uias.

Callicrates fuit minutorum opuſculorum fabricator, qui muſcam fecit alis quadrigam cum agitatore tegentem. fabricauit & nauem, quam auicula pennis integebat.

Myrmecides fecit formicas tam tenues, ut uix membra uideri poſſent.

Eligius, Nouionenſis epiſcopus, artem aurificum exercuit, in qua quidquid lucri faciebat, erogabat pauperibus.

Ferunt Harmonidem, Troianum fabrum fuiſſe unum ex eorũ numero, qui Paridis Spartam ituri naues fabricauerũt.

Aceſæus, natione Patarenſis, & Helicon Caryſtius, duo fuerunt celebratæ artis artifices. qui Peplum Palladis Poliadis (quæ in arce Athenienſium colebatur) contexerunt. hinc adagium natum, Aceſæi & Heliconis opera: de his, quæ ſingulari fiunt artificio.

Adagium

Glaucus, Samius primus æris ferruminationem inuenit.

Sothericus, faber fuit lignarius, cuius opera priſcam illam & rudem ſimplicitatem præſeferebant: hinc natum prouerbium, Sotherici lecti, de re uili & minimè ambitioſa.

Adagium

Elico, faber fuit, qui, auctore Plinio, ob artem fabrilem Romæ commoratus eſt.

Artemon, faber fuit loripes, auctore Plutarcho in Pericle.

Staſicrates fuit artifex Alexandro Macedoni gratiſſimus, qui dicebat Thraciæ montem Athon in hominis ſtatuam formari exculpiq; poſſe.

Vatinius Beneuentanus fuit Artifex Calicum uitreorum. hinc Vatinia uocantur uaſa uitrea. Mart. lib. 10 Vatiniorum proxineta fractorum. Idem in diſtichis, Vilia ſutoris Calices monumenta Vatini Accipe. Is fuit diſtorti corporis, Sutrinæ alumnus, ediditque munus gladiatorium Beneuenti. Corn. Tacitus.

Myron, artifex nobilis buculam fecit æneam, Græcis primum, deinde Auſonianis uerſibus celebratam. Prop. Atque aram circum ſteterant armenta Myronis, Quattuor artificis uiuida ſigna boues.

Architas, faber ſimulacrum Columbæ fecit ex ligno, libramentis ita ſuſpenſum, & aura ſpiritus incluſa atque oc-

culta concitum, ut ipſum uolaret, autor Gell. lib. 10. cap. 12.

Telephanes, faber fuit lignarius, uictum ſibi quæritans in factitandis cruribus, quem tamen poſtea felis fortuna ad Lydorum regnum euexit.

Diphilus, architectus fuit tardiſſimus in perducendis ad finem ſuſceptis operibus. unde factus adagio locus, Diphilo tardior. Adagium

Tericles, Calices torno faciebat ex Terebintho. Plinius.

ARCHITECTI NOBILES.

Democrates, Alexandriam metatus eſt.

Spintharus Corinthius Delphicum templum conſtruxit.

Steſiphon templum Dianæ Epheſiæ, ubi ſimulacrum ipſius deæ uitigineum fuerat. Plin. Operi, inquit, præfuit Cteſiphon architectus.

Meleagenes, fanum Mineruæ Prienenſis.

Theodorus Phocenſis fecit Tholum Delphicum.

Philo Athenienſis armamentariam Piræei.

Hermogenes, ædem Doricam Iunonis Magneſiæ.

Sugilas, mauſoleum Artemiſiæ.

Zenodotus, nobile pauimentum Pergami.

Hermodorus, nomen eſt architecti, qui obeliſcum fecit.

Zmilus, Rholus, & Theodorus architecti, fecerunt Labyrinthum Lemnium.

Valerius Oſtienſis architectus fuit, qui theatrum Romæ texit.

Mneſicles architectus arcem Athenis ædificauit. Plutarchus in Pericle.

Nicon, pater fuit Galeni geometriæ & architecturæ peritiſſimus.

Apollodorus, Traiani forum, Methodeum & Gymnaſium Romæ fabrefecit. hunc interfecit Hadrianus.

Eupalinus Megarenſis, filius Nauſtrophi, Rhœcus, Philei filius, & Mandrocles Samius, nomina ſunt Architectorum apud Herodotum.

CONDITORES DIVERSORVM
Locorum, & Ædificiorum.

ANtenor condidit Patauium urbem. Virgil. lib. 1. Æneid. Hic tamen ille urbem Pataui ſedesque locauit Teucrorum.

Romulus, Romam. Virg. lib. 1. Æn. Inde lupæ fuluo nutricis tegmine lætus Romulus excipiet gentem, & Mauortia condet Mœnia, Romanosque ſuo de nomine dicet. Aſcanius Albam.

Philoctetes, Petiliam urbem Brutiorum. Virg. lib. 3. Æn. Parua Philoctetæ ſubnixa Petilia muro.

Dido, Carthaginem. Virg. lib. 4. Æn. Fœmina quæ noſtris errans in finibus urbem Exiguam precio poſuit. Dido apud eundem ſic loquitur: Vrbem præclaram ſtatui, mea mœnia uidi.

Dardanus, Troiam. Virg. lib. 9 Eneid. & lib. 8. Et Troiæ Dardanus auctor.

Danae, Acriſii filia Ardeam urbem Italiæ. Virg. lib. 7. Quam dicitur urbem Acriſioneis Danae fundaſſe colonis. Plin. lib. 3. Ardea à Danae Perſei matre condita.

Catillus, Arcas, Tybur oppidum Romæ uicinum. Virg. lib. 7. Tum gemini fratres Tyburtia mœnia linquunt; Fratris Tyburti dictam cognomine gentem.

Ceculus, Præneſte. Virg. lib. 7. Nec Præneſtinæ fundator defuit urbis.

Arcades, Pallantæum oppidum, ſitum in monte Palatina. Virg. lib. 8. Arcades his oris genus à Pallante profectum Delegere locum, & poſuere in montibus urbem Pallantis proaui de nomine Pallantæum.

Neptunus, muros Troiæ. Virg. lib. 9. Æn. an non uiderunt mœnia Troiæ Neptuni fabricata manu conſidere in ignes.

Diomedes, Arpos, oppidum Apuliæ. Virg. lib. 10. Atque iterum in Teucros Ætolis ſurgit ab Arpis Tydides. Aliter uocatur Argyripa. Idem lib. 11. Ille urbem Argyripam patriæ cognomine gentis Victor Gargani condebat Iapygis agris.

Cadmus, Thebas Bœotias. Ouid. lib. 3. Met. Hos ope-

ris comites habuit Sidonius Hoſpes, quum poſuit iuſſam Phœbeis ſortibus urbem.

Amphion, muros Thebarum. Horat. in Arte, Dictus & Amphion Thebanæ conditor urbis.

Capys, Capuam. Syllius lib. 11. Tum Capys ut primus dederit ſua nomina muris. Virg. Et Capis hinc nomen Campanæ dicitur urbis.

Munatius Plancus, uir conſularis, & prætorius, & Ciceronis diſcipulus, Lugdunum urbem.

Telegonus, filius Vlyſſis, Tuſculum oppidum Italiæ. Propert. lib. 2. Quid petis Ææi mœnia Telegoni.

Galli, Mediolanum. Claud. Continuò ſublime uolans ad mœnia Gallis Condita, lanigeræ ſuis oſtentantia pellem.

Semiramis, Babylonem. Propert. lib. 3. Perſarum ſtatuit Babylona Semiramis urbem.

Cæſar Auguſtus Nicopolim ciuitatem in memoria uictoriæ ſuæ de Antonio & Cleopatra. Sueton.

Buſyris, Thebas Ægyptias.

Ogdous, Memphim urbem Ægypti.

Archias, Syracuſas.

Cleopes, rex Ægypti Piramidem magnificentiſſimam.

Maſſilienſes, Niceam.

Alexander, Alexandriam urbem Ægypti, auctoribus Plin. & Curtio.

Amazones, Epheſum.

Mithridates, Eupatoriam.

Alexander, Heraclea; Antiochus, Laodiceam; Darius, Suſas urbem Perſidis; Phoroneus, Argos; Ninus, Niniuem; Sichem, Sidonem; Ocnus, Mantua; Agenor, Tirum; Amyclas filius Lacedæmonis regis, Amyclas urbem Laconiæ; Neleus pater Neſtoris, Pylon. Ouid. in Epiſt. Nos Pylon antiqui Neleia Neſtoris arua Miſimus. Romulus, Aſylum Ouidius lib. 3. Faſt. Romulus ut ſaxo lucum circumdedit alto Quidlibet huc dixit confuge, tutus eris. Paranus Phœnicum dux, Masſiliam; Pyli, Metapontum; Iapygas, Iapyx Dædali filius; Coram, Dardanus; Agyllam, Pelagi; Diomedes, Beneuentum.

SEPTEM ORBIS MIRACVLA.

SEptem fuerunt ædificia toto orbe cantatiſſima, quæ propter operis magnitudinem & ſumptum incredibilem excitere loco miraculi, ut nihil diuinius ars humana poſſet confingere, aut excogitare. fuerunt autem hæc, Pyramides Nili, turris Pharia, Muri Babylonis, Templum Dianæ Epheſiæ, Simulacrum Mauſoli, Coloſſus Solis apud Rhodios, & Simulacrum Iouis Olympici, quibus non nulli addunt domum Cyri Mœdorum regis.

Pyramides in primis erant ſtructuræ & moles lapideæ inferne quadratæ ſurſum uerſum acutæ, quas Ægypti reges ſuperponendas tumulis erigebant, aut ad inanem diuitiarum oſtentationem, aut ut populi torporem excitarent. earum una ſaxo naturali fuit elaborata, & rubrica, cuius ambitus per frontem centum duos pedes colligebat; longitudo erat CXLIII. pedum; altitudo LXII. Alia fuit facta ex Arabicis lapidicinis, quam ſexcenta hominum millia uiginti annis conſtruxiſſe memorantur. Tres aliæ fuerunt annis LXXVIII. & menſibus quattuor factæ. Plinius ſcribit MDCCC. talenta fuiſſe erogata in raphanos, allium & cepas, quibus artifices ueſcebantur, in extruenda earum una. Quo argumento coniectare eſt, quanta quamque prodigioſa fuerit aliarum rerum impenſa. Omnium ampliſſima continebat octo ſoli iugera, quattuor angulorum paribus interuallis per DCCCLXXXVIII. pedes. ſingulorum laterum altitudo pedes uigintiquinque. Secundæ ſingula interualla per quattuor angulos pares DCC. XXXVII. pedes comprehendebant. Tertia erat minor prædictis, ſed multò ſpectatior Æthiopicis conſurgens lapidibus, trecentis ſexaginta tribus pedibus inter angulos. omnium minimam fecit Rhodope meretricula Æſopi fabulatoris conſerua, diuitiis illis, quas meretricio quæſtu ſibi comparauerat. Herodotus in Euterpe ſcribit Cleopem Ægypti regem feciſſe Pyramidem ex Arabicis lapidibus, cuius longitudo erat quinque ſtadiorum, latitudo decem paſſuum, altitudo octo paſſuum, in qua decem annos fuiſſe conſumptos memorat. Fecit & aliam uiginti annis abſolutam, in qua tantum perfundit pecuniæ, ut nimio ſumptu attritus, filiam (quam habe-

bat formoſiſſimam) coactus ſit proſtituere. Ea eſt in qua M D C C C. talenta in cepis & raphanis erogata prædiximus; Herodotus complures memorat, quas uolens omitto, quoniam prædictæ ſatis arguunt, quàm ocioſa fuerit illorum regum & opera, & prodigentia. De Pyramidibus Luc. lib. 8. Quum Ptolemęorum manes ſeriemq; pudendam Piramydes claudant indignaq; Mauſeola. Mart. Barbara Pyramidum ſileat miracula Memphis.

Memoratur etiam turris illa, quam Ptolemæus fecit in Pharo inſula non ad alium uſum, quàm nocturnos ignes nautarum curſui oſtendendos. hanc autem conſtituit talentis DCCC. Soſtrato architecto, qui ſtructuræ tantæ ſuum inſcripſit nomen.

His myraculis annumeratur Babylonis muri, quos Semiramis condidit, aut ſaltem ruinoſos reparauit, coctilibus laterculis, & bitumine ferruminatis, ducentum pedum altitudine, latitudine uerò quinquagenum pedum, adeò ut quadrigas inter ſe occurrentes reciperent; turresque haberent C C C. plures multò habituri, niſi aliqua ex parte paludes pro mœnibus fuiſſent. huic autem operi portentoſo adhibita ſunt trecenta hominum millia. De Babylone Prop. lib. 3. Perſarum ſtatuit Babylona Semiramis urbem, Vt ſolidum cocto tolleret aggere opus. Et duo in aduerſum miſit per mœnia currus, Ne poſſent tacto ſtringere ab axe latus. Duxit & Euphratem medium, qua condidit arces. Iuſſit & imperio ſurgere Bactra caput. Herodotus ſcribit muros Babylonis habuiſſe craſſitudinem quinquaginta cubitorum regiorum, celſitudinem ducentorum. per ambitum centum portæ ſtabant æreæ, omnes cum cardinibus; Templum Dianæ Epheſiæ factum eſt á tota Aſia ducentis & uiginti annis. hoc autem in ſolo paluſtri fecere, ne terræ motum ſentiret, aut hiatus timeret; & ne in lubrico & inſtabili tantæ molis fundamenta locarentur, antè calcatis ea ſubſtrauere carbonibus, deinde uelleribus lanæ. Templi longitudo erat C C C C X X V. pedum; latitudo C C X X. Columnæ in eo centum uigintiſeptem à ſingulis regibus factæ, ex quibus X X X V I. erant cælatæ. Operi præfuit Cteſiphon.

Artemiſia, regina Cariæ, Mauſolo marito mortuo ſepulcrum erexit inter orbis miracula annumeratum, cuius altitudo attollebatur cubitis XXV. cingebatur columnis XXXVI. Patebat ab auſtro & ſeptentrione pedes LXIII. Toto circuitu continebat pedes CCCCXI. Ipſum ab oriente cælauit Scopas, à Septentrione Briax, à meridie Timotheus, ab occaſu Leocares. Regina opere non dum abſoluto conceſſit fatis: artifices tamen non receſſerunt niſi eo conſummato. Ab hoc ſepulcro omnia regum & imperatorum monumenta, quæ precioſa ſunt, uocantur Mauſolæa. de hoc Prop. lib. 3. Nec Mauſolæi diues fortuna ſepulcri Mortis ab extrema conditione uacat. Martial. lib. 1. Aere nec uacuo pendentia Mauſolæa Laudibus immodicis Cares ab aſtra ferant.

Coloſſus Solis apud Rhodios fuit LXX. cubitorum altitudinis, qui poſt quinquageſimum ſextum annum terræ motu proſtratus, iacens quoque fuit miraculo. Pauci pollicem eius amplectebantur. maiores erant digiti, quàm pleræque ſtatuæ. uaſti ſpecus hiabant defractis membris. ſpectabantur intus magnæ molis ſaxa. Factus eſt hinc Coloſſus annis duodecim, tercentis talentis. artifex fuit Chares Lyndus, Lyſippi diſcipulus. Soldanus Ægypti quum inſulam Rhodum inuaſit, ex ære huius ſtatuæ DCCCC. camelos onerasse fertur. Ab hoc coloſſo Rhodii uocantur Coloſſenſes, & Rhodos Coloſſicola.

Inter orbis miracula recenſetur ſimulacrum Iouis Olympici, quod Phidias fecit ex ebore. Prop. lib. 1. Nam neque Pyramidum ſumptus ad ſidera ducti, Nec Iouis Elæi cælum imitata domus.

Sunt qui addant domum Cyri, Medorum regis, quam fabricauit Memnon, illigatis auro lapidibus.

De his miraculis & aliis quibuſdam ædificiis Politianus in Manto ſic inquit: Nec uetus immenſum fuerit quæ ſparſa per orbem Gloria ſeptena celebrat ſpectacula fama: Nam neque belligeris Babylon pulſata quadrigis, &c.

ALIA OPERA, ET ÆDIFICIA ſumptuoſa, & Magnifica.

VIrgilius ſcribit Didonem feciſſe Templum Iunoni donis opulentum: Ærea cui gradibus ſurgebant limina, nexæq; Ære trabes, foribus cardo ſtridebat ahenis.

Eodem auctore Iarbas, rex Getulorum, Templa Ioui centum latis immania regnis Centum aras poſuit, Vigilemq; ſacrauerat ignem Excubias diuum æternas.

Idem lib. 7. ſcribit domum Latini regis centum columnis fuiſſe ſublimem, & cedrinis auorum ſimulacris ornatam.

Regiam Solis deſcribit Ouid. lib. 2. Met. his uerbis. Regia ſolis erat ſublimibus alta columnis, Clara micante auro flammasq; imitante Pyropo: Cuius ebur nitidum faſtigia ſumma tegebat, Argenti bifores radiabant lumine ualuæ. Materiam ſuperabat opus: nam Mulciber illi Æquora cælarat medias cingentia terras, Terrarumq; orbem, cælumq; quod imminet orbi.

M. Æmilius Scaurus, Syllæ priuignus, in ædilitate ſua Theatrum fecit altitudine CCCLX. columnarum, cuius pars ſcenæ erat è marmore, media è uitro, columnæ imæ XLVIII. pedum. erant inter columnas ſigna ærea CCC. numero. cauea capiebat hominum LXX. millia. Plin. lib. 36.

Obeliſci uocantur ſtructuræ minores Pyramidibus deorſum uerſum ſpecie quadrata, in anguſtum uerticem deſinentes, & paulatim gracileſcentes Ægypti reges quattuor fecerunt obeliſcos CCCCXXC. cubitorum longitudine.

Ramiſes, rex Ægypti, (cuius ætate captum eſt Ilium) obeliſcum fecit quadraginta cubitorum, & alium longitudine undecenis pedibus, per latera cubitis quattuor, quem feciſſe dicuntur uiginti hominum millia. cuius operis admiratione factum eſt, ut quum Syenem oppidum expugnaret Cambyſes rex, uentumq; eſſet incendio ad crepidines obeliſci, extingui ignem iuberet, molis reuerentia.

Obeliſcum poſuit Phius XLV. cubitorum.

Ptolemæus unum Alexandriæ XXC. cubitorum.

Alii duo fuerunt Alexandriæ, quos excidit Meſphees

Q. Fabius Seruilianus, quum ſuſpectam haberet filiæ pudicitiam, eam morti dedit; demum uoluntario ſeceſſu conſpectum patriæ uitans exulauit. Val.

Pub. Atilius Philiſcus filiam ſuam interemit, quòd ſtupri ſe crimine coinquinaſſet. Idem Val.

Hippo, Græca mulier, capta a nautis, quum pudicitiæ ſuæ ſtuprum & inſidias parari ſenſiſſet, noctu ſe in aquas præcipitem dedit, maluitque mori pudica, quàm impudica uiuere. Val.

Captiuæ Theutonicorum coniuges Marium uictorem orarunt, ut ab eo uirginibus Veſtalibus dono mitterentur, affirmantes æque ſe, atque illas uirilis concubitus expertes futuras. qua re non impetrata, laqueis ſibi nocte proxima ſpiritum eripuerunt. Val. & Hieron. in epiſtola ad Gerontiam.

Amator (qui poſtea Altiſſiodorenſis fuit antiſtes) quum uxorem eleganti forma clariſq; natalibus ortam duxiſſet, eam tamen ad ſtudium caſtitatis induxit; tantum aberat, ut ei congrederetur. Sabellicus.

Leo Pontifex manum (qua aliquando oſculum matronæ contigerat) ultrò ſibi abſcidit, quòd inde ſecuta eſſet tacita quædam libidinis appetentia. Sabellicus.

Benedictus Abbas ad inceſtam recordationem mulieris a ſe uiſæ caſtigandam, uſus eſt crebra corporis uolutatione ſuper ſentes. Idem.

Noluit beatus Auguſtinus habitare cum ſorore, ne aliqua titillatio carnis aut pruritus ſuboriretur. Interrogatus cur hoc faceret: Quoniam, inquit malum uidere fœminam, peius alloqui, peſſimum attingere.

Nulla unquam fœmina a Ioanne Anachoreta uiſa eſt, nec ab ulla uideri uoluit.

Arſenius Abbas uiros omnes iuxtà & fœminas ad ſanctiorem uitæ cultum refugiebat.

Pion Auſonij Abbatis diſcipulus, dum congreſſum quoque mulierum ſollicitè declinaret, precibus expugnatis, ut ſororem morbo laborantem inuiſeret, alieno ductu clauſiſq; oculis eius domum ſubiit, ac retro abiit. Sabellicus.

Vrſinus Nurſiæ præsbyter moriens, quum uxorem (quam multis antè annis ad ſe uenire nulla de cauſa permiſerat) admotam

motam ſibi cognouiſſet, Faceſſe, inquit, mulier; nondum penitus extinctus eſt ignis. Idem.

Hilario Abbas ingenitam corpori concupiſcentiam alloquens, dicere ſolebat: Conficiam te inedia, ut de cibo cogites, non de uoluptate.

Euagrius quoque Abbas ad reprimendam Veneris tentiginem, uaria tormenta membris ſuis irrogauit. nam & corpus inedia confecit, & hybernas plerunque noctes in puteis egit, ut Bernardus Abbas in lacu, Aniumarus Tamanenſis in uepribus, Franciſcus Aſiſias in hybernis niuibus. Sabell.

Iudith mulier uidua, quum ad recens connubium impelleretur, cilicium ornatu prætulit, obiecitq́; libidini ieiunium, uigilias ſomno, & otio laborem, inquit Sabellicus.

Anna Phanuelis filia poſt ſeptimum connubii annum uidua facta, ad quartum uſque & octogeſimum caſtè uixit. Idem Sabellicus in exemplis.

Eſſeni, populi Syriæ, uitam olim duxerunt alienam ab omni mulierum commercio, Venere abdicata. Plinius lib. 5. cap. 17.

Timoclia, mulier Thebana, ſtuprum a quodam Barbaro Thracum principe per uim paſſa, iniuriam hoc modo ulta eſt: odio enim diſſimulato, dixit ſtupratori ſe ſcire locum, ubi plurimum eſſet auri, perductusq́; eſt ab ea ad profundiſſimum puteum, qui fuit in remotiore domus parte. quò quum Thrax explorabundus ueniſſet, & iam iam pronus immineret puteo, a Timoclia (quæ a tergo ſtabat) deiectus eſt in præceps, & ſaxis obrutus. Sabellicus.

Damon Peripolta, inſigni forma adoleſcens, uidens Romanum quendam præfectum Cherone, ſtuprum ſibi per uim machinari, quia prius blandiendo nihil profeciſſet, ad pudicitiæ munimen aliquot ſocios conuocauit, qui omnes fuligine tincti, ne agnoſcerentur, præfectum in foro ſacrificantem obtruncarunt.

Cyane uirgo Syracuſana, uiolatam ab ebrio patre pudicitiam ægreferens, apprehenſum capillis ſtupratorem ad aram traxit, eumq́; pro uictima cecidit, ad pacandam peſtem, qua propter facinus Syracuſæ laborabant. Plutarchus in Parall.

Medullina quoque uirgo Romana ab ebrio patre in tene-

bris uiolata,ut ſtupri auctorem agnoſceret, digito eius annulum detraxit. ubi ex pignore patrem eſſet comperit,eundem ad aram gladio confodit. Idem auctor.

Abſalon Amon fratrem occidit,quòd immodeſte Thamar ſororem communem deperibat, eique uim intulerat.

Conſtantinus imp. Criſpum filium capite puniuit, quod nouercam Fauſtam ſtupri compellaſſet.

Hieron Syracuſanus Epicharmum poetã multauit, quod præſente ipſius coniuge laſciuos recitaſſet uerſus.

Marcia, Varronis filia,quum ſuo ſæculo ſculpendi, pingendiq; arte inſignis haberetur, abſtinuit ſemper ab effingenda uirili figura, ne pudibunda quoque exprimeret.

Eugenia uirgo, Philippi proconſulis Alexandrini filia, quum ab imperatore Commodo ſtuprum ſibi timeret, monachi habitum mentita eſt, & nomen.

(Ioannes Malateſta uxorem, nomine Frãciſcam, in complexu Pauli Malateſtæ fratris ſui deprehenſam, gladio tranſfixit unà cum adultero.

Ludouicus quoq; Nortmanniæ ſeneſchalcus Carlottam uxorem cum Ioanne Lauerno, eius adultero, morti dedit.

Franciſcus Gonzaga Agneti adulteræ caput adimi iuſſit.

Rodulphus quoq; Gonzaga,quum uxorem adulterij compertam haberet, eam unà cũ adultero in cõcubitu deprehenſam occidit.)hæc quattuor exẽpla non rectè hic poſita ſunt.

Paſtor presbyter & Anacoretha, matrem ad ſe ueniẽtem cella clauſa repulit, cauſa ſeruandæ caſtitatis.

Hugo Carthuſienſis per annos xv. mulieris faciem nunquam uidere noluit.

MVLIERES DOCTÆ.

CORinnæ tres fuerunt. Prima Thebana, ſeu Tanagræa, Archelodori & Procaciæ filia, & Myrtidis diſcipula, quæ Lyricorum principem Pindarum quinquies uiciſſe, & epigrammatum quinq; libros edidiſſe fertur.de hac Proper. lib. 2. Et ſua cum antiquæ committit ſcripta Corinnæ. Statius lib. 5. Syl. Secunda fuit Theſpia, ueterum quoque monumentis celebrata plurimum. Tertia floruit Ouidii temporibus, poetæ cariſſima.

Erinna poetria Teia, aut Telia (eſt enim Telos inſula-

Antidotus diſcipulus fuit Euphranoris, fecit Clypeo dimicantem, & Luctatorem, & Tibicinem.

Antidoti diſcipulus fuit Nicias Athenięſis, qui mulieres diligentiſſimè pinxit. eius opera multùm probabat Apelles.

Maronites, Glaucionis Corinthii diſcipulus, pinxit Achillem habitu uirgineo occultatum Vlyſſe deprehendente, & alia quædam.

Metrodorus pictor fuit, & philoſophus magnæ celebritatis. quem Athenienſes miſerunt L. Paullo Æmilio, poſt Perſeum deuictum, petenti probatiſſimum philoſophum, ad erudiendos liberos, & pictorem ad triumphum excolendum.

Timomachus Bizantinus pinxit Cæſari dictatori Aiacem & Medeam tabulas, LXXX. talentis uenundatas. fecit inſuper Oreſtem, Iphigenam, & quædam alia.

Ariſtolaus Pauſiæ filius, & diſcipulus, pinxit ædem Apollinis Delphis.

Antiphilus puerum, ignem conflantem, & lanificium, in quo properabant omnium mulierum penſa, Satyrum cum pelle Pãntherina, & alia multa.

Alcimachus pinxit Dioxippum, qui Pancratio uicerat in Olympia.

Cteſilochi opus fuit Iupiter Bacchum parturiens, & ingemiſcens muliebriter inter obſtetrices & dearum clamorem.

Teſtidemus fecit oechaliæ expugnationē, & Laodomiam.

Cleſides reginæ Stratonices iniuriam, à qua nullo honore fuerat exceptus. pinxit & uoluptatem cum piſcatore, quem regina dicebatur amare.

Cratinus Comœdus Athenis Pompeium pinxit.

Euchides bigam regis cum uictoria.

Iphis Neptunum & uictoriam.

Habron Amicitiam, & Concordiam & deorum ſimulacra.

Nicearchus Venerem inter Gratias, & Cupidinem: Herculem triſtem inſaniæ pœnitentia.

Nealces Venerem, Naumachiam Ægyptiorum & Perſarum; item Aſellum in litore bibentem, & Crocodilum ei inſidiantem.

Aliorum nomina ſunt Oenias, Philiſcus, Phalerion, Simonides, Simus, Theodorus, Leontius, Theron, Tau-

riſcus, Erigonus, Paſias, Ariſtonides, Anaxander, Ariſtobulus, Syrus, Arceſylas Tiſicratis filius, Coribas Nicomachi diſcipulus, Carmanides Euphranoris, Dionyſiodorus Colophonius, Diogenes, Eutymedes, Heraclides Macedo, Mydon Phylomachi ſtatuarii diſcipulus, Mnaſitheus Sicyonius, Mnaſidemus, Neſſus, Polemon Alexandrinus, Theodorus Samius, Tadius, Xenon Neoclis diſcipulus.

Mulieres pictrices fuerunt Timarere Mycaonis filia, Irene Cratini pictoris filia & diſcipula, Ariſtarete Nearchi filia & diſcipula, Lala Cizicena, Martia M. Varronis. hæc omnia decerpta ſunt ex Plinio, ne quis fortè opinetur me ex aliena opera laudem promereri uelle.

PIGMENTA.

INter pigmenta numerantur Minimum, Armenium, Cymbaris, Chryſocolla, Indicum, Purpuriſſum, Synopis, Rubrica, Parethonium, Melinum, Eretria, Auripigmentum, Orcha, Ceruſſa, Sandaraca, Sandis, Syricum, Atramentum, Appianum.

Colorum nomina ſunt Andricelon, Oſtreon, Praſinon, Crococides, Cyaneus, Cynabari, Xanthus, Phæus, Phlogoleucus, Leucophæus.

Genera colorum apud Gellium lib. 2. cap. 25. ſunt Ruſſus, Rubes, Flauus, Fuluus, Rubidus, Phœniceus, Rutilus, Luteus, Spadix, Cæſius.

FABRI, ET ALII ARTIFICES.

EPeus, auctor fuit illius machinæ, qua deliteſcentes Græci Troiam noctu ceperunt dolu. Virg. lib. 2. Æneid. Et Menalus, & ipſe doli fabricator Epeus.

Didymaon, auctor fuit cuiuſdam clypei, quem Æneas dediſſe fertur Niſo curſori peractis ludis, qui fiebant in Sicilia ad Anchiſæ tumulum. Virgilius. Et clypeum efferri iuſſit Didymaonis artes: Hoc iuuenem egregium præſtanti munere donat.

Perillus reperit æneum taurum, ad torquendos ſontes,

ut eo ſuppoſitis flammis incluſi, mugitum bouis imitarentur. quod genus tormenti ipſe primus expertus eſt, mandante Phalaride. Prop. lib. 2. Non'ne fuit ſatius duro ſeruire tyranno, Et gemere in tauro ſæpe Perille tuo?

Lycaon Gnoſius faber fuit & artifex enſis, quem Aſcanius dedit Euryalo. Virg. lib. 9.-humero ſimul exuit enſem Auratum, mira quem fecerat arte Lycaon Gnoſius, atque habilem uagina aptarat eburna.

Vulcanum poetæ faciunt fabrum deorum, & Iouialium fulminum artificem. Idem Solis currum feciſſe fertur. Ouid. lib. 2. Met.-genitor cunctatus ad altos Deducit iuuenem Vulcania munera currus. Aureus axis erat, temo aureus, aurea ſummæ Curuatura rotæ, radiorum argenteus ordo. Per iuga Chryſoliti, poſitæq; ex ordine gemmæ Clara repercuſſo reddebant lumina Phœbo.

Dædalus, primus in formis animalium (quas ueteres plaſtæ cæcas fingebant & immobiles) oculos induxit, & abditis quibuſdam neruis effecit, ut huc & illuc mouerentur adeò ſcitè, ut ſpectantibus uiuere, & ingredi uiderentur. idem ligneam Venerem fabricaſſe dicitur, quæ argento uiuo infuſo moueretur. fecit inſuper Cretæ labyrinthum, quo incluſus, alis ſibi & nato confictis, per uiam mortalibus negatam periculum effugit. hinc opera Dædala uocantur ingenioſa. de eius Labyrintho. Ouid. lib. 8. Dædalus ingenio fabræ celeberrimus artis Ponit opus, &c.

Mamurius, faber ærarius fabricauit Saliorum Ancylia, qui propterea nomen eius ſolebant canere ſuis carminibus. Vertumnus apud Prop. libro 4. ſimulacrum ſuum à Mamurio ex ære formatum dicit: ideoq; precatur, ut eius cineri terra ſit leuiſſima. hæc autem Vertumni uerba: Stipes acerbus eram properanti falce dolatus Ante Numam grata pauper in urbe deus. At tibi Mamuri formæ cælator ahenæ, tellus artifices ne terat Oſca manus. Qui me tam docilis potuiſti fundere in uſus, Vnum opus eſt, operi non datur unus honos.

Phereclus, abietarius faber, Paridis ad Helenæ raptum nauigaturi naues feciſſe dicitur. hinc nauis Phereclæa dici ſolet. Ouid. in Epiſt. Paridis, Hac duce Sigæo dubias à li-

tore feci, Longa Phereclæa per freta puppe uias.

Callicrates fuit minutorum opuſculorum fabricator, qui muſcam fecit alis quadrigam cum agitatore tegentem. fabricauit & nauem, quam auicula pennis integebat.

Myrmecides fecit formicas tam tenues, ut uix membra uideri poſſent.

Eligius, Nouionenſis epiſcopus, artem aurificum exercuit, in qua quidquid lucri faciebat, erogabat pauperibus.

Ferunt Harmonidem, Troianum fabrum fuiſſe unum ex eorũ numero, qui Paridis Spartam ituri naues fabricauerũt.

Aceſæus, natione Patarenſis, & Helicon Caryſtius, duo fuerunt celebratæ artis artifices. qui Peplum Palladis Poliadis (quæ in arce Athenienſium colebatur) contexerunt. hinc adagium natum, Aceſæi & Heliconis opera: de his, quæ ſingulari fiunt artificio.

Adagium

Glaucus, Samius primus æris ferruminationem inuenit.

Sothericus, faber fuit lignarius, cuius opera priſcam illam & rudem ſimplicitatem præſeferebant: hinc natum prouerbium, Sotherici lecti, de re uili & minimè ambitioſa.

Adagium

Elico, faber fuit, qui, auctore Plinio, ob artem fabrilem Romæ commoratus eſt.

Artemon, faber fuit loripes, auctore Plutarcho in Pericle.

Staſicrates fuit artifex Alexandro Macedoni gratiſſimus, qui dicebat Thraciæ montem Athon in hominis ſtatuam formari exculpiq́; poſſe.

Vatinius Beneuentanus fuit Artifex Calicum uitreorum. hinc Vatinia uocantur uaſa uitrea. Mart. lib. 10 Vatiniorum proxineta fractorum. Idem in diſtichis, Vilia ſutoris Calices monumenta Vatini Accipe. Is fuit diſtorti corporis, Sutrinæ alumnus, ediditque munus gladiatorium Beneuenti. Corn. Tacitus.

Myron, artifex nobilis buculam fecit æneam, Græcis primum, deinde Auſonianis uerſibus celebratam. Prop. Atque aram circum ſteterant armenta Myronis, Quattuor artificis uiuida ſigna boues.

Archytas, faber ſimulacrum Columbæ fecit ex ligno, libramentis ita ſuſpenſum, & aura ſpiritus incluſa atque oc-

culta concitum, ut ipſum uolaret, auctor Gell. lib. 10. cap. 12.

Telephanes, faber fuit lignarius, uictum ſibi quæritans in factitandis cruribus, quem tamen poſtea felis fortuna ad Lydorum regnum euexit.

Diphilus, architectus fuit tardiſſimus in perducendis ad finem ſuſceptis operibus. unde factus adagio locus, Diphilo tardior. Adagium

Tericles, Calices torno faciebat ex Terebintho. Plinius.

ARCHITECTI NOBILES.

Democrates, Alexandriam metatus eſt.

Spintharus Corinthius Delphicum templum conſtruxit.

Steſiphon templum Dianæ Epheſiæ, ubi ſimulacrum ipſius deæ uitigineum fuerat. Plin. Operi, inquit, præfuit Cteſiphon architectus.

Meleagenes, fanum Mineruæ Prienenſis.

Theodoſus Phocenſis fecit Tholum Delphicum.

Philo Athenienſis armamentariam Piræei.

Hermogenes, ædem Doricam Iunonis Magneſiæ.

Sugilas, mauſoleum Artemiſiæ.

Zenodotus, nobile pauimentum Pergami.

Hermodorus, nomen eſt architecti, qui obeliſcum fecit.

Zmilus, Rholus, & Theodorus architecti, fecerunt Labyrinthum Lemnium.

Valerius Oſtienſis architectus fuit, qui theatrum Romæ texit.

Mneſicles architectus arcem Athenis ædificauit. Plutarchus in Pericle.

Nicon, pater fuit Galeni geometriæ & architeturæ periſſimus.

Apollodorus, Traiani forum, Methodeum & Gymnaſium Romæ fabrefecit. hunc interfecit Hadrianus.

Eupalinus Megarenſis, filius Nauſtrophi, Rhœcus, Philei filius, & Mandrocles Samius, nomina ſunt Architectorum apud Herodotum.

CONDITORES DIVERSORVM Locorum, & Ædificiorum.

ANtenor condidit Patauium urbem. Virgil. lib. 1. Æneid. Hic tamen ille urbem Pataui ſedesque locauit Teucrorum.

Romulus, Romam. Virg. lib. 1. Æn. Inde lupæ fuluo nutricis tegmine lætus Romulus excipiet gentem, & Mauortia condet Mœnia, Romanosque ſuo de nomine dicet, Aſcanius Albam.

Piloctetes, Petiliam urbem Brutiorum. Virg. lib. 3. Æn. Parua Philoctetæ ſubnixa Petilia muro.

Dido, Carthaginem. Virg. lib. 4. Æn. Fœmina quæ noſtris errans in finibus urbem Exiguam precio poſuit. Dido apud eundem ſic loquitur: Vrbem præclaram ſtatui, mea mœnia uidi.

Dardanus, Troiam. Virg. lib. 9 Eneid. & lib. 8. Et Troiæ Dardanus auctor.

Danae, Acriſii filia Ardeam urbem Italiæ. Virg. lib. 7. Quam dicitur urbem Acriſioneis Danae fundaſſe colonis. Plin. lib. 3. Ardea à Danae Perſei matre condita.

Catillus, Arcas, Tybur oppidum Romæ uicinum. Virg. lib. 7. Tum gemini fratres Tyburtia mœnia linquunt: Fratris Tyburti dictam cognomine gentem.

Ceculus, Præneſte. Virg. lib. 7. Nec Præneſtinæ fundator defuit urbis.

Arcades, Pallantæum oppidum, ſitum in monte Palatina. Virg. lib. 8. Arcades his oris genus à Pallante profectum Delegere locum, & poſuere in montibus urbem Pallantis proaui de nomine Pallantæum.

Neptunus, muros Troiæ. Virg. lib. 9. Æn. an non uiderunt mœnia Troiæ Neptuni fabricata manu conſidere in ignes.

Diomedes, Arpos, oppidum Apuliæ. Virg. lib. 10. Atque iterum in Teucros Ætolis ſurgit ab Arpis Tydides. Aliter uocatur Argyripa. Idem lib. 11. Ille urbem Argyripam patriæ cognomine gentis Victor Gargani condebat Iapygis agris.

Cadmus, Thebas Bœotias. Ouid. lib. 3. Met. Hos ope-

ris comites habuit Sidonius Hoſpes, quum poſuit iuſſam Phœbeis ſortibus urbem.

Amphion, muros Thebarum. Horat. in Arte, Dictus & Amphion Thebanæ conditor urbis.

Capys, Capuam. Syllius lib. 11. Tum Capys ut primus dederit ſua nomina muris. Virg. Et Capis hinc nomen Campanæ dicitur urbis.

Munatius Plancus, uir conſularis, & prætorius, & Ciceronis diſcipulus, Lugdunum urbem.

Telegonus, filius Vlyſſis, Tuſculum oppidum Italiæ. Propert. lib. 2. Quid petis Ææi mœnia Telegoni.

Galli, Mediolanum. Claud. Continuò ſublime uolans ad mœnia Gallis Condita, lanigeræ ſuis oſtentantia pellem.

Semiramis, Babylonem. Propert. lib. 3. Perſarum ſtatuit Babylona Semiramis urbem.

Cæſar Auguſtus Nicopolim ciuitatem in memoria uictoriæ ſuæ de Antonio & Cleopatra. Sueton.

Buſyris, Thebas Ægyptias.

Ogdous, Memphim urbem Ægypti.

Archias, Syracuſas.

Cleopes, rex Ægypti Piramidem magnificentiſſimam.

Maſſilienſes, Niceam.

Alexander, Alexandriam urbem Ægypti, auctoribus Plin. & Curtio.

Amazones, Epheſum.

Mithridates, Eupatoriam.

Alexander, Heraclea; Antiochus, Laodiceam; Darius, Suſas urbem Perſidis; Phoroneus, Argos; Ninus, Niniuem; Sichem, Sidonem; Ocnus, Mantua; Agenor, Tirum; Amyclas filius Lacedæmonis regis, Amyclas urbem Laconiæ; Neleus pater Neſtoris, Pylon. Ouid. in Epiſt. Nos Pylon antiqui Neleia Neſtoris arua Miſimus. Romulus, Aſylum Ouidius lib. 3. Faſt. Romulus ut ſaxo lucum circumdedit alto Quidlibet huc dixit confuge, tutus eris. Paranus Phœnicum dux, Masſiliam; Pyli, Metapontum; Iapygas, Iapyx Dædali filius; Coram, Dardanus; Agyllam, Pelagi; Diomedes, Beneuentum.

SEptem fuerunt ædificia toto orbe cantatiſſima, quæ proptei operis magnitudinem & ſumptum incredibilem excitere loco miraculi, ut nihil diuinius ars humana poſſet confingere, aut excogitare. fuerunt autem hæc, Pyramides Nili, turris Pharia, Muri Babylonis, Templum Dianæ Epheſiæ, Simulacrum Mauſoli, Coloſſus Solis apud Rhodios, & Simulacrum Iouis Olympici, quibus non nulli addunt domum Cyri Mœdorum regis.

Pyramides in primis erant ſtructuræ & moles lapideæ inſernè quadratæ ſurſum uerſum acutæ, quas Ægypti reges ſuperponendas tumulis erigebant, aut ad inanem diuitiarum oſtentationem, aut ut populi torporem excitarent. earum una ſaxo naturali fuit elaborata, & rubrica, cuius ambitus per frontem centum duos pedes colligebat; longitudo erat CXLIII. pedum; altitudo LXII. Alia fuit facta ex Arabicis lapidicinis, quam ſexcenta hominum millia uiginti annis conſtruxiſſe memorantur. Tres aliæ fuerunt annis LXXVIII. & menſibus quattuor factæ. Plinius ſcribit MDCCC. talenta fuiſſe erogata in raphanos, allium & cepas, quibus artifices ueſcebantur, in extruenda earum una. Quo argumento coniectare eſt, quanta quamque prodigioſa fuerit aliarum rerum impenſa. Omnium ampliſſima continebat octo ſoli iugera, quattuor angulorum paribus interuallis per DCCCLXXXVIII. pedes. ſingulorum laterum altitudo pedes uigintiquinque. Secundæ ſingula interualla per quattuor angulos pares DCC. XXXVIII. pedes comprehendebant. Tertia erat minor prædictis, ſed multò ſpectatior Æthiopicis conſurgens lapidibus, trecentis ſexaginta tribus pedibus inter angulos. omnium minimam fecit Rhodope meretricula Æſopi fabulatoris conſerua, diuitiis illis, quas meretricio quæſtu ſibi comparauerat. Herodotus in Euterpe ſcribit Cleopem Ægypti regem feciſſe Pyramidem ex Arabicis lapidibus, cuius longitudo erat quinque ſtadiorum, latitudo decem paſſuum, altitudo octo paſſuum, in qua decem annos fuiſſe conſumptos memorat. Fecit & aliam uiginti annis abſolutam, in qua tantum perfundit pecuniæ, ut nimio ſumptu attritus, filiam (quam habe-

bat formoſiſſimam) coactus ſit proſtituere. Ea eſt in qua M D C C C. talenta in cepis & raphanis erogata prædiximus; Herodotus complures memorat, quas uolens omitto, quoniam prædictæ ſatis argunt, quàm ocioſa fuerit illorum regum & opera, & prodigentia. De Pyramidibus Luc lib.8. Quum Ptolemæorum manes ſeriemq; pudendam Piramydes claudant indignaq; Mauſeola. Mart. Barbara Pyramidum ſileat miracula Memphis.

Memoratur etiam turris illa, quam Ptolemæus fecit in Pharo inſula non ad alium uſum, quàm nocturnos ignes nautarum curſui oſtendendos. hanc autem conſtituit talentis DCCC. Soſtrato architecto, qui ſtructuræ tantæ ſuum inſcripſit nomen.

His myraculis annumeratur Babylonis muri, quos Semiramis condidit, aut ſaltem ruinoſos reparauit, coctilibus laterculis, & bitumine feruminatis, ducentum pedum altitudine, latitudine uerò quinquagenum pedum, adeò ut quadrigas inter ſe occurrentes reciperent; turresque haberent C C C. plures multò habituri, niſi aliqua ex parte paludes pro mœnibus fuiſſent. huic autem operi portentoſo adhibita ſunt trecenta hominum millia. De Babylone Prop. lib. 3. Perſarum ſtatuit Babylona Semiramis urbem, Vt ſolidum cocto tolleret aggere opus. Et duo in aduerſum miſit per mœnia currus, Ne poſſent tacto ſtringere ab axe latus. Duxit & Euphratem medium, qua condidit arces. Iuſſit & imperio ſurgere Bactra caput. Herodotus ſcribit muros Babylonis habuiſſe craſſitudinem quinquagin ta cubitorum regiorum, celſitudinem ducentorum. per ambitum centum portæ ſtabant æreæ, omnes cum cardinibus, Templum Dianæ Epheſiæ factum eſt á tota Aſia ducentis & uiginti annis. hoc autem in ſolo paluſtri fecere, ne terræ motum ſentiret, aut hiatus timeret; & ne in lubrico & inſtabili tantæ molis fundamenta locarentur, antè calcatis ea ſubſtrauere carbonibus, deinde uelleribus lanæ. Templi longitudo erat C C C C X X V. pedum; latitudo C C X X. Columnæ in eo centum uigintiſeptem à ſingulis regibus factæ, ex quibus X X X V I. erant cælatæ. Operi præfuit Cteſiphon.

Artemiſia, regina Cariæ, Mauſolo marito mortuo ſepulcrum erexit inter orbis miracula annumeratum, cuius altitudo attollebatur cubitis xxv. cingebatur columnis xxxvi. Patebat ab auſtro & ſeptentrione pedes LXIII. Toto circuitu continebat pedes CCCCXI. Ipſum ab oriente cælauit Scopas, à Septentrione Briax, à meridie Timotheus, ab occaſu Leocares. Regina opere non dum abſoluto conceſſit fatis: artifices tamen non receſſerunt niſi eo conſummato. Ab hoc ſepulcro omnia regum & imperatorum monumenta, quæ precioſa ſunt, uocantur Mauſolæa. de hoc Prop. lib. 3. Nec Mauſolæi diues fortuna ſepulcri Mortis ab extrema conditione uacat. Martial. lib. 1. Aere nec uacuo pendentia Mauſolæa Laudibus immodicis Cares ab aſtra ferant.

Coloſſus Solis apud Rhodios fuit LXX. cubitorum altitudinis, qui poſt quinquageſimum ſextum annum terræ motu proſtratus, iacens quoque fuit miraculo. Pauci pollicem eius amplectebantur. maiores erant digiti, quàm pleræque ſtatuæ. uaſti ſpecus hiabant defractis membris. ſpectabantur intus magnæ molis ſaxa. Factus eſt hinc Coloſſus annis duodecim, tercentis talentis. artifex fuit Chares Lyndus, Lyſippi diſcipulus. Soldanus Ægypti quum inſulam Rhodum inuaſit, ex ære huius ſtatuæ DCCCC. camelos oneraſſe fertur. Ab hoc coloſſo Rhodii uocantur Coloſſenſes, & Rhodos Coloſſicola.

Inter orbis miracula recenſetur ſimulacrum Iouis Olympici, quod Phidias fecit ex ebore. Prop. lib. 1. Nam neque Pyramidum ſumptus ad ſidera ducti, Nec Iouis Elæi cælum imitata domus.

Sunt qui addant domum Cyri, Medorum regis, quam fabricauit Memnon, illigatis auro lapidibus.

De his miraculis & aliis quibuſdam ædificiis Politianus in Manto ſic inquit: Nec uetus immenſum fuerit quæ ſparſa per orbem Gloria ſeptena celebrat ſpectacula fama: Nam neque belligeris Babylon pulſata quadrigis, &c.

ALIA OPERA, ET ÆDIFICIA ſumptuoſa, & Magnifica.

VIrgilius ſcribit Didonem feciſſe Templum Iunoni donis opulentum: Ærea cui gradibus ſurgebant limina, nexæq; Ære trabes, foribus cardo ſtridebat ahenis.

Eodem auctore Iarbas, rex Getulorum, Templa Ioui centum latis immania regnis Centum aras poſuit, Vigilemq; ſacrauerat ignem Excubias diuum æternas.

Idem lib. 7. ſcribit domum Latini regis centum columnis fuiſſe ſublimem, & cedrinis auorum ſimulacris ornatam.

Regiam Solis deſcribit Ouid. lib. 2. Met. his uerbis. Regia ſolis erat ſublimibus alta columnis, Clara micante auro flammasq; imitante Pyropo: Cuius ebur nitidum faſtigia ſumma tegebat, Argenti bifores radiabant lumine ualuæ. Materiam ſuperabat opus: nam Mulciber illi Æquora cælarat medias cingentia terras, Terrarumq; orbem, cælumq; quod imminet orbi.

M. Æmilius Scaurus, Syllæ priuignus, in ædilitate ſua Theatrum fecit altitudine CCCLX. columnarum, cuius pars ſcenæ erat è marmore, media è uitro, columnæ imæ XLVIII. pedum. erant inter columnas ſigna ærea CCC. numero. cauea capiebat hominum LXX. millia. Plin. lib. 36.

Obeliſci uocantur ſtructuræ minores Pyramidibus deorſum uerſum ſpecie quadrata, in anguſtum uerticem deſinentes, & paulatim gracileſcentes Ægypti reges quattuor fecerunt obeliſcos CCCCXXC. cubitorum longitudine.

Ramiſes, rex Ægypti, (cuius ætate captum eſt Ilium) obeliſcum fecit quadraginta cubitorum, & alium longitudine undecenis pedibus, per latera cubitis quattuor, quem feciſſe dicuntur uiginti hominum millia. cuius operis admiratione factum eſt, ut quum Syenem oppidum expugnaret Cambyſes rex, uentumq; eſſet incendio ad crepidines obeliſci, extingui ignem iuberet, molis reuerentia.

Obeliſcum poſuit Phius XLV. cubitorum.

Ptolemæus unum Alexandriæ XXC. cubitorum.

Alii duo fuerunt Alexandriæ, quos excidit Meſphees

ccx XLII. cubitorum.

Alius fuit exciſus à rege Semneſerteo cxxv. pedum.

Nuncoreus, filius Seſoſtris unum fecit c. cubitorum.

Dædalus Labyrinthum fecit in Creta. tanta uiarum perplexitate, ut introeuntibus non pateret reditus. Virg. lib.6. Hic labor, ille domus & inextricabilis error. Fuit & Ægyptius Labyrinthus, lapides è Parocolumnis in introitu. reliquis Syenitis. Fuit & tertius in Lemno, quartus in Italia, omnes lapide polito, fornicibus tecti Lemnius habebat c l. columnas, quarum in officina turbines ita librati pependerunt, ut puero circumagente tornarentur, eius architecti fuerunt Zmilus, Rholus & Theodorus. Italicum ſibi fecit Porſena, rex Etruriæ, loco ſepulcri, quò ſi quis improperaſſet ſine glomere lini, exitum inuenire nequiuiſſet. ſupra erant Pyramides quinque, quattuor in angulis, & in medio una, in imo latæ pedum l x x v. altæ pedum c l. ita faſtigiatæ, ut in ſummo orbis æneus, & pegaſus unus omnibus ſit impoſitus, ex quo pendebant iuncta catenis tintinabula.

Ægyptiæ Thebæ centum portis nobiles coniecturam miræ amplitudinis reliquerunt uniuerſæ poſteritati. Iuuenal. Ecce uetus Thebæ centum iacet obruta portis.

Iulius Cæſar Circum fecit longitudine trium ſtadiorum, latitudine unius, ſed cum ædificiis iugerum quaternum, ad ſedem cclx. millium. idem ſolum tantum foro extruendo ſeſtertiis mille ducentis emiſſe dicitur.

P. Clodius, quem Milo occidit, domum habuit ſeſtertiis cxlvii. millibus emptam.

M. Lepido, uiro conſulari, & Q. Catuli collegæ, fuit olim domus omnium in urbe pulcherrima, quæ tamen intra annos xxxv. centeſimum locum non obtinuit.

Amphitheatrum Pompeii capiebat xl. millia hominum. theatrum hoc Nero in unum diem totum auro operuit, ut Tyridati regi Armeniæ illud oſtenderet.

Agrippa fecit in ædilitate ſua d c c. lacus, fontes c l. caſtella c c x x x. ſigna c c c. ærea, aut marmorea impoſuit, columnas c c c c. ex marmore. fecit & aquarum ductus memorabiles: alios item incepit Caius Cæſar, quos

ſtygmata uideretur inurere. Herodotus ad hunc modum de ea ſcribit: Verum, inquit, Artemiſiæ præcipua me tenet admiratio, mulieris expeditionem aduerſus Græciam ſecutæ, quæ defuncto uiro, nulla adacta neceſſitate, ſed præſtantiá animi atq; uirilitate in militiam conceſſit. Nomen ei erat Artemiſiæ Lydami filiæ: paternum genus eſt Halicarnaſſo, maternum ex Creta. hæc Halicarnaſſeis & Cois, & Niſyris, & Calydniis quinque cum naualibus uenit omni copia inſtructis.

Vulgata eſt,& nota Amazonum uirtus; quæ reiecto uirorum & principatu & commercio ſolæ ſibi imperauerunt, ſuamq́ue libertatem armis defenderunt.

Atalanta uenatrix fuit Arcadica, uibrandis iaculis,& arcubus complicandis aſſuefacta, quæ inuſitate magnitudinis aprum, uniuerſæ formidoloſum Ætoliæ, prima aggreſſa eſt, & uulnerauit una cum Meleagro. Pontanus libro.3.de Stellis. de hac puella, eiusque uirtute ſic meminit:

Qualis in Ætolum campis Meleagria uirgo
Strauit aprum, primamq́ue manu ſtringente ſagittam
Introquens, auſa eſt ſpumanti occurrere monſtro.
Mox læta & ſpoliis, famoſa & cæde ſuperba.

Thomyris, Scytharum regina,potentiſſimo Perſarum regi Cyro bello congreſſa eſt, ipſumq́ue & uita & caſtris ſpoliauit, ad ulciſcendam filij mortem, quem ille prius occiderat. Herod libro 1.

Delbora mulier bellatrix imperauit Iſraelitis, quos ab incurſionibus uicinorum plerunque tutata eſt, quorumq; rẽp. & imperium uariis auxit honoribus.

Virtutem Hasbites fœminæ bellis exercitæ ſic deſcribit Sylius lib.1.

Hæc ignara uiri, uacuoq́ue aſſueta cubili.
Venatu & ſyluis primos defenderat annos.
Non calathis mollita manus, operata ue fuſo.
Dyctinnam & ſaltus, & anchelum impellere planta.
Cornipedem, ac ſtrau iſſe feras inmitis amabat.

Idem lib. 2.ait, Tiburnam Sagunthinam fuiſſe fœminam Murrhi uxorem & bellatricem.

Teuca Illyricorum regina uiris fortiſſimis imperauit. P.

Iunium,&T. Coruncaium legatos ſumma Romanorum iniuria interemit.fuit Argonis uxor.Plin,lib. 34. cap.6.

Lacænæ mulieres uirorum obibant munera, ſeſe in gymnaſio, in bello, in uenatione exercentes. hæ cum uiris in certamen aduerſus Meſſenios fortiter deſcenderunt.

Margarita, Henrici ſexti Britanniæ regis coniux, aciem uiri deficientem reſtituit.

Gaditanæ mulieres a partu ſtatim ſurgunt, miniſteriaq; domus obeunt.

Olim Germanorum mulieres inclinatam aciem, & iam ad Triarios uergentem, & reſtituerunt.

Bellouacæ mulieres à Carolo Burgundiorum duce longa obſidione fatigatæ, mœnia defenderunt, & obſeſſorem è ſcalis in foſſas urbis detruſerunt, reportatis ad ſuos uexillis.

Lesbia puella, murorum parte machinis Turcarum deiecta, oppidanis fugam aut deditionem meditantibus ſalutem peperit. obtulit enim ſe primam impetui, & iaculis inimicorum pro tutandis ipſis muris.

Amalaſuntha, Gothorum regina, principata eſt apud Rauennam, Burgundiones, & Alemannos Liguriam populantes Italia pepulit, adiuuante Theodato, quem regnis conſortem ſuſceperat. Volat.

Maria Puteolana, a Puteolis Campaniæ urbe nomen adepta, bellica uirtute maximè floruit ætate Franciſci Petrarchæ. erat laborum apprimè patiens ab ipſa iam inde adoleſcentia:abſtinebat uino erat parca cibi & uerborum : reiiciebat colos,penſa,fuſos,& lanas,& cetera, quæ muliebrem decent mollitiem:gaudebat arcubus,iaculis,pilo,galea, ſcuto. noctes perpetuas quandoque uigilabat, nec dormiebat, niſi coacta,idq; ſubdio, & humi, reclinans caput in ſcutum pro puluinari: inter armatos uerſabatur. quod quamuis impudentiæ ſpeciem præferat:nihil tamen uehementius curauit, quàm ſtudium uirginitatis: in qua permanſit ad mortem uſque, cultum corporis aſpernabatur. quibus artibus bellicoſa ad modum facta eſt.

Bona Longobarda, bellatrix itidem puella, floruit anno Domini MCCCCXVIII. nupſit Brunorio Parmenſi, egregio bellatori:a teneris annis luſtrabat ſyluas uenatricibus

bus ſtipata canibus: maritum in omni diſcrimine comitab a tur: quem quum Alphonſus rex Siciliæ aliquando certa de cauſa in uincula conieciſſet, miſerta captiui fœminæ ad diuerſos principes inſtar pegaſarij curſoris cucurrit, ut ab eis litteras & patrocinium obtineret pro uiri ſalute: quod obtinuit.

AMAZONES.

AMazones Scythicæ fuerunt mulieres, ad Tanaim & Thermodoonta fluuios habitantes. unde Claudianus, Thermodoontiaca Tanaim fregere ſecuri. Syl. lib. 8. Perſtrepit & tellus, Amazonius Thermodon. Hæ quum nuptias ſeruitutem eſſe non matrimonium opinarentur, animum nubendi omiſerunt. duxerunt remp. ſine uiris. ſolebant inire finitimos, ne gens periret. ſi qui mares naſcerentur, interficiebant. uirgines non otio, neque lanificio, ſed armis, equis, uenationibus & ſagittis exercebant. infantibus dexteriores inurebant mammas, ne ſagittarum ictus impediretur; Duæ primum his ræginæ fuerunt, Martheſia, & Lampedo; quæ maiore Europæ parte ſuis armis potenter ſubacta, Aſiæ quoque nonnullas ciuitates occupauere. Martheſiæ ſucceſſit Orithya, ſeruata in omne æuum uirginitate commendabilis. hac principante cum Antiope ſorore, bello petitæ ſunt ab Hercule: quas quum uiciſſet, Antiopem & Menalippen rapuit Hercules, Theſeus Hippolytem. Orithyæ ſucceſſit Pentheſilæa: quæ dum Troianis ſuppetias ferret, ab Achille iuxta multorum opinionem iuterfecta eſt. qua mortua reliquæ iam ægrè ſe tutantes ad Alexandri ætatem durauerunt. huius Minithia concubitum per dies XIV. obtinuit, ut filium haberet paternæ uirtutis heredem. Ceterum peltam & ſecurim primæ omnium inuenerunt, unde ſecurigeræ & peltiferæ dicuntur. Pelta quoque & ſecuris Ammazoniæ & Pentheſilææ dicuntur. Ouid. in epiſtola Phædræ. Prima ſecurigeras inter uirtute puellas. Val. Flac. libro 5, Stat. lib. 12, Horat. lib. 4. Car. Ouid. lib. 2. de Ponto.

Harpalice. Virg. lib. 1. Aen. uel qualis equos Threiſſa fatigat Harpalice.

Pentheſilæa. Idem, Ducit Amazonidum lunatis agmi-

na peltis Pentheſilæa furens, mediiſque millibus ardet.

Hippolyte. Senecam agamemnonæ, Vidit Hippolytę ſerox pectore è medio rapi Spolium & ſagittas.

Harpe. Val. Flac. lib. 6. Qua Pelta uocat, iamque ibat in Harpen Menalipe. Virg. Threiciam ſexto ſpolgiauit Amazona baltheo. Porrò autem Stephanus Byzantius ſcribit Amazones Sauropatidas a Græcis fuiſſe appellatas, quod lacertis ueſcerentur, quas illi Sauras uocant. De earum moribus pauca admodum Curtius refert lib. 5. de geſtis Alexandri his uerbis: Veſtis non toto Amazonum corpori obducitur: nam læua pars eſt ad pectus nuda; cetera deinde uelantur, nec tamen ſinus (quem mōdo colligunt) infra genua deſcendit. altera papilla intacta ſeruatur, qua muliebris ſexus liberos alant: aduritur dextera, ut arcus facilius intendant, & tela uibrent.

BELLA, ET ALIA QVÆDAM mala a mulieribus orta.

BEllum Græcorum in Troianos ortum eſt ab Helenæ raptu. Ouid. lib. 1. Eleg. Qualis ab Europa Phrygiis aduecta carinis Coniugibus belli cauſa duobus erat. Proper lib. 2. Olim mirabar, quòd tanti ad Pergama belli Europæ atque Aſiæ cauſa puella fuit. Idem lib. 2.

Pelops quum Phrygiæ regno ſucceſſiſſet, bellum mouit in Oenomaum patrem Hippodamiæ propter puellam ipſam adamatam, & negatam ſibi in matrimonio.

Alia fuit Hippodamia Atracii filia & uxor Pyrithoi, quam quum mero caleſcentes & æſtuantes libidine centauri rapuiſſent, bello petiti ſunt a Pyrithoo. unde puellam ipſam Propertius Iſcomachen uocat. Iſco enim Græcè ſignificat habeo, & mache dicitur pugna. uerba eius ſunt hæc: Qualis & Iſcomache Lapithæ genus heroniæ, Centauris medio grata rapina mero.

Archelaus rex Macedoniæ interfectus eſt ab adoleſcēte, Crateua nomine, quem habebat in deliciis, quod ei promiſſam filiam alteri poſthabuerit. Volat.

Archilochus poeta Iambographus Lycambem ſocerum ad præproperam laquei mortem impulit, propter eius filiam

ſibi in matrimonio denegatam unde Ouidius, Poſtmodò ſi perges, in te mihi liber iambus Tincta Lycambæo ſangui ne tela dabit.

Pericles propter Aſpaſiam concubinam Samos infeſtos Mileſiis debellauit.

T. Coruncanium liberius in legatione ad Teucam Illyri corum reginam locutum, ragina ipſa interfici iuſſit, uiolato gentium iure. Liuius & Florus.

Propter Chryſeidem filiam Chryſæ (qui ſacerdos fuit Apollini) ab Agamemnone raptam, Apollo peſtem in caſtra Græcorum immiſit, quæ non prius deſiit ſerpere, quàm patri ſuo reddita ſit puella. Tortell.

Propter Lauiniam Latini regis, & Amatæ filiam ortum eſt bellum inter Æneam & Turnum, dum uterque eam ſibi in matrimonium dari cuperet. Pont. lib. 4. de Stellis.

Roma condita quum Romulus ad augendum urbis populum Sabinorum fœminas rapuiſſet, inde bellum ortum eſt, & motum amaritis, raptum ulciſci, & raptas repetere uolentibus. Proper. lib. 2. Cur exempla petam Graium? tu criminis auctor Nutritus duro Romule lacte lupæ. Tu rapere intactas docuiſti impunè Sabinas, Per te nunc Romæ quidlibet audet amor.

Mortuò Menelao Megapenthus & Nicoſtratus, Oreſtis filii Helenam in Rhodum fugauerunt; ubi a Polyzo Tripolem uxore arbore ſuſpenſa eſt ob zelotypiam. Volat.

Lyſimachus filius Agathoclis filium Agathoclem (cuius auſpiciis multa bella feliciter geſſerat) ueneno ſuſtulit inſti gante Arſione nouerca Ptolemæi ſorore. Volat.

Lucretius poeta amore fœminæ in furorem uerſus amato rium hauſit poculum, quo ſpiritum efflauit. Idem.

Tullia procurauit, ut maritus ſuus Seruius Tullius a Tar quinio Superbo interficeretur.

Sanſon quum Dalidæ uxori crinem fatalem oſtēdiſſe, in quo prodigioſæ uires conſiſtebant, dormens ab eadem raſus incidit in manus inimicorum.

Iphis egregia forma adoleſcens ſpretus ab Anaxarete puella ſe ſuſpendit.

Deianira auctor fuit duelli inter Herculem & Neſſum Cē

taurum, atque etiam mortis ipſius Herculis. Seneca, O tur pe fatum, fœmina Herculeæ necis auctor feretur. Fuit etiam cauſa belli inter eundem Herculem & Acheloum.

Achab rex Iſraelitarum ſuaſu Iezabellis uxoris occidit prophetas.

Chilpericus Clotharii filius opera Fridegundis, ſeu Fri degundæ uxoris, dum uenatu rediret, interfectus eſt.

Seleucus Callinicus rex Syriæ, dum nouercam Berenicē Ptolemæi ſororem expuliſſet, ab ipſo Ptolemæo bello peti tus eſt. Iuſtinus lib. 27.

Deiphobus inſidiis Helenæ (quam poſt mortem Paridis coniugem duxerat) occiſus eſt, toto corpore inhoneſtis pla gis deformato.

Amphiaraus uates quum præuidiſſet ſe periturum Thebis, ſi eò ad bellum proficiſceretur, coniecit ſe in latebras & occulit, eum tamen prodidit uxor Eryphile, ſpe habendi monilis aurei, quod gerebat Polynices. itaque uxoris fraude coactus ire Thebas, hiatu terræ abſorpus dicitur.

Euander, Pallantis Arcadum regis nepos, ſuaſu Nicoſtra tæ matris occidit patrem ſuum. Tortellius.

Eduardus Anglorum rex, martyr, uxoris ſuæ fraude occiſus eſt.

Pterelas, Thebanorum ex, proditione filiæ Polydices in terfectus eſt a Creonte.

Niſus quoq; Megarēſium rex obſeſſus a Minoe rege Cre tæ proditione Scyllæ filiæ (que Minois amore tenebatur,) fatalem amiſit crinem, atque ita ab hoſte interfectus eſt. de utroque Ouid. Filia ne ue magis capiti ſit fida parentis, Quam tua uel Pterela, uel tua Niſe fuit.

Cleopatra cauſa fuit belli inter Ptolemæum Philopatorē patrem ſuum, & Alexandrum Syriæ regem.

Gandulphus martyr dum uxorem adulterij increparet, eiuſdem inſidiis interfectus eſt ab adultero.

Hippolytus a Phædra nouerca ſtupri falsò accuſatus, dum Theſei patris furorem uellet declinare, diſcerptus eſt ab equis.

Propter Hermionem Oreſtes Pyrrhum occidit.

Ottarus rex Boemiæ inſimulatus ignauiæ & timoris ab

uxore Margarita, quod cum Rodulpho Cæſare fœdus iniſſet, bellum mouit, in quo profligatus eſt.

Ioram Iſraelitarum rex ſuaſu Ataliæ uxoris infinita Pro pè commiſit flagitia.

Iſis cauſa fuit, cur Mercurius mandato Iouis Argum oc ciderit.

Luchinus, Italiæ comes, mouit bellum in Vgolinum Gon zagam propter Iſabellam uxore ſuam, ab ipſo Vgolino uitiatam. Volat.

Martia meretrix, Antonium Commodum imper. (cuius erat concubina) fecit occidi ab athleta quodam, quocum adulterii conſuetudinem habebat. Sex. Aur.

Rodericus Gothorum rex quum filiam Iuliani cuiuſdam præfecti (qui Tingitanam prouinciam adminiſtrabat) adulteraſſet, dolore animatus pater, Sarracenos conuocauit, mouitq; bellum, in quo ſeptingenta utrinque millia hominum perierunt. Volat.

Alexander inſtinctu Thaidis meretriculæ Perſepolim urbem combuſſit. Curtius lib. 5. Ebrio, inquit, ſcorto de tanta referente ſententiam, unus & alter & ipſi mero onerati aſſentiuntur: rex quoque fuit auidior, quam patientior. Quin igitur ulciſcimur Græciam, & urbi faces ſubdimus? omnes incaluerant mero. itaque ſurgunt temulenti, ad incendendam urbem,, cui armati pepercerant. primus rex ignem regiæ iniecit, tum conuiuæ, & miniſtri, pellicesque. Cæl. & Strab. lib. 15

Violata Lucretia cauſa fuit exigendi regum principatus, quemadmodum per Virginiam decemuiri deſierunt.

Octauia ſoror Auguſti, ab Antonio repudiata, cauſa fuit belli ciuilis.

Antiochus dum bellum gereret in Romanos, uino Veneri dies multos indulſit, cum puella quadam Calcidenſi, quam deperibat. ex quo factum eſt, ut mollitie illa, deliciisq; correptus, hoſti uictoriam reliquerit. Liuius lib. 36.

Ouidius lib. 2. Eleg. de quibuſdam bellis, & aliis multis malis quorum, auctores extiterunt fœminæ, ad hunc modum ſcribit:

Nec belli eſt noua cura mei; niſi rapta fuiſſet

Tyndaris, Europæ pax, Aſiæque foret.
Fœmina ſyluestres Lapythas, populumque biformem,
Turpiter appoſito uertit in arma mero:
Fœmina Troianos iterum noua bella moue re
Impulit, in regno iuſte Latine tuo.
Fœmina Romanis iterum nunc urbe recenti
Immiſit ſoceros, armaque ſæua dedit.
Vidi ego pro niuea pugnantes coniuge tauros,
Spectatrix animos ipſa iuuenca dabat. Item Horat. lib. 1. Serm. Nam fuit ante Helenam cunnus tetertima belli Cauſa, &c.

Idas & Lynceus, Auernes & Apharei filii, pro Leucippi filiabus Phœbe & Ilaira aduerſus Caſtora & Pollucem prope Spartam dimicarunt, in quo congreſſu periit Caſtor. Polluci autem profuit immortalitas.

Contra tamen nonnullæ reperiuntur fœminæ, quæ maximi quandoque boni auctores extiterunt, ſed breui admodum numero.

Dominica, uxor Valentis imp. Gotthos, ad euertendam Coſtantinopolim irruentes, pacauit.

Anno uerbi incarnati circiter CCCCXII. conſtituerat Ataulphus, Gotthorum rex, urbem Romam uel diripere, uel expugnare, ſaltem, eamque Gotthiam appellare; niſi Placida, Honorii ſoror, & uxor, ipſius barbari ferocientem animum, & iam paratum ſceleri, uerbis emolluiſſet. Paulus Diaconus.

Inguldis, ſoror Childeberti, Hermogillum Hermogildi Gotthorum regis filium, & maritum ſuum ad Chriſtianam conuertit pietatem. Volat.

Clotidis, regina Franciæ, Clodoueum regem maritum ſuum, Childerici filium, eodem modo ad cultum ſacræ religionis induxit. Idem Volat.

Pompea Plautina Iulianum imperatorem maritum ſuum auertit ab extorquenda populo pecunia, & colligendo fiſco. auctor Sex. Aurel. His adduntur. Helena Conſtantini mater, Monica Auguſtini, & nonnullæ aliæ.

NOVERCÆ QVÆDAM.

INo Phryxi, & Helles Athamantis filiæ, fuit nouerca: Hippodamia, Chryſppi: Caſperia, Archemoli; Phædra, Hippolyti: Stratonice, Antiochi Soteris: Iulia, Antonij Caracallæ: Gidica, Cominii: Ida, Phinidatum: Iuno, Herculis: Opœa, Scylis regis Scytharum: Erihœa, Mercurii: Alfrida, Eduardi ſecundi Anglorum regis: Marrina Conſtantini Heraclii, quem ueneno ſuſtulit: Nuceria, uxor Hebii, nouerca fuit Firmi, quem morti dedit. Plutar. in Parallelis.

TEXTRICES, ET LANIFICÆ.

PHoloe Cretenſis fuit fœmina lanificii & texturæ admodum perita. Virg. lib. 5. Æn. Olli ſerua datur operum haud ignara Mineruæ, Creſſa genus Pholoe, geminiq; ſub ubere nati.

Prima telas texere, easque retorquere inuenit in Coo Pamphila mulier, Platis filia. Plinius lib. 11. cap. 22.

Arachne (ut fabulantur poetæ) quum eſſet lanificii peritiſſima, auſa eſt Mineruam, eius artis inuentricem, ad certamen prouocare, a qua uicta, in araneam mutata eſt, quæ nunc quoque nere non deſinit, ſuisque filis hæret adhuc penſilis. Architrenius, Nobile ſurgit opus leuius, quam torſit Arachne: Pollice Lyda manus & ueſtibus impluit aurum. Pectinis ingenio nulli ceſſura.

Fuſos in lanificio reperit Cloſter, filius Arachnes: linum, & retia, Arachne ipſa. Plinius.

Fuit & omptima textrix Penelope poetarum teſtimonio. Ouidius, Nec mihi quærenti ſpacioſam fallere noctem, Laſſaret uiduas pendula tella manus. Vnde & Tela Penelopæa, & Icariotis dicitur, quòd Icari filia fuerit Penelope. Idem lib. 3. de Ponto, Morte nihil opus eſt, nihil Icariotides tela.

VESTALES QVÆDAM VIRGINES.

OPpia una fuit ex ueſtalibus, quæ comperta ſtupri uiua defoſſa eſt. Stroza filius, Veſtalis uirgo læſi damnata pudoris, Contegor hoc uiuens Oppia ſub tumulo. Liuius 22. Duæ quoque fuerunt Claudiæ, Veſtæ cæ-

remoniis addictæ. Fuit & Fonteia Veſtalis, ſoror M. Fonteii: qui quum Galliæ exercitui præ eſſet, accuſatut eſt pro uinciæ malè adminiſtratæ. Marcia item inceſti damnata. Minucia propter elegantem corporis cultum uenit in ſuſpicionem libidinis, unde & uiua defoſſa eſt. Floronia conuicta ſtupri, ſibi mortem intulit, metu grauioris ſupliciis. Poſtumiam ueſtalem nimius corporis cultus ſtupri quoque ſuſpectam fecit: pontificum tamen abſoluta eſt ſententia. Liuius lib. 4. 12. & 22.

Stupri damnata eſt Sextilia, ut etiam Tutia. Liuius. Thraciæ Caie, ſine Suffetiæ ſtatua poſita eſt. Plin. Plutarchus in Gracchis ait, Liciniam fuiſſe unam e Veſtalibus. Vbidia Veſtalis fuit, quam Meſſalina miſit ad pacandum Claudium maritum ſuum, quem iratum ſibi intellexerat.

EXERCITVS NVMEROSI.

Bela, quarto Andreæ Hieroſolymitani filio, apud Pannonios regnante, Tartari cum quingentis armatorum millibus Pannoniam ingreſſi ſunt, a quibus ſuperatus Bela aufugit. Volater.

Pompeii in Cæſarem dimicantis accies habuit XL. millia peditum, equitum in ſiniſtro cornu ſeptem millia; in dextro quinq; præterea Orientis auxilia, totam urbis nobilitatem, ſenatores, prætorios, conſulares.

Cæſar in accie habuit peditum xxx. millia, equites non amplius mille. Eutropius.

Mardonius Perſa (quem Xerxes apud Salaminem reliquit ut diſpalatos milites reſarciret) habuit in exercitu peditum ducenta millia, equitum uiginti millia uictus eſt tamẽ apud Platæas a Pauſania Lacedemonio, turmis longè minoribus ſtipato. Cælius cap. 62. lib. 16.

Hierobam, rex Iſraelitarum, in exercitu, quem contra Abyam Iudæorum regem duxit, habuit LXXX. millia bellatorum; Abyas uerrò XL.

Senonum dux Brennus. qui primus Romanam ſuperbiam retudit, habuit CCC. millia.

Theodoricus Clodouei primi filius in Italiam LXXX. cum millibus traiecit: quibus impetu repentino Beliſarii copias

fregit, omnemq; Tranſpadanam ſubiugauit regione. Volat.

Tamburlanus Scytharum rex Euphratem fluuiũ cum ſex centis peditum millibus, equitum uerò trecentis traiecit. quo numero Aſiam minorem obtinuit, regem Turcarum, Pazaitem, uel, ut alii ſcribunt, Baiaſetem, captiuum duxit. Scythas, Medos, Albanos, Meſopotamiam, Parthiam, Perſiam, Armeniam ſibi ſubiugauit. Volat. in Geog.

Exercitus Antigoni habuit peditum xx. millia, equites trecentos.

Exercitus Antiochi ccc. millia armatorum quibus Romanos inuaſit. falcatis etiam curribus, & elephantis aciem inſtruxit. Plutarcus in Ruffo.

Idem ait certũ non eſſe quantæ fuerint Hannibalis copiæ. alii centum millia peditum, & uiginti equitum fuiſſe dicũt. quidam aiunt addita ex Gallis & Liguribus lxxx. millia peditum, decem equitum. quamuis autem exactus ad fidem numerus dari nequeat: hoc tamen argui poteſt numeroſum habuiſſe exercitum, quòd amiſſis in Alpium traiectu triginta millibus, adhuc Romanorum potentiam non expauerit.

Achæorum exercitus in Cleomenem, ducẽ Spartanorum, fuit uiginti millium peditum, equitum mille.

Athenienſis in Syracuſanos certaturi, duce Alchibiade, habuerunt ſupra cxl. triremes, centum & quinque millia peditum, tum ſagittarios, & funditores mille & trecentos; tormentorum præterea ac machinarum expugnandis urbibus copiam ingentem. Plutar. in Alcibiade.

Exercitus Artaxerxis regis Perſarum in Caduſios habuit triginta peditum millia, equitum mille. Sabell.

Certaturus in Alexandrum Darius habuit ſexcenta hominum millia. Plutarchus ſcribit, Dario fuiſſe decies centena millia militum. Q. Curtius minorem illi facit copiarum numerum lib. 4 quum ait: Summa totius Darii exercitus equites xlv. milia. pedeſtris acies ducenta millia expleuerat.

Copiarum Alexandri, qui minimum afferunt numerum, trecẽta millia peditum, equitum uerò quinque fuiſſe tradũt fertur in Aſiam traieciſſe cum millibus armatorum non amplius xlviii. Volateranus. Iuſtinus lib. 11. ſcribit eum

tantum habuiſſe peditum xxx i i. millia, equitum quattuor millia & quingentos, naues centum octoginta duas.

Antigonus, Philippi filius, & pater Demetrij Poliorcetis Macedoniæ regis, habuit in exercitu contra Seleucum Syriæ principem, & alios regis ſupra l x x. millia peditum, equitum uerò decem millia; item elephantos l x x v.

Seleucus uero, Antiochus, eius filius, armarunt in ipſum Antigonum xc i i i i, millia peditum, equitus ſupra decem millia, elephantos quadringentos, currus centum & uiginti.

Bellans in Parthos M. Antonius habuit lx. Romanorum peditum millia, & his auxilia equitum adiūcta Hiſpanorum, & Gallorum decem millia; ceterarum nationum equitum peditumque trecenta millia. Plutarchus.

Parthorum uero exercitus in Antonium habuit c c c c. millia equitum.

Exercitus Antonii contra Cæſarem habuit peditum centum millia, equitum x x i i. naues quingentas.

Exercitus Cæſaris contra Antonium habuit naues ducentas quinquaginta, peditum octoginta millia, equitum uigintiduo. Idem Plutarchus in Cæſare.

Exercitus Craſſi contra Parthos habuit peditum legiones ſeptem, equitum quattuor millia, ac totidem uelites.

Carthaginenſes Siciliam cum ſeptuaginta millibus militum, ducentis triremibus, & mille nauibus inuaſerunt. quos tamen ſuperauit Timoleon dux Corinthiorum, eorumque caſtra diripuit, deſideratis decem millibus.

Demetrius, Antigoni & tratonices filius, & Macedoniæ rex, habuit in copiis peditum decem millia, equitum decem, naues quingentas.

Exercitus Marii & Catuli contra Cimbros habuit quinquaginta hominum millia cum c c c. militibus. Plutar.

Mithridates rex Ponti, habuit peditum centum millia, equitum decem, currus falcatos nonaginta. Cælius ad hūc modum de Mithridate, Habuit, inquit, equitum quinquaginta, peditum c c l. millia; machinarum uerò & omnis bellicis inſtrumenti pars eius ſumma. depugnabant cū eo reges, dinaſtæq; Armeniæ, ac Scytharum, qui circa Pontum

incolunt, ſupraque Mœotidem paludem.

Pompeus in bello contra Pyratas habuit quingentas naues, peditum x x x. millia. equitum quinque. Plutar.

Pelopidas, dux Thebanorum, duxit contra Syracuſanos ſeptuaginta millia militum.

Heluetiorum, in Galliam Aquitanicum irrumpere uolentium tempore Iulij Cæſaris, exercitus habuit trecenta hominum millia. Volater. in Geog.

Credibile eſt Ariouiſtum Germanorum regem numeroſas habuiſſe copias, uel hoc uno argumento, quòd a Cæſare uictu octoginta militum ſuorum millia amiſerit. Plutar.

Nerui (quos Lucanus rebelles uocat, quiq; noſtro tempore Tornacenſes uocantur) in bello contra Cæſarem ſexaginta hominum millia amiſerunt.

L. Luculli copiæ in Mithridatem, Armeniæ regem, ſuerunt triginta millia peditum, equitum duo millia cum quingentis.

Perſeo Macedoniæ regi in Paulum Æmilium dimicaturo fuere quattuor millia equitum, peditũ uero XLVIII. millia.

Tigrani regi Armeniæ fuere ducenta quinquaginta quinquæ armatorum millia cõtra Romanos. qui è tanto exercitu, peditum centum millia, equitum uerò quinquaginta Lucullo duce interfecerunt.

Terentius Varro conſul, & Æmilij Paulli collega, habuit in exercitus octo & octoginta hominum millia contra Carthaginenſes.

Quinctius Flamininus in bello contra Philippum Macedoniæ regem habuit x x v I. millia hominum.

Habuit Eumenea rex Pergami in exercitu contra Macedones x x x v I. millia bellatorum.

Radagaſus Gotthorum rex (qui floruit Arcadii & Honorii imperatorum temporibus) habuit in exercitu ſupra ducenta bellatorum millia. Paulus Diaconus.

L. Æmilius, & Atilius, conſules, principio ſui conſulatus quattuor legiones urbanas in Gallos armauerunt, quarũ ſingulis quinq; millia & ducenti pedites, equites uerò trecenti inerant. habebãt & ex ſociorum auxiliis triginta mil

lia peditum, equitum uerò duo millia. cui numero Thuſci & Sabini ſeptuaginta addiderunt millia, ubi primum Galli Apenninum tranſire nunciati ſunt. poſt hos Vmbri & Sarſennatæ Apennini incolæ xx. millia contulerunt. Samnites LXX. millia peditum, equitum ſeptem millia Iapigenſes & Meſapij quinquaginta millia peditum, equitum XVI. millia, Lucani xxx. millia peditum, equitum tria millia. Masſi, Maricini, Ferrentani, & Veſtini peditum xx. millia. eoque modo ceteræ totius Italiæ urbes ſuas ſuppetias cõtulerunt. ita ut numerus excreuerit ad ſepties centena millia peditum, equitum uerò LXX. millia. Polibius.

Vectiges, rex Gothorum, poſt Atalaricum filium Amalaſunthæ reginæ, ad obſidionem urbis Romæ cum ducentis armatorum millibus profectus eſt. Volat.

Soli Aruerni (modica Gallorum portio) ducenta bellatorum millia obiecerunt Æmiliano Maximo ad Iſaræ, & Rhodani confluenta. Strabo.

Seſoſtris rex Ægypti (qui inſuetam ſeruitij Arabiam ſubegit, maximam Libyæ partem occupauit) habuit in pede ſtribus copiis ſexcenta peditũ millia, equitum uero XXIIII. curruum bello aptorum octo millia & uiginti. Diogenes libro 2.

Ninus, Aſſyriorum rex, armauit in Bactrianos decies ſepties centena millia peditum, equitum ducenta, durrum centum millia.

Xerxes rex Perſarum, in Græcos dimicaturus, habuit de regno ſuo ſeptingenta millia, de auxiliis trecenta, roſtratas naues mille & ducentas, onerarias ad tria millia, toto numero habuit tria millia nauium, in quibus fuerunt hominum Myriades XXIII. terreſtris autem exercitus fuerunt centum & ſeptuaginta Myriades, equitum octo. Herodotus libro. 7.

Ad uindicandum Helenæ raptum Græci armauerunt in Troianos DCCCLXXXVI. bellatorum millia. contra uerò Troiani habuerunt DCLXXVI. millia, carinas circiter mille auctor. Dares Phrygius.

Exercitus Moſe habuit DCIII. millia, imbellis autem popull DL millia. tota ſumma millies mille, & centum quin-

quaginta tria. Ioſeph. lib. 3.

Carolo Martello Gallorum regi fuerunt trecenta armatorum millia.

Porrò autem Lacedæmones prodibant in bellum cum tibiarum modulatione, ut ſuauiſſimo cantu deliniti non reminiſcerentur periculi.

Pari modo Cretenſes canebant cithara.

Maſſagetæ rubras induebant tunicas, ne uulneratorum cruor terrorem ceteris afferret.

Parthi in fuga ſagittas a tergo iaculantur. Lucanus, Ocyor & miſſa Parthi poſt terga ſagitta. &c,

BELLA, IN QVIBVS MVLTVM cruoris effuſum eſt.

Abias Iudæorum rex bellans in Hieroboam regem Iſraelitarum quinquaginta millia ex eius exercitu deleuit. Ioſephus lib. 8. Antiquitatum Iud.

Phaceas rex uno die deleuit ex copiis Achab Iudæorum regis poſt Ioathan cxx. millia bellatorum, & ducenta utriuſque ſexus millia captiua duxit.

In bello Benadab Syriæ regis contra Achab Iſraelitarum regem perierunt ferro hominum centum millia.

C. Cæſar dictator prædicare ſolitus dicitur undecies centum & nonaginta millia præter eos, qui ciuilibus bellis periiſſent, ſuo ductu, & auſpiciis cæſa. Sabell. in exemplis.

Gedeon nocte una apud Iordanem centum & uiginti millia Madianitarum interfecit.

Obſeſſis a Veſpaſiano Hieroſolymis undecies centena millia ferro & fame perierunt, Ioſephus.

In agro Tholoſano Athila rex Hunnorum congreſſus eſt cum Etio & Theoderico Gotthorum regibus. in quo conflictu clxxx. milia uirorum decubuere. Paul. Diac.

Quantam ſuorum ſtragem acceperit Ladislaus rex Pannoniæ, dum in Amurathem regem Turcarum confligeret, hinc auſpicari licet, quod ex ipſis etiam uictoribus qnadringenta millia poſt pugnam deſiderata ſint. Sabell.

Carolus Martellus, Gallorum rex. Abidirānum Viſigotthorum regem (qui in Galiam hoſtiliter irruperat) ad Bur-

degalam domuit, cecciditq; eius exercitus c c c l. millia: quum tamen Franci non amplius mille perierint. Sabel.

Cyrus, Perſarum rex, traiecto Araxe cum ducentis millibus in Scythas profectus, tam infeliciter bellauit, ut ne nuncius quidem tantæ cladis ſuperfuerit. Idem.

Miltiades, Athenienſium dux, in Marathone Atticæ cãpo centum millia ex Darii Perſarum regis exercitu profligauit. ſunt etiam qui ducenta dicant deleta Sabel.

Claudius Nero, & Liuius Salinator ſexaginta Pœnorum millia apud Metaurum Vmbriæ fluuium ceciderunt, dum Aſdrubal fratri ſuo Hannibali ſuppetias ferre conaretur. Plutarchus.

Vſcodoniam, ſeu Hadrianopolim, Thraciæ urbem, quum cepiſſent Scythæ, in ea centum hominũ millia ingulata sũt.

M. Claudius, & C. Cornelius conſules, quinquaginta Gallorum millia profligarunt. Volat.

Friola, filius Alphonſi Catholici regis Hiſpainæ, l. millia Saracenorum in bello occidit. Idem.

In bello Eduardi, quarti Anglorum regis, contra Scotos perierunt Scotorum l x. milia, anglorum ſeptem ſolum.

Claudius princeps c c c. millia Sarmatarum cecidit ad Martinopolim.

Coſroes. rex Perſarum, Palæſtinam cum Hieroſolyma ac nongentis millibus Chriſtianorum euertut.

In bello Rhoderici regis Gotthorum conrra Sarracenos d c c. millia hominum utrinque perierunt.

Q. Fabius Allobrox de exercitu Bituiti Auernorũ regis c x x. milla hominum cecidit. Liu. lib. 6.

Cæſa ſunt ab Alexandro ex Darii exercitu ſupra undecim millia. Cæſar ſunt a Craſſo duodecim millia de Spartaci exercitu. Cæſa ad Cannas Romanorum quinquaginta millia. Cæſa ad Granium flumen a Lucullo ex Mithridatis copius hominum uiginti millia, præter captos. Cæſa ſunt a Pompeio ex liberis nouem millia. Cæſa a Sylla ex Marianis uiginti milia. Decem millia ex Mithridatis exercitu a Pompeio. Cæſa a Ptolemæo ex Demetrii exercitu l. millia. Cæſa ab Alezandro Perſarum x x i i. millia. Cæſa a Parthis Romanorum decem millia, duce Craſſo. Cæſa.

Scipionis & Catonis exercitu a Cæſare quinque hominum myriades. Cæſa a Mithridate ſeptem Romanorum millia. Cæſa a Lucullo ex Tigranis Armeniæ regis exercitu peditum centum millia, equitum quinquaginta. Cæſa octo millia Cilicum a Lucullo. Cæſa LXXX. millia Germanorum ſub Arioniſto duce a Cæſare. Cæſa Pœnorum XL. millia a Scipione. Cæſa XV. millia Romanorum ad Thraſymenum. Cæſa LX. millia Neruiorum a Cæſare. Cæſa XXX. millia hominum de exercitu filiorum Pompeii a Cæſare. Cæſa in bello Macedonum contra Lacedæmonios quinque millia, & trecenti, & ex Macedonibus trecenti & non amplius. Cæſa in urbis Hieroſolymitanæ excidio undecies centena millia Cæſa a Britannis Romanorum LXX. millia, ducibus Petilio & Suetonio. Auctor Cor. Tracitus. Cæſa paulò pòſt a Romanis Britanorum LXXX. millia. quam cladem ægreferens Boudicea, eorum regina, ueneno clauſit uitam. Cæſa a Gratiano imp. triginta Alemanorũ millia, apud Argentarium oppidum. Sex. Aurel.

BELLICOSI VIRI CVM illuſtribus uictoris.

ALexander Macedo, Philippi ex Olympiade filius, tantum nomen bellica uirtete ſibi comparauit, ut recens quoque ſit ſemper eius memoria, uiginti natus annos Thebas euertit. traiecto Helleſponto, Illium profectus eſt. ubi animaduerſo Achillis ſepulcro, Achillem ipſum felicem prædicauit, quòd laudum ſuarum præconem habuiſſet Humerum. Darium Perſarum regem ad Granium flumen perdomuit, cæſis uiginti Perſarum millibus; ubi Darium ipſum cum uxore, & filiabus captiuum duxit; quem tamen iterum donauit uenia. uerum ubi tertio redintegraſſet copias, uicto regnum eripuit, eius tamen interfectorem Beſſum ſupplicio affecit. Scythas demum laceſſiuit. in India Porum egem, numeroſis armatum copiis, & quattuor cubitis cum palmo procerum, fudit, cui & pepercit. Curtius & Plutar auctores.

Xerxes, rex Perſarum decies centena millia militum, id eſt, ut nunc loquimur, milionem unum amauit in Græciam;

Athon montem aceto dirupit, diruptum fecit peruium uelis; cum Themiſtocle congreſſus eſt, & apud Salaminem ab eodem uictus, poſt aliquot annos cum Cimone Athenienſium duce manum conſerens, quum fortunam ubique nouercam experiretur, uoluptati ſe dedit.

Arſaces, obſcuræ conditionis homo, collecta Scytharum exulum manu, Parthos ſubegit, Syriæ regem Seleucum & Hircanos redegit in ſeruitutem.

Iamburlanus, Scytharum rex, Medos, Albanos, Meſupotamiam, Perſiam, Parthiam, & Armeniam ſubiugauit; traiecto cum DC. millibus peditum, equitum uerò trecentis Euphrate Aſiam minorem obtinuit; regem Turcarum Pazaitem, uel, ut a Platina nominatur, Baiaſetem, captiuũ in laqueos caniecit, tanta feritate, ut eum inſtar belluæ clatris incluſum ſecum ſemper duxerit, & ſub menſa, in modum canis, micas & fruſtilla comedere iuſſerit, equumq; aſcenſurus, eius humeros pro ſcabello pedibus conculcauerit.

Amurathes, rex Turcarum, Theſſalonicam urbem ui captam diripuit; Epirum & Ætholiam ſubiugauit; Pannoniam cum centum armatorum millibus ingreſſus eſt; Pannonios bello bis fudit.

Seleucus Nicanor, rex Syriæ, Babylonem cepit, Bactrianos expugnauit, penetrauit ad Indiam, compoſitis in Oriente rebus Lyſimachum domuit, & interfecit. Trogus lib. 15. & Volat. in Geog.

Antiochus Maximus, Syriæ rex, Babyloniam, Ægyptum, & Iudæam patrio adiecit imperio; Græciam cum ſexaginta millibus intrauit.

Cyrus Aſtyagem regno Perſarum expulit, trãſlato in Perſas Medorum imperio; Babylonios cum Crœſo Lydorum rege domuit, quem primo uenia donatum, ac ſecundò rebellantem uita & regno ſpoliauit; ſubacta Aſia, ac toto Oriente, aggreſſus eſt Scythas, ubi a Thomyri eorum regina uictus eſt, & interfectus.

Darius Iſtaſpis filius Babylonios perdomuit; Ionas naua li prœlio ſuperauit; Athenienſibus congreſſus eſt. ſed magno ſuo incommodo.

Mithridates,

Mithridates, Phraatis filius, Parthorum auxit imperium; Armenios nunquam antea ſub iugum miſſos adortus eſt; Babylonios accepit in deditionem fratre interfecto, quem ſubditi regno præfecerant ob ipſius Mithridatis crudelitatem, cum Romanis bellum gerens Craſum cum filio, ac toto exercitu deleuit.

Hannibal, Amilcaris filius, uiginti annos natus, Saguntum expugnauit; in Italiam quinto menſe, ſuperatis Alpibus, ab Hiſpania peruenit, apud Ticinum Corn. Scipionem, patrem Africani maioris, occurrentem ſuperauit; Sempronium conſulem apud Trebiam ingenti clade affecit; C. Flaminium quoque profligauit ad Thirſymenum, interfectis ex eius copiis XXV. millibus; P. Aemilium, & Terentium conſules cum exercitu deleuit apud Cannas: ubi ſenatores XC. alij ad XLV. millia perierunt: ubi & anulorum modii tres reperti ſunt: inde omnium metu acceſſit proximè Romam, & ad tertium uſque lapidem Claudium Marcellũ Romanorum ducem iterum fudit, & ad extremum uictus a Scipione Romam liberauit metu. Liuius.

Aratus, dux Sicyonius, collecta coniuratorum manu patriam ſeruitute liberauit, expulitq́; Nicoclem tyranum; compoſito patriæ ſtatu dux Achæorum factus, eorum rempub. annos XXIV. feliciſſimè adminiſtrauit; Locridem, & calidoniam depopulatus eſt; Acrocorinthum expugnauit; Macedonibus inde repulſis Argeorum tyrannos Ariſtonicũ primo, deinde Ariſtippum bello ſuſtulit; Ætolos, Achæis inimicos plerunque debellauit. ſublatus demum dicitur, & ueneno potus a Philippo Macedonum rege, cui erat formidoloſus.

Cleomenes, dux Lacedæmoniorum, Aratum ducem Achæorum multis affecit cladibus; Argos antea nulli expugnatum in poteſtatem recepit; annos XIV. feliciſſimè imperauit, ſuiſque reliquit multas illuſtres uictorias.

Demetrius Poliorcetes, Antigoni Macedoniæ regis filius, traiecto Euphrate Babyloniam occupauit; Athenas a Caſſandri & Ptolemæi imperio redemit; Cyprum, expugnato Ptolemæo, nauali bello recepit; Bœotios accepit in deditionem; Pyrrhum ab oppugnatione Theſſaliæ repreſ-

ſit, ad extremum fortuna inſidiante uenit in manus Antiochi.

Epaminondas, Thebarum princeps, cum Lacedæmoniis congreſſus, multas, uictorias retulit; traiectus lancea, & in caſtra ſemianimis relatus, ubi audiuit ſaluum eſſe ſcutum ſuũ, nec ab hoſtibus raptum, Bene res habet, inquit, mortem hanc morior lubens. atque ita ueluti gratulabundus expirauit.

Lyſimachus, Agatoclis filius, leoni famelico. Alexandri iuſſu datus in prædã (quod Calliſtheni captiuo ad remedium calamitatis dediſſet uenenum) manum amiculo inuolutam in os leonis intulit, arreptaque lingua feram exanimauit. quo illuſtri facinore conciliatus eſt Alexandro, Trogus lib. 15.

Pyrrhus, Epirotarum rex, Leuinum conſulem apud Heracleam bellorum nouitate turbauit; ad uigeſimum ab urbe lapidem caſtra poſuit; Curio, & Fabricio congreſſus eſt; Argos obſedit, ubi tegulæ iactu ad extremum fertur periiſſe,

Philippus Macedo Athenienſes uicit: traiecit iu Illiricum Lariſſam urbem cepit: expugnauit Theſſaliam, & Methonem Magneſiæ urbem: dux a Thebanis delectus contra Phocenſes, eos diripuit: Olynthios deleuit: Arisbam Epiri regem regno deiecit: Byzantium obſedit, ubi longa mora comſumptus ad pyraticam ſe conuertit: Scythas ſtratagemate ſuperauit: rebellantes iterum Athenienſes domuit.

Timoleon dux Corinthius Syracuſas a Dionyſii tyrannide liberauit; tyrannum in exilium miſit; Leontinorum principem, nomine Icatem, bello captum interfecit; Mamercum Catanæ tyrannum in fugam uertit; Leptinum (qui Apolloniam per uim ceperat) captum & uinctum Corinthũ miſit; Carthaginienſes in Siciliam irrumpentes ſuperauit, eorumque caſtra diripuit.

Cæneus Theſſalus quum multis interfuiſſet prœliis, nunquam tamen lædi potuit. hinc natum prouerbium, Inuulnerabilis, ut Cæneus. Neſtor apud Ouidium lib. 12. ueſtro fuit unicus æuo Contemptor ferri, nulloque forabilis

ictu. Cycnus, at ipſe olim patientem uulnera mille Corpore non læſo Perrhæbum, Cæneauidi. Cænea Perrhæbum qui factis inclytus Othryn Incoluit.

Archidamus, Lacedæmoniorum princeps, Methonem ad Athenienſes deficientem recepit; in bello contra Pylon primus è naui proſiliens, nec uulneratus eſt, nec ſcutum amiſit; aduerſus Amphipolim ſtrenuè decertauit, tandem inſimulatus, quòd Agnoni Traciæ regi faueret, damnatus eſt.

Codrus, Athenienſium rex, quum in bello Peloponneſiaco accepiſſet ab oraculo uictricem fore gentem, cuius princeps bello periret; relictis ueſtibus imperatoriis, gregarium ſe finxit militem, eoque modo inimicis occidendum ſe præbuit

Idanthyrſus, Scytharum rex, bello res magnas geſſit, multum Aſiæ ſubiugauit, &. totam propè Ægyptum peruagatus eſt.

Arturus, rex Britaniæ, adeò bellica uirtute excelluit, ut quadringentos & ſexaginta uiros in prœlio ſolus interfecerit, ac regna plurima ſuæ adiecerit ditioni. utebatur galea aurea, in quà ſculptum draconem præferebat; ferebat clypeum, in quo picta erat Chriſtiparæ genitricis effigies, ut omni diſcrimine, rebus omnibus, eam ſemper haberet præ oculis, uelut adiutricem; utebatur lancea ardua, & inuſitati ponderis, quam ſecum deferri ſemper uolebat. Cantatiſſima eſt eius uirtus, & recens propè memoria, frequensque fama in ore omnium.

Leonidas Spartanus quattuor, nec amplius, ſuorum millibus ſtipatus, auſus eſt manum conſerere cum numeroſo illo, omnium poſt homines natos, populoſiſſimo Xerxis Perſarum regis exercitu, apud anguſtias Termopylarum: ubi parta uictoria immortale quoque ſibi nomen peperit. Idem quoque milites ſolebat hortari, ut pranderent, tanquam apud inferos centauri, quo uerbo uidebat eos eſſe uacuos metu. Iuſtinus lib. 2.

Clodoueus, Gallorum rex, Alemanos domuit, Gotthos regno ſuo expulit, Alaricum eorum regem cecidit, aliaque permulta egit facinore, quibus docuit gentem ſuam ad arma

natam.

Huius filius Theodericus, Turingiam cum rege ſubiuga uit; traiecit in Italiam cum LXXX. millibus armatorum; Be liſarii copias repentino fregit impetu; Tranſpadanam regionem uicit; decem Burgundiorum millia Gotthis auxi lio miſit.

Carolus Martellus, Pipini primi filius, Aurellianos uno impetu fudit; traiecto Rheno Alemanos, Sueuos, Bauaros regno Francorum adiecit; Sarracenos ab Eudone duce in Aquitaniam uocatos profligauit, cæſis ex eorundem exerci tu CCCLXXXV. millibus; Amorrheô alterum eorum regem, ſuppetias Athimo adud Narbonem obſeſſo ferentem, deleuit; Gotthos (qui Hiſpaniam citeriorem Galliæ partem an nos iam CCC. turbauerant) profligauit; omnem poſtremò Galliam Francorum regno ſubiecit. Volat.

Carolus Magnus, Pipini ſecundi filius, uidens uirtutis Gallicæ reliquit argumentum. in primis Aquitanorum regem Himuldum in deditionem accepit. accercitus ab Hadriano Pont. Longobardos cum duce Deſiderio, Italia expulit, quam annos iam CCVIII: poſſederant. domum reuerſus bellum Saxonum) quod annos propè XXIV, durauerat) quamuis interpelatum, proſecutus eſt, quos ſub iugum redactos, Ad Chriſtianæ quoque pietatis cultum induxit. Aigolandum Saracenum, Hiſpanosq; malè de CHRISTO ſentientes, ſubiugauit, Beneuentanos (qui duce Arano in Romanum Pont. tumultum parabant) repreſſit. Taxilonem Bauariæ ducem, res nouas molientem, ſola pacauit legatione, Hunnos (qui Pannoniam occupauerant) magnis affecit cladibus. Godefredum Nortmannorum ducem, Frãcorum ſocios uexantem, in poteſtatem ſuam redegit. Leonem tertium Pont. a Romanis expulſum, ſuæ ſedi reſtituit. Cui tantæ uirtuti adiecit amorem litterarum, quas uſque adeò & amabat, & mirabatur, ut Pariſienſem Academiam primus inſtituerit. Erat corpore procero, uaſtis præter conſuetudinem uiribus.

Gedeon iudex Hebræorum percuſſit quattuor reges Madianitarum, Oreb, Zeb, Zebe, & Salmanam. interfecitq; ex eorum exercitu CXX. millia hominum apud Iordanem no

& una. Ioſephus lib. 5.

Fecit Themiſtocles filium ſuũ Cleophantum in equeſtri facultate adeò ſtrenuum, ut equis rectus inſiſteret, & rectus iacularetur, aliaque permulta efficeret ſtupenda. Cælius cap. 12. lib. 8.

Conon, dux Athenienſium. fuit belica uirtute clariſſimus, qui Lyſandrum Lacædemoniorum ducẽ terreſtri prœlio uicit, & Athenarum reſtituit libertatem. unde factum adagium, Bellum Cononi curæ fuerit. Iuſtinus lib. 5. adagiũ

Pompeius magnus Syllæ primũ partibus adhæſit; Domitum expugnauit; de Iarba rege Mauritaniæ triumphauit nondum patientibus annis; contra Sertorium in Hiſpaniam profectus: Metelli copiis ſe coniugens, eum cum tota factione ſuſtulit; Pyraticum bellum tribus cõfecit menſibus, triumphauit de Mithridate rege Ponti; Tigranem uicit regem Armeniæ, quem tamen ad genua ſua prouolutum regno reſtituit; Iberos, Albanos, Iudæos debellauit, capto eorũ regem Ariſtobulo, & in triumphum una cum filio Tigranis ducto; reuerſus ex Oriente triumphũ egit biduo, prænotatis uictarum gentium titulis; ad extremum uerſo fortunæ Zephyro uictus a Iulio Cæſare in campis Pharſalicis, coactus eſt uelut profugus ad Ægypti regem Ptolæmeum ſe recipere ubi hoſpitis (cui ſe commiſerat) perfidia interfectus eſt.

Victor Pompeii Cæſar Galliam omnem decennio ſubegit, eamque redegit in prouincie formam; Germanos, ponte ſuper Rhenum fabricato, maximis affecit cladibus; aggreſſus eſt Britannõs ignotos antea, ſuperatiſq; pecunias & obſides imperaui; macedoniam tranſgreſus Pompeium per quatuor pene menſes, maximis obſeſſum operibus, ad extremum Pharſalico prœlio fudit, & fugientem Alexandriam perſecutus, occiſum ut deprehendit, cum Ptolemæo rege bellum difficillimum geſſit; uictor Ægypti regnum Cleopatræ, fratrique eius minori permiſit; ab Alexandria Syriã, & inde Pontum tranſit, urgentibus de Pharnace nunciis, quem Mithridatis Magni filiũ multis iam ſucceſſibus præferocem intra quintum (qua affuerat) diem una profligauit acie. dehinc. Corn. Scipionem, Pompeii ſocerum, & Iubam

reliquias partium Africa refouentes deuicit, & Pompeij liberos Hiſpania, confectis bellis quinquies triumphauit: primum triumphum egit Gallicum; ſequentem Alexandrinum, ex uicto & interfecto Ptolemæo; huic proximum Africanum, ex Iuba debellato; deinde Ponticum de Pharnace; nouiſſimum, Hiſpanienſem de Pompeii liberis. Reflante demum fortuna, quum optimatium partibus eſſet formidoloſus, Bruti, Caſſij, & aliorum coniuratione, tribus & uiginti uulneribus in ſenatu confoſſus eſt. Suetonius, & Plutarchus.

M. Antonius Triumuir, interfecto Cæſare, fœdus cum Lepido, & Auguſto contraxit; Brutum & Caſſium Cæſaris interfectores uicit in Macedonia; profectus in Aſiam, multos in Oriente reges debellauit; Antigonum Iudæorum regem ſecuri percuſſit; Phraati Medorum regi congreſſus, quum uictor euaſiſſet, uictum ad Araxem usque perſecutus eſt; Armeniæ regem Alexandriam duxit in triumphum. quum ergo uidit ſe poſitum in gremio luxuriantis fortunæ, (in quo parum ſibi cauet mortalitas) deliciis captus, incidit in amorem Cleopatræ: quam repediata Octauia Auguſti ſorore ſibi copulauit. hinc orta fax belli ciuilis: hinc Auguſti nata indignatio, cui, apud Actium congreſſus, & ad extremum uictus profugit in Alexandriam, ibiq; gladio ſe confodit.

Atilius Regulus conſul fuſis Salentinis triumphauit; primus Romanorum ducum in Africam claſſe traiecit; quaſſata Amilcaris claſſe naues longas LXIII. oppida CC. ac totidem hominum millia cepit; in Africa portentoſa magnitudinis ſerpentem occidit; captus demum inſidiis Xantippi Lacedæmonii mercenarii militis, miſerabili exitu ab inimicis enecatus eſt.

C. Acilius Cæſaris miles nauali ad Maſſiliam prœlio, iniecta in puppim hoſtium dextra, & obtruncata eam læua apprehendit; nec antè dimicare deſiit, quam captam profundo mergeret, Athenienſem illum Cynegirum imitatus, qui in conſectanda Xerxis claſſem, idem legitur feciſſe, Herodotus lib. 6.

Acilinus, Beliſarii miles, ſolus ad portam Pintianam Go-

thorum repreſſit impetum. Procopius,

Furius Camillus Faliſcos obſedit; Veios decennali obſidione domuit; Gallos Senones Roma pepulit, eiſq; uexilla Romanorum extorſit; quinctò dictator Celtas iterum Romam petentes ad Anienem fluuium ſuperauit.

M Curius Dentatus triumphauit de Samnitibus, iterum de Sabinis, tertio de Lucanis ouans urbem ingreſſus eſt; Pyrrhum Epirotarum regem ex Italia pepulit; legatis Samnitum aurum offerentibus reſpondit, ſe malle imperare aurum habentibus, quam accipere.

T. Q. Flaminius (eius Flaminij filius, quid ad Thraſymenum Hannibali inauſpicatè congreſſus cecidit cum exercitu) Philippum Macedoniæ regem prœlio fudit, caſtris exuit; Theſſaliam iuuantibus Ætolis, & Acarnanibus uexauit; ciuitates, quæ ſub Philippo erant, per præconem liberas eſſe pronunciauit; Demetrium obſidem accepit, quem poſtea pecunia multatum in regnum reſtituit; Labin Lacedæmoniorum tyrannum ſubegit; legatus in Græciam contra Antiochum & Ætolos ad confirmandas in fide Romanorum ciuitates miſſus eſt.

T.Sempronius Gracchus, Gracchorum pater, Celtiberos in deditionem accepit; prætor Galliam domuit; ſubiugauit Sardiniam, cuius incolas plurimos expoſuit uenales.

Manlius Capitolinus ob Capitolium a Gallis defenſum nomen ſortitus, annos XVI. natus militem uoluntariũ ſe obtulit; militaribus donis XXXVII. a ſuis ducibus donatus eſt. cicatrices habuit XXXIII. in corpore. Plinius.

M. Claudius Marcellus Gallos, qui ſe Inſubribus iunxerant, iuxta Padum uicit, interfecto eorum duce Viridomaro; Hannibalem inuictiſſimum ducem primus apud Nolam ſuperauit; contra Syracuſas profectus, triennio urbem oppugnauit; tandem interfectus eſt ab exercitu Hannibalis apud Venuſiam.

C. Marius ſepties conſul, Iugurtham captum in triumphum duxit; Cimbros in Gallia, Teutones in Italia opreſſit, deque his triumphauit; Apuleium & Glauciam prætores ſeditioſos interemit: Syllam uictum coegit Minturnis delitescere inter paludes; ſpeculatorẽ Gallum ad inferendam

ſibi mortem miſſum, uultus maieſtate deteruit. Plutarchus, & Liuius.

Porſena, rex Etruſcorum, dum Tarquinios in urbem reſti tuere tantans Ianiculum cepiſſet, Horatius Cocles pro pō te ſublicio ſtetit, ſuſtinuitq; hoſtilem impetum, donec pōs a tergo frangeretur, quocum in Tiberim decidit. Sabell.

Quique ſibi pontem paſſus poſt terga reuelli;
Ipſa licet contra ſtaret Etruſca phalanx.

Scipio Africanus. annum agens XVII. principio ſecundi belli Punici ductus in caſtra circumuentum ab hoſtibus pa trē liberauit; poſt Canenſem cladem, quum iuuentus dereliquenda Italia cogitaret, ipſe gladio ſupra capita erecto iurare ſingulas coegit, ſe non relicturos patriam, mortuo in Hiſpania patre, quum omnes id bellum refugerent, ſponte ſe obtulit, natus annos XXIV. ubi Carthaginem nouam uno die expugnauit; Aſdrubalem ſuperauit; Maſſaniſæ nepotem in bello captum auo remiſit; Syphacem regem ui cepit; Hannibalem ex Italia accerſitum ſuperauit, Carthagineq; Romanis fecit tributariam, reuerſus Romam triumphauit; conſul in expeditionem Aſiaticam profectus: omnia ſuis au ſpiciis rexit; Antiochum ſub iugum miſit; accuſatus demū, quòd prædam Aſiaticam non totam in ærarium contuliſſet, Linternum ſeceſſit in uillam ſuam, pertæſus ingratitudinē urbis. Liuius.

Scipio Æmilianus, Paulli Æmilii filius, Numantiāq; euer tit, Carthaginem penitus ſuſtulit.

M. Scæua centurio Cæſaris in Gallia ſolus in acie reſtitit. quum in hoſtes rueret, & iam telo femur transfixus eſſet, contuſúsq; caput ictu ſaxi, clypeo & galea deiectis: gladioq; fracto, duplici lorica munitus, ſe in mare proiecit; & quū natando perueniſſet ad ſuos, Parce, inquit, imperator, arma perdidi. Tranquillus ſcribit eum effoſſo oculo, tranſ fixisq; humero & femore, ac clypeo centum & uiginti fora minibus terebrato, caſtelli commiſſi portam non reliquiſſe.

Paullus Æmilius, Æmilii Pauli conſulis, collegæ Terentii Varronis, filius, de Liguribus triumphauit; Perſeū Macedoniæ regem cepit, demum in triumphum duxit; pro conſul in Hiſpania cū Vaſcetanis & Luſitanis aduerſo Mar-

te pugnauit; anno tamen ſequenti Luſitanos fugit, cæſis ex eorum exercitu x i i x. millibus, captis uero d x x x

Aurelianus imper. irrumpentes in Italiam Sarmatas bello fudit, è quibus uno die octo & quadraginta ſua manu interfecit; Zenobiam quoque Palmyræ reginam in triumphũ duxit; profectus in Galliam, Tetricum ſubiugauit; mox in Ægyptum traiiciens, regionem pacauit, ſublato Firmo, factiones ibidem ſuſcitante; Romam poſtremò reuerſus, de his omnibus triumphauit. Fla. Vopiſcus.

Iuſtinianus imp. Perſas domuit; Vandalorum gentem deleuit; Africam Rom. imperio totam reſtituit; Gotthos iterum in Italiam irrumpentes fudit; Mauros Africam infeſtãtes cum Atila rege ſubiugauit, quæ magna ex parte auſpiciis Beliſarii geſſit. propter tot uictorias dicebatur Alemanicus, Gotthicus, Alanicus, Vandalicus, Africanus. Paulus Diaconus lib. 18. rerum Rom.

L. Sicinius Dentatus propter ingentem fortitudinem Achilles Romanus uocatus eſt. pugnauit in hoſtem c x x. prœliis; cicatricem auerſam nullam, aduerſas x l v. tulit. coronis donatus eſt aureis v i i i. obſidionali una, muralibus tribus, ciuicis x i v. torquibus lxxxiii. armillis plus centum & ſexaginta, haſtis xviii. phaleris item quinquies uiciesque. Triumphauit cum imperatoribus ſuis triumphos nouem. Plin. & Gellius,

M. Sergius, ut ſcribit Plinius, ſecundo ſtipendio dextra manũ perdidit, ſtipendiis duobus, ter & uicies uulneratus eſt; bis ab Hannibale captus; bis uinculorum eius profugus x x. menſibus nullo non die in catenis & compedibus cuſtoditus. ſiniſtra manu ſola, quater pugnauit, duobus equis Inſidente eo ſuffoſſis; dextram ſibi fecit ferream eáq; religata prœliatus eſt. Cremonam obſidione exemit; Placentiam tutatus eſt; duodena caſtra hoſtium in Gallia cepit; uicit etiã Fortunã, Solinus & Pontanus de Virtute bellica.

C. Tacitus prodit, Veſpaſianum conſueſſe ante ire agmẽ, locum capere, cibo fortuito, ueſte habituq; uix a gregario milite diſcrepante, legiones habuiſſe exercitas bello, noctu ſtetiſſe in excubiis, milites ſtratagematibus, doliſque belli eis inſtruxiſſe.

Manlius Torquatus Gallum prouocantem, ſcuto, & gladiis duobus armatum, ornatumq; torque, & armillis, uiribus, adoleſcentia, magnitudine, & uirtute anteſtantem ceteris, occidit: mortuo torquem detraxit, eamq; ſanguinolentam collo ſuo impoſuit. quo facto, ipſe, poſteriq; eius Torquati cognominati ſunt, Gell. cap. 13. lib. 9.

Auguſtus imp. Cantabros. Aquitanos, Rhetos, Vindelicos, Dalmatas Romano ſubiecit imperio; Sueuos, Cattosq; deleuit; Sicambros in Galliam tranſtulit; Pannonios ſtipendiariis adiecit; Getarum populos, Baſternasq; laceſſitos bellis ad concordiam impulit; obſides accepit a Perſis, creandiq; regis arbitrium. ad eum Æthiopes, Inde, Scythæ, Garamantes legatos cum donis miſerunt, bella ciuilia quinque geſſit, Mutinenſe, & Actiacum aduerſus M. Antonium; Philippenſe in Brutum, & Caſſium; Peruſinum aduerſus L. Antonium Triumuiri fratrem, Siculum aduerſus Sextum Pompeium Cn. Pompeii filium, in bello Mutinenſi non modo ducis, ſed etiam militis functus eſt munere. nam aquilifero legionis ſuæ grauiter uulnerato, ipſe aquilam humeris ſubiit, diuq; portauit. quod fuit argumentum & indicium magnæ fortitudinis.

Probus imperator, bello Sarmatico tribunus, tranſmiſſo Danubio multa fortiter fecit. donatus eſt haſtis puris quattuor, coronis uallaribus duabus, ciuica una, uexillis puris quattuor, armillis aureis duabus, torque aureo uno, patera una librarum quinque ad rem diuinam. Sabellicus in Elegiis Romanos quoſdam bellicoſos his uerbis enumerat:

Et quem deceptæ plectentem crimina dextræ
  Cernere magnanimus Porſena non potuit.
Tercentum Fabios, aſſertoresque Camillos,
  Nec quibus agnomen Africa terra dedit,
Non Catulos, Deciosque duos, geminosque Catones,
  Non Capitolini nomina magna laris:
Nec taceat Coſſum, nec te, Marcelle, relinquat,
  Non Curios parcos, Fabriciumque ſenem.
Tollat in immenſum Syllam Mariosque feroces,
  Pompeiosque duos, Cæſareamque domum,

Gylippus uir Lacedæmonius, bello ſtrenuus, Athenien

ſes multis bellis, multisque cladibus effecit. Tibullus lib.4.
Non magni potior ſit fama Gylippi.

Sunt & alii plerique uirtute bellica memorabiles, ut ex Troianis Priamus, Æneas, Hector, Paris, Deiphobus, Troilus. ex Græcis Agamemnon, Menelaus, Achilles, Aiax uterque, Patroclus, Vlyſſes, Neſtor, Diomedes de Achille Catullus: Non illi bello quiſquam ſe conferet heros. Horatius, Scriptor honoratum ſi fortè reponis Achillem, impiger, iracundus, inexorabilis, acer, Iura neget ſibi nata, nihil non arroget armis.

Bellicam Æneæ uirtutem Diomedes apud Virgilium lib. 11. his aperit uerſibus:

Munera, quæ patriis ad me portaſtis ab oris,
Vertite ad Æneam. ſtetimus tela aſpera contra,
Contulimusque manus. experto credite, quantus
In clypeum aſſurgat, quo turbine torqueat haſtam, &c.

His aduntur Adraſtus, rex Argiuorum, Ageſilaus, Brennus, Cambyſes, Catilina, Cimon Athenienſis, Crœſus, Euander, Iugurtha, Iaſon, Hercules, Pacorus rex Parthorum, Perſeus, Theſeus, Pyrithous, Pyrrhus Achillides, Tydeus, Thraſibulus, & alii plerique poetarum carminibus cantatiſſimi.

FORTISSIMI FORTITVDINE corporea.

VIrgilius lib. 8. Æn. fingit Herilum tres animas habuiſſe, ter leto ſternendum fuiſſe. nec aliam ob cauſam, ut coniicere eſt, quam propter inuſitatas, & portentoſas hominis uires. ſic autem loquitur Euander Maronianus:

Et regem hac Herilum dextra ſub tartara miſi:
Naſcenti cui tres animas Feronia mater
(Horrendum dictu) dederat: terna arma mouenda,
Ter leto ſternendus erat: cui tunc tamen omnes
Abſtulit hæc animas dextra, & totidem exuit armis.

Gratianus, pater Valentiniani imp. funarius eſt appellatus, quòd uenalicium funem portanti quinque milites non poſſent extorquere. Sex. Aurel.

Cleomedes Aſtypaleus Lacchum Epidammium pugilem armatum unico ictu inermis occidit, occiſi latera aperuit, & iniecta manueduxit inteſtina. ob quam feritatem, quum à iudicibus in ius uocaretur, per forum abiens, columnam (qua ludi literarij domus fulciebatur) diſiecit, eáq; ruina pueros omnes adobruit. alij dicunt fugientem in Mineruæ templo arcam ingreſſum operculo ſe obtexiſſe, ubi nuſquam repertus ſit. Plutarchus in uita Romuli, & Crinitus cap. 1. lib. 15.

Milonem Crotoniatam, dum conſtitiſſet, nemo ueſtigio educebat. malum tenenti nemo digitis poterat extorquere. in Olypia bouem per ſtadium retento anhelitu portauit, quem ictu pugni interfecit, & uno die integrum deuorauit. quum autem nimia neruorum fiducia arborem uellet diducere, brachiis hinc inde conſtrictis, & deficiente conatu retentus, lupis fuit præda. Iuuenalis ſatyra 10. uiribus ille Confiſus periit, admirandisq; lacertis. Cælius cap. 21. lib. 5. De Milone meminit Gellius lib. 15. cap. 16.

Titormus Buſequa fuit quiſpiam procero corpore, uiribusq; portentoſis, cuius uires quum Milo uellet experiri, ille in Euenum deſcendens permagnum arripuit lapidem, quem ad ſe protraxit, & inde propulit, bisq; & ter hoc ipſum effecit poſtea erexit, erectumq; & humero impoſitum ad quinquaginta ulnas uexit. hunc autem lapidem uix emonebat Milo. Aliud item roboris ſui argumentum exhibuit Titormis maximi enim tauri pedem corripuit, furentemq; & inde proripere ſe cupienté conſtantiſſime retinuit. quod uidens Crotoniates, O Iupiter, inquit, an alterum nobis proſeminaſti Herculem hunc? Cælius cap. 69. lib. 11.

Poetæ ſcribunt Cacum immanem fuiſſe latronem. Vulcani filium, ignes. & flammas ore uomentem, qui boues cauda raptos inuerſis ueſtigiis, cauſa regendi furti, in ſpeluncam traxerit. fabulantur quoq; tam prodigioſis fuiſſe uiribus, ut cauernam ſuam obice montis præſtrueret. Ouid. 1. Faſt. Illem aditum fracti præſtruxerat obice montis, Vix iuga mouiſſent quinque bis illud onus. Nititur hic humeris (cælum quoque ſederat, &c.

Monychus nomen eſt Centauri, qui arbores & ſaxa pro

telis iaculabatur. Lucanus lib. 6. Pharſ. Aſperate Pholoes frangentem Monyche ſaxa. Ouid. in Ibin, Quique trabes preſſas ab humo mittebat in aures. Iuuen. ſaty. 1. Quantas iaculetur Monychus ornos. Idem quoq; fingitur de Rhœto Centauro. Lucanus,

Teque ſub Oeteo torquentem uertice uulſas
Ahœte ferox, quas uix Boreas inuerteret, ornos.

Scinis latro fuit prope Corinthum, ſummas arbores in terram complicabat, hisq; alligatos homines diſcerpebat, truncis cum magno impetu in aere laxatis. Ouid. in Met. Occidit ille Scinis, magnis male uiribus uſus. Qui poterat curuare trabes, & agebat ab altò, Ad terrã late ſparſuras corpora pinus.

Quantæ fuerint Turni uires hoc licet arguere, quòd ſingulari certamine Saxum antiquũ ingens (campis quod forte iacebat Limes) in Æneam contorſerit, auctor Virg. Vix illud lecti bis ſex ceruice ſubirent, Qualia nunc homium producit corpora tellus.

Iunius Valens (qui in prætorio Auguſti meruit (uehicula cum culeis ſuſtinebat. Carpentá comprehenſa una manu retinebat, contra nitentibus iumentis.

Ruſticellus multum ſuum tollebat, inquit Varro apud Plinium.

Liſimachus leonem (cui Alexandri iuſſu fuerat expoſitus) ſtrangulauit, arrepta eius lingua.

Græcorum monumẽtis proditum eſt leonem inſolita magnitudine confectum in Olimpo monte a Polydamante athleta inarmi, eundem quoq; ſcribunt in armenta boum intraſſe, ubi taurum magnitudine inſignem, altero poſteriorum pedum arripuerit, ferocientemq; & prærabido impetu proſilientem, non dimiſerit prius, quam in eius manu ungulam reliquerit: naratus etiam quadrigas tota ui cõcitatas conſtantiſſime retinuiſſe. qua fortitudinis fama permotus rex Darius, Artaxerxis filius, uirũ magnæ mercedis pactione Suſa pellituit. eo quum ueniſſet Polydamas, tres omnium Perſarum fortiſſimos (qui una ex prouocatione arma ſuſceperant in aduerſum) ſolus contrucidauit. cui inuſitato robori cõfidens, dum forte fortuna cum aliquot alijs

in ſpeluncam recumberet ad menſam, conuulſuſq; supernè ſcopulus ruinam minaretur, & omnes ad fugam impelleret ſolus ibidem remanſit, fore ſperans, ut ſaxum decidens facile ſuſtineret, quo tamen oppreſſus eſt. Cæl. cap. 56. lib. 7.

Sabinus Syrus, uir fuit memorandæ fortitudinis, qui tempore Titi Veſpaſiani primus Hieroſolymæ muros aſcendit. Ioſephus lib. 7.

Sanſon mille quondam Philiſtæos aſini maxilla interfecit; ligatus domum concuſſit ac diruit, eaque ruina oppreſſit quamplurimos; portas urbis euellit; capillis demum a Dalida meretrice raſis, in quibus robur fatale continebatur, uenit in hoſtium manus.

Taurea Iubellius Campanus, uir fuit memoranda fortitudine, qui in caſtris Hannibalis Claudium Aſcilium Romanum ingenti hominem robore ad duellum prouocauit. idem capta a Fuluio Capua, uxorem, liberos ac ſe poſtremò ante pedes imperatoris gladio confodit.

Tritanus hoſtem, ex prouocatione dimicantem, inermi dextra uno digito ſuperauit, & poſtremo correptum in caſtra tranſtulit. Plinius lib. 7.

Agatho uir fuit Athenis monſtroſæ fortitudinis, & magnitudinis octo pedum, in ipſa etiamnum adoleſcentia uaſta coma, hirſutis oculis, & iunctis, ut unus propè uideretur, læta facie, naſo aquilino, ceruice toroſa, pectore uaſto, cruribus breuibus, ac extra incuruatis. erat ei tegmen lupina pellis; frequens cum capris, lupis & tauris certamen, quorum uulnera oſtentabat ueſcebatur lacte aſinnio. cratera ſibi iuſſu Herodis oblatum reſpuit, dicens: Haud purum eſſe, quod odore muliebri offenderetur.

Tydeus. Oenei Calydoniæ regis filius, quum Mycenis moraretur, neminem ſibi uiribus conferendum reperit. miſſus ad Etheoclem legatus Thebanos ad quodlibet certaminis genus prouocauit, omniumque euaſit uictor. quod quum ægreferrent, inſidias in oportuno loco tetenderunt. conſtituerunt enim iuuenes omnium fortiſſimos, qui tranſeuntem illac Tydeum interciperent, & obtruncarent, quos omnes tamen interfecit. Tortellius lib. 6.

Seleucus Nicanor, Syriæ rex, corpore fuit ingenti & ro-

buſto, adeo ut taurum ſylueſtrem in Alexandri ſacrificio ela pſum ſeſe opponens, utraque manu tenuerit.

Pirmus imperator (quem Aurelius latronem Ægyptium uocabat) ſtatura fuit ingenti, oculis promicantibus, capillo criſpo, fronte uulnerata, fuſco uultu, reliquum corpus piloſus, & hiſpidus, ita ut Cyclops uulgò diceretur: robore autem adeò inſignis, ut Triarium uinceret. nam & incudem pectori ſuperpoſitam, tondentibus fabris, conſtanter pertulit, quum reſupinus, & in manus curuatus pendere magis uideretur, quam iacere. Crinitus.

Legimus Maximinum imp. (qui Thrax fuit) appellatum fuiſſe Milonem ſui ſæculi, quòd is hamaxas traheret, Rhedam onuſtam propelleret, aliaque item plurima perficeret, fidem uix capientia. Capitolinus.

Ariſtomenes Meſſenius ſolus ccc. Lacedæmones occidit. tandem uulneratus, & captus pœnam per cuniculos ſub terraneaſque cauernas effugit. iterum captus, cuſtodibus ſomno ſepultis. acceſſit ad ignem, & lora combuſſit. tertiò captum quum Spartam diſſecuiſſent, introſpexiſſentque qualis eſſet, repertus eſt hirſuto corde. Plinius libro 11. cap. 37.

Fuſius Saluius duo centenaria pondera pedibus, totidem manibus, & ducenaria duobus humeris contra ſcalas ferebat. Plin. cap. 20. lib. 7.

Plinius ait ſe uidiſſe Athanatum quendam prodigioſæ oſtentationis, quinquagenario thorace indutum, cothurniſque quingentorum pondo calciatũ, per ſcenam ingredi.

C. Acilius, Cæſaris miles, nauali apud Maſſiliam prœlio hoſtilem ingreſſus puppim, abſciſſa dextra umbonem ſiniſtra retinuit. eousque uultibus terrens, ut proſtratis omnibus, nauem occuparit uictor. Plutarchus in Cæſare.

M. Seruilius, uir conſularis, tricies & uigeſies in ſingulari certamine pugnauit, ac ſemper trucidauit hoſtem. Plut. in Æmilio.

Bithon quidam (ut apud Cælium teſtis eſt Pauſanias) taurum humeris geſtabat, cuius memorabilis & prodigioſæ fortitudinis indicem habuit ſtatuam Argis.

Cynegirus Athenienſis in bello Perſico magna pertina-

cia in conſectandis hoſtibus uſus eſt nam & nauem onuſtam dextera manu tenuit, ea amputata ſiniſtram iniecit: quam & ipſam quum amiſiſſet, nauem mordidus arripuit, morſuq; retinuit furenti ſimilis. Trogus & Herodotus. Idemquoque dicitur accidiſſe Lucio Glauco, uiro Romano, ut utranque amiſerit manum, quum Aſdrubalis nauem detinere uoluiſſet.

Slcyoldus, Vffo, Freſicus, Starcatherus domina ſunt apud Saxonem Grammaticum hominum magis uiribus & magno robore præditorum; quorum Skyoldus, Lotheri Danorum regis filius, quum ab adoleſcentia uenandi ſtudio flagraret, immanem (cui nemo audebat cungredi) belluam ſubegit, quæ futuram in eo fortitudinem ominata eſt. idem poſtea repeitum miræ magnitudinis urſum, & inſolitæ granditatis, cingulo detinuit, ſoccisque præbuit occidendum, complures quoque ſpectatæ fortitudinis athletæ ab eodem ſuperati ſunt, è quibus Attalus & Scarus illuſtres fuere.

Vffo maiore erat corpore, quam ut armis uti poſſet alienis, oblatis compluribus gladiis, manu capulum ſtringens fruſtilatim ſingulos agitando comminuit. nec erat tanti rigoris glaudius, quem non ad primæ concuſſionis motum, in uarias partes eſfringeret, ad diſſolueret. Saxo lib. 4.

Vbbo Freſicus, Haraldi regis miles, præter undecim, quos in a cie uulnerauerat, uigintiquinq; delectorum pugilum interfecit. idem nemine propius cum ipſo congredi audentes ſagittis imperitus CXLIV. ictibus prius perforatus eſt, quàm lapſis corporis uiribus genua reclinaret.

Starchaleus iam ſenex, gemino cinctus enſe, totidem baculis infirmam ſenectutem iuuabat, cui quum popularium quidam illudens, inutilem & ſuperuacuum dixiſſet gladiorum uſum, ac propterea alterum ſibi donari per ludibrium petiiſſet; iuſſum accedere ſpe petitionis Starcatherus gladio tranſueiberauit, ad cuius facti ultionem, quum duo Hatheri milites magno equorum concurſu aduolaſſent, utrunque occidit. facti cauſam percontanti Hatheio, reſpondit. ſe ſemper pænas ab irriſoribus exigere ſolitum, nec unquam impunè ſibi a procacibus inſultatum.

Paulus Diaconus ſcribit, Amelongum, Romualdi Longobardorum

bardorum regis militem, quendam Græcum equitantem ictu baculi ſella excuſſiſſe, & in aera ſupra caput ſuũ leuaſſe.

Ferunt Odenatum, Zenobiæ Palmyreorum reginæ (de qua aurelius triumphauit) maritum, primam ætatem exercuiſſe in capiendis leonibus, pardis, urſis, cæteriſq; ſyluestribus feris famem inſuper, æſtus, frigora, pluuias ubique pertuliſſe: quibus duratus bellicas poſtea difficultates tum aduerſus alios, tum maximè aduerſus Perſas tulerit. Pollio Trebellius, Pontanus de Fortitudine.

Smerdis, ſtater Cambyſis, ſolus arcum ad duos digitos complicabat, quem nemo Perſarum poterat incuruare. Herod. lib. 3.

Dioxipus; Alexandri fuit miles fortiſſimus, qui prouocatus a Corrago milite, eũdem claua interfecit. Q. Curtius.

Eutymus athleta, patria Locrenſis, quum ingenti eſſet robore, ſaxum miræ magnitudinis allatum humeris pro porta Locrenſium ſtatuit, quod miraculi gratia uiſebatur. idem quoque Temeſeum quendam reddere compulit, quæ cuique magno fœnore extorſerat. Eraſmus, & Volater.

Fuit Carolus Magnus (ut iam dictum eſt) procero corpore, uaſtiſque præter humanam conſuetudinem uiribus, cuius rei haud dubia ſanè reliquit argumenta tam præclaris, tamque multiplicibus uictoriis.

Telamon propter inſignem corporis fortitudinem Herculis amicus habitus eſt, & Heſionem poſſidere meruit.

Peleus feras omnes (ad quas diſcerpendas fuerat miſſus) uiribus ſuſtulit.

Periclymenus congreſſum Herculis ſuſtinere auſus eſt. Neſtor apud Ouid. lib. 12. uires ſuas ſic exprimit: Tunc ego debueram capienda ad Pergama mitti, Tunc poteram magni ſi non ſuperare, morari Hectoris arma meis.

Theſeus, Ægei filius, Herculeæ uirtutis æmulus, Scyronem & Procuſtem latrones, Scinin arbores complicantem, Creontem Thebarum tyrannum, Minotaurum monſtrum biforme, Centauroſque plurimos interfecit, & (ut fabulantur poetæ) ad inferos deſcendit cum Pyrithoo, ut Proſerpinam raperent, quæ omnia Phyllis apud Ouidium declarat his uerbis.

Quum fuerit Scyron lectus, toruusque Procuſtes,
Et Scinis, & Tauri, miſtaque forma uiri;
Et domitæ bello Thebæ, fuſique bimembres,
Et pulſata nigri regia cæca dei.

Si poetarum uerba fidem capiũt, nemini dubium eſt, quin omnium (qui prodigioſis uiribus extitere) laudem multis interuallis exceſſerit fortiſſimus ille Iouis & Alcmenæ filius Hercules: qui odio nouercæ Iunonis agitatus, multa paſſus eſt, & pleriſque naturæ portentis expoſitus: a quibus tamen ſemper rediit uictor. In primis dum adhuc eſſet infans, duos angues arctatis gutturibus eliſit. prouectior factus in Lærna plaude certamen ſuſcepit cum Hydra rediuiuis capitibus pullulante, dum unicus amputabatur uertex. Leonem Nemæum toti populo formidoloſum, precibus Molorchi paſtoris (a quo ſuſceptus fuerat hoſpitio) interfecit; alterum item in Theſſalia non minus terribilem. Aprum in Mænalo Arcadiæ monte cuncta uaſtantem itidem iugulauit. Ceruam æripedem, & aureis cornibus decoram, curſu arripuit. Harpyas uolucres immundas, uirgineum præferentes uultum, prope Stymphalum Arcadiæ lacum ſagittis confodit. Taurum furioſum & flammas uomentem diſtentis faucibus iugulauit in Attica, Acheloum in uarias formas ſe cõ mutãtem uicit. Diomedem regem Thraciæ equos hoſpitum cruore paſcentem occidit. Buſirim regem, Neptuni & Libyæ filium, hoſpites mactantem, & adiacentes Nilo regionis latrocinis deprædantem, itidem interfecit. Antæum Gigantem (cui terra mater ſuppeditabat uires) lucta ſuperauit. Abylen, & Calpen columnas in Occidente poſuit. Aurea mala ſuſtulit Heſperidibus, interfecto (qui eorum cuſtos erat) dracone. Geriona tricorporem uita ſpoliauit, & armento. Amazonum reginæ Balteum abſtulit. Cacum Vulcani filium & latronem, flammas ore uomentem, de medio ſuſtulit. Neſſum centaurum, Deianiræ raptorem, confodit iaculis. Heſionam Laomedontis filiam liberauit a monſtro. Troiam deleuit. Lacinium latronem in Italia peremit. Cælum humeris (ut ad exprimendas uires fingitur) ſuſtulit. Iunonem in papilla uulnerauit, uelut laborum ſuorũ auctorem. deſcendit ad inferos. ibiq; Cerberum rapuit, raptum,

& catenis uinctum, in auras eduxit. Theſeum liberauit Lycum Thebarum regem (quod Megaræ uxori ſuæ ſtuprum inferre uoluiſſet) morti dedit. Vnicum fuit monſtrum, cui non potuit ſupereſſe, Amor. Vnde Ouidius; Quem non mille feræ, quem non Stheleneius hoſtis, Non potuit Iuno uincere, uicit Amor.

GIGANTVM QVORVNDAM NOMINA & aliorum inuſitatæ magnitudinis hominum.

QVoniam prodigioſis uiribus facta eſt mentio, decens & congruum uidetur, ut ſubſequantur Gigantes; & qui inuſitata fuerunt corporum magnitudine. Finguntur autem Gigantes terræ filij, unde & Terrigenæ uocantur a Lucano ſcribente: Aut ſi terrigenæ tentarent aſtra Gigantes. dicuntur & impetum feciſſe in deos: eoſque cælo detrudere uoluiſſe, cuius rei cauſa dei omnes mutatis formis delituerint. Vnde Ouidius.

Emiſſumq; ima de ſede Typhoea terra,
Cælitibus feciſſe metum, cunctoſque dediſſe.
Terga fuga, &c.

Fuerunt ingentis ſtaturæ, unde & ex his nonnulli cælum humeris dicuntur ſuſtinuiſſe, ut Atlas, Hercules. fulmine omnes percuſſi ſunt ob prædictam impietatem. pugna illa uocatur Gigantomachia. ipſi uerò aliter dicuntur Phlegræi fratres, Phlegra ualle Macedoniæ, ubi cum cæleſtibus pugnauere. Seneca in Thyeſte, Nunquid ſtruitur uia Phlegræos alta per hoſtes, & Theſſalicum Threſſa premitur Pelion Oſſa? Dicuntur & Titanes. Idem Seneca in Hercule furente, Titanas auſos rumpere imperium Iouis. Antiquitus ſic formabantur, ut eorum pedes in draconum uolumina deſinerent, quod ea ratione factum eſt, ut intelligeremus, eos nihil rectum ſublime cogitaſſe, quum detorti eorum greſſus ad inferna demergantur. auctor Vectius apud Macrobium. Ea eſt cauſa, quamobrem uocentur a poetis Anguipedes, & Serpentigenæ. Ouid. lib. 1. Metam. qua centum quiſq; parabat Inicere Anguipedum captiuo brachia cælo. Pontanus, Tu ne deus, tu ne anguipedes uictore gigantes? Ouid. lib. 4. Triſt. Sphingaq; & Harpyas, ſerpenti

genosque gigantes.

Nunc ſeriatim dicendum eſt de his, quorum frequentior eſt apud ſcriptores mentio, Virgilius lib. 1. Georg. de quibuſdam meminit; tum partu terra nefando Cœumque Iapetumque creat, ſæuumque Typhœa. Et coniuratos cælum reſcindere fratres. Ter ſunt conati imponere Pelio Oſſam, Scilicet atque Oſſæ frondoſum inuoluere Olympum: Ter pater extructos diſiecit fulmine montes.

De Iapeto Sylius lib. 12. Apparet procul Inarime quæ turbine nigro Fumantem premit Iapetum, flammasq; e rebelli Ora reiectantem.

De Typhœo, ſeu Typhone Virgilius lib. 9. Tum ſonitu Prochyta alta tremit, durumque cubile Inarime Iouis imperiis impoſta Typhœo. Val. Flaccus lib. 2. Horror abeſt, Sicula preſſus tellure Typhœus. Virgilius in Cyri, Additur aurata confixus cuſpide Typho. Lucanus lib. 4. de hoc & quibuſdam aliis, Nondum poſt genitos tellus effœta gigantes, &c.

Inter Gigantes etiam numerantur Alœus Titanis filius, geminique eius filij, ex Iphimeride a Neptuno uiolata geniti, Othos & Ephialtes. Virgil. in Culice, Nam Victus ſedet immanis ſerpentibus Othos, Deuinctum mæſtus procul aſpiciens Ephialtem, Conati quondam quum ſint incendere mundum. Idem lib. 6. Aen. Hic & Aloidas geminos immania uidi, Corpora, &c.

Enceladum poetæ fabulantur in Sicilia fulminatum, ut Othum in Creta, Typhœum in Campania de hoc Virgilius lib. 3. Æn. Fama eſt, Enceladi ſemuſtum fulmine corpus Vrgeri mole hac, ingentemque inſuper Aetnam Impoſitam ruptis flammam expirare caminis; Et feſſum quoties mutat latus, intremere omnem Murmure Trinacriam, cælum ſubtexere fumo. Idem in Aetna, Murmure Trinacrio morientem Iuppiter Aetna Obruit Enceladum, &c.

Tityus Gigas fuit nouem iugerũ, qui quum Latonæ uim uellet inferre, ab Apolline ſagittis confoſſus eſt, & ad inferos detruſus, ubi a uulture corroditur, fibris, & iecore ſemper renaſcentibus. Virg. lib. 6. Aen. Necnon & Tityon terræ omnipotẽtis alumnum Cernere erat: cui tota nouem per

iugera corpus Porrigitur;roſtroque immanis uultus adunco Immortale iecur tundens, fecundaque pœnis Viſcera,rimatur que epulis, habitatq; ſub alto Pectora;nec fibris requies datur ulla renatis. Ouid. lib. 1 de Ponto.

Polyphemus cyclops, Neptuni filius ex Thoa, propter immanem corporis molem numeratur inter gigantes. de hoc Virg. lib. 3. Æn. Nam quantus, qualisque cauo Polyphemus in antro Lanigeras claudit pecudes, atque ubera preſſat.

Ægæon gigas eſt, quem nonnulli eundem cum Briareo faciunt. fuiſſe fertur centimanus, unoque ictu centum ſcopulos in Iouem torſiſſe. Virg. lib. 10. Æn. Ægæon qualis, centum cui brachia dicunt,Centenasq; manus, quinquaginta oribus ignem Pectoribus arſiſſe,Iouis quum fulmina contra Tot paribus ſtreperet clypeis, tot ſtringeret enſes Hunc poetæ fabulantur a Neptuno fuiſſe alligatum maris Ægæi ſcopulis. Statius, Audierat duros laxantem Ægæona nexus,

De Briareo Claudianus, quæ brachia centum Briareus aliis numero creſcente lacertis Tot ſimul obiectis poſſet confligere rebus. Vir. lib. 6. Aen.

Inter hos ponitur Numas, quem aiunt ſub Prochyta conclusum. Sylius lib. 12. Apparet Prochite ſæuum ſortita Numanta.

De Porphyrione & adamaſtore Sidonius, Hic rotat excuſſum uibrans in ſidera Pindum Enceladus, rapido fit miſſilis Oſſa Typhœo, Porphyrion Pangæa rapit, Rhodopéq; Adamaſtor.

Anthæus gigas fuit in Libya proceri corporis:cui Herculem luctanti terra mater augebat uires, quotieſcunque eam attigerat. Lucan. lib. 4. Hoc quoque tam uaſtas cumulauit munere uires Terra ſui fœtus, quod quum tetigere parentem. Iam defecta uigent renouato robore membra.

Fuit & Aſtrœus unus è Titanibus. qui contra deos arma ſumpſere. hic ex Aurora uentos genuiſſe fertur.

Atlantem poetæ fabulãtur gigantem omnium maximum, qui cælum humeris ſuſtinuerit, quod fingitur propter eiuſdem nominis montem in Mauritania tantæ altitudinis, ut nubes contingere uideatur. Virg. ubi cælifer Atlas A-

xem humeris torquet ſtellis ardentibus aptum. Ouidius lib. 5. Faſt.

Gygem Heſiodus in Theodonia facit cæli& terræ filium, & Briarei fratrem. Ouidius, Centimanumq́; Gygem. Pontanus lib. 3. de Stelis, quoſdam enumerat.

Sunt & alij, qui excreuiſſe dicuntur in Gigantæam propè magnitudinem. nam Agatho Athenienſis (qui floruit ætate Hadriani principis) adhuc adoleſcens fuiſſe dicitur altitudinis octo pedum.

Fuit & Porus rex in India quattuor cubitis & palmo procerus, quem Alexander bello uicit.

Aranthas Bebrycius octonis cubitis lõgus fuiſſe traditur.

Oreſtis corpus oraculi iuſſu refoſſum ſeptem cubitorum fuiſſe monumentis proditur, auctore Plinio. Architrenius, Staturam cubitis ſeptem diſtendit Oreſtes.

In Creta terræ motu rupto monte inuentum eſt corpus ſtans XLVI. cubitorum, quod alii Otionis, alii Etionis fuiſſe tradunt.

Ætate Plinii uiſus eſt nouem pedum ac totidem unciarũ homo Gabbara nomine, ex Arabia aduectus. Architrenius, In bis quinque pedes produxit Gabbarus artus.

Fuerunt ſemiſpede maiores Puſio & Secundilla, quorum corpora miraculi gratia aſſeruata ſunt in conditorio Salluſtianorum hortorum.

Goliath gigas fuit, quem Dauid fundæ uerbere deiecit in terram & interfecit. Politianus in Nutricia, Pſallentemq́; deo regem, qui turbine fundæ Icta Philiſtæo ſecuit puer ora Giganti.

Quam procerus extiterit Maximinus imper. hoc ſatis argumento conſtat, quòd uxoris dextrocherio (id eſt ornamento brachiorum) pro anulo uteretur.

Saxo Grammaticus ait Offotum fuiſſe gigantem,& paſtorem, cuius armenta tutabatur canis Biornonis cuiuſdam.

Beroſus lib. 5. antiquitatum Noa reponit inter gigantes& aſtrologos.facit Tuiſconem gigantem,cuius filius Mannus apud Sarmatas regnauit ætate Semiramidis.

Inter gigantes quoque numeratur Hercules, quem feſſo Atlante celum humeris ſubiiſſe ferunt.

Artachees uir fuit inter Perſas proceriſſimus, ætate Xerxis, ut cui quattuor omnino digiti deeſſent a longitudine quinque regiorum cubitorum. Herodotus.

Oromedon quoque nomen eſt gigantis apud Propertium lib. 3. ſcribentem: Te duce uel Iouis arma canam, cœloq; minantem Cœum & Phlegræis Oromedonta iugis.

Saxo Grammaticus ait Harthbenum fuiſſe quendam ex Helſyngia, qui raptas regum filias ſtupro fœdare gloriæ loco ducebat, illum perimere ſolitus, a quo peragendæ Veneris uſu prohiberetur. aitq; tantam in eo corporis magnitudinem extitiſſe, ut IX. cubitis proceritatis eius dimenſio tenderetur.

Fuit & Gemagog gigas cubitis duodecim procerus. Architrenius, Cubitis te quattuor altum Gemagog Herculea ſuſpendit in aera lucta. Idem, Gemagog arduitas Corinei fracta lacertis.

NANI, ET PVMILIONES.

Nani dicuntur homunciones breuiculi, & modicè ab humo extantes: uocantur aliter Pumiliones, & Pumili. Statius, Mirantur Pumilos ferociores. Talis fuit Conopas, in deliciis Iuliæ, neptis Auguſti, duos pedes & palmum longus, auctores Plin. cuiuſmodi etiam fuiſſe fertur Andromeda, liberta Iuliæ Auguſtæ.

Manium maximum & M. Tullium, equites Romanos, binum cubitorum fuiſſe, auctor eſt Varro apud Plin.

Duo fuerunt Molones nota corporis breuitate, quorum alter hiſtrioniam exercuit alter latrocinis famoſus factus eſt, inde natum adagium, Puſillus quantus Molon. adagiū

Pygmæorum, qui longiſſimi ſunt, duos pedes & quadrantem non excendunt. hinc prouerbium, Pygmeo breuior. Adagiū Mantuanus, Inter pygmæos non pudet eſſe breuem. Habitant in extrema parte montium Indiæ: horum mulieres quincto anno pariunt, & ſeneſcunt octauo. infeſtantur maximè à gruibus, in quas turmatim prodeunt, & nihilominus uincuntur. Claudianus lib. 1. In Eutropium. Et Iuuenalis Sat. 13.

M. Antonius Siſyphum pumilionem habuiſſe fertur intra bipedalem ſtaturam, ingenio tamen uiuacem. Auguſtus ex

hibuit ſpectaculis Lucium, adoleſcentulum honeſte natum, bipedali minorem.

ALOIDÆ, TYNDARIDAE, ATRIDÆ,

ALoidæ dicti ſunt Othos, & Ephialtes, ab Alœo gigante, cuius uxorem Iphimediam compreſſit Neptunus, & ex ea ſuſcepit geminos, qui quum Alœi putarentur eſſe filii, dicti ſunt Aloidæ, ut iam diximus.

Eo quoque modo Tyndaridæ uocati ſunt Caſtor & Pollux, quod crederentur Tindari filii, quum tamen ex concubitu Iouis cũ Leda geniti eſſent. Seneca, Hinc clara gemini ſigna Tyndaridæ micant. Ouidius, Tyndaridæ fratres, hic eques, ille pugil. Simili ratione uocatur Helena Tyndaris.

Atridæ uocantur Agamemnon & Menelaus, ab Atreo parente. Horatius de Agam. Arſit Atrides medio in triumpho Virgine rapta. De Menelao Virg. lib. 11. Atrides Protei Menelaus ad uſque columnas Exulat.

CYCLOPES.

CYclopes miniſtri fuerunt Vulcani in Sicilia, quos poetæ Monoculos dicunt, Neptuni filios ex Amphitrite. dicuntur Ioui fulmina conficere apud Liparam, quæ eſt una ex Aeoliis inſulis, fabricam ferrariam primum in Creta repererunt. omnium præcipui fuerunt Brontes, Steropes, Pyragmon. de quibus Virg. lib. 8. Aen. Ferrum exercebant uaſto Cyclopes in antro, Brontesque, Steropesque, & nudus membra Pyragmon. Ouid. lib. 4 Faſtorum. Claudianus de 111. conſulatu Honorii, & Statius lib. 4. Syl. Hos autem occidiſſe fertur Apollo, propter fulmina Ioui fabricata, quibus perierat filius Aeſculapius, hinc extruſus deorum contubernio exulauit in Theſſalia. ubi admeti regis fuit armentarius.

CVRETES.

CVretes, ſeu Corybantes miniſtri fuerunt Cybeles, quibus ferrariam fabricam nonnulli referunt acceptam. horum nomina citat Eraſmus ex Græcis carminibus, quæ Latina fecit. Illic habitabant Montigenæ Phryges Idæi, Gens arte celebris, Celmis Damnameneuſque ingens, Acmonque ſuperbus Montanæ docti cultores Adraſtææ:

A quibus ars Vulcania primis eſſe reperta Dicitur, & nigrum nemoroſo in monte repertum, In uarios uſus monſtratum cudere ferrum, Impoſitumq; igni, miro ſplendeſcere cultu. Propter hoc inuentum (quod illis aſcribitur) æra & ferra uocantur Corybantia. Virg. lib. 3. Aen. Hinc mater cultrix Cybele, Corybantiaq; æra. Tertullianus, Iuppiter Cretam ſuam Romanitsfaſcibus concuti ſineret, obſitus illud antrum Idæum & æra Corybantia. Horum præcipuus fuit Celmis, a quo ferrum ſolidiſſimum cudebatur. hinc natum adagium, Celmis in ferro. de his, qui præter modum ſuis fidunt uiribus: tanquam inexpugnabiles, aut qui in ſua arte magnopere excellunt. cuiuſmodi ſunt hæc, Roſcius in ſcena, Antæus in arena. Hercules in claua.

ATHLETAE, PVGILES, ET PAlæſtritæ.

Athletæ dicuntur pugiles & luctatores, aliter Pancratiaſtæ, a Pancratio ludo gymnico. de quo Propertius, Et patitur duro uulnera Pancratio. Gelius ait unum ex liberis Diagoræ Rhodij fuiſſe Pancratiaſten. Athletarum nomine dicebantur, qui manibus pedibusque quaſi omni ope, omnibusque, ut dicitur, unguiculis connixi certabant. uocantur etiam Palæſtritæ a palæſtra luctatione, de qua Virg. lib. 6. Aen. Pars in gramineis exercent membra paleſtris. palæſtrici item dicuntur, qui motus geſtusq; formant, ut in palæſtra bracchia recta ſint, nec indoctæ ruſticæ ue manus, ne qua in proferendis pedibus inſcitia, ne caput oculiq; ab alia corpori sparte diſſideant. hæc ars Chironomia dicitur, quam ueteres ingenuis liberis neceſſariam putauerunt, uideturque nonnihil ad Hiſtrioniam ſpectare, & oratoriam. hanc qui non didicerunt, Apalæſtri uocantur, quod motu flexuque corporis ac omni habitu nullam omnino uenuſtatem leporemq; præſeferant. In Gymnicis artificibus ſunt etiam Pictæ. ideſt pugiles, & Dromeis, id eſt curſores, quales a Virg. ponuntur lib. 5. ubi ad patris Anchiſæ tumulum exequialis celebrat ludos. Sunt & alia permulta Athletarum genera, ut Diſcopoli, qui diſcum in ſublime iaculantur, qui frequens erat antiquis ludus. Halticí, qui

curſus pernicitate contendunt, qualis Virgilianus ille pedibus longè melior Lycus. De antiqua puerorum inſtructione Plautus, Ante ſolem, inquit, exorientem niſi in palæſtram ueneras gymnaſii, profectò haud mediocres pœnas penderes. Ibi curſu, luctando, haſta, diſco, pugilatu, ſaliendo ſeſe exercebant magis, quam ſcorto. Sed hæc fuerant Græcorum exercitia, quibus non utebantur Romani. Gymnici Agones dicebantur, in quibus nudi exercebantur Athletæ, quos in Arcadia primus reperit Lycaon. hinc Gymnaſia uocantur exercitii loca, quæ à corporibus ad animorũ exercitia poſtea traducta ſunt. Athenis tria fuerunt Gymnaſia, Lyceum, Academia, Cynoſarges, fuit Lyceum Ariſtotelis ſchola, Academia Platonis. apud Cynoſarges pueri exercebantur, qui nec a patre, nec a matre ciuitatis ius habebant. Porrò moris erat, ut luctaturi cæromate, id eſt oleo cærato perfunderentur: quos qui ungebant, uocabantur Cæromatiſtæ. unde Lucanus liquidam uocat palæſtrã lib. 9. dicens: Arcados auctoris citharæ liquidæq; palæſtræ. Vnctam Statius lib. 6. Theb. Ante alios erat uncta Pales. eadem ratione madidam oleo palæſtram uocat Calentius. Poſt unctionem demum inſpergebantur puluere, ut corpora cæromate & ſudore lubrica mutuas luctantium prehenſiones admitterent. hinc factus prouerbio locus, Citra pulueris tactum: ubi dicimus rem aliquam ſine diſcrimine & labore partam. Puluis ille uocatur Alphe. Ceterum ubi Fabius lib. 1. Inſt. ait bonum eſſe, ut futurus orator Paleſtricis det operam, non de his loquebatur; quibus pars uitæ in oleo cõſumebatur, ſed de illa Chironomia, quæ eſt formandorum geſtuum ac motuum norma, quam ab Athletica palæſtra multum diſtare conſtat. palæſtræ tamen appellatione rem athleticam omnem complectimur. Pugilatus (qui Græcè Pygmen dicitur) cæſtibus fiebat. cuiuſmodi fuit illa Daretis in Entellum concertatio apud Virgilium. Qui ſaltu certabant. plumbeis quibuſdam pilis & maſſulis (Halteres Græci uocant) utebantur, quibus utraque manu ſe librabant. hoc adhuc noſtri temporis faciũt Hiſtriones funãbuli, qui ne corporis mole in hanc uel illam partem rapiãtur, præpilatis perticis uacillationem impediunt. de his intelligit

Adagiu

Iuuen. Et laſſata manu ceciderunt brachia maſſa. Curſorum alii Stadiodromi uocabantur, qui ſtadium percurrebant, & quieſcebant in limite. alii Diaulodromi, qui peracta metá eò demum reuertebantur, unde curſum inierant Dolichodromi dicebantur, qui ſexies ſtadium curriculo obibant. Inter athletas etiam erant Acrochriſtæ, qui ſummis inter ſe manibus depugnabant, nullo complexu hærentes. Qui quinque certabant generibus Lucta; Pugilatu, Saltu, Curſu, & Pancratio, Pentathli uocabantur. Xyſtici; qui per hyemem exercebantur in porticu. nam Xyſtos latam porticum ſignificat. Sciamachi dicebantur, qui ſub tectis umbratilem pugnam fingebant, non ueram, quæ fiebat in ſole & puluere, qualis eſt Laniſtarum pugna, qui digladiandi artem profitentur, quiq; numeros omnes impetendi, cedendi, inferendiq; & uitandi uulnera, atq; etiam ubi punctim, cæſimq; feriendum ſit, diſcipulos docent: ut ſi quando in puluerem prodeũdum ſit, & uulnificum certamen, tutentur ſe melius, & inimicos inuadant cautius. Panis, quo utebantur Athletæ, dicebatur Colyphium. Nunc ad eorum nomina ueniendum eſt, qui uel unico palæſtræ genere, aut multis claris extiterunt.

Ouidius lib. 5. Metam. facit Broteam & Ammonem pugiles cæſtibus claros, ubi ait: Hinc gemini fratres Broteasque, & cæſtibus Ammon Inuicti, uinci ſi poſſent cæſtibus enſes.

Ex duobus Tyndaridis alter fuit equitatu clarus, alter pugilatu. Ouid. lib. 8. Tyndaridæ gemini præſtantes cæſtibus alter, Alter equo. Idem alibi, Tyndaridæ fratres, hic eques, ille pugil.

Fuit Amycus, Bebryciorum rex, filius Neptuni, cæſtibus clarus, quibus aduenas in filius interficiebat. hunc occidit Pollux. Sidonius, Sparta Terapnæa pugilem cum Gymnade pinguem Sratum Bebryciis Amycum ſuſpexit arenis. Valerius Flaccus lib. 4. Argon.

Cæſtibus ergo ualuerunt Amycus a Polluce interfectus, Butes Amyci filius, & Eryx, quem Hercules dedit morti.

Butes Amyci filius, & Eryx Butæ, illuſtres fuerunt pugiles, Butem Dares interfecit Eryx magiſter fuit Entelli.

cuius cæſtus Entellus ipſe in Dareta certaturus protulit. fertur etiam Eryx in Herculem certaſſe, uictusque ſuccubuiſſe. de utroque Virg. lib. 5. Victorem Buten immani corpore, qui Bebrycia ueniens Amyci de gente ferebat, Perculit, & fulua moribundum extendit arena. Idem, Vbi nunc nobis Deus ille magiſter Nequicquam memoratus Erix?

Eutymus Pyctes fuit patria Locrenſis, qui ſaxum miræ magnitudinis ad Locrenſium portas humeris uexit, ut iam diximus.

Neſtor (ut eſt apud Homerum) quum adhuc iuuenis eſſet, uicit pugnis Clitomedea, lucta Ancæum, Iphiclum pedum uelocitate, Phylea & Polydorum iaculatione.

Ageſidamus Locrenſis fuit Olympionica, quem ab inimico propè uinctum, quum unxiſſet Ilas ſocius, acrior ad conflictum rediens euaſit uictor, in cuius laudem Pyndarus ſcripſit hymnum.

Fuit & Ægeſias Syracuſanus, Soſtrati filius, nobilis Olimpionica.

Archias Hyblæus fuit præco, qui tres ordine uicit Olympiadas, & Pythica, ſtatua cum epigrammate ob uirtutem illam decoratus. Iul. Pollux apud Volater.

Asbilus Olympionices fuit Crotoniata, ter in Olympia continua ſerie uictor, quem perpetua uirginitate fuiſſe præditum ferunt.

Autolycus nobilis fuit Pancratiaſtes, cui ſtatua poſita eſt in Prytaneo: id erat locus Athenis in arce digniſſimus, ubi iudices de negotiis reipub. pertractabant.

Cleomedes athleta Aſtypalenſis genere, de cuius robore iam diximus in cap. de Viris prodigioſo robore.

Cleomachus fuit pugil Magneſius, de quo nihil reperitur, præterquam quod in cuiuſdam cinædi, & ancillæ amorem incidens, corruptiſſimis euaſerit moribus.

Clitomachum Palæſtritam non tam commendant uires, quam pudicitia: quod etiam coeuntes canes ſine horrore nó poſſet aſpicere, aut in conuiuiis aliquid impudicum permittere. Ælianus apud Volater.

Corœbus, patria Elienſis, primus curſu uicit in prima Olympiade.

Democratem athletam, facto in palæſtra circulo, dimo uere nemo poterat.

Ferunt Demarchum Parrhaſium Olympionicam guſtatis pueri (qui immolabatur) extis in lupum fuiſſe commutatum, decimo demum pôſt anno priſtinæ formæ reſtitutum.

Diagoras Rhobius, uictor in Olympia, quum eodem die tres filios uictores coronari uidiſſet, expirauit gaudio. Gellius.

Epitherſes, Metrodori filius, uicit in quattuor certaminibus.

Icto Tarentino palæſtritæ tanta fuit gloriæ libido, ut toto uitæ tempore caſtus uixerit, ne uenereo concubitu corpus eneruaret, fieretque propterea inutilior ad certamen,

Ergoteli athletæ Cretenſi Pindarus hymnum conſucrauit ob eximias uires: curſu uicit in Olympia,

Hypenus athleta primus diaulo uicit.

Marullus fuit athleta, qui, relicta poſtmodum palæſtra, ludum Romæ aperuit, fuitque Latini ſermonis exactor diligentiſſimus. Volat.

De Milone Crotoniata, prodigioſiſque eius uiribus, & ſtolida temeritate iam diximus.

Nicedorus Mantineus Pyctes ab adoleſcentia totum ſe palæſtræ deuouit, ubi maximam promeruit laudem. factus ſenior, cœpit philoſophari, legibusque & inſtitutis cõſulere.

Polydamas Pãcratiaſtes leonem occidit inermis, taurum apprehenſo pede retinuit, inſiluit in equos aurigis deiectis, agitatos miro impetu detinuit currus, ſaxo ad extremum in cauerna oppreſſus eſt, dum eius ruinæ ſeſe ſatis facere poſſe confideret.

Theagenes patria Thaſius CXL. coronas è certaminibus retulit uictor,

Androgeus Minois regis Cretæ filius, quum omnes palæſtra ſuperaret, ab Athenienſibus & Megarenſibus, hanc ei gloriam inuidentibus, interfectus eſt, cuius mortem Minos pater ultus eſt bello. Tort.

Antæus gigas Libycus, & egregius luctator, auſus eſt cum Hercule in certamen deſcendere: cui quum Terra mater uires tactu augeret, conſtrictis in aere membris & fau-

cibus ab ipſo Hercule iugulatus eſt. hanc eorum luctam deſcribit Politianus hoc modo:

Inculauere animis dura certare palæſtra,
　Neptuni quondam filius, atque Iouis.
Non certamen erant operoſo ex ære lebetes;
　Sed qui uel uitam, uel ferat interitum.
Occidit Antæus. Ioue natum uiuere fas eſt,
　Eſtque magiſtra Pales Græcia, non Libya.

Pythodemus luctator fuit egregius, cuius ſtatuam fecit Dynomedes Plinius.

Daretem Virgilius finxit fuiſſe neſcio quem iactanticulum, ſuiſq; uiribus immodicè fidentem: qui in ludis illis (quos ad Anchiſæ tumulum celebrabat Æneas) quum ſibi nimium blandiretur, ut unum quenque magnifico ſermone laceſſeret, ad extremum coegerit Entellum, quamuis capularem, & propè uiribus effœtum, cæſtus arripere a quo magna nominis infamia ſuperatus, prope ſemianimis in caſtra ſuorum relatus ſit. unde natum adagium. Hieronymo poſitum, Dares Entellum prouocat.

Corycus luctator, quum neminem reperiret priorem, aut parem, cuiuſq; uiribus ſuccumberet, etiam adagio ſequenti fecit locum, Luctari cum Coryco. de his, qui aliquid ſupra uires moliuntur.

Patrobius, libertus Neronis, tanto palæſtræ ſtudio tenebatur, ut arenam a Nilo uſque iuberet ſibi afferri in theatrum, qua ſpargeretur. Plin. cap. 12. lib. 35.

De Ægle, Hyla, Phegeo, & Lyco Auſonius ad hunc modum ſcribit: Doctus Hylas cæſtu, Phegeus caſtus arte palæſtræ, Clarus Olympiacis eſt Lycus in ſtadiis, &c.

Ægles Olympionica dum in ſacro certamine ſortitio inter ipſos & aduerſarios non bonafide fieret, repente (quum prius eſſet mutus) in eum, qui id faciebat, ſeſe uidere quid faceret, magnum inclamauit, oriſq; uinculo ſolutus, recte poſtea ſemper locutus eſt. Gell.

Fuit Glaucus Caryſtius Pyctes coronatus xxv. Olympiade, quem Pythia ter uiciſſe ferunt, Iſthmia decies. is in agro colendo uomerem (qui ab aratro caſu exciderat) manu loco mallei in ſuum locum reſtituit. ductus poſtea a patre

in olympiam, quum ab aduerſariis conficeretur plagis, & iam ſuccumbens deficeret, clamauit profiliens pater, Percute qua aratrum. Quo ille ſtimulo concitatus, irruenſque uiolentius, uelut impetu capto, aduerſarium uicit, ſtatuamq; meruit. Cælius cap. 28. lib. 6.

Fuit Eurymadas Pyctes Cyrenæus patria, qui aduerſariis plagarum ui & frequentia dentes ſæpenumero excutiebat.

Ferunt Heraclidem fuiſſe pugilem, infiniti propè cibipotuſque capacem. non reperiebatur illi par in potando. alios ad ſentaculum inuitabat, alios ad prandium, ad cœnam alios, poſtremos ad comeſſationem. recedentibus primis iungebantur ſecundi, omnibuſque ſufficiebat ſolus. Celius lib. 16. cap. 16.

Lachus Epidamnius fuit Pyctes, quem Cleomedes Aſtipalenſis ictu pugni interfecit, ac demum interfecti lateribus apertis inteſtina exeruit.

Iſchomachus Crotoniates uictor fuit in ſtadio, quo tempore M. Valerius, & P. Poſtumius Tubertus cóſules Romæ creati ſunt.

Topſius luctator fuit egregius, Dionis Alexandrini frater.

Buthus athleta uicit in Pithiis ludis. idem bouem integrũ uno die deuorauit. quod de Milone Crotoniata dicitur.

Starchaterum Saxo Grammaticus prodit athletam fuiſſe, qui nulli mortalium ſuo tempore uiribus & uirtute ceſſerit. de cuius præclaris facinoribus multa commemorat.

Hama apud Saxones gymnicis palmis clariſſimus habitus eſt. adeò ut magno militaris pompæ tripudio ductus ſit ad conflictum, & Starcathero inter Danos fortiſſimo, ſed capulari oppoſitus. quum ergo in conflictum ambo deſcendiſſent, aſtarentque hinc & inde numeroſi ſpectatores, ut ſuæ partis uictori gratularentur; Starcatherus primo quidem in ſultu propter inualidas uires pænè reſupinatus eſt; uerum ubi pudore reſumpſit uires, & ſe ſibi reſtituit, medium Hamæ corpus diſſecuit. Saxo lib. 6.

Phailus fuit Athleta fortiſſimus, in cuius honorem Alexander Macedo multas exuuias dono Crotoniatis miſit.

Cylon fuit Olympionices Athenienſis affectatæ tyrannidis compertus.

Callias Athenienſis tyranni piſiſtrati inimicus, in equorum curſu palmam obtinuit, in quadrigario fuit ſecundus, in Pythiis primas meruit.

Pyrechmen luctator fuit Ætolus, qui Degmenum Epeum ſingulari certamine uicit. Herod. lib. 6.

Auenicon fuit pancratiaſtes ex Antedone urbe.

Phrynon dux fuit Athenienſium, pancratiaſtes clariſſimus, quem Pyttachus Mitylenæus ſingulari contendens certamine, reſte ſub clypeo latente, inuoluit, atque hoc modo ſuperauit.

Glycon nomen eſt luctatoris fortiſſimi apud Hor. in epiſtolis ſcribentem, Et qua deſperes inuicti membra Glyconis Nodoſa corpus noli prohibere chiragra.

In honorem defuncti Archemori (qui filius fuit Lycurgi regis Thracum) annui Agones inſtituti ſunt. Statius lib. 6. Theb. quoſdam enumerat ex his, qui ibidem certauerunt, quorum hæc ſunt nomina, Hippomedon ictu diſci præſtãs Phlegias, Alcidamas Lacon, Capaneus Ætolus, Agylleus, Tydeus, & alii nonnulli.

GLADIATORES.

Gladiatorum genera ſunt Retiarii, Secutores, Mirmillones, Hoplomachi, Thraces. horum magiſtri dicuntur Laniſtæ, hi gladiaturam domi exercebant, inſtituebantque tyrones, quos uendebant munerariis. erant Munerarii ſpectaculorum exhibitores, qui ludos gladiatorios populo exhibebant, a Græcis dicuntur Agonothetæ. Martialis, Suſpectam uelut emptor, aut Laniſta. Retiarii pugnabant in Mirmillonem, uocabulo a reta deducto, quod ſub ſcuto ferebant, ut inuoluerent inimicum. Mirmillones nomen habuerunt a Mirmillonio genere armaturæ Gallicæ, quo utebantur. Retiarii tunica utebantur & fuſcina. Iuuenalis. Vicit & hoc monſtrum tunicati fuſcina Grachi. Suet. Retiarii, inquit, tunicati quinque numero gregatim dimicantes ſine certamine ullo, totidem ſecutoribus ſuccubuerant: quum occidi iuberentur, unus reſumpta fuſcina, omnes interemit. Secutor galeam ferebat, & clypeum falcéque ſupinam, Retiarius galerum tantum. de hoc Iuuenalis Saty. 8. Nec galea frontem abſcõdit, mouet ecce tridẽtẽ, &c.

Inter

Inter gladiatores præcipui habentur Bithus & Bacchius, qui pares fuerunt arte,& pares audacia. hinc natum adagiũ, Bithus contra Bacchium, quum duo æqualiter improbi contendunt inter ſeſe. Horatius, ut non compoſiti melius cum Bithó Bacchius. nam quum mutos interfeciſſent, tandem congreſſi mutuis uulneribus ſe confoderunt.

Erſenius & Pacidianus gladiatores itidem fuerũt nobiliſſimi. a quibus natum adagium præcedenti ſimile, Erſenius cum Pacidiano. Cic. de perfecto Oratore, A me au tẽ(quõ maximis minima conferam) gladiatorum par nobiliſſimum inducitur. Aeſchines tanquam Erſenius, non ſpurcus homo, ſed doctus & acer. cum Pacidiano hic componitur, optimus longè poſt homines natos.

Spartacus gladiator fuit, Thrax genere, magnis uiribus præſtans. qui una cum Chryſo & Oenomao, affracto Lentuli ludo gladiatorio, Capua erupit cum LXX. gladiatoribus. qui omnes collecto exulum & fugitiuorum non paruo exercitu bellum ingens concitarunt, adeò ut mitti Craſſum oportuerit, qui perditos eorum conatus reprimeret. Horat. Aemula nec uirtus Capuæ, nec Spartacus acer.

Turbo, faciens genitiuum Turbonis, nomen eſt gladiatoris apud Horat. lib. 2. Serm. Corpore maiorum rides Turbonis in armis.

Martianus nomen eſt Gladiatoris apud Plutarchum in Galba.

Idem ait Spiculum fuiſſe gladiatorem, quem Romani Neronis ſtatius ſubiectum in foro perdiderint.

Horat. facit Veianium gladiatorem in principio epiſtolarum, ubi ait: Veianius armis Herculis ad poſtem fixis latet abditus agro, Ne populum extrema toties exoret arena.

Grachus nomen eſt Retiarii apud Iuuen. Saty. 8. ſcribentem: Nec clypeo Gracchum pugnantem aut falce ſupina: Damnat enim tales habitus, & damnat, & odit.

HISTRIONES, ET ACTORES.

Hiſtriones uocantur ludiones & geſticulatores, qui oculos ſpectatorum ſuis oblectant ludis. theatricorum enim artificum alii uocantur Gymnici, alij Scenici. de

Gymnicis nonnihil dictum eſt in Athletis. Scenici uocantur, qui ſcenicos agonas exercent, aliter Dionyſiaci, uelut patri Libero dicati. In his ſunt Comœdi, & Tragœdi, id eſt, fabularum actores, item Mimi, Pantomimi, Archimimi, Ethologi, Ethopœi. qui omnes ſignificant alienæ perſonæ ſimulatores, & hypocritas, Latinè uocantur Hiſtriones, uel ab Hiſtria, ex qua primum uenerunt, uel quòd Hiſter uocabulo Tuſco ſignificet ludionem. Mimi dicuntur imitatores, qui dicta, facta, moresque hominum & naturas imitantur. quamuis etiam Mimi dicantur poemata ſine reuerentia laſciuiam imitantia, ut apud Ouidium, Sribere ſi fas eſt imitantes turpia Mimos. Pantomimi omnium perſonarum imitatores & effictores. Suetonius in Calig. Neſtorem Pantomimum etiam inter ſpectacula oſculabatur. Bibaculus ſcriptor egregius ob eximiam imitationem Pantomimus uocabatur. Si Venus leporem in horoſcopo reſpexerit, faciet Pantomimos, & Mimologos, inquit Iulius Maternus. Archimimi ſunt hiſtrionum principes. Ethologi ſunt effictores morum & affectum cuiuſcumque perſonæ. Cic. lib. 2. de Oratore, Mimorum eſt enim Ethologorum, ſi nimia eſt imitatio, ſicut obſcenitas, quibus uerbis Cicero nimiam & uelut Mimicam in oratore culpat imitationem. Sunt & Ethopœi hiſtriones, qui mores imitantur eius perſonæ, quam ſuſtinent. unde Ethopœia morum alienorum imitatio, quæ aliter uocatur Mimeſis. inter Scenicos quoque ponuntur Thymelici, Saltatores Chironomi. Thymelici ſunt Citharœdi, Cithariſtæ, Lyriſtæ, Tibicines. Thymelici actiones ſuas in Orcheſtra peragebant: Comici, & Tragici in ſcena. Thymelici autem dicuntur uel à Thymele muliere, quæ prima ſaltationem docuit, uel quod apud Græcos hiſtrionicam ſignificet. Martialis lib. 1. Chironomi ſunt geſticulatores, & Chironomia, ſaltatio geſticulatrix, Iuuenalis Saty. 6. Chironomon Lædam molli ſaltante Batyllo. ubi Lædanomen eſt ſaltationis, Batyllus hiſtrionis. Idem Saty. 5. Saltantem ſpectas & Chironomonta uolanti Cultello. Saltationis ſpeties antiquitus fuerunt Pyrrhica, quæ & Enopolia a quibuſdam dicitur, id eſt a pacata. hinc Pyrrhicari., Pyrrhiciſtæ dicunt

cur ſaltatores armati. Tranq. in Cæſare Dictatore, Furius Leptinus ſtirpe prætoria, & A. Calpenus ſenator quondam actorq; cauſarũ Pyrrhicam ſaltauerant. Nomen autẽ ſumpſit a Pyrrho inuentore. Cordax ſaltatio eſt obſcena & comica. Tertium genus ſaltationis Sicinnis appellatur quæ ſatyrica eſſe dicitur. Plin. lib. 1. Saltationem armatam Curetes docuere, Pyrrihicem Pyrrhus. ubi armatam ẽ Pyrrihca diſtinguit, quas tamen eaſdem eſſe ſentit doctiſſimus Budæus, a quo bonam horum fragmentorum partem emendicaui. Eſt & alia ſaltatió, quæ Eumelia dicitur, id eſt pacata. Produnt hiſtoriæ Romanorum hiſtriones pulſos Italia a Nerone, quum propter eos uariæ factiones ortæ eſſent, & adeò uehementes, ut ad compeſcendam fautorum contentionem milites theatro aſſidere iuberentur. Vnde & Tranquillus, Pantomimorum, inquit, factiones ſimul cum ipſis relegatæ. reſtituti ſunt demum per Neruam, ſed iterum poſtea ſublati a Traiano.

Paris hiſtrio, libertus fuit Domitiæ, Neronis amitæ, qui ſolitus erat luxus Neronis intendere tempore cænæ, eiusq; animum demulcere, auctore Cor. Tacito. de hoc intelligit Iuuenal, Eſurit, intactam Paridi niſi uendit Agaſeu, &c. Tranquillus ait eum a Nerone occiſum. quaſi grauem aduerſarium. Idem ſcribit Domitianum repudiaſſe uxorem, Paridis hiſtrionis amore perditam.

Geneus Arelatenſis patria, mimus fuit apud Domiſianum, qui Chriſtianos turpiſſimis geſtibus irridebat, tandem & ipſe ſub imperatore paſſus eſt.

Roſcius Gallus comœdus fuit ut omnium peritiſſimus ita & notiſſimus, qui geſtus & pronunciationis exercitatione eò uenit præſtantiæ, ut ſi quempiam in arte ſua perfectum uelimus dicere, eum uocemus uelut Roſcium in ſcena. Perſona primus uſus eſt in ſcena, quod obliquis eſſet oculis, turpiq; aſpectu. ſcripſit librum, quo hiſtrioniam comparauit eloquentiæ. Cicero grauiſſima oratione populum obiurgauit, quod agente Roſcio tumultum mouiſſet. Idem lib. 2. de Oratore, Quàm ſoleo, inquit, ſæpe mirari eorum impudentiam, qui agunt in ſcena geſtum ſpectante Roſcio. quis enim ſe commouere poteſt, cuius uitia ille

non aduertat? Porrò autem fuit Roſcius L. Syllæ adeò carus, ut annulo aureo ab eodem dictatore donatus ſit. tanta præterea tum gratia, tum gloria. ut mercedem diurnam de publico mille denarios ſine gregalibus acceperit. Macrobius lib. 5. cap. 7. Horat. de eo ſcribit: clament periiſſe pudorem Cuncti pænè patres, ea quum reprendere coner, Quæ grauis Æſopus, quæ doctus Roſcius egit.

Æſopus fuit tragœdus amicus Cic. qui ex histrionia tantas opes ſibi comparauit, ut patinam haberet D C. ſeſtertiis taxatam, filiumq; reliquerit adeò diuitem & prodigum, ut uniones aceto liquefactos cenis apponeret. Plin. ait patrem poſuiſſe in patina aues cantu aliquo aut humano ſermones uocales, millibus ſex ſingulas cuemptas, nulla alia inductum ſuauitate, niſi ut in his imitationem hominis manderet, dignus porſus filio, a quo deuoratas diximus margaritas.

Dion Caſſius prodit, Neruam Cocceium gladiatoribus theatricis, mimisq; & ſaltatoribus, maximè oblectatum, è quibus unum præ ceteris (cui nomen erat Pylades) dilexerit. fuit hic Pylades histrionica clarus, Hylam diſcipulum uſq; ad æqualitatis contentionem eruditione prouexit. de uroque abundè meminit Macrobius lib. 2. Saturn. Auguſtus Cæſar, auctore Tranquillo, Hydam Pantomimum in atrio domus ſuæ nemine excluſo flagellis uerberauit, prætore licentiam histrionis culpante. Pyladem quoque urbe atque Italia ſummouit, quod ſpectatorem (a quo exibilabatur) demonſtraſſet digito, conſpicuumque feciſſet.

Stephanio etiam nomen eſt histrionis, quem Suetonius Logatarium uocat, quod primus togatus ſaltauerit fabulas, dicente Plinio: Minus miror Stephanionem, qui primus togatus ſaltare inſtituit. Hunc Auguſtus per binathea tra uirgis cæſum relegauit, quòd circuntonſam in puerilem habitum matronam ei miniſtraſſe comperiſſet.

Rubrius apud Plinium histrio dicitur, cui L. Plancus co gnomen impoſuit.

Aſtydamas fuit histrio Morſimi filius, cui ſtatuam in theatra ponenda decreta erat, quod in agendo Parthenæum ſeſegnauiter ac ſcitè geſſiſſet. itaq; titulum conſcripſit, quo

ſuas ipſe laudes complectebatur. unde natum adagium, Laudas teipſum Aſtidamæ in modum.

Nicoſtratus fuit comœdiarum actor talis apud Græcos, qualis apud Rom. fuiſſe traditur Roſcius. propter cuius artis peritiam reliquit locum ſequenti prouerbio, Ego faciã omnia more Nicoſtrati.

Cytheris fuit Mima, cum qua M. Antonius poſt Pharſalicam pugnam uectus eſt curru, quem generoſi ſpiritus leones trahebant. Plin. lib. 8.

Idem ſcribit M. Ofilium fuiſſe hiſtrionem & comœdum, qui quum populo admodum placuiſſet natali die ſuo, conuiuiumq; haberet, edita cæna calidam potionem in pultario popoſcerit, ſimulq; perſonam eius diei acceptam intuens, corona è capite ſuo in eam tranſtulerit, taliq; habitu rigens nullo ſentiente expirauerit.

Saculio nomen eſt hiſtrionis apud Plutarchum: quem Brutus in bello contra Antonium captiuum cepit.

Fuit & Satyrus apud Græcos hiſtrio, qui Demoſthenis lingua præpediti, ac propterea ingrati populo, ſic formauit uocem, ut non prior Demoſthenes, ſed alter uideretur. Plutar.

Thymele mulier prima ſaltationem docuit. hinc Thymelici dicuntur ſaltatores mimi. Martialis, Qua Thymelen ſpectas, deriſoremq; Latinum. Iuuenalis, Attendit Thymele, Tymele tunc ruſtica dicit.

Polus hiſtrio fuit fama celebi in terra Græcia, qui geſtus & uocis claritudine & uenuſtate cæteris anteſtabat. egit tragœdias poetarum; Athenis etiam Electram Sophoclis poetæ urnam cum Oreſtis oſſibus geſtantem. quem actum ſcitè adeò & doctè obſoluit, ut imagines rerum uerbis exprimẽs, ſpectatores ad fletum & lacrymas cõcitauerit.

Fuit Callipides geſticularius & tragediarum hiſtrio inter Græcos clarus: qua in re plurimum ſe mirabatur. itaque ubi Ageſilao regi occurriſſet, arrogantius eum ſalutauit, ſubinde illi ſe oſtentans, arbitratus fore, ut comiter a rege exciperetur. uerum quum ſeriis rex intenderet, nec animaduerteret ad Callipedem, Non admodum, inquit, noſſe me uideris o rex. Tum ſubridens Ageſilaus, An non es, inquit,

Gallipedes ille dice lictas? id eſt, mimus Spartanorum uocabulo. quibus uerbis ludioni tumorem retudit. Fuit autem Callipedes adeò geſtuoſusq́; ut Simia geſticuloſiorem Græci eum dixerint. quam ob rem pronunciatio illa tam elegans & arguta reddebat hominem tardiorem.

Fuit Theocrines primum tragœdiarum actor, deinde calumniatot & ſycophanta. unde & Demoſthenes in oratione pro Creſiphonte Æſchinem tragicum Theocrinem uocat. Eraſmus in Chil.

Cydiſcus nomen eſt tagœdi apud Plin. lib. 35. cap. 10.

Fauo fuit Archimimus, qui in funere Veſpaſiani Imperatoris perſonam eius tulit, uiriq; (ut moris erat) facta & dicta imitatus eſt. interrogatis itaq; ab eo procuratoribus ex equiarum, quanti conſtaret funus? ut audiuit, ſeſtertium centies, exclamauit, centum ſibi ſeſtertia darent, ac ſe uel in tiberim proiicerent. quibus uerbis taxabat Imperatoris auaritiam, qui indignaretur tantam impenſam in funere ſuo factam fuiſſe.

Spinther fuit hiſtrio, a cuius nomine uocatus eſt Lentulus Spinther, quod eius ſimilitudinem referret maximè.

Caſtor & Docilis hiſtrionum ſunt nomina apud Horat. in epiſt. ſcribentem: Ambigitur quid enim Caſtor ſciat an Docilis plus.

LVDI, ET SPECTACVLA DIVERSA

Actia ludi fuerũt quinquennales, inſtituti apud Actium Epiri promontorium ab Auguſto, poſt Antonium & Cleopatram ſuperatos, in honorem Apollinis Actiaci.

Bubetiæ ludi fuerunt a bobus appellati, quoniam a ueteribus gratia boum inſtituti ſunt. uocantur etiam Boalia.

Pythia uocabantur ludi Apollinares, inſtituti in honorem Apollinis poſt interfectum Pythona ſerpentem. Horat. Qui Pythia cantat Tibicen, didicit prius, extimuitq́; magiſtrum. Sabellicus.

Cor. Tacitus ſcribit Neronem inſtituiſſe ludos Iuuenalium uocabulo, in quibus nõ nobilitas ulla. non ætas, aut acti honores erant impedimento, quò minus Græci Latiniq́; hi

ſtriones artem excerent uſq; ad geſtus modoſq; parum uiriles. quin & fœminæ illuſtres deformiat meditabantur fieri quoq; iuſſit conuenticula, & cauponas, ubi poſita erant irritamenta luxus, unde corruptis moribus acceſſi libidinum colluuies poſt natos homines longè maxima.

Olympia ludos in honorē Iouis cōſtituit Hercules apud Elipem & Pyſam, Græciæ oppida, ubi Gymnicum certamē fiebat quinto quoque anno. in his, qui dimicabat, uocabatur Olympionices. hic Hercules ſtudium fecit tāto ceteris maius, quantò menſura pedis eius ceteris præpollebat. Nemæa fiebant in honorem Archemori Lycurgis regis Thracum filii, quem ab Hypſiphile nutrice in herba relictum ſerpens interfecerat.

Æacea fiebant de Æaco apud Æginam.

Marathonea ob taurum a Theſeo interfectum, ubi Thiala argentea dabatur præmium. Thebis etiam fiebant Heraclea. Oenomaus primus apud Elidē ludorum ſpectaculum, equorumq; curſum edidit. apud Romanos Romulus in Sabinarum raptu. unde Ouid. Primus ſollicitos feciſti Romule ludos. Ad certamina Gymnica nō admitebantur fœminæ. Vnde Statius, Excluſæq; expectāt præmia matres. In ludis illis certabatur quinq; generibus diſco, haſta, ſaltu, iaculatione, luctatione. Qui in omnibus uincebat, uocabatur Pētathlus.

Dionyſia fiebant in honorem Bacchi, ubi maxima biben di licentia permittebatur. his intererant populus, & athletæ paſſim coronati. omnium certaminum præcipua quattuor fuerunt genera, Olympia, Pythia, Nemæa, Iſthmia: quorum præmia erant Oleaſter, laurus, apium, pinus. fiebantq; in honorem Pelopis, Apollinis, Archemori, & Palemonis. aliqui ad Iouem & Neptunum Olympia & Iſthmia referunt. Vnde Statius lib. 1. Thebarum, Non aliter quam Piſæo ſua luſtra tonanti Quum rederunt.

Ludi Circenſes, qui fiebant in circo, ubi loca erant, & ſubſellia equitibus patribusq; deſignata. primus circū deſi gnauit Tarquinius Priſcus. ſpectaculum faciebant equi, pugilesq;, ex Etruria maximè aciti. de his Tranquillus in Cæſare, Circenſibus, inquit, ſpacio circi ab utraque parte pro ducto in gyrum. Eurippo addito, quadrigas, bigas, & equos

deſultorios agitauereut nobiliſſimi iuuenes. Troiam luſit-turna duplex maiorum & minorum puerorum. Troia au-tem erat equeſtre ſimulacrum, ſeu umbratica equitum pu-gna, in qua equi in orbe ſe inuicem petebant. huius ludi ori ginem Virgilius lib. 5. deſcribit.

Venationes erant ſpecta cura, in quibus poſitæ in theatro feræ, ut tygres, elephanti, & leones, gladiatoribus congre diebantur uſq; ad mortem & caſum alterutrius partis. Sue-tonius, Venationes editæ per dies quinque, ac nouiſſimè pugna diuiſa in duas acies, quingenis peditibus, elephantis uicenis, tricenis equitibus hinc & inde commiſſis, in uena tionibus, & gladiatoriis ſoli conducti, aut damnati & am-bitioſi ad oſtentationem ſuarum uirium adh ibebantur, quo niam maximum uitæ diſcrimen imminebat.

Ludi Sæculares, in honorẽ Apollinis, & Dianæ inſtituti. fiebant centeſimo quoq; anno, præcone per compita claman te, Venite ad ludos, quos nemo mortalium uidit, neq; ui-ſurus eſt. Hos inſtituiſſe fertur Val. Publicola propter exa ctos reges, celebrauit Philippus imp. anno poſt urbem con ditam milleſimo. in quibus fuerunt Elephanti xxx. Alces x. Tygres x. Leones manſueti xl. Leopardi manſueti xxx. Hyenæ x. Gladiatorum fiſcalium paria mille; Hippotamus quoque, Rhinoceros, Archoleontes, Camelopardi, Ona-gri, & Equi feri.

Taurii ludi fiebant in honorem deorum inferorum.

Plebii inſtituti ſunt exactis regibus pro libertate plebis, quos poſtea L. Sylla inſtituit.

Gladiatorii inſtituti ſunt ad exercẽdam armis iuuẽtutem, ut iuuenes ipſi (ſi quando res poſtularet) aſſueſcerent non expaueſcere congreſſum hoſtilem.

Ludi Scenici dicuntur a ſcena, in qua celebrabantur a theatricis actoribus. inſtituti ſunt ob peſtilentiam, accitis ex Etruria ludionibus, ad tibicinis modos ſaltantibus. Ludi ſcenici fiebãt in theatris, uenatione, & gladiatorii in Amphi theatris. ludiclos & ſcenicos actores Cenſoria damnauit nota, ut improbos mente & nihili homines.

Spectacula uarii generis edita ſunt a diuerſis principibus. Ceſar exhibuit munus Gladiatorium; ludos etiam regiona-

tim urbe tota & per omnium linguarum hiſtriones; item Circenſes athletas; Naumachiam in foro depugnauit. Furius Leptinus ſtirpe prætoria, & Q. Calpenus ſenator quondam, actorq; cauſarum Pyrrhicam ſaltauerunt. Venationes edidit per dies quinque, ſublatis metis, quò latius dimicaretur. Athletæ cucurrerunt pertriduum. Defoſſus eſt in mõte Cælio lacus ad nauale prœlium, in quo biremes, ac triremes Tyriæ & Ægyptiæ claſſis magno pugnantium numero conflixerunt. ad quæ ſpectacula tantum confluxit hominum, ut præ turba eliſit, & exanimati ſint plurimi, & in his duo ſenatores.

De ſpectaculis Auguſti ſic ſcribit Tranquillus: ſpectaculorum aſſiduitate & magnificentia omnes anteceſſit. fecit nonnunquam uicatim, athletas quoq;, extructis in campo ſedilibus ligneis, nauale prœlium circa Tiberim; ad ſcenicas quoq; & gladiatorias operas equitibus Romanis quandoq; uiſus eſt; milites ſecreuit a populo; multis è plebe ordinem aſſignauit, prætextatis cuneum ſuum; & proximum pædagogis; fœminis gladiatores ſpectare ſolum ex ſuperiore loco conceſſit; uirginibus Veſtalibus locum in theatro ſeparatum contra prætoris tribunal dedit; uoluit primum ſubſelliorum ordinem uacuum ſenatoribus relinqui; athletarum ſpectaculo muliebrem ſemouit ſexum; athletis priuilegia confirmauit; hiſtrionum licentiam compeſcuit; in Circo aurigas, curſoresq;, & confectores ferarum produxit: Troiæ ludum edidit frequentiſſime puerorum delectu; exhibuit Rhinocerotem apud ſepta, Tygrim in ſcena, Anguem quinquaginta cubitorum pro comitio; nulli Græco certamini interfuit, quo non pro merito certiantum quemq; honorauerit; ſpectauit ſtudioſiſſimè pugiles, maxime Latinos, nec legitimos atq; ordinarios ſolum, ſed & cateruarinos oppidanos, inter anguſtias uicorum pugnantes temere, at ſine arte.

Caligula imper. munera edidit gladiatoria, quibus inſeruit cateruas Afrorum, Campanorumq; pugilum ex utraque legione electiſſimorum; nec ſpectaculis ſemper ipſe præſedit ſed interdũ magiſtratibus, aut amicis præſidendi munus iniunxit. Scenicos ludos uarii generis fecit, quoſdam no-

cturnos, accenſis tota urbe luminibus. Panaria cum obſonio uiritim dedit, edidit & Circenſes plurimos a mane uſq; ad ueſperam interiecta modò Africanarum uenatione, modò Troiæ decurſione. Minio & Chryſocolla conſtrauit circum. Haſticos ludos egit Syracuſis, in Gallia Lugduni Miſcellos, ideſt multiiugis ludicris uariiſq; ludonibus refertos. item certamen Græcæ Latinæq; facundiæ, in quo uictoribus uicti præmia contulerunt; & eorundem laudes cōponere coacti ſunt. Qui autem maximè diſplicuiſſent, ſcripta ſua ſpongia lingua ue delere iubebantur, niſi ferulis obiurgari, aut in propinquo flumine mergi maluiſſent. Idem Imp. Mirmillonem rudibus ſecum dimicantem & ſponte proſtratum confodit ferrea ſica, & more uictorum cum palma diſcurrit.

Cæſar Cladius fecit Sæculares ludos, quaſi anticipatos ab Auguſtu, nec legitimo tempori reſeruatos, Circo maximo marmoreis carceribus auratiſq; metis exculto. propria ſenatoribus conſtituit loca promiſcuè ſpectare ſolitis, & ſuper quadrigarum certamina. Troiæ luſum exhibuit. exhibuit & Theſſalos equites, qui tauros per ſpacia Circi agebant, inſiliebantq; defeſſos, & ad terram cornibus detrahebant. item Pantheras, quas conficiebat equitum prætorianorum turma ducibus tribunis.

Nero edidit Iuuenales, Circenſes, & Scenicos ludos, item Gladiatorium munus. Iuuenalibus ſenes quoque cōſulares, anusq; matronas recepit ad luſum. Circentibus loca equiti ſecreta ceteris tribuit. exhibuit & Camelorum quadrigas. Ludos pro æternitate imperii ſuſceptos appellari maximos uoluit, in quibus plerique ex utroque ordine & ſexu partes ludricas ſuſtinuerunt. Nouiſſimus eques Rom. per Catadromū decurrit inſidens elephanto. Fabulam Afranii togatam. Incendium nomine (quo Troiæ ruina continebatur) induxit, conceſſitq; ſcenicis, ut ardentis domus ſupellectilem diriperent, ac ſibi haberent. Sparſit & miſſilia omnium rerum, id eſt, uarii funeris munera, quæ erant occupantium ſingula ſquotidie millia auium cuiuſque generis. exhubuit etiam ad ferrum quadringentos ſenatores ſexcentoſq; equites Rom. ad conficiendas feras in arena; item naumachium

aqua ex mari proximo inducta, in qua innabant belluæ; itē Pyrrhicas ſaltationes per ephebos, quibus peracta opera, diplomata & priuilegia ciuitatis Romanæ ſingulis obtulit. fecit etiam, ut Taurus Paſiphaen in ligneo iuuencæ ſimulacro abditam iniret, quod multi ſpectantium crediderunt. inſtituit & quinquennale certamen more Græco triplex, Muſicum. Gymnicum, Equeſtre.

Domitianus ſpectacula edidit magnifica & ſumptuoſa in amphiteatro, & circo, ubi præter bigarum & quadrigarum curſus duplex etiam commiſit prœlium equeſtre, ac pedeſtre; & in amphitheatro nauale quoq; uenationes, & gladiatores exhibuit, noctibus etiam ad lychnos; pugnas præterea non uirorum modò, ſed & fœminarum; toto gladiatorii ſpectaculi tempore habuit ante pedes ſuos puerulum coccinatum, portentoſo paruoq; capite, cum quo plurimum fabulabatur. edidit nauales pugnas effoſſo circa Tiberim lacu, quas inter maximus imbres ſpectauit; fecit & ludos Sæculares; inſtituit quinquennale certamen Capitolino Ioui triplex, Muſicum, Equeſtre & Gymnicum; fecit certamen Græci, Latiniq; ſermonis; celebrauit & in Albono monte quotannis quinquatria Mineruæ.

Hadrianus imp. fabularum recitationem omnis generis in theatro ad ſcenam & Orcheſtram dedit; hiſtriones aulicos publicauit; in Circo multas feras & ſæpe centum leones interfecit.

Antonius Pius munera edidit, in quibus Elephanti, Crocutæ, Rhinocerotes, Crocodili, Hippotami, & omnia ex omni terrarum orbe animalia, etiam Tygres fuere. in munere publico tam magnanimus fuit, ut centum leones una miſſione ſimul exhiberet ſagittis interfectos.

Gordianus imp. XII populo R. ſpectacula per ſingulos XII. dies dedit, ita ut gladiatorum nonnunquam quingenta paria, & nunquam minus centum quinquaginta feras Libycas uno die, quandoque mille ediderit. erat ei ſylua. in qua habuit ceruos ducentos, Britannos equos fero XXX. oues feras albas mille, decem aureas capreas, quas inaurari fecerat; ſtruthiones Mauros miniatos CCC. onagros XXX. apros CL. ibices CC. damas CC. quæ omnia populo

diripienda conceſſit, die muneris, quod ſextum edebat.

Philippus Arabs imp. ſæculares ludos & munera edidit Circenſia. in quibus dati ſunt Elephanti xxxII. Tygres xx. Leones manſueti LX. Hyenæ C. Gladiatorum fiſcalium paria mille, Rhinoceros unus, Archoleontes x. Camelopardali x. Equi feri XL. Leopardi manſueti xxx.

Heliogabalus quaternos canes adcurrum iunxit, eoque modo uectatus eſt. idem iunctis quaternis ceruis in publicum proceſſit. ſed & leones coniunxit, ſe Cybelem appellans. iunxit & Tygres, ſe Liberum patrem uocans. iunxit etiam quaternas mulieres, nudusq; a nudis uectus eſt.

Firmus imp. uectus eſt ingentibus Struthionibus, adeò ut magis uolare, quam geſtari uideretur.

Sũt & ſingularium ludorum nomina, ut Aſtragalus, Sphæriſterium, Latrunculi, Alea, Par imper, & alii id genus.

Aſtragalus latinè Talus ludus, ex oſſiculorum pedis con iunctura, quibus Apollonius in Argonauticis puerum Cupi dinem ludentem ponit. Volaterranus ait Germanos & Tran ſpadanos hunc adhuc ludum obſeruare. Homerus ſcripſit Elpenora lapſus ſcalarum exanimatum eſſe, quum fregiſſet Aſtragalon, id eſt, iuguli coniuncturam.

Ludus pilæ repertus eſt ab Anagalli puella Cercyræa, uel à Pytho quodam ſecundum Plinium, aut Lydis ſecundum Herodotum. uocatur aliter Sphæriſterium. Tranquillus in Flauio Veſpaſiano, Valetudine proſpera uſus eſt, quamuis ad tuendam eam nihil amplius, quam fauces ceteraq; membra ſibimet ad numerum in Sphæriſterio defricaret. Pila primum luſit Phacia iuuentus. de hoc ludo Homerus in Odyſſea locutus eſt, cuius uerſus latinos fecit Volatearanus: Ille pilam dextra miſſurus ad aſtra reflectit Terga retro, ruſuſque ad magnum protinus ictum Conſurgens terram procumbit pronus ad imam.

Eſt & Ludus Latronum, ſeu Latrunculorum, de quo Martialis, Inſidioſorum ſi ludis bella latronum, Gemmeus iſte tibi miles, & hoſtis erit. Seneca, Latrunculus ludimus. Volaterranus ait, Magiolinum Florentinum fuiſſe in eo ludo adeò exercitatum, ut memoriter per alium luderet, minimè reſpiciens, aduerſario tamen diligenter aduertente

Aleam Palamedes reperit in caſtris Græcorum contra Troianos, dum eſſe in ocio. Luſoria tabula uocatur Phimum, ſeu Aleatorium, Aleæ teſſera duodecim habet puncta. Martialis, Hic tibi biſſeno numeratur teſſera puncto, Calculus hic gemino diſcolor hoſte perit. Aleatorum etiam quãdoq; pro aleæ ludo ſumitur. Sidonius, Atq; illic Aleatorium laſſis conſumpto Sphæriſterio ſatiat. Qui alea ludunt, uocantur Aleatores, & Aleones. Catullus, Niſi impudicus & uorax & aleo. Suetonius ſcribit, Domitianum imperatorem (quoties ocium eſſet) alea ſe oblectaſſe. Alea Cornelis legibus erat uetita. Horatius, Seu mauis uetita legibus alea. Hinc Cic. Lenticulum colluſorem Antonij de alea cõdemnatum fuiſſe ſcribit. Quum autem Alea dicatur omnis ludus in uarietate fortunæ conſiſtens, factum eſt, ut pro periculo periculiq; dubitatione accipiatur. Lucanus, Placet alea fati Alterutrum merſura caput. Liuius, In dubiam imperii ſeruitijq; aleam imus. Cæſar dubitans an traiecturus eſſet copias ultra Rubiconem aduerſus Pompeium, tandem, relicta cunctatione, Eatur, inquit, quò deorum oſtenta & inimicorum iniquitas uocat, iacta eſt alea. Petronius Arbiter tradit Cæſarem dixiſſe, Iudice fortuna cadat alea. Aleam iacere ille dicitur, qui ſe periculis fortunæq; committit. Dicimus ludere aleam, & alea. Tranquillus in Auguſto, Aliquando ut uincat, ludit aſſidue aleam.

Turricula ſeu Fritillus, id eſt quod apud Græcos Pyrgus dicitur, erat uaſculum in modum turriculæ, quo incluſæ teſſeræ iactabantur ad tollendam ludentis fraudem. Martialis, Quærit compoſita manus improba mittere talos, Si per me miſit, nihil niſi uota facit. Fritillus autem dicitur tabula luſoria, quo teſſeræ coniectæ agitatæque mittuntur in alueolum. Iuuenalis Saty. 14. Paruoq; eadem mouet arma fritillo. Martialis lib. 13. Hæc mihi charta nuces, hæc eſt mihi charta fritillus.

Ludere par impar, moris fuit antiquitus, quod illo carmine Horatiano conſtat: Ludere par impar, equitare in arundine longa.

Ludere nucibus, noſtri temporis puerulì ab antiquis didicerunt. nam & maiores hoc uſos fuiſſe ludo, docet illud

Perſianum, Et nucibus facimus quæcunque relictis, Quum ſapimus patruos. Nuces autem relinquere, eſt omiſſis ſtudiis, & nugis puerilibus ad grauiora, magisq; ſeria conuerti. Hinc etiam ortæ illæ dicendi figuræ, Nunquam a nucibus recedere, Redire ad nuces, Nuces abiicere, Nuces intermittere, Nucibus indulgere, Nuces repetere.

Chartarum, ſortium, ac Diuinationis ludi a perditis hominibus inuenti ſunt. qui quamuis noſtro quoque ſæculo damnentur adeò, ut piaculum uideatur, illis tamen adhuc luditur.

Sortiri digitis ludus fuit Italorum, maximè paſtorum, ut repentè porrectis digitis uterque numerum diuinet. Mantuanus Eclog. 1. Sortiri digitis res iniucunda uoluptas, Magnæ prius tanti dum mens erat inſcia morbi. Simile eſt illud, Micare digitis. Cic. lib. de Diuinatione, quid eſt enim ſors? idem propemodum, quod micare, quod talos iacere, quod teſſeras. M. Varro, Micandum erit cum Græco, utrum ego illius numerum, an ille meum ſequatur. Nemeſianus, Digitos iactare micantes. Vnde natum adagium, Dignus quocum in tenebris mices, id eſt, cui ſecurè credas, & iniurato fidem habeas. Is enim, quocum in tenebris micamus, poteſt nos fallere, ſi uelit.

Porrò autem ueterum monumentis proditur ſummos uiros, & multa laude præſignes, luſu non abſtinuiſſe. nam Herculem illum portentorum domitorem, Iouis & Alcmenæ filium, ferunt cum puerulis ſæpius colluſiſſe, eoq; modo curas animi remiſiſſe. Ab Alcibiade quandoq; deprehenſus eſt Socrates cum Lampocle infantulo colludens. Ageſilaus cũ filio arundinem interdum equitabat, qui puerillis mos eſt, alludente Horatio: Ludere par. impar, equitare in arundine longa. Tarentinus Archytas cum pueris de famulicio luſus agitabat, hisq; oblectabatur plurimum, dum agitaret conuiuia. Volaterranus ait Coſmum Medicem iam ſenem, & patriæ principem, nepotibus paruis coluſiſſe, & ex his cuidam aduenam in medio foro aptaſſe.

GYMNASIA:

Gymnaſium propriè dicebatur locus, in quo nudi palæſtritæ oleo peruncti concertabant. nunc pro quocunque exercitii loco ſolet accipi. unde & Gymnaſtes præceptor, Gymnaſiarcha gymnaſii magiſter.

Craneum gymnaſium erat apud Corinthum.

Eſt & Cillarauium gymnaſii nomen apud Plut. in Cleomene.

Lyceum, Academia, Prytameum, Canopum, Pœcile, Tempe, gymnaſia Athenis fuere. nam Canopum agnoſcit Philoſtratus in Herodis Attici uita. Pœcile uerò porticus uaria à Latinis appellatur, nobilitata etiam præter picturam Marathoniæ pugnæ Zenonis Stoici conuentu, unde à porticu Stoici dicti. Lyceum Ariſtotelis, Academia Platonis ſcholæ fuerunt. uerſus Ciceronis, Inq; Academia umbrifera, uiridoque Lyceo Fuderunt claras fœcundi pectoris artes. De Prytaneo, Cicero lib. 1. de Oratores, Et, ut ei uictus quotidianus in Prytaneo publicè præberetur.

STADIA DIVERSA.

Stadium XII. noſtros efficit paſſus. Hoc eſt pedes DCXXV. Hoc Cenſorinus Italicum uocat. Olympicum pedibus DC. conſtat. Pythicum circiter mille. Vitruuius ſtadiatas domorũ porticus appellat prælõgas, & magnificas

TELORVM BELLICORVM, ET gladiatorum nomina.

Telorum uocabula Gellius lib. 11. cap. 25. multa ponit ad hunc modum: Haſta, pilum, phalarica, ſemi phalarica, ſoliferrea, geſa, lancea, rumiſteri, faces, tragulæ, frameæ, meſanculæ, cateiæ, romphecæ, ſcorpius, ſcibones. ſilices, ueruta, enſes, ficæ, macheræ, ſpathæ, lingula, pugiones, clunacula.

Lingulam ueteres dixerunt gladiolum oblongum in ſpeciem linguæ factum. cuius meminit. Næuius apud eundem Gellium: Sine mihi gerere morem, uidear lingula. Domitius in Martialem ait, lingulam etiam capi pro inſtrumẽto, quod ad ſimilitudinem linguæ conflatum uſui eſſe poteſt ad

aromata tractanda, ut in illo uerſiculo Martial Gracileſq; lingulæ, cæreique, chartæque.

Romphea genus eſt teli Thraciæ nationis. Val. Flaccus lib. 6. Argon, Æquaq; nec ferro breuior, nec Romphea ligno. Mantuanus mediam produxit, dicens: Quam gerit, ad uerſus feriat Romphea cohortes.

Spara minimi generis ſunt iacula, a ſpargendo dicta; ſunt autem ruſtica tella in modum pedis recurua. Virg. lib. 10 Agreſtiſq; manus armat Sparus. nam utrumque dicimus in maſculeo & neutro genere. Salluſt. Ceteriq; ut quoſque caſus armauerat ſparis, aut lanceis, alii præacutas ſudes portabant. Lucil. Tum ſpara, tum murices portantur tragula porro.

Manobarbulus genns eſt teli, ſimilis plumbeæ pilæ, quo utebantur milites, qui manobarbuli dicebantur.

Materis telum eſt oblongum, breuius tamen lancea. Siſenna, Gallia materibus, Sueui lanceis configunt.

Runa teli genus latam habentis cuſpidem.

Sibina, ſeu Sibinis, telum eſt uenabulo ſimile, Illyriis peculiare. Ennius, Illyriis reſtant ſicis, ſibiniſque fodentes.

Veruina telum eſt ſimile uero. Sidonius, Cui noſter ſermo erit pro ueruina.

Machæra Græcè, gladium, ſeu cultrum Latinè ſignificat. Apuleius, Comminabatur ſeſe conciſurum eum machæra fruſtratim. Plautus, Si tibi eſt machæra, & nobis eſt urbina domi. Quod adagium dici ſolet, quum malum malo opponitur. Vrbina enim etiam genus eſt teli.

Sariſſa dicitur haſta prælonga, Macedonum genti peculiaris. unde & Alexandri ſtipatores ſariſſophoros uocat Curtius. Liuius, prælongas haſtas Macedones Sariſſas uocant. Luc. lib. 8. Primi Pelleas arcu fregere Sariſſas. Ouid. libro 12. Qui clypeo, gladioque, Macedoniaque Sariſſa Conſpicuus.

Harpe incuruus eſt Mercurii gladius, quo uſum ferunt Perſeum. Lucanus, Et ſubitus præpes Cyllenida ſuſtulit Harpen: Harpen alterius monſtri iam cæde rubentem. Pontanus lib. 4. de Stellis, Quæ Martem clypeo, galeaque adamantideque Harpe inſtruxit.

Acynacis

Acynacis gladius eſt Partorum genti peculiaris. Horat. lib. 1. Car. uino & lucernis Medus Acynacis immane quantum diſcrepat. Q. Curtius lib. 5. Strictoq; acynace interfecturus uidebatur, ni propè Beſſus Bactrianique deprecarentur.

Idem Curtius ait Copidas eſſe gladios leuiter curuatos, Falcibus ſimiles, quibus appetebant belluarum manus.

Framea gladius eſt Marti peculiaris. Iuuenalis, Et Martis frameam, & Cyrrhæi ſpicula uatis. Martianus Capella, Gladiui frameam non auſus poſcere falcem. Cor. Tacitus, ubi de populus Germaniæ loquitur, fameas pro haſtis uidetur accipere, dicens: Rari gladiis, aut maioribus lanceis utuntur. Haſtas, uel ipſorum uocabulo Frameas gerunt anguſto, & breui ferro, ſed ita acri, & ad uſum habili, ut eodem telo, prout ratio poſcit, uel cominus, uel eminus pugnent. Et eques quidem ſcuto, Frameaque contentus eſt, pedites & miſſilia ſpargunt.

Æganea ſpecies eſt leuioris iaculi, auctore apud Cælium Euſtathio.

Eſt & Ancyle iaculum quoddam, quo qui utuntur, uocantur Ancyliſtæ, quamuis etiam Ancyle ſignificet anſam iaculi.

Sigymnum iaculi genus eſt. Cæl. ex. Lyophrone.

Geus, ſiue Geum, dicitur telum omnino ferreum.

Dolones tella ſunt bellica, a lædendo dicta, auctore Donato: nam dolos Græcè læſio dicitur. Sylius lib. 3. Nec tereti dextras in pugnam armata Dolone. Tranquillus in Claudio Cæſare, Reperti & equeſtris ordinis duo in publico cũ Dolone, ac uenatorio cultro præſtolantes.

Spatha genus eſt gladii. Iulius Capitolinus de Maximino imp. Fecit & Spathas argenteas, fecit etiam aureas, & omnino quidquid pulchritudinem eius poſſet iuuare.

Culter, ſeu Cultrum (utrunque enim dicimus) propriè dicebatur gladius uictimariorum, quo ſcindebantur uictimæ. Hinc Cultrarii dicebantur uictimicidæ. Propertius, Quum fallenda meo pollice cultra forent. Eius propè generis ſunt Clumacolum, & Seceſpita.

Clunaculum dicitur a ſcindendis uictimarum clunibus.

Seceſpita; a ſecando, gladius erat ferreus & oblongulus, manubrio eburneo rotundo, quo Flamines, Flaminicæ, & Pontifices utebantur ad ſacrificia. Tranquillus in Cæſare Tiberio, Nam & inter pontifices ſacrificanti ſimul pro ſeceſpita plumbeum cultrum ſubiiciendum curauit.

Sica, gladius eſt occultus, & inuaſorius, qui incluſus ligno, formam habet baculi. Hoc qui utuntur, Sicarii uocantur. Horatius, & quis erat dignus deſcribi, quod malus aut fur, Quod mœchus foret, aut Sicarius. Martialis libro 11. Inuaſi medicus Sica Phreneticus Eucli.

Cateia, gladius eſt falcatus, Germanis olim frequens. Sylius, Panda manus eſt armata Cateia. Ponto libro. 5. de Stellis, Armaque, Pilaque, Cateias.

Nouacula culter eſt raſorius, cuius artifices dicuntur Nouacularij. Mart. da ferramentis tonſorii: Tōdentis hæc arma tibi ſunt apta capillis, Vnguibus hæc longis utilis illa genis.

Parazonium, gladij genus, quod accingi ſolet zonæ.

Paltum, teli genus eſt, ſeu minoris iaculi, quod in itinere torquetur.

Pugio, genus teli, ſeu gladij breuiuſculi, a pugnando dicitur, uel quod punctim feriat, uel quod punctim teneatur. hinc diminutiuum Pugiunculus. Cic. Hiſpanienſem pugiunculum Cn. Piſonem appellabat.

Haſta dicitur, quod ſtans uel a ſtante ferri ſoleat. unde & haſtile deductum. moris erat antiquitus haſtæ ſubiicere res, quæ exponebatur uenales per auctionem. hinc Haſtarium dicebatur auctionaria illa uenditio. Tranquillus in. Auguſto, Ipſum, bonaq; eius ſubiecit haſtæ. Haſtici ludi, qui haſta conficiuntur. Idem auctor in Caligula, Edidit & peræ grè ſpectacula in Sicilia Syracuſis haſticos ludos. Haſta pura dicitur nullo ferro præpilata. Virgil. Ille uides pura iuuenis qui nititur haſta. Suetonius in Claudio, Poſidem ſpadonem Britannico triumpho inter militares uiros haſta pura donauit. Haſtis puris enim milites ob fortitudinem donabantur. Hinc ſcribit Plinius, Sicinium Dentatum donatum fuiſſe haſtis puris duodeuiginti.

Triphorum, dicitur telum longitudine trium cubitorum quod Catapulta mittitur. Ennius, Aut permaneret paries

percuſſus triphoro.

Sagitta iaculum, quod arcu mittitur. hinc Sagittare uerbum, id eſt iaculari. Hieron. Vt ſagittent in occultis immaculatum. Sagittarius, qui ſagittas intorquet. Tranquillus in Flauio Veſpaſiano, Syriacum præmiſit exercitum. hinc x L. millia ſagittariorum. Sagittarios equeſtres Græci Hippotoxatas uocant. Omnium optimi ſagitarii ſunt Parthi, qui fugientes & auerſi iaculantur, & lædunt perinde ac diuerſi. Lucanus, Ocyor & miſſa Parthi poſt terga ſagitta. Fiunt etiam compoſita Sagittifer, & Sagittipotens. Cicero in Arati Phænomenones. Menſe ſagittipotens ſolis quum ſuſtinent orbem. Ruffus Feſtus, Membra ſagittigero cedunt poſtræmo reuecto.

Iaculum, quidquid iaci poteſt. hinc Iaculari uerbum. Iuuenalis Satyra 1. Et quantas iaculetur Monycus ornos. Dicimus etiam Iaculo & Eiaculo.

Tragula a traiiciendo, uel quòd infixa ſcuto trahatur. Metaphoricè pro dolo capitur. Plautus, Tragulam in te iniicere adorant.

Pilum dici poteſt quinque pedum haſtile. Sulpitius ait, Pila Romanorum eſſe miſſilia trium pedum, utrinque præfixa ferro trigona unciarum nouem. Lucanus, infeſtisq; obuia ſignis Signa, pares aquillas, & pila minantia pilis.

Flaces, Harpagones, Fundæ, Fuſtibulæ, Plumbatæ, Onagri, Scorpiones numerantur a Vegetio inter tela naualia.

Fundis qui utuntur, uocantur Funditores.

Catapulta dicitur uelox Iaculum, uel ſagitta. Plautus, Atque ita te neruo torquebo, ut Catapultæ ſolent.

Aclides, Seruius ait tela eſſe adeò antiqua, ut nec uſquam cõmemorentur in bello. Legitur tamen, quod ſint clauæ cubito, & ſemis factæ, eminentibus hinc inde acuminibus, quæ ita in hoſtem iaciuntur religatæ loro uel lino, ut peractis uulneribus poſſint ad dominos redire. Putatur tamen eſſe teli genus, quod per flagellum in immenſum iaci poteſt. Virg. lib. 7. Æn. teretes ſunt aclides illis Tela, &c.

Verutum eſt telum breue & anguſtum, auctore Nonio. Salluſtius 3. Hiſt. Auxiliumq; monebant in modum Veruti militaris.

Geſa Gallorum ſunt tela. Virg. lib. 8. Æn. Duo quiſque Alpina coruſcant Gæſa manu.

Venabulum ueuantium haſta lato prædilata ferro. Ouid. in epi. Phedræ, Siue tenes lato uenabula cornea ferro.

Anſatæ ſunt iaculamenta cum Anſis.

Sequenti iaculorum nomina enumerantur a Crinito. ubi de telorum generibus meminit, Spari, Cateiæ, Frameæ, Caiæ, Rumigeſti, Meſanculæ, Sibini, Geſa, Veruta, Aclides, Romphea, Lanceæ, Pila, Sariſſæ, Scibones. Tragulæ, Telones, Haſtæ. Sudes, Phalaricæ, Iſti, Faces, Semiphalaricæ, Cæſtra, Soli ferrea, Scorpij.

TELA PROPRIA GENTIVM.

Framea Germanorum: Romphea, Thracum: Lancea, Hiſpanorum: (unde Varro Apud Gellium ait, Lanceam nõ Latinum, ſed Hiſpanorum eſſe uerbum.) Pila Romanorum: Iſſi, Boiorum: Sariſſæ Macedonum: Sibini Illyricorum.

TELA, ET SCEPTRA DEORVM.

HArpe gladius eſt Falcatus Mercurii. unde & Ouidius Harpen uocat Cyllenidem lib. 5. Met.

Frameam poetæ uocant Hartis haſtam.

Simulacro Apollinis apponebatur arcus, ſagittæ, clypeus, & lyra. Claudianus, Mars clypeo melior, Phœbus præſtantior arcu.

Sceptrum & Fulmen Ioui tribuuntur. unde & poetæ Iouem appellant fulminatorem, fulmini gerum, fulguratorem, tonitrualem, ſcæptrigerum. Quinctianus in Orpheo, Aſtant cælicolæ intenti, quæ fulminiger rex Præcipiat. Bap. Pius, Iunxit Agenoridæ ſceptrifer ipſe tonans.

Claua fuit Herculis telum. Ouid, in epiſt. Deianiræ, Inſtruxitq; manum claua domitrice feratum. Idem li. 15. Vulnera clauigeri quæ fecerat Herculis arcus.

Fuſcina telum fuit triſulcum, inſigne Neptuni, ut apud Priapeiam: Neptuni Fuſcina telum. Martia. lib. 1. Fuſcina dente minax nexu fuit anchora curuo. Dicitur & Tridens, uelut tres habens dentes. Neptunus apud Virg. lib. 1. Æn. & Lucanus 4. Ouid. 8.

IMPOSSIBILIA FACTV.

IOui Fulmen, Herculi clauam. Homero uerſum ſubtrahere: tria hæc olim credita ſunt impoſibilia, auctore Macrobio lib. 5. Saturnaliorum. Quod etſi fieri poſſet, alium tamen nullum deceret, uel fulmen præter Iouem iacere, uel certare præter Herculem robore, uel canere, quod cecinit Homerus.

MACHINÆ QVÆDAM BELLICÆ, & tormenta.

BOmbardam Galli uocant machinam a bombo & ardeo, ut autumat noſter Nicolaus Beraldus. execrabile prorſus inuentum, quod nihil fulmini magis ſimile, luce, impetu, & odore teterrimo. cuius inuentori (ut inquit ille) robur & æs triplex circa pectus erat, illum parentis crediderim ſui ceruicem, & in penetralia ſparſiſſe nocturno cuore hoſpitis, &c.

Graphicam tormenti huius deſcriptionem, uide apud eundem Beraldum in Ruſticum Politiani, ex uerſibus Ioannis Mariæ Cananei. Ricardus Bartholinus Bombarda uocat turrifragam, nouo ſed tamen conuenienti epitheto. Volateranus ait Bombardam primam a Germanis dono Venetis datam, quũ hi apud Clodiam foſſam Genuenſes obſiderent.

Vegetius ait Teſtudinem machinam fuiſſe bellicam, de materia ac tabulatis contextam, quæ ne exureretur incẽdio, coriis, uel ciliciis, centonibusq; ueſtiebatur. Hæc intrinſecus accipiebat trabem adunco præfixam ferro, quod Falx uocatur, ab eo quod incurua eſt, ut de muro lapides extrahat. Idem ait caput eius ueſtiri ferro, appellariq; Arietem, quod frontem habet duriſſimam, quæ ſubruat muros, & arietum more retro cedat, ut cum impetu uehementius feriat Habet autem teſtudo machina ſimilitudinem cum teſtudine uéra: nam ſicut hæc modo reducit, modo profert caput; ſic illa interim reducit trabem, & quandoq; exerit. Vide Ammianum Marcellinum quoq;. De Ariete Virg. labat ariete crebo Ianua, & emoti procumbunt cardine poſtes. Ouid. lib. 11. Meta. Nec leuius pulſata ſonat, quam ferreus olim Quum laceras aries, balliſta ue concutit arces

Hinc arietare uerbum . id eſt cum impetu percutere . Virg. Arietat in portus, & duros obice poſtes . De Ariete Pamphi lus , Rumpo fores , muroſquatio , demolior arces : Cornua ſerrata ſub trabe dura gero .

Vineæ (quas aliter Cattos uocant) fiebant hoc modo . De lignis leuioribus machina colligabatur, lata pedibus octo , alta pedibus ſeptem , longa xvi . huius tectum munitione duplici tabulatis cratibusq; contexebatur: latera ſepie bantur uimine , ne ſaxorum telorumq; impetu penetrarentur:extrinſecus autem,ne immiſſo concremaretur incendio, crudis ac recentibus coriis ac centonibus operiebãtur multis in ordinem iunctis ſe ſupponunt milites , qui tuti penetrant ad excauanda murorum fundamenta . De Vinea Propert. libro. 4.Dumq; aries murum cornu pulſabat aheno,Vineaque inductum longa tegebat opus .

Plutei contexebantur ad ſimilitudinem caſſidis è uimine: ciliciis protegebantur,coriis ternisq; rotulis , quarum una in medio , duæ in capitibus opponebantur : admonebantur in quancunq; partem, more carpenti, & amplicabantur muris : horum munitione protecti obſeſſores , ſagitis,fundis , & miſſilibus obſeſſos , de propugnaculis ciuitatis exturbabant , ut ſcalis aſcendendi facilior pateret occaſio .

Muſculi dicuntur minores machinæ, quibus protecti obſeſſores urbis foſſatum (uerbum eſt Vegetii) comportatis lignis & lapidibus complent , & ſolidant, ut turres ambulatoriæ ſine impedimento admoueantur , & applicentur muris . Minores ſunt uineis, & pluteis firmiores . Vocãtur autem a ſimilitudine muſculorum piſcium.nam quem admodum illi quum minores ſint , tamen Balænis auxilium adminiculumq; exhibent . ita quoq; hæ machinæ ſubſidio ſunt ambulatoriis turribus ad parandam uiam . præmunienda q; itinera .

Turres ambulatoriæ ſunt machinamenta trabibus trabu latisque compacta,crudis coriis,& centonibus communita'. ne hoſtili crementur incendio. fiebant interdum tanta pro ceritate ; ut muros & lapideas turres altitudine ſuperarent. uoluebantur multis rotis arte mechanica ſuppoſitis.quũ mu ris admouebantur, præſens erat ciuitatibus periculum.nam

ſurſum uerſum habebant ſcalas, quibus irrumpebatur in urbem deorſum uerſum arietes, quorum impetu diuellebantur muri. in earum faſtigio collocabantur ſagittarii, qui obſeſſos contis, & ſaxis miſſilibus protrudebant, eoq; modo capiebant ciuitatem ſine mora. obſeſſis enim nulla ſpes erat auxilii, quum ſupra ſe aſpicerent altiorem hoſtium murum.

Sambuca fiebat ad ſimilitudinem citharæ. nam ut in cithara ſunt chordæ, ita in trabe, quæ turri admouebatur, erât funes, qui pontem de ſuperiori partetrocleis laxabant, ut deſcenderent ad murum, exibantq; ſtatim bellatores, & per eam tranſeuntes mœnia urbis inuadebant.

Exoſtra, pons erat turris ambulatoriæ, per quem obſeſſores in muros obſeſſarum urbium tranſmeabant.

Obſeſſi ab obſeſſorum machinis tutabantur le balliſtis, arballiſtis, onagris, ſcorpion ibus, fuſtiballis, & ſagittariis fundis.

Telenon, machina fiebat hoc modo. Trabs una in terrâ prææalte defigebatur, in cuius uertice connectebatur altera longior, dimenſa medietate eo libramento, ut depreſſo uno capite, erigeretur alterum. in unoquoque capite cratibus & tabulatis contexebatur machina, in qua pauci collocabantur milites. depreſſo itaque per funes altero trabis capite, altero uerò (inquo erant) eleuato, imponebantur in murum.

Scorpiones machinæ ſunt, quæ Vegetij tépore dicebantur Manuballiſtæ. ideò autem nomen hoc traxerunt, quod paruis, ſubtilibusq; ſpiculis inferrent mortem. Alter Scorpio uocatur Onager, quod aſini feri quum a uenantibus agitantur, ita eminus lapides poſt terga calcitrando emittũt, ut perforent pectora ſequentium, aut perfractis oſſibus capita ipſa diſplodant. Saxis autem per Onagrum contortis, non ſolum equi elidebantur & homines, ſed etiam hoſtium machinamenta frangebantur.

Cocleæ dicebantur rotundæ machinæ, in quibus per circuitum obſeſſores conſcendebant in muros inimicorum

Balliſta, bellicum erat tormentum ex ferro, aut taxo, aut oſſe, quo magni lapides emittebantur, ut ait Sulpicius.

Ouidius lib. 1. de Triſt. Quam graue balliſtæ mœnia pulſat onus. Cic. lib. 2. Queſt. Tuſcul. Vt enim balliſtæ lapidum, ita reliqua tormenta telorum. Balliſta formabatur ea magnitudine, ut lapides cxx. pondo eiacularetur. Balliſta maior ſaxa contorquet. hæc a Phœnicibus reperta eſt. de hac Sylius lib. 1, Phocais effundit uaſtos balliſta molares. Balliſta minor haſtam iacit, & parua ſpicula. de hoc uidetur intellexiſſe Lucanus lib. 3. dicens: Nec enim ſolis excuſſa lacertis Lancea, ſed tenſo balliſtæ turbine rapta.

Phalarica, genus erat teli, quod ex phalis, id eſt, turribus ligneis intorquebatur. erat autem preſixa ualido ferro in modum haſtæ intra tubum: cuius haſta ſulphure, reſina, bitumine, & ſtuppis conuoluebatur, inſuſo oleo, quod incendiarium uocabant. & è balliſta emittebatur.

Inter noſtri temporis machinas habentur Colubrina, & Serpentina; quod oblongæ fiant, habeantq; effigiem propè Serpentis & Colubri. Pamphilus Saxo, Vis, ſonitus, rabies, motus, furor, impetus, ardor Sunt mecum: Mars hæc ferreus arma times. ferebantur.

Arcuballiſtæ, & Carroballiſtæ, dicebantur minores machinæ, quæ curriculis ferebantur.

Nalleoli erant quædam miſſilia, quæ arcu iaciebantur, materiam habentia ad comburendum. Liuius, aliqui uenerunt ferentes ſtuppam, picem, & malleolos.

Inter machinas etiam numeratur Trifaces, Cataphractæ, Plumbatæ, Tribali.

Falces, Harpagæ armorum genera ſunt apta murorum oppugnationi. Siſenna apud Nonium, Falces iniectas comminuunt, Puteos propius collocatis Harpagis deiiciunt, mittunt è turribus.

ARMORVM VARIA GENERA, & bellorum inſtrumenta.

GAlea dicitur caſſis, ſeu ferreum inſtrumentum, a galero, quo ueteres uſi ſunt. Ouid. in epiſt. Et galeam preſſa ſuſtinuiſſe coma. Ea ornata criſtis & pennis maiorem ſolet incutere terrorem. Vnde Virgil. lib. 8.

Æneid. Terribilem criſtis galeam, flammaſque uomentem: Idem ſignificat Caſſis: dicimus etiam Caſſida. Prop. Aurea cui poſtquam nudauit caſſida frontem.

Ancyle dicitur breue ſcutum Nonio. Hoc ex utroque la tere reciſum erat, ut nullus uideretur angulus, & ſummũ infimumq; latus eius medio pateret. Ferunt ancylia principante Numa Pompilio cælitus fuiſſe demiſſa. Ouid. lib. 5. Faſt. Ecce ancyle uocant, quod ab omni parte reciſum eſt. Quæq; oculis ſpectes, angulus omnis abeſt.

Parma fuit breue ſcutum, peditibus peculiare. Vir. lib. 11. Enſe leuis nudo, Parmaque inglorius albo. Dicimus & Parmula. Horat. Tecum Philippos & celerem fugam Sẽ ſi relicta non benè parmula.

Pelta dicitur Clypeus Amazonum, in modo Lunæ recuruus. Virg. Ducit Amazonidum lunatis agmina peltis. Stat. lib. 5. Syl. Hinc peltiferæ dicuntur Amazones, Ouid Qui modo peltiferas fudit Meotidas, &c.

Cætra ſcutum eſt loreum, quo utuntur Afri & Hiſpani. Luca. lib. 7. illic pugnaces commouit Iberia Cætras. Virgil. Læuas Cætra tegit. Cætrati dicuntur qui utuntur huiuſmodi ſcutis.

Ocreæ dicuntur crurum munimenta. Apuleius, Ille ga lea caput, ille crura Ocreis inuoluit. hinc Ocreati, ocreis ornati. Plinius, Ad reliquos uſus laborioſè euehitur ocreatis cruribus. Vegetius, Pedites ſcutati præter catapharctas, & galeas etiam ferreas, Ocreas in dextris cruribus cogerẽtur accipere. Virg. lib. 7. Æn. Aut ocreas leues lento ducunt argento.

Thorax dicitur ferreum pectoris munimentum, & quid quid a collo a coxendicem protenditur in anteriori corporis parte. Thoracati, thorace induti. Plin. Parrhaſius pinxit Nauarchum thoracatum. Fiebant olim thoraces crati bus coſtarum ferreis, unde & nexiles uocantur & multi plices. Statio lib. 12 Multiplicem tenues iterant thoracacateruæ.

Phaleræ ornamenta ſunt equorum, qui inde uocantur phalerati Virg. lib. 5 Æn. Primus equum phaleris inſignẽ uictor habeto.

Ephippia ſunt ſtrangula, quibus equi integuntur, uel ſellæ, eis ad inſidendum poſitæ. Cato. fuit mihi equus ſine ephippio. Equi ephippiarii dicuntur, quibus imponuntur ſellæ, ne graui inceſſu uulnerent ſeſſoré. ephippiati equi, ſuis phaleris ornati. Horatius adagium fecit: Optat ephippia bos, piger optat arare caballus. ubi quis uult ea curare, quorum eſt ignarus.

Capiſtrum, & Frænum, uincula ſunt capitis equorum. Martialis, Paret purpureis aper capiſtris.

Stapedes, maniculæ ſunt ferreæ, quibus pedes ſuſtinent equitantes.

Pharetra, repoſitorium ſagittarum, quanquam & pro ſagittis interim capiatur Ouid. lib. 1. Met.

Lorica dicitur ferreum corporis munimentum, quale apponebatur antiquis regum, & imperatorum ſtatuis. Dicitur autem Lorica, uelut connexa loris. Squalebat ferri laminis, ut cruſtis cochlearum. Vitruuius, Non patietur lorica teſtacea lædi latera. Modeſtus, Centuriones nimium bellicoſas loricas tranſuerſis caſſidum criſtis (ut a ſuis facilius noſcerentur) habebant. Martial. Inuia Sarmaticis domini lorica ſagittis. hinc Loricare eſt armare, ſeu loricam induere. Plin. de Ichneumone in Aſpidem certaturo, Mox, inquit, ubi pluribus eodem modo ſe coriis loricauit, in dimicationem pergit.

Vmbo dicitur pars clypei eminentior. capitur & pro toto clypeo. Vir. lib. 10. ſed ſuſtinet æreus umbo. Statius lib. 18. Euboicum duris rumpunt umbonibus agmen.

NOMINA DIVERSA AD militiam ſpectantia.

Exercitus dicitur magnus militum numerus, ab exercitatione, cui præ eſt, qui legiones cum ſuis auxiliis comminiſtrat. eiusque officium conſiſtit non ſolum in danda, ſed etiam obſeruanda diſciplina. is uocabatur a Romanis Tribunus militaris, cui iubebantur parere milites. eius intererat milites in caſtris continere. ad exercitationes producere, claues portare, uigilas interdum circuire. annonæ & commeatibus conſulere, compeſcere tu-

multus militares, delicta ſecundum auctoritatem caſtigare, audire commilitonum querimonias, & multa id genus alia. Dicebantur autem Tribunus a tribu, quoniam Romulus primus milites ex tribu legit. Tribunorum militarium alij dicebantur Ruffuli, qui creabantur in exercitu: alii Comitiati, qui deſignabantur in comitiis. dicti ſunt & Rutuli. quod Rutilius Ruffus legem de his creandis ab exercitu quandoque tulerit. Equeſtris ordinis nomen ſæpe mutatum eſt. nam qui ad equitatum trahebantur, primum Flexumines, & Troſſuli dicti ſunt, quum oppidum in Tuſcis eo nomine ſoli ſine peditatu cepiſſent.

Miles ſuberat Centurioni: Centurio Tribuno: Tribunus Legato: Legatus Conſuli: Conſul Dictatori: Centurio centum peditibus præerat. Is erat, quem nunc primi pilum dicimus. Myrias continebat decem millia. Hinc Myriarches, qui decem millibus præeſt.

Legio a delectu militum dicta eſt, auctore Nonio. Romanorum legiones habebant ſingulæ ſena millia, & interdum amplius, ubi res poſtulabat. Differebant autem ab auxiliatoribus. nam Auxiliatores conducebantur ad prœlium ex diuerſis locis, nec diſciplina inter ſe, nec notitia, nec affectione conſentientes, aliiſque inſtitutis utentes, & diſſimili armorum uſu. Iungebanturq; legionibus adminiculi. non principalis ſubſidii loco. Legio autem propriis cohortibus conſtabat, habebatq; grauis armaturæ principes Haſtarios, Triarios, & Anteſignanos. Item leuis armaturæ Ferentarios, Sagittarios, Funditores, Balliſtarios, ut proprios unoque animo, & pari conſenſu caſtra munientes. Erat in legionibus tanta armorum exercitatio, & fiducia, ut nuſquam legantur plures fuiſſe legiones, quam duæ. Qui legionum matriculis inſeri uolebant, hoc eſt, numerari inter legionarios, ſolebant iurare. idque Sacramētum dicebatur, Iurabant autem per deos & imperatoris maieſtatem. ſe fidem ſeruaturos inuiolatam, æternumq; famulatum ſuo principi exhibituros, militiam nunquam deſerturos, nec recuſaturos mortem pro rep. Habebat legio decem cohortes. quarum prima habebat pedes MCV. equites loricatos CXXXII. Secunda pedites DLV equites lori-

catos LXVI. Tertia pedites DLV. equites itidem LXVI. Quarta pedites DC. equites LXVI. Quinta totidem. Hæ autem primæ ordinabantur in prima acie, tanquam magis ſtrenuæ. Sexta pedites DLV. equites LXVI. Septima pedites DLV. equites LXVI. Octaua, Nona, & decima ſingulæ totidem. His decem cohortibus perficiebatur legio, quæ habebat peditum ſex millia, equites DCCXXXII. A numero & ordine legionum milites dicebantur Primani, Secundani, Decumani, primæ, & ſecundæ, aut decimæ legionis.

Cohors diuidebatur in quinquaginta manipulos, Manipulus in uigintiquinque milites. Manipulum autem Varro ait eſſe minimam exercitus manum, quæ unum ſequitur ſignum. de quo uerbo Ouidius, Illa quidem fœno (ſed erat reuerentia fœno, Quantum nunc aquilas cernis habere tuas) Pertica ſuſpenſos portabat longa maniplos, Vnde Maniplaris nomina miles habet. Lucanus libro. I. Conuocat armatos extemplo ad ſigna maniplos. Hinc Maniplares milites, dicti a manipulo fœni, quod ſequebantur.

Centuria dicebatur centenarius, millitum numerus, cui qui præerat, uocabatur Centurio.

Conſtabat Turma ex triginta duobus equitib. Varro turmam ait dictam eſſe mutata e, in v, quaſi ternam, quod ter demi milites ex tribus tribubus, Lucerum, Rhamnenſium, & Tatientium fiebant.

Phalanx dictio eſt Macedonica, quadratam aciem, & cuneum militarem proprie ſignificans: quando pes pedi, clypeus clypeo, uir uiro in acie conſerebatur: qui mos erat Macedonum peculiaris. Curtius, Macedones, inquit, phalangem uocant peditum ſtabile agmen, quum uir uiro, & armis arma conſerta ſunt. Capitur tamen pro quouis exercitu. Virgilius lib. 6. At Danaum proceres, Agamemnoniæque phalanges. Quoniam autem uocabulum eſt Macedonicum phalanx, proprio epitheto uocatur Sariſſigera, a Sariſſis Macedonon haſtis.

Porrò autem Haſtati dicuntur, qui pugnant haſtis: Pilani, qui pilis.

Ordinarii dicuntur, qui in prælio præſunt, & primos ordines ducunt.

Auguſtales dicebantur, qui ab Auguſto ordinariis iun cti fuerant.

Aquiliferi, qui portabant aquilam Romanorum inſignæ. Lucan. Pares aquilas, & pila minantia pilis.

Imaginarij, uel Imaginiferi, qui imperatorum portabant imagines.

Signiferi, qui ſigna portant.

Teſſerarij, qui teſſeram per contubernia militum nunciant. Teſſera autem uocatur præceptum ducis, quo ad bellum, aut aliquod opus mouetur exercitus.

Campigeni dicuntur anteſignani, ideo quòd eorum opera, atque uirtute exercitii genus creſcit in campo.

Metatores, qui præcedentes locum deligunt caſtris

Beneficiarij, qui tribunorum beneficio promouentur.

Librarii, qui in libros rationes referunt ad milites pertinentes.

Tubicines, Cornicines, Buccinatores, qui tuba, æreo cornu, uel buccina committere ſoleant prœlium, ut Liticines, qui lituo canunt. Marcellinus, Poſt axactum iam diem occinente liticine, reuocatus inuictiſſimus miles, prope ſupercilia Rheni tendebat. Dicuntur etiam Ænatores. Suetonius in Cæſare Dictatore, Inter eos, inquit, & ænatores rapta ab uno tuba proſiluit ad flumen. Marcellinus, Quum ſupereſſet exiguum noctis ænatorum clangore ductore urbem, ut mox caſuram, terribili corona cinxerunt. Buccinatores, auctore Vegetio, ornamentum erant totius legionis in ingreſſu conflictus & eius reditu. hinc per metaphoram Buccinator pro laudatore ſolet accipi

Menſores, qui in caſtris demetiuntur loca, in quibus tentoria milites figant, uel hoſpitia in ciuitatibus præſtent.

Torquati ſimplares, & Torquati duplares, quibus torquis aureus ſolidus uirtutis fuit præmium, quem qui meruiſſet; præter laudem interdum duplas conſequebatur annonas, duplares, duas.

iugem exhibebat induſtriam.

Bellatores qui ad decertandum inſtruuntur, armisque ad uerſarium inuadunt.

Imbelles in exercitu dicuntur, qui ſequuntur copias ad alium, quam conflictus uſum: ut medici, tabernarii, & ſerui.

Velites dicuntur leuiſſimæ armaturæ milites. Hi loricam non induebant, nec ocrea muniebantur. non clypeum aut ſcutum graue ferebant, ſed telis tantum utebatur, & ſagittis. Ouid. in Ibin. a Velitibus fit Velitari uerbum, id eſt leuiter contendere, & Velitatio, leuis contentio. a leui armatura Velites aliter dicebantur Expediti.

Peltati inter leuis armaturæ milites numerabantur, a Pelta breui paruoque ſcuto, quo utebantur, cum contis Sariſſa paulò breuioribus.

Cataphracti dicuntur, qui nō ſolum ſua corpora ſed etiam equos lorica undiq; muniunt hos Marcellinus Cataphractarios uocat, ubi ait: Et ne qua interueniret mora, adhibitis Cataphractariis ſolis & balliſtariis parum ad tuendum recto rem idoneis, præcurſo eodem itinere ad arua Succorum per uenit. eſt etiam Cataphracta militaris lorica ſiue thorax. de Cataphractis Marcellinus, Sparſiq;, inquit, cataphracti equites (quos Clibanarios dictitant) perſonatim thoracum muniti ligaminibus, & lumbis ferro cinctis. Idem, Inter quas, inquit, cataphractarii erant ſagittarii, formidabile genus armorum.

Haſtati dicuntur qui manus conſerunt, & cominus haſta decertant: unde & Tranquillus in Caligula, Haſticos uocat ludos, qui haſta conficiebantur.

Scutati, Cætrati, & Clypeati, qui ſcuto & clypeo ſe præmuniunt. nam Cætra ſcutum eſt breue & loreum, quo (ut iam diximus) utebantur Afri & Hiſpani. Sylius, barbarica plaudentem carmina cætra. Frequens eſt apud Liuium Cætratorum mentio. Scutatos Marcellinus & Scutarios uocat. Nec Scutarios, inquit, adeſſe didicerat. Item Suetonius Auguſto, Affuit & clientibus ſicut Scutario euocato quondam ſuo.

Scutigerulus a Plauto dicitur armiger, qui gerit ſcutum domini in bello. de clypeatis Marcellinus, Et incedebat

hinc inde ordo geminus amatorum clypeatus & criſtatus,

Ferentarii equites, dicuntur, qui enimus ſolent dimicare. quorum alii iaculis, alii arcu utruntur. Ferentarii etiam dicebantur ab auxilio ferendo, erătq; leuis armaturæ milites, ex curſu leues, armis grauibus non impediti, enſe tantum & telis inſtructi. Salluſtius, poſtquam eò uentum eſt, unde a Ferentariis prœlium committi poſſet.

Architenentes, & Sagittarii, qui arcu utuntur, & ſagittas intorquent, uocantur etiam Sagittiferi.

Vbi pugnabatur Elephantis, qui uni tantum præerat, uocabatur Zoarchus ab animalis præfectura, qui tribus Therarchus, qui quattuor Epitherarchus, qui octo Ilarcha, generali uocabulo Elephantorum. præfectus dicitur Elephantarcha, auctor Ælianus.

Chiliarchi dicebantur, qui mille militibus præerant. Chilias enim dicitur millenarius numerus.

Tyrones dicuntur noui milites, fortes tamen & robuſti ad perferendos labores militiæ; quorum prima exercitatio uocatur Tyrocinium uelut rudimentum, unde & Tyrunculi dicuntur etiam qui ſunt rudes in re aliqua. Tranq. in Cæſ. Tyrones neq; in ludo, neq; per laniſtas, ſed in domibus per equites R. ac etiam per ſenatores peritos armorum erudiebat. Heronymus in fæmineo genere Tyrunculas puellas uocat. Tyrocinium etiam præter illud militares rudimentũ, dicebatur ab eruditis, quum adoleſcentuli togam ſumebant, & ponebant, barbam, eloquentiamq; in foro auſpicabantur. nam tunc etiam diſcebantur Tyrones. Seneca in decla. Ille in foro primum dicturus, tyro dictus eſt.

Claſſiarii dicebantur buccinatores, qui cornu ducebant exercitum, quiq; Claſſicum canebant imperatore præſente. Claſſiarii etiam dicuntur remiges, & frequentius milites in claſſibus, Cor. Tacitus, Anicetum centurione claſſiario comitatum. Tranquillus in Cæſare Tiberio, Vnde Damnatos poſt longa & exquiſita tormenta præcipitari coram ſe in mare iubebat, excipiente Claſſiariorum manu.

Rorarii, teſtimonio Varronis, dicebantur, qui primi omnium in conflictum prodibant, erantq; leuis armaturæ, ut uelites: nec dimicabant acriter, ſed leui quadam contentione

tione prœlium tentabant, quemadmodum ros prius inchoat, quam pluuia.

Exauctorati milites dicebantur, qui obligatione militari ſtipendio ſoluti erant habuerantq; miſſionem. hoc autem uerbum quandoq; in malam partem capitur, ut apud Lampridium, qui ſcribit Alexandrum tumultuantes legiones exauctorauiſſe. nam orta quondam ſeditione militari, non timuit conſcendere tribunal, & oratione ſeueriſſima tumultuantes increpare, quamuis omnes armati circumſiſterent. poſtremò illis adhuc frementibus quum inclamaſſet, Diſcedite, arma deponite; omnes depoſitis armis, ſagulisq; militaribus ad diuerſoria receſſerunt. tunc unam legionem totam exauctorauit, quam mos loco ſuo reſtituit. Simile eſt dictum Tranquilli de Cæſare dictatore ſcribentis, Nonam legionem apud Placentiam quanquam adhuc in armis Pompeius eſſet; totam cum ignominia miſſam fecit.

Gregarii milites dicebantur uulgares, non electi. Tranquillus in Auguſto: Nam quum ſpectaculo ludorum gregarium militem in XIIII. ordinibus ſedentem excitari per apparitorem iuſſiſſet.

Triarij milites erant omnium fortiſſimi, qui in poſtrema legionum parte collocabantur, in his autem ſita erat tota ſpes, & ultimum perfugium. erant omni armorum genere inſtructi, genu poſito ſubſidebant, ut ſi primam aciem uinci cótigiſſet, ab his integrato prœlio uictoria repararetur. de his Modeſtus ad hunc modum ſcribit: Hi ut requieti & integri inuaderent hoſtes, poſt ultimas acies ſedere conſueuerunt; & ſi quid in primis ordinibus accidiſſet, de eorũ uirib. reparationes ſpes tota pendebat. Hinc formatum adagium, Res ad triarios rediit: ubi propè deſperatur uictoria, resq; eò periculi redacta eſt, ut extremo conatu, ſummisq; uiribus ſit enitendum; quibus ſi nihil proficiatur, iam nullus relictus eſt effugij & ſalutis locus.

Elaphri dicebantur equites leuiter armati, qui diſcurſu faciles erant, iaciebantq; miſſilia, ſeu ſagittas.

Accenſi dicebãtur, q miniſterio ac ſeruitio publicè adijciebantur legionibus, quum fas non eſſet milites, (qui pecunia publica alebantur) cuiquam ſeruire, dicebanturq; Ac

cenſi uelut accedentes.

Dimachæ dicuntur, qui duplici pugnæ genere decertant, equo ſcilicet, & ut pedites, ubi regio non eſt apta equitatui. Hos primo fuerunt inſtitutos ab Alexandro, qui etiam triginta puerorum millia ad militarem diſciplinam curauit inſtruenda.

Finguntur etiam quandoq; huiuſmodi nomina a nominibus telorum, ut Lancearii, Doriphori, id eſt ſpiculatores. Dori enim Græce, lanceam ſignificat Latine. Trãquillus in Nerone, Et quum affatim deſæuiſſet, ut conficeretur a Doryghoro liberto.

Machærophori a ferendis Machæris gladiis. Cicero, Machærophoris centum ſequentibus miros riſus nobis edidere.

Enſiferi, a feredis enſibus.

Sariſſophori a Sariſſis, quas Macedonum haſtas eſſe diximus.

Sparthiferi a ſpathis.

Mucronigeri, Cultriferi, Cultelliferi, Teligeri, Teligeruli, Iaculiferi, Iaculatores, Spiculiferi, Spiculatores, Hiſtigeri, Haſtiliferi, Vrbiniferi, eadem forma dicuntur.

Tortores quandoque dicuntur, qui lapides tormentis iaciunt. Vnde & tortores balliſtarum uocat Amianus.

Scorpionarii, qui ſcorpionibus, ſeu machinis iaculantur. Eiuſdem notæ ſunt Balliſtarii, Arcuballiſtarii, Colubrinarii.

Funditores, Fundibularii, qui funda lapides intorquent. Salluſtius, ipſe cum expeditis cohortibus adhuc funditorũ & ſagittariorum delecta manu.

Pyrrobolarii, qui ignitas glandes tormentis eiaculantur

Clauigeri a ferenda Claua, Græcè uocantur Corynophori.

Sunt & quædam principatuũ & præfecturarum nomina, ut Imperator, Rex, Dominus, qui in malam partem olim accipiebatur pro tyranno. Virg. Vendidit hic auro patriam, dominumque potentem, Impoſuit.

Megiſtanes dicuntur proceres & primates. Cornel. Ta-

citus, Et Megiſtanes Armenios, (qui primi a nobis deſecerant,) pepulit ſedibus.

Monarcha, ſeu Monarches unitus omnium princeps, & Monarchia, principatus ipſe.

Hecatótarchus cētum hominū uel ciuitatum princeps.

Dynaſtes dominus regni, Dynaſtia potentatus. Cic: ad Atticum, Erit nebulo iſte cum iſtis Dynaſtis in gratia.

Nauarchus princeps nauis.

Strategus dicitur præfectus militaris, & Stratagea præfectura ipſa. unde & legimus Thraciam fuiſſe diuiſam in Strategeas 50. Ita enim uocant præfecturas.

Archipolis princeps ciuitatis.

Demarchus tribunus plebis, Demarchia tribunatus.

Agoranomus apud Plautum uocatur ædilis, ubi ait in Captiuis: Hunc fecerunt ſibi Ætoli Agoranomum.

Eparchus dicitur prouinciæ præſes. Eparchia prouincia

Ethnearches princeps gentis. Ethnearchia principatus.

Genearchia generis princeps. Geneſis eſt generatio.

Irenarches, ſeu Irenarcha, qui præficitur in ciuitate ad auferendas diſcordias, pacandosque tumultus ciuiles.

Philarchus amator imperii, Latinè dici poteſt imperii candidatus.

Coſmoarchus mundi princeps.

Democraticus, qui fouet principatum populi. Democratia, populi principatus.

Ephorus dicitur præfectus, & ſuper inſpector. Ephori magiſtratus erant tales apud Lacedæmonios, quales apud Romanos Tribuni plebis.

Dicæarchus iuſtus princeps.

Decarchus, qui decem præeſt militibus.

Tetracha, qui quartam regni partem obtinet.

Dubenus apud antiquos capiebatur pro domino. Pacuuius, Tum Dubenus ſeruos ligatos peſſimè uerberat.

Trierarchus præfectus triremis. Cic. Actione 3. in Verrem, Qua de re Charidemum Chium, teſtimonium priore actione dicere audiſtis, quum eſſet Trierarchus.

SAGITTARII, ET IACVLATORES peritiſſimi.

INter ſagittatios principem locum obtinet Apollo, quem ideo poetæ Sagittiferum, & Sagittipotentem dicunt; unde Claudianus; Mars clypeo melior, Phœbus præſtantior arcu. Horat. lib. 1. Car. Nec te metuende certa Phœbe ſagitta. Valerius Flaccus; Arcupotens aduerte precor nunc denique Apollo.

Hippocoon, Mneſteus, Eurytiō ſagitarii fuerunt; qui, teſte Virgilio, contenderunt de palma, & una iaculati ſunt in ludis illis exequialibus, quos Æneas ad tumulum patris Anchiſæ celebrauit, quum relicta Africa in Italiam nauigaturus rediit per Siciliam.

Idem Virg. lib. 9. ait Chorineum Italum fuiſſe peritum iaculatorem, Aſylam uerò Troianum, arcu & ſagittis nobilem.

Acaſtus uenator fuit ſagittis clarus qui cum Meleagro ad occidendum aprum (qui Calydona uaſtabat) profectus eſt: Ouid. lib. 8. Metam. Leucippusq; ferox, iaculoq; inſignis Acaſtus.

Fuit Paris adeò ſagittandi peritus, ut Achillē ſollo pede uulnerabilem telo traiecerit. Virg. lib. 6. Æneid. Dardana qui Paridis direxti tela, Ouidius in Epiſtol. Paridem ſic loquentem inducit, Ne ue putes, non me niſi cōminus eſſe timendū, Figitur in iuſſo noſtra ſagitta loco. Stat. lib. 3. Syl.

De Lycota Ouid. lib. 12. Iaculatoremq; Lycotam Sternit,

Mopſum Cretenſem ab arte ſagittandi commendat. Sylius Italicus lib. 1.

Ilerdes fuit iaculator quiſpiam, qui tam certis iaculabatur ictibus, ut etiam uolucres in medio aere percuteret, Sylius, Iam ſocius uolucresq; uagas deprēdere nube. Aſſuetus iaculis idem & bellator Ilerdes, cui ludus nullam curſu non tollere damam.

Alcō Cretenſis fuit ſagittarius, cuius filium quum rapuiſſet Draco, tanta arte ſagittam direxit, ut illæſo filio, Draconem ipſum confecerit. Val. Flac. lib. 1. Argon. Vacua nam lapſus ab arbore, paruum Ter quater ardenti tergo circum uenit anguis, Stat procul intendens dubium pater an

xius arcum. Sidonius, Vetuiſſes Caſtora frænos, Pollu cem cæſtus, Alconem ſpicula noſſe. Ang. Politianus in Epigram. Vidit implicitum puero pater anxius anguem, &c.

Saxo Grammaticus ſcribit Enarum fuiſſe ſagittarium magno corporis artisq; robore præditum, qui tanto rigore arcum intendebat, ut excuſſum ab eo iaculum nulla rerum duritia ſiſteret, quominus citato motu uniuerſum penetraret obſtaculum.

Deucalion Hypereſii filius ex Hypſo nympha, fuit etiam peritus ſagittarius. Valer. Flaccus lib. 1. Argon. Deucalion certus iaculis.

Æthalides præco fuit inſignis, qui propter eloquentiam Mercurii filius creditus eſt. Hunc etiam tellis claruiſſe teſtis eſt Valerius Flaccus lib. 1.

Catenes miles fuit, qui ictibus adeò certis deſtinata feriebat, ut aues quoque ab ipſis nubibus exciperet, auctor Q. Curt. lib. 6. de geſtis Alexandri.

Fuit Domitianus Imp. doctus adeò ſagittarũ, ut inter diſtentos uiri procul poſiti digitos tela tranſmitteret. auctor Sex. Aurel. Tranquillus ait centenas uarii generis feras, in Albano ſeceſſu, ſagittis plerunq; confoſſas multis uidentibus. ex induſtria ita quarundam capita nonnunquam figebat, ut duobus ictibus, quaſi cornua effingeret, nonnunquã in pueri procul ſtanti præbentisq; pro ſcopo diſpanſam dextræ manus palmam, ſagittas tanta arte direxit, ut omnes per interualla digitorum innocuè euaderent.

Toco milles fuit quiſpiam auctore Saxone doctus adeo ſagittator, ut ſermone inter cõuiuas temulentius habito, iactauerit tanto iaculandi uſu ſe præditum, ut exiguum quodlibet pomum, baculo procul & longiſſime remoto ſuperpoſitum prima ſpiculi directione feriret.

Pontanus Aparem quendam Garamanta a præſtantia torquendorum miſſilium his uerbis commendat: Hinc Aſpar Garamas, quo non præſtantior alter Aut torquere manu iaculum, aut dare uulnera funda.

Docuit Hercules, quanta ſagittandi arte clareret, dum Cẽtaurum Neſſum, quamuis remotum, & ceruam æripidem certo traiecit ictu, Harpyasq; uolucres in medio confecit

aere, dicente Seneca, Petiit ab ipſis nubibus Stymphalidas

Eurytus rex Oechaliæ pater Ioles Herculem ſagittandi artem docuit.

Commodus Imperator Fauſtinæ & Marci principis filius centum ictibus in arena totidem feras ſtrauit, tam ualidis uiribus, ut multas uno conficeret ictu. Adeò certa fuit illi manus, ut quiquid oculo deſtinaſſet, iaculo & ſagitta contingeret. Herodianus lib. 1. & Sabellicus in Exemplis.

Nihil erat tam paruum tamq; exiguum, quod plumbea ænei tormenti pila non concuteret Andreas Agidarius, ſi illud oculo conſequi poſſet.

Getæ, Scythæ, Ithuræi, Perſæ ſeu Parthi, Sarmatæ, Cretenſes, Arimaſpi & omnes propè Orientales arcu & iaculis clarauerunt.

De Getis, Scythiæ populis, Ouid. lib. 5. de Triſt. Sarmaticæ maior, Geticæq; frequentia gentis, Per medias in equis itq; reditq; uias. In quibus eſt nemo, qui non Coryton & arcum, Telaq; uiperea lurida felle geret. Et lib. 1. & 3. de Ponto, & in Ibin.

De Scythis Septentrionalibus populis Claudianus: De ſpoliis Scythicos arcus, aut rapta Gelonis Cingula. Plinius lib. 4. Vt ſi planè arcus Scyhici forma.

Ithyra, ſeu Ithura, urbs eſt in Tauro monte Parthiã uerſus, cuius habitatores Ithuræi arcu & ſagittis claruerunt. quod quemadmodum in ceteris arguitur poetarum epithetis, quum arcum uocant Ithuræum, ſagittas, Parthicas, neruos Geticos, pharetras Sarmaticas, & ata in ceteris. Sabellicus in Oraculo, quæ turba pharetris Certat Ithuræas ſumptis imitarier artes.

Parthi, ſeu Perſæ Orientales populi, ſagittis adeò claruerunt, ut fugientes a tergo iacularentur, auerſiq; ſequentes hoſtea læderent, perinde ac aduerſi, ut iam diximus. Lucanus, Ocyor & miſſa Parthi poſt terga ſagitta. Catullus, Siue in Hilcanos, Arabaſq; molles, Seu Sacas, ſagittiferoſq; Parthos. Ouidius lib. 1. de Remedio, Vince Cupidineas pariter, Parthaſque ſagittas. Io. Franc. Mirandula, In molli pharetratæ Perſidos urbe.

A Sarmatis Scythiæ populis doctiſſimis iaculorum, ar-

cus uocatur Sarmaticus. Ouid. lib. 1. de Ponto, Moris in-
oblitus patrii contendere diſcam Sarmaticos arcus.

Cretenſes omnes hac etiam arte clariſſimi extiterũt. Vir
gil. in Cyri, Attica Cretæa ſternebat rura ſagitta.

Inter inſulæ Cretæ populos, præcipuit ſagittarii fuerũt
Dictæi, Gnoſiaci, Gortyniaci, Cydonii, a Dicte, Gnoſo,
Gortyna, & Cydone urbibus dicti. De Dictæis Sylius lib.
13. Dictæa per auras Tranat & in medium perlabitur urbis
arundo. Statius lib. 4. Theb. Dictæaq; tela Ipſam & Amy
clæas humeris aptaſſe Fharetras.

De Gnoſo & Gortyna urbibus Cretæ Lucanus, Gnoſosq;
agitare pharetras Docta, nec Eois peior Gortyna ſagittis.

A Cydone, Cretæ oppido, tela Cydonia dicuntur, quod
eius loci incolæ periti fuerint ſagittarii. Virgilius, Ire libet
Partho torquere Cydonia cornu Spicula, tanquam hæc ſit
noſtri medicina doloris. Statius lib. 7. Thebaid. Cydonias
anteibant Geſa ſagittas. Claudian. Quæ uires iaculis, uel
quum Gortynia tendis Spicula, quam felix arcu, certique
petitor Vulneris, & certum mentiri neſcius ictum, Scis
quo more Cydon, qua dirigat arte ſagittas Armenius, re-
fugo quæ ſit fiducia Partho.

De orientalibus populus Val. Flac. lib. 5 Quos neq; Iber
neq; tuta ſuis Aurora ſagittis Suſtinet. Per auroram intelli
git Orientales. Sylius lib. 12. Eois quanquam certet Gor-
tyna ſagittis Statius lib. 3. Syl. Et Eoas iaculo damnare ſa-
gittas.

Lycia regio minoris Aſiæ, populos habuit peritos iacu-
landi. unde Virgilius Lycias uocat ſagittas, lib. 8.

Erithræ quoq; ſiue Erithra, Aſiæ ciuitas, arte ſagittandi
claruit. Sidonius, Fortè ſagittiferas Euã populatis Erithras.
Crinitus ait Scotos (qui uicini ſunt Britannis) in dirigen
dis ſagittis acres eſſe & egregios.

Paulus Diaconus ait Gotthorum gentem nullo armorũ
genere magis, quàm arcubus uti conſueſſe.

Arimaſpi populi iuxta Riphæus in torquendis ſagittis
(quarum ſunt peritiſſimi) alterum inflectunt oculum, ut al
tero melius cernant. Hinc & nomen traxerunt nam & Ari
Scythice unum, & Maſpos, oculum ſignificat.

In Balearibus (quæ ſunt inſulæ maris Hiſpani) primū repertus eſt uſus fundæ, & adeo celebratus, ut matres filios ſuos aliis auibus ueſci non paterentur, niſi quas funda fuiſſent adepti. Virg. lib. 1. Geor. Stupea torquentur Balearis uerbera fundæ. Stat. lib. 1. Roboraq; & grauidas fundæ Balearis habenas.

VENATORES.

Helymus & Panopes, Aceſtæ regis Siciliæ comites, uenatores fuerunt, teſte Virg. lib. 5. Æn. Tum duo Trinacrii iuuenes, Helymus, Panopesque Aſſueti ſyluis, comites ſenioris Aceſtæ.

Fuit & Lauſus, Mezentii filius, ferarum debellator maximus. Virg. lib. 7. Æneid. Lauſus equum domitor, debellatorque ferarum.

Idem uocat Amycum ferarum uaſtatorem lib. 9. ubi ait: inde ferarum Vaſtatorem Amycum, quo non felicior alter Vngere tela manu, ferrumque armare ueneno.

Idem lib. 11. Ornitum quendam inter uenatores reponit, his uerbis: procul Ornitus armis Ignotis, & equo uenator Iapige fertur.

Cephalus Athenienſis, Procridis maritus, uenator fuit, quem poetæ fabulantur ab Aurora adamatum. Ouid. in ep. Phædræ, clarus erat Cephalus ſyluis, multæq; per herbā Conciderant illo percutiente feræ: Nec tamen Auroræ male ſe præbebat amandum; Ibat ad hunc ſapiens a ſene diua uiro. & lib. 1. Met. inducit Cephalum ſic loquentem: Sum nemorum ſtudioſus, ait, cædisque ferinæ.

Eius quoq; uxor Procris uenationi uocaſſe arguitur teſtimonio eiuſdem poetæ ſcribentis, Montibus errabat ſtudiis operata Dianæ. De Cephalo Stroza pater, Venandi Cephalo cura minor ne fuit?

Atalanta mulier fuit Arcadica, quæ tumentes uteros fœminarum, laboresque conceptum peroſa, uirginitati, ac uenationi ſe totam deuouit: adeò ut immanem aprum toti formidoloſum Arcadiæ prima percuſſerit cum Meleagro. Ouid. libro. 8. Venit Atalante Schœnei pulcherrima uirgo, &c.

Abas Centaurus inter uenatores reponitur uerbis Ouid.

lib. 12. ſcribentis, Et Pholus, & Melaneus, & Abas præ dator aprorum.

Calliſto, Lycaonis regis Arcadiæ filia, uenatrix fuiſſe di citur, quod docet Ouid. lib. 2. Faſt.

Dianam poetæ fingunt perpetuo uenandi ſtudio duci: quod ideo fabulantur, ut doceant magnopere his cauēdam eſſe decidiam, quibus curæ eſt uirginitas. nam ut inquit Seneca, amor iuuentæ gignitur luxu, ocio nutritur inter læta fortunæ bona. Et Ouid. Ocia ſi tollas, periere cupi dinis artes. De Diana idem Ouid. lib. 2. Faſt. Mille feras Syluis Phœbe uenata redibat.

Ferunt & Hippolytum Theſei filium ſeſe in conſectandis feris exercuiſſe ſtudio uirginitatis, & ocii uitandi cauſa. Phædra apud Ouid. Si Venerem tollas, ruſtica Sylua tua eſt. Et apud Senecam in tragœdiis.

Ouid. lib. 5. Faſtorum ait, Cranem fuiſſe nympham lu ſtrandis Syluis deditam. hæc eius uerba, Inde ſata eſt nym phe, Cranen dixere priores, Nequicquam multis ſæpe pe tita procis Rura ſequi, iaculisq; feras agitare ſolebāt, No doſasque cana tendere ualle plagas.

Adonis, Cynaræ ex Myrrha filius, dum uenaretur, ab apro interfectus eſt. Ouid. lib. 1. de Arte, Cura deæ ſyluis aptus Adonis erat.

Carpophorus fuit Romanus quiſpiam, imperatori Do mitiano cariſſimus propter uenandi peritiam. nam impe rator ipſe eo ſtudio delectabatur adeò, ut ſi quando eſſet ocium, nihil curaret ardentius, quam feras inſequi. de Car pophoro Martialis li. 1. Summa tuæ Meleagre fuit quæ glo ria famæ, Eſt quota Carpophori portio fuſus aper?

Idem lib. 12. ad Priſcum uenatorem hoc modo ſcribit, Parcius utaris moneo rapiente ueredo Priſce, nec in lepo res tam uiolentus eas. Sæpe ſatis fecit prædæ uenator, & acri Decidit excuſſus, nec rediturus equo.

Aconteum uenatorem fuiſſe docet Statius lib. 7. Theb. donec Flammatus Aconteus Strage uirum, cui ſueta feras proſternere uirtus. Sylius lib. 16.

De Mopſo Cretenſi uenatore iam diximus in cap. de Sa gittariis.

Orion uenator (ut fabulantur poetæ) quum uiribus fidens gloriaretur, nullam eſſe feram, quam non conficeret, diis inſolens uerbum ulciſcentibus contigit, ut terra ſcorpionem pareret, a quo uulneratus occubuit. Pamphilus, Errauit, quoniam cecidit uenator Orion. Idem, Valle ſequebatur iaculis uenator Orion, Sæpe uagas iſta retibus atque feras.

Nota eſt Acteonis fabula, qui Ariſtæi filius, indignatione Dianæ (quam inter uenandum nudam repererat) mutatus in ceruum, & a ſuis canibus dilaniatus dicitur, ut ſcribit Ouid. lib, 3. Met.

Arethuſa uirgo fuit uenatrix Dianæ comes. unde Virg. lib. 4. Gor. Et tandem poſitis uelox Arethuſa ſagittis.

Amimone, Danai filia & uenatrix fuit, quæ dum in ſyluis iaculo ſe exerceret, Satyrum læſit, & poſtmodum a Neptuno ibidem compreſſa eſt.

Britona nympha, Martis filia, inter uenatrices puellas, & Dianæ comites numeratur.

Crocum poetæ dicunt uenatorem fuiſſe, Muſarum precibus in aſtra relatum.

Hippe mulier Chironis Centauri filia, in Pelio Theſſaliæ monte ſeſe exercuit uenando, ubi deorum commiſeratione in equam mutata eſt, dum patris indignationem expaueſceret. alio nomine Thea dicitur.

Philoctetes cuum cruciaretur non ferendis doloribus, propagabat tamen uitam aucupio ſaggittarum, configebat tardus celeres, ſtans uolantes. pennarumq; contextu corporis regumenta faciebat. Cic. lib. 5. de Finibus.

Nicias fuit uenator quiſpiam, qui, dum uenãdi ſtudio feras immiſſis canibus præceps inſectaretur, in fornacem carbonariam decidit, ubi canibus circum gannientibus, & rapta ueſte conantibus dominum educere, crematus eſt, auctore Cælio.

Perdix uenator fuit, qui infanda correptus libidine matri congreſſu, fecit ut Perdicis libido in prouerbium abiret. Cælius cap. 15. lib. 16.

Ferunt Melanionem quendam odio mulierum, & ſeruandæ caſtitati deſiderio conſectandis feris ſe totum deuouiſ-

ſe: nec unquam a ſolitaria illa, & umbratili uita reuocari potuiſſe.

Exdymiona paſtorem poetæ dicunt quandoque in monte Lathmo uocaſſe conſectandis feris. Val. Flac. libro. 8. Argon. Lathmius æſtiua reſidet uenator in umbra, Dignus amore deæ.

Horatius lib. 1. epiſt. ait, Gargilium uenatorem fuiſſe, qui ſpectante populo ceruos cum plagis & uenabulis per medium forum iubebat tranſire, ac demum emptum aprum palam referre, ut cepiſſe aliquid uideretur. Hæc eius uerba, uenemur, ut olim Gargilius, qui mane plagaa, uenabula, ſeruos Differtum tranſire forum, populumque iubebat, Vnus ut è multis populo ſpectante referret Emptum Mulus aprum.

Ferunt Mithridatem uenandi ſtudio adeò intentum fuiſſe, ut ſeptem annis neque urbis, neq; ruris tecto uteretur

Ceterum Caſſes, Plagæ, Retia, Venabula, inſtrumenta ſunt uenatoria. Eſt & Podoſtrabe, uenatorium inſtrumentum; capiendis feris concinnum.

CANVM QVORVNDAM NOMINA.

Lyciſca nomen eſt canis apud Virg. in Buccol. dicentem, Excipere inſidiis multum latrante Lyciſca. Palladius Soranus, Non lepus in trepidum timido fugat ore Lyciſcam.

Hylax, itidem nomen eſt canis. Virg. in Buccol. Neſcio quid certè eſt, & Hylax in lumine latrat.

Vmber. Virgil. lib. 12. ac uiuidus Vmber Hæret hians, ſed fortaſſe Vmber, uocabulum eſt Appellatiuum, pro cane Vmbriæ. Val. Flac. lib. 6. Argon.

Lælaps canis eſt apud Ouid. lib. 7. Met. Poſcor & ipſe meum conſenſu Lælapa magno (Muneris hoc numen) iam dudum uincula pugnat Exuere ipſe ſibi.

Volantes. Stroza pater, Ille pedum curſu præſtans animoque Volantes Occubuit trucibus peſtis acerba feris,

Gargitius canis fuit, Cerberi Epirotici frater, qui Geryonis tricorporis ſeruabat armenta. hunc Hercules una cum domino interfecit, Incolæ mortuo ſepulcrum ere-

xerunt.

Alcibiades inuſitata magnitudine canem emit LXX. minis, quem amputata cauda ſpectante populo ducebat uinctum, ut garrulorum & importunæ loquacitatis hominum linguas ea in re occuparet, ne quid deterius in eius nomen obloquerentur. Plut. teſtis.

Biorno quidã inter Danos ſpectatæ uirtutis adoleſcens, canem habuit horrendæ acerbitatis, & formidoloſæ, quæ ſola plerunq; biſſenos uiros oppreſſit, & Offoti gigantis inter paſcua tutata eſt armentum.

Pilaſter Pontanus in Lepidina, Quum canere inciperem, atrox hic dente Pilaſter Latrat; ibi ipſa fuga ſepem, inſidiaſque reliqui.

Vertagus canis eſt apud Martialem: Non ſibi, ſed domino uenatur Vertagus acer, Illæſum leporẽ qui tibi dẽte feret.

Scymnus etiam nomen eſt canis, fictũ a Baptiſta Pio ſcribente: Vertagus, aut Gallo nutritus Symnus in atuo præcipiti ſequitur luſtra ferina pede.

Graucis, nomen eſt catellæ, qua Arethuſa abſentis mariti deſiderium ſolabatur. Propert. lib. 4. Graucidos & catulæ uox eſt mihi grata quærentis, &c.

Iſſa nomen eſt catellæ, quam Publius habuit in deliciis. Martialis, Iſſa eſt paſſere nequior Catulli: Iſſa eſt purior oſculo columbæ: Iſſa eſt blandior omnibus puellis Iſſa eſt charior Indicis lapillis: Iſſa eſt deliciæ catella Publi.

Apud hiſtoricos legitur Perſes fuiſſe catellus filiæ Æmilii. Pauli.

Chiron, canis fuit Codri poetæ pauperrimi. Iuuenalis, Et recubans ſub eodem marmore Chiron.

Mera, canis fuit Icarii patris Erigones, cuius ductu Erigone ipſa cadauer patris ab agreſtibus interfecti reperit.

Durides, canis fuit Lyſimachi, qui accenſo domini rogo iniecit ſe flammæ. Plin. lib. 8.

Atalanta, Arcadica uenatrix, canem habuit Auram nomine, quam quum interfeciſſet aper Calydonius, ſepulcro ab indigenis ornata eſt.

Ouid. lib. 3. Met. Actæonis canes enumerat his uerbis; Dum dubitat, uidere canes, primuſque Melampus, in

derunt alii rapida uelocius aura, Pamphagus, & Dorcens, &c.

Alia quorundam nomina ponuntur apud Cæliũ ex Æchylo. ut Corax, Harpyia, Charon, Lycitas.

Hylax, Harpagalus, Lyciſca, Tygrina, Melampus, Falco, Serpens, Ragonia, Ichthia, Helor, nomina ſunt canum apud Mantuanum lib. 4.

Fuit Hippocentaurus canis Xenophontis.

Lethargus Hippamnionis, qui etiam cum mortuo domino tumulatus eſt.

Lampurus, apud Theocritum in Daphnide & Menalca, nomen eſt canis: apud Herod. Syagruus: apud Ariſtophanem Acalanthis.

Celebrantur etiam Catenarius, Lucernarius, & canis Attali, qui tanto fuit oris rictu, ut oblatum cibum deglutiret.

Fuit & Ariſtogiton canis Cydimachi.

Agrus canis fuit Vlyſſis, qui reuerſum ab expeditione Troiana dominum poſt annos uiginti fertur agnouiſſe.

Canis Pyrrhi Epirotarum regis in rogum domini ſe coniecit.

De natura canum quoniam prolixè & abundè locuti ſumus in Epithetis noſtris, plura loqui nunc ſuperſedimus.

Cetera nomina canum in præcedenti poſita catalogo, leguntur apud Xenophontem in libro de uenatione.

EQVORVM, ET EQVARVM celebrium nomina.

CYllarus equus fuit Caſtoris. Virg. lib. 3. Georgic. Talis Amiclæi domitus Pollucis habenis Cyllarus, & quorum Graii meminere poetæ. Vbi Pollucem pro Caſtore equorum domitore poſuit, poetica licentia: ut Quas illa Philomela dapes, pro Progne. Item, Reuocato a ſanguine Teucri, pro Dardani, inquit Seruius.

Mezentius pater Lauſi equum ſuum, Rhebum nomine his uerbis alloquitur apud Virg. lib. 10. Rhebe diu (res ſi, qua diu mortalibus ulla eſt) Viximus, aut hodie uictor ſpolia illa cruenta, Et caput Æneæ referes.

patrio ſpes omnis concolor albo. De Peloro, Cyniphio rector radiabat fronte Peloro Camphaſus, ipſe aſper, nec qui ceruicis amaret Applauſæ blãdos ſonitusq́, clauſumq́; cruẽto Spumeus admorſu gauderet mandeſe ferrum. Ad docilis fræni, & melior parere Pelorus Nonunquam effuſum ſinuabat deuius axem.

Herpe, apud eundem nomen eſt equæ matris Pelori ubi ait, eductum genitrix effuderat Herpe Nobilis.

Idem de Cireo, percuſſus uocibus altis Spectantum Circus, fertur ſublime per auras.

Lamus, Sicoris. Ilerdas Theron, etiam nomina ſunt equorum apud eundem lib. 36. ubi ait: Tum Lamus & Sicoris, proles bellacis Ilerdæ, Et Therõ potator aquæ ſub nomine Lethes.

Equum Alexandri Bucephalum a capite bouis nominatũ & talentis XIII. emptum, teſtis eſt Cares apud Gellium. ubi ornatus erat, armatusq́; ad prœlium, nullum alium ſeſſorem, præter dominum admiſit. Idem in bello Indico ſagittis undiq; perfoſſus, regem è mediis hoſtibus, licet exanguis, & moribundus, uiuaciſſimo curſu retulit, atque ubi extra teli iactum portauit, domini iam ſuperſtitis ſecurus, itidem expirauit. Quod beneficium Alexander penſauit oppido in honorem equi condito, ut docet Plin. lib. 6. & 8. ubi ait, Propter quæ, Rex defuncto eidem duxit exequias, urbemq́ue tumulo circundedit nomine eius. Curtius ad hũc modum ſcribit, Excepti ſunt quidam, inter quos equus regis, Bucephalum uocabant, quem Alexander non eodem (quo ceteras pecudes) animo æſtimabat. nam ille nec in dorſo inſidere patiebatur alium, & regem (quum uellet aſcendere) ſponte ſua genua ſubmittens, excipiebat, credebaturq́; ſentire, quem ueheret.

De Harpya & Peſago Politianus in Ambra, Quos Zephyro peperit geminos Harpya Podarge, &c.

Claudianus in ſextum Honorii Conſulatũ, equos Rhæſi Thracum regis commendat ſequentibus uerſibus:

Graiaque retulerat raptoa ad caſtra iugales.
Quorum (ſi qua fides augentibus omnia muſis)
Impetus exceſſit Zephyros, candorque pruinas.

Æthon apud Homerum lib. 8. Iliados, nomen eſt unius equorum Hectoris.

Harpynna & Pſylla equæ fuerunt Oenomai, quibus contendebat curſu in procos filiæ ſuæ Hippodamiæ. hos ſuis uerſibus dignatus eſt Lycophron.

Plinius ait equam Hecratidis Theſſali, quamuis prægnantem, uiciſſe in Olympia.

Plutarchus in Artaxerxe ſcribit equũ Cyro fuiſſe immitem, & effrænem, Paſacem nomine.

Cimon Athenienſis equabus ſuis (quibus ter Olympia uicerat) monumenta erexit.

Equus Tiberij Cæſaris uidebatur flammas ore euomere, indicio magnæ alacritatis. Cælius cap. 26. lib. 8.

Parthenia, & Eripha, equæ fuerunt Marmacis, unius ex procis Hippodamiæ, quas Oenohiaus puellæ pater iugulauit, & poſtmodum ſepeliri iuſſit.

Boriſthenes equus fuit Hadriani Imperat. quo in uenam do propter alacritatem plerunq; utebatur. Dion Caſſius ait: Imperatorem mortuo ſepulcrum feciſſe, columnamq; erexiſſe cum epigrammate inciſo.

Iulius Cæſar, auctore Tranquillo, utebatur equo inſigni, pedibus propè humanis, & in modum digitorum ungulis ſciſſis: quem maxima cura aluit, honorauitque ſtatua, quod aruſpices eo imperium orbis terræ ſignificari dixiſſent, tum etiam, quod nullum alium ſeſſorem recipetet.

Biorne quidam inter Danos clariſſimus, equum habuit præſtanti corpore, & tanta uelocitate præpetem, ut quem ceteri nequirent, indefeſſus obſtrepentem uorticem ſolus ſuperaret.

Artibius, Perſarum dux; equum abuit, qui primo pugnæ congreſſu in hoſtes laniandos morſu aſſurgebat, calcibusq; & impulſu longè lateq; faciebat ſtragem, auctor Herodotus.

Gellius ſcribit, equum Cn. Seij de genere equorum Diomedis primogenitum, & a Corn. Dolabella centum millibus ſeſtertiis emptum, fuiſſe inuſitata magnitudine; ſed eo tamen fato, ut quiſquis eum haberet, is cum omni domo ac familia miſerè periret, quod experti ſunt Marc. Antonius,

Corn.

Corn. Dolabella, C. Caſſius eius poſſeſſores.

Equus Nicomedis regis Bithyniæ tanto fuit in dominum affectu, ut eo mortuo oblatum recuſauerit cibum, & inedia ſe confecerit.

Equus Antiochi, capto uel mortuo domino, Centaretum quendam è Galathis alumni ſui uictorem, domitis frænis excuſſit, & in terram deiectum pedibus ad mortem proculcauit. Plinius lib. 8. cap. 42.

Equus à Dionyſio Syracuſarum tyranno relictus in ſalebra & luto, ubi ſe expediuit, domi licet ingrati, ueſtigia tamen ſecutus eſt.

Nero equas habuit Hermaphroditas ex agro Treuerico, quas carpento ſuo ſubiuges oſtendebat.

Equus Auguſti ſepulchrum à domino meruit.

Scythius primus fuit omnium equorum à Neptuno productus.

Hirpinus nomen eſt equi apud Martialem lib. 3. Epigram. ut Corithæ nomen æque apud Iuuena. Satyr. 8. de Hirpino Mart. Hirpini ueteres qui bene nouit auos. De utroque Iuuenalis: Sed uenale pecus Corithæ poſteritas, & Hirpini, ſi rara iugo uictoria ſedit.

Celebratur Maronis carmine equus Troianus, quẽ Græci diuina Palladis arte edificarunt, acerniſque trabibus contexuerunt, Epeo machinæ auctore. de hoc Propertius lib. 3. & Lucretius lib. 1. Durateum, id eſt ligneum uocat. ubi ait: Nec clam Durateus Troianis Pergama partu Inflammaſſet equus nocturno Grauigenarum.

Equi Parthorum hippice herba paſti, famem ſitimque mul tos dies perferunt: ad quod alluſit Proper. lib. 4.

EQVI ACHILLIS.

DE Balio & Xantho Politianus in Ambra. balium Xanthumque iugales Quos Zephyro peperit geminos Harpyia Podarge: & te captiuo funalem Pedaſe collo Igneus extimulat. Claudianus: Et flauum Xanthum ſpreuiſſet Achilles. Virgilius lib. 3. Georgic. Martis equi biiuges, & magni currus Achillis.

EQVI MARTIS.

HI duo numerantur à Seruio inter equos Achillis: poetæ tamen Pauorem & Terrorem Martis equos faciunt. unde Statius: Fræna miniſtrat equus Pauor armiger.

EQVI SOLIS.

DE his nominibus Ouid. lib. 2. Met.ſcribit: Interea uolucres Pyrois, Eous, & Æthon ſolis equi, quartusque Plegon hinnitibus auras Flammiferis implent, pedibusq; repagula pulſant. Pyrois, Pyroentis flectitur, ut Simois. Val. Flac.lib.5. Argon Et formidantem patrios Pyroenta dolores. Sunt qui dicant Xanthum inter equos Solis numerari, propter dictum Martialis: Quid cupidum Titana tenes? iam Xanthus & Æton Fræna uolunt. Thomas Rhadinus: Equi quattuor: qui aurei licet forent, colore tamen quiſque proprio noſcebatur: Pyrois rubens, Eous candicans, Æthon coruſcans, Phlegon nigricans, hinnitibus flammiferis, claris naribus auras implebant, erraticis curſibus uagabantur incerti. Sabellicus: Hic equidẽ ambiguè uergit, quà lucidus Aethon.

EQVI PLVTONIS.

DE quattuor primis nominibus, Claudianus lib. 1. de Raptu ſic meminit.

Orneus crudele micans, Ethonisq; ſagitta
Ocyor, & Stygij ſublimis gloria Nycteus
Armenti, Dictiſq; nota ſignatus Alaſtor.
Stabant ante fores iuncti, ſæuumq; fremebant,
Craſtina uenturæ ſpectantes gaudia prædæ.

AVRIGÆ, ET EQVORVM domitores.

AVtomedon fuit Achillis auriga. Virg. lib. 12. Æn. Vna ingens Periphas, & equorum agitator Achillis Armiger Automedon. Ouid. lib. 5. de Triſt. Nunquid Achillæos inter fera prœlia fidi Deſeruit leuitas Automedontis equos? Idem lib. 1. & 2. de Arte.

Phaeton, Solis filius, dum currum patris, regendum ſuſce

piſſet: equis ignotum aurigam excutientibus, cecidit in Padum, cælo paſſim conflagrante. hinc equi Phaetontis, pro equis Solis ſolent accipi. Virgilius lib. 5. Aen. Aurorã Phaetontis equi iam luce uehebant. Ouidius lib. 11. Meta. Hic ſitus eſt Phaeton currus auriga paterni.

Idæus fuit auriga Priami. Virgilius lib. 7. Aeneidos: Idæumq; etiam currus, etiam arma tenentem.

Metiſcus Turni. Idem lib. 12. Aurigam Turni media inter lora Metiſcum Excutit. Auſonius: Nec celeres mulas ipſe Metiſcus agas.

Naubolus Laij regis Thebarum. Statius: Naubolus Hippaſides tuus ô mitiſſime Lai, Hoſpes adhuc currus ſecuraq; lora tenebat.

Cirnus Melãpodis, Durius Pelori, Athlas Camphaſi, Iberus Panchatis equorum fuerunt aurigæ. de Cirno Sylius lib. 16. Quò Cirnerius (nam Cirnus agebat) Verbera dimitte, & reuoca moderatus habenas. Iberus ad Panchatem apud eundem ſic loquitur: Tene Aſtur certante ferret quiſquam æquore palmam erepto: conſurge, uola, per labere campum. Durius ad Pelorum: Quò ruis, aut quiſnam hic rapidi certaminis eſt mos?

Ferunt etiam Iolaum Herculis fuiſſe aurigam.

Arceptolemus, Enipeus, Cabrion Hectoris aurigæ fuiſſe memorantur. Mortuo Arceptolemo, ſucceſſit Cabrion eius frater.

Myrtilus auriga fuit Oenemai, cuius ruina mari Myrtoo nomen impoſuit. Ouidius in Ibin: Proditor ut ſæui perijt auriga tyranni, Qui noua Myrtoæ nomina fecit aquæ.

Tortellius ait, Memnonem fuiſſe aurigam Idomenei, Mneſteum Diomedis, Midonem Pylemenis, ducis Paphlagonũ.

Amphitus & Telchius Caſtoris, & Pollucis aurigæ fuerunt, teſtimonio Plinij lib. 6. ſcribentis: Sunt qui conditam eam ab Amphito & Telchio, Caſtoris & pollucis aurigis, putant. Ammianus: Vbi (inquit) inter ciuitates alias Phaſis eſt nomine fluuij dictata, & Dioſcorias nunc uſque nota: cuius auctores Amphitus & Telchius Spartãni traduntur, aurigæ Caſtoris & Pollucis. Alij dicunt caſtoris & Pollucis aurigas fuiſſe nominatos Rhecam, & Amphiſtratum.

Legitur in Trœzeniorum hiſtoria Sperum fuiſſe Pelopis Aurigam, quanquam alij in Olympia fuiſſe Cyllam tradant.

In Illyria ciuitas fuit Harpya, prope Enchelias, in quam Amphiarai auriga Baton abſorpto domino ſe contulit. Cælius.

Cebares fuit equiſo, cuius aſtu Darius regnum Perſarum adeptus eſt. nam quum magi inter ſe pacto conueniſſent, ut is, cuius equus primus hinniret, regeo poriretur, Cebares manum uuluæ equinæ prius admotam naribus equi præbuit olfaciendam, quo odore irritatus equus primus dedit hinnitum. Herodotus.

Patiramphis fuit Xerxis auriga. Idem Herodotus: Poſtquem (inquit) ipſe Xerxes uehebatur curru equorum Niſeorum præcedente auriga, cui nomen erat Patyramphi, Othonis filio.

Poetæ Bellonam Martis auriga faciunt flagello armatam ſanguineo, ut docet Statius.

Picus fuit equorum domitor, dicente Virg. lib. 7. læuaq; Ancyle gerebat Picus equum domitor.

Idem de Meſapo lib. 7. Aeneid. At Meſapus equum domitor Neptunia proles.

Anniceris Cyræneus nobilis fuit equorum agitator, qui artem Platoni oſtentaturus, ante Academiam currus iunxit, ſæpeq; eundē curſum iiſdem ueſtigijs nihil delirando repetijt. Erichthonius Athenienſis quadrigas primus iunxit. Pontanus libro tertio de Stellis: Qualis Ericthonius currus & quattuor auſus Iungere equos, rapidiſq; rotis inſiſtere uictor.

Aſtur Memnonis fuit auriga, a cuius nomine Aſtures populi Gallecis proximi dicti ſunt.

Conſtat Felicem Ruſſatum fuiſſe aurigam uerbis Plinij libro ſeptimo ſcribentis: Inuenitur in actis Felicis Ruflati aurigæ, iam igne illato in rogum eius, unum è fauentibus iecisse ſeſe.

Inter eos (qui equitatu claruerunt) Caſtor principem locum obtinuit. Politianus: Vixque bonum frænis Caſtora frater amet.

CVRRVS DEORVM, QVIBVS ANImalibus trahantur.

CVrrus Bacchi, Lyncibus, & Tygribus. Propertius de Ariadna rapta à Baccho. Lyncibus in cælum uecta Ariadna tuis. Ouid. in Epiſt. Phædræ: Inque capiſtratis tygribus alta ſedet. Idem lib. 3. Meta. Quem circum tygris ſimulacraque inania lyncum. Idem lib. 4. Met. & lib. 1. de Arte Virg. lib. 3. Geor. Quid lynces Bacchi uariæ?

Currus Leucothoes deæ marinæ, Delphinis. Virg. in Cyri: Illa etiam magnum iunctis quæ piſcibus æquor, Et glauco bipedum curru metitur equorum Leucothoe.

Currus Cybeles, leonibus. Virg. lib. 3. iuncti currum dominæ ſubiere leones. Ouid. lib. 10. Dente premunt domito Cybeleia fræna leones. Catull. Vbi iuncta iuga reſoluens Cybele leonibus.

Currus Veneris cygnis. Ouid. lib. 10. Metam. Iunctiſque per aera cygnis Carpit iter. Sil. lib. 7. Tum matris currus niueos agitabat olores. Statius lib. 1. Sil. Thalamique ingreſſa ſuperbum Limé Amyclæos ad fræna citauit olores. Statius lib. 3. Dum petit & molles agitat Venus aurea cygnos. Hor. lib. 4. Car. ad Venerem: Tempeſtiuius in domo Pauli purpureis ales oloribus Commeſſabere maximi.

Corrus Thetidis, Delphinis: quemadmodum & Leucothoes. Tibul. Vecta eſt frænato cærula piſce Thetis.

Currus Neptuni, equis. Virg. lib. 5. Iungit equos curru genitor, ſpumantiaque addit Fræna feris, manibuſque omnes effundit habenas. Silius lib. 3. Extremamque petit Phœbea cubilia Thetyn Frænatis Neptunus equis.

Currus Dianæ, Ceruis. Claud. Dixit & extemplo frondeſa fertur ab Alpe Trans pelagus, Cerui currum ſubiere iugales.

Currum Iunonis trahunt pauones. Currum Lunæ, boues. Currum Nemeſis, gryphes. Currum Solis, equi. Currum Saturni, ſerpentes. Currum Martis, equi. Currum Prothei, phocæ. Currum Oceani, balænæ. Currum Tritonis, piſces. de his omnibus Politianus in Ambra.

Biſtonijs Mars inſtat equis. Tu iungis olores,
Phœbæ Terapnæos. Getica Mars fulgorat haſta.

Contendis tu Phœbe fides, arcusq; retendis.
Lyncas agit Bromius, Pauos Saturnia pictos,
Tardos Luna boues, annoſas Delia ceruas,
Gryphes Hyperboreos Nemeſis, Cytherea columbas.
Fert pedibus pinnas puer Arcas, crine galerum.

Item Ioan. Franciſcus Mirandula.

-Paphios non iungit olores
Cypria, terribilem non concinit ægida Pallas,
Non uolucres ſequitur ceruos pharetrata Diana,
Nectere odori ſequos loris aſſueta Laconas.
Non iunctis fertur Iuno ſuper æthera Pauis,
Dum Samon, aut tecta inuiſit Carthaginis altæ,
Cynthia nec bobus carum Endymiona fatigat.

NAVIGIORVM DIVERSA GENERA.

Myoparo genus erat nauigii, quo utebantur pyratæ, auctore Nonio. Cicero lib. 3. de Rep. Nam quum quæreretur ex eo, quo ſcelere impulſus mare haberet infeſtum uno Myoparone, Eodem (inquit) quo tu orbem terræ. Salluſt. lib. 4. Marique placido a duobus prædonum Myoparonibus circumuenta.

Erant & Parones, genera quædam nauium. Varro: Iamq; duos Parones habebant inſtructos. Budæus ait Paronem hodie uocari Brigantinum.

Acatium nauis erat actuaria. Iulius Pollux ait fuiſſe uelum in naui maximum, ſicut minimum Dolonem.

Anchiromachus nauigium eſt aptum ferendis anchoris, ceteriſq; nauticis inſtrumentis.

Baris erat cymba, qua Ægyptij ſuorum cadauera ad tumulum comportabant. Propert. lib. 3. Romanamque tubam crepitanti pellere ſiſtro, Baridos & contis roſtra Liburna ſequi. Herod. lib. 2.

Cataſcopium dicitur nauis exploratoria, ut Cataſcopus circunſpector, quod etymo dictionis cognoſcitur. Cæſar in commenrariis: Litteris celeriter in Siciliam conſcriptis, per Cataſcopium miſſis.

Celox dicitur breue nauigium, à celeritate. Apuleius: Qui celocem regere nequit, oneraria petit. Plautus in Au-

Iul. Quò hanc celocem conferam? Varro. Nautæ remiuagam mouent celocem.

Corbita nauis eſt tarda, & grandis. Plaut. in Pœn. Tardiores quàm Corbitæ ſunt in tranquillo mari. Dicuntur autem Corbitæ, quòd in earum malo corbes pro ſigno ſuſpenderentur.

Cydarum. Calepinus ait eſſe nauiculæ genus: ſed quale, ut in pleriſque, tacet.

De Cymba Virg. lib. 6. Æn. -gemuit ſub pondere Cymba Sutilis. Ouid. lib. 1. Met. Occupat hic collem, cymba ſedet alter adunca.

Cyrcerus, nauis eſt prægrandis Aſiana. Plautus apud Nonium: Quum percontor portitores, & quæ nauis uenerit ex Aſia? negant uenіſſe. Conſpicatus ſum interim Cyrcerum, quo me maiorem non uidiſſe cenſeo. Idem: Ædificat nauim Circerum, & merces emit.

Faſelus. eſt nauigium Campanum eodem Nonio teſte. Sal luſt. lib. 3. hiſt. Et fortè in nauigando cohors una, grandi faſelo uecta, a ceteris deerrauit.

Geſeorta nauis eſt, quam nonnulli Proſumiam uocant.

Halius dicitur breuis ſcapha.

Horiam Nouius ait nauim eſſe piſcatoriam. Plautus in Rudente: Mea opera laboratur & Rete & horia. Diminutiuum eſt Horiola. Idem: Malo hunc alligari ad horiam, ut ſemper piſcetur, etſi ſit tempeſtas maxima.

Lembus dicitur nauicula breuis, & uelociſſima. Plautus Dum hæc aguntur, Lembo aduehitur tuus pater paucillulo. Virg. Lembum ſi fortè remiſit, Atque illum in præceps prono rapit alueus amni, Plin. lib. 7. ait Cyrenenſes fuiſſe repertores Lembi.

Linter dicitur nauicula cauatis arboribus facta. Hac utebantur quondam Germani Danubium habitantes. Nonius ait Lintres naues eſſe fluminares. Ouid. ad Liuiam: Quem ſemel umbrifera nauita Lintre tulit. Sidonius: In pugnam Pyrata coit, pars Lintre cauata.

Monoxylon dicitur naues ex integro ligno, & non conciſo in trabes. Monon enim unum, & xylon lignum dicitur.

Pontones dicuntur, quibus pontium loco utimur in traij-

ciendis fluuiis. Apuleius: Et ſi uado non poterunt, pontonibus tranſibunt.

Proſumia genus eſt nauigij ſpeculatorij. Cæcilius apud Nonium: De nocte ad portum ſum profectus proſum: Idem: Qui pro gubernatore ſe gerens prope uertit proſumiam.

Scapha, nauicula eſt in ligno cauata. Hor. lib. 3. Carm. Tum me biremis præſidio ſcaphæ Tutum. Vegetius: Scaphas quoque de ſingulis trabibus excauatas cum longiſſimis funibus, interdum etiam ferreis catenis legio portat. Nonius ait, Scaphas nauiculas eſſe, quæ maiores naues conſequuntur,

Schedia nauigium eſt rude & impolitum, & trabibus inter ſe connexis factum, cuiuſmodi ſunt rates.

Sorillum, nauigium eſt Iſtricum, quod lino & ſparto conſeritur & condenſatur.

Stlata, nauis eſt lata, quales forte ſunt, quibus equi, & currus tranſuehuntur. Antiqui ſtlatum, & ſtlites pro latum, & lites dicebant.

Trieris nauis eſt magna, quam remiges tribus utrinque remorum ordinibus impellunt. Latinè Triremis dicitur, & trium ordinum nauis, quemadmodum. Quadriremes & Quinqueremes apud antiquos legimus, & apud Græcos Epteres, Enneres, & Deceres, quæ naues ſeptenum, nouenum denumq; ordinum ſignificant. Biremem primum fecere Damaſtenes, auctore Plinio: Triremem, Ammocles Corinthius: Quadriremem. Carthaginienſes: Quinqueremem inſtituit Neſicthon Salaminius: Sex ordinum, Xenagoras Syracuſanus: Decem remem, Neſigiton. Inſtituit Alexander Magnus ad duodecim ordines. Ptolemæus Sother ad 15. Demetrius Antigonis ad 30. Ptolemæus Philadelphus ad 11. Ptolemæus Philopator ad L.

Plutarchus in uita Periclis ait, Damenam eſſe quandam nauim rotundam & concauam, & in uentris ſimilitudinem formatam, ut mare percurrere, ac celeriter conuerti poſſit. atque hoc illi inditum nomen quòd in Samo primùm reperta ſit, & à Polycrate tyranno ibidem ædificata.

Hippago, ſeu Hippagium, nauis eſt lata & expanſa, quæ equi & currus tranſmittuntur.

. Liburni dicebantur bellicæ naues, & uelociſſimæ, à Liburnia Dalmatiæ parte, cuius exemplo fabricantur, uel quòd Liburni populi olim nauibus citiſſimis Ionium mare inſulaſq; prædarentur. hinc naues leuitate præſtantes Liburnicas dixerunt. Horatius in Epodo: Ibis Liburnis inter alta nauium Amice propugnacula. Dicimus & Liburnica. Suetonius in Auguſto: Vtrobique parte Liburnicarum demerſa. Dicuntur etiam Liburnæ. Luc. Ordine contentæ gemino creuiſſe Liburnæ.

Embolum genus eſt nauigij uelociſſimi. alii ponunt pro roſtro æreo, quod ex prota nauium eminet.

Lenunculus, dicitur nauis piſcatoria. Salluſt. apud Nonium: Primo inducit forte per noctem in Lenunculo piſcantis.

Onerariæ naues dicuntur negotiatoriæ, & propter onera tardæ.

Actuariæ uerò dicuntur agiles, & præſtantes celeritate. Salluſtius: His actuariæ naues circiter triginta, Onerariæ decem erant.

Nauium appellationes apud Gellium libro 11. cap. 25. ſuut Gauli, Corbitæ, Caudicæ, Hippagines, Cercuri, Celoces, Oxiæ, Remieculi, Actuariæ, Proſumiæ, Geſeortæ, Orioles, Cattæ, Scapha, Pontones, Nuſtucciæ, Mediæ, Phaſelli, Parones, Myoparones, Lintres, Caupulica, Mareplacidæ: Cydarum, Ratariæ, Cataſcopium.

Porrò autem nauem primi excogitarunt Tiphys, & Argo nautæ: uel Tyrij, ut mauult Tibullus ſribens: Prima ratem uentis credere docta Tyros. Danaus nauem primus in Græciam ex Ægypto aduexit. nam prius ratibus nauigabatur in mari Rubro ab Erithra repertis. Antiquitus fiebant ex corio circunſutæ in Oceano Britannico. in Nilo ex papyro, ſcirpo, & Arundine. Longa naue primum Iaſonem nauigaſſe, teſtis eſt Philoſtephanus. Egeſias hoc tribuit Parrhalo, Cteſias Samiræ, Stephanus Semiramidi, Archimachus Ægeoni, Bibliographi Noæ. Onerariam Hippus Tyrius inuenit, Lembum Cyrenenſes, Cymbam Phœnices, Celocem Rhodii, Cercurum Cyprij, Siderum obſeruationem in nauigando Phœnices, Remum Copæ, Latitudinem eius Plateæ, uela Icarus, Malum, & Antemnam Dædalus,

NAVIGIORVM DIVERSA GENERA.

Tectas longas Thaſij, Roſtra Piſæus, Tyrrheni anchoram, Anacharſis Harpagones, Adminicula Tiphys, claſſe primus depugnauit Minos.

Naumachia uocatur pugna nautica: Naumachiarii, qui nauale prœlium committunt. Sueto. in Claudio: Sed quum proclamantibus Naumachariis, Aue imperator, morituri te ſalutant.

Nauis uocabulum eſt generale. Naualia, Nauium ſtationes. Nauarchus, nauis princeps. Nauclerus, ſeu Nauclerіacus, ductor. Nauta & Nauita idem.

Carina dicitur concauitas nauis, & capitur pro tota naui. Virg. Frondénteſq; ferunt remos, natat uncta carina. Carinare inſtar carinæ formare.

Puppis poſterior nauis, prora anterior. Proreta, rector proræ.

Rates dicuntur rudes, & impolitæ trabes inter ſe connexæ. Ratis tamen capitur pro naui. Ouidius lib. 4. de Ponto: & freta ueliuolas non habitatura rates. Ratiarii, ratis ductores.

Claſſis capitur pro multitudine nauium & quandoque pro unica naui. Virg. Et Lyciæ ductorem claſſis Orontem.

Remiges nautæ qui remos agunt. Remigare remos agere.

Helciarij qui maiores naues funibus trahunt canabinis ad uerſus undas.

Rudentes dicuntur funes nautici. Lucanus lib. 8. Aut laqueum collo, tortoſq; aptare rudentes.

Anchora ferrum eſt repandum, & utrinque acutum, quo ſiſtuntur naues, unde adagium, Nauis tua fulta eſt duabus anchoris.

Antemnæ inſtrumenta ſunt amnem anteſecantia, uiamq; nauibus facientia. Virgil. Cornua uelatarum óbuertimus antemnarum.

Vela dicuntur linea uel canabina tegmina, quæ diſpaſſa malo nauis alligantur, ut uentos recipiant. Hinc mare ueliuolum.

Carbaſus linum eſt tenuiſſimum, quo uela nauium fiebant quondam: unde & Carbaſa pro uelis accipi ſolent.

Tranſtra tabulæ ſunt, in quibus ſedent remiges, uel per quas ad regimen nauis deambulant.

Celeuma dicitur clamor nauticus.

Nauſum & Portorium merces nautarum & portitorum.

Vrinatores dicuntur natatores ſubaquatiles.

Vrinati, ſeu urinare, ſub aquis natare.

PROPRIA QVÆDAM NAVIVM nomina.

Argo dicitur fuiſſe prima nauium, quæ Iaſon, Typhys, Caſtor, Pollux, & ali (quos inde Argonautas dicimus) profecti ſunt Colchos, ad rapiendum uellus aureum. Sumpſit autem nomen ab Argo architecto. Vnde Val. Flac. lib. 1. Aa ca rùm Tritonia deuolat Argum, Moliri hunc puppem iubet & demittere ferro Robora, Peliacas etiã comes exit ad umbras. Vel ab Argiuis, qui in ea nauigarunt, Hanc nauim poetæ mul tis ornant epithetis. Vocant in primis fatidicam & loquaculam, quod beneficio Mineruæ facta ſit ex quercu Dodonæa, quam Sophocles tradidit fuiſſe non tantùm uerboſam, at etiã futuri præſagam, ut in periculis Argonautas moneret. unde Claud.-licet omnia uates In maius celebrata ferant, ipſamq; ſecandis Argois trabibus iactent ſudaſſe Mineruam &c. Arbo re præſaga tabulas animaſſe loquaces. Val. Flac. Prima deum magnis canimus freta peruia nautis, Fatidicamq; ratem. Vocatur præterea Pegaſia, a Pegaſa urbe Theſſaliæ, apud quam fuit ædificata. Item Pelias, a Pelio monte. Tritonis, quoniam beneficio Mineruæ & ingenio facta eſt. Magneſis ſeu Magneſias à Magneſia regione Macedoniæ proxima. Argoa, & Argiua, ab Argiuis nautis Hæc ex auctoribus confirmari poſſunt, ut Ouid. lib. 7. Metam. Val. Flac. 1. & 8. Statius l. 5. & Pontanus lib. 5. de Stellis, & Propert. lib. 1.

Priſtis, Centaurus, Chimera, Scylla, nomina ſunt nauium apud Virgil. lib. 5. Æn. De Priſti & eius rectore Mneſteo ſic inquit: Velocem Mneſteus agit acri remige Priſtim. De Chimera, Ingentemq; Gias ingenti mole Chimeram. De Centauro & Scylla: Sergeſtusq; (domus tenet a quo Sergia no men) Centauro inuehitur magna, Scyllaq; Cloãthus Cærula,

Apud eundem lib. 10. Tygris nomen eſt nauis, cuius rector fuit Maſſicus. hæc eius uerba: Maſſicus ærata princeps ſecat æquora Tygri.

Eſt & Centaurus nomen alterius nauis, cuius rectorem uocat Cupauonem, ubi ait; Filius æquales comitatus claſſe cateruas, Ingentem remis Centaurum promouet.

Triton nauis fuit cuiuſdam Auleſtis. Idem. Hunc uehit immanis Triton.

Cælius ex teſtimonio interpretum Ariſtophanis ait, duas Athenis naues fuiſſe publico muneri deſtinatas, ex quibus Salaminia euocatos ad iudicium ſubueheret, Paralus uerò aueheret Delphos ad rem diuinam.

ARGONAVTARVM NOMINA.

ARgonautæ (ut iam diximus) dicuntur heroes illi, qui in Argo naui Colchos profecti ſunt, ad rapiendum uellus aureum. ſunt qui dicant fuiſſe duo & quinquaginta numero. alij quattuor addunt. ſed parum referre de numero. Val. Flac. lib. 1. ſeriatim multos enumerat. de Zete & Calai Ouid. lib. 6. Met. Vellera cum Miniys nitido radiantia uillo Per mare non notum prima petiere carina. Proper. lib. 2. Hunc duo ſectati fratres, Aquilonia proles, Hunc ſuper & Zetis, hunc ſuper & Calais. Omnium ſummi & principes fuerunt Tiphys & Iaſon. Vnde Ouid. lib. 1. de Arte: Tiphys in Aemonia puppe magiſter erat.

NAVTAE NONNVLLI.

DE Tiphy licet iam ſatis dixerimus, adhuc tamen teſtimonia adijciemus, Virg. Aecloga. 4. Alter erit tum Tiphys & altera quæ uehat Argo Delectos heroas. Ouid. in Epi. Quid mihi cum Minyis, quid cum tritonide pinu: Quid tibi cum patria nauita Tiphymea. Seneca in Medea: Quæq; domitorem freti Tiphyn nouam formare docuiſti ratem. Idem: Auſus Tiphys pandere uaſto Carbaſa Ponto, legesq; nouas ſcribere uentis.

Mneſteus, Sergeſtus, Cloantus nautæ fuerunt Aeneæ, Virg. lib. 4. Aeneid. Mneſtea, Sergeſtumq; uocat, fortemque Cloantum.

Fuit & Palinurus gubernator nauis Aeneæ Virg.lib.3. Ipſe gubernator puppi Palinurus ab alta.

Telonem Maſſilienſem Lucanus à nauigandi aſtrorumque peritia laudat lib. 3.ubi ait. Dirigit huc puppim miſeri quo que dextra Telonis, Qua nullam melius pelago turbante carinæ Audiuere manum, nec lux eſt notior ulli Craſtina, ſeu Phœbum uideat, ſeu cornua Lunæ, ſemper uenturis componere car baſa uentis.

Idem commendat Phoceum quendam urinatorem adeò natandi peritum, ut mergeret ſe, ac demem emergeret quùm uellet. hæc eius uerba: -pugna fuit unus in illa Eximius Phoceus, animam ſeruare ſub undis, Scrutarique fretum, ſi quid merſiſſet arenis: Et nimis affixos unci conuellere morſus, &c.

Opheltes fuit nauta, & circunuentor ſceleſtiſſimus Sidonius: Qui uigor in pedibus fruſtra tibi notus Ophelte. Canopus auctore Plinio, fuit gubernator nauis Menelai, à quo hoſtium. Nili Canopicum nomen ſumpſit, ubi ictu Aſpidis Mortuus eſt ille.

Fuit Saro quiſpiam nauta, qui moribus ſuis in elegantibus & in urbanis ſequenti adagio locum fecit: Sarone magis nauticus.

Simonides apud Plutarchum teſtis eſt Amarſyadem Phereclem fuiſſe gubernatorem nauis Theſei in Cretam ad Minotaurum nauigantis. Philochorus ibi ait: Nauſitheum & Phæacem rectores fuiſſe eius nauis.

Idem in Themiſtocle ait Ariomenem Xerxis fuiſſe nauarchum. eodem teſte Petitius fuit gubernator nauis, in quā Pompeius poſt fugam conſcendit.

Acceſſæus fuit ignauus quſpiam nauta, qui ut nauigationem prorogaret, dicebat ſe Lunam magis oportunam exſpectare. unde natum adagium: Acceſſæi Luna, in comperendinatores, qui ſemper cauſas comminiſcuntur, quò negotiū different. Eraſmus in Chilia.

Mandro fuit quiſpiam nauicularius, qui aſpirante fortuna tandem factus eſt imperator, unde etiam factus adagio locus, Fuit & Mandroni ficulna nauis. in eos, qui præter meritum ad opes euecti, priſtinæ condicionis non meminerunt.

Eraſmus.

Phrontis nauta fuit Menelai, filius Onetoris, cæſus à Phœbo.

Amyclas nauta fuit, ad quem tempore belli ciuilis acceſſit Cæſar, ut ab eo tranſueheretur in Italiam Lucanus lib. 5. molli conſurgit Amyclas Quem dabat alga, toro.

Herodotus in Melpomene ait Colæum fuiſſe gubernatórem cuiuſdam nauis Samiorum.

Phereclus fuit architectus, qui naues Paridis ad raptum Helenæ ituri fabricauit, unde & nauis proprio epitheto Phereclæa dicitur.

Pelorus fuit gubernator nauium Hannibalis fugientis.

PORTITORES.

CAElius ſcribit Phaoné fuiſſe portitoré, eoq; ſe fouiſſe artificio. Hic quũ Veneré tranſuexiſſet, unguentũ ab ea fertur accepiſſe, quo delibutus, factus eſt hominũ pulcherrimus.

Phorcus Græcè Porthmeus, Latinè Portitor dictus eſt, quòd per mare deferret colonias, teſte Beroſo.

Charon dicitur portitor inferorum. Virg. lib. 6. Portitor ille Charon. Idem portitor has horrendus aquas & flumina ſeruat Terribili ſqualore Charon. Proper. lib. 3. Portorium, Porthmeum, Telonariu m, Minerual, ſtips Charontica, Naulum dicitur portitorum merces. Seneca de Charonte: Hunc ſeruat amnem cultu & aſpectu horridus, Pauidoſque manes ſqualidus geſtat ſenex. Idem in Oedipo: Quinq; capaci turbida cymba flumina ſeruat durus ſenior nauta Charon.

PISCATORES, ET VRINATORES.

DYctis fuit piſcator quiſpiam, qui educauit Perſeum, de quo Statius lib. 2. Sil. Fluctiuagus uolucrem comebat Perſea Dyctis.

De Herminio Silius lib. 5. Nec minus Herminium primis obtruncat in Armis, Aſſuetum Thraſymene tuos prædantibus hamis Exhaurire lacus, patriæq; alimenta ſenectæ Ducere ſuſpenſo per ſtagna latentia lino.

Herodotus ait Scylliam fuiſſe urinatorem Sicyonium Themiſtoclis ætate, qui etiam in naufragio ad Pelium facto, multam pecuniam Perſis ſeruauerit, plurimamq; ſib i lucratus ſit.

Nicolaus quidam Calapiſcis cognominatus ex Apulia oriundus, a puero aquis aſſuetus, degebat inter marinas belluas multos dies continuos illæſus & profunda pelagi ſcrutabatur, futurasq; tempeſtates prœdicebat.

Plinius ait Ichthyophagos populos, Troglodytis uicinos, natare ceu maris animalia.

PERICVLA MARINA.

CHarybdis periculum eſt marinum, in Sicilia, prope Tauromintanum littus, quod crebris aquarum uorticibus infremere, aſſiduisque fluctuum concurſibus rapta abſorbere dicitur. Ouid. lib. 4. de Ponto: Nec potes infeſtis conferre Charybdin Achæis, Ter licet epotet, ter uomet illa fretum.

Scylla, ſaxum eſt in mari Siculo, mare ipſum reddens importuoſum & plenum periculi, quod aſſiduis aquarum concurſibus latratum uidetur emittere. Poëtæ fabulantur ScyllamPhorci filiam mutatam in monſtrum ſupernè uirgineum, infernè uerò piſcem, & ſex caninis capitibus latrans, quum ſe lauiſſet in fonte, quem Circe ueneno infecerat. Ouid. lib. Met.-cinctaq; ſæuis Scylla rapax canibus Siculo latrare profundo. Plin. lib. 3. In eo freto eſt ſcopulus Scylla: Item Charybdis, mare uorticoſum, ambo clara ſæuitia. Cicero Actione 6. in Verrem, Non enim Charybdin tam infeſtam, neque Scyllam nautis, quàm iſtum in eodem freto fuiſſe arbitror.

Malea promontoriem eſt Laconiæ ſcopuloſum, quod per quinquaginta millia paſſuum in mare protenſum periculoſam reddit nauigationem, propter aduerſos uentorum flatus: hinc natum prouerbium, Quum ad Maleam deflexeris, domeſticos obliuiſcere. Eſt autem penultima dictionis indifferens. Virg. Ionioq; mari, Maleæq; ſequacibus undis. Stat. lib. 4. Theb. Idem in Achil.

Caphareus moris eſt Euboiæ altiſſimus, Helleſpontum uerſus, impetuoſius & formidoloſus propter ſcopulorum

frequentiam, & crebros undarum uortices. hic Nauplius, rex Euboæ, mortem filij Palamedis, Vlyſſis dolo interfecti, ultus eſt. nam quum Græci Troia redirent, Nauplius facem in uertice montis poſuit, ut locus fidem portus faceret. quò quum ueniſſent, multi naufragium fecerunt. Stat. in Achil. Quem reduces Danai, nocturnaque ſigna Caphareus Exeret.

Syrtes duo ſunt loca in finibus Africæ Aegyptum uerſus, ubi mare fertur eſſe uadoſum & importuoſum, propter aquas reciprocas. Seneca: Et amica nantis antè promittet uada Incerta Syrtis. Sil. lib. 17.
Et ſemper naufraga Syrtis.

Ouid. lib. 12. Elegiarum de quibuſdam ſic meminit.

Cum domina Libycas auſim prærumpere Syrtes,
Et dare non æquis uela ferenda Nothis.
Non quæ uirgineo portenta ſub inguine latrant,
Nec timeam ueſtros curua Malea ſinus.
Nec quas ſubmerſi ratibus ſaturata Charybdis
Fundit, & effuſas ore receperat aquas.

PISCINARII.

Piſcinarij dicuntur, qui piſcinas habent refertas piſcibus, easque magno ſtudio curant. Oſtrearum uiuaria, primus omnium Sergius Orata inuenit, optimumque ſaporem Lucrinis adiudicauit.

Licinius Muræna reliquorum piſcium uiuaria primus inſtituit.

Lucullus ad piſcium receptacula montem excidit iuxta Neapolim, maiore impendio, quàm uillam ædificauerat, admiſſo mari.

Varro ſcribit, M. Catonem Vticenſem (quum hæres teſtamento Luculli ſer. Lucilij eſſet relictus) piſces de piſcina eius ;x L I X. millibus uendidiſſe.

Murænarum uiuaria excogitauit C. Hirtius, qui cenis triumphalibus dictatoris Cæſaris ſex millia murænarum mutua appendit, & dedit in pondus.

Vedius Pollio, quum piſcinas magno ſtudio coleret, ſolebat ſeruos ſuos occidere, eoq; piſcibus uorandos præbere, ut hominum cruore paſti delicatores eſſent.

Curauit & piſcinas Hortenſius Orator, Muræuamq; adeò dilexit. ut mortuam multos dies atratus fleuerit.

Antonia Druſi Murenæ, quam diligebat, inaures addidit. Coclearum uiuaria primus inſtituit Fuluius Hirpinus.

PISCES DIVERSI.

SCripſerunt de Piſcium natura Oppianus, Ariſtoteles, Plinius, & aliquot alij magnæ celebritatis uiri, qui quoniam acutè adeò, & diligenter negotium hoc attigerunt, ut nihil poſteris reliquiſſe uideantur, uacantis eſſet operæ, multa moliri uelle poſt illos quorum nec umbram quidem poſſit quiſquam pertingere. Propterea ſatis erit nobis quædam admodum pauca decerpere, quæ notiora & maiori emolumento futura uidebuntur. Nam nihil indiſcuſſum relinquere uelle, illud eſſet retexere telam Penelopes. Dicamus ergo de piſcibus, quorum nomina apud auctores frequentiora ſunt. piſcis Græcè Ichthys dicitur, unde Ichthyophagi populi Trogloditis uicini, qui ueſcuntur piſcibus. Ichthyopolæ, piſcium uenditores, qui & Cetarij uocantur, Ichthyopolium forum piſcarium. Capiuntur piſces hamis naſſis, tragulis, excipulis. qui piſcantur hamo uocantur Hamiotæ, ut faciebat Auguſtus animi laxandi gratia. Tranquillus ſcribit Neronem aureo rete piſcari ſolitum.

Piſcium alij teguntur corio & pilis, ut uituli, hippotami, alij corio tantum, ut Delphini. Cortice, ut teſtudines. Silicum duritia, ut Oſtreæ, conchæ, Cruſtis, ut locuſtæ. Cruſtis & ſpinis, ut Echini: Squamis, ut Carpio: aſpera cute, ut ſquatina, qua lignum & ebora poliuntur, molli ut murænæ, alij nulla, ut Polypus. Quæ pilo ueſtiuntur, animal pariunt. Spirant piſces. Nam & pulmonem habent, aut aliqua pulmonis loco uiſcera. Annotata eſt enim in quibuſdam æſtiuo calore anhelatio, & in alijs oſcitatio, Interim quoque dormiunt. Oua pariunt, quæ ſquamis integuntur. Coeunt plerunque in occurſu, paruo contactu, menſibus Martio, Aprili, Maio: Autumno pauci, ut Salpa, & Sargus, Piſcium alij ſunt plani, ut Rhombi & ſoleæ, aliqui longi, ut Murenæ, conger. Placet Ariſtoteli nullas eſſe piſcibus mā

mas, nec meatum ullum genitalium perſpicuum, ſed excrementorum tantum locum. Partes quoque audiendi, odorandi, ſentiendi nullas eſſe perſpicuas præter oculos. Sunt qui gregatim errant more armentorum, uolant aliqui, accipitres, hirundines, cæpiæ. Sentiunt hiemem procelloſam, cuius horrore multi limo ſe prouoluunt, alij ſub petris glomeratim conquieſcunt, nonnulli ima petunt, quòd ſentiant, ſumma pelagi tempeſtatibus obnoxia. Redeunte uerò ſerenitate proſiliunt, & libenter littus proſpiciunt. Partu differunt inter ſe. Luppus bis anno parit, Mullus ter, cæteri ſemel, ac aduerſis temporibus. Prægnantes gaudent aquis dulcibus. In Africa tamen feruntur uiuere nonnulli in feruenti palude. Sunt qui colorem mutant. nam Menæ hieme candidæ fiunt, æſtate nigriores. Mutat & Phycis reliquo tempore candida, uere uaria. Amicitias inter ſe, & inimicitias exercent. Inimici ſunt Delphinus & Balæna, Cæſtres, & Lupus, Muræna & Congrus. Sunt & qui docilitatem neſcio quam præ ſe ferunt. Nam in Lymira fonte Lyciæ ter fiſtula euocati ueniunt ad augurium, teſte Plinio. Hierapoli Suriæ in lacu Veneris, æditorum uocibus parent uocati, exornati auro ueniunt adulantes, ſcalpuntur, ora hiantia manibus inſerendis præbent. In Stabiano Campaniæ ad Herculis petram Melanuri in mari panem abiectum rapiunt, ijdemque ad nullum cibum, in quo hamus ſit, accedunt.

Acipenſer piſcis eſt, qui ſquamis ad os uerſis contra aquam nando meat. Fuit olim in magna menſarum dignatione, & inuentu rarus, ut docet Cicero libello de Fato, apud quem dicitur Scipioni Numantio accipenſerem eſſe paucorum hominum. Quod etiam docuit Plautus ſcribens, Qui mihi in mari Acipenſer latuit, cuius latus in latebras dedam meis dentibus.

Aloſa, piſcis eſt de Clupearum genere, qui alio nomine Cryſſa dicitur. Aloſæ dicuntur eſſe laudatiſſimæ in Tiberi.

Attilus piſcis eſt inertia pingueſcens. Frequens eſt in Pado, adeò ut ad mille quandoque libras capti ſint, qui niſi iugis boum extrahi potuerunt.

Auratæ, piſces ſunt omnium timidiſſimi, qui in maris reflexu ſub littoralium arborum radicibus ſe occulunt, ibique

frondium agitatione exterriti, facile capiuntur, quadam uelut deditione. Eorum uiuaria primus inſtituit Sergius Aurata. inde nomen adeptus. Martialis, non omnis laudem pretiumq; Aurata Meretur. Hic piſcis nomen accepit ab auri colore. Commendantur Auratæ, quæ ſunt ex Lucrino lacu. Coeunt atritu uentris, & oua concipiunt.

Anguillæ piſces ſunt oblongi, uolubiles, & ſerpētibus ſimiles, qui piſcium ſoli exanimes non fluitant. Dicuntur Anguillæ, quód anguibus ſimiles ſint. Viuunt annis 8. durant ſine aqua ſenis diebus. Generantur ſcopulorum attritu, ſine coitu, ſine ouo, nec eſt alia earum procreatio. Frequens habet lacus Benacus, auctore Plinio. Veſcuntur limo & edulijs, ſiquis apponat, ſed plurimæ dulci humore uiuunt. Gaudent aqua ſemper affluente, & effluente quæ niſi limpida fuerit, breui intereunt. Æſtiuo tēpore de lacu in piſcinam tranſlatæ uiuere nequeunt, hieme uerò mutationem loci tolerant facillimè. Reperiuntur in Gange tam inuſitata magnitudine, ut trizenos pedes impleant. Optimæ, & præpingues capiuntur in Tintauo lacu. Reperiuntur etiam in limoſis locis prope Syracuſas, tanta multitudine, ut piſcari uolentibus lata adſit præda. De Anguilla Iuuenalis Satyra 5. Vos anguilla manet lōgæ cognata colubræ. Ari ſtoteles ait anguillam neque marem eſſe, neque fœminam.

Alec piſcis eſt, qui ſola aqua nutritur. Martialis, Cui portat gaudens ancilla aropſide rubra Alecem, ſed quam protinus illa uoret. Diminutiuum eſt Alecula. Colu. lib. 9. Datur Cammarus, & riualis Alecula, uel ſi quæ ſunt incrementi parui fluuiorum animalia. Capitur etiam Alec pro ſalſo liquamine. Martialis lib. 3. Capparin & putri cepas alece natantes.

Aries piſcis eſt, qui graſſatur ut latro, & grandium nauiū in ſolo ſtantium occultus umbra expectat, ſi quem nandi uoluptas inuitet, raptamq; prædam abnatans mergit.

Aphyæ piſciculi ſunt qui ex aqua & pluuia procreantur. Aphya in ignem, Prouerbium eſt de rebus, quæ celeriter intereunt & abſumuntur, uel quæ ſtatim conficiuntur. Nam Aphya piſcis admotus igni protinus decoquitur. Adagium

Aſtacus piſcis eſt, qui ſi longius a mari exportatus dimit-

tatur, ad eundem irrepit locum, ubi captus fuerat.

Acus piſcis eſt gracilis, iuſtum uteri tempus non expectans, ſed abrumpens uterum, & matrem interimens. Pariunt enim Aci confracto uentre, multitudine partus exigui pretij Græcè dicuntur Bellones. De his Martialis lib. 10 Et ſatius tenues ducere credis Acos.

Anthia piſcis eſt frequens apud Chelidonias inſulas. celeriter capitur, paruo nauigio & concolori ueſte, eademque ora per aliquot dies continuos piſcator enauigat certo ſpatio, eſcamq; proijcit. Solus hic multos dies ad piſcatores accedit incomitatus. poſtremò greges innumeros adducit, quos ſi inuolauerit Hamiota, parcit ductori. Præterea Anthiæ quum unum hamo teneri uiderint, ſpinis (quas in dorſo ſerratas habent) lineam ſecare traduntur, ea quæ tenetur extendente, ut præcidi poſſit.

Æluri piſces ſunt, quorum oculi ad uices Lunæ aut ampliores fiunt aut minores.

Aulopa piſcis eſt magnitudine ingentis Thynni, ceruice firmiſſima, oculis patentibus atque amplis, dorſo cæruleo, uentre albente, corpore linea aurei coloris diſcriminato, quæ a uertice ad caudam deſinit.

Barbo piſcis eſt geminam habens barbam in labro inferiore. alio nomine uocatur Mulus unde & Cicero in paradoxis Mulos uocat Barbatulos.

Bocas piſciculus eſt uocem quandam mugitui ſimilem reddens.

Balæna piſcis eſt omnium maximus, qui partum lacte nutrit, ſpirat non branchijs, ſed fiſtula quadam in fronte gerit ora. fertur ſumma aqua, hebetatur ſenſibus ob corporis molem, propterea duce indiget, qui prælongus & albus, & capite procero, anguſta cauda præit, extremaq; balænam contingit, & tanquam temone ad eam regendam utitur. Sole ardente Balæna interdum exit ad littus, & proſtrata dormit in arena. Reperiuntur Balænæ in mari Indico quaternum iugerum, & Elephantis quintuplo maiores. ſunt & prægrandes in mari Britanico. Iuuen. Saty. x. Quantum delphinis Balæna Britannica maior. Balænis infeſtæ ſunt Orcæ.

Carpio piſcis eſt nobis frequens, & in Benaco laudabilis.

Cephalus etiam nomen eſt piſcis. Ambroſius, Ille ſinus maris Cephalos alit, lupos ille, Ille ſaxatiles, Sordidi ſunt cephali ſummo pelago quandoque urinantes ſeſe ablunt. oua eorum non attinguntur, unde & numeroſi ſunt. quum adoleuerunt, corripiuntur a ceteris. Marini flumineis præſtant.

Concha eſt de genere cancrorum. Conchæ & oſtrea dicuntur piſces teſtæ firmioris & teſtæ ipſæ duriores uocantur Conchæ. Ouid. Oſtreaque & conchis tuta fuere ſuis. Columella, Implicitus conchæ limax. Conchis optimis abundant Lucrinus, Bibaga indiæ inſula, & mare rubrum.

Congrus ſeu Conger etiam genus eſt piſcis, quem inter ſaxatiles ponit Plinius. Similis eſt anguillæ, duriore tamen carne, & ſapore inferior, Grillum Nicander uocauit

Cypium piſcis eſt ita ſciſſus, ut medium pateat æquè in omnes partes ad ſimilitudinem teſſerarum.

Coracini piſces ſunt Nilo peculiares Martialis, Princeps Niliacis raperis Coracine macellis, Pellex prior eſt gloria nulla gulæ. Coracinus oculos frequenter mouet

Citharœdus, piſcis eſt, qui a cauda ad uerticem lineas habet inſtar neruorum muſici inſtrumenti diſtentas, unde nomen accepit: frequens in mari rubro.

Cetus piſcis eſt maximus in Atalantico mari. Ambroſius, Virtute mitigauit mare, Diſciplina Cetos ſtrauit. Plinius lib. 32 ſcribit, Cetos ſexcentorum pedum longitudinis, & trecentorum latitudinis intraſſe in flumen Arabiæ, ſunt enim tantæ magnitudinis, ut ſi aquis ſupernatent, inſulæ uideantur. Dicimus etiam Cete, in neutro genere, & plurali numero. Statius lib. 1. Achil Armigeri Tritones eunt, ſcopuloſaque cete Cetarii dicuntur maiorum piſcium uenditores.

Cyprinus piſcis eſt fluuialis palatum habens carnoſum pro lingua.

Channa piſcis eſt mollis carnis, Hyatulam Gaza conuertit.

Cantharus piſcis eſt zelotipus, qui pro conſorte ad internicionem cum ſuo genere pugnat.

Ceſtreus piſcis eſt, qui reliquis mutua deuoratione uictitantibus, ſolus ab aliorum carnibus abſtinet, ideoq; non ca-

pitur eſca, ſed in limum abdit ſeſe, quo ibidem paſcitur. Vbi uerò in metu caput occuluit, arbitratur totum corpus eſſe tutum. Nonnulli ferunt hunc piſcem deuorari a Congro, ut Congrum a Muræna. Theodorus Gaza Mugilem fecit Latinè.

Cancri piſces ſunt multipedes, & præpoſterè gradientes, ut Calentius in Croaco graphicè deſcribit, Illis denapedum ueſtigia, denaque in arcus Crura recuruantur, laterumque a margine ludunt Ambiguumque iter eſt, &c.

Reperiuntur in phœnicia littoralas cancri tantæ uelocitatis, ut comprehendi nequeant.

Cordillæ piſciculi ſunt, de quibus Martia. lib.3. Ne nigram cito raptus in culinam, Cordillas madida tegas papyro.

Canicula piſcis eſt fœtus ſuos a partu natantes deuorans, ut eos ab omni iniuria tueatur.

Coruus piſcis marinus fuluus eſt, è ſtagno nigricans, alga ueſcitur, & bis parit in anno.

Callionymus piſcis habet multum fellis in dextero latere, in ſiniſtro uerò iecur.

Charace piſcis pinnas habet utrinque maximas, caudam auri fulgore purpureis diſſectam lineis.

Cocleæ tam aquatiles, quàm terreſtres exuunt ſe domicilio, binaq; ceu cornua protendunt, contrahuntq;. oculis carent, ideò corniculis prætentant iter.

Clupea piſciculus eſt, qui uenam quandam in Syluri faucibus mira cupidine appetens, Sylurum ipſum morſu exanimat.

Dactylus piſcis eſt è genere concharum ab humanorum unguium ſimilitudine appellatus. Remoto in tenebris lumine, alio fulgore claret, lucet in ore mandentium, in manibus, in ſolo, & ueſte, decidentibus guttis, ut etiam natura illa uideatur eſſe in ſucco, quem habet in corpore.

Delphini piſces ſunt puerulorum amatores, fœmina mulieris inſtar habet hubera, quibus copioſo lacte mares paſcit, parui una gregatim natant, Parentes fœtus comitantur etiam adultos, Citò adoleſcunt, Decem annis ad ſummam proueniunt magnitudinem, Agunt uere coniugia, Pariunt catulos decimo menſe, & æſtiuo tempore, Viuunt an-

nis xxx. In terram quandoq; erumpunt incerta de cauſa, & ſtatim tellure tacta moriuntur. Linguam habent contra natu ram aquatilium, mobilem, breuem, & latam, non differen tem ſuillæ; Hominem amant, arte muſica mulcentur: Pro uoce gemitum edunt humano ſimilem, Dorſum habent repan dum, & roſtrum ſimum, unde & Simonis nomine gaudent. Obuiam nauigiis ueniunt, alludunt etiam & quamuis plena prætereunt uela, Nullum eſt animal, quod celeritate non ex cellant, Paruos ſemper aliquis grandior natu comitatur, ut cuſtos. Plin. ait, uiſos eſſe, qui defunctum portarent, ne lacer-raretur a beluis. Si quis eorum captus fuerit, ceteri adnatant; ſupplicantum ſpecie captum. repoſcentes. Varia ſunt apud Plinium exempla de eorum amore in pueros.

Draco marinus caput & oculos habet ad ſimilitudinem ter reſtris, reliquum corpus, ut ceteri piſces, ſquamas habet prœduras, aculeosq; ſolo tactu uenenum relinquentes. Ap-prehenſus dextra manu renititur, correptus uerò læua obſe-quitur.

Echeneis piſciculus eſt, qui naues quaslibet impetuoſo uento concitatus, adhærens retinet. Plinius, Eſt, inquit, paruus admodum piſcis, petris aſſuetus, Echeneis appella-tus. Hoc carinis adhærente, naues tardius ire creduntur. Inde Latini Remoram uocant, & Remiligenem. Lucanus VI. Non puppin retinens Euro tendente rudentes, In me-diis Echineis aquis, oculique draconum. Fertur hic piſcis fluxum grauidarum utero ſiſtere, partusque ad puerperium continere.

Elops piſcis inter raras delicias quondam habitus eſt, alio nomine accipenſer dicitur. Plinius commendat Elopem Rho dium. De Elope ſic ſcribit Ælianns, Elopem quidam exi-ſtimant eſſe, quem Homerus piſcem ſacrum appellauit, in uentu rarum, nec niſi in mari Pamphilio, captus trahitur magno acclamantum plauſu.

Echini piſces habent pro pedibus ſpinas. Ingredi eſt his in orbem uolui, propterea detritis ſæpe aculeis inueniuntur, Ora habent in medio corpore in terram uerſa, Oua amara numero quina: Sæuitiam maris præſagiunt, ac propterea cor-reptis ſe muniunt lapillis, & calculum arripiunt, ne flucti-

bus excuciantur: Oua habent pleniluniis hieme. Frequentes ſunt Echimi apud Miſenum promontorium. Horatius, Miſeno oriuntur Echini. Captum Echinum ſi concerpſeris in fruſta, & in mare preieceris, paulò poſt partes conuenire ac reuiuiſcere aiunt.

Exocœtus piſcis eſt in ſiccum ſomni cauſa exiens. Hunc habet Arcadia.

Encraules piſces ſunt minutiſſimi, albo colore, præda ceterorum, qui turmatim conglobatimq; adeò feruntur, ut ſcapha aut remis uirgentibus diſſociari nequeant.

Galeus piſcis eſt, qui paſtinacam piſcem uenenatum proſequitur. auctore Plinio.

Glanii piſces ſunt, quorum frequentia Glanio Cumarum fluuio nomen impoſuit.

Gobio piſcis eſt præſtantis ſaporis, & parui nutrimenti. Albus præſtat nigro. Laudatiſſimis olim menſis adhibebatur, De hoc Iuuenalis Satira XI. Nec cupias mullum, quum ſic tibi Gobio tantùm. dicimus & Gobius. Mart. In Veneris ſint lauta licet conuiuia terris, Principium cœnæ Gobius eſſe ſolet. Gobiones arena gaudent, gregatim degunt, unde & inter piſces gregales numerantur.

Glaucus piſcis eſt, qui tanta in ſobolem caritate teneri dicitur, ut paruos fœtus nunquam deſerat, præſtoq; adſit eis contra noxia, in periculis ſolidos deuorat, deinde reuomit. Ariſtotel. eum ponit in genere ſerratorum & carniuororum.

Grues piſces frequentes ſunt in Corinthio pelago, magnitudine pedum XV. os & ceruicem habent grui aliti ſimilem, & ſquamas inſtar pennarum eius. Sunt graciles & prolixæ, ſubſultimq; natant. Fœminæ libidine accenſæ maribus blandiuntur, eoſq; ſalientes non patiuntur. Huic genitura in aquas decidente ex mari uelut parente procreantur.

Garus piſcis eſt, cuius fel recens & inueteratum uino auribus utiliſſimum eſt. auctore Plinio.

Gerres piſces ſunt uiliſſimi, & ſalſi, ex genere locuſtarum. Mart. lib. 3. Teque iuuant Gerres, & pelle Melandria cana.

Hippocampus piſcis eſt, cuius uentrem ſi quis ex aceto & melle hauſerit, contra canis rabioſi morſum auxilium ſentiet.

Hirci, piſces ſunt in Cyrenaico, & Sardoo mari oberrantes cum delphinis. Mares alba uitta frontem habent redimitam, Fœminæ uerò ſunt criſtatæ, ut galli gallinacei. Rapaciſſimi ſunt, ut qui homines, nauigiaq; inuolent. Spiritu graui & uehementi, quo odore uelut inſtrumento ad ceterorum prædam utuntur. Vitulos marinos inſectantur maximè, quos proflatu, perinde ac iaculo, expugnant.

Hygrophœnix, piſcis eſt in mari rubro, magnitudine lacertorum, ore ſemper hianti & oculis uiridantibus, zonis diſtinctus binis, altera a branchiis ad caudam aurea, altera argentea medium corpus intercidente, maculis deinde inter cruſtantibus cæruleis.

Iulider, piſces ſunt ſaxatiles, & morſu uenenato.

Lampetra piſcis eſt a lambendis petris nomen adeptus.

Loligo piſcis eſt, qui extra aquam ſeſe afferens uolitat, caput habet inter pedes, & uentrem, & cruorem nigrum inſtar atramenti. unde Horat. Hic nigræ ſuccus loliginis.

Lutariæ dicuntur teſtudines, quæ in dulci aqua uiuunt, Has Græci Emidas uocant.

Lupus piſcis marinus dictus eſt a uoracitate, & quòd ſolus natet. Lenis eſt & mollis. Cancros marinos inſectatur maxime. Habet neſcio quem lapidem incapite. Fluuialis potior eſt marino, Præſtantiſſimi ſaporis capitur in Tiberi fluuio inter duos pontes. auctore Plinio. De hoc Martia lib. 9. Appetitur poſito uilis oliua lupo. Idem, Laneus Euganei lupus excipit ora Timaui, Æquoreo dulces cum ſale paſtus aquas. Hic piſcis rete circundatus, arenas arat cauda, atque ita conditus euadit. Quum hæſit in hamo, tumultuoſo diſcurſu laxat uulnera; donec excidant inſidiæ. Lupus & Mugil mutuo flagrant odio. Plinius ait, Luporum laudatiſſimos eſſe, qui appellantur Lanati, a candore mollitiaque carnis.

Lucerna, piſcis eſt, qui lingua ignea per os exerta ſerenis noctibus lucet. eodem Plinio teſte.

Lagnis piſcis eſt ſobolis amantiſſimus. nam ubi femina enixa eſt, mas curat communes fœtus. tutaturq; ab inſidiis atq; etiam hamum deuorat. Similis eſt propè Siluro. Frequens reperitur apud Mæandrum & Licum Aſiæ, itemque

apud Strimonem Europæ fluuios.

Lepus marinus gignitur in limo unà cum Aphyis, quibuſcum aliquando capitur. in magno mari reperitur omnia ſimilis terreſtri, præter uillos, quos aculeatos, & erectos habet. natat in ſumma aqua, uelociſſimus eſt, ac propterea difficilis captu: nec unquam ad naſſas, aut hamos accedit. ſi quis eum attigerit, aut manu, aut baculo (dum in morbo eſt) animi defectum incurret.

Leo piſcis regitur concha, Carabo ſimilis, præterquàm quòd gracilior eſt. eius brachia cancris ſimilia ſunt.

Locuſtæ piſces ſunt Polypis inimici, & Murænis, qui obliquis cornibus procedunt in metu. Gignuntur in limo, ſed diuerſo, in cœnoſo Oſtrea in arenoſo Conchæ. Incolæ Caſij montis cõtra terreſtres Locuſtas Iouis auxilium implorant Teſſali, Illirij, & Lemnij ab his etiam infeſtantur. Magneſij & Epheſij ordine militari in eas procedunt. In mari Indico locuſtæ aquatiles quaterna implent cubita. Sunt in India ternum pedum longitudinis, cruribus & femoribus ferrarum uſum præbentes quum inaruerunt.

Luſcius piſcis eſt denticulatus, de quo Auſonius, Luſcius obſcuras uulua cœnoq; lacunas Obſidet.

Labrax, piſcis eſt lato oris rictu, qui eſcam totam unà cum ære faucibus corripit, atque ob id facile capitur. Prægrandes autem Labraces apud Miletum Aſiæ ciuitatem eſſe dicuntur. unde adagium, Labrax Mileſius, in auidum & uoracem.

Adagium

Nugil, piſcis eſt capitoſus, omnium (quiſquamis integuntur) uelociſſimus, adeò ut tranſuerſa nauigia interim ſupernaret. Ridetur eius natura, quòd abſcondito in metu capite, totum ſe occultari putet. Coitus tempore, marem lineæ alligatum, & in mare proiectum, fœminæ ſequuntur ad littus, & mares fœminam partus tempore. Bellum habent Mugiles cum Lupis. Sciunt eſſe in eſca hamum, inſidiasq; non ignorant. Auiditas tamen tanta eſt, ut cauda uerberando excutiant cibos.

Muræna piſcis eſt longitudine anguillæ: parit quocunque tempore eiusque oua citiſſimè creſcunt. Vocantur a Latinis Flutæ, quod in ſuperficie aquarum fluant, & ſuperna-

tent. Quum in ſummis aquis apricantur, ſole torrefactæ, amplius ſe curuare, aut aquis mergere nequeunt. Vnde Martialis, Quæ natat in Siculo grandis Muræna profundo, Non ualet exuſtam mergere ſole cutem. Fuit olim Muræna in tantis delicijs, ut nomen Liciniorum familiæ dederit, teſte Varrone, & mortua defleta ſit in piſcina, & alia inaures ab Antonia Druſi meruerit. Principatum obtinet in Sicilia, ubi præ pinguedine in ſummum pelagus erumpit. Habet etiam delicatam urbs Hiſpaniæ Tarteſſus nomine, adeò ut inter cibos electiles numerata ſit, auctore Gellio. Murænis infeliſſima eſt ferrularum natura, hamum deuorant, admouentque dentibus lineas, atque ita erodunt. Licinius Macer apud Plinium ait, eas fœminei tantùm ſexus eſſe & concipere è ſerpentibus, & ob id ſibilo a piſcatoribus euocari. Animam habent in cauda, qua percuſſa exanimantur, uerùm ictu capitis rarò. Laudantur inter ſaxatiles. Congros odio proſequuntur.

Murex, eſt piſcis marinus, eſt genere concharum, qui & Conchylium dicitur. Plinius. Conchylia & purpuras omnes ore atterit. Ex eius humore fit color purpureus. Vnde & pro purpura ſolet accipi. Horatius. Te bis Afro murice tinctæ ueſtiunt lanæ. Frequens eſt hic piſcis, & nobilis apud Tyrum, ubi uſum purpuræ præbet. Virgil. lib. 4. Æneî. Tyrioque ardebat murice lana. Muricum cinis cum oleo tumores tollit, & mammas cum melle efficaciter ſanat. Latent circa canis ortum tricenis diebus. Congregantur uerno tempore purpurarum inſtar, mutuoq; attritu lentorem cuiuſdam ceræ ſaliuant. Pariunt uere. De murice Martialis, Sanguine de noſtro tinctas ingrate lacernas Induis, & non eſt hoc ſatis, eſca ſumus. Horatius, Murice Baiano potior Lucrina Peloris.

Muſtella piſcis eſt murenæ ſimilis, cui ſecundas in deliciis partes nonnulli tribuunt. Sunt qui hirundinem eam uocant, a ſimilitudine paluſtris hirundinis, quæ ſanguinem ſugit.

Mullus piſcis ter anno parit. Maritimorum uoraciſſimus eſt. Alga ueſcitur & humano cadauere. Moriens apparet uerſicolor cum multiplici ſquammarum rubentium mutatione.

Binas libras maximus non excedit. geminam habet barbam in labro inferiore. Hinc Barbatuli Mulli dicuntur a Cicerone libro ad Atticum ſecundo, ubi ait, Noſtri autem principes digito ſe cælum putant attingere, ſi mulli barbati in piſcinis ſint, qui ad manum accedant. Volaterranus putat Mullum eum eſſe, quem hodie Barbum dicimus. De mullo Martialis lib. 2. Mullum dimidium lupumq; totum. Idem, Spirat in aduecto, ſed iam piger æquore mullus Langueſcit ui uum de mare, fortis erit. Feneſtella ait, Mullum accepiſſe nomen a colore molliorum calciamentorum. quum expirat, uerſicolori ſquamarum mutatione niteſcit, Aſinius Celer tempore Claudii Mullum octo millibus nummum emit. Mullos ſeptentrionalis gignit Oceanus, & pars Occidentis proxima.

Myrus piſcis eſt, ſeu ſerpens maximus, cui ſi eruatur oculus, frontiq; hominis appendatur, ophthalmiam dicitur ſanare, piſci uero renaſci. Ferunt præterea altero eum capi lumine, qui uiuentem non dimiſerit, Plinius & Gaza Oculatam eum uocant, Volaterranus putat eundem eſſe cum Lampræta,

Meryx piſcis eſt: qui ruminare dicitur.

Melanuri piſces ſunt omnium timidiſſimi, nam tranquillo cælo & mari ima pelagi petunt, ſeque petris multa obductos alga condunt: pær brumam uero quum ceteros uiderint piſces undis agitatos & uentis profundum petere, illi tunc confidentes ſuperiora repetunt, iuxtaq; littus ſpuma tempeſtatis & procellarum operi feruntur ad ora piſcatorum incogniti. Veſcuntur obuiis quibuſcunq;, ad hamum non accedunt, capiuntur ſagena.

Mus araneus piſcis eſt, qui uiſa orbita currus, ſtatim uti pedicis impeditus capitur.

Mures matini exeunt in terram, oua pariunt, quæ obruunt terra, ac demum trigeſima die refodiunt, & fœtus ad aquas ducunt.

Muſculus, piſcis eſt, qui iter. Balænæ, oculis eius pondere ſuperciliorum obtuſis prænatans dirigit, oculorumq; uicefungitur. frequens eſt hic piſcis in Stymphali Arcadiæ.

Merula piſcis pluribus fœminis ſui generis congreditur, eaſq; in receſſus petrarum additas, tanquam in thalamis ſe

cum continet. zelotipus eſſe dicitur. puerperiū & mas curat. aſſiſtendo cibumq́ue fœtæ miniſtrando.

Margari piſces ſunt rotunda ſpecie. qui gregatim natant, regem ſectantes, more apum, quo capto, cæteri attoniti, ca piuntur facillimè, in mari rubro, in locis prominentibus ac portuoſis, conduntúrque in dolijs ſalſamentarijs, donec exſiccata carne dureſcant in lapidem aurei coloris. Reperiuntur in indico, & Britannico Oceano. in terra non inueniuntur niſi foſſiles & adulterini.

Melandria piſcis eſt cæſis quernis aſſulis ſimillima.

Miluago piſcis eſt, quæ, quoties cernitur extra aquam uolitans, tempeſtates mutari, Trebius Niger apud Plinium auctor eſt.

Mirinum Ariſtoteles ait eſſe murænæ marem, qui generat, ſed tamen hoc differre, quòd muræna uaria & infirma ſit, Myrinus unicolor, & robuſtus, dentesq; extra os habeat.

Mytilus piſcis eſt in arenoſis ſponte proueniens. nullius eſt ſaporis, ſed craſſitudini gingiuarum, ſordidisq́ue ulceribus medetur. Martialis lib. 3. Sumitur inciſo Mytilus ore mihi.

Minutal piſcis eſt maximus, quem Apitius addito liquamine, oleo & uino condiebat. De hoc Martialis: Hinc exit uarium coquo Minutal.

Narica piſcis eſt minutulus, qui a nando nomen ſumpſit. Plautus apud Feſtum, Naricam bonam atque Canitam.

Nautilus alius piſcis, dictus, quòd nauigantis effigiem habeat, a quibuſdam Pompilus dicitur.

Orphus piſcis eſt oblongus, anguillæ ſimilis.

Oſtrea, ſeu Oſtreæ piſces ſunt operti concha, qui non uulgarem in cibis gratiam habent. Sergius, Orata optimum ſaporem Lucrinis adiudicauit, quæ etiam commendat Martialis, Ebria Baiano ueni modo concha Lucrino. Horatius, Non me lucrina iuuerit Conchylia. Omnium oſtrearum, conchyliorum & concauum corpora lunari poteſtate augeri & rurſus minui, teſtis eſt Plinius.

Orca piſcis eſt magnitudinis miræ infeſtus balænis. Plinius ſcribit Orcæ ieflatu depreſſum quandoque nauigium fuiſſe, & immerſum in oculis ſuis, quam in Oſtienſi portu

debellauerit Claudius Imperator.

Orcynus piſcis eſt, qui mira ſagacitate hamum ui deorſum trahit, ut ſeſe illidat petris, & abſoluat laqueo, aut laxato uulnere proſilia.

Orchis piſcis eſt rotundus, & ſine ſquamis, totusque capite conſtans, & omnium duriſſimus. auctore Plinio.

Oxyringus os habet prælongum in modum roſtri oculos fulgentes alba ſupercilia, dorſum uiridans, pennas priores nigras, reliquas albas, caudam prælongam & uiridem, quam aurea linea mediam diſcriminat. Colitur Ægyptijs ut Crocodilus.

Otia piſces aurem habent uentri coniunctam.

Pectunculus piſcis eſt de genere mollium, extra aquam ſeſe efferent ſagittæ modo. Pectunculus Chius inter cibos electiles numeratur a Gellio. Laudatiſſimi pectines reperiuntur Mitylenis, teſte Plinio, & Tarenti, dicente Horatio, Pectinibus patulis iactat ſe molle Tarentum. Mobiles ſunt pectines, adeo ut plerunque retibus exiliant, & penè putentur uolare.

Pelamides appellantur Thynni, quum annuum tempus excesserunt: morantur in luto. Iuuenal. Sat. 7. Quod uocis pretium, ſuccus Petaſunculus & uas Pelamidum. Horum piſcium copiam habent Alyzones populi, reperiuntur & in anguſtijs Byzantij.

Peloris piſcis eſt de genere concharum, dictus a Peloro promontorio, ubi ſcatet. Hor. Murice Baiano potior Lucrina Peloris. Pelorides Plin. teſte emolliunt aluum.

Phyſeter piſcis eſt marinus inuſitata magnitudine, de quo Rufus in Arati Phænomenone, Delphinos uirides, & Phyſeteras anhelos. hos Plinius inter beluas marinas reponit.

Phocæ piſces ſunt, qui a mugitu boues marini dicuntur. Virg. lib. 4. Geor. Et turpes paſcit ſub gurgite phocas. Hic piſcis corio & pilis tegitur, Parit in terra pecudum more, & coit inſtar canum in ſomno mugit, unde & uituli meruit nomen. Spirat & dormit in terra.

Polypus piſcis eſt de genere mollium, a pedum multitudine nomen adeptus. fraudulentus eſt, & colorem mutat. Ita petris adhærens plurimos piſces, prædonem non agno-

ſcentes, caſſibus furtiuæ artis includit. Reddit enim colorem petrarum, in quibus delitet. tanta eſt in eo uoracitas, ut nec a ſuo quidem genere abſtineat. Carabum piſcem ex pauefcit, adeò ut coniectus in retia ubi ille fuerit, quandoque captus ſtatim exanimetur. Æſtiuo tempore uiſi ſunt Polypi exire in agros, maritimasque arbores fructuum auiditate ſcandere. tanta eſt ſalacitate, ut effœto corpore nulla ſit ei aut natandi, aut prædam affectandi facultas. Fœminæ breuior eſt uita, & facilius capitur. Rapaces ſunt eius pedes. unde natum prouerbium de hominibus furacibus, apud Plaut. in Aſin. Ego noui hos, inquit, Polypos: quidquid atti gerunt, tenent. Item aliud: Polypi mentem habet, in hominem, qui moribus eſt uerſatilibus. Eſt etiam polypus narium morbus. Martialis lib. 12. Naſutum uolo, nolo polypoſum.

Priſtis piſcis eſt marinus anguſti corporis & longiſſimi. Dicitur autem Priſtis ab undarum ſectione. Scindunt enim fluctus mirum in modum propter tenuitatem. Priſtin Græci ſectionem uocant. Plinius ſcribit Priſtes eſſe in mari Indico cc. cubitorum.

Pſitta piſcis eſt, quem nonnulli paſſerem dicunt. Ariſtoteles: Torpedo occulit ſeſe & paſtinaca, & aſellus, & rana, & pſitta, & ſquatina.

Paſtinacha piſcis eſt quandoq; natans, interdũ etiam uolitans. Roſtrum habet præacutum & uenenatum, & cui nullum ferè ſit remediũ. Paſtinacæ iecur decoctum in oleo pruritum & ſcabiem non hominũ modò ſed & quadrupedum efficaciſſimè ſedat eiuſdem radius ad alligatus umbilico faciles partus facit. pinnas non habet. latrocinatur ex occulto tranſeuntes radio, quod telum eſt ei figens. Argumentum magnæ in hoc piſce ſolertiæ eſt, ꝙ quum ſit piſcium tardiſſimus, Mugilem omnium uelociſſimum in uentre habere quãdoq; reperiatur. Contra ſuum ictum remedio eſt, cinere ſuo ex aceto illito.

Phagrus nomen eſt, piſcis anguillæ ſimile, & ſaxatilis.

Pauo, piſcis eſt uarij coloris, rubentibus lineis, e genere ſerratorum & ſolitariorum.

Pholis piſcis eſt de genere Rhomborum, qui mucore ſuo ſpumaque cubile ſibi ſubſternit.

Phuca piſciculus, ſolus piſcium in alga nidificat.

Pediculus, piſcis eſt paraſitus Delphini. Eius enim prædam & eſcam ſectatur, quam libenter impertit, propterea pediculi pingues ſunt, & obeſi.

Porcum Græci Aſtrogoriſcum uocant. Quum capitur, more porcorum grunnit. Appion apud Plinium maximum piſcium eſſe tradit.

Pardalis piſcis eſt ſimilis terreſtri, colore & maculis.

Phyſalus piſcis eſt colore ſmaragdi, uenenatus, qui ſi capiatur, more pilæ aut ueſicæ intumeſcit.

Phari piſces ſunt, quos uenerantur, qui Syenem incolunt.

Paguri piſces integuntur cruſta. more ſerpentum ſenium exuunt, renouata cruſta. Vocantur a Palladio Cancri marini.

Purpura (quam aliqui Porphyram uocant) conchyliorum uoraciſſima eſt. linguam habet prælongam, ſemperque uibrantem, per quàm potitur præda, quam affectatur. Eius cruori maxima dignatio in tingendis lanis, præcipuè ſi lapidis ictu cædatur. Purpurarum quædam augentur in ſigni magnitudine, ut quæ ad Sigæum, & lectum Idæ promontoria gignuntur. Aliæ paruæ ſunt, ut in Euripo, & Caria, Marinæ magnæ ſunt & ſcabræ. Capiuntur tempore uerno, quũ fauos extruunt. Flos inde extrahitur ſpecie membranæ candicantis, qui contritus manum inficit. Purpuræ uiuunt annis ſeptenis. latent ſicut murices contra canis ortum tricenis diebus. congregantur uerno tempore, mutuoque attritu lentorem cuiuſdam ceræ ſaliuant. ſuccum (quo tinguntur lanæ) euomunt cum uita. propterea piſcatores uiuas capere contendunt. Capiuntur paruulis rariſque conchis, textu ueluti naſſis in alto iactis. Ineſt his eſca, quam appetunt. purpuræ, porrectiſque linguis infeſtant. At illæ aculeo exſtimulatæ claudunt ſeſe, comprimuntq; mordentes, ita pendentes auiditate ſua purpuræ tolluntur.

Pompilus concha munitur, quam connexam turbato marinatando gerit, ne fluctibus oppleta teſta deprimatur. Tranquillo reſupinat carinæ modo, acceptabulis utrinque pro remis utens, & cartilaginem (quam in medio retinet) pro uelis pãdens. Si quando metus beluarum inuadentium ingruit, repleta

repleta concha ſub undis ſeſe demittens, latitat. Rurſus ui tato periculo reſilit. Profunda petit, ceu terram oderit. Ad natat nauibus cum aliis ſuæ ſpeciei, aſſultansq́; circa con globatur. Eadem eſt ferè nautili natura.

Pinna immobilis inhœret ſaxis, cuſtodemq́; habet Pinnotherem, quo quum priuatur, ſtatim perit. Hic ei dapes ſuggerit, piſcesq́; in prædam deducit. Plinius ubi de Cancris loquitur, Pinnotheres, inquit, uocatur minimus es omni genere, ideoq́; oportunus iniuriæ. Huic ſolertia manibus oſtrearum teſtis ſe condere, & cum accreuerit, migrare in capaciores.

Perna piſcis eſt ex concharum genere, frequens circa Pontias inſulas, Stant autem Pernæ ueluti ſuillo crure lon go in arena defixæ, hianteſq́;, qua limpitudo eſt pedali non minus ſpatio. Cibum uenantur, dentes in circuitu margi num habent pectinatim ſpiſſatos. Intus pro ſpondylo grandis caro eſt auctore Plinio lib. 32.

Plataniſtæ roſtrum habent & caudam Delphini, Reperiũ tur in Gange Indiæ magnitudine xv. cubitorum,

Pulmones marini in pellago dierum hiemem portendunt Montium item ſonitus, nemorumq́; mugitus prædicunt. Eorum cineres adalligati profluuia purgant. Pulmonibus ſi confricetur lignum, ardere uidetur, adeo ut faculam ita præluceat.

Paſſer planus eſt, nomen traxit a paſſere auicula, Optimus in cibis iudicatur. Paſſer & Rhombus ſitu tantum corporum differunt. Dexter reſupinatus eſt illis, Paſſeri læuus.

Rhombus piſcis eſt planus, in deliciis quondam habitus. Laudatiſſimus fuit Rauennæ. Martialis: Quamuis lata gerat patella rhombum, Rhombus latior eſt tamen patella. Commẽdatur etiam Hadriaticus. Iuue. Sat. 4. Eſt etiã Rhó bus inſtrumentum incantatorum, quo fila torquebantur, ut apud Mart. lib. 9. Quæ nunc Theſſalico lunam deducere Rhombo.

Rana piſcis eſt notiſſimus, lato uentre, cæruleis uarigatus maculis, Græce Batrachos dicitur. Ranarum terreſtrium quædam in uepribus tantum uiuunt dicunturq́; Rubetæ, quibus in terra, & in humore uita eſt. Aquatiles coe

unt noctu extra aquam mare fœminam inuitante, Hydrum maximè reformidant, quo accedente, clamore ſe glomerant & aduerſus eunt turmatim. Earum coaxatio ſolito maior pluuiam portendit. in Seripho inſula mutæ ſunt. Hinc adagium, Rana Seriphia: in elingues. Theophraſtus aquarũ eius regionis frigiditati hoc tribuit. Ranæ inſidiantur apibus aquantibus, nec earum ictus ſentiunt, Prima lingua eis cohæret, intima abſoluta a gutture, qua uocem mittunt. Rana, quæ ab argumento piſcatrix dicitur, ſetas habet quaſdam ciliciis extantes ac prolixas, quarum adminiculis natura miniſtrante ſtruit inſidias, latitans in limoſis, auiisq; locis. Frontem cum ſetis uidendam loco eſcæ piſciculis porrigit. Illi accurrentes, deceptiq; ac paullatim in arctum deducti ab ea rapiuntur. De eius uſu in medicinis, uide Plin. Eodem ferrè modo Raia piſciculos agit in prædam, Cartilaginem habet pro ſpina. auctore Plinio.

Sepia uenenoſo eſt morſu. Quum uidet inſidias parari ſibi, effuſo atramento (quod habet pro ſanguine) ſeſe abſcondit. Perſius: Nigra quod infuſa uaneſcat ſepia lympha. Sepiarum mares uarii ſunt, & nigriores, conſtantiæq; maioris. Percuſæ tridente fœmine auxiliantur. At fœmina icto mare fugit. Sepiæ atramento tanta uis eſt, ut in lucerna addito, Æthiopes uideri, ablato priore lumine, tradat Anaxilaus apud Plinium.

Scarus piſcium ſolus natando ueſcitur, & ruminat. Hunc piſcem Carpathio mari primus aduexit Optatus Helipertius, præfectus claſſis ſub Claudio principe, & inter Oſtienſem & Campaniæ oram diſſeminauit, Fuit quondam in honore menſarum. Ælianus hunc ſalaciſſimum piſcem eſſe teſtatur, Venerisque gratia in prædam agi, fœmina eius generis per littus ducta de Scaro Opianus inquit: Hic Scarus ſaxa frequẽtat, Quin mites inter piſces clamore tremendo Intonat, & ſolus pallentes ruminat herbas. Martialis lib. 5. Hic piſcis incluſus naſis non fronte erumpit, nec infeſtis uiminibus caput inſerit, ſed auerſus caudæ ictibus crebris laxat fores, atque retrorſum ita erumpit: quem luctatum eius ſi fortè alius Scarus extrinſecus uideat, apprehenſa mo dicus cauda nixum iuuat erumpentis. Tranq. ſcribit Scaro

rum iecinora fuiſſe in patina Vitelii inter lautiores ciborũ primitias. In hac, inquit, Scarorum iecinora, phaſianorũ & pauonum cerebella, linguas phœnicopterum, murænarũ lactes, à Carpatio uſque, fretoq; Hiſpaniæ per nauarchos ac triremes commiſcuit. Quod autem iecinora Scarorum & uiſcera iucundioris ſint ſaporis, docet Martia. in Xeniis ubi ait: Hic ſcarus æquoreis qui uenit obeſus ab undis Viſceribus bonus eſt, cetera uili ſapit. Quinctilianus ait, Scarum non capi in noſtro mari. At eundem capi in Siculo, docet Petronius Arbiter, dicens: Ingenioſa gula eſt, Siculo Scarus æquore merſus. Ad menſam uiuus perducitur. Habet etiam Scaros Carpathium mare. Vnde Horatius: Non me Lucrina iuuerint cóchylia, Magis ue Rhombus aut Scari, Si quos Eois intonata fluctibus Hyems ad hoc uertat mare. Eois fluctibus, dicit propter mare Carpathium, quod eſt in Oriente.

Sargus Mullum ſemper comitatur, antris inhabitat. Ex animalibus maximè capris ſolicitatur. Prodeſt eius caro cõtra Preſteris morſum.

Synodon piſcis eſt ſociabilis: carne ueſcitur, & mollia appetit. Euenit huic & hyatulæ, ut (quum piſces minores inſectantur) uenter procidat, quod is ori coniunctus ſit.

Silurus tanta eſt in prolem caritate, ut abſumpta fœmina, mas oua ſeruet, ſæpeq; una capitur, dum filios captos ſubſequitur. peculiaris eſt Nilo, quanquam & in Danubio reperiatur. Ambroſius: Captus eſt Silurus, & inutilis præda detecta eſt: Idem. Et Silurum, qui minorum piſcium uiſceribus aluum replet.

Scombrus de genere eſt Thynnorum, unde ſalſamenta fiunt. In aquis ſulphureum præ ſe fert colorem: extra aquã uerò, quem & ceteri. Ab huius frequentia & multitudine Scombraria inſula maris Hiſpani meruit nomen Martialis Heſperius Scombri têmperat oua liquor, Plin. ait, Scombrũ laudatiſſimum eſſe in finibus Carthaginis.

Sphyrena (quam Gaza Malleorum conuertit) latiorem in naſſis plagam, unde proſiliat, quærit, Palatum carnoſum habet pro lingua,

Salmo fluuiatilis in Aquitania præfertur marino, Inueni

tur in Rheno, & Rhodano.

Salpa piſcis coqui non poteſt, niſi ferula percutiatur. Reperitur apud Ebuſum.

Sola plana eſt & lata, numeratur inter cibos lautiores Lyeni impoſita medetur.

Stella inſidiatur conchyliis. Eius natura tanti eſt feruoris ut omnia contacta adurat. Paruam intus habet carnem, extra uero eſt duriore callo. Omnem peragit, & concoquit cibum. Aiunt mala medicamenta nocere non poſſe, Stella marina uulpino ſanguine illita, & affixa limini ſuperiori, aut clauo æreo ianuæ.

Scolopendra, quam Gaza Centipedem uertit, terreſtri ferè ſimilis eſt. Si quis eam attigerit, excitabitur ei pruritus, perinde ac ſi contigiſſet urticam. Viſæ ſunt inuſitata magnitudine, capite caudaque extantibus per undas in modum triremum ferri, utentes pro remigio pedibus ſublatis quos habent plurimos. Theophraſtus apud Plinium ſcribit Otretieres populos a Scolopendris deletos. Porro Scolopendræ hamo deuorato, omnia intranea euomunt, donec hamum egerant, deinde reſorbent.

Scorpius ſiccioris eſt carnis, bis anno parit, alga ueſcitur. Varius eſt. Iceſius medicus dixit, ſtagnorum Scorpios nigrantes eſſe, marinos uero fuluos. Similitudinem habet cum Scorpena, licet Ariſtot. diſcrimen ponat.

Simia piſcis, ore, & colore ſimilis eſt terreſtri, dorſo teſtudineo, fuluis circa collum maculis. Pinnas auium modo pandit, uolanti ſimilis.

Sagittarius Echini ſpecie, oculos habet ſolidos & prolixos.

Spongiarum triplex eſt genus, Spiſſæ, raræ, aſperæ: omnes ad ſaxa naſcuntur, aut iuxta littus, litoq; aluntur. nam captæ, limo refertæ omnes cernuntur. Imbecilliores ſunt ſpiſſæ, quam raræ, quod minus alte adhærent. Spongiæ molliſſimæ ſunt circa Lyciam, in Helleſponto aſperæ, denſæ circa Maleam. Aluntur etiam conchis & piſcibus. Intellectũ ineſſe his apparet: quia ubi auulſorem ſenſere cõtractæ multo difficilius extrahuntur, quod etiam fluctu pulſante faciunt, uiuunt eſca, quia minutæ in his conchæ repertæ ſunt.

Putreſcunt in apricis locis. Ideoq; optimæ ſunt in gurgitibus uiuentibus. Fiſtulas habēt quaſdam, per quas paſci exiſtimantur. Viuunt longo tempore. Peſſimum genus eſt earum, quæ Aplyſiæ uocantur, quia erui non poſſunt.

Strombi è genere concharum, regem habent, quem ſequuntur, quocunque conceſſerit. Hunc capienti aut aſpicienti bonũ omen portendi dicunt. Apud Bizantios Attica drachma propoſita eſt illum expiſcantibus.

Squatina de genere planorum, cutem habet, rigidam, quæ propter aſperitatem ligna & eburnea poliũtur. Numeratur inter Carthilaginea.

Sparulus piſcis eſt exiguus & uiliſſimus. Mart. Res tibi cum Rhombo eſt, at mihi cum Sparulo.

Thymallus piſcis eſt prætioſus, de quo Ambroſius: Neque te, inquit, inhonoratum noſtra perſecutione Thimalle dimittant, cui a flore nomen inoleuit, ſeu Ticini uada te fluminis, ſeu amœni Atheſis umbra nutrierit, flos es. Quid ſpecie tua gratius? quid ſuauitate iucundius? quid odore fragrantius? Quod mella fragrant, hoc tu corpore tuo ſpiras. Cubitalis eſt eius magnitudo. Medius eſt inter Lupum & Cephalum. Naribus admotus herbam, unde cognominatur ſpirat, ad hamum non accedit.

Torſio ſimilis eſt Delphino, prætérquam roſtro. Diſtat & triſtitia aſpectus. Abeſt enim illa laſciuia maximè, tamẽ roſtris canicularum maleficentia aſſimulatus. Hunc gignit mare Ponticum.

Trochus eſt ingens corpore, ceruice & ſpina prominentibus, ut ſupra undas cõſpiciatur, ſeipſum init. Quare Theodorus Gaza eum Maſculo fœminam uertit.

Triſſæ laudatiſſimæ reperiuntur in Tiberi. Eas hodie uocari Romæ Lacias, Florentiæ Cleopias, Neapoli Aloſas tradit Volater. In Ægypto circa Meroæ ſtagnum Triſſas flebilibus numeris & melodiis eſcæ uice deceptas expiſcantur.

Trocta piſcis eſt uoràciſſimus, dentes habet continuos. Captus hami lineam præcidit; ſtipatus multis ſuæ ſpeciei piſcibus Delphino congreditur, & depugnat.

Thinnus piſcis eſt altero captus oculo, quare natando partem (qua uidet) terram uerſus applicat. Hinc adagium:

Thynni more uidere: quum quis oblique aſpicit. Vbi bruma deprehenditur, Thynnus hibernat ibidem: mox uere procedente, multi una exeunt in Pontum Euxinum, ac maiores ſoli præunt, ceteri gregatim, ueluti pecudes, ſubſequuntur. connexis interſe corporibus, ut mutua iuuentur umbra contra ſolis æſtus. Strabo ait, Thynnos miræ magnitudinis eſſe in Hiſpania, quos glande uesci prodit. Membratim cæſi ceruice & abdomine commendantur edulio recenti. cetera aſſeruantur ſale. Præcipua (inquit Plinius) magnitudine Thynnos inuenimus talenta x v. pependiſſe. Eiuſdem caudæ latitudinem duo cubita & palmum. Thynnorum captura eſt à Vergiliarũ exortu ad Arcturi occaſum. Reliquo tempore latent in gurgitibus, imis, niſi tempore aliquo euocati aut pleniluniis. Pingueſcunt in tantum, ut dehiſcant. Nõ excedunt Biennium. ThynnoſcoposBudæus uocat homines è littore Thynnos ſpeculari ſolitos, qui Latinè Thynarii dicuntur.

Trichias nonnulli Sardas uocant. Iſtrum ſubeuntes non remeant. Plinius. Intrantium (inquit) pontum, ſoli non remeant Trichiæ.

Tritonem Romæ ſe uidiſſe Pauſanias dicit, colore ranarum paluſtrium, ſquamoſo corpore, branchiis ſub auribus. naſo & ore humanis, dentibus firmis, oculis glaucis, manibus digitiſq; ſimilibus concharum teſtis, cauda ſub aluum uice pedum, ut Delphini.

Reperiuntur Teſtudines marinæ, & quæ in aquis dulcibus uiuunt, quas Luterias appellamus Teſtudo oua gignit in terra, quibus arena obrutis, ſtatim ad mare redit. Mox diebus LX. peractis iterum ad oua reuertitur, quæ arena refoſſa; ut iam animata comperit paullatim deducit in pelagus. Reperiuntur in India, quarum conuexum ſcaphæ magnitudinem æquat. Et in Taprobane inſula uſum lecti domibus ligneis præbent, Thelonophagi populi teſtudinem ſuperficie caſas integunt: & carne ueſcuntur. Troglodytæ corinigeras habent, quarum cornibus natendo, remigio ſe adiuuant,

Torpedinem ſi quis attigerit, morbo afficietur, a quo illa ſuum nomen traxit. Quo etiam modo piſces in prædam

agit, Occultat enim ſe limo, & ſupra natantes facit torpere, quos emergens deuorat.

Trigla piſcis eſt, qui a noſtris Mullus & Barbo dicitur.

Voligo piſcis é a uolãdo nominatus, aliter dicitur Loligo.

Vitulus marinus, qui & Phoca dicitur, animal eſt amphibium, tam in aquis, quam in terra degens. Fœtus parit in terram, paullatimque ad undas aſſuefacit, ſed nó ante duodecimum diem, breuiſſimus eſt a partu, poſtea tum euadit maximus, albus uentre. & dentibus frendens. Ipſe imbellis & animos degener, non tantum uiribus quam uaſtitati corporis fidit. Veſcitur piſcibus, & humano cadauere, unde & piſcantibus ſtruit inſidias. Pedes habet a ſcapulis manibus ſimiles modo urſæ, pedesq; poſteriores quinis diſcretos digitis. Nunquam percutitur fulmine. Nullum animal grauiore premitur ſomno. Vnde Mart. Dormitis nimium glires; uituliq; marini. Iuba apud Plinium tradit uitulos marinos ternas heminas capere. Miteſcunt interdum Pilo Veſtiuntur. Canum modo cohærent. Nunquam plures geminis pariunt. Educant mammis fœtum. Interficiuntur difficulter, niſi capite eliſo. In ſomno mugiunt. Tenent diſciplinam, uoceq; pariter & uiſu populum ſalutãt, Pinnis, quibus in mari utuntur, humi quoque uice pedum ſerpunt. Aiunt dextris eorum pennis uim ſoporiferam ineſſe, ſomnoaq; allicere ſubditis capiti. eis oculi in mille colores trãſeunt ſicut hyenæ.

Vertibulum, piſcis dicitur a teſtæ duritie, adhæret ſuæ teſtæ, qua contegitur, habet duo foramina exigua, quibus humorem recipit, & reddit.

Vrtica, adhæret ſaxis, manum in fame depaſcitur, ut Polypus. Ora in medio corpore continet, & de medio ſaxo quaſi de teſta uiuit, Adnatantesq; circa aſſultantesq; piſciculos corripit, Noctu uagatur, noctuq; mutatur. Veſcitur carne. Vim habet pruritu mordacem, ut terreſtris urtica. Frontis eſt carnoſæ. Noctu pectines & Echinos perquirit. Dum admotam ſibi manum ſentit, colorem mutat & contrahitur. Tacta uredinem mittit, paulumq; ſi fuerit interualli, abſconditur. Ora ei in radices eſſe traduntur, Excrementa per ſumma tenui fiſtula reddit.

Vua marina in uino putrefacta iis, qui inde biberint, tædium uino affert.

Non reperiret finem hæc hiſtoria, nec etiam uires & ingenium ſufficerent, ſi ſingulorum naturas uerbis conſequi uellem: nam præter fluuiatiles piſces, Plin. ponit CLXXVI. genera animalium in mari uiuentium. Multos dedita opera omiſimus, quorum hæc ſunt nomina, Nereides, Elephanti, Rotæ, Dromones, Cornutæ, Gladij, Serræ, Hippotami, Percæ, Aſelli, Alopeca, Box, Batis, Banchus, Balanus, Vranoſcopus, Cinædi, Chametrachea, Gliciamerides, Colycia, Pendactylides, Bales, Echinophoræ, Cucumis, Cynopus, Cynoſdexia, Erythinus, Hippus. Hippurus, Halipleurus, Mena, Merix, Mormylus, Myſtocetus, Ophidion, Oſtria, Phytarus, Tyndarides, Percides, Rhina, Sargus, Scylla, Purus, Scorpena, Sciadeus, Sciena, Smyrus, Scepini, Simarides, Tornus, Thurianus, Theſſa, Tethea, Vrene, Bopgyrus, Orphus, Rhacinus, Mormyra, Teragus, Labrus, Epoda, Channe ex ſeipſa concipiẽs, Glaucus æſtate nunquã apparens, Pomphilus ſemper nauigiorum curſus comitans, Chironus in aquis nidificans, & alia propè infinita huiuſmodi.

POPVLORVM DIVERSI mores, & ritus uarii, ordine litterarum.

Agathirſi, populi Scythis uicini, abundant auro: capillos habent cæruleos, quos una cum toto corpore diuerſis coloribus inficiunt. Virg. lib. 4. Æn. Creteſque, Dryopeſque fremunt, pictique Agathirſi. Mantuanus in Apollonia: Vſque Malanhlenos: Vſque ad pictos Agathyrſos. In commune cum mulieribus coeunt. Nihil liuoris aut odii mutuo exercent.

Aborigenes, antiquiſſimi Italiæ populi, uagi erant, & ſine laribus.

Alani Scythiæ populi carne ueſcuntur nec panem manducant, ſemper ſunt pugnaces. unde Lucanus libro. 8. Et ſequerer duos æterni Martis Alanos, Patientiſſimi ſunt laboris: nam centum millia curſu continuo interdum conficiunt.

Amazones, Scyticæ mulieres. dextras mammas naſcentibus fœminis inurebant, ne ferendis armis eſſent impedimento. Maſculi ſexus liberos interficiebant. Imperabant ſine uiris. Veſcebantur lacertis & teſtitudinibus.

Ambrones, Galliæ populi. quum ſubita maris inundatione ſedes ſuas amiſiſſent, animum rapinis adiicerunt, & latrociniis.

Androgynæ, populi ſunt in Aphrica, utriuſque naturæ, uicibus inter ſe coeuntes. His dextera mamma uirilis eſt, læua muliebris.

Antropophagi, Scythiæ populi, humana carne ueſcuntur. Bibunt oſſibus humanorum capitum

Areopagitæ, Athenienſium magiſtratus, iudicabant in templo Martis de cæde, & de ſtatu Reipub. prouidebant, idque ſub dio.

Arimaſpi, Scithiæ populi, unum habent in fronte oculum. unde & nomen traxerunt. nam Arima Scytharum lingua unum ſignat, Spu uerò oculum.

Arymphæi, populi ſunt prope Riphæos montes iuſtitiæ & æquitatis obſeruantiſſimi, & mira tranquillitate inter ſe degentes. Sedes illis nemora, alimenta baccæ. Capillus iuxta fœminis uirisq; in probro exiſtimatur. Ab ipſo natali dicuntur eſſe calui, ſimisq; naribus, & ingenti mento. Studio ſi non ſunt rei pecuariæ. Sub arbore quiſque cubitat. His nemo mortalium iniuriam facit. Sacri enim dicuntur, eſſe. nihilq; armorum poſſident. Controuerſias finitimorum dirimunt.

Ægyptii, diuinarum rerum peritiſſimi fuerunt, unde Macrobius Ægyptum uocat artiũ matrem. Ab Ægyptiis Græci diſciplinas omnes mutuati ſunt. Diem obſeruabant a media nocte in aliam. Hominum ſunt antiquiſſimi. Olim gaudebant unguentis. Eorum mulieres ſeptenos quandoque uno edebant partu. Serunt omni menſe, ubicunq; imbres æſtiui non ſunt. Apud eos aliqui ſingula annorum millia uixiſſe produntur: ſed hoc intelligendum eſſe de annis menſtruis, qui terminantur lunæ ſenio. Cæpas & alium inter deos habent: Apim, bouem, colunt pro numine, & quædam animalia, ut canem, felem, accipitrem, Ibin, lepido

tum & oxyrinchum piſces, crocodilum etiam uenerantur, quem mortuum in urnis ſepeliunt. Crocodili adipe ægrotos ungunt. Braſſicam non edunt. Inuentores fuerunt picturæ. Mortuorum aſſeruant cadáuera, unguentis fœtorem impedientibus referta. Solertes fuerunt in reperiendis artibus, & in agnitione rerum indaganda ſagaces. Furta omnia impunè permittunt. Ventrem mortuorum eximunt, ut omnium peccatorum cauſam. Flac. Vopiſcus ſcribit Ægyptios eſſe uerſificatores, epigrammatarios, & ad cantilenas publicas propenſos. Primi omnium Solem & Lunam deos putauerunt, Solem Oſirim, Lunam Iſim nuncupantes. Idem ait, Ægyptios eſſe uentoſos, furibundos, iactantes, iniurioſos, & auidos rerum nouarū. Imperator Hadrianus ad Seruianum conſulem ſcribens dixit, homines eſſe ſeditioſiſſimos, uaniſſimos, & iniurioſiſſimos. Et Q. Curtius eos infamat ut gentem uanam, nouandis quam gerendis rebus aptiorem. Antiquitus frequentiſſimè ea obibant munia, quæ nunc geruli, & uectandis corpore oneribus quæſtum faciebant, unde Ariſtophanes apud Cælium: Currus impoſuit duos, ac mortuos totidem, quos nec Ægyptii quidem tollerent centum. Hinc adagium: Ægyptius laterifer. Erant & admirabiles in nectendis machinis, procliues in uinum, cuius quum eſſent inopes, excogitauerunt potionem ex hordeo. Viginti millia urbium habitauerunt regnante Amaſi. Frequentiſſime afficiuntur elephātiaſi morbo propter calores & æſtum. Sale abſtinent, nec panibus ueſcuntur ſale conditis. Ammianus Marcellinus, celebris auctor, uocat Ægyptios genus hominum cōtrouerſum & aſſuetudine perplexius litigandi ſemper lætiſſimum: ſubfuſci ſunt, atrati, gracilenti, aridi, ad ſingulos motus excandeſcentes, controuerſi & repoſcones acerrimi. Olim apud eos mulieres cauponabantur, & inſtitoria obibant munia. Viri intra domorum parietes texebant, & operabantur muliebriter. Domi uentrem exonerant, in publico uero ueſcuntur: dicentes ea, quæ ſunt turpia, in occulto fieri debere, quæ honeſta, in propatulo. Mulier neque Dei, neq; deæ ulla ſacerdos eſt, ſed uiri deorum omnium & dearū ſacerdotes deraſi ſunt in funeribus. Omnes capillos nutri

unt, barbam tamen tondent. Veſcuntur cum feris, alii frumento, alii hordeo. Viri binas ueſtes habent, fœminæ ſingulas. Potant in poculis æneis, quæ ſinguls diebus purgât. Linea ſemper ferunt ueſtimenta. Virilia circuncidunt munditiæ gratia. Sacerdotes lauantur quotidie, frigida interdiu ter, noctu his. Fabas neque ſerunt, neq; alibi natas comedunt. Robuſta habent capita. Salubri ſunt corpore aeris beneficio, qui nunquam mutatur. Pane ueſcuntur, quem ex farre conficiunt. Victitant piſcibus partim crudis ſole arefactis, partim ſalſugine conditis; coturnicibus item, anatibus, & quibuſdam aliis auiculis. Minores maioribus natu cedunt, ac in uia deflectunt, uenientibusq; aſſurgunt è ſedili. Anni rationem primi excogitarunt, deinde in porciones XII. quæ de Lunæ ſeuio Menſes nuncupâtur, diſtribuerunt. Primi aras excitarunt, cõflauerût ſimulacra, & têpla cõſtruxerunt. Olim ueſcebantur herbis, paluſtriq; caule, quê Agroſim uocant. Onera capitibus geſtare uirorum eſt, humeris fœminarum. Fœminæ ſtantes urinam egerunt, uiri ſedentes. Maribus nulla neceſſitas alendi parentes, filiabus ſumma. Litteras habêt bifarias, ſacras, & populares. In Deorum cultum magno feruntur feruore & ſtudio. Sacerdotes amaiculis utuntur lineis, calceis papyraceis. Suillũ pecus deteſtantur adeò, ut ſi quis porcum attigerit, cum indumêtis omnibus in flumine abluatur. propterea ſubulcis interdicitur templis omnibus. Laneas ueſtes intuliſſe templo, prophanum. Scelus item, inuolutum eis cadauer condidiſſe. Decedente aliquo, muliebris familia caput & uultum ſibi deformat luto, excurrit deinde per urbem, ac plangit. Viri ſe conuerberant nudatis pectoribus. Muliebre cadauer diutius domi aſſeruatur, ne Venerea fœditates a ſalinariis, quibus incumbit ſepultura, inquinetur. apud eos Amaſis regis edicto cogebatur quotânis unuſquiſque deſtinato magiſtratui raciocinarii, quo ſe foueret artificio. Quod ſiquis non faceret, pœna erat illi extremum ſupplicium. Proripientes ſe e lectulis ſolebant ſuffire corpus reſina, ut aerem expurgarent diſgregatione.

Audabatæ populi clauſis pugnant oculis.

Atlantes, degeneres ſunt humani ritus, neque ullorum

nominum appellationem habent. Solem orientem occidentemque dira imprecatione contuentur, ut exitialem ſuis agris. Neque inſomnia uiſunt, qualia ceteri mortales. Nulla ueſcuntur animante.

Arabes, mitrati degunt. aut intonſo crine. Barbam abradunt præterquam in ſuperiore labro. Duas habent æſtates. ac totidem hiemes. ſolſtitia quattuor, quæ ſunt inter æquinoctialem & tropicum Cancri. Sagittas inficiunt ueneno. Fratres filios honore ante eunt, quia maiores natu. Conſanguine omnia habent communia. Maximus tamen ætate in omni re præcedit ceteros. Communis item uxor, imo uero una omnibus, Ingreſſurus ad eam, baculum ante fores deponit. Omnes enim baculum geſtant. Eo uiſo, reliqui congreſſu parcunt Illa tamen noctes agit cum ſeniore. Matri coire non cenſetur impium. Congreſſus cum alterius ſanguinis fœmina cenſetur adulterium, quod morte plectitur. In prædia inimicorum lapides aggerant, quo ſignificat interituros mala morte, qui ea coluerint, inſidiis eorũ, qui lapides poſuerunt. Abundant balſamo. Præter ceteros mortales fidem ſeruant inuiolatam. Dionyſium & Vraniam ſolos deorum eſſe arbitrantur. Quiſque permanet in patrio inſtituto.

Agriophagi ueſcuntur leonum & pantherarum carnibus.

Arthabatitæ, inſtar ferarum quadrupedum ſunt uagi.

Aſtomi, Indiæ populi ſunt ſine ore, corpore toto hirti. Veſcuntur frondum lanugine. Halitu tantum uiuunt in odore, quem naribus trahunt. Nullus illis cibus, nullus potus. Tantum radicum florumq; uarios habent odores, & ſilueſtrium malorum. quæ ſecum portant longiore itinere, ne deſit olfactus. Grauiore paullo odore non difficulter exanimantur. Plinius lib. 7.

Agrigentini impendio & ſumptu magnifico menſas parabant, & conuiuia. Propterea Plato dicebat, eos ædificare ac ſi uicturi perpetuò forent: itemq; conuiuari, uelut ſemper morituri. Vtebantur lechytis & xiſtris argenteis, habebantq; lecticas totas ex ebore.

Æthiopes Heſperii ſolebant crines in nodum complicare. Martialis: Atque aliter tortis crinibus Æthiopes

Æthiopes ipſi omnium ſunt nationum ſerui. Viuunt ſine inſtitutis & legibus. Finitimorum præda ſunt, & ceterorum mancipia. Parentes ipſi liberos uendunt mercatoribus, & fruméto mutant. Olim nulla in re utebantur auro, quam pœnalibus catenis. Qui ſunt ab ortu Solis, promiſſos habent crines: qui ex Africa: criſpiſſimos.

Axones, accolæ Axonis fluuii, in finibus Remorum, longis utebantur haſtis. Lucan. lib. 1. Longiſq; leues Axones in armis.

Aruerni, olim gloriabantur ſe oriundos a Troianis, ac propterea dici uolebant Romanorum fratres. Lucanus libro 1. Auerniq; auſi Latios ſe fingere fratres, Sanguine ab Iliaco populi.

Aquileienſes, tanta fide contra Maximum pro ſenatu fuerunt, ut funes de mulierum capillis necterent, quibus ſagittas excuterent, penuria neruorum.

Athenienſes, crudeliſſimè ſæuiebant in eos, qui a ſua ditione defecerant, adeò ut decreto iuſſerint manum dextrarum pollices abſcindi Æginetis, quod rebellaſſent, ne amplius haſtam ferre poſſent, aut remis inter nauigandum uti. Mitylenæos uerò eadem ob cauſam cum puberibus iugulari Statuerunt, & Samiorum frontes, ſi corriperentur, inuri ſtigmate. Apud eoſdem tanta fuit ſepulcrorum cura, ut peremptos bello, ſi quis dux honeſtare ſepulcro neglexiſſet, capite plecteretur. Nefas non putabant ſororem in matrimonium capere. Lanificium, oleum, uiri uſum, ſerendiq; frumenta docuerunt. Pueros ſtatim ab initio erudiebant, ut nandi uſum, propter bella naualia, & litteras condiſcerent Laborarunt tamen auaritiæ nota adeò, ut prouerbium fluxerit, Atticus moriens porrigit manum. Fuerunt & impudentiſſimi. Vnde Atticus aſpectus dedit etiam prouerbio locum. Inſuper adulatores maximi. Publicis conſiliis diuinos quoſdá ſacerdotes adhibebant Lubrici erant tum ad iram. tum ad miſericordiam. Suſpiciones arripiebant celeriter. Laudantibus arridebant, ad opem humillimo cuique ferendam erant promptiſſimi. Si quem mortuum reperiſſent in uia, ſepeliebant. Nunquam immolabant bouem, cuius opera in curru, aut aratro fuerunt uſi. Nulla prius puella trad-

batur uiro, quam ſacra Dianæ obiiſſet. capillorum cincin nis aureas addebant cicadas.

Arij Germaniæ populi habebant nigra ſcuta, tincta corpora. Nigras ad prœlia noctes legebant, ipſaq; formidine atque umbra feralis exercitus terrorum inferebant, nullo hoſtium ſuſtinente nouum ac ueluti infernum aſpectum.

Albani curam mortuorum agere nefas arbitrantur. Corpore ſunt prægrandi, nec inuenuſto, ingenio minime fucato, aut ſubdolo. Vltra centum numerando non progrediuntur. Pondera, menſuras, modum ciuilitatis & agricolationis non norunt. Linguarum apud eos uarietates XXVI. Deos habent Solem, Iouem, Lunam, Sacerdos Lunæ primas habet poſt regem. Sacris præeſt ſeruus, & ſacræ religioni. Seruorum plerique numinis afflatu uaticinantur. Præcipuũ ex his ſacerdos annuis epulis ſaginat, mox ad immolationẽ producit. Admotus aræ ſeipſum gladio confodit. Plurimus ſenectuti habetur honos, Pretioſa cum mortuis infodiunt, licet meminiſſe mortuorum habeant ſceleris loco.

Apud Armenios rubẽtes quandoque uiſuntur niues, quod loca illa ſcateant minio. Perſicis diis immolant, & Anaitidem colunt, eiuſq; miniſterio nobilitate præſtantes dedicãt filias, quæ innibi corporis pudicitia in uulgus data, mox traduntur uiris uelut auguſtiores factæ. Arcubus clarent Armenii. unde Statius lib. I. Sil. Arcuq; horrenda fugaci Armenia.

Auſes populi Africæ capronas è fronte demiſiſſe gaudẽt. Virgines quotannis in honorem Mineruæ certamen edunt. Arma ſunt lapides, & fuſtes. Si qua ex ictu deceſſerit, falſa cenſetur uirgo. Quæ omniũ præſtantiſſime deprœliata, eſt, a ceteris, armis decorata, ſubuehitur curru per ambitum Tritonidis paludis. Promiſcuus illis cum muliere congreſſus.

Afri paſtores quadrimis filiis uerticis uenas, adhibita lana ſuccida, inurebant compeſcendis è capite fluctionibus. Propterea inter omnes proſpera utuntur ualetudine. Afræ mulieres ſuper ueſtẽ nudas geſtant caprarum pelle fimbriatas & rubrica litas. In Sica Africæ ciuitate matronæ corpore proſtituto ex paſſiuo concubitu dotem ſibi quærunt ex

patria conſuetudine.

Abydenis mos fuit ſi quem ciuē aut hoſpitem conuiuio exciperent, ut poſt unguentum & corones infantes a nūtricibus inducerentur, circunferrenturq; ſuauiandi,

Arcades, ſuis titulis ſuoq; auſpicio nullū hoſtem unquā ſuperarunt, uerum aliis ſuppetias ferebant perſæpe. Eorum uetuſtiſſima eſt origo adeò, ut glorientur ſe priores fuiſſe luna. Seneca in Hippolyto: aut te ſtellifero deſpiciens polo Sidus poſt ueteres Arcadas editum Colebant Pana deum pecoris. Ouid. lib, 2. Faſt. Pana deum decoris ueteres coluiſſe feruntur Arcades Arcadiis plurimus ille iugis.

Solebant Aſſyrii ægrotos in uiis proponere, & exquirere a prætereuntibus, ſcirent ne remedium aliquod morbi. Coma utebantur non admodum magna. Defuntos melle condibant, & cera. Clipeos geſtabant, & pugiones. Clauas item ligneas ferro inductas ac lineos thoreces Deum, quē ſummum habent, Ad aduocant, deam uero Adargatim.

Apud Atrios populos qui uel minima furantur, lapidibus obruuntur.

Alexandrini fallaceſ fuerunt, alia ſemper cogitantes, alie ſimulantes.

Andrimarchidæ uirgines nupturas exhibēt ſuo regi, qui pulchriorem & gratiorem ſibi deuirginat.

Asbitæ populi Lybiæ quadrigis Vehuntur.

Biſaltæ Scythiæ populi untriuntur equorū ſanguine per miſto lacte, ut docet Virgilius lib. 3. Georg.

Bathylli populi madent unguentis, auctore Plin.

Boryſthenidæ Scythiæ populi perpetuo frigore torquētur. De his Propertius: Gloria, ad hibernos lata, Boriſthenidas.

Britanni antiquitus omnes ſe inficiebants glaſto. Eſt autem Glaſtum herba ſimilis plantagini. Propertius: Nunc etiam infectos demens imitare Britannos; Ludis & externo trincta nitore caput. Martialis. Barbara de pictis ueni Baſcanda Britannis. Erant olim capillis promiſſis, in humani ſuis hoſpitibus. Horatius: Viſam Britannos hoſpitibus feros. Nullam autem aliam ob cauſam ſe inficiebant, quam ut ea ratione horridores uiderentur hoſtibus. Apud eos

fratres cum fratribus, & cum liberis parentes, uxores olim habebant communes. Præter uim & audaciam nullum habebant ad prœlia adiumentum.

Burgundiones dicti ſunt, quod olim uicos habitarent, qui eorum lingua Burgi uocantur.

Belgæ optimè regebant currus cameratos. Lucanus: Et docilis rector monſtrati Belga Couini. Cæſar in commentariis ait, Belgas eſſe Gallorum fortiſſimos, quod ad eos minime commeent mercatores, qui comportent, quæ ad mollitiem, & effeminandos animos pertinent.

Bactriani horridis ſunt ingeniis, & à Perſarũ luxu abhorrentibus, auctore Curtio. Senio uel morbo confectos canibus deuorãdos obiiciũt, ad hoc de induſtria enutritis, quos ſepulcrales uocant Mille quondam urbes habitarunt. Apud eos, qui pauca furantur, ſputis dehoneſtari ſolent. Bellicoſi ſunt & potentiſſimi.

Babyloniorum mores corruptiſſimi fuerunt, & ad irritandas uoluptates aptiſſimi. Liberos & coniuges cum hoſpitibus ſtupro coire (modo pretium flagitii daretur) parentes maritique permittebant. In uinum & ebrietatem maximè erant effuſi. Fœminarum conuiuia ineuntium in principio modeſtus erat habitus, deinde ſumma quæque amicula auferebant profanato pudore, ad ultimum opus ima corporum uelamenta proiiciebant, non meretrices tantum, ſed matronæ & uiri, apud quos comitas habetur uulgati corporis uilitas, auctore Curtio lib. 5. Duabus utuntur tunicis una linea uſque ad pedes demiſſa, altera ſuper hanc lanea. Capita mitris uelant, unguentis toto corpore delibuti. Anulum ſignatorium ſinguli geſtant. Vbi uirgines factæ ſunt nubiles, omnes unum in locum congregant, eaſq; circunſiſtente uirorum frequentia, præco ſigillatim uendit ſecundum ordinem formæ & pulchritudinis. Medicis non utuntur. Sepulcra eiſdem ſunt in melle. Vbi uir & maritus coiuerunt, ſub diluculum abluuntur ambo, nec ullum uas prius attingunt, quam ſe aqua perfuderint. auctor Herod.

Bithyni conſcendebant montium cacumina, ibiq; Iouem conſalutabant.

Bæotii rudes fuerunt & agreſtes, maleq; audierunt ſtoliditatis

ditatis nomine. Horatius: Bœotum in craſſo iurares aere na tum. Plutarchus ſcribit Bœotos ab Atticis fuiſſe notatos tanquam brutos, ſtupidos, & pingues propter edacitatem.

Brachmanes Indorum ſapientes dicebant, præſentem ui tam eſſe ueluti conceptum uitalem: mortem uerò, egreſſum ad ueram uitam. Item mundum habere tempus initia de tendereq; ad interitum Deum uniuerſorum opificem per cuncta meare. In philoſophiæ communionem uxores non admittebant. Abſtinebant ab omni carnis cibo. Subdiales agebant, & ueritatem præcipue amplexabantur. Lineis ute bantur amiculis.

Byzantii notati ſunt à Græcis ut acolaſti, & imtemperan tes, quod Venerem & uinum ferrentur præcipites. plurimum enim uerſabantur in caupona.

Berbycæ certam ætatis metam tranſgreſſos perimunt, ui ros immolantes, mulieribus præfocatis.

Ferunt Brutios paſtores pecudibus, equabusq; miſceri ſo litos.

Budini populi Scythiæ pediculos eſitant. Cæſiis ſunt ocu lis. Rei pecuariæ dant operam. Libero patri agunt Trieterica, & Bacchanalia.

Barcææ mulieres guſtu uaccinæ & ſuillæ carnis abſtinēt.

Cimmerii populi perpetua caligant obſcuritate. Homerus apud Eraſmum: Illic ſunt populiq; & mœnia Cimerio rum, Nubibus & cæca aſſiduè caligine tecta: Illos haud unquam radiis ſol aſpicit ardens, Nec quando aſtriferum cur ru petit arduus axē, Nec rurſum ad terras magno deuectus olympo, Sed nox incūbit miſeris mortalibus atra. Ouidius finxit domum ſomni eſſe in hac regione, ubi ait, Eſt prope Cimmerios longo ſpelunca receſſu Mons cauus, ignaui domus & penetralia ſomni, Quò nunquam radiis oriens me dius ue, cadens ue Phœbus adire poteſt, nebulæ caligine miſtæ Exhalantur humo, dubiæq; crepuſcula lucis. De his Tibullus lib. 4. Cimmerion etiam obſcuras acceſſit ad oras, Queis nunquam candente dies apparuit ortu, Seu ſupra terras Phæbus, ſeu curreret infra.

Chalybes habitant iuxta Paphlagoniam, in Ponto. Op timo abundat metallo. De his Val. Flac. lib. 4. Argon. Non

ita ſit metuenda tibi ſæuiſſima quanquam Gens Chalybũ, duris patiens cui cultus in aruis, Et tonat afflicta ſemper domus ignea maſſa. Idem lib. 5. Nocte ſub extrema clauſis telluris ab antris Peruigil auditur Chalybum labor.

Caſyri Indorum ad Scythas uerſi humanis corporibus ueſcuntur.

Campani in Italia ſemper ſuperbi fuerunt bonitate agrorum & fructuum, & urbis pulcritudine.

Candei ſeu Ophiophagi ueſcuntur ſerpentibus, quarum fertiliſſima eſt eorum regio.

Cyclopes & Læſtrigones humana carne olim ueſcebantur.

Choromandæ ſunt ſine uoce, ſtridoris horrendi. hirtis corporibus. oculis, dentibus caninis.

Cirni qui Corſicam incolunt, uiuunt annis centenis quadragenis.

In Calingis Inde gente quinquennes concipiunt feminæ. Octauum uitæ annum non excedunt.

Colophonij & Caſtabalenſes ꝓpter bella cohortes canũ habuere. quæ primæ dimicabãt in acie, nũquã detrectãtes.

Cauci ſeptentrionales populi altos habitant tumulos, & caſas nauigiis ſimiles, a quibus quum recedit mare, fugienter cum aquis piſces circa tuguria uenantur. Nullas habent pecudes, neque aluntur lacte ut finitimi. Vlua & paluſtri iunco funes nectunt ad prætexenda piſcibus retia. Captum manibus lutum uentis magis quam ſole ſiccant. Potus non niſi imbre ſeruato ſcrobibus in ueſtibulo domus.

Celenophagi, Carmaniæ populi, non alia quam teſtudinum carne uiuunt.

Cimbrorum mulieres amicos ſuos & affinitate ſibi coniunctos ſolebant interficere, quos uidebant in bello turpi fuga ſalutem ſibi quærere: auctor Plutarchus.

Cyrenæi eò deliciatum prouecti ſunt, ut legum conditorẽ habere Platonem concupiuerint. Qui tamen illorum admiratus ignauiam, indignos duxit, quibus obſequeretur.

Carthaginienſes humanas hoſtias immolabant Herculi. Fraudulenti erant, & mendaces, non genere ſed natura loci. Non ſolum optimos, ſed & ditiſſimos cenſebant magiſtra-

tibus admouendos. Impoſſibile enim putabant eum qui rege ſtare premeretur, rectè & incorruptè magiſtratum gerere poſſe.

Cretenſes ingrediebantur prœlia præcinente tibicine. auctor. Gell. apud eos erant ſapientes, quos Prophetas uocabant, qui non tantum abſtinebant carnibus, ſed & coctis omnino cibis. Apud eoſdem lata quoque lege paſſim permittebatur Venus maſcula, amplexabanturq; pueriles amores uſq;ad ſtuporem. Nauigandi peritia, maritimarumq; rerum uſu principatum olim tenuerunt. Hinc natum adagiũ quod per ironiam dici ſolet, Cretenſis neſcit pelagus. Maſculis amoribus in tantũ flagrabant ut adamatos ui corriperent. Amorem conciliabat non tam forma, quam roboris præſtantia. Infamati ſunt improbitate, perfidia, mendacio, & ignauia. Liberæ condicionis pueri leges mandabant memoriæ, mox deorum hymnis animum adiiciebant.

Cilices hircos habent uillo tonſili, unde ueſtes conficiunt quas Cilicia & Cilicina dicimus. Mar. l. 7. Qualem ſorpicibus mittit ſupinis Tonſos Cinyphio Cilix marito, Infames fuerunt immanitatis & crudelitatis nomine, ob aſſiduas oſpitum deprædationes, & pyraticam, quam exercebant.

Cares populi mercede cœperunt militare, ac proinde ut uiliores paſſim in famati ſunt. Hinc adagium, Homunculus ex Caria. Canem diis immolabant: unde & Carica uictima tranſiit in prouerbium de uili munuſculo.

Caſpii parentes incluſos fame nec aut, quum annum 70. ætatis exceſſerunt. Si quem autem aduolantes aues ungui bus ac roſtris concerpſerint, felicitatis argumentum ſuſpicantur. Si a feris aut canibus conuellatur, non ita ſuſpicantur. Quod ſi a nullo attingatur, deflent perinde ac infeliciſſimum.

Coi Iunoni ſacrificantes ſeruos a conuiuio reiiciebant. ut ſacrificarent liberius.

Curetes inſtar mollium puellarum comam fouebant, nec ſuccidebant.

Chalcidenſes ardebant nefanda puerorum libidine. Laborabant etiam auaritiæ nota.

Cahaldei uice numinis colebant ignem.

Calleci erant ſine deo & numine. Mulieres monilia geſtabant ferrea, comamq; circumuectebant galericulo atricoloris ſuperiecto.

Cantabricæ mulieres oppreſſæ bello, filios leguntur interfeciſſe, ne in hoſtiles manus uenirent. Opere ruſtico ſumptum ſuum exercebant. Puerperæ uiris ipſarum uice decumbentibus adminiſtrabant. Editum infantem fluminis abluebant ripis. Ferunt etiam Cantabros olim iuris hoſtium factos, & patibulo affixos, in tanta ſupplicii diritate nihilominus perinde ac geſtantes Pæana ceciniſſe. Eiuſdem quoque gentis illud erat, ut uiri uxoribus numerarent dotem, filiasq; ex eſſe heredes conſtituerent.

Carmanis fuit peculiare, ut percuſſa faciei uena profluentem inde cruorem uino permiſcerent propinarentq;, amicitiæ finem ſtatuentes, ſanguinem guſtaſſe mutuum. Mox uerò unguentis caput collinere, repercutiendis uni exhalationibus. apud eoſdem nemini licebat uxorem ducere, niſi prius caput occiſi hoſtis ad regem detuliſſet. Rex autem interfectorum caluarias in regia locabat. Linguas uerò faucibus exertas, & minutatim conciſas, paneq; permiſtas illis porrigebat deguſtandas, qui attuliſſent.

Chii calentes mero, quum Spartam ueniſſent, itaſſentq; ad curiam Ephororum, in curulibus magiſtratum ſellis, uentri onera per ſummam fœditatem deiecerunt. Hinc natum adagium, Chius omnia percacans.

Cercyræis populis quoniam crebris ſeditionibus agitabantur, moris erat geſtare flagra ingentia anſis eburneis exornata.

Crotoniatæ erant egregij athletæ, adeo ut in palæſtra uictoriam ſæpe numero reportarent.

Cercopes populi fuerunt in Epheſo notæ fraudulentiæ, qui conati ſunt ipſi etiam Ioui imponere. Hinc adagium, Cercopum cœtus: de improborum conuentu.

Calabri quum piris abundent, conſueuerunt ea hoſpitibus affatim apponere, deinde ſaturos bellariorum uice domum auferre iubent. Horatius teſte.

Apud Creſtones populos ſinguli plures habent uxores,

Quum autem uir aliquis moritur, tunc oritur magna diſceptatio inter feminas, quæ nam illum carius adamaret uiuentem. Id ubi compertum eſt, quæ beneuolentiæ & amoris palmam meruit, ad mortui tumulum ducitur exornata, ibique a propinquis mactatur, & humatur cum uiro.

Ciſii populi uicini Perſis pro pileis mitram ferunt.

Cyziceni notati ſunt timiditatis & mollitiei.

Cadurci populi Galliæ in tomentis culcitrarum ex ſuo lino palmam obtinuerunt.

Apud Dacos & Sarmatas ipſi etiam mares corpora ſua ſuccis herbarum linunt.

Derbices dilecta omnia, etiam minima, ulmo digna ſupplicio cenſent. Tellurem deam agnoſcunt. Rebus diuinis nullam adhibent feminam, ſed nec in menſam admittunt. Septuagenario grandiores iugulant, aduocat ad epulas proximo quoque. Vetularum carnibus non ueſcuntur, ſed præfocatas modò condunt. Si cui fatalis dies aduenerit ante metam præſtituram, ſepeliunt.

Dardanei ſub Illyride populi ter tantum in uita balneis operam dabant. Apud Danos feminæ pleræque formam ſuā in uirilem habitum commutantes, militiam adibant. Omnes peroſæ delicias, corpus & animum patientia ac labore ſolebant durare: totamq; feminæ leuitatis mollitiem abdicantes, uirilem exercere ſæuitiam. Bella pro baſiis intentabant: manus telorum, non telarum obſequiis exhibebāt; auctor Saxo Grammaticus.

Eſſedones, Scytharum Aſiaticorum populi, ſolent parentum funera cantu proſequi, & conuocatis uicinis cadauera ipſa aliis carnibus admiſtis abſumere, & ex oſſibus capitum conficere ſibi pocula. Apud eos quoties pater alicui deceſſit, omnes eius propinqui pecora adducunt, conciduntq;, & mortuum aliis commiſtum carnibus ei exhibent, a quo inuitati ſunt ad conuiuium. Caput tamen defuncti denudatum, purgatumq; inaurant, eoq; pro ſimulacro utuntur, & quotannis cæremonias eidem faciunt. Iuſtitiam obſeruāt diligentiſſimè. Vxores æquè fortes ſunt ac uiri.

Eſſei Iudæorum populi abſtinebant uino, carnibus, & uxoribus. Ieiuniis ita aſſueuerunt, ut ipſa in naturam uerte

rint. apud eos proprium nemo aliquid poſſidet. Omnibus in medio poſitis communiter utuntur. Habitant ſimul, & conueniunt quaſi ſodales. Quumq; pro communi utilitate faciant omnia, alia aliorum negotia ſunt, quæ certatim peragunt, non frigus, non calorem, non aliquam mutationem aeris formidantes. Quum a laboribus mercedem ceperunt, apud Quæſtorem deponunt: is omnia diligenter procurat, quibus egent: Plerique ex his nullas ciuitates colunt, neq; ſeruos habent, quando omnes uelut mater eadem genuit natura Triplici regula uitam tranſigunt, amore in deum ardentiſſimo, uirtutis cultu diligentiſſimo, caritate in proximum feruentiſſima.

Apud Epizephyrios Locros ſi quis ſalutis cauſa uinum hauſiſſet largius, medico non imperante, morte expiabatur libera illa compotatio, perinde ad grande aliquod ſcelus.

Apud Eleuſinios capitale erat quidquam ex myſteriis in uulgus efferre, cuiuſmodi erant apud Romanos ſacra Bonæ deæ.

Epheſii habebant notulas quaſdam & uoces magicas, quibus utentes, in omni negotio uictores euadebant. Hinc adagium, Ephæſus uti litteris.

Fanesu populi in oceano ſeptentrionali tam grandes habent aures, ut iis nuda integant corpora.

Fennis Germaniæ populis mira erat feritas, & fœda paupertas. non arma, non equi, non penates. Victus herba, ueſtitus pellis, cubile humus ſola in ſagittis ſpes, quas inopia ferri oſſibus aſperabant. Idem uenatus uiros pariter ac feminas alebat. Paſſim enim comitabantur, partemq; prædę petebant. Viuebant in ſiluis, quod beatius arbitrabantur, quam ingemere agris, illaborare domibus. auctor Cor. Tacitus.

Geloni Scythiæ populi ſolebant ſe pingere. Virg. lib. 2. Geor. Eoasque domos Arabum, pictosque Gelonos. Claudianus: Membraq; qui ferro gaudet pinxiſſe Gelonus. Sãguinẽ equinum bibebant cum lacte. Idem Vir. Biſaltæ quo more ſolent, acerque Gelonus, Quum fugit in Rhodopen, atque in deſerta Getarum, Et lac concretum cum ſanguine potat equino, Sidonius: Aut ad paludicolas Sicambros, aut

ad Caucaſigenes Alanos, aut ad Equimulgas Gelonos. Sunt præterea ſagittarij. Virg. lib. 8. Hinc Lelegas, Caraſque, ſagittiferoſque Gelonos Finxerat. Multas ſinguli habent uxores. Valler. Flac. lib. 7. Argo. Hei mihi uel ſæuo coniux nos una Gelono. De hoſtium cutibus ſibi indumenta, & equi tegmina conficiunt. Contenti uiuunt ſuis finibus. Hor. lib. 2. Car. Intraque præſcriptum Gelonos Exigus equitare campis,

Getæ nullos habent in agris limites, ſed fruges liberas & communes. Hor. libro. 3. Car. Viuunt & rigidi Getæ, Immetata quibus iugera liberas Fruges & Cererē ferunt, Nec cultura placet lōgior annua. Gaudent ſagittis & pharetris. Ouid. lib 5. Triſt. Iuncta pharetratis Sarmatis ora Getis. Integuntur ferarum pellibus. Idem Ouid. lib 4 de Ponto. Hic mihi Euxino bis tertia ducitur æſtas Littore, pellitos inter agenda Getas. Bibunt & equinum ſanguinem permiſto. lacte. Sido. Solitosq; cruentum Lac potare Getas, & pocula tingere uenis. Non ueſcuntur canibus. Solebat olim mortuis uiris uxores interficere Ouid. de Getis ſcribit: In quibus eſt nemo, qui non Coryton & arcum Telaq; uipereo lurida felle gerat: Vox fera, trux, uultus, ueriſſima mortis imago, Non coma, non ulla barba reſecta manu. Dextera non ſegnis fixo dare uulnera cultro, Quem uinctum lateri barbarus omnis habet. Mortem ſuorum lætitia proſequebantur.

Garamantes matrimoniorum expertes, paſſim cum feminis degunt, nullas certas habent ſedes. Sub ciliciis ſemper agunt. Mulieres ſeruilia ubique miniſteria ſemper faciunt.

Gamphaſantes nudi prœliorumq; expertes, nulli externo congregantur. Obuios quoſque fugiunt ac reformidant. Habitant in parte Libyæ.

Hermani feminas quaſdam fatidicas tāquam deas habuerunt. Magnas olim ferebant lanceas & haſtas anguſto & breui ferro, quas frameas uocant. Hoc telo & ſcuto contenti arant equites. Pedites & miſſila ſpargebant nudi, aut ſagulo leues. Scuta lectiſſimis coloribus diſtinguebant. Corpora ſuorum etiam in deliciis prœliis referebant. Scutum reli

quiſſe præcipuum erat flagitium. Reges ex nobilitate, duces ex uirtute ſumebant. Nec regibus infinita erat ac libera poteſtas Neque animaduertere, nec uincire, nec uerberare quenquam, niſi ſacerdotibus licebat. Ad matres & coniuges ferebant uulnera. Nec illæ numerare, nec exigere plagas pauebant. Cibos & hortamina ferebat pugnantibus, adeò ut memoriæ prodatur, quaſdam acies inclinatas, & iã labantes, a feminis reſtitutas conſtantia precum, & obiectu pectorum. Nec earum conſilia aſpernabantur. Mercurium colebant, cui certis diebus humanis litabant hoſtiis. Herculem & Martem conceſſis animalibus placabant Lucos & nemora conſecrabant, deorumq; appellabant nominibus. Auſpitia & ſortes obſeruabant maximè: equorum quoq; præſagia & monitus experiebantur, obſeruatis eorũdem hinnitibus. Nec ulli auſpicio maior habebatur fides. De minoribus principes conſultabant, de maioribus omnes: ita tamen ut ea, quorum penes plebem arbitriũ erat, apud principes pertractarentur. Dierum numerum non cõputabant ut nos, ſed noctium. Silentium per ſacerdotes, quibus ius erat coercendi, imperabatur. Rex, uel princeps dicturus audiebatur magis auctoritate. ſuadendi quam iubẽdi poteſtate. Si diſplicebat ſententia, fremitu aſpernabantur: ſi placebat, frameas concutiebant. Erat diſtinctio pœnarum ex delicto. Proditores & transfugas arboribus ſuſpendebant. Ignauos, & imbelles, & corpore infames cœno, ac palude, iniecta inſuper crate mergebant. In leuioribus delictis pro modo pœnarum, equorum pecorumq; numero conuicti multabantur. Principes, qui iuras per pagos uicosq; reddebant, nihil neque priuatæ rei, niſi ai mari agebant. Nemini tamen prius licebant arma capere, quam ciuitas probaſſet. Tunc autem principum aliqui, uel pater. uel propinquus ſcuto frameaq; iuuenem ornabat. Hæc erat apud illos toga. hic primus inuentæ honos. In acie turpe erat principi a ſuis uirtute uinci, turpe comitatiui uirtutẽ principis non æquare. Infame uerò & per omnẽ uitã ꝓbroſum ducebatur, ſi quis ſuꝑſtes diſceſſiſſet, relicto principe. Princeps pugnabat pro uictoria, comites pro principe. Si aliqua ciuitas longa pace aut otio torpuiſſet, earum indige-

næ adoloſcentes petebant ultro eas nationes, quæ bellum aliquod gererent: quia ingrata erat genti quies. Pigrum & iners putabant ſudore, acquirere, quod potuiſſet parari ſanguine. Dum ceſſabant a bellis, non multum uenatibus, plus per otium tranſigebant dediti ſomno ciboq; Fortiſſimus quiſque feminis ſenibusq; & infirmiſſimo cuiq; rei domeſticæ curam delegabat, ipſe quieſcens. Gaudebant finitimarum gentium donis. Nullas habitabant urbes, nec patiebantur inter ſe iunctas ædes. Colebant diſcreti ac diuerſi, ut fons ut campus, ut nemus placuerat. Vicos locabant, non tamẽ connexis aut cohærentibus ædificiis. Suam quiſq; domum ſpatio circundabat, ſiue aduerſus caſus ignis remediũ, ſiue inſcitia ædificandi. Apud illos nullus erat cæmentorum aut tegularum uſus. Materia ad omnia utebantur informi, & citra ſpeciem, aut delectationem. Aperiebant & ſubterraneos ſpecus, quos multo fimo onerabãt, ſuffugium hiemi & receptaculum frugibus. Tegumen omnibus erat ſagum, fibula uel ſpina conſertum. Locupletiſſimi ueſte diſtinguebantur, non fluitante, ut Sarmatæ & Parthi, ſed ſtricta & ſingulos artus exprimente. Gerebãt & ferarum pelles. Nec alius feminis quam uiris erat habitus, niſi quod feminæ ſæpius lineis amictibus uelabantur, eosq; purpura uariabant & partem ueſtis ſuperioris in manicas non extendebant, nudæ brachia & lacertos. Contenti erant ſingulis uxoribus, exceptis paucis, qui non libidine, ſed ob nobilitatem multas ducebant. Dotem nõ uxor marito, ſed uxori maritus afferebat. Intererant parentes, & munera probabant, nõ ad delicias muliebres quæſita, nec quibus noua nupta comeretur, ſed boues, ſcutum cum framea & gladio. In hæc munera uxor accipiebatur, atq; inuicem ipſa armorum aliquid uiro afferebat. In ipſis auſpiciis matrimonii nupta monebatur uenire, ſed laborum periculorumq; ſocia, idem in pace, idem in prœlio auſura paſſuraq; : Hoc iuncti boues, hoc paratus equus, hoc data arma denunciabant. Litterarum ſecreta uiri pariter ac feminæ ignorabant. Pauciſſima erant adulteria. Adulteram acciſis crinibus nudatã coram propinquis maritus expellebat domo, & per omnem uicum uerbere agebat. Nemo illic uicia ridebat. Infantes nudi erãt in domũ

bus Sua quemq; mater uberibus alebat,nec ancillis,aut nu tricibus delegabantur. Nullum erat deliciarum diſcrimen inter dominum & ſeruum. Inter eadem pecora, in eadem humo degebant Sera iuuenum Venus: nec niſi iam proue ctis ætate& uiribus concedebantur matrimonia.Sui cuique liberi erant heredes ſine teſtaméto parentum. Si defuiſſent liberi,ſuccedebant propriores cognatione, Conuictibus & hoſpitiis indulgebat amiciſſimè, adeò ut nefas haberetur, quencunq; mortalium arcere tecto.Hoſpites externos pro fortuna quiſque paratis excipiebant epulis. Abeuntibus ſi quid popoſciſſent,moris erat concedere. Separatæ ſingulis ſedes,& ſua cuiq; menſa Diem noctemq; continuare potan do nulli erat probrum. Crebræ in compotationibus rixæ, quæ ſæpius cæde & uulneribus, quam conuiuiis tranſigebantur, Poſtea tamen conciliabantur facilè, & deponebant inimicitias. Nuda erat omnium mens, & ſecreta pectoris aperiebant licentia ioci. Potus erat his humor ex hordeo aut frumento in ſimilitudinem uini corruptus. Cibi ſimplices agreſtia poma, recens fera,& lac concretum. Famem explebant ſine apparatu & blandimentis, aduerſus ſitim non eadem temperantia. Spectaculorum genus habebant hoc unum. Nudi iuuenes quibus id ludicrum erat,inter gladios & frameas ſaltu ſe coniiciebát. Exercitatio parabat arté, ars decorem. Aleam ſobrii inter ſeria exercebant tanta lucrandi perdendi ne temeritate,ut quum omnia defeciſſent, e xtremo ac nouiſſimo iactu de libertate,& de corpore contenderent. Victus uoluntariam ſubibat ſeruitutem,& quã uis iunior ac robuſtior,alligari tamen ſe ac uenire patiebatur. Seruos huius condicionis per commertia tradebant,ut ſe pudore uictoriæ exoluerent. Verberare ſuum ad uinculis & opere exercere, infrequens erat & rarum. Solebant tamen occidere,non diſciplina & ſeueritate, ſed impetu, & ira,ut inimicum. Fœnus & uſaras neſciebant. Agri pro numero cultorum per uices ab uniuerſis occupabantur. Funerum nulla erat ambitio. Corpora clarorum uirorum certis lignis cremabantur. Strué rogi nec odoribus, nec ueſtibus cumulabant. Sua cuique arma iniiciebantur.Sepulcrum ceſpes erigebat. Monumentorum arduum honorem aſperna

bantur. Lamenta & lacrimas cito ponebant, dolorem ac triſtiam tardè. Fœminis honeſtũ erat lugere uiris meminiſſe. Hæc præcedentia de Germanorum moribus collegimus ex Cor. Tacito. Priuſquam pubertatem attigiſſent, neſciebãt operimenta, corporum nuditate gaudentes. Latrociniis non abſtinebant. Crudis quandoque ueſcebantur carnibus. Feminarum congreſſus ante uiceſimum annum ſine probro nõ appetebant. De his Seneca: Quid, inquit, Germanis animoſius? Quid armorum cupidius, quibus inaſcuntur inutriũturq́;, quorum una illis cura eſt. alia negligentibus? Quid induratius ad omnem patientiam? Hos tamen Hiſpani, Galliq́; nec non Aſiæ, Scythiæq́; molles bello uiri antequàm legio uiſatur, cedut ob nullam rem aliam oportunos, quàm ob iracundiam. Horatius Germanos uocat Cæruleos, propter Cæſios oculos. Nam qui ſub ſeptentrione agunt immanibus ſunt corporibus, candido colore, directo capillo & rufo, cæſiis oculis, & multo ſãguine. Qui uero ad axem meridianum uergunt, breuioribus ſunt corporibus, colore fuſco, capillis uibratis, oculis nigricantibus, crucibus inualidis, ſanguine exiguo.

Gymnites Æthiopiæ nudi degunt.

Cor. Tacitus ait Cattis Germaniæ populis dura eſſe corpora, ſtrictos artus, minacem uultum, & maiorem animi uigorem. Mulum habent rationis ac ſolerciæ, Præponunt electos, audiunt præpoſitiones. Naſcunt ordines, intelligũt occaſione, differunt impetus, diem diſponunt, uallant noctem Fortunam inter dubia, uirtutem inter certa numerãt. Plus reponunt in duce, quam ine xercituu. Oblato elephanti pretio pudicitiam amatoribus ſubſternũt feminæ, nullo inde præfloratæ famæ diſpendio. Virgines quum eſſe nubiles cœperint, in publicũ a parentibus producuntur, accurrente iuuenum multitudine, ex qua datur illis optio eligẽdi, quem uirum uelint.

Gymnoſophiſtæ torporem animi atque otium oderant. Nudi degebant in ſiluis, ab exortu ad ocaſum perſtabant contuentes ſolem immobilibus oculis. Feruentibus arenis toto die alternis pedibus inſiſtebãt. Apud eos omnes adoleſcentibus ex diuerſis locis & officijs cõueniebant ad cibũ

Magiſtri perrogabant,quid frugis ab ortu ad illud diei tem pus feciſſent. Qui nihil habebant, quod offerrent,impranſi foras ad opus trudebantur.

Non erubeſcebāt Græci uinum bibere unguento miſtū. Mendacii notam præter ceteros mortales ſibi compararūt.

Claruerunt tamen ingenio,laudis auidiores, quam pecuniæ. Vnde Horatius in arte: Graiis ingenium,Graiis dedit ore rotundo Muſa loqui, præter laudem nullius auaris.

Getuli inſidunt equis inornatis. Lucanus :-ſemperq; paratus Inculto Getulus equo.

Guidanum populorum Africæ uxoris fimbriarum copia perſtrepunt.Pretium id concubitus eſt. Quò pluribus quæque uiſitur exulta, eò plauſibilior eius forma.

Galli ſagittas helleboro collinebant quod iis transfixæ feræ multo uiderentur ad cibum delicatiores.Reſcindebant tamen partes, quæ ambibant uulnus, propter ellebori contagium. Cicero ſcribit, Gallos iuſiurandi,ac deorum religione non commoueri.Nam ceteræ gentes inquit,pro religionibus ſuis bella ſuſcipiunt:Galli contra omnium religiones Quin imò & cum diis imortalibus bella geſſere, & impetu hoſtili Delphicum oraculum inuadere ſunt auſi.Si quando uerò metu perciti, propiciandos deos arbitrantur, humanis hoſtiis templa fœdant. Strabo tamen ait Gallos eſſe ſimplices,& nulla morum malignitate.Vnde Martialis: Et tumidus Galla credulitate fruar.Cæſar Gallorum conſilia inceſſit ut ſubita & repentina. Sed & Gallos omnes deditos religionibus tradit, uerum affectos grauioribus morbis,aut periculis homines ꝓ uictimis immolare cōſueuiſſe Hominē præterea diuinationi deſtinatū in tergo ferientes,ex ipſo impatiētiæ & torquēdi modo uaticinia concipiebant. Quoſdam ſagittis configebant, patibulo etiam in ſacris ædibus ſuffixos. Arbitrabantur inſuper ſe prognatos a Dite patre. propterea temporum ſpatia metiebantur, non dierum, ſed noctium numero. Veſtes ferebant intonſas,uariiq; coloris.quas Bracchas uocāt.Dicti ſunt Galli a nineo lactis colore, qui Gala dicitur, quod eorum corpora lactis inſtar albeſcerent, ob uehementem hiemem.unde Virg. Virgatis lucent ſagulis, tum lactea colla Auro iunectūtur.

Mantuanus: Ignea mens Gallis & lactea corpora nomen A candore datum. Veterum Gallorum mores longè diſcrepãt ab his, qui nunc uiuunt. Liberos enim ad conſpectum ſuũ uenire prius non patiebantur, quam per ætatem adoleuiſſent, ac ſubeundis militaribus periculis eſſent idonei. Viuentes amicis mutuo concedebant, quæ apud inferos creditoribus exoluerent debitores. Viri quantas ab uxore pecunias nomine dotis accepiſſent, tantundem domeſticarum fortunarum æqua æſtimatione cum doce conferebant, quid quid inde fructuum ſuccreſcebat, aſſeruabãtur, eratq́; eius, qui alteri fuiſſet ſuperſtes. Viri in uxores ſicut in liberos uitæ & necis poteſtatem habebant. Si qua ueneficii fuiſſet cõuicta, a mariti ſui propinquis incendio aliiſq́; cruciatibus conſumebatur. Quæ uiuentibus cara fuiſſet, cum eiſdem defunctis in funere cremabantur, uel ipſa etiam animalia. De rep. niſi in publicis conciliis, nemini licebat loqui. Qui ultimus in concilium uenerat, morti dabatur. Ei, qui tumultuatus eſſet, miniſter publicus ueſtes reſcindebat, adeo ut reliquæ partes prorſus eſſent inutiles. Prolixas nutriebant comas. Veſtes auro pictas geſtabant, & hirſutis utebantur ſagulis. Promiſſis utebantur feminalibus. Pro tunicis ſciſſos gerebant amictus, uix pudenda nateſq́; uelantes, lana quidem aſpera, & oblongis uillis. Vnde Martia. Me pinguis Gallia ueſtit, Et lib. 4. Accipe Sequanicæ pinguem textricis alumnã. Haſtas alii, alii arcus, pleriq; fundas, nonnulli fuſtes, in bella ferebant, oblongiſque utebantur gladiis. Humi corpora reſu pinabant ad quietem. Strabonis ætate ſtramentis ſedentes cenitabant. Lacte & ſuilla carne ueſcebantur, feroci omnes ingenio. Ducebantur maiore belli, quam agrorum ſtudio. Torques aureos penſiles collo portabant. Victoria efferebantur, ſtupebant uicti. Eorum (quos in bello cecidiſſent) capita equorum ſuorum ceruicibus appendebant. Mercurium præter ceteros deos uenerabantur, quẽ omniũ artium prædicabant inuẽtorem. Ituri in pugnam, quidquid manubiarum inde retuliſſent, uouebant Marti. Fraudantes aliquid ex præda, graui ſupplicio puniebant. Nullum abſque philoſopho faciebant ſacrificium: exiſtimabant enim, per diuinæ naturæ conſocios ſacra fieri

oportere tanquam diis propinquiores: Horum interceſſio ne,bona a diis cenſebant petenda, quorum conſilio in bello & pace uterentur. Vnde & Druydæ uetuſtiſſimi eorum ſacerdotes, ſolebant curare ſacrificia publica & priuata: Religiones itẽ interpretari, adoleſcentes diſciplinis inſtituere, rerũ naturaliũ cauſa ſcrutari, de cæde, de finibus, ceterisq; cõ trouerſiis agnoſcere, ita ut ſi quis decreto non ſtetiſſet, ei dem ſacrificiis interdicerent Sacerdotes ipſi hominum congreſſum,& ſermonem declinabant, ne contagione pollue- rentur. Vnus omnibus præerat, in cuius defuncti locum, ſuffragio alius ſufficiebatur. Animas credebant non interire, ſed in alia migrare corpora. Multa de ſideribus diſputabant, de mundi & terrarum magnitudine, de rerum natura & poteſtate. Tanta fuit Gallicarum mulierum uirtus, ut inter infeſtas ciuilis furoris acies quandoq; ſe immiſerint, & lacrymis precibusq; obliterata diſcordia pacem procurauerint. Propterea quum de bello aut pace conſultabant, mulieres adhibebantur. Hæ ſi qua incidiſſet controuerſia, ſedebant arbitræ. Vehiculis utebantur, quæ Eſſeda uocamus, apud Celtas primum repertis. Virg. Belgica uel molli melius feret Eſſeda collo. Sylius ait, Celtas ex uacuis mortuorum parentum capitibus inauratis pocula ſibi factitaſſe hæc eius uerba: At Celtæ uacui capitis circundare gaudent Oſſa (nefas) auro, & menſis ea pocula ſeruant. Quamuis autem Galli artium & diſciplinarum ignari a pleriſq; iudicati ſint, antiquius tamen apud ipſos quam Latinos aut Græcos floruerunt litteræ. Nam ut ſcribit Beroſus, anno IIII. Nini litteris & legibus Celtas formauit Samothes Dis cognomento, & Celtiberos Tubal, a quibus demum mille poſt annis Græci ſuas acceperunt, non a Cadmo: nam quas primum aduexit rudes paullò ante excidium Troianum Cadmus quintus, eas a Gilatis traxerat, quas Galatæ & Mæones prius a Gallis ſuſceperant. Non ergo Galli a Græcis, ſed potius a Gallis Aſia & Græcia cum coloniis etiam litteras & diſciplinas ſuſceperunt. Aliquot deinde annis poſt repertum litterarum uſum regnauit apud Celtas Sarron, qui ut hominum tum recentum ferociam contineret, publica primus inſtituit gymnaſia, a quo Celtarum theologos &

philoſophos uocauerunt Sarronidas. Quin etiam dea illa dicendi præſes Pytho nomine, quam alii Suadã, Suadelám Leporem, Flexanimam, Græci Pſychagogem uocant, maximi loco numinis habita eſt apud Gallos. Quo tempore Romani longè lateq; imperabant, nulla gens uixit Romano populo magis formi doloſa. Cum nulla unquam gente Romanus ipſe populus intra extraq; Italiam maiore hominũ ſtrage, maioribus ducum & exercituum periculis debellauit. nam licet ex eorum exercitu centum hominum millia quãdoque deſiderata ſint, nihilominus tamen animoſi pugnam acrius inſtaurabant, pudorem ulciſcebantur, ad unum interfici, aut interficere uolente. Certarunt Romani cum finitimis de principatu, cum Carthaginenſibus de Imperio, cũ Gallis de uita ſemper. De his Strabo lib. 4. Vniuerſa, inquit, natio, quam hæc ætas Gallicam nominat, Martis ſtudio, & animorum ardet impetu, conſerendæ pugnæ alacritate impigra, ſemperque ſpectantes in Boream, aut Oceano propiores, conſerendis pugnis ſunt audaciores. Florus de Senonibus ſic inquit. Galli Senones, gens natura ferox, moribus incondita, ad hæc ipſa corporum mole per inde ac armis ingentibus adeò omni generi terribilis fuit, ut planè nata ad hominum interitum & urbium ſtragem uideatur. Hi quondam ab ultimis oris & cingente omnia Oceano ingenti agmine profecti, quum media uaſtaſſent, poſitis inter Alpes & Padum ſedibus, ne his quidem contenti per Italiam uagabantur. Romam quin etiam agreſſi uniuerſum populũ in Capitoliũ ſe ſuaq; omnia recipere cópulerunt. Quaqua uerſum tranſibant, non fulminantes, ſed planè fulmina uidebantur, dolebantq; expeté cruoris uictoriã ſibi concedi, ac ſine ruina tranſitũ patere. Titus Liuius auidas armorũ Gallicas gentes ſemper. fuiſſe ſcribit. De his etiam Trogus apud Iuſtinum lib. 4. Galli, inquit, abundanti multitudine, quũ eos nõ caperét terræ quæ generãt, trecẽta millia hominũ ad ſedes nouas quærendas, uelut peregrinarum miſerunt. Ex his enim portio in Italia conſedit, quæ & urbem Romã captã incendit: & portio in Illyricos ſinus per ſtrages Barbarorum penetrauit, & in Pannonia cõſedit. Gẽs Aſpera audax, billicoſa, q̃ prima poſt Herculẽ Apiũ inuicta

iuga, & frigore intractabilia loca tranſcendit. Ibi domitis Pannonis per multos annos cum finitimis uaria bella geſſerunt. Hortante deinde ſucceſſu, diuiſis agminibus alij Græciam, alii Macedoniam, omnia ferro proterentes, petiuere. Tantusq; terror Gallici nominis erat, ut etiam reges non laceſſiti, ultro pacem ingenti pecunia mercarentur. Libro item 25. ait. Ea tempeſtate Gallorum iuuentus tantæ fecunditatis fuit, ut Aſiam omnem uelut ex amine aliquo implerent. Denique neque reges Orientis ſine mercennario Gallorum exercitu ulla bella geſſerunt, neque pulſi regno ad alios, quam ad Gallos confugerunt. Tantus terror Gallici nominis, ſiue armorum inuicta felicitas erat, ut aliter neque maieſtatem ſuam tutam, neque amiſſam recuperare ſe poſſe ſine Gallica uirtute arbitrarentur.

Hyperborei ſeptentrionales populi, excoriatas belluarũ pelles habent, pro ueſtimentis. Virg. lib. 3. Geor. Talis Hyperboreo ſeptem ſubiecta Trionis, Gens effræna uirum Riphæo tunditur Euro, Et pecudum fuluis uelantur corpora ſetis. Annoſo uiuunt æuo. Domus iis nemora, lucique, & deorum cultus. Diſcordiam & omnem ægritudinem ignorant, uiritim gregatimq; degentes. Satiati uita indulgent epulis & uoluptatibus. Demum ex quadam rupe in mare deſiliunt. Frugum primitias Delon mittebãt Apollini. Viuunt annis mille.

Heruli populi nudi pugnabant, uerenda corporis duntaxat operientes, ſiue ut expeditius percuterent, ſiue ut illatum ab hoſte uulnus uiderentur nihili facere. auctor Paulus Diaconus.

Hedui olim dicti ſunt fratres Romani. Corn. Tacitus ait, Heduos omnium primos ſenatorum in urbe ius adeptos fuiſſe, datumq; id fœderi antiquo: qui a ſoli Gallorũ fraternitatis nomen cum populo R. uſurparent.

Hammonii, populi Africæ, diſperſis tuguriis habitãt. Medium nemus pro arce habent, triplici muro circundatũ.

Hyporeæ Æthiopiæ populi atri coloris, tota corpora rubrica illinunt.

Helluſij & Oxiones Germaniæ populi erant, ore & uultu humano, reliquo corpore ſimiles feris. auctor Corn. Tacit.

Tacitus,

Heſſeni populi in occidentali Iudææ parte, uiuunt ſine fœmina, omni Venere abdicata, & ſine pecunia. Tanta libertatis ducuntur auiditate, ut principem unum ſolumq́; fateantur Deum: Speciem mortis nullam expaueſcunt. Cognatorum negligunt ſupplicia, Amicorum interitus nō magni faciunt. Animas putant immortales, quas aiunt a corporibus abſolutas, tāquam e longa & graui ſeruitute, lætitia perfundi maxima, & ferri ſublimes, ultraq́; Oceanum degere in locis peramœnis, qui nulla infeſtantur intemperie.

Apud Heræos lege cauebatur, ne hoſtem inſepultum quidem relinquerent. Doctrina his fuit ſecretior, & quaſi diuinitas quædam, ut Moſis uolumina, & prophetarum uaticina docent.

Hirpiæ familiæ fuerunt in Agro Phaliſcorum, quæ annuo ſacrificio, quod fiebat in Soracte monte, ſuper ambuſtā ligni ſtruem ambulantes non comburebantur.

Hiſpani quondam oblectabātur capillorum longitudine. Vnde Martial. Hiſpanis ego contumax capillis. Crinem ſibi ſine ullo artifice formoſi quatiebant, non aliter quam iubam generoſa animalia. Hiſtorici ſcribunt Hiſpanos inquieto eſſe ingenio, auidoq́; in nouas res. Olim hoſtem adoriebantur punctim magis, quàm cæſim. Propterea gladiis utebantur breuitate habilibus mucronatiſq́; Ibant in bellum induti prætextis purpura tunicis, candore miro fulgentibus.

Heptacometæ, Barbari ſunt in Ponti regione, quorum nonnulli ſuper arbores degunt, alii in turribus.

Hircani, canes nutriunt quibus obiiciunt mortuos. Veſcuntur uenatibus: abundant tigribus: teguntur ſeminibus plerique marinis muribus ſuſtentantur.

Homolotti, populi diſſecto in minimas particulas boue fœdus iungunt.

Heniotti, populi in Ponto, gaudebant humanis carnibus.

Haliſones, Scythiæ populi ueſcuntur cæpe, lente, allio, & milio.

Indi, uxores plurimas habent. Apud eos lex eſt, ut uxor cariſſima cum defuncto marito cremetur cum ueſtimentis

& priſtino habitu, quod Proper. lib. 3. laudat his uerbis: Felix Eois lex funeris una maritis, Quos aurora ſuis rubra colorat equis: Nanque ubi mortifero iacta eſt fax ultima lecto, Vxorum fuſis ſtat pia turba comis. Et certamen habet leti, quæ uiua ſequatur Coniugium: pudor eſt non licuiſſe mori. Ardent uictrices, & flammæ pectora præbent, Imponũtq; ſuis ora peru ſta uiris. Vinũ conficiunt ex palmis, ex caſtaneis oleum. Arboribus ſuis ueſcuntur. Arundines habent amplitudinis arboreæ. Pane utuntur hordeaceo. Corpora uſq; ad pedes carbaſis uelant. Soleis pedes, capita linteis uinciunt: lapilli ex auribus pendẽt. Brachia & lacertos auro colunt. Tela, quæ ſagittatores excutiunt, ſunt ferè triũ cubitorũ, ferriq; tanta ui, ut neque clypeus, neq; thorax, aut aliud pectoris munimẽtũ queat obſiſtere. Ante expeditionẽ Liberi patris, nullas habebant domos, nullas urbes, nulla deorum immortalium templa, nullã ſacrorũ curãt. Viuebant in plauſtris. Tegebantur ferarũ pellibus. Victi demum à Libero patre ædificarunt urbes, leges acceperunt, templa conſtruxerunt, armis inſueuerunt. Coluerunt Herculem Gigantis nomine. Iuſtitiam tanto obſeruarunt cultu ut exteras gentes nunquam appetiuerint bello. Defunctis ſepulcra non erigunt. Expertes ſunt ſeruitutis. Capillum curant. Mentum habent intonſum, reliqua facie depilata. Furti ſe alligaſſe, ſcelus apud eos nefarium. Litem rarò norunt. Teſtibus non indigent aut obſignatione ulla. Vinum neſciunt, præterquam rei diuinæ cauſa. Potus illis ex orixa, ex hordeo ferè cibus. Incolumitatẽ exercitio quærunt, & per frictionibus. Strigiles ex hebeno corporum expolitioni adhibent. Venerantur inter deos Iouem pluuium, Gangem fluuium; Indigetes genios. Si à rege abluantur capilli; feſta dies agitur. Lunæ curſu tempora metiuntur. Totum iter odoribus complent, per quod rex tranſiturus eſt. Eius lecticam ſequuntur armati corporiſq; cuſtodes. Apud eorum ſapientes occupare fati diem pulchrum eſt, & uiuos ſe cremari iubent: expectatam mortem pro dedecore uitæ habent, nec ullus corporibus honos redditur, quæ ſenectus ſoluit. Deos putant quidquit colere cœperunt, arbores maximè, quas uiolare capitale eſt. Rex ubi ſe publicè ui

ſendum præbet, præcurrunt cum argenteis turibulis mini ſtri, qui uniuerſum iter odoribus uaporant. Ipſe autem geſtatur lectica, margaritis hinc inde propendentibus. Lucet amictus auro& purpura. Lecticam muniunt corporis cuſtodes, circumpendentibus auiculis, quas ad hoc imbuunt. Regia fulcitur auratis columnis, quæ nulla non hora patet uolentibus. Vbi rex incumbit ornamento capitis, tunc ad mittuntur legationes, & redduntur populis iura. Si quando prodire uelit in uenationem, feræ leporariis incluſæ conficiuntur in conſpectu meretricum. Si aliquanto longius eundum ſit, meretrices ipſæ uectantur curru, quem ducunt elephantes. Impudicis & proſtitutis mulieribus uti ſolent, dũ uolunt uacare genio. Itaque relictis domi uxoribus illas ſibi aſciſcunt, non prolis, ſed uoluptatis gratia. Vxores uerò adhibent in rebus honeſtis tantum, ubi ſcilicet, aut proli uocant, aut præter modum non laſciuiunt, ne nimio luxu corrumpant, quas eſſe pudicas uolunt. Nec unquam permittunt geniales illas& liberas uoluptates coram uxoribus exercerit. quæ aliquam pudicitiæ iacturam afferre poſſunt. Vbi ſomni tempus acceſſit, regem uino grauem, dormientemq́; cubiculo inferunt pellices, Diis noctium & tenebrarum patrio ritu aduocatis cum cantu. Filii ſenio confectos patres interficiunt, & eorum carnibus ueſcuntur, teſte Herodoto. Matronæ celebres ſunt pudicitia. oblato tamen elephanti precio, pudicitiam amatoribus ſubſternunt, nullo inde præfloratæ famæ diſpendio. Virgines quum eſſe nubiles cœperunt, in publicum a parentibus producuntur. Accurrente adoleſcentum multitudine datur illis optio deligendi ſibi uirum ex tota iuuenum turba. Fœnus ignorãt. Maximũ opinantur nefas, uel iniuriam pati, uel facere. Proinde nulla illis ſyngrapha, nullum depoſitum. Quum quis ægrotat, familiares illum interimunt, ac demum epulantur. Nullam animantem occidunt. Nihil ſerunt, herba uictitant, domos parandas non putant. Coitus in propatulo eſt, ſicut pecorum. Herod. lib. 5. cap. 5.

Iberi, iacula ferebant, multis hamis ferreis conſerta, ferinis erant moribus. neque enim abnuebant ex lotio, quod intra colocas diutius aſſeruatum eſſet, lauacra comparare:

retrimentis denique contuſis dentiſricia ſibi,& coniugibus quærentes. Cubitabant humi. Res plurimas minimi faciebant,& auaritiæ ſtudio ſemel tantum interdiu cibum capiebant. Erant & Hydropotæ. Veſtibus utebantur pretioſiſſimis. Mortuis tot erigebant obeliſcos, quot hoſtes interfecerant illi, dum uiuerent Maleficiorum infamia laborarunt, Seruos mactabant, & in concipiebant uaticinia Mirandula in hymnis. Afflatos Lunæ ſeruos mactabat Iberus, Captiui & iugulo fundebat carmina uates.

Ionum mollities quôdam abiit in prouerbium. Primi unguenti, coronarumq́; in conuiuiis dandarum, & ſecundæ menſæ conſuetudinem repererunt. Hinc Horatius. Motus doceri gaudet Ionicos Matura uirgo.

Apud Iudæos quinquageſimo quoque anno, debitæ relaxabantur pecuniæ, donabanturq́; ſerui libertate. Quæ uilius uæniſſent, redibant ad poſſeſſores.

Lotophagi, populi Africæ, ueſcuntur fructu arboris, quæ dicitur Lotos. Politianus in Nutricia: Nec faciles Ciconas furtunatosque ciborum Lotophagos. Solebant hi populi ſuos defunctos in mare obiicere, parum intereſſe aſſeuerantes, humo ne, an aqua an igne diſſoluerentur.

Læſtricones, humana carne ueſcebantur:

Himantopodibus, natura eſt ſerpendo ingredi,

Virgilius libro 9. de moribus Latinorum ſic ait: Canitiem galea premimus, ſemperq́; recentes Conuetare iuuat prædas, & uiuere rapto. Idem: Durum a ſtirpe genus natos ad flumina primum Deferimus, ſæuoq́; gelu duramus & undis.

Leuci, populi Galliæ Belgicæ, & Remi fuerunt optimi iaculatores. Lucanus lib. 1. Optimus excuſſo, Leucus, Remusq́; lacerto.

Lacedæmonii, ſummi bellatores, non cornuum tubarũ ue ſignis, ſed tibiarum modulis in præliis utebantur, non ut excitarentur, aut euibrarentur animi, ſed contra ut moderatiores, modulatioresq́; fierent: nihil in principiis præliorum ad ſalutem uirtutemq́; aptius rati, quàm ſi per multi ſonis mitioribus, non immodicè ferocirent. auctor Gellius ſurandi uſum concedebant impunè, non ob turpia lucra,

neque ad ſumptum libidini præbendum, comparandam ue opulentiam, ſed pro exercitio, diſciplinaq; rei bellicæ, quod & furandi ſolertia, & aſſuetudo acueret animos adoleſcentium, & ad inſidiarum aſtus, & uigilandi tolerantiam & obrependi celeritatem aptos, procliuesq; redderet. Regibus ſuis augures dabant aſſeſſores. Ante belli congreſſum Amori ſacrificabant, quòd is unus uictoriam pariat. Rex erat, ut ſenes iam effœti, qui deſperabant prolem, eligerent aliquẽ ex adoleſcentibus, eumq; ad uxores ſuas admitterent, & natum inde partum ut ſuum & legitimum educarent Gerebãt in ſcutis ſuis Lambda litteram, inſignoris notæ gratia. Solebant inſuper liberorum ſuorum indolem experiri publicè uerberibus admotis, illosq; hortari, ut flagellorum ictus fortiter perferrent: item laceros, ac ſemianimes rogare, ut uulnera præberent uulneribus. Vnde Cic. Cretum quidem leges, inquit, itemq; Lycurgi, laboribus erudiunt iuuentutem, ut nando, currendo, eſuriendo, ſitiendo, algendo, æſtuando. Spartæ pueri ad aram uerberibus ſic accipiuntur, ut pleriſque ſanguis à uiſceribus exeat. No nunquã etiam quum ibi eſſem, audiebam ad necem, quorum non modò nemo exclamauit unquam, ſed ne ingemuit quidem. Litterras modò pro neceſſitate diſcebant: Reliquarũ diſciplinarum nihil omnino admittebant. Parebant honeſtè, labores conſtantiſſimè tolerabant, pugnando uincere uolebãt aut interire. Furabantur impunè ex cibariis, quidquid uellẽt: Sordidi tamen erant, & præparci omnes. Nam parua, & pretii propè nullius magnifaciebant & admirabantur, ardebantq; auditate pecuniæ. Erant & inhoſpitales. ſiquidem non omni tempore licebat peregrinis adire Spartam, ſed præſtitutis diebus. Quoſcunq; plectendos cenſebant, noctu piectebant. auctor Herodotus. Præcones, tibicines, & coci in paterno ſuccedebant artificio, & coquus ex coquo, tibicen ex tibicine, præco ex præcone gignebatur, omnesq; perſeuerabant in paterno opere. Ex inſtitutis Lycurgi ſponſus noctu clam accedebat ad ſponſam, extincto lumine, & cum ea quadam uelut religione timidus coibat, & uerecundus, Antequam rex pugnam iniret, ſacrificabat Muſis, quo & oratione & memoria in primis digna promerent

facinora.

Leprci pupuli deprehēſos in adulterio, per triduum uinctos circa ciuitatem ducebant, mox toto uitæ tempore habebant contemptibiles. Adultera uero mulieres diebus undecim in foro ſtare diſcinctæ cogebantur tunica Perlucida circumueſtitæ.

Lacones, breuiſſimi erant in ſermone. propterea uulgi uerbum erat, Facilius multò eſſe philoſophati, quam Laconum ſermonem imitari.

Lucani erant admodum iuſti & hoſpitales. Apud eos lege fuit ſancitum, nequis poſt occaſum ſolis inuertentem hoſpitem exigere. Quod ſi feciſſet, agebatur reus, eiq; dicebatur multa.

Luſitani, apti erant inſidiis, Inſpectis humanis extis futura coniectabant. Dextras captiuorum præciſas offerebant numinibus. Erant Hydropotæ. Mittati pugnam inibant. Hircum dabebant inter epularum delicias. Strabo libro.3.

Lydorū mulieres paſſim ſubſtratæ amatoribus, hoſpitali benignitate eoſdem plerunque confouent, & pluribus afficiunt donis, quam ipſæ accipiant: ſolos tamen condignos in fœdera turpitudinis admittunt. Priuſquam coniugiū inirent, ſeipſas proſtituebant: ſi poſt coniugium deliquiſſent, ueniæ ſpes nulla.

Lydi primi omnium caupones fuerunt & inſtitores. Aleæ luſum, teſſeratum & pilæ excogitauerunt. Mancipati fuerunt auguriis & diuinationum ſuperſtitionibus. Furaces erant adeò, ut non diſcerent, niſi re aliquaprius ſublata. Fuerunt inſuper molles & libidinoſi, adeò ut non tantum nocttu uacarent uoluptati Venereæ, uerumetiam in meridie laſciuirent, fœdum opus manibus peragentes.

Lesbii, fœdiſſimi fuerunt in Venereis, adeò ut ne capiti quidem parcerent: quam fœditatem excogitarunt ipſi, & in muliere experti ſunt primi. Vulgò quoque malè audierunt ob uanitatem. Lesbiati uerbum eſt irrumare, libidinari, & laſciuire, quod turpitudinem fellationis, & irrumationis, quæ per os agitur, primi inuenerint.

Libyci, quos in uenatione uel pugna elephantes attriue

rint, magnificè ſepeliunt, & hymnos concinunt.

Leontinos, Siciliæ populos, quum expugnaſſet Phalaris, ademptis armis ad compotationes& uoluptates eos reiecit, ne rebellionem pararent. Hinc adagium, Semper Leontini iuxta pocula.

Lacyadæ, ſeu Placiadæ, populi Atticæ, raphanos in eorum pudenda membra impingebant, quos habebant adulterii compertos.

Lyrcæ, populi Scythiæ, uenatione uictitant hoc modo: Conſcenſis arboribus, quas habent frequentes, inſidiantur feris. Singulis adeſt canis,& equus in uentrem cubare edoctus, humilius ſubſidendi gratia. Vbi quis feram ab arbore uidit, ſagita percutit: percuſſam ſi fugiat, conſenſo equo perſequitur, comitante cane.

Maſſagetæ, Scythiæ populi, quum per deſerta diſcurrũt, equorum ſuorum ſanguinem cum lacte bibunt. Claudian. libro. 1. in Ruf. Et qui cornipedes in pocula uulnerat audax Maſſagetes. Seneca in Oed. Lactea Maſſagetes qui pocula ſanguine miſcet. Lucanus, Longaque Sarmatici ſoluens ieiunia belli. Maſſagetes quo fugit equo, uolucresq; Geloni. Senio confectos in fruſta conſecant. qui intereunt morbo, feris obiiciuntur in prædam. Solem præcipuè uenerantur, cui equum immolant: reliquos deos habent neglectui. Singulis ſua ſunt coniugia, ſed & cum alienis congreſſus, non tamen clandeſtini. Coeunt in propatulo. Morbo emori turpiſſimum putant. Clarent equeſtri & pedeſtri militia. Arma illis arcus, gladius, thorax, & ſecuris ænea. Aureis cinguntur zonis& gladiis diademate cultis, habent & aurea equorum ornamenta. Argento carent, habent modicum ferri, quum ceteris metallis abundent. Inſulares uictitant radicibus herbarum. Indumenta faciunt ex arborum libris. Potum ſucco pomis expreſſo. Piſcibus etiam aluntur. Tegumẽta corporum è phocarum coriis ſibi conſuunt. Filii ſenio confectos parentes interficiunt. Quum afficiuntur deſiderio libidinis, ſuſpenſa ad plauſtrum pharetra palam cũ mulieribus ſine pudore coeunt. Herod. lib. 1.

Marſi, populi in Italia, à Circes filio orti, uim habuerũt natularem contra ſerpentes,& uenena: adeò ut eorum ſali-

ua ictæ ſerpentes, ut feruentis aquæ contactu fugiant. Gellius lib. 16. cap. 11. Gens, inquit, in Italia Marſorum orta fertur eſſe à Circes filio Marſo. propterea Marſis hominibus ui quadam genitali datum, ut ſerpentium uirulentorum domitores ſint, & incantationibus, herbarumq; ſuccis faciant medelarum miracula.

Mandi Indorum, locuſtis uiuunt. Trecentos habent uicos. Quadrigenos non excedunt annos. Eorum fœminæ ſemel tantum pariunt.

Meniſmini Æthiopiæ, uiuunt lacte Cynocephalorum, quorum armenta paſcunt, maribus interemptis, niſi ſobolis cauſa.

Myconii liguritores fuerunt, & alienæ appetentes mēſæ. Hinc adagium: Myconius uicinus, in eum, qui non uocatus ad conuiuium accedit.

Moſini, populi Aſiæ Septentrionem uerſus, turres ligneas ſubeunt. Notis corpus omne præſignant. In propatulo ueſcuntur. Promiſcuè Venerem exercent. Palam reges deligunt, uinculisque & arctiſſima tenent cuſtodia.

Maſſyli, populi Libyæ, equos habent, quos uirga, nō fræno gubernant. Martialis: Et Maſſylæum uirga gubernet equum. Lucanus lib. 4. Et gens quæ nudo reſidens Maſſylia dorſo, Ora leui flectit, frænorum neſcia, uirga Maſſylienſes luxu perditi, muliebrem in modum ornabantur, comis unguento delibutis, capillisq; religatis. Mulieres tamen erant Hydropotæ, ut in Mileto factum eſt, & quondam apud Romanos.

Moloſſi, populi Epiri optimos habent canes uenaticos. Martialis. lib. 12. Retia dum ceſſant, latratoresq; Moloſſi.

Mazax, populus prope Naſamones, peritiſſimus eſt iaculandi. Lucanus lib. 4. æquaturusq; ſagittas Mœdorum, tremulum quot torſit miſſile Mazax.

Magnetes, populi Theſſaliæ, optimi ſunt equorum domitores. Lucanus: Et Magnetes equis Minyæ gens cognita remis

Mardi, Perſarum populi, ſpecus in montibus fodiunt, in quos ſe, coniuges, ac liberos condunt. Pecorum & ferarum carne ueſcuntur. Ne fœminis quidem pro nature habi

tia molliora ſunt ingenia. Comæ prominent hirtæ. Veſtis eſt ſuper genua, Funda uinciunt frontem. hoc & ornamentum capitis & telum eſt. Fuit hæc gens cultu uitæ aſpera, & latrociniis aſſueta.

Macedonibus nullum fuit tam ſolemne militiæ munus, quam ſuos ſepelire. Eorum regibus lege cautum eſt, ne uictis hoſtibus trophæum erigerent. Lege cauebant eos capiſtro cingi, qui nullum hoſtem interfeciſſent.

Myſi Deorum cultui adeò mancipati fuerunt, ut eſitandis animalibus abſtinerent. Viuebant melle, lacte, & caſeo.

Myſorum populus uſque fuit uilis & contemptus, ut ſequenti prouerbio locum fecerit, Myſorum poſtremus. Finitimorum poſtea incurſationibus malè uexabantur. Hinc etiam orta parœmia, Myſorum præda, de his; qui impunè à quibus libet læduntur ac deripiuntur.

Mœdiis operimenta corporum ſunt Tyara, Cytaris, Pileus. Manicatæ tunicæ, Anaxyrides, & Stola. Clarent equitandi ſolertia. Sagittas doctè excutiunt. Reges adorant. Regum eſt uxores multas ſibi quærere, mulieribus decorũ uiros habuiſſe complures. Paucitas deformat: & infelicitatis genus putatur, ſi quaternarium non exceſſerint. Qui ad Aquilonem uergunt, ex frugiferis arboribus alimenta ſibi conquirunt, ex toſtis amygdalis panem conficientes: poma perſicant, teruntq́; inde conglobant in maſſas. Vino utuntur, quod ex certo radicum genere conficiunt, Veſcuntur & ferarum carnibus. nam mitia pecora negligunt.

Moſynœci, populi è lignis deſiliunt in peregrinos aſſultatione ſanguinaria.

Meſſenij, M litteræ nota ſe cognobiles præbebant. Lacedæmonii Meſſenios, quod iterum & iterum deſciuiſſent, in ſeruitutem redegerũt, eosq́; durius etiam quam reliquos ſeruos tractarunt, ne denuo res nouas molirentur. Hinc adagium. Seruilior Meſſena.

Macæ ſumma capitis curioſius deradunt, relictis in medio capillis. quos ſuccreſcentes eadem cura detondent.

Machyles, populi Africæ, comam in occipitio connutriunt, capilloſq́; decutiunt in ſiniſtra parte. Minio linunt corpora, ſeq́; à Troianis prognatos fabulantur,

Olim Megarenſes malè audierunt,tanquam fraudulenti, ac ficti, quod aliud ſentirent, aliud loquerentur.

Melancreni, populi in Scythia, nigris integuntur ueſti bus. ab eſu humanæ carnis non abſtinent.

Mendeſii, populi Ægypti, capras & hircos uenerantur & caprarios præcipuo afficiunt honore.

Monomeri populi ſunt ſeptentrionales ſingulis cruribus ſaltuatim currentes, uiuaciſſimæ pernicitatis. auctor Gellius.

Numidæ,ſeu Nomades mapalia ſua plauſtris circũferũt: propterea uagi uocantur à Lucano lib.4. Alueos nauium in uerſos etiam habuerunt pro tuguriis. Apud eos medius locus erat honoris locus, auctore Salluſtio. Lacte,ferina car ne, & elephantis ueſcuntur. Viuunt in tabernaculis.Om nis eorum uita occupatur in paſcendis gregibus.Equos re gunt non fræno, ſed uirga. unde Virg.infrænos uocat Nu mydas. Silius, Hic paſſim exultant Numidæ, gens inſcia fræni: Queis inter geminas per ludum mobilis aures,Qua drupedem flectit non cedens uirga lupatis. Vxoribus perinde ac ſeruis utuntur. Nullas certas habent ſedes.

Nigroæ regem habent monoculum.

Norici, populi ſunt iuxta Pannoniam ferro nobiles.Mar tialis, Grato non pudeat referre uerſu Sæuo Bibilin opti mam metallo,Quæ uincit Chalybaſq;, Noricoſq;, Et ferro Plateam ſuo ſonantem.

Neruii, Galliæ populi, uergentes in occidentem,Belgas quondam increpabant, quòd ſe populo Rom.dedidiſſent. Vnde à Lucano dictum eſt:Multumq; rebellis Neruius,& cæſi pollutus ſanguine Cottæ.

Naſamones,populi Africæ,naues Sirtibus illiſas,ſpoliãt. Lucanus,Quas Naſamon gens dura legit,qui proxima pon to Nudus rura tenet,quē mũdi barbara damnis Syrtis alit: nam littoreis populator arenis Imminet, & nullos portus tangente carina Nouit opes.ſic cum toto commercia mundo Naufragiis Naſamones habent. Et Mantuanus lib.1.de Cala. Naſamonum ſingulis adſunt uxores plures, cum qui bus palam congrediuntur, prætento baculo. Nuptialis ce na diſcumbentium ſingulos adit noua nupta Veneris gratia.

Congrediuntur illi domo allarum donum contribuentes. Ad maiorum monumenta, futurorum ſcientiam aucupantur incubantes mabibus. Fidei ſanctio maxima, idem ſibi propinaſſe poculum. Sedentium habitu mortuos aſtituunt, id ipſum inter moriendum attendentes, ut ſedentes expirent. In diuinationibus ſua ſequuntur ſomnia. In præſtanda fide de manu alterius uterque ſumpto poculo bibit. Quòd ſi defuerit humor, collectum è terra cinerem lingunt.

Nebathæi dediti ſunt cumulandis diuitiis. Apud eos multa dicitur publicè iis, qui rem aliquo modo imminuerint. Creſcentibus opibus augetur honos. Rara inibi ſeruitia, Miniſtris utuntur plurimum cognatis, uel ſibi unuſquiſque miniſter eſt. In conuiuiis plura duodenis exiccaſſe pocula ignominioſum eſt. Rex quandoque ſibi & aliis miniſtrat. Vrbes habent nullis clauſas mœnibus. Vtuntur camelis equorum uice. Perfuncta fato corpora habent ſtercoris loco Regis cadauer in ſterquilinium deiicitur. Sol illis ſacratiſſimum numen.

Ophiogenes, populi ſunt in Helleſponto, qui ſerpentum ictus suntactu leuant, & manu impoſita uenena extrahunt corporibus. Plinius lib. 7. cap. 2.

Peluſiotæ non comedunt cæpe. Capillum tondent ſeneſcente Luna.

Pyratæ Cilices olim uiuebant furto. & marinis latrociniis.

Phœnices magnam meruerunt laudem in inuentione ſiderum, litterarum, naualiumque, ac bellicarum artium.

Pandæ, ſeu Pandæi, Indorum populi, ſoli regnantur fœminis.

Pamphagi omnia mandunt.

Pſylli populi ſunt Africæ, quorum corpori ingenitũ fuit uirus exitiale ſerpentibus, ex cuius odore ſopirent eas.

Pygmæi ſunt cubitales, infeſtantur a gruibus. Inſidentes arietum caprarumque dorſis & ſagittis armati, ueris tẽpore uniuerſo agmine ad mare deſcendunt, & oua, pulloſque earum alitum conſumunt. Ternis menſibus eam conficiunt expeditionem, aliter futuris gregibus non reſiſterent. Caſas luto penniſque & ouorum putaminibus conſtruunt.

permittitur. Quum Mithræ Deo diuina rex peragitur, ſaltat etiamnum. Equitare inſuper, & ſaltare diſcunt, exiſtimãtes, illum corporis motum robori plurimum conferre. Non prius potui & propinationibus indulgent, quàm ſe ex pleuerint cibo. Homines amant adunco naſo, quod eiuſmodi fuiſſe Cyrum regem prodant annales. Vbi licentius uolunt indulgere conuiuiis, non uxores, uerum pellices admittunt. Cum regibus legitimæ mulieres ad mēſam accumbunt, & unà comeſſantur, at quum laſciuire uolunt, meretriculas adhibent. Qui regis filius regno ſuccedit, eius natalem quicunque in regno ſunt, celebrant, ſimulque in poſterũ quotannis eãdem lucem ſacris & feſtis uniuerſa Aſia proſequitur. Omnes ferè ſunt ſubnigri, uel liuido colore pellentes, caprinis oculis toruis, & ſuperciliis repandis, non indecoris barbis, capillisq; prolixis hirſuti. Omnes promiſcuè uel inter epulas feſtoſq́;dies gladiis cincti cernũtur. Pro opibus quiſque aſciſcit ſibi matrimonia plura, uel pauca. Nemo poſt ſatietatem ſuperfluos accipit cibos. Abũdant inanibus uerbis, magnifici, graues & terri, minaces iuxtà in aduerſis rebus & proſperis, calidi, ſuperbi, crudeles, uitæ necisque poteſtatem in ſeruos & plebeios uendicantes. Cutes uiuis hominibus, detrahunt. Nec miniſtrãti apud eos famulo hiſcere licet, uel loqui, uel ſpuere. Ingratos ante omnia ſeueriſſimè puniunt. Ad iudicandum, uſų rerum ſpectati, & alienis non indigentes conſiliis, deſtinãtur. Vtuntur armillis & monilibus aureis & gemmis, præcipuè margaritis. Fœminarũ mira pulchritudo. Nihil apud eos pingitur uel fingitur, præter uarias cædes: & bella. Liberos inſtituunt, ut non niſi uera loquantur, & à mendacio abſtineant. Mentiri turpiſſimum putant. Regi non licet quempiam interficere. Ab infantia utuntur pileis & tyaris. Vnde & fragilia habent capita. Curruptiſſimi fuerunt luxu & deliciis, &c. Qui plura de Parthis ſcire uolet, petat Herodot. & Cælium cap. 2. lib. 5.

Pictones uberimos calce agros quondam fecere. Plinius.

Paramedecidæ, agreſte hominum genus, Bactrianis ad occidentem coniuncti ſunt. Tuguria latere primo ſtruunt in montibus, foramine ſupernè relicto, unde lumen accipiunt

At is præmuniuntur niuibus.

Phariſæi delicιιs & mollitie minimè indulgebant. Proſequebãtur quod dictabat ratio. Maiores natu uenerabantur, ut ne uerbo quidẽ læſos uellent. Fato geri omnia credebãt: neque tamen liberi arbitrii poteſtatem auferebant. Iudicium Dei futurum ſentiebant. nam & animas fatebantur immortales: bonas aiebant migrare in aliena corpora, malas trã mitti ad æterna ſuplicia. Tantam ſuæ uirtutis concitarunt opinionem, ut numeroſi populi multitudo ad eos uidẽdos conflueret. Dicti ſunt Phariſæi ab inſtituto uitæ, quod à ceteris abiuncti puriſſimè uiuerent. nam Phares Hebræorum idiomate interpretatur ſegregatio. Quieſcebant in anguſtis tabulis, aut etiam ſpinis, uel lapidibus, ad comprimendas corporis titillationes. Decalogum ſcribebant in mẽbranulis, legebantque in fronte. Hæc Cælius ex Philonis commentariis.

Phaſelitæ populi in Pamphilia piſciculos ſalſos diis immolabant, & Cabro Deo ſalſamentis rem peragebant diuinam.

Pariani, populi in Helleſponto, Amorem inter Deos uenerantur.

Pedali, Indorum populi, nihil in ſacrificiis aliud à diis petebant, quàm iuſtitiam, arbitrati ſe omnium rerum compotes futuros, ſi am conſequerentur.

Pannonii feroces fuerunt, & idonei bello. Auſonius, Armiferis alui quos ego Pannoniis. Et alibi, Saluere Auguſtũ iubeo, natumq; patremq; Imperiis grauidas qua ſeco Pannonias. Mira fuit eius gentis in uictu lautitia. Omnes cuiuſq; ætatis culinariam norunt artem. Auidiſſimi erant audiendi, ſtudendi non ita. Veſtium in patria neglectus, alibi non ita erant negligentes.

Pontici populi aduerſus frigoris iniuriam braccis utebantur. Ouidius, Pellibus & laxis arcent mala frigora braccis.

Phigalei, qui Meſſeniis adiacent, uino adeò gaudent, ut nona libi, quam in cauponis habitẽt, hoſpitibus domos elocantes cum uxoribus. Hoſtilis tubæ ne in ſomno quidem ſonum perferunt.

Quodam tempore quum in Pſyllorũ finibus Auſter per quam ualidus & diuturnus flauiſſet; eoq́; flatu uniuerſa eorum aqua exaruiſſet, dolore moti conſtituerunt ulciſci iniuriam illam. Propterea communi edicto omnes ſumptis armis in Auſtrum perinde, quaſi hoſtem, iure belli profecti ſunt. Atque ita profectis uentus magno ſpiritus agmine uenit obuiam, & uniuerſos cum omnibus copiis, armiſq́; cumulis arenarum & montibus operuit. eaque ruina omnes ad unum perierunt. auctor Herodotus.

Romæ in publicum egredi, togatæ cogebantur mœchæ

Rhodienſes ſacrificium quodam peragebant, ubi res iurgiis, & uerbis malè ominatis peragebatur.. Quum Dianæ Lyndiæ ſacrificabant, dies aliquot apud aram deæ cõuiuia prorogabant, atque inibi perpetuò manebant.

Rhegini ignaui fuerunt in rebus bellicis, animiq́; præpauidi. Hinc adagium, Rheginis timidior.

Seres, populi orientales, ex ſuis arboribus depectunt lanas tenuiſſimas, quas Bombyces uerniculi aranearum inſtar conficiunt ex tenuiſſimis filis. Virg. libro. 2. Geor. Velleraque ut foliis depactant tenuia Seres. Auſonius, Iam pelago uolitat mercator ueſtifluus Ser. Seneca, Quæ Phœbeis ſubditus Euris, Legit Eois Ser. arboribus. Idem, Et quocũque loco iacet Seres uellere nobiles. Iuſtiſſimi ſunt, & docenteſimum uitæ annum excedunt. Rutilas habent comas, oculos cæruleos. Frugaliſſimi ſunt, & pacatioris uitæ cultores, uitantes reliquorum mortalium cœtus. Aduenis illuc euntibus ad emenda fila, nulla ſermonum uice, rerum pretia ſolis proponunt oculis. Nihil ipſi comparant ad uectitium. De his Martianus Capella, Seres, inquit, undis aſpergunt arbores ſuas, ut lanugo, quæ Sericum creat, poſſit admitti. Aliarum gentium homines aſpernantur ac refugiunt.

Scythæ, populi domos habent uolubiles in plauſtris. Horatius libro. 3. Carm. Campeſtres melius. Scythæ, quorum plauſtra uagas ritè trahunt domos, Viuunt. Vnde & Lucanus eos errantes uocant libro 3. ubi ait: - tinxere ſagittas Errantes Scythiæ populi. Duodenos dies durant in fame & ſiti, uirtute cuiuſdam herbæ quæ uocatur Spartania

Strepunt equitatus gloria. Quum uident ſe magnopere in dulciſſe potui, arcuum chordas pulſare conſueuerunt, ut diſſolutum uoluptatibus animum ad priſtinam continentiam reuocent. Veſcuntur humanis carnibus. Hoſpites immolant, interfectorum caluarias habent pro pateris. Vtuntur acie cuneata. Albi ſunt, & animoſi, propter frigidiſſimam regionem, quam inhabitant. Solent inter epulas honorum cauſa mortuos uocare. Sagittarum acciem ringunt uiperina ſanie, & humano ſanguine, ad irremediabile nocumentum. Captas autem uiperas, ubi iam perierunt, diebus aliquot ſinunt liqueſcere: mox ubi ſatis computruerunt, in ollam ſanguinem hominis unius totum infundunt, adobruuntque ſterquilinio, uaſe diligenter obturato, ubi uerò ſanguis ipſe contabuit, eximunt, & saniei uiperinæ commiſcent. Scythotauri furtorum licentia uictum ſolent ſibi cũparare. Aduenas cædunt hoſtiarum loco. Scytharum pleriſque communia ſunt omnia, præter enſem, & cyathum. Vxores itẽ & liberi ſunt inter ꝓmiſcua. Simpliciſſimi fuerunt olim, & æquitatis obſeruantiſſimi. eò demum improbitatis peruaſerũt, ut cunctis, ad quos accederent, nares præciderent. Iracundi ſunt. Peculiare eſt iis & Sermatis, manibus defuncti uiri uxores interficere: Pabulo & pecori, non aruo ſtudent. Tympana ex corio curribus ſuis alligant, hiemi & imbribus defendendis. Amiciuntur ferarum pellibus. Furta maximè execrãtur, ut qui communia habeant omnia & immunita. Ebrietas plus nimio frequens eſt, Hinc Scythiſſare uerbum, eſt inebriari. In ſolemnibus conuiuiis cir confertur ingens patera, quam nulli accipiunt, niſi qui ex hoſtibus aliquot interfecerunt. Nullas habent urbes, nulla mœnia extructa. Domos ſecum ferunt ſinguli. Viuunt ex pecoribus. Simulacra, aras, & delubra non putant facienda, præter quam Marti. Inopes ſunt lignorum, propterea quum pecudes excoriant, oſſa quoque carnibus denudant, & ſuccenſis oſſibus carnes coquunt. Sues nolunt alere. In bello, quem primum uirum ceperint, eius ſanguinem potãt. Quoſcunque in prœlio interemerint, regi offerunt. Ablato enim capite fiunt participes prede, quam arripuerint. Hoſtium homicidas in magno habent honore. Qui nihil

præclari

præclari operis ediderunt, afficiuntur probro. Abundant uaticinatoribus, qui cum uirgis diuinant. Quum rex aliquos afficit morte, omnes ſimul liberos interficit, illæſis fœminis. In faciendis fœderibus uinum ſanguine miſtum epotant. Regi nullus uenalitius miniſtrat. Eo mortuo quinquaginta miniſtrorum eius ſtrangulantur, ac totidem præſtantiſſimi equi.

Sauromatæ ſeu Sarmatæ, qui ſunt inter Boryſthenem & Iſtrum, uagi ſunt, & mutant domicilia, Statius lib. 5. Syl. An iuga Pannoniæ, mutatoresq; domorū Sauromatas quaties? Sāguinem equinum permiſto potant lacte. Tanta ſunt barbariæ, ut pacem non intelligant. Promiſſa ſunt barba & longis capillis: propterea uocantur intonſi. Seneca, Intonſis teritur qua uia Sarmatis. Inepti ſunt, ad pedeſtrem pugnam, auctore Cornelio Tacito.

Sicambri Germaniæ populi ad utranque Rheni ripam habitantes flauos habent capillos, quos, ubi ſatis creuerunt, quodam artificio in nodum complicant. Martialis lib. 1. Crinibus in nodum tortis uenere Sicambri. Claudian. Flauam ſparſere Sicambri Cæſariem.

Siculi pollent acumine, & uafritia. propterea Maternus eos acutos uocat, & Apuleius libro 11. Trilingues. unde Siciliſitare uerbum Plautinum, eſt aſtute loqui.

Satyri nihil habent moris humani, præter figuram. Hirti ſunt, & uilloſi toto corpore. gaudentq; ſyluarum latebris, & hominum commertia refugiunt.

Suani gentes indomitæ auri tantum metalla fodiunt.

Sabæi ditiſſimi ſunt ſyluarum fertilitate odorifera, auri metallis, agrorum rigui mellis, cæræq; prouentu. corpora defunctorum non pluris faciuntquam ſtercora. quin etiā reges ipſos inter ſterquilinia reiiciunt.

Sarbotæ, populi Æthiopiæ ex Africæ parte, dicuntur eſſe octonum cubitorum.

Sciopodes in maximo æſtu humi iacentes reſupini, umbra pedum ſe protegunt.

Soritæ Indorum piſcibus uiuunt, quos unguibus diſſecto ſole torrent, & ita panem ex iis faciunt.

Sybaritæ, populi Calabriæ, deliciis & uoluptatibus adeò

indulſerunt,ut luxurioſa omnia dicerẽtur Sybaritica. Hinc Sybariticus luxus, & Sybaritici libelli, id eſt impudici. Cõuiuia celebraturi anno prius per uocatores fœminas inuitabant, quò luxu, roſeis gemmis, auro, unguentis, & ueſtibus exquiſiti impendii cultæ, omnium ora in ſe conuenteret. erant & faſtu præturgidi. hinc adagium, Sibaritæ per plateas. Artes, quæ ſono conſtant, à ciuitate reiiciebãt, ne qua ratione interpellaretur quies. quin gallos quoque in urbe nutriri nolebant. Habebant in deliciis exigua ſtaturæ homunculos, & catellos. Diuites ſi quando ruſticatum ire uellent, curru uehebantur adeò lentè, ut diurnum iter tribus uix diebus conficerent.

Sardi, ſeu Sardiani, uenales olim pronunciabantur, quum quis ludos ederet in capitolio. hinc adagium, Sardus uenalis.

Solebant Sueui Germaniæ populi obliquare crinem, nodoq; ſubſtringere, principes habebant ornatiorem capillũ quàm plebei. Quoſdam eorum mores deſcribit Pontanus lib. 5. de ſtellis dicens: Heluetij, Vſipeteſq;, atque afferacorda Sueui, Quæis unum prædæ ſtudium, ac durare ſub ipſis Corpora fluminibus, teloq; aſſueſcere dexrã: Non urbis, non cura domus, agri ue colendi: Venatu ducunt uitam, atque è lacte liquẽte: Et quod Marte ſibi ſpoliato ex hoſte pararint Bella placent, fuſuſq; hoſtili è corpore ſanguis.

Sabarcæ Indorum regebantur populi, non regum imperio. auctor Curtius.

Sadducæ dicebant mortalem eſſe animã, ſimulq; cum corporibus interire Fatum negabant. Deum conſtituebant extra omnem mali patrationem, inſpectionemq;.

Apud Indos duo erant Gymnoſophiſtarum genera, Samarei, & Brachmanes. Samarei pomis. oryza, aut farina tantum alebantur. Rex eos colebat ut deos, illorum precibus pacem regno conciliari exiſtimãs. Exiſtimabãt animã eſſe in ſeruitute, quandiu concludebatur corpore; liberam uerò ubi ſeparata eſſet. propterea uoluntariam plerunque mortem oppetebant. Hos domeſtici beatos exiſtimabant: eos uerò, qui ſupereſſent, deflebant ut infelices.

Syri leues ſunt, & rebus, nouandis magnopere procliues

Ludis prætere a celebritati busq́; dediti. Perunguntur oleo precioſo, & linuntur unguentis. Maximam diei partem in concœnationibus abſumunt & potu. Maſculi à XIIII, anno Fœminæ à XII. uſque ad LXV. tributo obligantur. Fortunam colunt. Proni ſunt in cachinnos, & ſcommata. Diuino cultui ſatis dediti. Vnde Statius lib. I. Syl. Quod ramis pia germinat Damaſcus, operoſiſſimi ſunt in hortis. Hinc adagium Multa Sytorum olera. Nec caruerunt mollitiei nota. Hinc Syriſſare uerbum, eſt molliter uiuere.

Sogdii, populi prope Bactrianos, læti admortem feſtinant, alacri etiam corporis motu.

Sabinorum ſacerdotes æneo cultro tonderi ſolebant.

Apud Sardos parentes ſenio cõfecti fuſtibus cædebantur à filiis, & mox contumulabantur. turpe ſiquidem putabãt multo ſenio confectum ſupereſſe diutius. Magiſtratibus cogebantur ratiocinari, unde uiuerent.

Herodotus ait Selenetidas mulieres oua parere, indeque naſcentes homines quinquennes decies eſſe nobis ampliores.

Ætate beati Hieronymi Scoti ueſcebantur humanis carnibus. & quum per ſyluas porcorum greges, & armentorũ reperirent, tamen paſtorum nates, & fœminarum papillas ſolebant abſcindere, & has ſolas ciborum delicias arbitrari. Iidem nullam propriam habebant coniugem, ſed pro libidine more pecudum laſciuiebant.

Sarabaytæ ſacerdotes Ægypti habitabant in foraminibus petrarum. induti porcorum & boum pellibus, cincti funibus, diſcalceati, & ſanguine cruentati. cauernis demum exeuntes paupertatem & abſtinentiam prædicabant, & barbam ſpectante populo ſibi peruellebant, numiſq́; tali aſtu & commento adeptis, remeabant in ſuas ſpeluncas, & in ſumma lætitia furtim dapibus epulabantur.

Siracuſani olim erant opibus florentiſſimi, uoluptatibusque ac deliciis addictiſſimi. unde & Syracuſana menſa tranſit in prouerbium.

Sarracenorum mores ſic deſcribit Ammianus Marcellinus: Omnes, inquit, pari ſorte ſunt bellatores ſeminudi, coloratis ſagulis pubetenus amicti, equorum adiumento

pernicium, graciliumq; camelorum per diuerſa reptantes in tranquillis uel turbidis rebus nec eorum quiſquam ſtiuā apprehendit, uel arborem colit, aut arua ſubigendo quæritat uictum. ſed errant ſemper ſine lare, ſine ſedibus fixis, aut legibus. Vita eſt illis ſemper in fuga, uxoreſque mercenariæ, conductæ ad tempus ex pacto. Atque ut ſit ſpecies matrimonii, dotis nomine futura coniux haſtam & tabernaculum offert marito. Ita autem quo ad uixerint, latè uagantur, ut alio loco mulier nubat, alio pariat, liberosq; procul ducat, nulla copia quieſcendi permiſſa. Victus uniuerſis caro ferina eſt, lactis abundans copia, herbæ multiplices, & quæ per aucupium capi poſſunt, uolucres.

Scriptouini perpetuis ferè niuibus rigent, crudisq; ferarum carnibus ueſcuntur, quarum pellibus indumenta ſibi conficiunt. auctor Paulus Diaconus.

Olim Spartani ſuſtulerunt omnem uſum auri & argenti ex Lycurgi inſtituto, ferrūq; prætulerunt nummo ex eadē materia percuſſo.

Sigynnæ populi Scythiæ equos habent toto corpore hiſutos, puſillos tamen & geſtandis uiris inualidos, ſed quiiuncti currui perniciſſimi ſunt.

Samij gymnaſium Amori nuncuparunt, inſtitutis ſacris, quæ uocantur Eleutheria.

Apud Sotianos, Gallorum populos, rex ſexcentos apud ſe habebat ex prudentioribus, qui regi ipſi conuiuebant, & commoriebantur uolentes adeò, ut non ſit inuentus, qui periculum ſubter fugeret.

Trogloditæ populi ſpecus excauant, quas habent pro domibus. Victus illis ſerpentum carnes, ſtridor non uox, adeò ſermoniis commercio carent. Aſſidui ſunt in uenationibus, & mira clarent uelocitate: nam ſuper Æthiopiam uelociores ſunt equis.

Incolæ Taprobanes inſulæ ædificia habent modicè ab humo extantia; item aurum, & argentum. & marmor teſtudinis ſimile; preterea gemmas, & margaritas præcipuæ bonitatis. Apud eos annona nunquam augetur, neq; ſunt foranſeque lites. Herculem colunt. Populus regem eligit, ſenectа, clementiaq; uenerandum, & liberos non habentem

Et ſi poſtea gignat, abdicant, ne fiat hæreditarium regnũ. Rectores ei dant xxx. nec niſi multorum ſententia quiſquã dannatur capite. Appellatio eſt ad populũ. Rex ſi delinquit, morte multatur, nullo interimẽte, ſed auerſantibus cunctis, & commertia etiam ſermonis negantibus. Agros diligenter colunt pomis abundant Voluptas eſt in piſcatu, teſtudinum maximè, quarum ſuperficie domos integunt, Vita hominum centum annis modica.

Tonemphoæ canem habent pro rege, motu eius imperia augurantes.

Traces calculos colore diſtinctos pro experimento cuiuſcunque diei in urnam condunt, a ſupremo die ſeparatos dinumerant, atque ita de unoquoque pronuncian. Feruntur eſſe tam fragilis memoriæ, ut quaternarium numerando non poſſint excedere. Vtuntur accie cuneata. Bellicoſi ſunt. unde & Martem natum apud eos fabulantur poetæ. Vino ſe largius ingurgitant. Liberos in mercato uenundant. Virgines non aſſeruant, ſed quibus liquit uiris concumbere permittunt Vxores ſeruant uehementer, eaſq; a parentibus coemunt. Punctas notis eſſe frontes, nobile iudicatur: non eſſe notatas punctis, ignobile. Occiſum, eſſe, habetur pro honeſtiſſimo: agricolatorem, pro contemptiſſimo. Spoliis bellicis, & rapto uiuere pulcherrimum. E diis colunt Martem, Liberum, Dianam. Reges etiam Mercurium, per quẽ ſolum iurant, & a quo progenito ſe aiunt. Ad magnatum cadauera mactatis prius hoſtiis conuiuantur, priusq; deflent, deinde combuſta ſepeliunt, aut aliter humo contegunt. Aggeſto inſuper tumulo uarii generis certam ina proponunt, præcipuæ monomachiam, id eſt ſingulare certamen.

Tentyritæ, ſeu Tentyri, ſolo aſpectu & olfactu fugant crocodilos.

Tapyri populi ſunt in Parthia, qui uxores ſuas aliis uiris concedunt, quum ex eis duos aut tres liberos ſuſceperũt. Vino perinde ac unguento oblinuntur. Iuſtitiam obſeruãt. Strabo libro 11.

Tibareni, populi Scythiæ in Aſia, quos amant, ſenio confectos ſuſpendunt in patibulis. Iuſtiſsimi ſunt, nec prius bello congrediuntur cum aliquo, quàm diem, locum, ho-

ram hoſti ex fide denunciauerint. Si quando inibi pepere-rint mulieres, uiri uelut ægritudine ſimulata in lectulis decumbunt, puerperæ, hisq; iacentibus præminiſtrant uxores. Luſum amplexantur ac riſus, quòd iis maximam felicitatis partem arbitrentur eſſe conſtitutam.

Templarii hæretici fuerunt in Solymis ciuitate anno M. xxx, poſt imperium Auguſti. Frequentes, & aſſidui uerſabantur in templis, unde tractum nomen. Simulacrum habebant ſummo factum artificio, cui hominis cutē ſuper induxerant, & binos præfulgentes carbunculos ſub ipſa fronte collocauerant, qui promicabant oculorum uice. Huic autem ſimulacro ſacra faciebant. Morientium præterea cadauer in cineres adactum cæteris in potum conferebant, qua potiones firmiores & conſtantiores ſe futuros putabant. Eos uerò, qui ex Templari uirginiſq; coniugio fuiſſent nati, ſub iecto igne torrebant, ſimulq; ex humore deliquato ſuum perungebant ſimulacrum, quò maiorem probarent religionem. Tenebantur amore maſculorum fœdiſſimo. Damnatis ſunt tandem in Vienneſi concilio, & concremati, quotquot reperti ſunt.

Apud Thrauſos populos Trhaciæ edito puero propinqui aſſiſtentes lugent, miſerias huius uitæ recenſentes, quas paſſurus ſit infans ille. Hominem fato functum per luſum & lætitiam terræ mandant, referentes quot malis liberatus ſit ille. Multas habent uxores quæ ſi contingat uiro hominem exuere, certatim contendunt eius mortem ſequi.

ARGVMENTA AB IMPOSSIBILI, ex diuerſis poetis,

Virgilius Æcloga prima.

ANntè leues ergo paſcentur in æthere cerui,
Et freta deſtituent nudos in littore piſces,
Antè, pererratis amborum finibus, exul,
Aut Ararim Parthus bibet, aut Germania Tygrim.

Idem Æcloga 8.

Iungentur iam Gryphes equis, æuoq; ſequenti
Cum canibus timidi uenient ad pocula damæ.

Idem in Battarum.

Antè lupos rapient hœdi, uituli antè leones,
Delphini fugient piſces, aquilæ antè columbas,
Et conuerſa retrò rerum diſcordia gliſcet.
Idem ibidem.
Pallida flaueſcant æſtu ſitientia prata.
Immatura cadant ramis pendentia mala,
Deſint & ſyluis frondes, & fontibus humor,
Idem ibidem.
Flectite currentes nymphas uaga flumina, retrò
Flectite, & aduerſi rurſum diffundite campis;
In currant amnes paſſim remeantibus undis.
Idem ibidem.
Dulcia amara prius fient, & molla dura,
Candida nigra oculi cernent, & dextera læua,
Migrabunt caſus aliena in corpora rerum.
Ouidius lib. 13. Metamor.
Antè retro Simois fluet, & ſine frondibus Idæ
Stabit, & auxilium promittet Achaia Troiæ.
Idem libro 14.
-Prius inquit in æquore frendes
Glaucus, & in ſummis naſcentur montibus algæ.
Idem libro 15.
Deſinet antè dies, & in alto Phobus anhelos
Æquore tinget equos. Idem lib. 1. de Ponto,
Nam prius incipient turres uitare columbæ,
Antra feræ, pecudes gramina, mergus aquas.
Ouidius lib. 2. de Ponto.
Longa dies citior brumali tempore, noxq́;
Tardior hyberna ſolſtitialis erit.
Nec Babylon æſtum, nec frigora Pontus habebit,
Calthaq; Pæſtantias uincet odore roſas:
Quàm tibi noſtrarum ueniant obliuia rerum.
Idem in eodem
Cinyphiæ ſegetis citius numerabis, ariſtas
Altaq; quàm multis floreat Hybia thymis.
Et quot aues motis nitantur in aere pennis,
Quotq́; natent piſces æquore, certus eris,
Idem in eodem

Nam caput è noſtra citius ceruice recedet.
Et patiar foſſis lumen abire genis.
Idem in eodem.
Nominis antè mei uenient obliuia nobis.
Idem lib. 4. de Ponto.
Nam prius umbroſa cariturus arbore montes,
E freta ueliuolas non habitura rates,
Fluminaq; in fontes curſu reditura ſupino,
Gratia quàm meriti poſſit abire tui.
Idem in eodem.
Et prius hinc nobis nimium conterminus Iſter,
In caput Euximo de mare uertet iter.
Vtq; Thyeſtææ redeant ſi tempora menſæ,
Solis ad Eoas currus agetur aquas
Idem in eodem.
Sed prius huic deſint & bellum,& frigora terræ,
Inuiſus nobis quæ duo Pontus habet.
Et trepidus Boreas, nec ſit præſrigidus Iſter.
Idem in epiſtola Oenones ad Paridem.
Ad fontem Xanthi uerſa recurret aqua.
Idem in epiſtola Helenæ.
Terra precor uultus obruat antè meos,
Idem libro 1. Elegiarum.
Antè uel à membris diuidat ipſe meis.
Idem lib. 1. de Arte.
Vere prius uolucres taceant, æſtate cicadæ,
Mænalius lepori det ſua terga canis.
Idem in Ibin.
Deſinet eſſe prius contrarius ignibus humor,
Iunctaq; cum Luna lumina Solis erunt,
Parsq; eadem cæli Zephyros emittet & Euros,
Et tepidus gelido flabit ab axe Notus,
Et noua fraterno ueniet concordia fumo,
Quàm uetus accenſa ſeparat ira pira.
Et uer Autumno, Brumæ miſcebitur Æſtas,
Atq; eadem regio ueſper & ortus erit.
Idem libro 1. Triſtium.
Spiritus hic uacuas prius extenuandus in auras

Ibit, & in tepido deſeret oſſa rogo.

Idem lib.4. Triſtium.

Vere prius flores, æſtu numerabis ariſtas,
Poma per autumnum, frigoribusq; niues.

Idem lib.5. Triſtium,

Cana prius gelido deſint abſynthia Ponto.
Et careat dulci Trinacris Hybla thymo,
Immemorem quam te quiſquam conuincat amici:

Lucanus lib.1.

-Omnia miſtis
Sidera ſideribus concurrent, ignea pontum:
Aſtra petent, tellus extendere littora nolet,
Excutietq; fretum, fratri contraria Phœbe
Ibit, & obliquum bigas agitare per orbem
Indignati, diem poſcet ſibi, totaq; diſcors
Machina, diuulſis turbabit fœdera mundi,

Horatius lib. 1. Carminum.

Sed prius Appulis.
Iungentur capreæ lupis. Idem in Epodo.
Priuſq; cælum ſidet inferius mari
Tellure porrecta ſuper. Idem ibidem.
Simul imis ſaxa renarint uadis regnata.

Propertius lib.1.

Nulla prius uaſto labentur flumina ponto,
Annus & inuerſas duxerit antè uices.

Idem lib 2.

Nam citius pateret caput hoc diſcedere collo.

Idem in eodem.

Terra prius falſo partu deludet arantes,
Et citius nigros Sol agitabit equos.
Fluminaq; ad caput incipient reuocare liquores,
Aridus & ſicco gurgite piſcis erit.

Idem lib.3.

Flamma per incenſas citius ſedetur ariſtas,
Fluminaq; ad fontis ſunt reditura caput.
Et placidum Syrtis portum, & bona littora nautis.
Præbeat hoſpitio ſæua Malea ſuo. Idem lib. 3.
Tu prius & fluctus poteris ſiccare marinos,

Altaq; mortali deligere aſtra ſono.
Perſius Satyra 5.
Sambucam citius caloni aptaueris alto.
Iuuenalis Satyra 10.
Promptius expediam, quot amauerit Hippia mœci.
Quot Themiſon ægros Autumno occiderit uno;
Quot Baſilus ſocios, quot circumſcripſerit Hylus
Pupillos, quot longa uiros exorbeat uno
Maura die, quot diſcipulos inclinet Amillus,
Percurram citius quot uillas poſſideat nunc,
Quo tondente grauis iuueni mihi barba ſonabat,
Statius lib. 13. Syluarum.
-Hybernos citius numeraueris imbres,
Syluarumq; comas.
Idem lib. 25. Syluarum.
-Potius fugientia ripas
Flumina deuincas, rapidis aut ignibus obſtes,
Quàm miſeros lugere uetes.
Statius lib. 17. Theb.
Antè hæc excuſſo frondeſcet lancea ferro,
Inachus antè retro noſterq; Achelous abibunt.
Idem lib. 8.
-Citius me fulmina contra
(Infandum) ruere, & magno bellare parenti
Aſpiciat.
Idem lib. 3. Achill.
Sed pater antè igni, fetoq; exciſa iacebit.
Scyros, & in tumidas ibunt hæc uerſa procellas Mœnia.
Claudianus in conſ. Manlij Theodori.
Promptius imponam glaciali Pelion Offæ.
Idem de uictoria Stiliconis in Allaricum
Irriget Ægyptum Tanais, Mæotida Nilus,
Eurus ab occaſu, Zephyrus ſe promat ab Indis,
Caucaſeisq; iugis calidoq; nigrantibus Auſtro
Getulas Aquilo glacie conſtringat arenas.
Idem de conſulatu Probi,
Ante dabunt hyemes Nilum, per flumina damæ
Erabunt, glacieq; niger damnabitur Indus.

Antè Thyeſtæis iterum conterrita menſis
Interciſa dies refugos uertetur in ortus.

Pamphilus Saxus Elegia 12.

Sidera quum radios ſpargent tellure ſub ima,
Aera quum piſcis, quum colet æquor auis.
Quum ceruus pauidus Maſſylla per arua leones
Pellet, hyems tepidi tempore ueris erit.

Stroza pater lib. 1. Eroticon.

Ergo prius tellus alimenta negauerit orbi,
Et nouus ſperio ſurget ab axe dies.
Antè Pado Tagus, atq; Atheſi miſcebitur Iſter.

Idem lib. 5. Eroticon.

Ergo Scylla prius, Scyllæq; aduerſa Carybdis,
Præbuerint ſe ſſis puppibus hoſpicium.
Antè ſuo Nereus gelidas admiſerit Arctos
Æquore, terra polus fiet, & ignis aqua.
Mutate prius accipient noua corpora formæ.

Seneca in Hercule furente.

Prius extinguet ortus, referet occaſus diem,
Pax antè fida niuibus & flammis erit.
Et Scylla Siculum iunget Auſonio latus,
Priusq; multò uicibus alternis fugax
Eurippus unda ſtabit Euboica piger.

Idem in Thyeſte.

-Æthereas prius
Perfundet Arctos pontus, & Siculi rapax
Conſiſtet æſtus unda, & Ionio ſeges
Matura pelago ſurget, & lucem dabit
Nox atra terris, Antè cum flammis aquæ,
Cum morte uita, cum mari uentus fidem
Fœdusq; iunget. Idem in Thebaide.
-Ipſa ſe in leges nouas
Natura uertet, Regeret in fontem citas
Reuolutus undas amnis. Et noctem afferet
Phœbea lampas. Heſperus faciet diem.

Idem in Hippolyto.

Ignibus iunges aquas,
Et amica ratibus antè promittet uada

Incerta Syrti, Antè ab extremo ſinu
Heſperia Tethys lucidum attollet diem.
Et ora damis blanda præbebunt lupi.
Idem in Oetæo.
Iungentur antè ſæua ſideribus freta.
Et ignis undæ, tartaro triſti polus.
Lux alma tenebris, roſcidæ nocti dies.
Idem in Hercule Oetæo.
-Ante ab occaſu dies
Naſcetur Indis, antè glacialem polum
Scythas ue tepida Phœbus afficet rota.
Idem.
Deſcendant aſtris Luna deſertis licet.
Et bruma meſſes uideat, & cantu fugax.
Sit deprehenſum fulmen, & uerſa uice
Medius coactis fugerit ſtellas dies.
Idem ibidem.
Antè naſcetur ſeges in profundo.
Vel fretum dulci reſonabit unda,
Antè deſcendet glacialis urſæ
Sidus, & ponto uetito fruetur.
Idem ibidem.
Mu tetur orbis, uallibus currat nouis
Iſter, nouasq; Tanais accipiat uias.
Eraſmus in adagiis
Acanthida uincet Cornix.
Carphurnius apud eundem.
Aſtyle credibile eſt, ſi uincat acanthida Cornix
Vocalem, ſuperet ſi turpior ædona bubo.
Prius teſtudo leporem præuerterit.
Calentius lib. 2. Eleg.
Antè per ignotos errabunt ſidera fluctus.
Paſcenturq; leues æquora lata boues.
Antè à ſquamiferis habitari piſcibus æquor
Deſinet, antè freto currere curua ratis.
Antè polo ſimilis populis inſidiabitur, antè
Proximus in uetitas corruet anguis aquas.
Pontanus lib. 1. de Stellis.

Sed prius Herculei torrentia ſidera monſtri
Solſtitio uicina domus, locaq; edita cœli
Diffundent terris hyemem glacialibus Euris,
Antè & conſpicui ſummo de cardine mundi
Flaua Lycaonio ſurget Palantias axe,
Atque diem auerſo ſubteruehent auſter olympo,
Stabunt & cæli ſeptem labenti a ſigna.
Baptiſta Pius.
Nam prius in colles robor uaga flumina ferri,
Et Nilum hyberno diluere arua gelu. Idem.
Sed prius æquorei damis iungentur Echini.
Et miſto æripedi ſemine Gryphes equo.
Idem.
-Sithonio prius orbe tepeſcere credam
Memonio, & tingi poſſe colore niues.
Excelſæq; uagis undabunt piſcibus Alpes,
Nullaq; Atlantæi gurgitis unda fluet.
Heſperioq; nitens Phœbus conſurget ab axe,
Atque pari Euphrates Tygris & ore ruent.
Idem.
Antè caput Nili deprehendet, & ora Seſoſtis,
Deponet uirus & Stygis unda ſuum.
Idem.
Promptius expediam quot fulgeat ignibus æther,
Et quota in Oceani bellua mole natet. Idem.
Aſtra ſagittiferum præcedent fulgida mitram,
Solis & obſcura nocte uehentur equi.
Magnaq; nigrantem lux irradiabit Auernum.
Luror & æthereros cinget ubiqu epolos.
Et ſuperum iurare (licet metus urgeat illos)
Sancta cohors Stygias non dubitabit aquas.
Per ſyluas uoliare canes, uolucreſq; ferarum
Cernemus duri luſtra habitare ſoli.
Committentq; lupi damæ ſua corpora roſtro,
Et leppus Arcadico roſtra habitata cani.
Et Phaetontæi cygnus non immemor axis,
Fulmineas cupiet ſcandere poſſe domos.
Deſinet æquoreis caput obiectare procellis

Æſacus, & rapidi non petet ima maris.
Turbaq; Memnodidum canet exequialia mitis
Iuſta, neque hæc tumuli tinget herilis humum.
Congeret aeria nidum ſuper arbore perdix,
Thyſbæas linquet blanda columba palas.
Diliget immitem pia Dædaliona coturnix,
Fidat gemelliparæ quæ tulit auxilia.
Cui uolucris ſubito data uerſicoloris imago,
Dum fugit omniuoli dulcia furta Iouis.
Iabilis audaci Congro muræna relinques.
Et cum ſquamigeris Barre ferris odium.
Nilicolamq; feram cautus Crocodilon Ichneumon
Diliget, infidam rex Halietus auem.

Palladius Soranus.

Deſinet ergo prius fragili mihi gutture lingua.

Idem.

Mella prius fierent, quæ ſunt contraria dulci,
Duraq; ſpectares mollia ſaxa prius.

Idem.

Ergo mella prius fient, contraria dulci,
Mollia dura prius, fient & maxima parua.
Aut freta poma dabunt ſemper redolentia, flores,
Paſcua, rura, domos, uiuentia cuncta fouebunt.
Et piſces quin terra feret, quam nauita prudens
Sulcabit, tumidos fluctus quæ concita tollet.

Petrarcha.

Tum noſtro Galatea tuum de pectore nomen
Exibit, fugient propriis dum ſedibus aſtra.
Mellis apes ſtudium linquent, nidoſq; columbæ,
Coniugium turtur, prædam lupus, arbuta capræ,
Cuſtodita dolos mulier, mendacia ſeruus.

Idem.

-Validum prius ægra leonem
Sternet ouis; prius armigerum philomela tonantis
Vicerit.

DESCRIPTIO LONGI TEMPORIS, qua diu aliquid futurum ſignificamus.

Virgilius Æcloga 5.

DVm iuga montis aper, fluuios dum piſcis amabit,
Dumq; thymo paſcentur apes, dum rore cicadæ,

Ouidius lib. 1. Eleg.

Viuet Mæonides, Tenedos dum ſtabit & Ide,
Dum rapidas Simois in mare uoluet aquas.
Viuet & Aſcræus, dum muſtis uua tumebit,
Dum cadet in curra falce reſecta Ceres.
Donec erunt ignes, arcuſq; Cupidinis arma,
Dicentur numeri culte Tibulle tui.

Idem in Ibin.

Pugnabunt iaculis dum Thraces, Iapyges arcu.
Dum tepidus Ganges, frigidus Iſter erit,
Robora dum montes, dum mollia pabula campi,
Dum Tiberis liquidas Tuſcus habebit aquas,

Lucanus lib. 1.

-Dum terra fretum, terramq; leuabit,
Aer, & longi uoluent Titana labores,
Noxq; diem cælo totidem per ſigna ſequetur.

Syllius lib. 6.

-Dum cæli ſedem, terraſq; tenebit
Caſta fides, dum uirtutis uenerabile nomen Viuet.

Idem lib. 7.

Dum Cete innabunt ponto, dum ſidera cælo
Lucebunt, dum Sol inde ſe littore tollet.

olitianus,

-Dumq; in tacito uaga ſidera celo
Fulgebunt, dum Sol nigris orietur ab Indis,
Preuia luciferis aderit dum curribus Eos.
Dum uer triſtis hyemis, Autumnum proferet eſtas,
Dumq; fluet ſpirans, refluetq; reciproca Tethys.
Dum miſta alternas cupient elementa figuras,
Semper erit magnis decus immortale Maronis.

Sabellicus.

Dum mundi Soliſq; uices uariabilis annus

Sentiet, & ſolitos ſeruabunt ſidera curſus.
Horatius in Epodo.
Dum pecori lupus & nautis infeſtus Orion
Turbarit hybernum mare,
Intonſosq; agitarit Apollinis aura capillos.
Seneca in medea.
Dum terra cælum media libratum feret,
Nitidusq; certas mundus euoluet uices,
Numerusq; arenis deerit, & ſolem dies,
Noctem ſequentur aſtra, dum ſiccas polus
Verſabit arctos, flumina in pontum cadent,
Nunquam meus ceſſabit in pœnas furor.
Idem in Oedipo.
Lucidá dum current annoſi ſidera mundi.
Oceanus clauſum dum fluctibus ambiet orbem,
Lunaq; demiſſos dum plena recolliget ignes,
Dum matutinos prædicet lucifer ortus,
Altaq; cæruleum dum Nerea neſciet arctos,
Candida formoſi uenerabimur ora Lyæi.
Tibullus libro I.
Quem referant Muſæ. uiuet dum robora tellus.
Dum cælum ſtellas, dum uehet annis aquas.
Stroza pater,
-Eront donec uaga ſidera cælo,
Donec erit tellus, æquora donec erunt.
Stroza filius.
-Phœbeia donec
Laurus & orbita erit, nomenq; Helyconidis umbræ.
Idem.
Dumq; polus uertet Pegaſeæ ſigna carinæ,
Flacce tuæ dabitur palma ſecunda lyræ. Idem
Dum fluet Eridanus patriæ prope mœnia noſtræ,
Dum fluet & refluet Venetam maris unda per urbem,
Tinctile dum Scythicas armabit miſſile dextras.

POETICA DESCRIPTIO, QVA docemus aliquid longè lateq; fieri.

Lucanus lib. 1.

VNde uenit Titan, & nox ubi ſidera condit,
Quaq; dies medius flagrantibus æſtuat horis
quà bruma rigens, ac neſcia uere remitti.
ſtringit Scythicum glaciali frigore pontum.

Ouidius in fine Met.

Quaq; patet domitis Romana potentia terris.

Horatius lib. 3. Car.

Dicar, quà uiolens obſtrepit Aufidus,
Et qua pauper aquæ Daunus agreſtium
Regnator populorum.

Statius lib. 4. Sil.

Ibis, quà uagus Hercules & Euan
Vltra ſidera, flammeumq; Solem,
Et Nili caput, & niues Atlantis.

Tibullus lib. 2.

Qua ſua de cælo proſpicit arua Ceres.
Quaq; patent ortus, & quà fluitantibus undis
Solis anhelantes abluit amnis equos.

Seneca in Hercule furente.

-Quà lucem premit
Aperitq; Tethys, quà ferens Titant diem,
Binos propinqua tingit Æthiopes face.

Idem.

Et quod Occaſus uidet, & quod Ortus.

Idem.

Auroram inter & Heſperum,
Et quà Sol medium tenens,
Vmbras corporibus negat.
Quodcunque abluitur cælum,
Longo Tetyos ambitu.

Idem in Theb.

Quà lata terris ſpatia frugiferis iacent,
Et quà trahens opulenta Pactolus uada
Inundat auro rura.

Idem in Hippolyto.

Quæq; naſcentem uidet ora Solem,
Quaq; ad occaſus iacet ora ſeros.
Si qua feruenti ſubiecta Cancro eſt,
Si qua maioris glacialis urcæ,
Semper errantes patitur colonos.

Idem ibidem.

Quà terra mari cingitur alto, quaq; æthereo
Candida mundo ſiderà currunt.

Idem ibidem.

Quidquid Oceanus uagis
Complexus undis, ultimo fluctu tegit.

Idem in Troade.

Quidquid Sol oriens, quidquid & occidens
Nouit, ceruleis Oceanus fretis.
Quidquid uel ueniens, uel fugiens, lauat,
Ætas pægaſeo corripet gradu.

Idem in Medea.

Quodcunque placidis flexibus Phaſis rigat,
Pontusq; quidquid Scythicus a tergo uidet,
Paluſtribus qua maria dulceſcunt aquis.

DESCRIPTIO MAGNI, ET FREQVENTIS numeri, per ſimilitudines, & comparationes.

Virgilius lib. 4. Georgicorum.

QVàm multa in foliis auium'ſe millia condunt.
Veſper ubi aut hibernus agit de montibus imber.

Idem libro. 6. Æneid.

Quàm multa in ſiluis Autumni frigore primo
Lapſa cadunt folia, aut ad terram gurgite ab alto
Quàm multæ glomerantur aues, ubi frigidus annus
Trans pontum fugat, & terris immittit apricis.

Idem lib. 7. Æneid.

Quàm multi Libyco uoluuntur marmore fluctus,
Sæuus ubi Orion hybernis conditur undis.
Vel quum Sole nouo denſæ torrentur ariſtæ,
Aut Hermi campo, aut Lyciæ flauentibus aruis.

Idem lib. 6. Æneid.

Quantus ab occaſu ueniens pluuialibus hœdis.

Verberat imber humum, quàm multa grandine nymbi
In uada præcipitant, quum Iuppiter horridus auſtris
Torquet aquoſam hiemem, & cælo caua nubila rumpit.
Ouidius lib. 11. Met.
Somnia uana iacent, totidem quot meſſis ariſtas.
Silua gerit frondes, eiectat littus arenas.
Idem lib: 4. Triſtium.
Meq; tot aduerſis cumulat, quot littus arenas,
Quotq; fretum piſces, ouaq; piſcis habet.
Idem lib. 4. Triſt.
Quot frutices ſiluæ, quot flaua Tibris arenas,
Mollia quot Martis gramine campus habet,
Tot mala pertulimus.
Idem ibidem.
Littora quot conchas, quot amœna roſaria flores,
Quot ue ſoporiferum grana papauer habet:
Silua feras quot alit, quot piſcibus unda natatur,
Et tenerum pennis aera pulſat auis:
Tot premor aduerſis, quæ ſi comprendere coner,
Icariæ numerum dicere coner aquæ.
Idem ibidem.
Quàm multa madidæ cælantur arundine foſſæ,
Florida quàm multas Hybla tuetur apes:
Quàm multæ gracili terrena ſub horrea ferre
Limite formicæ grana reperta ſolent:
Tam me circumſtat denſorum turba malorum.
Idem lib: 4. de Ponto.
Quæ numero tot ſunt, quot in horto fertilis arui
Punica ſub lento cortice grana rubent:
Africa quot ſegetes quot Tmolia terra racemos,
Quot Sicyon baccas, quot parit Hybla fauos.
Idem lib. 1. de Arte.
Gargara quot ſegetes, quot habet Methymna racemos
Æquore quot piſces, fronde teguntur aues,
Quot cælum ſtellas, tot habet tua Roma puellas.
Idem lib. 2. de Arte.
Quot lepores in Atho, quot apes paſcuntur in Hybla,
Cærula quot baccas Palladis arbor habet,

Littore quot conchæ, tot ſunt in amore dolores,
Idem lib. 3.
Sed neque ramoſa numerabis in Ilicet frondes,
Nec quot apes Hyblæ, nec quot in Alpe feræ.
Idem.
Quot noua terra parit flores, quum uere tepenti
Vitis agis gemmas, pigraq́; fugit hiems.
Statius lib. 5. Siluarum.
Hibernos citius numeraueris imbres.
Siluarumq́; comas.
Sillius lib. 7.
Quàm multa affixus cælo ſub nocte ſerena
Fluctibus è mediis ſulcator nauita ponti
Aſtra uidet, quàm multa uidet feruoribus atris.
Quum Calabros urunt ad pinguia pabula ſaltus
Vertice Gargani reſidens, incandia paſtor,
Marullus.
Non tot Attica mella, littus algas,
Montes robora, uer habet colores,
Non tot triſtis hiems riget pruinis,
Autumnus grauidis tumet racemis,
Non tot ſpicula Mœdicis pharetris,
Non tot ſigna micant tacente nocte,
Non tot æquora piſcibus natantur,
Non aer tot aues habet ſerenus,
Non tot Oceano mouentur undæ,
Non tantus numerus Libyſſæ arenæ,
Quot ſuſpiria, quot Neæra pro te
Veſanos patior die dolores.
Catullus.
Quàm magnus numerus Libyſſæ arenæ,
Laſerpiciferis iacet Cyrenis.
Propertius lib. 2.
Non tot Achæmeniis armantur Suſa ſagittis,
Spicula quot noſtro pectore fixit amor.
Seneca in Hercule furente.
Quantus incedit populus per urbes
Ac noui ludos auidus theatri,

Qualis Elæum ruit ad tonantem.
Quinćta quum ludos reuocauit æſtas.
Idem in Oedipo.
Non tot caducat frondes Oeta
Nec uere flores Hybla tot medio creat,
Quum examen alto nititur denſum globo,
Fluctusq; non tot frangit Ionium mare,
Nec tanta gelidi Strimonis fugiens minas
Permutat hiemes ales, & cælum ſecans,
Torpente Nilo penſat Arctoas niues.
Baptiſta Pius.
Cærula quot piſces, quot Lesbia terra racemos,
Maſcula quot tellus tura Sabæa parit,
Plumiferas quot habet uolucres agitabilis aer,
Gargara quot meſſes, uina Phalermus ager.
Idem.
Promptius expediam, quot fulgeat ignibus æther,
Et quota in Oceani bellua mole natet.

DESCRIPTIO CVRSVS LEVISSIMI, & miræ celeritatis.

Virgilius lib. 10. Æneid.
FVgit illa per undas
Ocyor & iaculo, & uentos æquante ſagitta.
Lucanus lib. 1.
Et torto Balearis uerbere fundæ
Ocyor, & miſſa Parthi poſt terga ſagitta.
Idem lib. 5.
Ocyor & cali flammis & tygride fœta. Idem lib. 9.
Calido non ocyus auſtor Nix reſoluta tepet.
Horatius lib. 2. Car.
Ocyor ceruis, & agente nimbos. Ocior Euro.
Statius lib. 6. Theb.
Quæ bello ſic tela uolant, quæ nubila cælo
Amnibus hibernis? minor eſt Iouis impetu igni.
Tardius aſtra cadunt, glomerantur tardius imbres,
Tardius in ſummos decurrunt flumina montes.
Idem ibidem.

Credas è ple be Cydonum
Parthorumq; fuga totidem exiliiſſe ſagittas.
Non aliter celeres Hircana per auia cerui.
Quum procul impaſti fremitum accepere leonis,
Siue putant, rapit attonitos fuga cæca, meruſq;
Congregat, & longum dant cornua miſta fragorem.

Sidonius.

Non ſic fulminis impetus triſulci,
Non pulſa ſcythico ſagitta neruo,
Non ſulcus rapidè cadentis auſtri,
Non fundis Balearibus rotata
Vnquam ſic liquidos poli meatus
Rumpit plumbea glandium procella.

Seneca in Thebaide.

Sagitta qualis Parthica uelox manu
Excuſſa fertur, qualis inſano ratis
Premente uento, rapitur, aut qualis cadit
Delapſa cælo ſtella, quum ſtringens polum
Rectam citatis ignibus rumpit uiam.

Idem in Hippolyto.

Fugit inſanæ ſimilis procellæ,
Ocyor nubes glomerante cauro,
Ocyor curſum rapiente flamma,
Stella quum uentis agitata longos Corripit ignes.

CVRSORES VELOCISSIMI.

IN ludis exequialibus (quos in Sicilia ad Anchiſæ tumulum celebrauit Æneas) ſtadiodromi, ſeu decurſores in ſtadio fuerunt Euryalus, Nyſus, Diores, Salius, Patron, Helymus, & Panopes.

Camilla regina fuit Volſcorum, cuius celeritatem deſcribit Virgilius in fine 7. libri, dicens:

Illa uel intactæ ſegetis per ſumma uolaret
Gramina, nec teneras curſu læſiſſet ariſtas,
Vel mare per medium fluctu ſuſpenſa tumenti
Ferret iter, celeres nec cingeret æquore plantas.

De Achille, Catullus: Naſcetur nobis expers terroris Achilles, Qui perſæpe uago uictor certamine curſus Flam

mea præuertet. celeris ueſtigia ceruæ.

Bellerophon in expeditione contra Chimæram uſus eſt equo Pegaſo, ſanguine Meduſæ nato.

Perſeus uerò in Meduſam certaturus, accepit a Mercurio talaria & enſem, quibus adminiculis ambo per aerem ferebantur. Propertius lib. 2. Non ſi Pegaſeo uertaris in aere dorſo: nec tibi Perſei mouerit ala pedes. Sidonius: Ac iuuenem Stenobæa tuum, cui terga uetuſtas Pennati largitur equi.

Poetæ fabulantur Dædalum incluſum labyrintho, propter liberatum Theſeum, quum iudicium capitis expaueſceret, alas ſibi confixiſſe, eoque remigio periculum euaſiſſe. Virgilius lib. 6. Æneid Dædalus (ut fama eſt) fugiens Minoida regna, Præpetibus pennis auſus ſe credere cælo, Inſuetum per iter gelidas enauit ad Arctos.

De atalanta uenatrices Arcadica Ouid. lib. 10 Metam, Forſitan audieras aliquam certamine curſus Veloces ſuperaſſe uiros. non fabula rumor ille fuit: ſuperabat enim nec dicere poſſis, Laude pedum, formæ ne bono præſtantior eſſet. Statius lib. 6. Theb. Quis Mænaliæ Atalantæ Neſciat egregium decus, & ueſtigia cunctis Indepreñſa procis. Hanc enim dicunt certaſſe curſu in Hippomenem, dum ab eo in uxorem peteretur. Vnde idem Ouid. Dum talia ſecũ Exigit Hippomenes, curſu uolat alite uirgo: Quæ quanquam Scythica non ſegnius ire ſagitta, Aonio uiſa eſt iuueni, tamen ille decoris Mirator magis eſt, curſus fecit ipſe decorem, Aura refert ablata citis talaria plantis. Hanc curſus concertationem Sidonius deſcribit dicens: Emicuit pernix populo trepidante uirago, Nil toto tactura gradu, quũ pallidus ille Reſpiceret medium poſt ſe decreſceret campũ, Et longas ad ſigna uias ſtatuq; propinquo Preſſus in hoſtili iam curreret anxius umbra, Donec ad anfractum metæ, iam iamq; relictus, Concita ter ſparſo fregit ueſtigia pomo.

Mermeros, centaurus fuit pedum leuitate præſtantiſſimus. Ouidius. lib. 12. Quiq; pedũ nuper certamine uicerat omnes Mermeros, accepta tuum uulnere tardior ibat.

De Phædimo & Dimante Statius lib. 6. Theb. Et bis in Iſthmiaca uictor clamatus arena Phædimus, alipedũ mque

fugam prægreſſus equorum Antè Dimas,

Claruit Opheltes nauta curſu uelociſſimo. Sidonius Qui uigor in pedibus fruſtra tibi natus Ophelte Sicaniam tribuit palmam, plantaſq; ſuperbas.

Thalus fuit quiſpiam, quem Iupiter æreis pedibus finxiſſe dicitur, cuſtodemq; Europæ adhibuiſſe, ac celeritate ter quotidie Cretam obiuiſſe. de quo nonnulli uolunt Catullum intellexiſſe illo carmine: Non cuſtos frego fingar illo Cretum. quamuis alii ad Dædalum referant.

Philippides 160. ſtadia ab Athenis Lacedæmonem biduo cucurrit.

Caniſtius curſor Lacedæmonius & Philonides Alexãdri magni à Sicyone Elin uno die 1200. ſtadia cucurrerũt.

Tiberius Nero uehiculis tribus ad Druſum fratrem in Germania ægrotantem feſtinans, ducenta paſſuum millia emenſus eſt.

Iuba apud Plinium teſtis eſt Troglodytarũ gentem miræ uelocitatis eſſe.

Ladas curſor fuit Alexandri uelociſſimus. Mart. lib. 2. Quid ſi per glaciles uias petauri Inuitum iubeas ſubire Ladam. Petauri autem dicuntur homines agiles, qui ſe per circulos immittũt, naſcunturq; ſub Delphine. Idem Mar. lib. 11. Habeas licebit alterum pedem Ladæ, Inepte fruſtra crure ligneo curres.

Atas puer Vipſano conſule a meridie ad ueſperum 75: millia paſſuum cucurrit, magna omnium admiratione. Mar. lib. 4. Siue leuem curſu uincere quæris Atan.

Philippus Lyſimachi frater, regem per ducenta ſtadia uectum pedes comitatus eſt, quum etiam lorica indutus arma geſtaret, auctor Curtius lib. 7.

Iphiclus Philaci & Climenes filius tanta fuit corporis agilitate & pedum celeritate, ut curreret ſuper triceas ariſtas, nec oblæderet. Demaratus uerò etiam per mare inceſſiſſe prodidit. auctor Cælius cap. 5. lib. 5.

Orion Neptuni filius ex Euryale Minois filia natus fuit, cui cõceſſum eſt ut ſuper fluctus curreret perinde ac in terra ſuper ariſtas ferretur, nec eas comminueret. Higinus.

Mithridates, rex Ponti, ad ultimum uitæ tempus equi-

tabat, iaculabaturq́; : & per mille ſtadia, diſpoſitis per interualla equis una die diſcurrebat. Currus ſex & decem equis agitauit.

Haraldus quidã nonnulla inuſitatæ agilitatis ſpectacula exhibuit: nam duobus equis in ſtadiũ admiſſis utroq́; metam prior tenuit. Geminis ſiquidem bacillis inter currendum innixus crebris ſaltibus corpus cócitabat. auctor Saxo

Echion. Ouidius lib. 8. Met. Impiger Eurytion curſuq́; inuictus Echion.

De Lycaſte, Dianæ comite. Claudianus. Et curſus Zephyris nunquam ceſſura Lycaſte.

DESCRIPTIO ORTVS DIEI

Virgilius libro 2. Æneid.

IAmq́; iugis ſummæ ſurgebat Lucifer Idæ,
Ducebatq́; diem.

Idem lib. 3.

Iamq́; rubeſcebat ſtellis Aurora fugatis.

Idem lib. 4. & lib. 9.

Et iam prima nouo ſpargebat lumine terras
Tithoni croceum linquens Aurora cubile.

Idem lib. 7.

Iamq́; rubeſcebat radiis mare. & æthere ab alto
Aurora in roſeis fulgebat lutea bigis,

Idem lib. 11.

Oceanus interea ſurgens Aurora reliquit.

Idem lib. 11.

Aurora interea miſeris mortalibus almam
Extulerat lucem, referens opera, atque labores.

Idem lib. 12.

Poſtera uix ſummos ſpargebat lumine montes
Orta dies, quum primum alto ſe gurgite tollunt
Solis equi, lucemq́; elatis naribus efflant.

Ouidius lib. 2. Met.

-Fulget tenebris Aurora fugatis.

Idem lib. 4.

Poſtera nocturnos Aurora remouerat ignes,

Solq́; pruinoſas radiis ſicauerat herbas.

Idem lib. 7.

Poſtera depulerant Auroræ lumina noctem.

Idem lib. 9.

Poſtera lux radiis totum patefecerat orbem.

Idem lib. 15.

Poſtera ſidereos Aurora fugauerat ignes.

Idem lib. 3. Faſtorum.

Ortus erat ſummo tantummodo margine Phœbus.

Idem lib 4. Faſt.

Nox abiit, oriturq́; Aurora.

Idem lib. 6. Faſt.

Iam Phryx à nupta quereris Tithone relinquit,
Et uigil Eois lucifer exit equis.

Idem lib. 1. de Triſt.

Cælo nitidiſſimus alto
Stella grauis nobis Lucifer ortus erat.

Idem lib. 1. Eleg.

Iamq́; pruinoſos molitur Lucifer axes,
Inq́; ſuum miſeros excitat ales opus.

Idem.

Iam ſuper Oceanum uenit a ſeniore marito
Flaua pruinoſo quæ uehit axa diem.

Lucanus lib. 1.

-Et ignes Solis lucifero fugiebant aſtra relicto.

Lucretius lib. 2.

Primum Aurora nouo quum ſparſit lumine terras

Idem lib. 5.

Aurea quum primum gemmantes rore per herbas
Matutina rubent radiati lumina ſolis.

Statius lib. 2. Theb.

Et iam Mydoniis elata cubilibus alto
Impulerat cælo gelidas Aurora tenebras,
Rorantes excuſſa comas, multumq́; ſequenti
Sole rubens. Illi roſeus per nubila feras
Aduertit flammas, alienumq́; æthera tardo
Lucifer exit equo, donec pater igneus orbem
Impleat, & radios ipſi uetet eſſe ſorori.

Idem lib. 3.

Septima iam nitidum terris Aurora, deisq́;
Purpureo uehit ore diem.

Idem lib. 6.

Clara laboriferos cælo Titania currus
Extulerat.

Idem lib. 2. Achil.

Iam premit aſtra dies, humilisq́; ex æquore Titan
Rorantes euoluit equos, & ab æthere mag
Sublatum curru pelagus cadit.

Idem lib. 5.

Exuit implicitum tenebris humentibus orbem
Oceano prolata dies, genitoq́; coruſcæ
Lucis adhuc hebetem uicina nocte leuabat,
Et nondum excuſſo rorantem lampada ponto.

Syllius lib. 1.

Pellebat ſomnos Tithoni roſcida coniux.

Idem lib. 5.

Donec flammiferum tollentes æquore currum,
Solis equi ſparſere diem, iamq́; orbe renato
Diluerat nebulas Titan, ſenſimq́; fluebat
Caligo in terras nitido reſoluta ſereno.

Idem lib. 6.

Iam Tarteſſiaco quos ſoluerat æquore Titan,
In noctem diffuſus equos iungebat Eois Littoribus.

Idem lib. 10.

Poſt ubi fulſerunt primis Phaetontia fræna
Ignibus, atque ſui terræ rediere colores.

Idem lib. 11.

Poſtera lux Phaetontis equos proferre parabat,
Iam rapidos omni curru ſplendente ſub undis.

Idem lib. 15.

Aurora ingrediens terris exegerat umbras.

Sidonius.

Iam ſol adultus roſcidæ noctis humemor radio creſcente ſorbuerat.

Stroza pater.

Verum ubi iam cælo ſtellas Aurora fugauit,

Et redit exorto lucida Sole dies.
Idem.
Aureus æquoreis ubi Sol caput exerit undis,
Oceaniq; Aurora torum formoſa reliquit.
Idem.
Deſeruit ſolito formoſior æquora Titan.
Sabellicus.
Igneus interea Phœbus prodibat ab Indis: Idem.
-Tenebris aurora fugatis
Tertia iam totum ueniens reſerauerat orbem.
Pamphilus Saxus.
Tithoni croceum ſenis cubile,
Aurora aurigeris comis refulgens
Iam ſurgit, roſeosq; clara uultus
Oſtendit, Phaethontis & citatis
Currunt flammigeri rotis Iugales.
Politianus in Nutricia.
Aurea quum radios Hyperionis exeruit ſax.
Idem.
Extulerat roſeo Cynthius ore diem.
Lactantius de Phœnice.
Lutea quum primum ſurgens Aurora rubeſcet,
Quum primum roſea ſidera luce fugat.
Catullus.
Sed ubi horis aures Sol radiantibus oculis
Luſtrauit æthera album, ſola dura, mare ferum:
Reppulitq; noctis umbras uegetis ſonipedibus.
Seneca in Hercule furente.
Iam rara micant ſidera prono
Languida mundo, mox uicta uagos
Contrahit ignes, Luce nouata.
Idem in Troade.
Summa iam Titan iuga,
Stringebat, ortus uicerat noctem dies
Idem in Octauia.
Iam uaga cælo ſidera fulgens
Aurora fugat, ſurgit Titan
Radiante coma, mundoq; diem Reddit clarum.

DESCRIPTIO MERIDIEI.

Virgilius lib. 7. Æeneid.

SOl medium cæli conſcenderat igneus orbem.

Ouidius lib. 2. Metam.

Iamq́; dies medius rerum contraxerat umbras,
Et ſol ex æquo meta diſtabat utraque.

Idem in Arte.

Iamq́; dies medius tenues contraxerat umbras.

Statius lib. 4. Theb.

Tempus erat, medii quum ſolem in culmine mundi
Tollit anhela dies.

Idem lib. 5.

Sol operum mediis ſummo librabat olympo
Lucentes ceu ſtaret equos.

Marullus.

Et iam lampade torrida
Fulgebat medio Sol pater æthere.

Val. Flac. lib. 3.

Iam ſummas cæli Phœbus candentior arces
Vicerat, & longas medius reuocauerat umbras.

Pontanus.

Et iam Sol medium clarus peragrabat olympum.

DESCRIPTIO NOCTIS, ſeu aduentus eius.

Virgilius 1. Æneid.

ET iam ſumma procul uillarum culmina ſumant,
Maioreſq; cadunt altis de montibus umbræ.

Idem Æc. 1.

Et Sol creſcentes decedens duplicat umbras.

Idem in Culice.

Iam quatit, & biiugis oriens herebo cit equos nox,
Et piger aurato ueſper procedit ab Oeta.

Idem lib. 2. Æn.

Vertitur interea cælum, & ruit Oceano nox,
4nuoluens umbra magna terramq́; polumq́ue,

Idem in eodem.

Tempus erat, quo prima quies mortalibus ægris
Incipit, & dono diuum gratiſſima ſerpit.

Idem lib. 3.

Nox erat, & terris animalia ſomnus habebat.

Idem in eodem.

Sol ruit interea, & montes umbrantur opaci.

Idem lib 4.

Nox erat, & placidum carpebant feſſa ſoporem
Corpora per terras, ſiluæq́; & ſæuo quierant
Æquora, quum medio uoluuntur ſidera lapſu.
Quum tacet omnis ager, pecudes, pictæq́; uolucres,
Quæq́; lacus latè liquidos, quæq́; aſpera dumis
Rura tenent, ſomno poſitæ ſub nocte ſilenti
Lenibant curas, & corda oblita laborum.

Idem lib. 8.

Nox erat, & terras animalia feſſa per omnes.
Alituum pecudumq́; genus ſopor altus habebat.

Idem in eodem.

Nox ruit, & fuſcis telurem amplectitur alis.

Ouidius lib. 8. Met.

Iam labor exiguus Phœbo reſtabat, equiq́;
Pulſabant pedibus ſpatium decliuis Olympi.

Idem lib. 10.

Tempus erat, quo cuncta ſilent.

Idem lib. 11.

Pronus erat Titan, inclinatoq́; petebat
Heſperium temone fretum.

Idem in eodem.

-Nox cælum ſparſerat aſtris.

Idem. lib. 14.

Preſſerat occiduus Tarteſſia littora Phœbus.

Idem lib. 15.

Candidus Oceano nitidum caput abdiderat Sol,
Et caput extulerat denſiſſima ſidereum nox.

Idem lib. 1. Faſt.

Nox erat, & uino ſomnum faciente iacebant
Corpora diuerſis uicta ſopore locis.

Idem lib. 2.

Nox erat, & tota lumina nulla domo.

Idem lib. 4.

Interea placidam redimita papauere frontem
Nox uenit, & ſecum ſomnia nigra trahit.

Idem in eodem.

Dempſerat emeritis iam iuga Phœbus equis.

Idem lib. 6.

Nox erat, & uinis oculiq́; animiq́; natabant.

Idem libro. 1. Triſtium.

Iamq́; quieſcebant uoces hominumq́; canumq́;,
Lunaq́; nocturnos alta regebat equos.

Idem in eodem.

Tingitur Oceano cuſtos Erymanthidos urſæ.

Idem lib. 3. de Ponto.

Nox erat, & bifores intrabat Luna feneſtras.

Lucanus lib. 3.

-Titan iam pronus in undas
Ibat, & igniferi tantum demerſerat orbis,
Quantum deeſſe ſolet Lunæ.

Idem in eodem.

Nox ſubit, atque oculos uaſtæ obduxere tenebræ.

Statius lib. 1. Sil.

Nox ſilet, & nigros imitantia murmura ſomnos.

Idem lib. 1. Theb.

Iamq́; per emeriti ſurgens confinia Phœbi
Titanis latè mundo ſubuecta ſilenti,
Rorifera gelidum tenuauerat aera biga.
Iam pecudes uolucresq́; tacent, iam ſomnus auaris
Inſerpit curis, pronusq́; per aera nutat,
Grata laboratæ referens obliuia uitæ.

Idem lib. 3.

Soluerat Heſperii deuexo in margine ponti
Flagrantes Sol pronus equos, rutilamq́; lauabam
Oceani ſub fonte comam.

Idem.

Nox ſubiit, curasq́; hominum, motusq́; ferarum
Compoſuit, nigrosq́; polos inuoluit amictu.

quædam uaſa Thericlea dicta ſunt.

269

SACVLORVM NOMINA.

SAccus in primis dicitur culleus, ſeu maius marſupium, in quo frumentum, aut quid aliud reconditur. Diminutiua ſunt ſaculus & ſaccellus. Iuuen. Sat. 11. Sacculus è cælo deſcendit. Saccus niuarius dicebatur pannus lineus, quo niues attenuabantur, unde refrigerabantur uina, De hoc Martialis, Attenuare niues norunt, & lintea noſtra.

Saccularii dicuntur latrones & inciſores marſupiorum. Plautus apellat zonarios ſectores. Græci Balantiotomos. Æſchines apud Cœlium, Adducent, inquit, illum ueneficũ, Balantiotomum, qui rempub. incidit.

Loculus, ſeu Loculamentũ dicitur capſa, in qua ſeruatur pecunia. Martialis, Hos niſi de flaua loculos implere moneta Non decet, argentum uilia ligna ferent. Ouid. libro 6. Faſt. Gramina continuò loculis depromit eburnis.

Marſupiũ, Cato, Maiorem curam haberet marſupii noſtri, quàm uitæ.

Mantica dicitur pera uiatoria.

Pera capitur pro ſaculò. erat autem peculiaris Cynicis, Mart. lib. 4. Cum baculo peraque ſenem. Idem in Diſt. Dormiat & tetrico cum cane pera rogat. Compoſitum eſt Hippopera equeſtris capſa. Et Sacciperium. ex pera & ſacco.

Fiſci, Fiſcinæ, & Fiſcellæ dicuntur marſupia, in quibus reconduntur pecuniæ publicæ. unde confiſcare uerbum. Iuuenal. Satyr. 3. Res fiſci eſt ubicunque natat.

De Paſceolo Plautus in Rudente, Nummi, inquit, octingenti auri in marſupio inferunt, præterea centum denaria Philippea in paſceolo ſeorſum. Idem de Sacciperio, & Viduo, Quæ nam balæna, inquit, meum uorauit uidulum, aurum atq; argentum, ubi omne compactum fuit? Eadem illa credo, quæ meum marſupium, quod plenum argẽti fuit in ſacciperio.

DeHippoperis Anneus Seneca in Epiſtolis, Cancherio, inquit, uehebantur, & impoſitis quidem hippoperis, ut ſecum utilia portarent.

FINIS

LOCORVM INSIGNIVM TOMI PRIMI INDEX.

A Canibus occiſi pagina 29
A leonibus occiſi eadem
A ſerpentibus occiſi 28
Ab animalibus diuerſis amati 132
Ab apris occiſi 26
Ab equis occiſi,& diſcerpti 26
Achillis equi 193
Actores 169
Adulteri, & adulteræ 124
Æquinoctii deſcriptio 257
Aloidę 164
Amazones 145
Ancillæ quædam 125
Animalium, & aliarum rerũ amatores 132
Animalia honorata ſepulcris 51
Apolexia mortui 46
Appellationes eorum, qui uariis laborant morbis 61
Aquis ſubmerſi 23
Argonautarum nomina 168
Argumenta ab impoſſibili ex diuerſis poetis 235
Armorum uaria genera, & bellorum inſtrumenta 180
Articulari morbo mortui 45
Artificium officinæ 85
Artium uariarum denominationes 77
Artium uariarum periti 98
Athletæ, pugiles,& palæſtritæ 165
Atridæ 164
Auctarium morborum 76
Aurrigæ, & equorum domitores 193
B
Balbi 66
Bella,& alia quædam mala, à mulieribus orta 145
Bella, in quibus multũ cruoris effuſum eſt 151
Bellicoſi uiri cum illuſtribus uictoriis 152
Bellorũ inſtruméta uaria 180
Bibliothecæ memorabiles 98
Bruta ſtatuis& ſepulcris honorata 51
C
Cæci, & excæcati 63
Canũ quorũdam nomina 90
Caſibus diuerſis mortui 46
Caſtiſſimi 133
Chirurgi 69
Cibo, & potu nimio mortui pag. 40
Cinædi 113
Claudi 65
Combuſti 34
Coronæ diuerſæ 99

Cruce,& ſuſpēdio mortui 31
Curetes 164
Currus deorum quibus animalibus trahantur 195
Curſores uelociſſimi 251
Curſus leuiſſimi deſcriptio 251
Cyclopes 164

D

De diebus, annis, & tempore 89
De oleo 76
De uario inhumandi ritu 49
Decollati 44
Deformes 108
Denominationes à naturalibus, ſeu accidētariis caſibus 83
Denominationes à uariis artium profeſſionibus 77
Denominationes à genere 85
Deorum amaſij 109
Deorum, & hominum amaſiæ 111
Deorum currus quibus animalibus trahantur 195
Deorum inſignia 87
Deorum ſceptra, & tela 178
Deſcriptio longi temporis, qua diu aliquod futurum ſignificamus 240
Deſcriptio poetica, qua docemus aliquod longe, lateq; fieri 249
Deſcriptio magni, & frequentis numeri per ſimilitudines, & comparationes 250
Deſcriptio curſus leuiſſimi, & miræ celeritatis 251
Deſcriptio ortus diei 253
Deſcriptio meridiei 255
Deſcriptio noctis, ſeu aduentus eius 255
Deſcriptio mediæ noctis 257
Deſcriptio Æquinoctii 257
Diſenteria mortui 46
Docti uiri habiti in magno precio, & honore 92

E

Effœminati, & molles 195
Equi Achillis 193
Equi Martis eadem
Equi Solis eadem
Equi Plutonis eadem
Equorum domitores eadem
Equorum, & equarum celebrium nomina 191
Equorum lapſu mortui 27
Eunuchi & Spadones 123
Excoriati 44
Exercitus numeroſi 148

F

Fame & ſiti mortui 33
Ferarum morſu extincti 29
Febre mortui 45
Fœminarum quarundam illuſtrium nomina 142
Figuli 257
Formoſi, & formoſæ ex hiſtoricis, oratoribus, & poetis pag. 103
Fortiſſimi fortitudine corporea 158
Fratrum, & ſororum interfectores 18
Fratres uterini 89

Fulmine percuſſi 30
Fulminati eadem
Fumo, aut uaporibus ſuffocati 44
Furioſi, & maniaci 66
Furiæ tres 68

G

Gaudio, & riſu mortui 39
Gẽtium propria epitheta 86
Gentium inſignia 86
Gigantum quorundam nomina, & aliorum inuſitatæ magnitudinis hominũ 162
Gladiatores 168
Gladiorum nomina 176
Gratiæ tres 141
Gymnaſia 176

H

Hiſtriones, & actores 169
Hominum amaſij 110
Hominum uota diuerſa 87
Homines malè olentes 62

I

Impoſibilia factu 179
In carceribus mortui 43
In latrinis mortui, aut occiſi 44
In mortuos qui ſæuierũt 48
In uenereo actu mortui 40
Inceſtuoſi 123
Indocti, & qui litteras oderunt 98
Inhumandi uarii ritus 49
Inſipientes, & ſtulti 69
Intercutis morbo extincti 45
Iuuentis ſuis qui perierunt 52
Iugulati, & ſtrangulati 42

L

Laborioſi & artium uariarum periti 98
Lapidibus, aut murorũ ruina obruti 41
Laterum dolore mortui 46
Liberi parentum interfectores 17
Liberos qui multos habuerunt 89
Libidinoſi & laſciui 127
Litterarum & litteratorum qui fuerunt amãtiſſimi 95
Lenones, & Lenæ 119
Lippi 62
Ludi, & ſpectacula 172
Luſci 62

M

Machinæ quædam bellicæ & tormenta 179
Maniaci 66
Martisequi 193
Medici, pharmacopolæ, & chirurgi 69
Meridiei deſcriptio 255
Meretrices quædam 117
Militiæ nomina diuerſa 181
Molles, effœminati, & elegantes 114
Monoculi 62
Morbi diuerſi 57
Morborum auctarium 76
Morbis qui aliquibus infecti & affecti fuerunt 61
Mortui qui reuixerunt 48
Morte ſubita mortui 38
Mortem qui ſibi uariis modis conſciuerunt, aut ſe